Szátoki rk. templom

(Nógrád vm.)

A templom régi. 1732-ben restaurálták. Sokszoros javítás és toldás után 1913-ban majdnem teljesen újjá épült.

Chobotvác. 163. l.

Orbán Balázs: Székelyföld

Szátoki rk. templom

igénytelen kis falusi templom

A körség a romhányi anyaegyházhoz tartozik.

Chobot Ferenc: A romhányi plébánia tősténete. Bp. 1913. 65. l.

NC, aranyozott ezüst, türkizekkel. XIX. sz.

ist alapon; Harlekin, fején bohócsipka, felemelt balke-
pálca. Hátába és mellébe foglalt gyöngyház részekkel.
lfejekkel diszitett fatalapzaton. A XVII. század stilu-

Német, XVIII. sz.

Empire.

osárban. Empire.

. sz.

ábrázol, ovális, aranyozott rézkeretben.

ppel. Francia, XIX. sz. e. f.

arany, filigrán, kék zománcdisszel és barna ékkövek-.

, intaglióval. XIX. sz. e. f. Illustr. táb. XLVIII.

rany, kettős cimerrel. XIX. sz.

zománc miniatür: fiatal leány kutyával. XIX. sz. e. f.

Szatymazi rk. templom

Nemzeti Ujság Egész mell.
1939 febr. 19.

Egyházi 1938

A szeged-szatymazi uj római katolikus templom

és n
erves életet önt

ern művek köz
egyenlő és R
alkalmunk látni,
lódi költői felt
hatást gyakoro
l dolgozott szc
aelt, a nagy mű
n elénk állítja;
n ellenkezőleg.
ezen kisérlet

A sárga bélésű szürke köpeny, a sötét zöl

tatkozzék. Nem tekintve ezen vesződséges
n mozdítható műveken, nevetségessé tesz-
mozdítható szoborműveken. Ha ezeket is
kal festjük a jobb oldalon, lássuk csak az
tán hat vagy nyolcz órával később a mun-
nak jobbról is balról is van árnyéka, egy

kis tévedésen alapulhat. Igaz, hogy a gö-
ni esetre sem a szoborműveken. Amint a
t és az őveket domborművekkel díszítet-
nyékot, úgy gyakran előfordult, hogy az
ettesítő festményekkel díszítették. A fest-
z mégis csak festmény marad és ily árnyé-
Ezt ama nagy művész görögök bizonynyal
k mai hívei, de másként azt is jól tudták,
csak akkor lehet helyes, ha az árnyéko-
. Ez amaz egészséges elv, melyet ők kö-
művészi felfogásuk irtózott az ily bűntől,
ányt követnek, akkor óriási módon téved-
közönségé.

Szatymazi kápolna

ucogót

kepe repr.

Kiss kikel kath. Magy

921 l.

MDK.

Szatyor György

Kiállitási hiradás

Dunántuli Napló 1966 okt.11.

Szatyor Győző grafikus

Másodízben nyílt meg dec. 2.-án a Pécsi Grafikai Műhely kiállítása, hogy anyagával számot adjon kétéves munkájáról a fiatal művészek művei között látjuk a műnkszt munkájál is.

Prakszta László: A Pécsi Grafikai Műhely kiállítása.

Dunántúli Napló, 1946. dec. 3.

Ormánság népéletét, történelmét idézi meg átütő erővel Szatyor Győző tizenkét tablóból álló illusztráció-sorozata, amelyet a BARANYAKER pinceklubjában (Rákóczi út 11.) láthat az érdeklődő. Az irodalmi ihletésű tematikus grafikai anyag tulajdonképpen vizuális megjelenítése, illusztrációja az alkotó olvasmányélményeinek, ezúttal Kodolányi

MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ULLOI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1976 OKI ~ 5

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

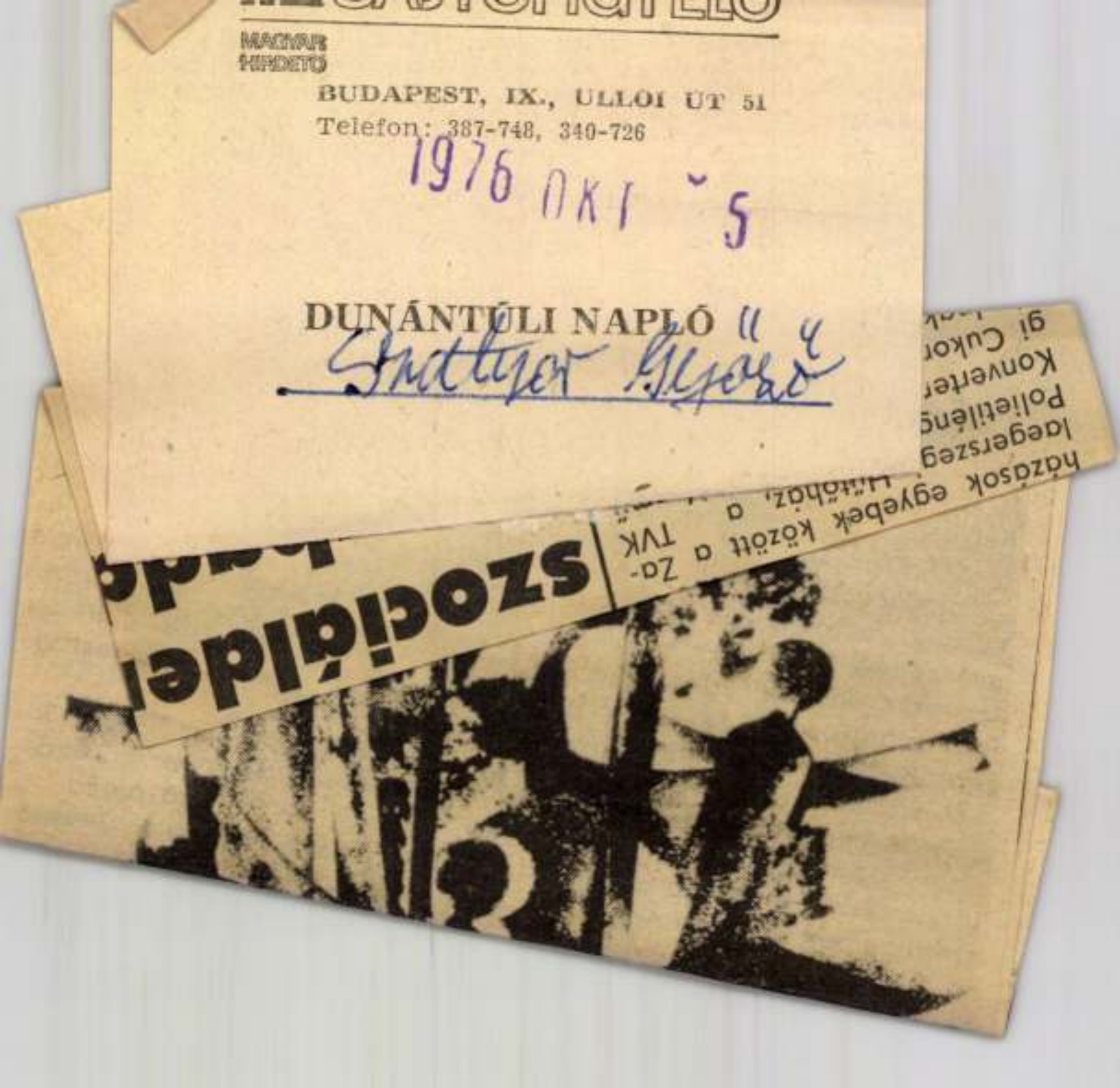

Szatyor Győző, grafikus

Második pécsi bemutatkozása ez a „Műhelynek." – Szerepel a művész mártélyi litográfiája. (említve)

Kocsogh Ákos: Pécsi Grafikai Műhely.

Dunántúli Napló, 1977. jan. 9.

Szatyor Győző, népművész

Rajz: Repa.

Szatyor Győző: Rajza

Jelenkor, Pécs, 1977. junius.

554.

XX/6.

Szalyor Győző, népmű wisz

Szalyor Győző, Kayza

496.

Jelenkor, Pécs, 1977. junius XX/6.

en, a fuvon. Balkeze meg-megrándult, fejét is elle
nással ejtette vissza.

alt?

nem halt meg – hirtelen kiröppent kérdésemre, mely
medréből kizökkentette, M. barátom ingerülten válas
bahagyta volna; talán kimerültség fenyegette: szuflá
yit azonban kiszedtem belőle, hogy, e voltaképpeni
inikára került, agyrázkódással, vállperec- és bokatöré
enetes élménnyel a lelkén, s a botütés sajgó dagana
hoz menekült, mindenét hátrahagyva. Itt is húzta ki
hozzájárulásával. A bukástól a geológia tanárnak

Szatyor Győző, népművész

Szatyo

Jeler

515.

XX/6.

Szatyor Győző, népművész

Szaty 525.

Jelenkor XX/6.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1977 MÁR 20

PEDAGÓGUSOK LAPJA
Budapest

Szatyor Győző

1021

Évszakok (Szatyor Győző linómetszete)

Az adm
dolgozók ügyeiről

Szakszervezeti tagságunk mind népesebb rétegét alkotják *az adminisztratív és technikai dolgozók.* A központi vezetőségünk mellett tavaly megalakult egyik *munkabizottság — Szolnoki József* elnökletével — az ő gondjaikat kíséri fokozottabb figyelemmel. A bizottság legutóbbi, március 4-én tartott ülésén az *időszerű bér- és munkaügyi kérdéseket* vitatta meg. A tartalmas előterjesztésnek és a vitának szinte minden mondata lapunkba kívánkoznék. Bizonyításul legyen elegendő csupán a legfontosabbak közül néhányat idéznünk.

Minthogy a technikai és adminisztratív dolgozók egyre jelentősebb szerepet töltenek be az oktatási intézmények életében, *a szakszervezet egyik legfontosabb rétegpolitikai feladata a nem pedagógus munkakörben foglalkoztatott dolgozókkal való fokozott törődés.*

Amint ismeretes, szakszervezetünk X. kongresszusának határozatai közül *jó néhány máris megvalósult.* Növekedett az éves bérfejlesztés aránya 3-ról 5 százalékra. A kezdő béreket 1200 forintban állapították meg, s felemelték a felső bérhatárokat is 10 százalékkal. Ezek az eredmények, valamint az új étkezési rendelet, a nyugdíjasokat megillető félárú utazási lehetőségek bővítése s a szakszervezeti jogosultság kiterjesztése mind-mind olyan intézkedés, mely számottevően hozzájárul a nem oktató dolgozók élet- és munkakörülményeinek javításához is.

Mindezek azonban korántsem jelentik a kongresszusi határozatok hiánytalan végrehajtását. *Jelentős tennivalóink vannak a bérszínvonal általános fejlesztése, ezen belül a bértételek módosítása, a pótlékrendszer felülvizsgálata, korszerűsítése érdekében.* A tapasztalatok szerint bőven van [illegible] helyi szerveknek is. számos óvodában nem fize *fűtési pótlékot,* nem rendez *házfelügyelői feladatokat dolgozók bérét.* Néhol — jo nesen — térítési díjak fizet kötelezik a bentlakó házfel lőket, másutt elmulasztják a szabályokban meghatározott beszedését. *Gyakran nem szá tik a váltakozó tanítás töl munkadíját,* s elfeledkeznek a lehetőségről, hogy a bels lyettesítésért is fizethetnek. N ez számos munkaügyi vita f sa. *A más szervek által has helyiségek rendbentartásáért fizetik ki mindenütt a dolgo megillető bért.* Éppen a rend zések pontatlan ismeretéből kad, hogy a dolgozók gyak bérbe vevő szervekkel közvet létesítenek munkaviszonyt, sérti az érvényes jogszabály és a dolgozókra is hátrányo szen az így kapott kereset számít be sem a táppénzükbe a nyugdíjalapjukba.

A helyi vezetők gyakran kérdésekben is központi int désre várnak, *amelyeket kellene megoldaniuk.* Így a közt nem gondoskodnak ke a munka- és védőruha, vala a megfelelő tisztálkodási le ségek biztosításáról.

A bizottság ülésén nagy súlyt kapott, hogy éppen az minisztratív és technikai dol érdekében *többet kell törő megfelelő munkafegyelem teremtésével,* azzal, hogy m egyes dolgozó ismerje és le tudása szerint igyekezzék te teni munkaköri feladatait.

Megszívlelendő az a p hogy *még mindig előfordul: gyűlésekre nem hívják m technikai, adminisztratív zókat!*

A résztvevők mindegyike értett abban, hogy a bizotts digi tevékenysége, s a jövő natkozó tervei kellő segí

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726
1976 JUN 4

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

Szatyor Győző, grafikus.

1021

Dunántúli Nap

Szatyor Győző grafikái

A népművészetnek meg kell termékenyíteni a képzőművészetet — vallja Szatyor Győző fiatal grafikusművész, akinek az Ormánsággal foglalkozó grafikáiból nyílt kiállítás tegnap délután 6 órakor a Ságvári Művelődési Ház klubjában. A kiállított 26 linóleummetszet és tusrajz az etnikum néprajzi múltját, formakincsét dolgozza fel. Az ormánsági születésű grafikus, akire gyermekkora óta hatott a népművészet, meggyőzően építi kompozícióiba az Ormánság díszítőművészetének sajátos formavilágát. Szatyor Győző kiállítását Horváth Olivér festőművész, főiskolai docens nyitotta meg. A tárlat június 16-ig látogatható.

P. L.

el

ár segédraj-
n, sok ma-
elem. 2—300
ádt, nemrég
rájci gyógy-
meg akarja
ezeket, nagy
e az alapít-
Azt hiszem,

amit említ, a
en Provence-
nemrég, ön
De ez már
anyarodva a
rús években,
a náci meg-
gyan alakult
egy magyar
aktként nyil-
k a sorsa?

ső éveiben
kekkel két-
gyarország-
ek mindket-

mattal, ami a kerék feltalálá-
sától az elektronikus agyig ter-
jed, s az emberiség fejlettsé-
gét biztosítja. Nem a művész
személye az érdekes, nem

Lu
és

A kult
me
köz
kedő hely
lozófiai é
nyek, am
szellemisé
kíthatatla
szocialista
és törekv
tékben jó
célokat
szabadítsa
esetleges
ság és a
emeljék.
neve jól
szefüggés
tőségét,
gét. Nyu
azonban:
lom egye
takaríthat
a fáradsá
lyet saját
különössé

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1077 NDR 2 2

KÖZNEVELÉS

Szatyor Győző

Szatyor Győző rajza

1021

Szántó Piroska: A lerogyott (Kép a

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1977 MÁR 25
KÖZNEVELÉS

Szatyor Győző

Szatyor Győző rajza

1021

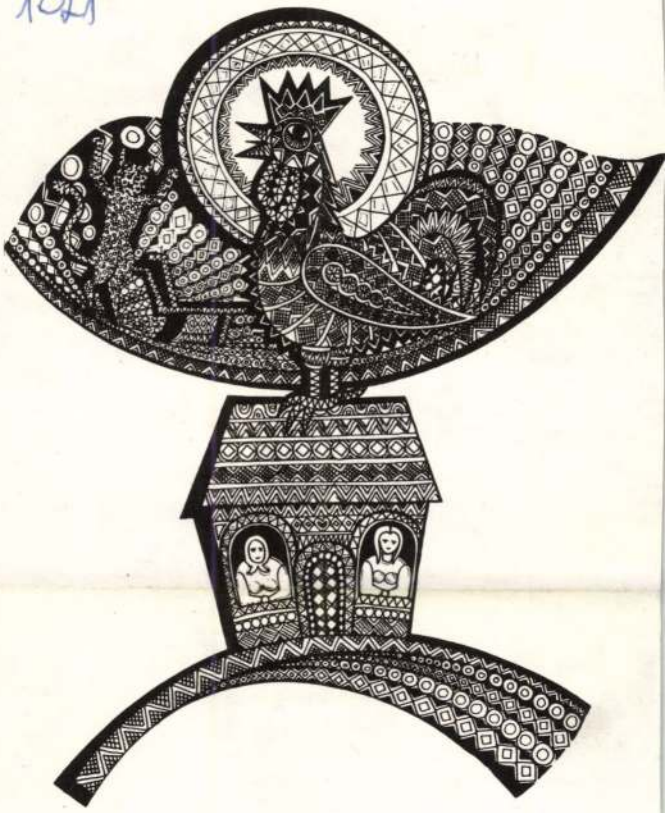

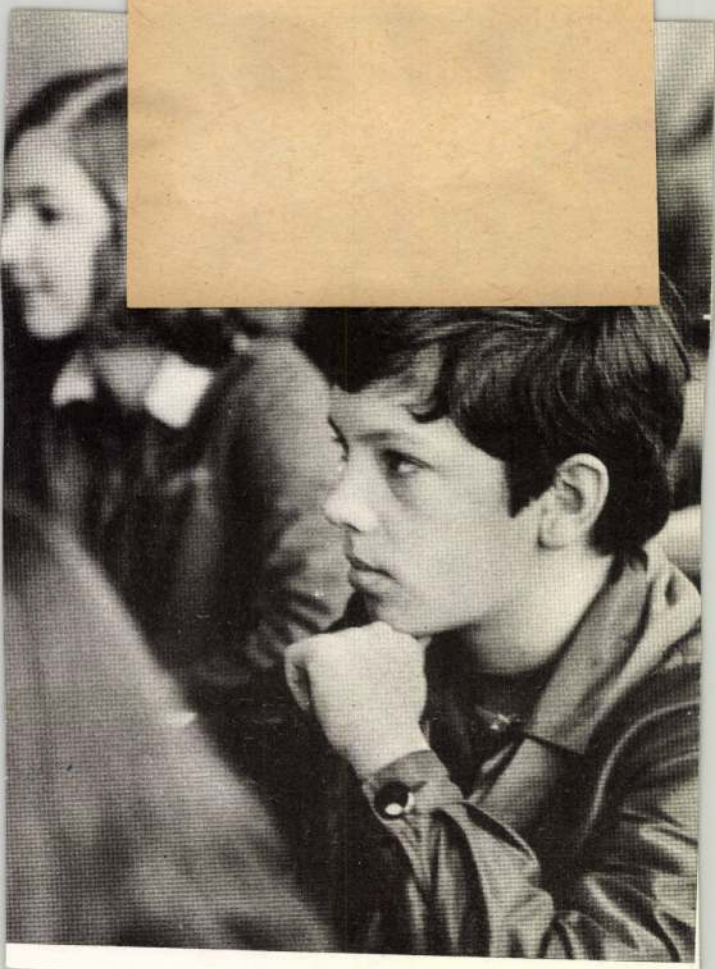

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1975 JUL 19
DUNÁNTÚLI NAPLÓ

Szatyor Győző

Vendi batyam

1021

Szatyor Győző metszete

en jelentős
est, és a
nértékű al
unk. Hogy
ül melyiket
rőmű felépi
llapotától fü
A csúcsraj
nergia-megt
ég-megtakar
gy kapható
épesség hely
nűvet építeni
dőben kiadot
em kell importból fedezni
lyankor, amikor annak az ára
megemelkedik.

A pécsi hőszolgáltató rendszerben mind az ipari hőellátás, mind a távfűtés megtalálható. Az ipari hőellátás csúcsban kisebb teljesítményt köt le, de egyenletesebb kihasználása miatt egy év alatt több hőenergiát használ fel, mint a távfűtés.

A távfűtés növekedési üteme azonban jóval nagyobb és így a pécsi hőszolgáltató rendszerben meghatározóvá válik. A távfűtés elterjedése egyéb elő-

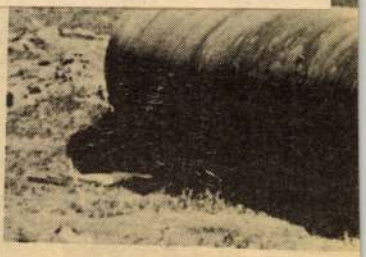

SZUPERGÁZVEZETÉK. A Szovjetunióban helyeitől az ország központjáig. Az épí — küzdenek le. A vezetéknek át kell h irtást végezni. Később egészen Murma különleges tankhajókon szállítják az Eg

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1975 JAN – 1

Dunántúli Napló

Szatyor Győző

021

szép
lelme-
gy el-
világ,
san
idő,
gy-
me-
ör-
ink,
tek,
el-
le-

nek
he-
oa-
és
rü-
be
le-
p-
tet
se,
e-
en
en

Szatyor Győző metszete

bát. A teve vásiabakon, forgat-
ható, a mennyezetről dísz-cse-
repek lógnak, a dísz-cserepek-
hez méltó nem közönséges nö-
vényekkel. Az egyik fal szépen
erezett fenyőfa borítású a pad-
lón állatbőrök.

„Na?" — Csodálatos, —
mondom miközben fűzöm a ci-
pőmet, — erre a cseppet sem
diszkréten odakészített gyé-
kénypapucsok figyelmeztetnek
— és amikor leülök a „húsz-
ezer forintra" úgy érzem, mint-
ha múzeumban lennénk. A mo-
dern otthon múzeumában. Há-
zigazdám kérés nélkül vállalja
a tárlatvezetést: ezt a Domus-
ban vettük Pesten, egyedi da-
rab, gondolhatod, hogy nem
könnyű hozzájutni, ez az ipar-
művészetiből van, nem azért
mondom, de ezt a keramikust
jegyzik most a legjobban, ezt
innen, ezt onnan...

zom
léksze
ott a
éjszak
sezlon
bát, é
tó, a
el a
Össze
dat,
tottuk
megit
römla
egym
és he
benn
—
hang
muzt
csóró
Ne
ban
mele
Ré

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

1971 FEB 7-

1021

Szatyor Győző

SZATYOR GYŐZŐ RAJZA

és megint más
az, hogy van-e
tet rugalmasan
n a helyzeten a
javára változást
szilárd, egyten-
elvi-gyakorlati
él György köny-
ggés vonalán is
hogy van ilyen
t sem lehet le-
– ezek sajnos
, a kötet majd
eket – a kultu-
ès marxi–lenini
. *tartalmában*
óságunkban lé-
tendenciákhoz;
ide vezethet az
egytömbű szi-
és eszményei-
naiban, hanem
ozó módszerei-
elemmé, rugal-
feltételektől is
óság konkrét
Ellenkezőleg:
etlenül, volun-
ól-holnapra az
nk igazítani a

jában a szocializmusért pedig a teljes erkölcsünk próbaköve. Ám vállalni s tenni – hittel: a legnehezebbek közül való. A kötet problémaköreinek a különböző tematikai tartalmait ez a *vállalni, tenni s hittel* magatartás is egységesíti. Nemegyszer úgy, hogy az egytömbű alapállásról a gondolati módszer a probléma elméleti elemzése mellé a személyes jelenlétet is odaengedi. Erkölcsi és művészi értelemben is nemesveretű példája ennek a „tisztá"-ról és a „besározódtak"-ról mondottak: *„Valójában azok vitték előre ezt az országot, akik részt vállaltak a közéletben, a reakció elleni küzdelemben, akik velünk tartottak amikor az antifasiszta harcot vívtuk, akik velünk tartottak és velünk is tévedtek 1945*

benesemre a
nem érdekli,
feldolgozása
tikusainkat
fajta külsőd
ha nem fel
irodalom se
vénye, hane
mélyről jövő,
tömedencéje
ményként is
re. Nem ár
a műveknek
nemcsak a s
művészi igaz
a formára."

magunk ter
küldetésünk

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-7481, 340-726

Szatyor Győző, grafikus, festőművész, a Képzőművészet mestere

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

1983 DEC 3

nyert, novella kategóriában. érkezése nagy

1021

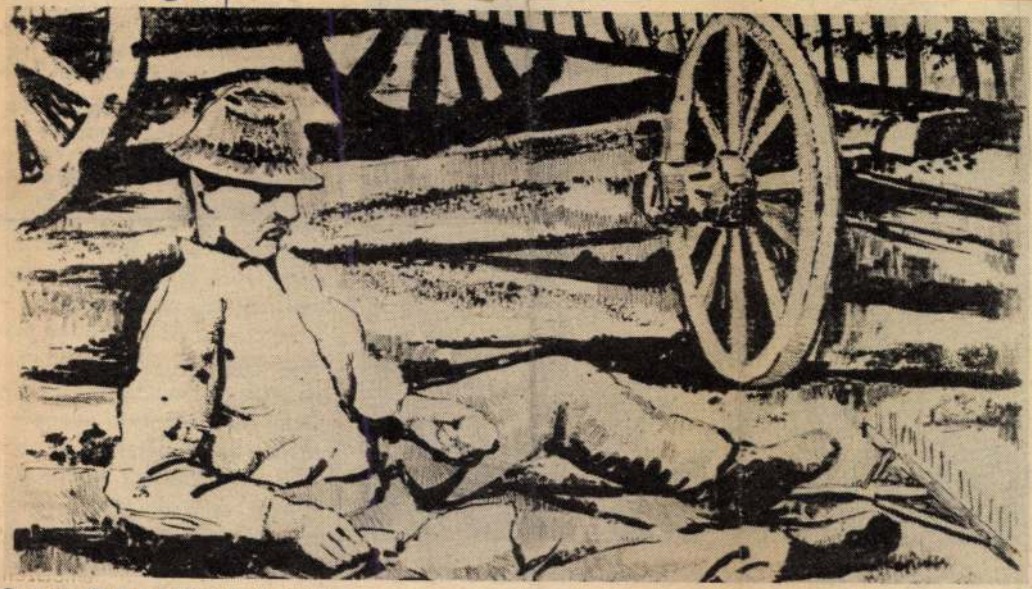

Szatyor Győző: Pihenő (kőrajz)

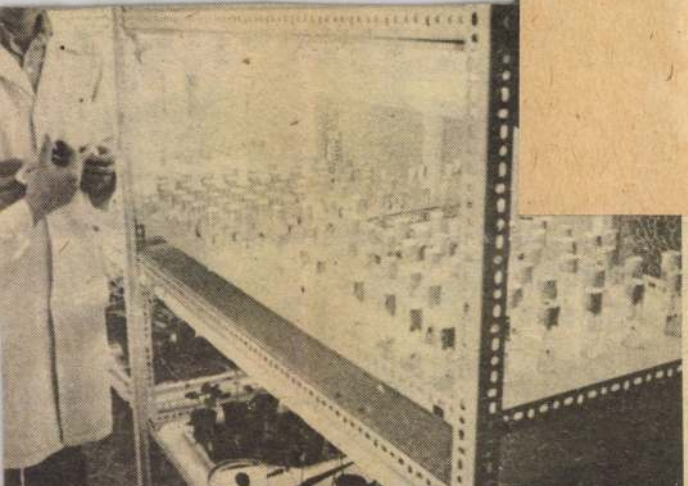

szemcsei kutatóin tézet bicsérdi növénynemesítő állomásának labo-

A társadalom politikai kultúrájának szintje egyik fontos eleme a politikai rendszernek, de ezen túl, a politikai ismereteknek meghatározó szerepük van a rendszer más elemeinek működésében is. Pl.: a politikai normák és magatartások, vagy világnézeti és etikai magatartások eleve feltételezik a politikai ismeretek valamilyen szintjét és a döntési folyamatok sem nélkülözhetik a megfelelő tudást. Nem túlzás tehát azt állítani, hogy a társadalom

Szalyor Győző, szobrász

L.:Domonkos László

-:Kitüntetések a parlamentben 2.

Esti Hírlap, Bp. 1977 aug. 18.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726
1975 DEC 25

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

Szatyor Győző

1021

Szatyor Győző metszete

megpucolnak. Vannak ilyen orvvadászok. Néha volán mellé ülnek, és az eredmény ott is sokszor ugyanaz.

De nem róluk akartam beszélni. Valaki lelőtte az utolsó rétisast. A rétisas gyanútlanul lebegett odafenn, talán egy tovasurranó egeret követett a szemével. A lövés hátulról érte. Váratlanul. A rétisas valami furcsát érzett, furcsa elszörnyedést. A felhők fejtetőre álltak, megfordult a világ, a föld barna síkja fölülre került. A rétisas lezuhant. Ott töltötte az éjszakát is, vére beivódott a földbe. Ott halt volna meg az utolsó rétisas magányosan, észrevétlen, ha arra nem megy éppen valaki. Az a valaki egy igazi vadász volt, nem tudom a nevét. Fölszedte a

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1974 JUN 2

Dunántúli Napló

Szatyor Győző

1021

Szatyor Győző rajza

rásai a pedagógussal szemben a nevelési folyamat korszerűsítésének jelenlegi szakaszában, mint korábban. Ám ennek, mint minden szemléleti változásnak a megvalósulása lassabban megy végbe, lassabban válik anyagi erővé, azaz gyakorlattá a társadalom jelentős részének tudatában is, mint az egymást követő új intézkedések betűi és tengernyi új feladata. Innen az az ellentmondás is, hogy sok szülő szívesebben venné, ha az iskolában a „mai leckét" kérné számon a szaktanár, és nem jó részben a felismerést, az önálló gondolkodásra való törekvést, készséget. Napjaink korszerű iskolája és abban a nagyobb hatásfokú oktató-nevelő munka azonban nem képzelhető el az iskola és a szülői ház, az iskola és a társadalom jól megalapozott kölcsönös kapcsolata nélkül. Ehhez a nélkülözhetetlen bizalom, őszinteség és együttmunkálkodás, mint az iskoláskorúak nevelésének valamennyi tényezője és törekvése, a pedagógustól induljon ki. Következésül az új típusú társadalmi

helyzetének,
javításához,
részére végze
generáció em
cialista embe
lóságos érték
elismerés mé
cióra szorul. I
ciálással tern
nek a szaktu
tudat gyakorl
het csak az a
lősen és köte
velni a gyere
történetében r
mény volt. Ma

Ahhoz, hog
munkát végezz
számára, meg
gyerekeit, tuda
matosan a tudo
zett, kipróbált
rendszerében. I
tő-e vajon, s ez
a gyerek szemé
hogy mielőbb, j
ismernénk a gye
ládi körülményei
dagógus a

Szatyor Győző

Szatyor Győző rajza

Dunántúli Napló,
1996. okt. 10.

svari kor-
ályára vit-

SOS—ÉLET telefonszolgálat hívószáma: 12-390, este 7-től reggel 7 óráig.

szakaszon reggel 7 és este óra között személygépkocsik szére várakozási tilalom lesz

em tud örülni, hanem csak fiának mutatja, és azt is zégyelli utána rögtön, mert éltatlan hozzá az ilyen ugálós hiúság!...

De hát kinek mutassa eg?!... Itt húzza elő, nek? A barátjának, most?!... i örülne vele?!

Keserűségében azonban, hogy imént az autós hence-ést hallgatta, már előránci-álta a zsebéből a francia le-elet mégis, hogy odaterítse álaszul az orruk alá. Egész béd alatt halogatta, s a dü-ét visszafojtotta, hogy végül nnál pofozóbb elégtétellel sapja ki az asztal közepére. Miután azonban a kritikusok ázivizitének hallatára rá-edt Bánhegyi Frigyes olajfan-áziáira, lefutott a vér az gyából megint, és sötéten el-zégyellte magát — s csak zért nem tépte azonnal sze-étté azt a levelet, mert visz-zasüllyesztése a zakó zsebébe evesebb föltűnéssel járt, nem kozott zajt vele...

Nem, semmi zajt. A csönd yúlni kezdett — úgy ülnek gymással szemben, mintha a upla ablakon és a nehéz ggönyökön át beférkőző ut-cai neszeket kellene elemez-niük. Éva sem segít, eltűnt, más a dolga odakint.

Egymással szemben tehát Fotelban mind a ketten. Bán-hegyi Frigyes haja egy év óta megnőtt és sikerült közben úgy szoktatnia, hogy a homlokába göndörödjék, mint a kávéház művészeknek. Ruzsinszki kupo-lás koponyáján fehér a dél utáni lámpa fénye. Zakót é középszínű inget visel, kékcsí-kos nyakkendővel. A barátja még nem dobta le a bársony kabátot, amit a kritikusok fo-gadására öltött, s a fityegő sárga művészcsokor kellemet lenül szorítja vastag nyakát, d nem oldja meg. Előre néz mo-is, ahogyan mindig: magas ív-ben, magabiztosan, mások fe-je fölött, messzire. Elterül, ke-resztbe veti a lábát: maholna így fog nyilatkozni újságíról-nak és hölgyeknek művészi e-veiről, a világról, hitvallásról, jövendőről. Ruzsinszki viszo-súlyosan meghajtja a fejét. Sc ha nem biztos semmiben - kéznél a kis vázlatfüzet, ez spirál-gerincű notesz, vezet ujjai a puha krétaceruzát, mú-hat az idő, nyúlhat a csön-

(Folytatása következik)

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1978 JAN 29

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

Szatyor Győző

nak, mint amilyen a harmincas években lehetett. Legalábbis ősszel, télen. Mert nyáréllábon állva a hunyorgó napban.

Szatyor Győző: Változatok Kodolányi-témákra. „Süllyedő világ" II. (Tusrajz).

vettük, hog
csak erről
érvényesül
déli tenge
a főpályaı
nen oda és onnan ide, míg el-
dőlt: hogyan telepíthetők e há-
zak úgy, hogy a látványt ne za-
varják. Ugyanakkor figyeltünk
fel arra is, hogy a Dischka Győ-
ző utcai kórházépület tetőszer-
kezetén módosítani kellene, mert
ez mai formájában alulról za-
varja a látványt. Egyszóval örül-
tünk, hogy sikerült jó megoldást
találnunk. És akkor „balkézről"
mindent tönkretettek ezzel a két-
emeletes társasházzal... Ma
sem tudok napirendre térni a
hihetetlen felelőtlenség fölött.

Valóban, a ház ott áll ma is,
beletenyerelve a látványba, s
mellette kétoldalt szamárfülként
emelkednek ki a toronypárok.
A közérdekű kilátás így degra-
dálódott magánkilátássá (amiről
egyébként még lesz szó).

A másik példa a felüljáróról
„élvezhető". Évtizedekig senkit
nem zavart a vasút melletti zsák-
varró üzem kormos-komor or-
mótlan épülete. De most, ha a
felüljáróról a város panorámá-
jában gyönyörködnénk, nem te-
hetjük, mert ez az épület rossz
függönyként mindent eltakar.

●

Pécsnek voltaképpen két hiva-
talos, de annál több félhivatalos, vagy nem hivatalos kilátása

mény a völgyet koszorúzó hegy
gyel egyetemben. Disszonancia
Annak érződik a kesztyűgyár
toronyház, ami ha a fekete he
lyett mondjuk halványkék, vag
netán fehér burkolatot kapot
volna, sokkal inkább részéve
vált volna a tájnak. Így azon
ban mindig kissé idegennek fog-
juk érezni. Éppen úgy, mint
ahogy innen látni igazán, meny-
nyire nem harmonizál (hogyan
is harmonizálhatna?) a barokk
megyeházával a mellette lévő
komor-szürke épület.

Van a városnak egy pontja
ahonnan belülről láthatunk
mindent. A Kálváriadomb. A
Mecsek-oldalból látni, hogy a
várostestbe benyúló dombsor-
nak ez a tagja az, ami ma még
szinte egyedül viszi be a belvá-
rosba a hegyvonulat zöldjét. A
dombot járva kellemes és von-
zó oázisnak érezzük sokévtize-
des háborítatlanságában, s
azt kívánjuk: vajha ilyen is ma-
radhatna akkor is, amikor egy-
szer tényleg a köz tulajdona
lesz. Innen a Kálváriáról sok-
mindent látni, amit máshonnan
nem. A Mecsek-oldal vonulatai
például távolabbról nézve egy-
bemosódnak, túl közelről meg
a „fától nem látni az erdőt".
Innen körbetekintve [illegible]

1024

Szatyor Győző rajza

a kötelező 16 éves korig tart-
tott. A *modern school* zsák-
utcá[illegible] számított azért is,
m[illegible] nem lehetett to-
v[illegible]ó vizs-
g[illegible]
[illegible]zás
j[illegible]ők
[illegible]

nagy történelmi múltra visz-
szatekintő gimnáziumi jellegű
iskolákba jár, körülbelül húsz
százalékuk pedig olyan isko-
lákba, amelyek — bármiként
nevezzék is őket — lényegé-
ben nem képesítenek egyetemi
továbbtanulásra. Nem annyira
számszerű arányait, mint in-
kább társadalmi súlyát tekint-
ve kell említenünk a legelő-
kelőbb magániskolák hálózatát
is (ezeket hívják Angliában

MK SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1977 NOV 25

KÖZNEVELÉS

Gratiyor Győző

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1974 NOV 17.

Dunántúli Napló

Szatyor Győző

1971

Szatyor Győző metszete

A

M
ideg
mén
tár.
rofil
köm
kap
és
sók igényeinek kielégítését.

Sándor László 1966 óta igazgatója a Gorkij Könyvtárnak. Tőle kértem tájékoztatót a könyvtár állományáról és arról a sokoldalú tevékenységről, mellyel aktívan is részt vállalnak kulturális életünk fejlődésében.

— Könyvtárunk fiatal — még húsz éves sincs, — adatai is szerények: 160 ezer kötet könyv, 26 ezer kotta, 6 ezer hanglemez, térképek, mikrofilmek — összesen 180 ezer könyvtári egység ma a Gorkij Könyvtár tulajdona. Alapításakor elsődleges feladatának az orosz nyelvű irodalom népszerűsítését tartották. Az 1960-as évektől ez a feladat kibővült: könyvtárunk általános idegennyelvű könyvtárrá fejlődött, hasonlóan a híres moszkvai Össz-szövetségi Állami Idegennyelvű Irodalom Könyvtárához, mely több milliós

— Tizenhat
a könyveket,
szerint minde
lunk. Ma már
hatók nálunk
szeti alkotáso
tár vagyunk,
meghatározza
szereit. Elsősо
alkotásokkal,
dalommal, fil
mányi könyv
állományunka
nei gyűjtemé
tárunk tulaj
runkban 180
például Len
Solohovnak
zük.

— Milyen
nak a könyvt

— Legjele
tatásunk a
közvetett má
ság lakossá
sére állunk.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1977 JAN 23

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

Szatyor Győző

1021

SZATYOR GYŐZŐ: BOGÁNCSOK

Ma
for
az
falun is

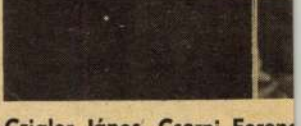

Czigler János, Cserni Ferenc

A barát itt tartja a bar

Kertész Béla szőlész a villá-
ıyi termelőszövetkezetben, 130
ıektár gazdája. Poharakat hoz,
néhány üveg bordó nedüt a
ɔeszélgetéshez; indulásnak.

Hogy fiatalodik-e a tsz? –
érdezi másodszor is önmagá-
ól, mintha valahonnan igazo-
ást várna a felelethez, majd
ıémi szünet után a poharák
ıak mondja: bizonyos értelem-
ɔen, igen. Fiatalodik, s ezt nem
ehet nem észre venni. Főleg
ı műszaki vonalon cserélődnek
ız emberek, s fiatalodik az
ıdminisztráció meg a vezetés
s. A szőlészetben viszont, ahol
éleg sok a kétkezi munka, a
ıajladozás, már elég kevés az
ımber... Pedig igazán szép,
s szabadlevegős munka.

A nyolc pohár mellett nyolc

üzemgazdász. – Kisjakabfalv
lakom szüleimmel, s már a gi
názium idején éreztem, tová
kell tanulnom, ha nem akar
a szüleim nyomán, a föld k
töttségében élni.

Nem tagadja: el tudná ké
zelni, hogy valahol Pécsett v
a második emeleti lakása, p
lépésre a mozitól és az AB
áruháztól, s alkalomadtán c
nan látogatna ki Kisjakabf
vára... Zsámbékon végzett

– Különbséget nem érzek
falusi és a városi munkahely
között – jegyzi meg Keményi
ki József, a hat tsz-vendéglő
egység ellátásának felelőse.
Szerintem sokkal jobban jár
fiatal, ha itt nőtt fel és
marad, mintha bemenne a k
rengetegbe. Én nem vágyok

Szalyor Győző, grafikus

L. Martyn Ferenc

Szalyor Győző: Kodolányi-illusztráció Boríkó 3.

Jelenlevő, Pécs, 1978. febr. XXI/2.

Szatyor Győző, grafikus

L: Gimoldal
(Borító: 1)

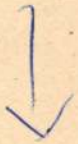

↓

Szatyor Győző: Kodolányi-illusztráció

Borító 2.

Jelenkor, Pécs, 1978. febr.

XXI/2.

Szatyor Győző, tapasztó

L.:Domonkos László

-:Közművelők és népművészek kitüntetése 5.

Népszabadság, Bp. 1977 aug. 19.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1977 DEC 16
KÖZNEVELÉS

Szatyor Győző,
grafikus
1021 a Népművészet Ifjú Mestere,

A KÖZNEVELÉS GALÉRIÁJA

Szatyor Győző

1947-ben született a Baranya megyei Bogdásán. 1972-ben szerzett földrajz-rajz szakos diplomát a pécsi Tanárképző Főiskolán. Jelenleg a pécsi Mátyás király úti zene tagozatos általános iskolában tanít. Rajzaira gimnazista korában figyeltek fel tanárai, 1971-ben Egerben a pedagógusképző intézmények országos szakmai konferenciájának képzőművészeti szekciójában első díjat nyert linóleummetszet-sorozatával. Még abban az esztendőben megnyílt első önálló kiállítása volt iskolájában, a sellyei gimnáziumban. Ettől kezdve rendszeresen szerepel rajzaival és grafikáival Hódmezővásárhelyen és Szegeden, a mártélyi Ifjúsági Művésztelep nyári és téli kollektív tárlatain; Pécsett 1972-ben, 1975-ben, 1976-ban és idén, Pécsváradon 1975-ben, Budapesten 1973-ban mutatkozott be alkotásaival. 1975-ben kapcsolódott be a Pécsi Grafikai Műhely munkájába. Munkahelyén jól érzi magát. Mint vallja: „A zene, a néptánc itt mindennapos. Kedvemre kiélhetem magam minden téren, a művészeti szakkörön kívül citerazenekart is vezetek. A pedagógiában ott él a művészet, és a művészetben ott él a pedagógia. Nem lehet és nem szabad különválasztani őket, hiszen értünk vannak, emberekért. Arra törekszem, hogy megtanítsam tanítványaimat a szépre és a jóra, hogy felfedezzék a körülöttük levő világ igazi arculatát és önmaguk igazi értékeit is. Mindig önmagukat adó, a szépre-igazra nyitott szemű, felelős, alkotó embereket szeretnék nevelni tanítványaimból." Rajzaihoz, grafikáihoz, fafaragásaihoz a döntő indítást az útra bocsátó táj, a szülőföld, az Ormánság adta. Alkotásainak sajátossága a hagyományok megőrzésének s a jelen valóságának együttes jelenlétéből ered. Idén nyerte el a Népművészet Ifjú Mestere címet. Rajzai, grafikái jelentek meg a Dunántúli Naplóban, a Jelenkorban, a Pedagógusok lapjában és a Köznevelésben. Néhány esztendeje írással is foglalkozik.

Változatok Kodolányi-témákra — Süllyedő világ

Metamorfózis

Pipacsok

Kedves Pedagógusok!

A 8. osztályos tanulók pályairányításához szíves figyelmükbe ajánljuk, hogy

A CHINOIN GYÓGYSZERGY

jó lehetőséget kínál szakmatanuláshoz

Fiúk jelentkezését gyógyszergyártó, lakatos, hegesztő, villanyszerelő, esztergályos, csőszerelő szakmunkástanulónak várjuk.

Lányokat gyógyszergyártó tanulónak veszünk fel.

Gyógyszergyártó tanulóinkat korszerű tanlaboratóriumban, gyógyszeripari tanműhelyben képezzük. Vállalati ösztöndíjat adunk!

A római-parti csónakházunkban sportfelszerelésekről is gondoskodunk.

A harmadéves, vállalati ösztöndíjas tanulóinkat – legalább közepes tanulmányi eredmény esetén – kb. 1000 Ft havi juttatásban részesítjük.

Címünk:

CHINOIN GYÓGY
oktatási osztály
Budapest IV., Tó u
Telefon: 292-900 (5

CHINOIN NAGYT
személyzeti osztály
XXII. (Nagytétény)

ÍRÁSBELI JELENTK
1325 Budapest, F

Szatyor Győző, faragó
népi művész

● *AJÁNDÉK. Kedves ajándékkal lepte meg a pécsi, Köztársaság téri óvodásokat Szatyor Győző népművész: farönkökből lovacskákat, hintákat, mászókát faragott a gyermekeknek. Az óvoda udvarában már feleslegessé vált nyárfákból önzetlen társadalmi munkában készített játszóteri eszközök értéke több mint tizezer forint.*

—:o Ajándék

12.

Esti Hírlap, Bp. 1979. szept. 15.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

JELENKOR

1979 10

Szatmári Gyözö
grafikusmüvész

1021 1.

10,— Ft

SZAMUNK SZERZŐI:

BAKONYI ISTVÁN
BALIPAP FERENC
BÁTHORI CSABA
BÉLÁDI MIKLÓS
CZÉRE BÉLA
CZIGÁNY LÓRÁNT
CZINE MIHÁLY
CSÁNYI LÁSZLÓ
CSOÓRI SÁNDOR
CSORDÁS GÁBOR
DOMOKOS MÁTYÁS
ERDÖDY EDIT
ESTERHÁZY PÉTER
FENYŐ ISTVÁN
FUTÁKY HAJNA
HORPÁCSI SÁNDOR
IHÁSZ-KOVÁCS ÉVA
ILIA MIHÁLY
JAY SMITH, WILLIAM
JÉKELY ZOLTÁN
KALÁSZ MÁRTON
KARÁTSON ENDRE
KÁROLYI AMY
LÁTOR LÁSZLÓ
MÁTYIKÓ SEBESTYÉN JÓZSEF
MESZÖLY MIKLÓS
NÉMETH LAJOS
PARÁNCS JÁNOS
PARTI NAGY LAJOS
PÁL JÓZSEF
PÉCZELY LÁSZLÓ
POMOGÁTS BÉLA
SKROBINEC, JURIJ
SZABOLCSI MIKLÓS
TAKÁTS GYULA
TÓTH ÉVA
VÁRÓCZI ZSUZSA
WEÖRES SÁNDOR

KÉPEK:

BALÁZS IRÉN
FERY ANTAL
KÁLDI JUDIT
MARTYN FERENC
RIPPL-RÓNAI JÓZSEF
SZATYOR GYŐZŐ
TAKÁCS DEZSŐ

Szatyor Győző, népművész

KEDVES AJÁNDÉKKAL lepte meg a pécsi Köztársaság téri óvodásokat Szatyor Győző népművész: farönkökből lovacskákat, hintákat, mászókát faragott, nyárfából játékokat készített számukra.

_: Hír

21

Népszabadság, Bp. 1979. szept. 16

Szatyor Győző, grafikus, szafaragó, a Népmüvészet mestere.

1980. október 3. Televizió 18,05/ZJ.
Pannon krónika
- - - - - - - - -

- A szobrok mindig is összefüggtek a kor teljes szellemiségével, olykor konkrét funkciót töltöttek be. A régiek képei, szobrai, védőszentek voltak, a viz, a tüz, a járványok ellen kellett volna oltalmazniuk a lakosságot. A Barokkorban különösen népszerü volt szent Flórián, és Nepomuki Szentjános.
/Fohász./
- Mosolyra ingerlő egyes védőszent szobra, amelyeket a városon kivülre telepitettek, ha a remélt védelmet még sem nyujtották.
- A pécsi Havihegyen láthatjuk azt a modern Koppust, amelyet Rétfalvi Sándor Munkácsi Dijas pécsi szobrászmüvész alkotott. Alatta állitották fel most, idén augusztus 20-ra Szotyor Győző gyermekjátszóterét, amely a szobrászat egy új funkcióját mutatja.
- Győző, Te magad játékoknak tekinted az imént látottakat, vagy pedig képzőmüvészeti alkotásoknak?
- Mindkettőnek tekintem, s amelynek gyökere a funkcionális népmüvészetben rejtőzik. Amikor öcsémmel ketten megfaragtuk ezeke a játékokat, akkor egy igazi népmüvészeti tárgy lényegét tartottuk szemelőtt. Az igazi népmüvészeti tárgyat arról lehet felismerni, hogy négy alapvető vonása van. Az első az, hogy a legtökéletesebb anyagból készüljön, a második, a legcélszerübb formája legyen, a harmadik az, hogy a legtökéletesebb összeépitési technikával épüljön, és a negyedik, a diszités, ami az előbbi háromnak van alárendelve. Tehát az esztétikai tartalom is nagyon fontos.
- Most a játék lehetőség biztositásán tul. Milyen céllal készült még ez a játszótér.?
- Azonkivül, hogy a gyermekek mozgás igényét nagymértékben szemelőtt tartottuk, hát nagyon fontos az, hogy hát az izlésük is formálódjon. Tehát tanitani akarjuk ezeken a játékokon keresztül.
- En készséggel elhiszem neked azt, hogy ezeknek a játékoknak komoly képzőmüvészeti, népmüvészeti értékük van, annál is inkább, mert nekem például kifejezetten tetszenek, de az a baj ezekkel a játékokkal, hogy kevés van belőlük az országban.
- A Fiatalok Népmüvészeti Stúdiójának van egy játék-programja, mely szerint a fiatalok szerte az országban készitik ezeket a játszótereket, és őszinte hittel és lelkesedéssel csinálják.

Szatyor Győző, fafaragó és grafikus

A népművészet ifjú mestere szülőföldjén, az Ormánságban kapott életre szóló indíttatást a népművészettől. – Kiállítása nov. 9-én nyílik meg a Ságvári Pincegalériában, műveit: fafaragásait és grafikáit láthatjuk tárlatán.

Déldunántúli Napló 1978. nov. 6.

Szatyor Győző, grafikus

Márciusban nyílik Gdanskban a magyar napok keretében 37 magyar grafikus Pécs és Baranya műemlékeit bemutató kiállítása, amely a magyarországi kisgrafikai pályázat anyagát tartalmazza. A művész műve szerepel a tárlaton.

Dunántúli Napló, 1948. márc. 8.

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-716

Szatyor, Győző, grafikus-fafaragó, a népművészet mestere.

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

1982 FEB 17

BARANYAI MONDÁK

1021

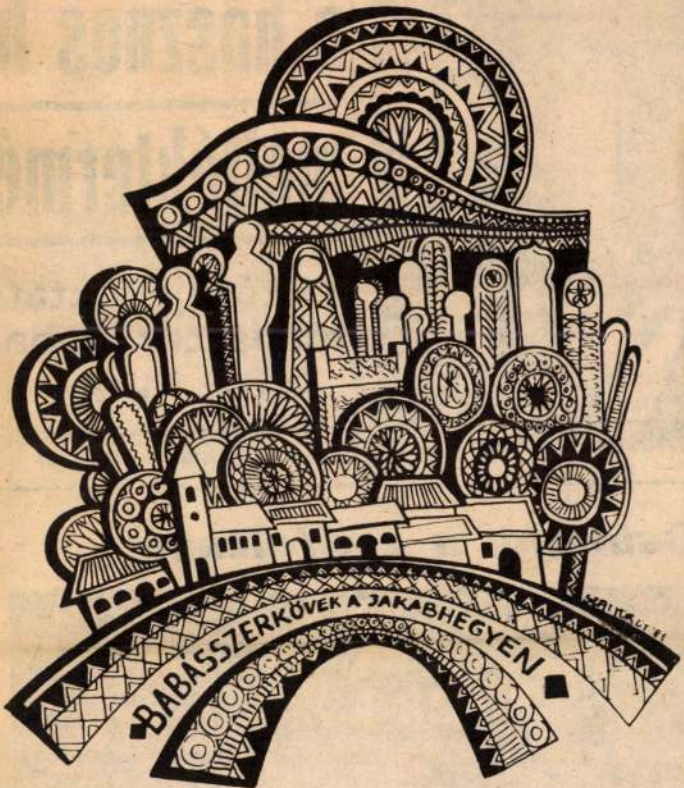

Babás szerkövek a Jakabhegyen. Szatyor Győző rajza

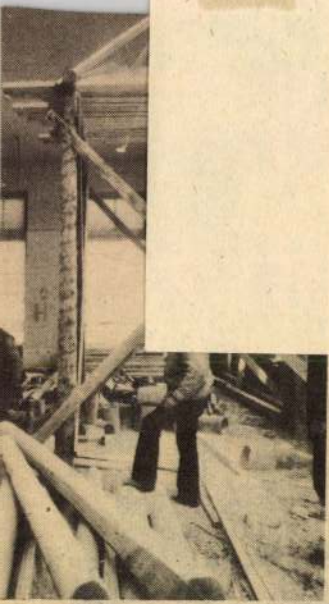

Sajtótájékoztató Minisztériumban

(Munkatársunk jelentése)

A környezetvédelem érdekében mit tesznek a vállalatok a

Csökken a zsúfoltság

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

Szatyor Győző, grafikus, szobrász, a Népművészet mestere

1021

1981. december 24., csütörtök

Karácsony, 1981. Szatyor Győző rajza

HDN-előzetes

Értesítjük kedves olvasóinkat, hogy a Hétfői Dunántúli Napló 27-én, vasárnap, a Dunántúli Napló soron következő száma pedig 28-án, hétfőn jelenik meg.

A TARTALOMBÓL:

HOGYAN TELT A KARÁCSONY?
Munkatársaink a háromnapos ünnepről tudósítanak

●

ÉRVÉNYBE LÉP: JANUÁRBAN
Szót ejtünk néhány új rendeletről

●

MUNKÁBAN AZ SOS ÉLETMENTŐ-SZOLGÁLAT

●

HOGYAN KÉSZÜL A „BŰVÖS KÍGYÓ"
Rubik Ernő második világszenzációs találmányáról

●

KISÁLLATOK A KARÁCSONYFA ALATT

●

AKINEK MEGTETSZETT A JÁTÉK
Pécsi versenyző nyerte a színes tévét

●

KOCSIÁTVÉTELI SORSZÁMOK

●

A SZILVESZTERNEK SEMMI KÖZE A SZILVESZTERHEZ

●

BAJONETTEL ÁLLT BOSSZÚT

1021

1980.VIII.27. 20,55 N. Tv2

Tv-hiradó 2.

- A fából ácsolt, zsindelytetős épitménynek számtalan szerepet adhatt a gyermeki képzelet Lehet őrtorony vagy éppen kilátó, ahonnan Pécs ifju polgárai birtokba vétel előtt megszemlélhetik az ajándékba kapott különleges játszóteret. A Tettye legendásan szép környezetében illő játszóalkalmatosságokat Szatyor Győző, a Népmüvészet Mestere és fivére készitette ezer órányi társadalmi munkával. A régi népi fafaragók, főként az erdélyi ezermesterek stilusában nemesen egyszerü motivumokkal diszitett játékok mindegyike a célszerüség és a szépség ötvözete A gyerekek a maguk módján felfedezhették ezt, mert szivesebben, nagyobb örömmel töltik itt idejüket, mint a szabvány jászótereken. Igy nemcsak ügyességüket gyarapitják, hanem szinte észrevételenül gazdagodhatnak egy felismeréssel is, amely később a népmüvészet értékei iránti érdeklődésben, a környezeti kultúra magasabb fokában ölthet testet.

Szatyor Győző szobrászművész

Kiállítás Hódmezővásárhelyen

Megyer Nemzet 1983. VII. 31.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 339-748, 340-726

Szatyor Győző, grafikus, kalandozó a Népművészet mestere

DUNÁNTÚLI NAPLÓ
1982 JUL 28

1021

Szatyor Győző: Baranyai mondák

Játékkészítés komolyan: krumpli, dió, kukorica és nád... Ková munka közben, a harkányi Új Tükör táborban.

Egyhetes progra hétszáz forintér

Egyhetes üdülés hétszáz forintért? A mai árakat figyelembe véve, szinte hihetetlen! Pedig annak a százhetvenöt fiatalnak mindössze ennyibe kerül az a hét nap, amit a Mecsek Tourist harkányi kempingjében tölt és közben megismerkedik Baranya nevezetességeivel.

Az Új Tükör című hetilap szinte észrevétlenül alkotta meg az évek során a már országos méretű klubhálózatát, melynek

sággal. A Lapkiadó Vállalat mintegy kétmillió forintot biztosít a különböző műsorok, a szervezett programok szervezésére. Nehéz volt a kiválasztás. A mostani tábor résztvevői harminc klubból érkeztek Harkányba, ők a legjobbak. Több száz jelentkezőt vissza kellett utasítanunk, mást nem tehettünk...

Kovács László fafaragó népművész Sárospatakról érkezett.

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Szatyor Győző grafikus
faragó, a népművészet-
mestere

DUNÁNTÚLI NAPLÓ
1982 MÁR 31

1021

Baranyai mondák

A tettyei sziklatorony. Szatyor Győző rajza.

sbécen

faltút, mely tarthatatlan
apotot jelent Vásárosbéc
n részén lakó emberek-
. Kérésük, hogy ezt a 800
teres szakaszt csináltas-
meg. Elhangzott, hogy
ez a lakosság is szívesen
zájárulna, úgy társadalmi
nkában, mint anyagilag.
gásolták az autóbuszjá-
k pontatlanságát, s hogy
áztái földek műveléséhez
mozsgói termelőszövetke-
nem biztosít munkaesz-
öket. A részt vevők egé-
ben dicsérően szóltak a
ács munkájáról, méltá-
lva lehetőségeit, de ké-
ik, hogy a felvetődött
dokat oldják meg.

R. N.

S

mellett...

„Kvek-kvek-buoá -uf-uf-uf..."

Tetszik tudni, mi ez? Majd mindjárt megmondom. Tegnap reggel vidáman ébredtem, mert fizetésnap volt, másrészt meg itt a március, feltehetően szép időnk lesz e hosszú és undok tél után. Örömöm aztán felfokozott derűbe csapott át, amikor kölcsönkért táskarádiómból e fenti kvartyogás tört elő: „Kvek-kvek-buoá-uf-uf-uf..!" — ami egy külvárosi klozet vízöblítőjének ismert zörejére emlékeztetett, s nem emberi hangra. Pedig az volt. A műsorvezető — riporter — remek ötlettel a Kálvin téri metróban bekapcsolta a magnóját, és amikor a szerelvény tovább robogott, a közeledő megálló nevét a villamosvezető az említett módon jelentette be. Vagyis senki nem értett semmit, miképpen megfejthetetlen a vidéki vasútállomásokra érkező vonatokat konferáló vasutas szövege is. A riporter ezekután fölhívta a metró egyik vezető tisztviselőjét és az iránt érdeklődött, hogy hallotta-e az iménti „helyszíni közvetítést", mit szól hozzá, és egyáltalán.

A tisztviselő a továbbiakban

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-729

Szatyor Győző, fafaragó szobrászművész, a Népművészet Ifjú Mestere.

DUNÁNTÚLI NAPLÓ
1983 JÚL 27.

1983. július 27., szerda

Dunánt

1021

A népi fafaragók örökében

Csorba Tivadar avatja az üdülő mellett állított szobrot

Napköszöntő

Szatyor Győző szobrának avatása

Néhány hete áll már a kertvárosi Diana téren Szatyor Győző egy alkotása, fából készült kettős szobra, melyen két forma találkozik s egészíti ki egymást. Tegnap délelőtt a pécsi SZOT-üdülő melletti kis dombon avatta fel *Csorba Tivadar*, Pécs város Tanácsa művelődési osztályvezetője Szatyor Győző „Napköszöntő" című szobrát. Ebben is a tölgy volt a művész anyaga, s itt is két elem együttes jelenlétéről van szó. A kétszínűre pácolt fa alakításával az egyik, a sötétebbik forma körülöleli a másikat. A szobor valóban a felkelő napot köszönti, kelet felé néz a város felett, s tövéből gyönyörű kilátás nyílik a Mecsek-oldalra és Pécsre. Bizonnyal kedvelt pihenőhelye lesz ez a pont is a pécsieknek és az idelátogatóknak.

Csorba Tivadar szoboravató beszédében kiemelte, milyen nagy munkabírással alkotja meg Szatyor Győző szobrait, fafaragásokkal kialakított játszótereit, melyekből több is elkészült Pécsett. A fával dolgozó művész munkájához az ihletet az ormánsági szülőföldből meríti, szülőfalujából, Bogdásáról és a bognár elődöktől örökölt hagyományokból, falusi mesterektől eltanult fogásokból. A népművészet, a népi fafaragás hiteles és magas színvonalú továbbéltetéséért kapta Szatyor Győző 1977-ben a Népművészet Ifjú Mestere címet. Vállalása, hogy népi örökségünket mai modern környezetünkben is éltethetjük, s ezt — mint például a kertvárosi lakótelepet — ezek az ősi formák, anyagok csak gazdagíthatják.

Feloldja a betontömbök merevségét a Diana téri szobor
Laufer László felvételei

Megemlékezés egy baranyai jakobinusról

A magyar jakobinusok elleni per során 49 személyt állítottak bíróság elé a Martinovics-féle összeesküvésben való részvétel vádjával. Közöttük volt Túrós Péter óbudai, majd ócsai, végül siklósi prédikátor.

A Járó József vezette parasztfelkelés egyik alvezérének, a gyűdi Túrós Ferenc jobbágynak 1747-ben született Péter fia előbb Sárospatakon, majd külföldi egyetemeken tanul. Számos idegen nyelvet sajátít el, közöttük a franciát is. Így lehettek rá hatással a Rousseau filozófiai műveiben meghirdetett demokratikus eszmék. 1789-ben Habsburg-ellenes magatartása miatt Zichy Károly gróf országbíró vizsgálatot indít ellene. 1794-ben pedig belép a magyar jakobinusok titkos társaságának tagjai sorába és leteszi a Társaság esküjét. Kátéjuk programpontjai közé tartozik a zsarnokok elűzése, a törvény előtti egyenlőség, a szegények védelme, stb. Túrós Pétert mindenek előtt — miként lázadó apjáékat — a paraszti sors megjavítása érdekelte, amit később bírái előtt is kihangsúlyozott.

1795. január 22-én éjszaka őt az ócsai paróchián Pest megye főszolgabírája két vármegye katonáival lefogatta és rabként hurcoltatta el a börtönné átalakított budavári ferences zárdába. A Királyi Ítélőtábla előtt az ügyész azzal vádolja, hogy részesévé vált a Habsburg uralkodó és az ország törvényei ellen irányuló összeesküvésnek, ezért *fej- és jószágvesztést kér ellene.*

A tankönyvekből ismert „Forradalom fája" című rajzon Túrós Péter neve egyik faág levelén van megörökítve Kazinczy Ferenc író és nyelvújító megtisztelő társaságában, akivel közösek voltak börtönéletük felejthetetlen rémségei is. Túrós kitűnő védőügyvédjének és nem utolsósorban Ráday Gedeon grófnak, a Hétszemélyes Tábla bírájának köszönhette megmenekülését, aki lehetővé tette számára azt is, hogy szülőföldje székhelyén, Siklóson folytassa papi hivatását. Amíg ugyanis Martinovics Ignác szászvári apátot kivégzése előtt egyháza megfosztotta papi méltóságától, majd ugyanez történt a kegyelmet kapott Verseghy Ferenc pálos szerzetes íróval is, addig a forradalmárok oldalán álló, mérhetetlen sok szenvedést átélt Dráva menti népnek volt bátorsága ahhoz, hogy a súlyosan megbélyegzett Túrós Pétert egyházmegyéjük szeniorává, vezetőjévé válassza. Erről tanúskodik a siklósi temetőben lévő síremléke is, amely szerint 1809-ben halt meg, 62 éves korában.

Kecskeméthy Zoltán dr.

Ipari zsebkönyv, 1982

A magyar iparban tavaly, illetve 1975 óta végbement változásokat gazdag számanyaggal, színes

Új kiskönyvsorozat

Magyarország megyéi

Felszabadulásunk 30-ik évfordulójára jelent meg a Kossuth Kiadónál, 1975-ben a Magyarország megyéi és városai című kötet. Hiánypótló műként hagyta el a nyomdát, és az azóta végbement kisebb-nagyobb változások mellett mind a mai napig hasznos kézikönyv szerepét tölti be. Értéke akkor különösen abban volt, amit az előszóban Németh Károly így foglalt össze: „Bemutatja hazánk sokszínű, szép tájainak társadalmi-gazdasági vonásait, ... amelyekből ... kiolvashatók: az országot építő magyar munkásosztály, szövetkezeti parasztság és az értelmiség közös alkotó munkájának gazdag eredményei, a szocialista rendszer három évtizedének egyértelmű, meggyőző sikerei."

Tudományos alapossággal, adatgazdagon veszi sorra e kötet a megyék fő területeit, mégis szükségessé vált, hogy 19 megyénkről olvasmányosabb, bővebb képet is kapjon az érdeklődő olvasó. Ezért határozta el a Kossuth Kiadó, hogy Magyarország megyéi címmel kiskönyvsorozatot indít. Első köteteként Baranya megye jelent meg az ősszel, azóta a Békés megyéről és most legújabban a Veszprém megyéről szólót tarthatjuk a kezünkben.

E három kötet máris megfelelő alapul szolgál annak megállapításához, hogy hasznos, jó kezdeményezés indult útjára, egységes szerkesztési és szerkezeti elvekkel. (Sorozatszerkesztő: Gyenes László). Mindegyik könyv — és így a remélhetően mihamarabb megjelenő továbbiak is — tárgyalja az adott megye földrajzát, történelmi-társadalmi viszonyait, közigazgatását, politikai és társadalmi szervezeteinek tevékenységét, a gazdasági viszonyokat, a művelődési és a tudományos életet, az egészségügyet, testnevelést, sportot, természetvédelmet, műemlékvédelmet, idegenforgalmat. Érdekes kiegészítés e fejezetekhez a testvérmegyei kapcsolatok, melyek mintegy a megyék kis külpolitikáját jelentik, hiszen valamennyit már hosszú évek óta szoros testvéri, baráti szálak fűznek egy, vagy két szocialista ország valamelyik megyéjéhez, sőt nemcsak szocialista országhoz. (Veszprém például az olaszországi Veneto tartománnyal tart fenn ilyen kapcsolatot.)

Külön értéke a sorozat minden darabjának, hogy vala-

Szatyor Győző

Bánszky Pál: Fából farapott játszóterek

Művészet, 1983. augusztus

Szatyor Győző, grafikus-rozbrász-fafaragó, a Népművészet Ifjú Mestere.

11. „Alsótettyei játszótér", Pécs /repr./

Művészet, 1983. aug. 30-old.

SZATYOR Győző

Liget

IRODALMI ÉS
ÖKOLÓGIAI
FOLYÓIRAT
SZERKESZTI:
LEVENDEL JÚLIA
ÉS HORGAS BÉLA
(FELELŐS
SZERKESZTŐ)
TIPOGRÁFIA
ÉS TERVEZÉS:
SZÁNTÓ TIBOR
MUNKATÁRS:
BOHUS MAGDA

ISSN 0238–7565

SZERKESZTŐSÉG:
1122 GAÁL JÓZSEF ÚT 70.
KIADJA:
„EGÉSZSÉG"
ALKOHOLMENTES
REHABILITÁCIÓS
EGYESÜLET
FELELŐS KIADÓ:
ÍRÓ VILMOSNÉ ELNÖK

90.0748/3
MSZH NYOMDA ÉS KIADÓ
KFT
FELELŐS VEZETŐ:
NAGY LÁSZLÓ

TERJESZTI
A MAGYAR POSTA

ELŐFIZETHETŐ
A HÍRLAPKÉZBESÍTŐ
POSTAHIVATALOKNÁL,
HÍRLAPÜZLETEKBEN
ÉS A HELIRNÉL
(BUDAPEST, XIII.
LEHEL U. 10/a. 1900)
ELŐFIZETÉSI DÍJ
EGY ÉVRE: 152,— FT

SZATYOR GYŐZŐ RAJZAI / 2, 16, 22, 26, 28, 32, 36, 42, 48, 53, 101

Liget

IRODALMI
ÉS ÖKOLÓGIAI
FOLYÓIRAT

1990/2 NYÁR

TAKÁCS ZSUZSA	*Három vers / 1*
LEVENDEL JÚLIA	*Vadfüge / 3*
RÁBA GYÖRGY	*Lidércnyomás; Az Alpok / 11*
BALASSA PÉTER	*Képesek vagyunk-e belátni? / 14*
NYÍRI TAMÁS	*Szép új világ? / 17*
DARÁNYI SÁNDOR	*A történelem mint nyelv / 22*
MÁRTON LÁSZLÓ	*Fogékonyság és rezisztencia / 26*
RÉVÉSZ SÁNDOR	*Opportunista gondolatok... / 29*
MESTER BÉLA	*A hatalom átvitele / 33*
VEKERDI LÁSZLÓ	*Kelet-Közép-Európára várva / 37*
LÁNYI ANDRÁS	*Ökológia és ökonómia / 42*
SZILÁGYI ÁKOS	*Fel is út, le is út / 49*
HORGAS BÉLA	*Olajlámpa / 54*
A. GERGELY ANDRÁS	*Az állam varázstalanítása idején / 55*
SZEPESI ATTILA	*Szigligeti levél / 63*
DÁVID KATALIN	*Jövőt a múltnak! / 68*
BALI BRIGITTA	*A lelkiismeret tévelygései / 72*
CZILCZER OLGA	*Prózaversek / 77*
R. VÁRKONYI ÁGNES	*„Megmaradásunkra való..." / 79*
ALDOUS HUXLEY	*Az olajfa* (Miklós Pál fordítása) */ 93*
LENKEI JÚLIA	*Perzsának lenni... / 102*
BALOGH MAGDOLNA	*Lengyel Kasszandra... / 109*
PÁLYÁZAT	*/ 118*

kell" — ez nem különleges magyar végzet, hanem általános formulája a történelemnek. De mi van a történelem után? *Akkor, amikor* helyesebben *ott, ahol* már senki nem tanulhat — még elvben sem — mások kárán, ott, ahol a legrosszabb az élet végét jelenti bolygónkon? „Nekünk Csernobil kell" — ez mindenesetre arról tanúskodik, hogy a történelem véget érőben van, de még nem ért véget. A kérdés végső soron az, mi lesz az a legrosszabb, ami a fordulatot meghozza, hogy lehetséges lesz-e akkor még fordulat? Egyelőre csak kérdések lehetségesek, válaszok nem.

A XX. században voltak még pillanatok, mikor azt lehetett mondani: ez az út, amelyre az európai emberiség Nyugaton lépett — *lefelé,* a pokolba vezet, van azonban egy másik út is, amely *előre* vagy *vissza,* mindenesetre *felfelé,* egy jó és szép világba, földi paradicsomba visz. A kérdésfeltevés feltételezte, hogy *sokan* keresik az utat, hogy sok ükereső van, és ezért sokféle út lehetséges. A végállapotban is lehet hinni a saját és sajátos útban, valójában azonban egyetlen út maradt *mindenki* számára, ha megtalálják, és csak együtt találhatják meg: a menekvés útja. Harmadik, negyedik útja immár nem ennek vagy annak a nemzetnek, hanem csakis az egész emberiségnek lehet. Különben mindenkinek: fel is út, le is út. Mindenesetre sokasodnak a világ bolondjai, akiket az Élet választott ki, hogy megszégyenítsék a páholylakó bölcseket, s akik a menekvés útját keresik. Ez nem vigasz, csupán *életjel.* Az élet jele — az élőhalottakon.

Horgas Béla

OLAJLÁMPA

Alkalmi vers a Centrál Klubnak

Gyerekkoromban fulladásig a sötét
szorította ránk vakon katonaköpenyét;
mikor az olajlámpát apám meggyújtotta,
köszönt a fénynek s eltűnődött; miről?

A bakterház belső kockája sárga láng volt,
kinn őszi hatalmasságok dülöngéltek,
vonatfütty a szél kivénhedt csarnokaiban;
ettünk, vödör koccant és vastag üvegpohár;

nézhetek bárhova, a tárgyak szilárdan állnak ott,
percenként ugrik falióránk rezes mutatója,
de a legszebb mégis az, mikor
a fulladásig nehéz, óriásira nőtt sötét
fölkapja rólunk reves katonaköpenyét,
mikor látható a világosság belső térbedúsulása,
mert meggyújtotta a lámpát apám —

Nem volt mámor s ma sincs,
künn a mezőkön vadak iramodása,
horkanó hadaké, orruk hidegen a Duna hátához ér.

Mit mondanak a sodródásból kimentett szavak,
nekem az olajlámpa szavai, hogy van part, létezünk,
és a küszöbön ott tolong az éj, holtaké, apámé.

Egy idő után minden ismerős lesz, az összeverődések
és a réskeresések újra meg újra, zizegő régiók,
mert formát észlelünk fény s meleg iránt.

Köszön s eltűnődik; miről.
Hadak, vadak keverednek a dunai szélben,
és az ősz ma is mozdonyfüttyöket csavar
föltartott mutatóujja köré.

Lányi András

ÖKOLÓGIA ÉS ÖKONÓMIA

A tizenkilencedik század két hatalmas vállalkozást hagyott ránk örökül: az ember felszabadítását és a természet leigázását. Az első nem sikerült. A második sikerült: nyomorral és pusztulással fenyegeti a Föld minden lakóját. Az ember természetén úrrá lett a diadalmas technika.

Több mint ötmilliárd ember él a Földön. Most él minden második ember, aki valaha élt. Az élő fajok ezrével pusztulnak körülöttünk. Évente negyvenmillióan halnak éhen. Az élet fenntartásához nélkülözhetetlen ivóvíz, termőtalaj, oxigén, zöldnövényzet, fosszilis fűtőanyagok szédítő sebességgel fogyatkoznak. Mindennap eltűnik örökre egy az élő fajok közül. Évmilliókkal ezelőtt felvetett szálak egyenként megszakadnak. A törvény szövedéke feslik.

Észak, végső erőit megfeszítve, kifogyhatatlan leleménnyel munkálkodik tovább, hogy minél nagyobb tömegben alakítsa át a természet javait termékké, az eladott

elsősorban ennek kellett volna gátat vetni; egyebek közt épp ezért hangsúlyozta annyira a demokrácia jelentőségét. ,,A demokrácia ugyanis a *műgonddal alkotó* ember szemléletének győzelmét jelenti *a hódító és birtokló ember* szemléletével szemben, s leglényegesebb tanítása az, hogy egy nemzet mélységben és magasságban a többszörösére növekedhetik annak, amennyit akár a legnagyobb erőfeszítéssel is a többi nemzetek rovására növekedni képes." Lehet, hogy a szovjet gyarmatbirodalom felbomlásában, csakúgy mint az Európa megteremtésére irányuló törekvésekben ez a fölismerés munkál a mélyben? S ha az indulatmentes háború és a bosszú nélküli békekötés 18. századi politikai kultúrájától messze is van még a világ, nem indult el mégis valahogyan efelé? Hellyel-közzel legalább, s kicsi lépésekben? És mindenképp kényszerítően. Hiszen ebben a zsugorodó és önpusztítóvá ,,fejlődő" világban elébb-utóbb rá kell jönnie minden nemzetnek, minden okosan önző közösségnek, hogy megélni itt már csak a műgonddal alkotó ember tud. Ennek a ,,megélhetési stratégiának" lehetne egyik nagy regionális egysége, egyik gazdaságilag és ökológiailag ezernyi szállal kapcsolódó részhalmaza Kelet-Közép-Európa. Szoros ölelkezésben más régiókkal; Nyugattal, Északkal, Kelettel, Déllel egyaránt.

Egy ilyen regionális egység ugyanis semmiképpen sem jelenthetne elzárkózást. Kapcsolataiból élne, belső és külső kapcsolataiból. S így akár egy olyan pici ország, mint Magyarország, tetszése és érdekei szerint több gazdasági, politikai, kulturális szövetséghez is tartozhatna. Sőt, akár az ország belsejében is érvényesülhetnének különböző regionális vonzások, amennyiben például Nyugat- és Délnyugat-Dunántúl az Alpok—Adria szövetséghez, a Duna—Tisza közének déli része és a Viharsarok inkább egy modern balkáni szövetséghez húzhatna, az Észak-Tiszántúl pedig a végtelen gazdasági lehetőségekkel kecsegtető Kelet kapuja lehetne. Azaz ez a pici ország — a néprajzosoktól kölcsönözve a fogalmat és a nevet — lehetne egyfajta ,,Európa kicsiben". Lehetne, ha a tömbök még ma is élő konok Európáját felváltaná a szövetségek emberi Európája, ha majd a polgárok magától értetődő természetességgel közlekednek szűkebb és tágabb hazáikban, ha majd a bőség kosarából... De csitt, az utóbbi idézet itt ma aligha időszerű. Ama másik Európában azonban egyszer még újra azzá válhat, s igazabban.

Addig azonban? Addig tán nem csak azt kéne idézni unos-untalan, szinte már jelszóvá koptatásig, hogy ,,demokratának lenni mindenekelőtt annyit tesz, mint nem félni." Bibó azt is ugyanígy hangsúlyozta, és úgyszintén épp a kelet-európai kisállamok nyomorúságáról írt tanulmányában, amit korábban már idéztem, hogy a demokrácia a *műgonddal alkotó* ember szemléletének a győzelme *a hódító és birtokló ember* szemlélete felett. Sőt, épp ez lehet a legbiztosabb, ez lehet tán az egyetlen garanciája, hogy egyszer majd csakugyan ne kelljen félni senkitől, senkinek.

látunk a lebontott vasfüggöny túloldalán. Ki tudja, talán ők is tanulnak valamit tőlünk?

A sajátos berendezkedésről, harmadik útról pedig ma sem tudok mást mondani, mint a szárszói találkozón. Múlt századi alapjai, főként Bakunyin anarchizmusa nélkül félrevezető beszélni róla. Bakunyin viszont csak Európa birodalmainak szétesséig ajánlott ,,külön utat " Közép-Európa népeinek, hogy ne csak a német bakancs és az orosz kancsuka között választhassanak. Utána azonban lehetségesnek látta a németek megszabadítását saját birodalmuktól, de még a lengyel-orosz megbékélést is.

Translatio imperii. A hatalom átvitele, birodalmak változása. Lehet, hogy *ez* az a pillanat?

fenntartom magamnak a jogot, hogy egy nemzet állapotát jóként vagy rosszként értékeljem, és pusztán erkölcsi vagy szimpátia-alapon más állapot elérését javasoljam, és ezzel együtt feladom azt az elképzelést, hogy a történelemnek van valamilyen tőlem független menete, ami lehetetlenné teszi, hogy *akármit* csak úgy megtervezzünk és megvalósítsunk; vagy pedig tovább bízom abban, hogy az emberiség egésze bizton halad végzete felé, erkölcsi fogalmaimat, a jót és a rosszat pedig fenntartom az egyes emberek megítélésére.

A „saját út" gondolata Közép-Európában meglehetősen félreértelmeződött a múlt század óta. Minden itteni eszme úgy kezdte, hogy meg tudja mondani, mi lesz az egész emberiség haladásának az iránya, és ezen plusz-tudás birtokában a jövő állapotait saját nemzete régiója körében hamarabb bevezeti, mint mások odáig fejlődhetnének. Volt ebben kompenzáció-igény is: A mindennap tapasztalható elmaradottság a Nyugathoz képest ki kellett termelje a hitet: fordul majd a kocka, és az új korban mi leszünk a világ közepe. Ennek ellenére a régebbi világmegváltók — akár Bakunyin, akár Tolsztoj, Schmitt Jenő Henrik vagy Marx — még az egész emberiségnek kínáltak megoldásokat. Csak annyiban hajlott maguk felé a kezük, hogy az általuk megjósolt új világkorszakokból saját közösségük számára valamilyen külön előnyt is reméltek. Az első világháborúval viszont mintha megváltozna valami: világmegváltásról szó sincs, csupán nemzeti vagy regionális programokról, amelyek elvileg zárják ki az átvétel lehetőségét is.(Egy „nemzeti alapú" berendezkedés éppen azzal igazolja magát, hogy csak az adott nemzetnek jó és senki másnak.) Ez a legrosszabb változat, ami csak létrejöhetett: Elveti a történelem, így az emberiség egységének eszméjét, de elveszíti az erkölcs fundamentumát is a lába alól. Ha a legfőbb jó nemzetem java, azt viszont én mondom meg, hogy mi a jó nemzetemnek, kibújtam minden kellemetlen kérdés alól. Lehetek eszméim mártírja, metafizikai mélységekbe merülhetek, de az elméletből, mivel nézeteim szerkezetük révén eleve vitathatatlanok, örökre kizártam magam.

És persze az egész gondolkodásmód önmagában is képtelenség. Nem vallhatom be, hogy — teszem azt — a magyar vagy román néplélek olyan, amilyennek én akarom. Kell tehát, hogy misztikus mélységet adjak a nemzeti karakternek, valamilyen transzcendens célt adjak a nemzet sajátos létmódjának. Csakhogy e szemlélet szerint nem létezhet más nemzetnek is ugyanolyan rangú, transzcendens célja, mint nekünk, ha éppen a vele való kapcsolatunkat kell leírnunk. (Olyan ez, mint az Ószövetség történetírása. Csak túl sok benne a választott nép, az összes középeurópai nemzet.)

Nem akarom azonban azt a látszatot kelteni, mintha nem tartanám jogosnak az aggodalmat, hogy felolvadunk az amerikai kultúrában, vagy Európa többi részével együtt megfulladunk a szemétben. Nem hiszem viszont, hogy Nyugat-Európa a vesztébe rohan, és feltétlenül elkerülendő útjának követése. Úgy gondolom, hogy ami beteg Európa nyugati felében, annak jó része éppen a csonkolás, a Közép-Európa elvesztése utáni sokk és amnézia következménye. Ha visszatérünk Európába, már csak azért is egészségesebb helyen találjuk magunkat, mint amilyet most

inak egy részét, ilyen vagy olyan mértékben akadályozza a különböző elidegenedett szükségletek kielégítését, ugyanakkor formális, látszólagos kapcsolatokat teremt az állampolgárok és a valamilyen szempontból magasabb rendűnek tekintett produktumok (például műalkotások) között, s ezáltal a pártfogolt produktumokakt még mélyebben elidegeníti azoktól, akiket kényszerfogyasztóként kapcsolatba hoz velük, s akiket — mint a kulturális kényszertáplálás tárgyait — még távolabb sodor attól az autonómiától, amely az autonóm értékekkel való valódi kapcsolatteremtéshez szükséges.

Az elidegenedett szükségletek hatósági elnyomása hiányt és éhséget támaszt, és ezt az éhséget nyomban rejti és tagadja is, pedig az éhséget még sohasem sikerült lebírni az éhség tárgyának eltüntetésével, mert az éhséget nem a tárgya kelti, hanem az éhező életgyakorlata. Ha az Olvasó Névtelen kezéből kiütik Kommersz Péter könyvét és a helyébe csúsztatják Művészi Pálét, akkor csupán annyi történik, hogy az Olvasó Névtelen elveszti a szabad könyvválasztás jogát. Olvasó Névtelen Művészi Pál könyvében (filmjében, festményében stb.) azt fogja megtalálni, amit a Kommersz Péterében keresett, és ha ez nem sikerül neki, akkor megfosztott lesz és könyvtelen — könyvolvasási kötelezettségeinek teljesítésétől függetlenül.

Az elidegenedett értékválasztások visszaszorulásának távlatával csak az a társadalom rendelkezhet, amely — többek között — az elidegenedett értékválasztások széles körű szabadságát is biztosítja.

Ezzel szemben az elidegenedett szükségletek éppen akkor erősödnek fel leginkább, ha ezek kielégítése félig bevallott, félig vállalt, ,,közérzetjavító" engedményként, bűntudattal, hazugsággal terhelten, esetleg ideológiailag átmázolt pótszerekkel történik.

Isten óvja elidegenedett hazánkat az új purifikátoroktól!

lát-e benne a szolgáltatáson túl szolgálatot, hogy milyen képességei halnak el, és milyen diplomája penészedik el ott a föld alatt. A vállalkozó, aki úgylehet, a vendéglátóiparból vitte át a tőkéjét a folyamat másik végére, minden bizonnyal nem tevékenységének sajátos tartalma köti, hanem a profit. Ellentétben például a körkérdés válaszadóival, akik számára a válaszukért kapott honorárium másodlagos tényező ahhoz a sajátos tartalomhoz képest, amit ezért a pénzért megírtak.

A város egyes pontjain illemszalonok nyíltak, amelyekbe beáradt a fogyasztásra koncentrált civilizáció híg ízlésvilága. Halk, nyálkás zene vattázza körül az itt időzőket. A konzumidiotizmus puha imperativusa váltja fel a kopott nénikék autoritását. Újabb szigeteket önt el a gondolkodásunk energiáit elvezető, színes, mágneses ingerek áradata. Ilyen szigetfoglalás a reklámhordozó videoklippek betörése a metróállomásokra. Az agyvelőhígító kellemesség uralma szomorú, de szerves és legitim uralom, míg például az elnyűtt emberi életek milliói fölé kifeszített, márványba vert bazári barokk a sztálinizmus klasszikus moszkvai metróállomásain — nem az. Az utóbbi alól fel kell szabadulnia, az előbbiből pedig ki kell nőnie a társadalomnak; az utóbbival kapcsolatban a kritikai opportunizmusnak nincsenek lehetőségei, az előzővel kapcsolatban csak ennek vannak.

Egy magyar rendezővel történt meg az alábbi eset hivatalos moszkvai látogatása során.

A rendezőt vendéglátói elvitték egy Moszkva környéki városkába. A városka alig 300 kilométerre fekszik Moszkvától, az oda közlekedő vonat helyi érdekűnek számít — nincs benne mellékfülke. A rendezőt a városka állomásán a fogadóbizottság testes vezetője olyan lelkesen ölelte magához, hogy majd kiszorította belőle azt, amit már amúgy is alig tudott magában tartani. A rendező elhaló hangon közölte vendéglátójával, hogy mi volna az első teendője a vendégszerető városban. Az energikus házigazda hóna alá kapta a rendezőt, elvágtatott vele az első mellékhelyiséghez, feltépte az ajtót, harsány ,,gyelegácijá" vezényszóval kipenderítette onnan az ott időző helybeli polgárt, és belökte a kedves vendéget.

Nos, ez a keleti elidegenedés: a folyamatos hiányból származó folyamatos kegyszükséglet, a kegy és a kegyetlenség osztogatásának párhuzamos gyakorlata, a személytelen személyválogatás.

Ezzel áll szemben a ,,first come first served" mechanikus személytelensége.

Az elidegenedés opportunista ellenzéke nem akarja kizárni állami eszközök, támogatások, preferenciák alkalmazását az elidegenedés ellen ható tényezők erősítéséből, de ki akarja zárni a hatósági értékdiktátumot.

Az elidegenedett értékválasztások a szabad piacon jelennek meg — felszabadultan, de nem a piac termeli őket, hanem a megtartó és rabtartó természetadta kapcsolat-hálójából kihullott ember autonómia-hiánya, életgyakorlatából következő képtelensége arra, hogy munkájával, környezetével, a társadalommal, az emberi alkotótevékenységgel autonóm viszonyba kerüljön. Ezt az elidegenedést autonómia-hiány fokozásával, a személyes döntési kör további szűkítésével oldani nem lehet. Az ilyen palliatív gyógymód elrejti az elidegenedés látható megnyilvánulása-

zsáin és az életvitel külsőségein kívül van-e valami szubsztanciális, amit átvehetünk tőlük? És ők tőlünk? Tőlünk, magyaroktól illetve k. európaiaktól ők mit vehetnek át? Egyáltalán, van-e még lényegünk, aminek felmutatása és összefoglalása szóba jöhetne? Magyarázható-e pusztán külső körülményekkel az, hogy a magyar szemhatár a nyolcvan évvel ezelőttihez képest annyival szűkösebbé vált?

Ez pedig a kérdés másik, régiótól független fele. Bír-e kultúra lenni a magyar kultúra? (Hangsúlyozom: kultúrán ezúttal nemcsak a tudományt és a művészetet, hanem az élet egészét, az élet- és lélekformák összességét értem.) Nem fogja-e kultúránkat fölfalni a politikai pozícióharc egyfelől, a gazdasági-pénzügyi buldózerpolitika másfelől? Képes lesz-e az ország egy része (különösen a most kialakuló új vezetőréteg) tudatosítani, sőt reflexévé tenni, hogy világra szóló magyar kultúra nélkül maradék jelentőségét is elveszíti a magyar nemzet? Ugyanakkor képes lesz-e a kilúgozott hivatástudatú és riasztóan fölkészületlen magyar értelmiség megállítani a magyar kultúra látványos hanyatlását?

Visszatérve a kiinduló kérdéshez, és nem rágódva a „saját út" metaforáján: ha lesz út, az csak saját út lehet. Valószínűnek tartom, hogy éppen az idegen hatások kihívására mutatkozhatnának meg ismét a markáns nemzeti sajátosságok — aminek persze óhatatlan feltétele, hogy a régi kiszolgáltatottság helyébe (vagy azt megtetézve) ne léphessen újfajta kiszolgáltatottság.

A saját út annyi, mint fogékonyság *és* rezisztencia — ha van rá mód, hogy egyszerre működjék a kettő. Lehetőség minden bizonnyal volna.

véve az elmúlt százötven és különösen az elmúlt ötven évet, képes lesz-e a magyar kultúra (a legtágabb értelemben vett kultúra) valamilyen öntörvényű, szerves fejlődésre? Valamint: ha igen, ez milyen orientációval fog járni?

Az első kérdés maradjon annyiban; nekem legalábbis nincs hozzáfűznivalóm. A világfolyamatok változatlan gyorsulással haladnak; sejtjük, hová. Azt pedig nem vitatja senki, hogy a k. európai (Petri György kifejezése) térség *része a világnak;* ha a kezdet nem volt is közös, a vég minden bizonnyal közös lesz.

A második kérdésnek van egy régiót érintő vonatkozása, az, hogy a magyarság (akár a politikai, akár a kulturális értelemben vett magyar nemzetet tekintjük) nem állhat egyedül. A történelem folyamán többek között azért tudott megmaradni és magyarnak maradni, mert nem zárkózott el, a döntő történelmi pillanatokban nyitott volt az idegen hatások előtt, s ez nem jelentette sem alkati sajátosságainak, sem önbecsülésének föladását. A magyar történelem példáiból tudjuk, hogy hosszú távon újra meg újra a nyugati kötődés bizonyult a legerősebbnek és a legsikeresebbnek; amikor pedig a nyugati befolyás kérdésessé vált, akkor igen szomorú korszakok következtek, a török hódoltság vagy az elmúlt néhány évtized.

Magától értetődőnek (egyben túlságosan is magától értetődőnek) tartom, hogy Magyarország számára most is Nyugat-Európa jelenti az egyetlen valóságos vonzerőt. A k. európai régió többi országai (hacsak nem számítjuk ide Ausztriát és az NSZK-t vagy — horribile dictu — Skandináviát) a mieinkhez hasonló gondokkal küszködnek, és ezek akkor is eltaszítanák egymástól a térség országait, ha meghaladhatónak bizonyulnának az enyhén szólva kedvezőtlen történelmi tapasztalatok. (A k. európai orientációnak jelenleg csak a magyar kultúra legfelső rétegében van esélye, valószínűleg ott is aktualitáshoz kötődő és aránylag felszínes marad. Olyan nép- és társadalmi rétegek, amelyek a szóban forgó országokat összébb cementelhetnék — például német és zsidó polgárság — ma már nem élnek ezeken a tájakon.) Egyéb, számításba vehető régió tudomásom szerint nincs a közelben.

Mindez persze nem jelenti azt, hogy a Nyugat-Európa iránti vonzalomban ne rejlene jó adag csalás és öncsalás. Először is — hogy vulgáris legyek — Nyugat-Európa nem gazdag nagybácsi. Vagy ha mégis, akkor gondosan leplezi. Továbbá: híre-hamva sincs benne semmiféle ,,régi szép világnak". Inkább ,,szép új világ" — de csak felőlünk nézve, mint afféle délibáb a messzeségben. Másodszor, ami a magunk szándékait illeti: egy metaforikus ,,úton" nem biztos, hogy van komoly esélye bármiféle ,,felzárkózásnak". Harmadszor — ellentétben a történelem korábbi precedenseivel — a mai nyugati kultúra korántsem az a viruló és előre(?)vivő tünemény, mint ami még akár egy évszázaddal ezelőtt is volt. Lehetetlen észre nem venni rajta a kifáradást, a megmerevedést és a befelé fordulást (bármennyire próbálja is leplezni emezt a ,,másság tiszteletével", azt az értékhierarchia szivárványos eltüntetésével, amazt a kreativitás állandó hangoztatásával). Engem elsősorban ez aggaszt, nem az, hogy ,,a nyugati tőke gyarmatává leszünk".

Egyáltalán nem a nyitottságtól tartok, hanem attól, hogy abban az esetben, ha megpróbálunk nyitottak lenni, mármint a nyugati kultúrák felé: gazdagságuk mor-

Márton László

FOGÉKONYSÁG ÉS REZISZTENCIA

Erre a kérdésre — azaz hogy lehet-e saját út ezen a tájon — vagy nagyon hosszan, vagy nagyon röviden illik válaszolni. Én az utóbbival próbálkoznék. Nos hát: hogyne, persze. Másképpen szólva: fogalmam sincs. Ezt azonban, ha néhány szóval is, indokolnom kell.

Nem kívánom a kelet-közép-európai térség mibenlétét vagy sajátosságait taglalni, sem pedig azt, mire utal és mit helyettesít az ,,út" metafora: irányt, mozgást, attitűdöt, folyamatot, lehetőséget, elhatározást, elhatárolódást — vagy esetleg többsávos betonszalagot jelent-e. Hogy rövid általánosságban maradjak, a Liget kérdését kettéhasítom egy átfogóbb és egy magunkra irányuló kérdésre; a kettő szorosan összefügg, de nem azonos, még csak nem is egyszerre tárgyalandó. Az egyik: miként birkózik meg a jelenlegi korszak az örökölt és a maga által fölvetett problémákkal? Valamint: milyen e problémák minősége? A másik: figyelembe

erők, egy mechanisztikus világkép rabjaiként próbálunk megfelelni a gépezetre alig emlékeztető valóság szigorának.

Tudja-e, tisztelt Lev Nyikolajevics, mi lehet rémesebb még a képviselők színészkedésénél is? Egyvalami: a színészek képviselősködése. Ahogy a honatya az aggódó Othellót, úgy alakítja ma díva és bonviván Deák Ferencet és hitvesét. Mindnyájukból csak úgy árad a dilettantizmus és a meggyőződés, hogy aki híres, az erre is képes. Engem senki nem vádolhat azzal, hogy túlbecsülöm a politikusi pályát, de ez azért mégis csak túlzás. Aki az ilyesmibe belemegy, amellett tesz hitet, hogy ha az ország házából nemzeti színházat kell csinálni, akkor erre az említettek a legalkalmasabbak. Végtére ez a föld hagyományosan az ígéret földje — a be nem váltott ígéreteké!

Hozzá nem értés és átgondolatlanság, pöffeszkedés és türelmetlen marakodás — ezek ma állapotunk jellemzői, ezek mentén húzódnak belpolitikánk erővonalai. Márpedig ha ez nem változik hamarosan, akkor új országgyűléssel, alkotmánnyal is csak eben gubát cseréltünk. Ha a szakértelemnek álcázott kontárkodás nem marad abba, óhatatlanul a permanens választások korszaka felé tántorgunk. Akkor mindig lesz majd egy, aki unalomig szavalja a fülünkbe: „Talpra magyar!", s azzal kecsegtet, hogy ő, majd ő a fejéről a talpára állítja ezt a tótágasba belepirult országot; meg egy kontrázó másik, aki a Vörös Csepelt unszolja, kenyeret és cirkuszt követel, a cirkusz pedig nem is marad el; s végül a brugós harmadik, a hungárja. *The Hungaryan.* Így. Ezek hárman végül koalícióra lépve hadat üzennek az Egyesült Államoknak, hogy a szovjet csapatok helyett végre amerikaiak szálljanak meg minket.

Idejét múlatni, küldök Önnek egy verset az örökkévalóságba. Jól visszhangozza azt a kettősséget, amely bennünk feszeng ma, ezt a „nem hazudtam, és nem mondtam igazat sem"-állapotot. Az első versszak nyersebb; a második, a szívemnek kedvesebb, olyasmit tudakol, amire Ön talán már tudja a választ. Isten Önnel, kedves gróf úr; fogadja el nem múló nagyrabecsülésem kifejezését.

1

Fecsegés? Hullarablás.
A kriptamélyű nyelvbe elkapartak
sírját a vágy feldúlja kincsekért.
Rávall a buckasor holtak porából,
a kuvikröptű lelkiismeret, mely
kapufélfára ütve ráng s rikoltoz.
Titka silány, de megkerülhetetlen —
nyomok. Önittas, részeg messzeség.
Tudván hát mégse foglalni szavakba
a tudottat: megmentő áldozat.

2

A dolgok visszájáról hallgatunk.
Miénk a szó, de nem miénk a csend.
S ha olykor mégis, már-már összérnek,
a szent fonák nem tudjuk, mit jelent.
Tettekből áll az örök hallgatás?
A némaságnak is van nyelvtana?
Ó, kérdés mámora: még lelkem a,
lelkem a kert.

Darányi Sándor

A TÖRTÉNELEM MINT NYELV

Ogen tisztelt Lev Nyikolajevics!

Nyolcvanegynehány esztendei hányódás után levele a minap jutott el hozzám. Ebből arra következtetek, hogy az a csillagzat, amelyre Ön időközben eltávozott körünkből, ugyanennyi fényévnyire lehet tőlünk. Télikertje pusztulását fájlalom; de az idő új magot érlel a felperzselt földben, s ha valamire, mi mind csupán arra támaszkodhatunk, hogy *van* megújulás, ha kivárnunk lehetetlen is.

Talán emlékszik még rá: az íróféle hársfalomb. Nemcsak az érzelmek viharában nyög és sóhajtozik — a másiknak már a gondolatába is belerezdül. Az irodalom a tollforgató ember számára éppoly teljes és valóságos élet, mint ami körülötte zajlik. Néha még valóságosabb is. Mondhatnám, nemcsak gyújtópontjába gyűjti az írott és az íratlan megrázkódtatást, hanem tükörként rögtön széjjel is szórja. Életfogytiglan tolmács, tőle független erők játékszere.

Nem tudom, mit hoz a jövő. Afféle rezervátum lesz-e belőlünk a ,,Szép új világ" szélén, vagy sikerül felkapaszkodnunk a vonatra? Kiszállás azonban nincs. Az ipari társadalom a konkurenciaharc szorításából él, abból, hogy mindig újabb és jobb árut kell termelni, új eljárásokat kieszelni. Ehhez, a növekedés elvéhez járul a létért való szociális küzdelem, kiváltképpen a népességrobbanás és a nyersanyagkészletek kimerülése folytán megváltozott körülmények közepette. Hatalomról van szó, biztonságról, presztizsről és haszonról, az ,,ússzál vagy megfulladsz" imperativusáról. Nem is beszélve a genetikus innovációkról. Mesterségesen és tervszerűen hatolnak be az anyag és az élet legbensejébe, olyan változásokat okozva, melyekre nem készült föl a természet. Ezek a folyamatok virtuálisan végtelenek: minden ponton új utat nyitnak a még nem ismerthez, még ki nem gondolthoz és meg nem tetthez. Sejtelmünk sincs róla, hogy irányíthatók-e, s ha igen, hogyan. A konkurencia nem ismer pardont. Amit nem tesz meg az egyik, biztosan megteszi a másik. Minden a másik túllicitálása. A régi bölcsesség, hogy az élet mozgás és növekedés, tehát a haladásé is, abban a pillanatban elveszti ártatlanságát, hogy felhúzzák a sorompókat és sutba vágják a tabukat, amikor minden megcsinálható, s a ,,gyorsabban, messzebbre, följebbre" nyomására meg is csinálnak mindent. Az ipari társadalom föltételei nem tűrik az önkorlátozást.

A vallásos szemlélet rég elásott csatabárdját ásnám ki újra a haladás ellen? Ha úgy hozza magával a haladás, még ez is megtörténhet, ám semmiképpen sem szükségszerű. Senki nem kívánja elátkozni a haladást. Csak a jövőt féltem egy ,,Szép új világ" ideológiájától. A haladás túlságosan ambivalens, hogy egyszerűen tagadhassa vagy helyeselhesse valaki. Végül is bízhatunk abban — ha nem is várhatjuk el okvetlenül —, hogy haladást érünk el az embertelenségek ellen és a teremtmények megvédéséért folytatott küzdelemben. Másrészt nagyon fontos, hogy leleplezzük a haladás anonim hatalmát, amely újból az élet automatikus jobbulását ígéri, újból egy szép új világ igézetével kápráztat, miközben régi álruháját levetve éppen újat ölt magára. Talán ilyesmire gondolhatott Tolsztoj a haladásról és felszabadulásról elmélkedvén. Mert még akkor is, amikor a haladás eredményei csakugyan megkönnyítik és gazdagítják az életet (hogyan mérhető?), nagyon józanul kell hangsúlyozni, hogy a kényelem és a bőség önmagában még nem teljesíti ki az életet és a létezés boldogságát. Jobb autóban kényelmesebben ülünk. Ha pedig környezetkímélő is, a nagyvárosok levegője is jobb lesz. De jobb emberek is ülnek az autóban? Azon fordul meg minden, hogy belássuk a haladás kontextus jellegét. Ami igazán számít, az a textus, ezt pedig más tintával írják. A tárgyilagosság, a tolerancia, a bátorság és felelősségtudat, a találékonyság és szolidaritás tintájával. Csak ezek az eredmények menthetnek meg a szép új világ lágy diktatúrájától.

ban; az emberi méltóság forrása tehát egy dialogikus viszony az emberi és a transzcendens dimenzió között. Igen veszélyesnek tartom ugyanis a posztmodern világképet mindenáron kijátszani a modern ember és világkép kétségtelen eredményeivel szemben. Ebben a tekintetben nemhogy Dosztojevszkij, de még Tolsztoj is helyenként türelmetlen és prófétikus, Csehov pontosan látta ezt (vö. Levendel Júlia tanulmányával a Liget 1990 tavaszi számában). A nagyszerű jasznaja-poljanai öregember prófétikus türelmetlensége szerintem félelemmel teli szkepszisével és tanácstalanságával kapcsolatos: vannak-e egyáltalán a kényszeren túl belátások az emberi lény életében, az élet fennmaradása érdekében?

Azt, hogy globális katasztrófa-sorozatok elkerülésével, tehát a kényszerítő élethalál küzdelem *előtt* még, a 20. század rémdrámájának tovább fokozása nélkül miként juthat civilizációnk arra a kollektív elhatározásra, hogy le kell mondania bizonyos dolgokról (beleértve néhány örömöt és ál-szükségletet), nem tudom. Ugyanakkor ma már nem látok más lehetőséget, mint a relatív, arányos, nemaszketikus, de átgondolt lemondás szükségletté válását, az önmegőrzés belátását. Az életösztön feltámadását. Anélkül, hogy felelőtlenül jósolgatnék, attól tartok, hogy Magyarország ebben a folyamatban egyelőre — az ismert okoknál fogva — hátrább van, hiszen a 18—19. század és a neoliberalizmus programját kívánja meghonosítani. Hogy értelmiségünknek mi volna ilyen helyzetben a feladata, nem érzem kompetensnek magamat megmondani. Én magam igyekszem felhívni a figyelmet arra, amiről e helyen beszéltem. A modernizációnak, s ami előttünk áll, erős ellenzékre, politikán túli radikális kritikára van szüksége. Egy ember igen keveset tehet, különösen az eufóriára emlékeztető környezetben, de amit tehet, *azt* meg kell tennie: legalább arról beszélni, hogy minden látszat ellenére az Egész „nem erről" szól.

utópikus. Tolsztojnak igaza van abban, hogy a nyugati társadalom zsákutcájából ki kell törni, maga is a posztmodern gondolkodás egyik őse volt, arra azonban vigyázni kellene, hogy ez maga ne váljon ,,vallásos" vagy irreális utópiává.

A Nyugat önismerete, noha fejlettségével a miénk össze sem hasonlítható, kétarcúnak tűnik (amennyire meg tudom ítélni egyáltalán): részben láthatóvá vált számára, hogy ,,ez így nem megy tovább", részben viszont elhárítja ezt a tudást, és a tömegtársadalom korlátlan szükséglet- és vágy-eszkalációjának, valamint a tőkének ezzel összefüggő nyomására (ez utóbbiról sajnos, egyre kevésbé illik beszélni) a konzumálás és a ,,korlátlan" növekedés illetve következményei irányába mozog tovább, ,,megy előre". Gazdaságilag változatlanul prosperál, az innovatív képességébe vetett hite erősebb, mint valaha. Csak mindennek az alján van valami nehezen definiálható — elhárított, elfojtott — hallgatás és bizonyosság, bűntudat, félelem és *malaise,* hogy hát az egész úgy ahogy van: kilátástalan és értelem nélküli (pontosabban az értelem univerzalitásába vetett hit irracionalitásba fordult). Ilyen körülmények között igen nehéz a posztmodernnek nevezett értékekről beszélni (Magyarországon pedig, az említett ellentmondás miatt, még nehezebb). Mindenesetre nem ismerem és nem ismerjük azokat a mechanizmusokat, amelyek révén el lehetne érni óriási méretű társadalmak esetében azt, hogy *belássanak* bizonyos fejleményeket és azok következményeit. Ezért vagyok tökéletesen tanácstalan e körkérdést és benne Tolsztojt olvasva. Igazsága nyolcvan-kilencven év alatt drámai módon elmélyült és sürgetővé vált, Tolsztoj aktuálisabb, mint valaha — a puszta életről van szó, ami egyet jelent a természet megmentésével, viszont emberi természetünk sok ponton, maga is fejlődés eredményeként, ellentmond a természetnek. A posztmodern világkép és gondolkodás ennek az alapvető ellentmondásnak és az összes többinek a belátását igényli: a szabad, autonóm embernek a visszaillesztését egy teológiai létrendbe, amely viszont a hatalom — a végső boldogság — és teljesítménycentrikus korlátlan szabadságról és az eltorzult autonómiáról való lemondást jelenti; a szabadság-egyenlőség-testvériség hármas (zsidó-keresztény, szociális és liberális demokrata) hagyományának újabb egyeztetését és újragondolását; a korlátlan fogyasztás világának visszafogását; a folytonos ipari növekedés visszaszorítását; a népek, nemzetiségek, fajok közötti szolidaritás kibontakozását; az egyetemes emberi egoizmus önkritikáját; a korlátlan lehetőségekkel és a birtokló, uralkodó ember eszményével való tényleges leszámolást; a természettel való együttműködés harmóniáinak a keresését; a maszkulin értékek (nőkre is kiterjedt) egyeduralmának az elvetését; a redukcionista és atomisztikus racionalizmus helyett a holisztikus gondolkodást; a meditatív, intuitív (ennek semmi köze a lilasághoz) magatartás és a vallás helyének megtalálását; dialogikus gondolkodást a hatalmi gondolkodás túlsúlyával szemben. — Ráadásul mindennek a belátása akkor lenne arányos és mértéktartó (minden ezen múlik), ha semmit nem venne vissza a felvilágosodás által kétarcúan (nagyszerűen *és* aránytévesztően) szekularizált zsidó-keresztény értékekből, melyek szerint az ember szabad, autonóm lény, aki éppen természetének ilyen felfogása révén foglalja el az isteni képmást megillető helyet, posztot a világ-

ZENIT

Egyazon pontban metszi az eget
minden gondolatom. Azt hiszem minden
férfihangra, hogy te vagy,

minden testre, mely sápadtan hever
a filmvásznakon kitéve a holdsütésnek,
a borzongásnak, a megbocsátás

hullámainak a fehéren kérlelő órán.
Sóhajtásom harang csöppjei lefolynak
az ablaküvegen. Sárban és ködben

forog az éjszaka. Egyazon pontban
metszi az eget minden gondolatom.
Téged dicsőít a Zenit.

Takács Zsuzsa

EZEK AZ EGYFORMÁN LEPUSZTULT LÉPCSŐHÁZAK

Ezek az egyformán lepusztult lépcsőházak,
ahol egymáshoz titokban fölmegyünk,
a folyosóra kirakott díványok és üres

virágcserepek közt a lövések nyoma és vakolat-
hiány, a megtorlás éveinek térképnyomata,
és végül egymás lakása,

mikor egyetlen órányi szünetet tart
a lélegzetvétel, és egy órára elakad a szív,
és mondhatni mindegy, hogy mi történik kint,

lövik-e szét a várost, vagy hó esik.
Egy hosszúhajú, fehér ruhás férfi áll az ajtóban.
A kiűzetés vagy a kegyelem hírnöke.

AZ Ő ÁLMA VOLT. AMIT RÓLAM

Az ő álma volt. Amit rólam
képzelt, azt ő akarta. Az erdő
alján, a lehullott levelek közt

hevertem, „fázom", mondtam neki.
Ő rám terítette az új kabátját, aztán
„szomjazom", és egy megnedvesített
vattadarabbal a számat végigsimította.
Más kezekre vágytam, más ujjakra
az erdőn, az avarban,

de nem akart tudni róla. Magára
vette a régi kabátját,
mint egy vasköpeny, mondta,
agyonnyom.

(2. old.)

Szatyor Győző

Grafikusművén

a Pécsi Grafikai Műhely 100-db-os válogatása
a Budapesti Művelődési Központban
(Nedusza Nárda cikle)

Művénet
88/6

KÁLMÁNDY PAPP FERENC FELVÉTELEI

Fából faragott játszótér

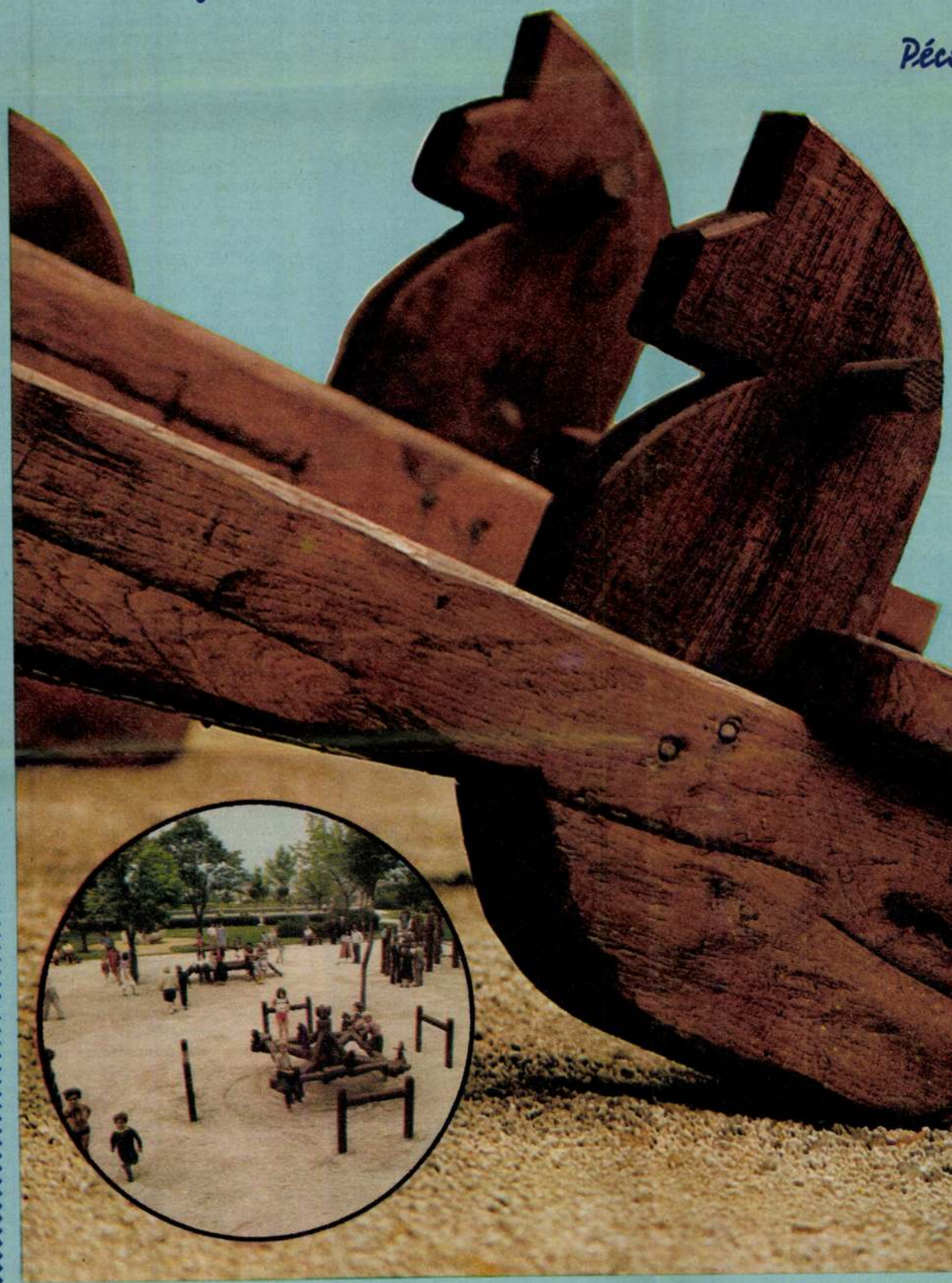

Pécsett a tájalakítás, a környezetformálás hagyományának sok sikeres példájával találkozhatunk. Most a tettyei romok alatt épült fel Pécs új játszótere, mely méltán kelti fel figyelmünket. A vasjátékokat eltávolították, az egész teret Szatyor Győző népi ihletésű, tölgyfából faragott játékaival rendezték be. Természetes anyagánál fogva melegséget, otthonosságot áraszt vasbetonos, négyszögletesre szabdalt világunkban. A fa megfaragva a természet és az ember harmóniáját keresi, kéz és szellem munkájának gyümölcse.

A tettyei játszótér, a Nagy Kristóf faragta kecskeméti után újabb példa arra, hogy a népi formakincsből funkcionálisan megfelelő, esztétikailag magasrendű alkotás születhet. Bár a többi városunkban is támadnának faragók, akik vállalják az ilyen feladatot!

TARJÁN GÁBOR

Rettegett Iván gyilkosa – Borisz Godunov?

Borisz Godunov

N. Cserkaszov Eizenstein
Rettegett Iván című filmjében

Rettegett Iván, miután megölte fiát (I. Rjepin festménye)

végzése után aztán a bojárok eltávolították I. ál-Dmitrijt, és megkísérelték átvenni a hatalmat. Ez nem ment könnyen, az elnyomott tömegek csak nehezen nyugodtak bele ebbe a fordulatba: új Dmitrij cár, majd még más Iván-fik születtek, s a lengyel és svéd seregek is megindultak Oroszország felé.

Ebben a bonyolult politikai helyzetben születtek az előbb említett publicisztikai művek, amelyek érthetően az uralkodó körök politikai céljait szolgálták. Kettős feladatuk volt: 1. Bizonyítani, hogy Godunov hatalombitorló volt. (Ez nem ment nehezen: Dmitrij cárevics valóban igen gyanús körülmények között halt meg 1591-ben Uglicsban. A biztonság kedvéért azért néhányan még egyéb gyilkosságokat is Boriszra „bizonyítottak".) 2. Bizonyítani, hogy Dmitrij valóban meghalt, s a Dmitrijek csalók. (Ez sem volt nehéz ügy, mert Dmitrij csakugyan meghalt.)

Elképzelhető, hogy az a három (!) történetíró, aki az elmúlt két évszázadban a cárgyilkosság-verzió mellett foglalt állást, nem lett volna tisztában az említett írások itt vázolt keletkezési körülményeivel? Ezt nincs okunk feltételezni. Különösképpen nem a korszak egyik legkiválóbb ismerőjéről, Sz. B. Veszelovszkij akadémikusról, akiben az Iván-idealizálás első — és 1956-ig egyetlen — ellenfelét tisztelhetjük. De figyeljünk csak oda, hogy pontosan mit is mondott Sz. Veszelovszkij. Azt, hogy annak idején „mindenféle sötét híresztelések" keringtek Iván halálával kapcsolatosan, s e gyilkosságban — ha tényleg úgy történt — „semmi hihetetlen nincs".

A legutóbbi negyedszázadban azonban valóban előkerült egy-két olyan új forrás, amely látszólag az erőszakos halál tényét bizonyítja. De ezeknek a keletkezési ideje is az előbb jellemzett időszak. Másrészt IV. Iván utolsó három évének eseményeire vonatkozó ismereteink alapvetően nem változtak. Ez pedig azt jelenti, hogy ha Ivánt valamikor is meg akarták ölni, arra a legkevesebb okot éppen ebben az időben szolgáltatta, hiszen az elaggott uralkodó ekkor már jórészt csak csillogó drágaköveinek nézegetésével foglalkozott. A vérengzések megfékezésére, sőt egész addigi uralkodásának bizonyos mérvű felülvizsgálására törekedett és gyengeelméjű Fjodor fia zökkenőmentes trónutódlása érdekében az arisztokrácia megnyerésén fáradozott. Persze, felemlíthető ilyenkor az a korabeli pletyka, amely szerint a súlyosan beteg cár menyével — Godunov húgával — erőszakoskodott. No de hogy ezért Borisz úgy megharagudott volna? Az udvaronclogika inkább az *örömöt* diktálná, hiszen Iván még cár volt — a sértett férj pedig csak örökös. Komolyabb megfontolást érdemel viszont az a tény, hogy Iván koporsójának 1963-ban történt feltárásakor, a rettenetes cár maradványaiban higanyt mutattak ki, ami mérgezésre is utalhat. A probléma csak az, hogy elsőszülött fiánál ugyanezt találták; ő viszont dokumentálhatóan nem mérgezés áldozata volt. (Saját apja ütötte agyon.) Meggondolandó tehát hogy a higanyvegyület jelenléte nem valamilyen betegség (mondjuk, szifilisz) gyógyszeres kezelésének a következménye-e.

Úgy tűnik tehát, hogy arra a kérdésre, hogy IV. Ivánt meggyilkolták-e, negatív választ kell adnunk. Minden kétséget kizáróan *bizonyítani* természetesen nem tudunk. De ez nem is a mi feladatunk, hanem az ellenvéleményen levőké, akiknek még sokkal nehezebb a dolguk. Feltehetjük persze a kérdést: de hát nem mindegy számunkra, hogy Ivánt megölték vagy csak szép csendesen elhalálozott? Nem mindegy. Mert a korabeli Oroszország számára nem volt mindegy, hogy a bomlott agyú despota meddig uralkodik, s mikor váltja fel egy olyan nagyformátumú uralkodó, mint Borisz Godunov, s hogy mikor köszönt be végre a konszolidáció.

SZVÁK GYULA

SZATYOR Győző

Vasárnapi Hírek
1992. nov. 8.

Szatyor Győző grafikusművész Pusztuló tanyavilág című kiállítását a Baranya megyei szentlőrinci Falumúzeumban délután 5 órakor Decsi Kiss János textilművész nyitja meg.

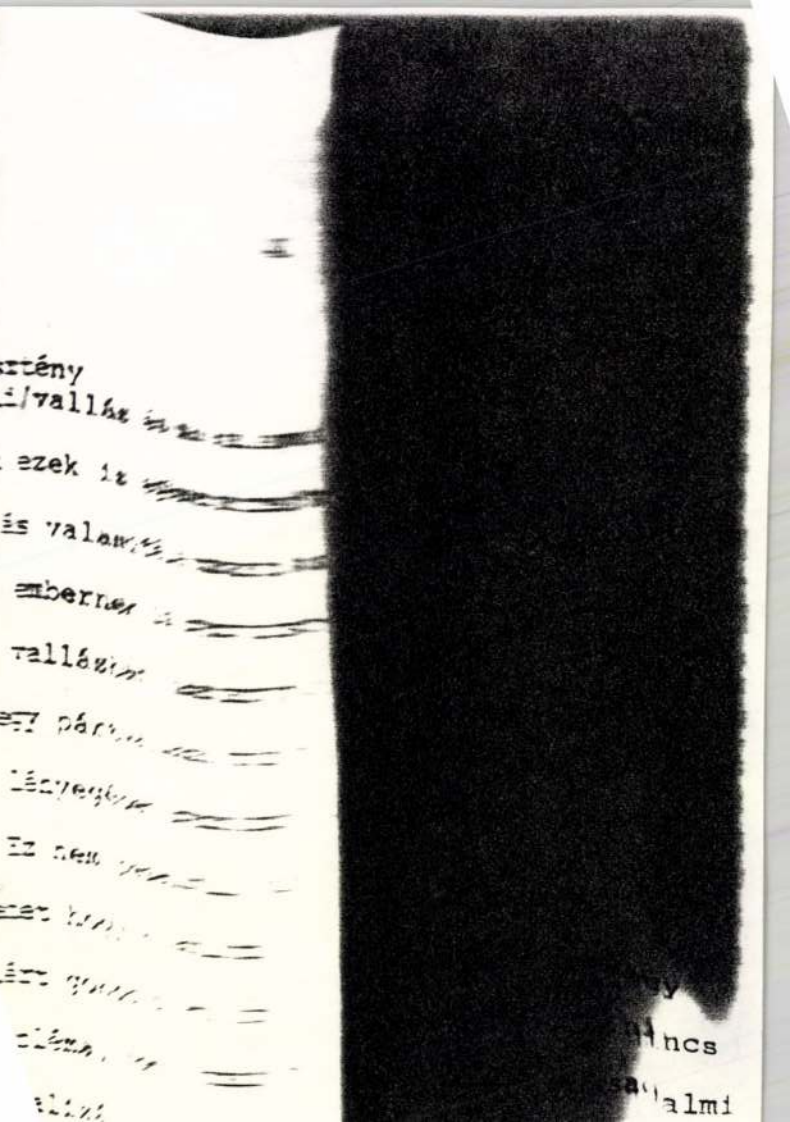

SZATYOR György

Somogy
1989.5

Piave 1918

szálanként lógott a földre
az eső hosszú zsinórja
az ég úgy lett elsötétítve
mintha Isten haragudna

minden a táj is szürreális
a dombok behorpadtak
terepszínű erdő lombjába
ássák be magukat a madarak

hogy siet kilőni rakétáit
csillagokat az őszi éj
árad a Piave egyre duzzad
még a medrét is elsodorja

két partja közé kifeszítve
mozdulatlan hosszú lánc
vállak fölött imbolyogva
fel-alá merülő fej a bója

ólom üti át a koponyát
fekszik Kiss János tizedes
a barna víz pokrócán
a halál végleg lefokozta

gránát és géppuska ekéje
fordít ki élő barázdát
jaj mennyi az elszakadt
gyökér a kiszántott időben

hátasló prüszköl ágaskodva
belemart fogával a gáz
a zsíros felhő lángra kap
az eget hajnal lángszórózza

a vadrózsa szögesdrótját
földbe bakancs taposta
érte szól a sirató aki már
a csipkebokor hadifoglya

bölcső volna a tömegsírban
a bakatesten agyag a pólya
a hömpölygő víz kit ringat
hány és hány ezer a hulla

érthető a lekicsinylő hang
mégiscsak rendetlen dolog
Pesten játszik a nép valami
őszirózsás forradalmat

Szatyor Győző: Kodolányi-illusztráció 1987. Pogány tüzek II. (Szita)

ERDÉLYI SÁNDOR

Apám estéje

becsukva a kórterem ajtaját
értelmét veszíti az ép világ
hogy fogja körülírni a tekintet
először csak a szemlencse közelít
az előszült borostás arcra
majd a kéz közelíti
hogy lefejtsen róla néhány évet
általa a cselekvő borotvakés
állok ideát a tudat napfényében
ami még megvilágítva
de ez már szinte az odaát
mintha Isten veszítette volna el
józan eszét egy pillanatra
hiába kopog kopog a tébolyult bot
az emlékezés keskeny járdáján
és hiába mondja mondja
a véglegeset a ki-nem-mondhatót
az agy szűrőjén egyszerre csorog át
ami tiszta és zavaros
a stáció után kikötve a végtagok
lehetne-e másképpen elviselni
az ember megfeszíttetését
ősz van október van hétfő vagy kedd
kiöntöm a borotvahabos vizet
és a város ereibe az utcákba
ma is ugyanúgy tódul ki a nép
mint tegnap vagy holnap
jól tudom ez így van rendjén
pedig történt valami egy emberrel
akit apámnak szólítok
jaj merre fog elindulni a vak Idő
ha már felismertem az éj leszállt
és mégse kel fel többé a Hold
az ágy vékony cső-partjai között
úgy fekszik ő az infúzió hínarában
ahogy elsötétített égbolt alatt
lélegzik a vízbordás tó

Gyenesdiási album

amikor a városok közé feszített
utak drótján mint madarak
gyülekezni kezdenek a járművek
akkor műszerek visszajelzésére
fék- és gázpedálra bízva
törékeny pillanathelyzetünket
elindulunk a férfikor felé
pedig jó volna olykor
kisgyerekként lebeveredni
a szülői karok járókájában
a balatoni nádas zöldje
és a vasúti kőtöltés között
a kaszált rét fűplédjére
ott ahol bemutatták fiukat
a Napnak és víznek
ahol megtanították neki
a gyógyító lapu a mérgező bürök
és ehető sulyom nevét
milyen jó volna végleg elcsavarni
a rádió keresőgombját
a világpolitikai rossz hírekről
amikor a leszálló nyári est
felerősíti a madarak hangját
és így fényképeztetni magunkat
az emlékezéssel

MÉSZÁROS JÓZSEF

Körforgás

A hajnal kihámozza az éjszakából
a hegyeket,
az alkony rózsába mártja
a csúcsokat,
de a hegy lába már belevész
az éjbe.
A felzavart szél nyögve zúg
az erdőn,
hogy elérje a csúcsokat,
ahonnan
lavinával ér vissza,
hogy aztán nekivágjon
nyögetni az erdőt,
a hegyet,
a vizet.

Szatyor Győző: Kodolányi-illusztráció. 1987. Süllyedő világ I. (Szita)

LEHOCZKI KÁROLY

Névnap

Most hétfő van, Sára napja. Indulj.
Indulj el az ágak, gyökerek, gödrök, nyiladékok,
hanyatt dőlt törzsek, vadcsapás-bordájú szikár
vadonba, a köd-hó-eső-estébe, a jégszilánk-pörgető,
gallyreccsentő, fekete-fehér túlvilági éjszakába, bújj elő
szűk rejtekedből, átfútt-didergő arcod emeld fel, tolulj
elő a föld alól vagy a fák odvából, ha ott tanyázol,
gombolkozz pucér karod mellényébe, és kuksolva, kuporogva
indulj el át a sáros avaron, évek avarrétegein
átaraszolj-gázolj, indulj, ne törődj az árnyakkal,
holdvilág-homlokod, fáradt asszonyszemed lidércfényében
ugráló árnyak csak azok, kísérnek-megelőznek, körbetáncolnak;
kiálts nekik: Huh! — és szökkenj nagyot,...
...KECSKEBAKBÉKASZARVASLÁB...hihihihihihi...
vonyítson a hangod, vagy vinnyogjon inkább, aztán
lapulj meg, ők hőkölve fülelnek majd a bokrok alá, te mint
a fácán, csapódj fel, mint éhes denevér, suhanjál,
változz át őzzé, rohanva csörtess, iramolj, gyere, gyere,
mióta várlak itt a túlsó szélen, fogamat csikorgatom,
elvarázsolt az idő, kitaszított farkasa vagyok e rengetegnek,
csont és bőr, disznóként turkáló farkasa vagyok, terád
éhes, szememben a te melled villan vadul, fehéren,
nyálamban vaskos lábadnak íze, ó, micsoda hús, vörös
kötegek a szakadó-rongyolódó világos bőr alatt, a kis
szőrpihék alatt a melegben, ahol a vér áramlik, nyomát se
látni, de csak egy éhes rántás, és buggyan elő, gyere,
megbabonázva hívlak, már mindegy, milyen alakban
érsz el hozzám, enyhülést hozol, pokoli kínomnak
prédája leszel, gyere, két egész napod maradt, kettő
árvácska, szálfák közt bucskázó zokogó napod, két
felhők közt tévelygő te meg én, hát érj ide, oldd fel
az átkot, ez a tizenharmadik év, lökd és gurítsd magad és
ostorozd, ez a tizenharmadik bűbáj-kísértés, hajtsd
előre fejed, úgy kiáltsd: Látlak már! Reszkető szájszervű
rovarokkal küldd előre szemed, villantsd rám: Látlak már!
Kínáld a tested! Menekvő tested fújtó-vicsorgó testemnek
ajánld fel! Hogy már ne veszíthesselek el! Hogy már
ne indulhass külön utakra!
Uuuuuuuuu.....uuuuuuuu.....
Toporgok, keringek a vidéken, előttem folyvást az erdő.
Január lidércei sereglenek. Alkonyul. Valahol döng,
verődik a hang, közeleg, megáll...
Hétfő van, Sára napja. Holnap Fábián, holnapután...

Szatyor Győző: Kodolányi-illusztráció 1987. Pogány tüzek I. (Szita)

SOMOGY

KULTURÁLIS FOLYÓIRAT

IRODALOM, MŰVÉSZET

TŰZ Tamás, ERDÉLYI Sándor, BÉKÉSI Gyula, VARGA Imre, NYÍRFALVI Károly, PUSZTAI Zoltán, GÖRÖCS Lajos, BACSKAY István, LEHOCZKI Károly, MÉSZÁROS József, HULES Béla, KANIZSA József, SIMON Ottó versei. — SZÁSZ Imre: Árnyékjárás. — TÜSKÉS Tibor: Szapudi András elbeszéléséről — F. KOMÁROMI Gabriella: Nemes Nagy Ágnes esszéi. – VÖRÖS Klára: Vénusz madarai. – VASS Zsolt: Utolsó lehetőség. – ZÖLDI László: Nyakszegélyleffentyű. — HAJDÚ Demeter Dénes: Torzított történelem. – PETŐVÁRI Ágnes: Szabó Dezső újabb feltámadása. — LACZKÓ András: Tallózó.

ÉGTÁJAK

LIU HSIN-HUA: Sebhelyek (*Pék József* és *Papp Árpád* fordítása).

SZÜLŐFÖLDÜNK

HORVÁTH Gyula: Korszerű vidéket modern Magyarországon. — DIENES Ottó: Világos után. – VIRÁGH Zoltán: Az egészség értéke — a fertőző betegségek ára. — STIRLING János: Egy karádi tanítónő emlékei. – NOVÁK Ferenc: Somogyi kincsőrzők.

FIGYELŐ

Takáts Gyula: Kövül az idő *(Rónay László)*. — Fekete Gyula: Gondolkozzunk, Magyarok! *(Kiss Gyula)*. — Laczkó András könyve Fekete Gyuláról *(Borbély Sándor)*. — Kerék Imre: Epigrammák *(Kristó Nagy István)*. — Rába György: Csönd-herceg és nikkel szamovár *(Sipos Lajos)*. — Lagzi István lengyel nyelvű könyvéről *(D. Molnár István)*. — Kovács István: Hamuban csillogó gyémánt *(Kapronczay Károly)*. — Szigetvári György: Mai séta a régi Kaposváron *(L. Szabó Tünde)*.

XVII. ÉVFOLYAM 1989. SZEPT.–OKT. 5. SZÁM

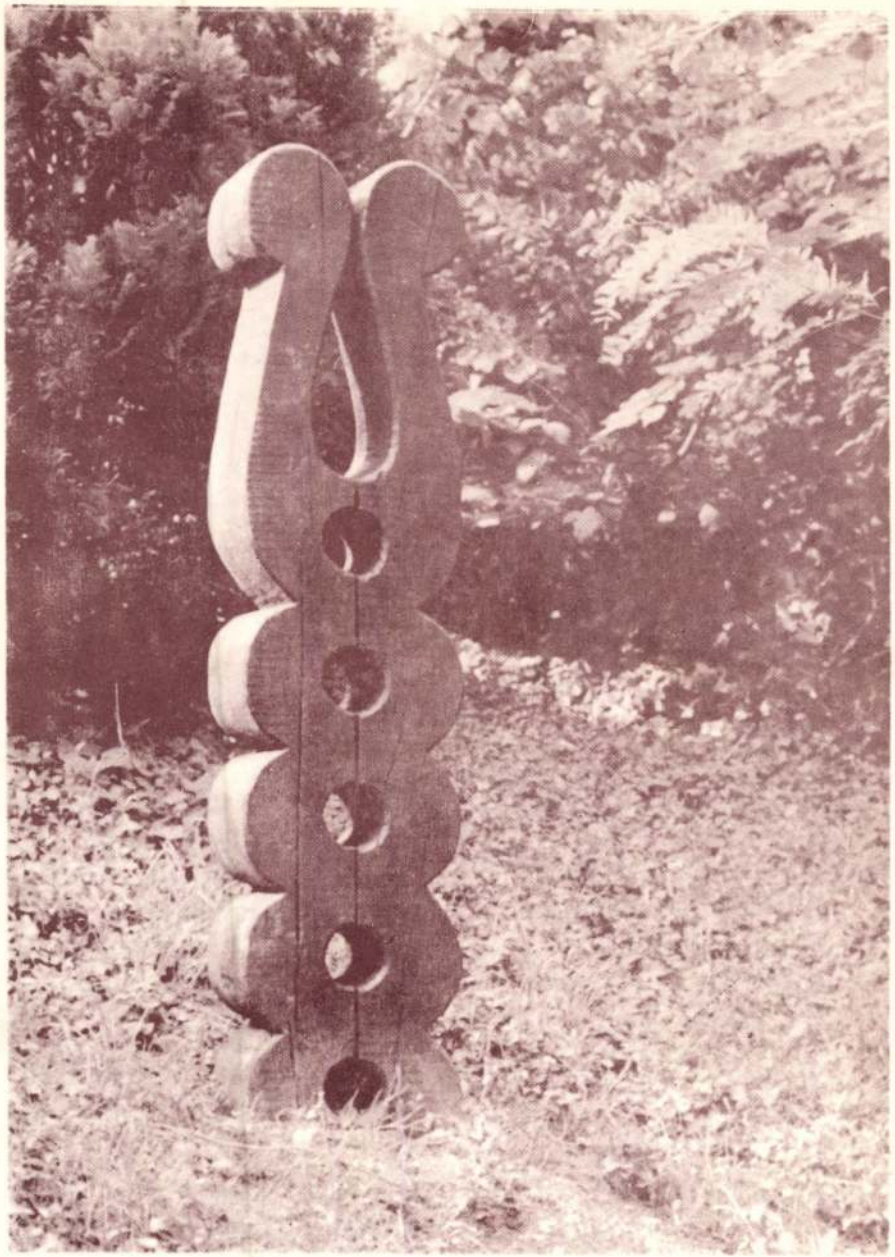

«TULIPÁN»

Pintér-kert, Pécs
Tölgyfa
M. 2m x 40cm x 20cm

K.Ny. 84/11 Fk.Kert László

«NAPKÖSZÖNTŐ»

Üdülő Szálló, Pécs
Tölgyfa M. 3m x 104cm x 32cm

SZATYOR GYŐZŐ

A Tinódi Müvelődési Központ szeretettel meghivja

SZATYOR GYŐZŐ

kiállitására

1984. július 20.-án 15 órára

a SZIGETVÁRI VÁR DZSÁMIJÁBA

A kiállitást megnyitja: UJVÁRINÉ FÜZY ÁGNES
tanácsos

Közreműködik a ZENGŐ EGYÜTTES

Megtekinthető hétfő kivételével minden nap
augusztus 18-ig, 08-18 óráig.

Kalevala illusztráció
Litográfia

«POGÁNY TÜZEK»

Kodolányi illusztráció
Litográfia

Bogdásán született 1947-ben. Tanulmányait a Pécsi Tanárképzö Föiskolán végezte 1972-ben.
Jelenleg a Pécsi Grafikai Műhely közművelődési titkára.

Grafikával és fafaragással egyaránt foglalkozik.
A Pécsi Művészeti Szakközépiskolában tanít nép - rajzot és népművészetet.
A Magyarlukafai Néprajzi Műhely alapítótagja.
1977 óta a Népművészet Ifjú Mestere.

Fából faragott alkotásai megtalálhatók:
Pécsett Üdülö Szálló,
Pintér Kert,
Tettye,
Diana tér,
Komarov Gimnázium,
valamint Mártélyon.

Egyéni kiállításai.

1971, 1983 Sellye
1973 Budapest
1975 Pécsvárad
1972, 1975, 1976,1977,1978 Pécs

Kollektiv kiállításai

1966 Sellye, 1974,1977 Budapest,1977 Makó,
1977, 1978 Gdansk, 1981 Vásárosnamény
A Pécsi Grafikai Műhely közös tárlatai:
1976,1979,1981,1984 Pécs,1978 Krakko
1979 Szekszárd1983 Miskolc.

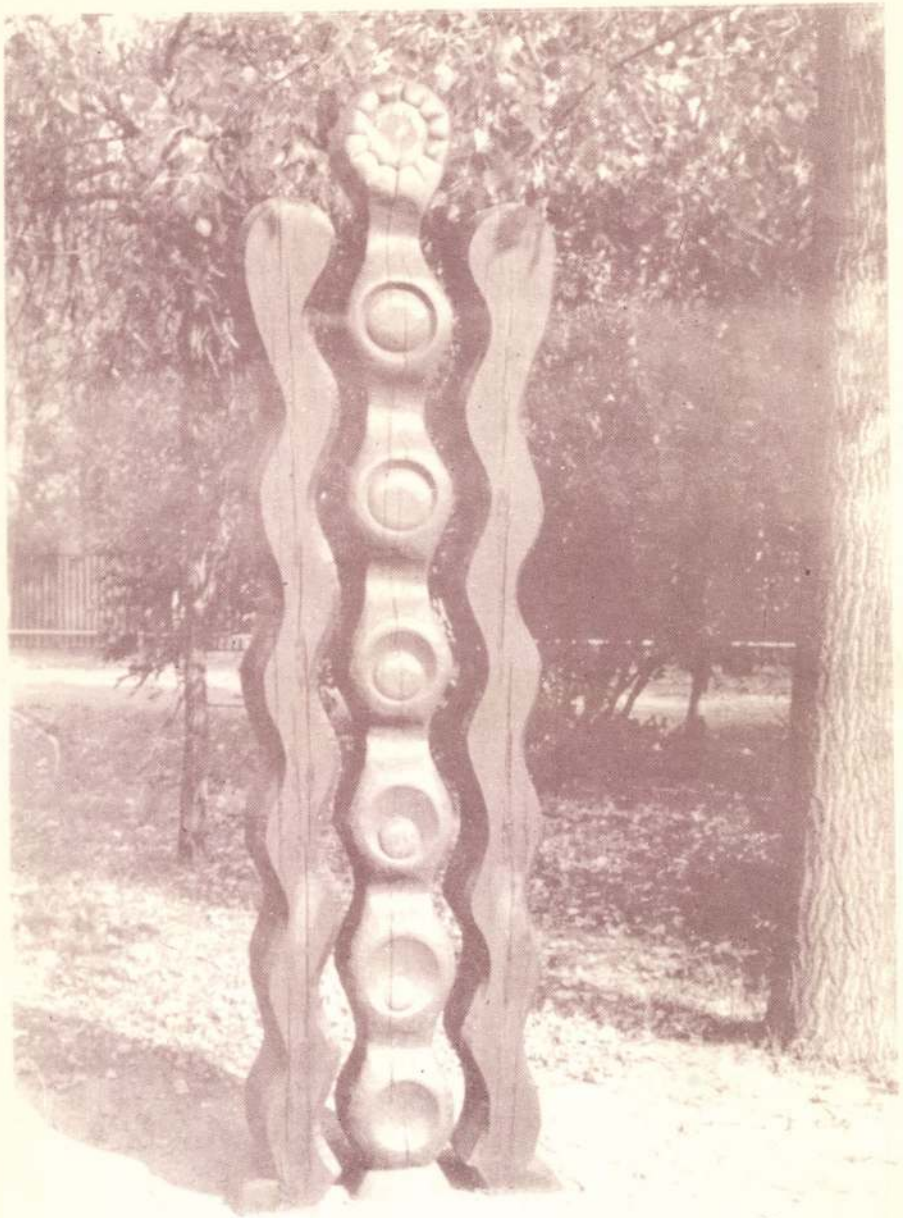

«A NAP SZÜLETÉSE»
Komarov Gimnázium, Pécs
Tölgyfa
M. 3m x 82cm x 32cm

«KAPCSOLAT»
Diana-tér, Pécs
Tölgyfa
M. 3m x 60cm x 32cm

A Jókai Mór Művelődési Központ
tisztelettel meghívja Önt
és a művészetet kedvelő
barátait, ismerőseit

SZATYOR GYŐZŐ

grafikus, szobrász

kiállításának megnyitójára

1994. április 15-én, pénteken 18 órára
a Somogyi József Galériába
(Pápa, Fő tér 21.)

Megnyitja:
DECSI KISS JÁNOS
újságíró

A tárlat megtekinthető:
1994. április 15–május 15-ig
10–13 és 14–17 óráig.

Szünnap:
hétfő és péntek

Szatyor Győző 1947. december 18-án született Bogdásán, Baranya megyében. 1972-ben diplomázott a pécsi Tanárképző Főiskola földrajz–rajz szakán.

1997-ben megkapta a Népművészet ifjú mestere címet. 1988-ban népi iparművésznek ismerték el, majd tagja lett a Művészeti Alapnak is.

1975-től dolgozik a Pécsi Grafikai Műhelyben. 1983-tól főállású művészeti vezetőként tevékenykedik, jelenleg a Pécsi Galéria és Grafikai Műhely főmunkatársa. Tagja a Magyar Alkotóművészek Egyesületének és Alapítványának is.

„Alkotásaimhoz döntő indítást és állandó megújulást szülőföldem adja. A népművészet és a képzőművészet vágya és szeretete arra kötelez, hogy munkáimban a hagyományok megőrzése és a mai valóság együttesen legyen jelen.

Alkotó pedagógiával is ezt vállalom és hirdetem, ugyanis a pedagógiában ott él a művészet, és a művészetben ott él a pedagógia lehetősége."

Szatyor Győző

Önálló kiállításaim:

1971. Sellye, Gimnázium;
1972. Pécs, Tanárképző Főikola;
1973. Budapest, Marx K. Közgazdasági tud. Egyetem;
1975. Pécs, Kisgaléria; Pécsvárad, Művelődési Ház;
1976. Pécs, Ságvári Endre Műv. Ház; Baranyaker Klub;
1977. Pécs, Dunántúli Napló Galériája;
1978. Pécs, Ságvári E. Műv. Ház;
1983. Sellye, Kastély; Szigetvár, Dzsámi;
1985. Pécs, POTE Galéria;
1986. Pécs, Várkonyi N. Könyvt.;
Ifjúsági Ház Galériája;
Harkány, Siklós, Műv. Ház;
Hévíz, Üdülő Galéria;
1987. Pécs, Pécsi Kisgaléria;
1988. Dombóvár, Művelődési Központ; Esztergom, Petőfi Műv. Közp;
1989. Sellye, Műv. Ház;
Nagyatád, Művelődési Központ;
1990. Lahti, Häme Galéria; Helsinki, Magyar Kulturális Intézet;
Salgótarján, Városi Könyvtár;
1991. Graz, Európa Cenrum Galériája,
Spittal, Burg- Sommaseg;
1992. Finnország
1993. Siklós, Táncsics M. gimnázium Kisgaléria;

Műveim közgyűjteményekben, közterületen:

Janus Pannonius Múzeum Pécs; Pécs, Babits M. Gimnázium; Diana tér; Hotel Kikelet; Pintér kert; Tettye; Békepark; Hódmezővásárhely: Népkert, Kincses temető; Mártély üdülőtelep; Palkonya; Sellye, Korongi tér; Budapest IX. ker. Ifjúmunkás utcai Ált. Isk., Szekszárd, Műv. Közp.; Lahti, Színház; Helsinki, Kalevala Társaság; Lipcse, Gyermekotthon; Hohenossig;

Tel: (72) 316-565

Pápai Nyomda KFT

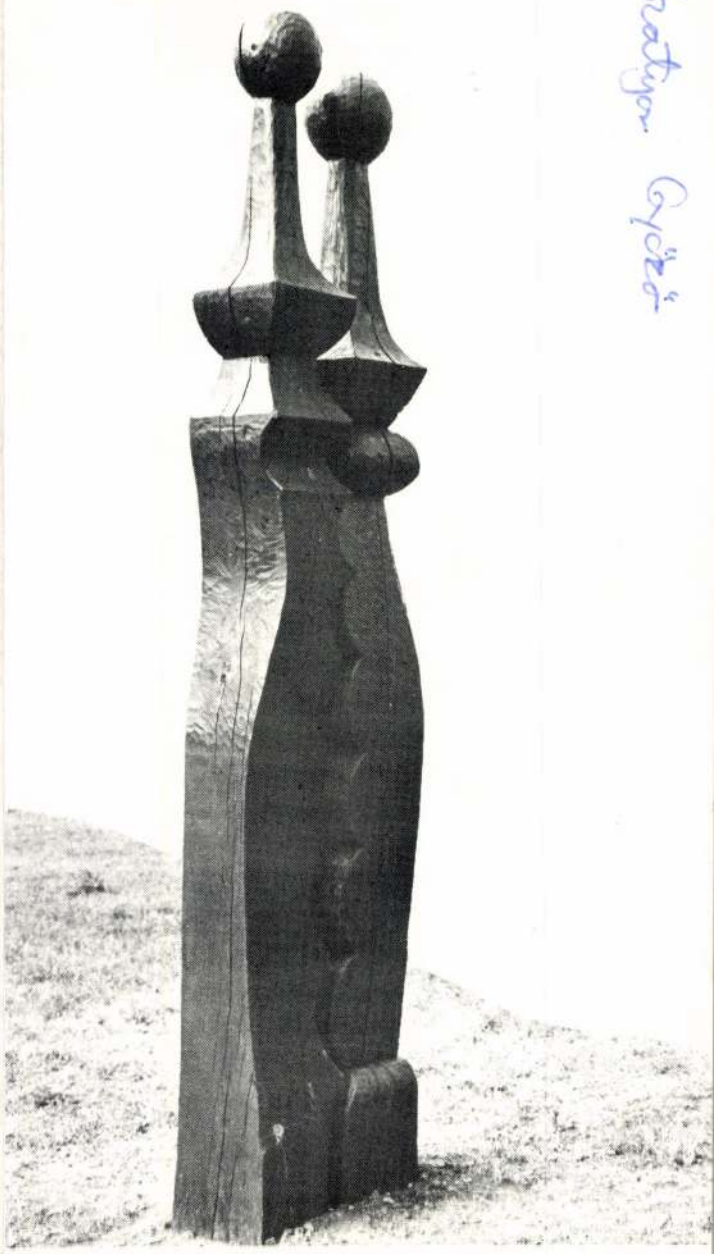

Hagyományőrzés és mai valóság

Látogatóban Szatyor Győzőnél

„Alkotásaimhoz döntő indítást és állandó megújulást szülőföldem adja. A népművészet és a képzőművészet megismerésének vágya és szeretete arra kötelez, hogy munkáimban a hagyományok megőrzése és a mai valóság együttesen legyen jelen„ – vallja ars poeticaként a Pécsi Kisgalériában rendezett kiállítása katalógusában.

Szatyor Győző 1947-ben az Ormánságban, Bogdásán született. Tanulmányait a pécsi Tanárképző Főiskola földrajz-rajz szakán végezte. 1977-ben a Népművészet Ifjú Mestere, majd 1988-ban Népi Iparművész címet kapott. 1988-tól a Művészeti Alap tagja, jelenleg a Pécsi Galéria Grafikai Műhely főmunkatársa.

1971 óta önálló kiállításokkal szerepel Sellyén, Pécsen, Budapesten, Pécsváradon, Szigetváron, Harkányban, Siklóson, Hévizen, Esztergomban, Dombóváron, Salgótarjánban külföldön peidg Finnországban, Lahtiban, Helsinkiben, Kihmóban, Ausztriában Gratzban, Spittálban. Köztéi faragott alkotásaival nemcsak Pécsen, de Pellérden, Sellyén, Mártélyon, Hódmezővásárhelyen is találkozhatunk. A magyarlukafai néprajziműhely egyik lapaítója. A fafaragásról írt gazdagon illusztrált könyve Faművesség címen 1986-ban jelent meg.

Pécsett a Mártírok úti tornácos ház nemrég elkészült műtermében beszélgetünk. A talpfából készült régi lépcsősor mesevilágba visz, az ősi mítoszok, a Kalevala, gyermekkorunk világába. Cserépkályha melegénél, szépen faragott bútorok adják a tárgyi környezetet a művész legutóbbi alkotásaihoz, a Kodolányi-illusztrációkhoz, a Pusztuló tanyavilág fotóban és grafikában egyaránt megörökített képeihez. Mindenütt rend, tisztaság, valami megmagyarázhatatlan friss, erdei illet. Gondosság, otthonosság, szeretet.

– Évek óta dédelgetett álmom valósult meg azzal, hogy a ház földszintjén megüresedett egykori főbérleti lakásból kialakíthattam műtermemet, műhelyemet és egy vendégszobát. Korábban sokat dolgoztam a Kertészeti Vállalat egyik telephelyén, a Szigeti-tanyán; köztéri munkáim ott születtek. Vágytam arra, hogy ne járjak el annyit, hanam itthon, a családom körében dolgozhassak.

Szatyor Győző műhelyében **Fotó: Löffler Gábor**

– Amikor megbeszéltük ezt a találkozást, azt hittem, egy fafaragó műhelyét fogom látni szerszámokkal, eszközökkel.

– Igen, a műhely is itt van a műterem mellett, kijárattal az udvarra ahol jó időben a diófa árnyékában dolgozhatom. Bennem mindig megvolt az az igény, hogy rendet teremtsek magam körül. Hét éven keresztül kemény munkával reggeltől estig dolgoztam. Arra törekedtem, hogy ez a környezet alkotó életmódomnak megfelelően funkconáljon. Ez itt egy nyugodt, az egyéniségemhez illő világ.

– A műterem elkészültekor, egy baráti találkozó alkalmával Tüskés Tibor, aki kezdetektől figyeli pályáját –, BibóIstván szavaival szólva úgy fogalmazott, hogy „műgonddal alkotó ember" modelljét számára Szatyor Győző és a családja jelenti.

– Tüskés Tibor barátságát az irodalomhoz való vonzódásomnak köszönhetem. Az irodalom szeretete gyerekkoromtól kezdve végigkísér. A szülőföldem adta két kedvenc írómat: Kis Géza református lelkészt és Kodolányi Jánost. Kis Gézától az Ormánságot szerettem meg, Kodolányitól a szülőföld szeretetén keresztül történelmét, mitológiáját. Főleg pogány mitológiai tárgyú regényei izgattak, a süllyedő világ, a megmentendő értékek. Ehhez készültek különböző rajzaim,k és ennek kapcsán, Kodolányi révén kerültem kapcsolatba a finnekkel. A Kelevalát pedig éppen Tüskés Tibor ajánlotta nekem olvasásra. Annyira megfogott, hogy nem is tudtam szabadulni ettől a gondolattól. tömény néprajz, ami hatvan-hetven százalékában szinte lehetne magyar is. A Pécsi Grafikai Műhelyben először litográfiákat rajzoltam hozzá, és később is, hosszú éveken át foglalkoztam a Kalevalával. Elkészült szerigráfia technikával egy mappám, melyhez Tüskés Tibor írt bevezetőt.

– Min dolgozik jelenleg?

A „Pusztuló tanyavilág" című grafikai sorozatomon. Huszonöt év óta járok vissza Mártélyra, a művésztelepre, az utóbbi tíz évben mint tanár. Számomra Mártély rengeteget jelent. Az alföldi síkságot, a táruló végtelent. Évek óta gyűjtöttem ezt az anyagot, rajzoltam, fotóztam. A szemem láttára pusztultak a tanyák, a házak, amelyet felgyorsított a tudatosan irányított, jóváhagyott rombolás. Az egész sorozat még nem jelent meg sehol, de néhány képe már szerepel kiállításon.

– Jelenleg nem katedrán álló tanár vagyok, bár tanítani mindig nagyon szerettem. Elfoglaltságom révén arra időm már nincs, hogy iskolában tanítsak. úgy érzem, munkáimban vagyok igazán tanító. Aztán itt van a művésztelepeken, néprajzi műhelyekben való tanítás. . . Nyáron sokat vagyok lent a szüleimnél, Bogdásán; legutóbb a sellyei játszóteret is ott készítettem. Van annak egy hangulata, ahogy felnőttként ott dolgozhatom a gyerekkor után. Jó visszatérni, mert nagyon fontosak a gyökerek. Főiskolás koromtól ezt az utat járom, és gazdagodom általa.

– Ars poeticáját mintegy öt évvel ezelőtt fogalmazta meg. Mit tart ma életfilozófiájának?

– Életfilozófiám alapvetően emberközpontú, keresztény szemléletű. Életem során igyekszem önmagamból a maximális értéket kihozni önmagam és mások számára. Fontos számomra a test és a lélek harmóniája. Ilyen szemlélettel alakítom az életem, kerülök kapcsolatba emberekkel, azért, hogy én adjak másoknak, és én is gazdagodjam általuk.

Sallai Éva

Szép magyar vers

József Attila

Áldalak búval, vigalommal

Áldalak búval, vigalommal,
féltelek szeretnivalómmal,
őrizlek kérő tenyerekkel:
búzaföldekkel, fellegekkel.

Topogásod muzsikás romlás,
falam ellened örök omlás,
düledék-árnyán ringatózom,
leheletedbe burkolózom.

Mindegy, szeretsz-e, nem szeretsz-e,
szívemhez szívvel keveredsz-e,
látlak, hallak és énekellek,
istennek tégedet felellek.

Hajnalban nyújtózik az erdő,
ezer ölelő karja megnő,
az égről a fényt leszakítja,
szerelmes szívére borítja.

Léka Géza

Állok, ülök, léphetetlen

Szívemen már ott a dongó;
mint szárnyanőtt, kis koporsó.
Micsoda tél! – micsoda nyár . . .
Emléktelen a láthatár.

Hajszolja csak gyilkos csendben;
ki-be, ki-be; benne, bennem;
zúdul, zömül; rángat a vér –
de itt minden, minden fehér.

Túladagolt, vad hitemben,
nem volt, ma sincs hova mennem,
hisz tűhegyen csavarogva
varrtak bele a dalokba.

Állok, ülök, léphetetlen,
kacskaringós képzetekben
most is csak úgy mint az őszön.
S annyi borom! – alig győzöm.

Szívemen már ott a dongó;
vér-vitorlás kis koporsó.
Vagy mégsem az? Tán egy madár?
Micsoda tél! – micsoda nyár . . .

A megváltó eső mire ideér . . .

Felső Szurdok. A Fruska gora lankái. Egy kiáltásra Kamenica, a régi Kamac, keletebbre Pétervárad, vele szemben a Duna északi oldalán Újvidék. Nézem a kertet, szelíden ereszkedik lefelé a szurdok titokzatos feneke felé. Déli lejtő, reggeltől estig belesüt a nap. Igazi szőlőnek való agyagos föld. A középkorban, a török előtti időkben világhírű volt a Szerémség bora. Nemcsak legenda ez, korabeli feljegyzések szólnak róla, hogy a királyok asztalán is keresett volt ez az itóka.

A régi szőlőskerteknek ma már nyoma veszett. Fölöslegessé vált az a sok-sok jogi szabály, előírás, amelyekkel elődeink évszázadokkal előbb megpróbálták rendezni a szőlőhegy életét: miként kell a hegyről lefolyó vizeket elvezetni, hogy ne mossa el a szomszéd földjét, mikor kell szüretelni, mennyi hegyvámot kell fizetni, menni bort a bírónak kóstolóra felmutatni . . .

Nemcsak az akkori, az újabbkori szőlőtelepítésekből is alig maradt már. Újra és újra változik a világ. De nem néptelenedtek el a hegyoldalak, hétvégi házak, kertek épültek a valamikori szőlőtáblák helyén. Gyümölcsfákkal, veteményeskerttel, virágoskerttel próbálkoznak az új honfoglalók.

Gyönyörű a kilátás. Pihenteti a szemet a távolabbi, magasabb ormok erdeinek zöldje. Az ember nem tud ellenállni a kísértésnek: újra és újra megpróbálja megvetni a lábát, pénzt, fáradságot nem sajnálva itt is kiaszfaltozza az utakat, emeletes villákat épít, idevezeti a villanyt . . . Sajátjának akarja érezni, ki akarja magának sajátítani a tájat. Nemcsak a talajt bolygatja meg, de az évszakok, évezredek megkövesedett szellemét is lázadásra ingerli. Az önkényesen elzárt vízfolyások a beton alatt sem nyugszanak: besüppednek az aszfaltutak, megrepedeznek a házfalak, omladoznak, lemorzsolódnak a meredek bevágások. A régvolt nemzedékek a táj arcában tárgyiasult akarata, indulata, szorgalma, verejtéke tiltakozva harcol a megsemmisítés ellen.

Szomorúan, tehetetlenül, már-már teljesen megtörve nézem a forróságban lihegő-fuldokló növényeket. Bármit teszek, bármit tettem értük a nyáron, mind hiábavalónak bizonyult. A világ, amit megpróbáltam fölépíteni, menthetetlenül összeomlik. Kilátástalan küzdelem. De nem először érzi itt, eme ég alatt a szörnyű kiszolgáltatottságot az ember. Váradi Péter jut sokszor eszembe. Micsoda megkeseredett elszántsággal küzdött a pápánál az apátsága birtokait bitorló idegenek ellen! A sorozatos kudarcok sem csüggesztették. Kitartása végül eredménnyel járt, (átmenetileg legalább) elégedett lehetett. Megfogyatkozó erőm ebből a sikerből táplálkozhatna.

Hónapok óta nem esett. A forró napsütés kiégette a veteményt, fonnyadnak, kókadoznak a cserjék, bokrok is. Tegnap délutánra beborult, de mint már annyiszor, a növények szomjasak maradtak. Az öt-hatéves ki lucfenyők sorra kiszáradtak, hiába próbáltam menteni őket. Amelyeket Vereckétől hoztam, közülük kettő még él, az ivóvizemmel is őket öntözöm, mégis egyik kezdi már hullatni a tűit. Tavaly kiszáradt egy, gondoltam, a megmaradtak talán megszokták az itteni száraz meleget. Ki hitte, hogy egy még aszályosabb nyár következik? És az lett éppen. A hihetetlen.

Amikor a legnehezebb volt, az ember akkor sem adta fel itt a küzdelmet. Aki az embertelenségben ember tudott maradni, az a megfogyatkozott kis csapat – Hunyadi János vitézei, Kapisztrán János parasztjai – megpróbálta a lehetetlent: a török túlerővel szemben megvédeni a bölcsőhelyet. Hordtam a vizet, öntöztem a fenyőcsemetéket, de a magas Kárpátok párás északi levegőjét nem sikerült a Fruska gora lejtőire varázsolnom.

Felmérhetetlenül sok vér folyt el az évszázadok során a lankás szerémségi tájon. Sirmiumban (Szávaszentdemeter, Sremdea Mitrovice) ma ezrek csodálják a római birodalom korabeli paloták romjait, mit sem gondolva azzal, hányan pusztultak el a légiósok kegyetlenkedéseitől. De nem volt erre könnyebb az élete a földművelő népnek a XV. századi huszita megmozdulások idején sem. Sehol sem pusztított kegyetlenebbül a parasztlázadás, de a megtorlás sem követelt több ártatlan véráldozatot, mint éppen ezen a földön. S milyen lehetett az élete azoknak, akik a mohácsi vész előtti hetekben sem csatlakoztak a menekülőkhöz, akik kitartottak itt az utolsó napig, bármilyen kilátástalannak látszott a helyzetük . . .

Távolról, Szlavóniából idehallatszik az ágyúdörgés, az elmúlt évszázadok hódító, lázadó, megtorló csapatainak határtalan kíméletlensége után most újra minden korábbit felülmúlni akaró pusztulás fenyeget; a robbanások mintha napról napra közelednének. Hihetetlen, hogy hozzánk is átcsapjon a háború lángja. De lehet, ez is hihetetlennek tűnik, hogy mire legközelebb kijövök, hiába keresem, lecsúszott az egész kert a szakadék mélyébe. Nem ritka erre a földcsuszamlás.

Amitől féltünk, s ami megtörtént, azt is hihetetlennek tartottuk. A tanulság hát: menekülni, amíg lehet.

Vagy mégsem? Rémképek csak, amiket látok?

Tanácstalanság. Az vár ránk, ami Vukovárt is elérte, a teljes megsemmisülés? Ez a kérlelhetetlen valóság. S hogy ez nem következik be, minden ilyen reménykedés eleve hiú és csalárd?

Az itteni városokban hiába keresnénk ezeréves épületeket, túl gyakoriak voltak a véres pusztítással járó változások; az álmok, amiket a régi korok embere nagy erőfeszítések árán életre keltett, amikre a legbüszkébb volt is, lerombolva, megsemmisítve, nemegyszer megszégyenítve kényszerültek a föld alá (jeltelen temetőkön taposunk), ezek megtiport szelleme háborog most a régi szorgos elődökhöz méltatlan, tékozló utódokkal szemben.

Mellettem a tranzisztor, semmi biztató hír, egész Boszniában tovább dúlnak a harcok, a menekültek újabb ezrei érkeznek hozzánk etnikai tisztogatás . . . Várom, hogy mérséklődjön a hőség, hogy estefelé megöntözzem, amit még érdemes. Az alma megfonnyad a fán, a tőkén savanyún aszalódnak a szemek. Reményt vesztve, szorongva kémleljük az eget, de az esőt ígérő fekete felhőket továbbsodorja fölülünk a szél, s csak a magasan elhúzó gépek csillognak a verőfényben.

kevés a kannákban felhozott víz, szinte semmit sem ér. Okosabban tenném talán, ha hagynám az egészet, s mennék fürödni a Dunára, mint teszik mások is. És mégsem! Nem tudom lemondva átengedni a kertet a pusztulásnak.

Minden kis növény egy külön élet, az én életemnek egy része, rajta keresztül teszem részemmé a földet, a hegyoldalnak ezt a részét.

A múltban azok jártak jobban, akik megérezve a veszélyt idejekorán szedték a sátorfájukat, s értékeiket is mentve biztosabb helyre költöztek. Mit sem törődve bölcsőhelyük sorsával. Akik meg áldozatot is vállaltak és hoztak érte, végül (mindent hátrahagyva) menekülniük kellett: az elszánt huszita felkelők Moldváig meg sem álltak, Dózsa parasztjait kardélre hányták . . .

Harcaik, vereségeik tanulsága az utókornak, amit hátrahagytak – lehetetlen, hogy az nem a bátor helytállást, hanem a gyáván elmenekülést sugallja! Már ezért is: ami eddig senkinek se sikerült, megpróbálni csak azt érdemes. Fogom a kannákat, megyek, nézem a csemetéket, amelyek leginkább szomjaznak, azoknak jusson legalább. Nem hagyhatom magukra őket. A megváltó eső, mire ideér, addig kibírják legalább . . .

Burányi Nándor

Bólya Péter:

Hiány

Hallgatom a híres amerikai, Roy Orbison lemezét, s hangja hallatán sorsa jut eszembe . . .

Vajon én, B. P., hogy' és miként gondolkoztam volna, ha ő lettem volna ott, a helyében.

Hát . . . Elsőbb úgy: Miért van ez így? Miért sújt egyes embereket a pokol minden súlya és tüze, épp azokat, akik *adni* akarnak, nem lopni, csalni, ölni?

Aztán emlékezném. Karrierem jól indult, siker sikerre, pénz, hírnév, szerelem . . . Aztán a sötét fátum vagy mi iszonyatos pofonokkal talált el, feleségem motorbaleset következtében meghalt, nem sokkal ezután házam kigyulladt és legégett, benne két gyermekem . . .

És mégis tovább csináltam. Énekeltem, milliók örömére, fekete szemüvegem mögé rejtve örök, emberfeletti fájdalmamat – talán csak néhány dalomban érződik ez –, hisz' azért ember az ember, művész a művész, hogy *túl*éljen, és hitét az életben énekével, szobraival, képeivel, írásaival bizonyítsa . . .

Így válik fájdalmam erővé, sérelmem esztétikummá, bánatom másik vigasztalásává.

És mikor elmegyek, hiány, űr támad utánam. Olyan űr, mely előre viszi társaimat – az Embert.

a hétvége műsora

szombat

SZÍNHÁZ

Nemzeti Színház: Rákfene (este 7 órakor) Latinovits b.
Pécsi Kisszínház: P. Foster: I. Erzsébet. A Gödöllői Kerekasztal Színházi Társulás vendégjátéka (19 órakor).

TÁJELŐADÁS

Ingolstadt: Marica grófnő (este 7 órakor).

FILM

Park: Mondvacsinált hős (vígjáték - f4, hn6, 8).
Uránia: Külvárosi kommandó (vígjáték - 4, 6, 8).
Apolló: Több, mint testőr (zenés film - f4, hm6). Lorenzo olaja (8).
Apolló Klub: 1984. Rendezte: Michael Radford (f6, f8).

RÁDIÓ

KOSSUTH RÁDIÓ

8.30 Hangszemle. 9.00 Hírek. 9.05 Családi tükör. 9.35-10.57 Szombat délelőtt. 11.00 Hírek. 11.05 Ecomix. Gazdasági magazin. 12.00 Déli krónika. 12.30 Kopogtató. 13.00 Hírek. 13.05 Népdalkörök pódiuma. 13.30 Földkínálat. 14.00 Hírek. 14.05 Oxigén. Ökológiai magazin. 15.00 Hírek. 15.05 Mindenes. 16.00 168 óra. 17.00-17.03 Hírek. 17.30 Visszhang. 18.00 Esti krónika. 18.25 Szemle. 19.00 Hírek. 19.05 Sportvilág. 19.30 Határok nélkül. 20.00 Hírek. 20.05 A Rádiószínház bemutatója. A követ. 21.31 Van-e sváji irodalom? 22.00 Késő esti krónika. 22.20 Szombat esti popmix. URH-n: 16.00 Az Amerika Hangja magyar műsora. 17.00 Rádiószínház. Ember a semmiben. 18.30 Szlovák nyelvű műsor. 19.00 Román nyelvű műsor. 19.30 Német nyelvű műsor. 20.00 Horvát nyelvű műsor. 20.30 Szerb nyelvű műsor. 21.00 Hírek. 21.05 Örökzöld dallamok. 23.00 A BBC késő esti magyar műsora.

PETŐFI RÁDIÓ

8.05 Sportszombat. 8.30 Filmsláger-múzeum. 9.00 Hírek. 9.06 Színe-java. 11.00 Hírek. 11.05 Csillagok, sztárok. 12.00 Jó ebédhez szól a nóta. 13.00 Hírek. 13.05 Valahol valaki. Portré negyven percben. 13.47 Búcsúzik egy kívánságműsor. 14.30 Daráló. Ifjúsági történet. 15.00 Hírek. 15.05 Szórakoztató antikvárium. 16.00 Szív küldi... 17.00 Hírek. 17.05 Dévai Nagy Kamilla. 18.00 Rácsos panoptikum. 18.30 3 x 10. 19.00 Hírek. 19.05 Skorbut. Gere István hangjátéka. 19.44 Erdélyi táncok. 20.00 Nemzetközi slágerlista. 21.00 Hírek. 21.05 4 x 4. Játék. 22.00 A BBC archívumából. 22.30 Szombat esti jazz. 23.00 Hírek.

PÉCSI RÁDIÓ

9.00 Jó pihenést. Szórakoztató magazinműsor. 11.00 Műsorzárás. 13.00 Horvát és szerb nyelvű nemzetiségi műsor. 14.00 Német nyelvű nemzetiségi műsor. 15.00 Délutáni hírmagazin. A Pécsi Rádió közszolgálati műsora. 16.00 A Pannónia Rádió szolgáltató és kereskedelmi műsora. 18.00 Regionális német nemzetiségi műsor. 19.30 A MR német nyelvű nemzetiségi műsora Pécsről. 20.00 A MR horvát nyelvű nemzetiségi anyanyelvi műsora Pécsről. 20.30 A MR szerb nyelvű nemzetiségi anyanyelvi műsora Pécsről. 21.00 Műsorzárás.

TELEVÍZIÓ

TV 1

8.20 Jó reggelt, adj Istenem! 8.30-12.00 KORHATÁR NÉLKÜL. 8.30 Egyszer volt... hol nem volt, volt egyszer... Amerika. Francia rajzfilmsorozat. 9.00 Cimbória. 9.10 Mariann kisasszony és az ő vidám cimborái. Angol filmsorozat. 9.35 Micimackó-klub. 10.05 Dnyepropetrovszki cirkusz. Szovjet film. 11.00 Szezám utca. Amerikai gyermekműsor. 12.00 Tévémagiszter. 13.40 Wurlitzer. 14.25 Oroszország-Svédország. Jégkorong Világbajnokság. 17.10 Leg... leg... leg... Rózsa György műsora. 17.50 NOVO-MODA. Divatmagazin. 18.15 Nagyon szívesen. 19.10 Szerencsekerék. 19.40 Esti mese. 20.00 Híradó. 20.40 Harry és Walter New Yorkba megy. Amerikai film. 22.35 Bongó. Szórakoztató műsor. 23.50 Moulin felügyelő. Francia krimisorozat.

TV 2

8.05 Gazdaképző. (ism.) 8.35 PC abc. Számítógépes műsor. 9.00 Cigány Magazin. 9.25 Nas ekran. Horvát nyelvű magazin. 9.50 Unser Bildschirm. Német nyelvű magazin. 10.15 Nemzeti, keleti-európai, európai... 10.45 Ecranul nostru. Román nyelvű magazin. 11.10 Slovenski Utrinki. Szlovén nyelvű magazin. 11.35 Nasa obrazovka. Szlovák nyelvű magazin. 12.05 Sorstársak. (ism.) 12.15 Família Kft. (ism.) 12.45 Rockstúdió. 13.10 Útkereső. Vitaműsor. 13.35 Azok a csodálatos állatok. 13.50 Gemini-faktor. Angol filmsorozat. 14.20 A Magyar Nyelv Hete. 14.25 Népzenei magazin. 14.55 A Magyar Nyelv Hete. 15.00 Magyarországi lovagrendek. Dok.film. 15.40 Hódolat egy szál irisz előtt. 16.00 Ki miben tudós? Fizika. Döntő. 17.00 Autó 2. Autós magazin. 17.25 Gyerekeknek. 17.58 Knight Rider. Amerikai filmsorozat. 19.00 Zabou. NSZK film. 20.40 Zeneóra. Ránki Dezső és barátai. 21.40 Telesport. 22.00 Esti egyenleg. 22.25 Csak nézünk, mint a moziban... Az 50-es évek. 23.10 Kis Katalin házassága. Magyar film.

HBO

17.30 Jégfüggöny. Am. természetfilm. 18.30 Akit paripának hívtak. Am. westernfilm. 20.30 Fehér törzsfőnök. Am. kalandfilm. 22.10 Michael Jackson: Dangerous - koncert. 0.30 Erósz a nagyvilágban. Am. riportfilm.

DUNA TV

16.00 Hírek, műsorismertetés. 16.05 Évforduló. 16.10 Nils Holgersson. Svéd rajzfilmsorozat. 16.35 Néprajzi értékeink. Sárkányölő Szent György üvegképen. 16.40 Összefoglaló a magyar reformátusok II. világtalálkozójáról - 1. rész. 17.30 Szigliget. Tudományos film. 17.50 Más világkép. Samu Géza, Tóth Menyhért, Gaál József művei. 18.15 Mesesarok. Süsü, a sárkány. 18.45 Hírek. 19.00 A nagy kékség. Francia-amerikai film. 21.00 A polip. Olasz bűnügyi tévéfilmsorozat. VI/1. rész. 22.00 Évforduló. 22.05 Hírösszefoglaló.

PÉCSI VTV

17.30 Spenót (ism.) 18.00 Csatorna. 18.30 Flex (ism.) 19.00 VTV Magazin (ism.) 20.15 HTV film: Agresszió (ism.) kb. 21.45 Perem TV.

vasárnap

SZÍNHÁZ

Nemzeti Színház: Rákfene (este 7 órakor) Uray b.
Bóbita Bábszínház: A kisfiú meg az oroszlánok (de. 10 órakor).

TÁJELŐADÁS

Ingolstadt: Marica grófnő (du. f4 és este 7 órakor).

FILM

Park: Mondvacsinált hős (vígjáték - f4, hn6, 8).
Uránia: Külvárosi kommandó (vígjáték - 4, 6, 8).
Apolló: Több, mint testőr (zenés film - f4, hn6). Lorenzo olaja (8).
Apolló klub: 1984. Rendezte: Michael Radford (f6, f8).
Szentlőrinc: Bumeráng (vígjáték - 6).

RÁDIÓ

KOSSUTH RÁDIÓ

8.30 Hangszemle. 9.00 Hírek. 9.05 Világóra. 10.00 Hírek. 10.05 Unitárius istentisztelet. 11.00 Hírek. 11.05 Gondolat-jel. Kulturális hetilap. 12.00 Déli krónika. 12.20 Harminc perc alatt a Föld körül. Magazin. 13.00 Hírek. 13.05 Névjegy. 14.00 Hírek. 14.05 Szonda. Tudományos magazin. 14.35 A Szabó család. 15.00 Hírek. 15.05 Válogatott perceink. 16.00 Hírek. 16.10 Művészlemezek. 17.00 Hírek. 17.05 Kirakat. 18.00 Esti krónika. 18.20 Örökzöld operettdallamok. 19.00 Hírek. 19.05 Sportvilág. 19.35 Áz Állami Népi Együttes felvételeiből. 20.00 Hírek. 20.05 Zene-archívum. 21.00 Hírek. 21.05 "Harminckét éves volt..." 22.00 Késő esti krónika. 22.20 Kapcsoljuk a 6-os stúdiót. URH-n: 8.30-10.00 Körzeti magazinok. 15.00 Angol óra. 16.00 Az Amerika Hangja magyar műsora. 17.00 Angol nyelvvizsga előkészítő. (ism.) 17.15 Német nyelvlecke. (ism.) 17.30 Francia társalgás. (ism.) 17.45 Science in the News. (ism.) 18.30 Szlovák nyelvű műsor. 19.00 Román nyelvű műsor. 19.30 Német nyelvű műsor. 20.00 Horvát nyelvű műsor. 20.30 Szerb nyelvű műsor. 23.00 A BBC késő esti magyar műsora.

PETŐFI RÁDIÓ

8.00 Citromka kalandjai. Mesejáték. 9.00 Hírek. 9.05 Énekszóval, muzsikával. 9.35 A Gospel magazin zenés melléklete. 10.00 Mínuszban. 11.00 Hírek. 11.08 Vasárnapi koktél. 12.00 Jó ebédhez szól a nóta. 13.00 Hírek. 13.03 A Magyar Rádió Karinthy Színpada. 14.01 Látvány és muzsika. 15.00 Hírek. 15.05 fiala és neuman TÁSKARÁDIÓja. 16.00-20.00 Poptarisznya 20.00 Rádiószínház. 20.21 Régi magyar muzsika. 21.00 Hírek. 21.05 A Rádió Dalszínháza. Bob herceg. 22.37 Jazz. 23.00 Hírek.

BARTÓK RÁDIÓ

8.00 Hírek. 8.05 Új kompaktlemezeinkből. 9.00 Műsorajánlat. 9.05 Híres operakarmesterek. 10.00 Hírek. 10.05 Új zenei újság. 10.50 Kezdetben vala az ige... 11.05 Európa hangversenytermeiből. 12.26 Hírek. 12.30 A Magyar Rádió énekkara énekel. 13.10 Olasz nő Algírban. Részletek az operából. 14.00 Hírek. 14.05 Muzsikáló nagyvilág. 15.00 Új lemezeinkből. 16.00 Hírek 16.15 Szalon. Magazin. 17.00-18.00 Bach kantátái. 18.00 Hírek. 18.05 Lalo: Spanyol szimfónia. 18.30 Magyar zeneszerzők. 19.00 Klasszikus kamarazene. 20.00 Hírek. 20.20 Hangversenykülönlegességek. 22.00 Hírek. 22.05 Gézcsók. (ism.)

PÉCSI RÁDIÓ

8.30-10.00 Kívánságműsor. 10.00 Műsorzárás. 13.00 Horvát és szerb nyelvű nemzetiségi műsor. 14.00 Gruss und Kuss. 15.00 Délutáni hírmagazin. A Pécsi Rádió közszolgálati műsora. 16.00 A Pannónia Rádió szolgáltató és kereskedelmi műsora. 18.00 Gruss und Kuss (ism.) 19.00 Esti zene, sport, információk. 19.30 A MR német nyelvű nemzetiségi műsora Pécsről. 20.00 A MR horvát nyelvű nemzetiségi műsora Pécsről. 20.30 A MR szerb nyelvű nemzetiségi anyanyelvi műsora Pécsről. 21.00 Műsorzárás.

TELEVÍZIÓ

TV 1

8.10 Muzzy in Gondoland. Angol nyelvű rajzfilm. (ism.) 8.15 This is the Way. 8.35 Vasárnapi turmix. Magazinműsor. 10.55 Fotex Veszprém SE - Tusem Essen. Férfi kézilabda KEK-mérkőzés. 13.00 Nóta-tévé. 13.35 Rendőrnap. 13.50 Forma 1. San Marinói Nagydíj. 16.00 Arthur C. Clarke titokzatos világa. Angol ism.terjesztő filmsorozat. 16.30 Az Arany Könyvklub ajánlja... 16.35 Örömhír. A Református Egyház műsora. 17.00 Walt Disney bemutatja. 18.45 Szerencsekerék. 19.20 A HÉT. 20.00 Híradó. 20.20 Telesport. 21.05 TV 1-filmutazás. 21.20 Szuperhekusok. Olasz bűnügyi vígjáték.

TV 2

8.05 Gyerekeknek. 8.35 Gólyahír. Vetélkedő. 9.05 Kacagóra a játszóházban. 10.00 Kéz a kézben. 10.30 Országjáró suli-buli. 11.15 A Magyar Nyelv Hete. 11.20 Az Úr szolgálólányai. 11.50 Ameddig a harang szól. 12.00 Nótaszó a Kalocsa csárdából. 12.15 Gazdaképző. 12.45 SOrSok. Munkavállalók magazinja. 13.25 K + P. Szolgáltatóműsor. 13.45 Én táncolnék veled... 14.00 Telelovas. 15.55 ... és még egymillió lépés. (ism.) 16.45 Habroló. Kaszinó a kettesben. 17.35 Delta. Tudományos híradó. 18.00 Körzeti tévéstúdiók műsora. 18.41 Gyerekeknek. 19.00 Família Kft. 19.35 Marhakonzerv akció. Francia film. 21.25 A Magyar Nyelv Hete. 21.30 Geopolis. A France 2 világpolitikai sorozata. 22.15 Telesport. 23.05 Operamagazin.

HBO

17.30 Mame. Am. vígjáték. 19.45 Golfőrültek II. Am. vígjáték. 21.20 Vadmacskák. Am. vígjáték. 23.05 Ez Elvis. Am. életregény.

MECSEK TV

(Ma csak a megyekábelrendszerein) 19.00 Műsorajánlat. 19.04 Magyar népmese. 19.10 UNIQUE TOP 12. 19.30 A megsebzett bolygó - 4. rész. 20.00 Baranyai magazin. Témáink: Színház a börtönben; segítség a csöveseknek; 5. hely a Salgó ralin. 20.45 Django visszavág - olasz-spanyol akciófilm. 22.25 Heti horoszkóp. 22.30 Erotika.

PÉCSI VTV

14-17.30-ig Coca-Cola sport nap. Pécs középiskolásainak vetélkedője a Városi Sportcsarnokból. 17.30 Ki fújja el a baranyai bányászlámpát - 1. rész (ism.).

A Pécsi Közúti Igazgatóság hasznosításra meghirdeti a jó állapotban lévő

Pécs, Rácváros 70.sz. alatti
OKTATÓHÁZÁT

Az épület: alagsor (raktárak, garázsok) földszint+2 emelet, különálló épület, szoc. helyiségekkel, konyhával felszerelve

Alkalmas: üdültetésre, szállodának, gyógykezelés céljára, stb.

Az 1816 hrsz. ingatlanon
beépített alapterület: 527 m²,
épület hasznos belterülete: 1700m²

Szerződés 3 évre kötendő, mely meghosszabbítható.

Érdeklődni: Pécs, Köztársaság tér 5.
Tel.: 72/24-938, titkárságon.

(2926)

GONDOLJON A NYÁRI SZÜNIDŐ HASZNOS ELTÖLTÉSÉRE!
Számítástechnikai tábor
kiváló számítástechnikai oktatókkal
nyaralással a Velencei tó partján összkomfortos üdülőben
teljes ellátással, egésznapos felügyelettel.
10 nap – 12.000 Ft részletfizetéssel
(9-13 óráig számítástechnika, 14 órától fürdés, kirándulás)
Érdeklődni lehet:
KSH SZÜV Pécsi Számítóközpont
7633 Pécs, Szántó K. J. u. 3.
Telefon: 72/14-142/Szegletes Emilné.

(2863)

ER. Paulus
Csapágy-kereskedelem
Pécs
Kőrösi Csoma S. u. 8.
✓ Külföldi és belföldi csapágyak, kerékcsapágyak
✓ simmeringek
✓ tömítőanyagok, ELRING tömítések, tömítés készletek, nyugati és távolkeleti gépkocsikhoz
✓ WAHLER thermostatok gépkocsikhoz
✓ Schöttle dugattyúgyűrűk, szelepek
Kedvező áron, viszonteladóknak árkedvezmény!

(2594)

VÉGRE EGY IGAZI TÁRS A BÚTORVÁSÁRLÁSBAN!
Várjuk Önöket közel négyszáz négyzetméteres kétszintes bútorházunkban
AJÁNLATUNK:
formatervezett színes szekrénysorok megbontva is, kárpitos termékek: heverők, franciaágyak, sarokgarnitúrák, étkezőasztalok székekkel, konyhabútorok, fantasztikus színekben
EGYEDI IGÉNYEK RÖVID HATÁRIDŐS TELJESÍTÉSE
Nyitva tartás:
8-tól 16.30 óráig,
szombaton 8-tól 13 óráig
Pécs, Somogyi B. u. 6.
TELEFON: 15-172
P és Társai Bútorház

(84363)

SZENZÁCIÓS ÁRAKON
faxok, telefonok
PANASONIC (áfa nélküli ár)

KxF 90	64.900 Ft	62.000 Ft
KxF 50	55.900 Ft	52.000 Ft
KxT 2565	10.000 Ft	7.760 Ft
KxT 2515	8.000 Ft	5.040 Ft

A faxok telefon+üzenetrögzítősek, távvezérelhetők, a telefonok kihangosíthatók.
Viszonteladóknak további engedmények
Megrendelhetők:
BROSS Pécs, Rákóczi u. 35-37

Gondoljon a közeledő ballagásra!
Arany és ezüst ékszerek márkás órák, porcelánok széles választékával várunk minden kedves vásárlót.
Ne feledje! Legszebb ajándék az arany ékszer.
Komló, Városház tér 14.
Bonyhád, Perczel Mór út 6.

(80799)

Az Újmecsekaljai I.sz. Lakás-, és Garázsfenntartó Szövetkezet
BÉRBE ADJA
a Pécs Endresz György u. 44. sz. alatti ingatlant
Érdeklődni:
Pécs, Építők u. 2/c.
Tel.: 16-563

(3012)

TOYOTA AKCIÓ!
április - május
KÉSZPÉNZFIZETÉS ESETÉN:
engedmény
Személygépkocsinál, a BRUTTO vételár 5%-a!
Haszongépjárműnél, a BRUTTO vételár 4%-a!
RÉSZLETFIZETÉS ESETÉN:
1 éves futamidejű, 10% - os kamatozású kölcsön;
2 éves futamidejű, 18% - os kamatozású kölcsön.
KEDVEZŐ LÍZING FELTÉTELEKI
TOYOTA TROSKA
AUTOQUALITAS KFT. Pécs, Engel J. u. 1/2.
Tel / Fax: (72) 25 - 553

SKANDINÁV
ez az akció, önmagáért beszél...

MAHIR
MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1984 SEP 2 9

Szatyor Győző, grafikus

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

Szafarágyszínész a népművészet ifjú mestere.

1021

zatyor Győző: Kikericsek

Népi zene. 13.10:
Érdekes Magazin.
a Bp. Honvéd—
labdarúgó-mérkőzé
15.50: Népdalok.
sor. 17.05: Közve
Siófok KEK labd
17.50: Diákfoci.
rás énekel. 18.30
expressz. 19.05:
rek felvételeiből.
mérkőzés közvetít
képek. 21.05: Bes
Fényes Szabolcs
21.59: Duna mer
zenei Fesztiválja
Részletek zenés
Noktürnök. 1.03: Szórakoztató zene.
3.40: Verbunkosok, népdalok.

HARMADIK MŰSOR

9.05: Kocsár Miklós műveiből. 9.54: Négy évszázad muzsikájából. 11.30: Operettrészletek. — 11.55: Zenekari muzsika. 13.05: Bioritmus. 13.25: Versek. 13.54: A Londoni Régi Zene együttes játszik. 14.28: Tip-top parádé. 14.58: Versek. 15.19: Erkel: Brankovics György. Négyfelvonásos opera. 17.00: Iskolarádió. 17.30: Mozart: D-dúr szimfónia. 18.10: Operaáriák. 18.30: Az MRT szlovák nyelvű nemzetiségi műsora. 19.05: Iskolarádió. 19.35: A BBC Singers együttes hangversenye. Közben: kb. 20.20: A vadászattudomány keszthelyi professzora, dr. Kölüs Gábor. 20.40: A hangverseny-közvetítés folytatása. Kb. 21.35: Hangszerszólók. 22.00: Zenés emlékek Weimar múltjából. 22.50: Toto Blanke együttese játszik.

CSÜTÖRTÖK

KOSSUTH RÁDIÓ

8.20: Egy kis figyelmet kérek. 8.30: Dvorak: G-dúr szonatina. 8.49: Puccini: Angelica nővér. Egy-

...ki
...5:
...kus
...zek.
...Népi
...anya.
...csen-
...ételek-
...m volt.
...5: Ked-
...épdalfel-
...ábor ösz-
...daságáról.
...perc ...ka. 22.30:
...k... 23.00: Zenekari muzsika. 0.10: Virágénekek.

PETŐFI RÁDIÓ

8.05: Operettrészletek. 8.50: Tíz perc külpolitika. 9.05: Napközben. Mindenkit érdekelhet. 9.53: Lottósorsolás. 9.59: A közérdekű tanácsok folytatása. 10.45: Láttuk, hallottuk. 11.25: A külpolitikai rovatműsora. 12.10: Operettdalok. 12.25: Édes anyanyelvünk. 12.30: Népi muzsika. 13.05: Pophullám. 14.00: Péntektől péntekig. 15.30: Könyvről könyvért. 15.40: Egészségünkért. 17.30: Ötödik sebesség. 18.30: Fiataloknak. 19.05: A Fiataloknak folytatása. 19.50: Tudósítás a Bp. Honvéd—Szegedi Volán férfi kézilabda-mérkőzésről. 20.00: Régi nóta, híres nóta. 21.05: A veronai vén. Hangjáték. 22.13: A Shadows együttes felvételeiből. 23.20: Scott Hemilton együttese játszik. 24.00: Éjféltől hajnalig.

HARMADIK MŰSOR

9.08: Iskolarádió. 9.38: Operarészletek. 10.20: Solti György vezényel. 11.59: Népi dallamok. 12.29: Magyar zeneszerző. 13.05: A zöld övezet. Hangjáték. 13.48: Fúvó zene. 14.00: Vonószenekari műve 15.00: Operaáriák. 15.39: A R gi Zene együttes játszik. 17. Nyitnikék. 17.30: Zenei Lexil 17.50: Brahms-hangverseny. 19 Gershwin: Porgy és Bess. Há felvonásos opera. Közben: K

Szatyor Gyáó

ellem

A fa két élete 10. oldal »→
A film, a komolyzene és Dés 11. oldal
A kollégiumok rangjáért 12. oldal

Kulturális melléklet

EGYETEMI (KÖZ)ÉLET

tációs döntés előtt

nőttképzés iránt jelenleg nagy az érdeklődés, több cég is beíratja dolgozóit, azaz a vállalat állja a tanulási költségeket.

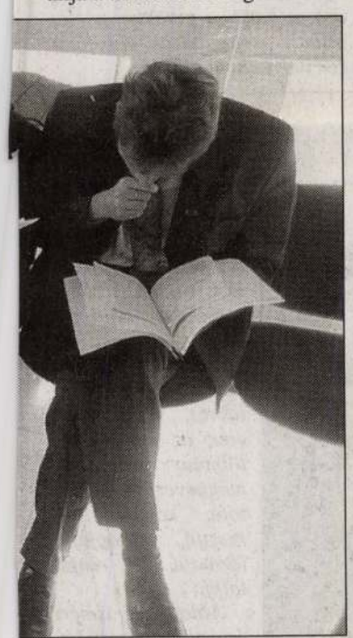

felnőttképzésen is kell FOTÓ: TÓTH

Amint arról már lapunk is beszámolt, tavaly 1997 szeptemberében megalakult a Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Intézet, az addig a bölcsészkar szervezeti egységébe tartozó tanszék önállóvá vált.

Akkor úgy tűnt, sok gond megoldódik ezzel a lépéssel. A tavalyi év őszén azonban a Magyar Akkreditációs Bizottság olyan javaslatot tett *Magyar Bálint* művelődési miniszternek, hogy függessze fel a FEEFI levelezős képzését. Ez a gyakorlatban azt jelentette, hogy a távoktatás 18 – országszerte található – központjába, ahol jelenleg csaknem 6000-ren tanulnak, már a következő évtől nem vehetnének fel hallgatókat. Igaz, az akkreditációs bizottságnak csak javaslati joga van, a végső döntést a mindenkori miniszter hozza meg. Ez a döntés lehet eltérő a bizottság véleményétől, de akkor azt indokolni kell.

Az akkreditációs bizottság ugyanakkor a nappalis programot kiválóra értékelte – ezen egyébként 400 diák tanul, s szinte ugyanazok a tanárok oktatnak, akik a levelezősök képzését végzik.

Ha a JPTE felnőttképzési intézetét „lefejezik", az mindenképpen nehéz helyzetbe hozná az egész pécsi egyetemet, hiszen a FEEFI jelenleg az egyetem bevételeinek majdnem a felét adja, lévén a levelezős képzések költségtérítésesek.

Dr. Tóth József, a JPTE rektora lapunknak adott interjújában elmondta, jelenleg Magyar Bálint kultuszminiszter pótinformációkat kért a képzési formáról, s remélhetőleg nem kerül sor az egyetemre nézve hátrányos döntésre.

A döntés időpontja azonban bizonytalan. Lapunk érdeklődésére már tavaly év végén is azt közölték a minisztériumban, hogy napok kérdése a határozat, azonban ez akkor nem történt meg. Értesüléseink szerint valószínű, hogy még ebben a hónapban végleges döntést hoz a művelődési miniszter. **Ny. Sz.**

Közgáz – csak egyetemi szinten

Amikor megszűnt a közgazdaságtudományi karon a főiskolai képzés, akkor úgy tűnt, mindenki jól járt, hiszen a kar ezzel komoly pénzeket tudott megspórolni. Hamarosan jelentkeztek azonban az árnyoldalak is.

A főiskolai képzés megszüntetésének egyértelműen anyagi okai voltak. Azzal, hogy a főiskolai közgazdászok „eltűntek" az egyetemről, csaknem 80 oktató fizetését tudták megspórolni, azaz nem kellett ennyi tanárt elküldeni, ami a létszámleépítések korában nagy eredmény. Ugyanakkor felmérés is készült, amely szerint a hallgatók 99 százaléka nem hagyta abba a tanulást, amikor megkapta a főiskolai közgazdász diplomát, hanem megpróbálta megszerezni az egyetemi „papírt" is.

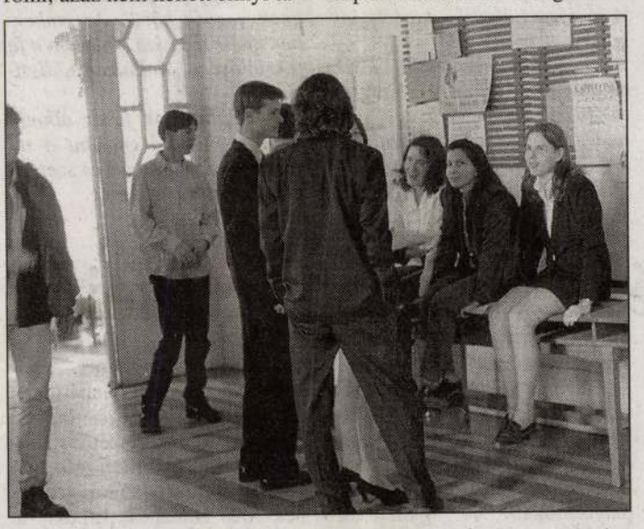

A sokadik vizsga után is csak egy diploma jár FOTÓ: TÓTH

Információink szerint azonban mégis okozott gondot a képzés megszüntetése. A hallgatók egy része munkát is vállal az egyetemi tanulmányok mellett, s ehhez bizony gyakran jól jött volna az a bizonyos főiskolai diploma.

Kéri Andrea (kis képünkön), a KTK Hallgatói Önkormányzati Testületének elnökhelyettese elmondta, érkezett néhány észrevétel ez ügyben. A hallgatók nagyobb része azonban nem az elszalasztott munkalehetőségeket panaszolta, sokkal inkább azt, hogy több, esetleg külföldi ösztöndíjlehetőségtől estek el. Az ösztöndíjlehetőségek valóban elvesznek, ha ahhoz a képző intézmény főiskolai diplomát kér, ám a diákok jobb képzést kaphatnak Pécsett, mivel a megspórolt pénzből fejlesztésekre is jut. **Ny. Sz.**

Oldalszerkesztők:

Nimmerfroh Ferenc

Nyaka Szabolcs

UNI-HÍREK

Felvételi fórum a képernyőn. Felvételi fórumot tart az Universitas TV szerkesztősége január 22-én 17 óra 30 perckor a VTV csatornáján, melyen a JPTE összes kara bemutatkozik. *(ns)*

Könyvtár a Francia Tanszéken. Új könyvtárat hoznak létre a JPTE Francia Tanszékén, ezért néhány termet egybe kellett nyitni. A könyvtár a márciusban megnyíló Kanada Központ szíve lesz. *(nf)*

Buszbérlet a közgázon. Aki nem jelentette be igényét buszbérletre, az már nem teheti ezt meg, mégis van esély arra, hogy hozzájusson az utazási jegyhez: azok a bérletek, melyekért nem jelentkeznek, megvásárolhatók. *(ns)*

Hosszabb vizsgaidőszak a Pollackon. A JPTE műszaki főiskolai karán a kari vezetés a rengeteg vizsgázóra való tekintettel meghosszabbította a vizsgaidőszakot. Január utolsó hetében is lehet vizsgázni szankció nélkül. *(nf)*

Kártyapályázat. A JPTE-vel szerződésben álló pénzintézet pályázatot írt ki, melynek célja, hogy a bank ötleteket gyűjtsön a hallgatóktól a bankkártya funkcióinak bővítésével kapcsolatban. Az első díjat két közgazdász hallgató, a másodikat a POTE Hallgatói Önkormányzata, a harmadikat a Pollack HÖK nyerte. *(nf)*

Összoktatói értekezlet a TTK-n. A Természettudományi Kar január 14-ei összoktatói értekezletén a jelenlevők kétharmada igennel szavazott dr. Mayer József megválasztására. A tulajdonképpeni dékánválasztásra 1998. január 28-án kerül sor. *(ns)*

Oldalszerkesztő:

Gárdonyi Tamás

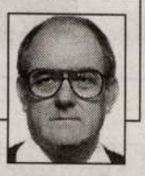

HÍRCSATORNA

A Magyar Kultúra Napja. A Magyar Kultúra Napját ünnepeli az ország január 22-én. A megyei ünnepséget a Pécs-Baranyai Kulturális Szövetség január 25-én 16 órakor tartja Nagynyárádon, ahol a szövetség nívódíjait is átadják. A műsorban a helyi magyar–német baráti kör csoportjai lépnek fel, és a Magyaregregyi Máré Hagyományőrző Néptáncegyüttes. A program keretében megyei civil szervezetek is oklevéleket adnak át. Január 22-én ünnepi hangverseny és megemlékezés lesz a szigetvári zeneiskolában, ahol a Mecsek Fúvósötös működik közre. A Szivárvány Gyermekházban Pécsett e napon 14 órakor általános iskolások vetélkedővel emlékeznek Brassai Sámuel polihisztorra, Bem honvédtábornokára. *(ly)*

Zenei csemegék. Binder Károly zongoraművész, zeneszerző, a Zeneakadémia Jazz Tanszakának tanára ad koncertet január 20-án 19 órakor a pécsi Művészetek Házában. A művész több film- és színházi zene alkotója is. Mostani koncertjén legújabb szerzeményeiből válogat. Különleges zenei élményt ígér Weber Kristóf „Dobogó/Drumming" című CD-jének bemutatója is, január 22-én 19 órakor. A pécsi zeneszerzővel Kircsi László beszélget. *(ly)*

Világok. Az eredendő világképről, a gyermekrajzok üzenetéről tart előadást Molnár V. József január 22-én 18 órakor Pécsett, a Dominikánus Házban. Másnap 17 órától itt a Sétatér című pécsi folyóirat estje lesz, melyben 18 órától a hászidizmusról lesz szó. Nagy Ferenccel Posta János beszélget. *(ly)*

Harmadik Színház. A pécsi Harmadik Színházban január 26-án és 27-én este 7 órakor újra látható lesz Kiss Anna költőnő szürreális egyszemélyes színháza, „A macskaprémkalapos hölgy" című darab. A különleges látványvilágú előadásban Antal Olga játszik. *(ly)*

Tüskés Tibor

A fa két élete

Az egyik élete a mag kicsirázásától a fa haláláig, kivágásáig tart.

A teremtés harmadik napjának fája. „Akkor megint szólt Isten: Teremjen a föld zöldellő növényeket, amelyek termést hoznak, és fákat, amelyek magot rejtő gyümölcsöt teremnek a földön. Úgy is lett. A föld zöldellő növényeket termett, amelyek termést hoznak fajuk szerint, és fákat, amelyek gyümölcsöt érlelnek, amelyben magvak vannak, a fajtának megfelelően."

A paradicsomkert két fája. Az egyik: az élet fája a kert közepén. A másik: a jó és a rossz tudásának a fája.

Az Ó- és az Újszövetség fái. Libanon cédrusa (melyet Csontváry képéről is ismerünk), a Jézus példabeszédeiben szereplő fügefák, az alacsony termetű, jerikói Zakeus, a gazdag fővámszedő vad fügefája, melyre a bűnös és kíváncsi ember fölmászott, hogy láthassa az arra elmenő Jézust, és amikor Jézus odaért, ezt mondta neki: „Zakeus, gyere le hamar! Ma a te házadban kell megszállnom."

Gyümölcsöt termő és terméketlen fák. Csoportba rendeződő, erdőt alkotó fák, és irányjelző, tájékozódást könnyítő, magányosan álló fák.

Örökzöld és lombhullató fák. Vadontermő fák és nemesített fák. A kerti almafa a vadalma nemesített változata. De a szelídgesztenyének semmi köze a vadgesztenyéhez. Az előbbi Európában őshonos, az utóbbit Amerikából hozták be.

A fa hosszmetszete és keresztmetszete. Hosszmetszete: a fa szerkezetét tárja föl. Télen, a lombjavesztett fán látni: minden fa grafikus rajza más. Keresztmetszete: az évgyűrűk a fa életkorát árulják el.

A nyelv fái! A köznyelvi összetett szavakban szereplő fák: fabatka, fagyöngy, fakopáncs, fapofa . . . Magyar helységnevekben fölbukkanó (a település helyét, eredetét sejtető) fák: Andrásfa, Becefa, Bőszénfa, Budafa, Cserénfa, Gálosfa, Nagyfa . . . Mennyi fa! A Duna–Tisza táját régen mennyi erdő borította!

A fa másik (második) élete a fa halála után kezdődik. Akkor, ha a fát kivágják. Ez a fa „túlvilági" élete. A fa másik életét az ember fedezte föl, a fa másik életlehetőségét az ember látta meg.

A fa „erősebb" a víznél, és „gyöngébb" a tűznél.

Ha a fa a természet meghatározó elemei közül a vízzel találkozik, akkor fény derül arra, hogy könnyebb, mint a víz, tehát segítségével – tutaj, csónak, hajó formájában – közlekedni lehet a vízen.

Ha a fa a természet másik meghatározó elemével, a tűzzel találkozik, akkor elég: hőt, meleget, fényt ad, fűteni, főzni, világítani lehet vele.

És még valamit meglátott az ember a fában, Azt, hogy alakítható, formálható, díszíthető.

A fa az ember kezében: Noé bárkája; Ábrahám föláldozza Izsákot: az égőáldozathoz fa szükséges; a népvándorlás törzsei tábort ütnek: a sátrakat kitámasztó fák; Szent Johanna máglyatüzének fája; a puska tusája; megfaragott szerszámnyelek: a kalapács, a fejsze, az ásó, a kapa, a gereblye nyele; alföldi parasztházak napsugaras deszkahomlokzata.

Az ember a születéstől a halálig körülvevő tárgyi világ legfontosabb anyaga. A bölcső és a koporsó fája. Az ágy és az asztal fája. Az evés és a szerelem tanúja. Hangszerek rezonáló tüdeje.

Összetett szavakban az emberi cselekvés, az emberi élet, az emberi találmány megannyi megnevezése: bitófa, kapufa, keresztfa, kopjafa, lármafa, rénfa, talpfa . . .

Áldott, aki ismeri és érti a fa beszédét, másik életét. Akinek gyaluja alól angyalhaj-forgács kunkorodik elő. Akinek kezében a faragókés virágmintát rajzol.

Ormánsági szökröny oldalára karcolt díszek. Faragott tükörtartók. Székelykapu.

Egy hajdani, letűnt – paraszti – életformát idéző tárgyak. Az életforma eltűnt; a tárgyak néprajzi múzeumok kiállításán szemlélhetők.

De a fa természete megmaradt. A fa másik élete ma is lehetőség. Az emberben ma is él a vágy, hogy fából készített tárgyak vegyék körül. Az emberben ma is megvan a hajlam a fa formálására, alakítására, díszítésére.

A megfaragott fa az alkotót és a szemlélőt egyaránt a teremtés mozdulatával és szépségével ajándékozza meg.

A palkonyai gyerekek is hamar megszerették Szatyor Győző fajátékait FOTÓ: TÓTH LÁSZLÓ

Kulturális és természeti értékeink

Idén is lehet pályázni arra a programra, amely kulturális és természeti értékeinkre hívja fel a figyelmet. Magyarországon a következő kategóriákban lehet pályázni: természeti környezet; kulturális örökség; erőforrásgazdálkodási technikák; ifjúsági pályázatok. A Henry Ford Díj személyektől, környezetvédő szervezetektől vagy egyéb közösségi csoportoktól várja a fenti területekre vonatkozó kezdeményezéseket bemutató pályázatokat. A győztesek munkáját trófeával, oklevéllel és pénzdíjjal honorálják. A pályázatok beadási határideje: február 28. Jelentkezési lapot a Henry Ford Természeti és Kulturális Örökségért Díj információs és sajtóirodájától kérhetnek 1027 Budapest, Lipthay u. 5. Tel./fax: 212-5176. (MTI)

SZATYOR GYŐZŐ
7623 Pécs, Mártírok u. 44.

67

1947-ben született a Baranya megyei Bogdásán. 1972-ben szerzett diplomát a pécsi Tanárképző Főiskolán. 1983 óta a Pécsi Grafikai Műhely művészeti titkáraként dolgozik. 1971 óta több önálló kiállítása volt, legutóbb Pécsett, Harkányban, Siklóson, Dombóváron, Esztergomban. Számos köztéri szobra került felállításra. 1977-ben a Népművészet Ifjú Mestere címmel tüntették ki.

65. Kalevala I. (Tenger partján varázsoló) 1987, tölgyfa, 44,5 x 38 x 24,5 cm
66. Kalevala II. (Tengereken száll a csónak) 1987. tölgyfa, 46 x 43 x 17 cm
67. Kalevala III. (Szabadíts a szenvedéstől) 1987. tölgyfa, 48,5 x 38,5 x 27 cm

SZABÓ IVÁN
1087 Budapest, Százados u. 3.

63

1913-ban született Budapesten. A Képzőművészeti Főiskolán 1934-39 között tanult, Szőnyi István, Varga Nándor Lajos, Bory Jenő és Medgyessy Ferenc növendékeként. Tanulmányúton járt több kelet- és nyugat-európai országban, hosszabb időt töltött Mongóliában. Mintegy hetven köztéri alkotását állították fel, s csaknem száz munkája található közgyűjteményekben. Két ízben kapott Munkácsy-díjat (1950, 1954); 1964-ben SZOT díjjal, 1967-ben érdemes, 1970-ben Kiváló művész címmel tüntették ki,

63. Búcsú fa, 135 x 40 cm
64. Csíz és leány fa, 110 x 38 cm

Az Esztergomi Galéria
tisztelettel meghívja Önt és barátait

SZATYOR GYŐZŐ

szobrász és grafikus

kiállításának megnyitására
1988. április 29-én (pénteken) 17 órára.
A kiállítást megnyitja: Tüskés Tibor író.

Esztergomi Galéria Petőfi u. 22.

A kiállítás megtekinthető:
1988. április 29–május 21-ig,
naponta 14 órától 20 óráig.

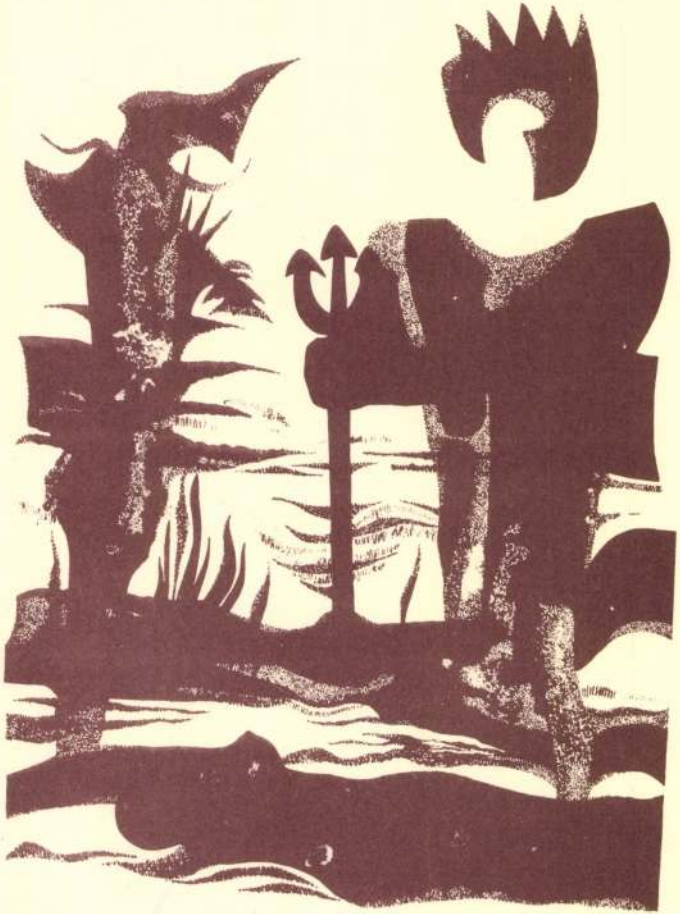

KNY. '88/1017 Fv: Kert László

Meghívó

SZOTYORI László festő

SZOTYORI LÁSZLÓ festőművész kiállítását tekinthetik megaz érdeklődők vasárnapig a Stúdió Galériában (Budapest V., Bajcsy-Zsilinszky út 52.).

Magyar Nemzet, 1991.szept.7.

Szerző Neve

csuklós autóbusz: elsősorban városi forgalomban használt társasgépkocsi. Az autóbusz utastere — a nagyobb fordulékonyság érdekében — két, egymáshoz képest (legalább két geometriai tengely körül) korlátozottan elfordulni képes részből áll. A kapcsolóelem gömbcsukló, v. elfordíthatóan ágyazott golyós koszorú. A ~ motorját többnyire az első és második tengely között, padló alatt, újabban a harmadik tengely mögé építik. (toló ~). (→ még *autóbusz*)

Szerző Neve

diftongizáció, *diftongizálódás* ⟨gör.—lat.⟩: a beszédhangok változásának az a formája, amelynek során egy hosszú magánhangzóból kettőshangzó (diftongus) lesz. Pl. a magyar *jó*—nyelvjárási *jaó;* a német *hut*—*Haut.* (→ még *monoftongizáció.*)

Szerző Neve

dodo (Didus ineptus): kihalt, röpképtelen madár Mauritius szigetéről. Nagysága felülmúlta a pulykáét (kb. 23 kg). Tollazata kékesszürke, csőre fekete, kampós, szárnya kicsi, lába tömzsi volt. 1681-ben halt ki.

Szerző Neve

Dunaújváros, *Dunapentele.* 1951—1961 között *Sztálinváros:* város a Dunántúlon, körzet- (vk.-) közp. Fejér m.-ben, a Duna jobb partján, a Mezőföld 116 m magas löszplatóján. L: 60 736 (1980). Nehézipari közp. az ipari hagyományokat nélkülöző mg.-i vidéken (alapításától [1951] a voluntarista közp.-i tervgazdálkodás fontos telephelye volt). A Dunai Vasműben: kohómű, martinacélgyártás, meleg- és hideghen-

elektronegativitás ⟨gör.—lat.⟩: a kötésben levő atomok elektronvonzó képességének jellemzésére L. C. *Pauling* által bevezetett mennyiség. A poláris kötést létesítő két atom A és B ~ának különbsége $\chi_A - \chi_B = 0{,}102\sqrt{\Delta_{AB}}$, ahol Δ_{AB} az extraionos energia, melynek értékét az *A—A*, a *B—B*, ill. az *A—B* kötés disszociációs energiájából (D_{AA}, D_{BB}, D_{AB}) számíthatjuk: $\Delta_{AB} = D_{AB} - \frac{1}{2}(D_{AA} + D_{BB})$. Az energiát kJ-ban kifejezve és a hidrogénatom ~át 2,1-nek választva néhány atom ~a a következő: F 4,0, Cl 3,0, Br 2,8, I 2,5, O 3,5, S 2,5, N 3,0, P 2,1, C 2,5, Si 1,8, Li 1,0, Na 0,9, K 0,8. R. S. *Mulliken* szerint az *A* atom ~a →*ionizációs energiája* (E_{Ai}) és →*elektronaffinitása* (E_{Aa}) különbségének számtani közepe: $\chi_A = \frac{1}{2}(E_{Ai} - E_{Aa})$. Megfelelő normálással a kétféle ~i skála átszámítható. Az ~ok értékéből az atomok közötti kötések jellegére lehet következtetni.

Szerző Neve

elektronmikroszkóp ⟨gör.⟩: elvi felépítésében a fénymikroszkóphoz hasonló elektronoptikai nagyítóeszköz, de kb. ezerszer jobb a feloldóképessége. Az ~ban izzókatódot alkalmaznak elektronforrásul, és elektromágneses lencsék vesznek részt az elektronok fokuszálásában, ill. a képalkotásban. Mindez vákuumtérben történik. A kép fluoreszkáló ernyőn v. fényérzékeny fotoanyagon jeleníthető meg. Az átvilágító típusú (transzmissziós) ~ban a minták belső szerkezetét ált. ultravékony metszeteken vizsgálják.

SZAVADILL, Georg, pozsonyi asztalossegéd

G.SZ.,Tischlergesell,
† 23 évesen, Pozsony, 1849 nov.15.

[1849, 1224 l.]

Pr.Z.

Szatyor Zoltán, fotonagó

L: Szatyor Győző

– (– férykezi – szöveg –)

Esti Hirlap, Bp. 1980 aug. 23.

12

Szatyori László, festőművész

Megyénk művészeti eseményeinek sorában rangjával és színvonalával kiemelkedik a kétévenként megrendezésre kerülő őszi tárlat, mely az idén XXII. alkalommal nyíltmeg a Veszprémi Vegyipari Egyetem aulájában. — Láthatjuk Hegyeshalmi László és Szatyori László fiatal képzőművészek festményeit. Szinte mint kontrapszt képviselik az újat igénylő, részben elvonatkoztató gondolatiságot hordozó művészetet. Szembetűnő és festőiből Szatyori foltokra épülő plakátszerű festészete. A rohanás, a száguldás érzetét fejezi ki „Képzeletbeli önarckép" című festményén. (említve).

Veszeli Lajos: A megfiatalodott Őszi Tárlat.
Napló (Veszprém), 1983. nov. 19. 9 old.

Szauber Gábor

MDK

órásmester

Eszterháza. 1839.

A zalaegerszegi toronyorát nem csinálta meg jól. Sopron megye közgyülési jegyzőkönyve 1839, 1382. tétel.

Csatkai Endre: Hitzelberger Antal győri órás fuvola-órái.
ARRABONA 3. Győr. 1961. 153-159. l.

159.1.

SZAUBER, Gabriel, esterházai órás

G. Sz. Hof-Uhrmacher in Esterház, toronyórát kínál eladásra. (1835, 343, 426–427, 4901)

Preßburger Zeitung
(Bratislava)

MNL

Szauer Rolló és Ujváry Imre
nyomdászok

közös munkája az Auer nyomdában
készült cégtáblája. Mellékelt.

– Borítékunk is mellékelünk

Grafikai Szemle 1909 évf 1 sz 1 l.

MDK

Szauer Adolf
nyomdász

Sarokdísz tervei (ábra)

Novák Lajos: Tanfolyamunk

Grafikai Szemle 1904-ből 2 sz. 20 l.
" " " 3 " 39 l.

Mrs. Robert Hale
Marysville

Dear Sirs: Telephone

Operator's Number 1804 or 39 and
39 "

Izsáer Ágoston, takács (-művész)

A népművészet mestere lett.

— : Népművelők és népművészek kitüntetése

8.

Népszabadság, Bp. 1971. aug. 19.

MDK

Szauer Ágoston, népművén (?)
szövő

75 éves nagyvázsonyi takácsmester
A skanzen-ben szövőszéke mellett
mutatja be muzeális értékű szötte-
seit.

T. J.: A nagyvázsonyi skanzen 9

NÉPSZABADSÁG Bp. 1967. júl. 14

MDK

Szauer Ágoston, tekács
[népi ipar....]

50 éve úri a már kihalt szakmát Szövéseinél a régi díszítőelemeket alkalmazza. A veszprémi múzeumi igazgatóság megbízásából most most a nagyvázsonyi táj múzeum egyik, műhelyszerbevendezett szobájában dolgozik.

— : Élő múzeum Nagyvázsonyban 3

ESTI HIRLAP, Bp., 1967, szep. 11.

Szauer Ágoston Nagyvázsony

lakácsmester a népművészet mestere

Népművelés 1971/9 13 old.

Szauer Ágoston, népművész

74 éves takács, a népművészet mestere.

Nagyvázsonyban, a múzeummá átalakított parasztházban a látogatók előtt szövi népművészeti darabjait. Motívumai: a Palásól hozott ősi madaros motívum, a régi bakonyi virágos minta stb.

—mi—: Régi házban öreg mester

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1971. szept. 10.

Szauer Tibor

Szerzte a Bp. XII Városmajori Sporttelep klubházát,

/rövid képes ismertetés/

Magyar Építőművészet, 1972.3.sz.
/építészet és szabadidő/

46.l.

Szauer Tibor

az alábbi tervpályázaton II. díjban részesült 40 - száma terv egyik szerzője.

Girardi Kornélné: Korszerű vendáglátóipari együttes tervpályázata, 1972. - Magy.Ép.műv.1972.6.sz.2-8.l.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 21
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

Szalay Győző

1972 OKT 19

1021

Szatyor Győző: Du

SZAUER TIBOR, építészmérnök

Szombathelyen megvalósitásra került a leendő üzletutca déli végén a Gyöngyös Áruház,földszintjén hatalmas áthajtóval,élelmiszer és csemege osztállyal/építész-tervező Szauer/.Az áthajtó az áruház üzemeltetése szempontjából nem kedvező,de létezése módot ad az új vásárló útvonal megnyitására. 482.old

HECKENAST JÁNOS-MÁTIS LAJOS: Az új Savaria filmszinház és a belvárus rekonstrukciója 481.old

VASI SZEMLE, XXVII.évf. 1973. 4.sz. Szombathely

SZAUER TIBOR, építészmérnök

Szombathelyen az új Savaria Filmszínház építése kapcsán
4.ábra.-3.-Gyöngyös Áruház,földszintjén áthajtóval,
a bevásárló utca indításaként.Építész Szauer
Tibor,SZOVTERV. Fekete repr.

HECKENAST JÁNOS-MÁTIS LAJOS: Az új Savaria filmszínház és a belváros rekonstrukciója 481.old

VASI SZEMLE, XXVII.évf. 1973. 4.sz. Szombathely

Szauer Tibor - Hübner Tibor építészek

Pályaműrület 60 ezer forinttal jutalmaztál az esztergomi Várhegy és Vármúzeum építészeti Zíalakítására Zíírt pályázatot

Magyar Nemzet 1972 október 4
6. old.

M.D.K.

Szauer Tibor épitész

VTSK klubház, Budapest, XII. Városmajor, repr. 1961-1962.

Magyar Épitőművészet 1965/5, 46-49.l.

Szauer Tibor

munkásságát ismerteti és értékeli

Rubinszky Mihály: A SZÖVTERV fiatal építészei. - Magyar Építőművészet, 1970.5.sz. 60-62. l.

Szauer Tibor, építész

13

13. Szauer Tibor: Klubház a Városmajorban, Budapest 1964

Magyar Építőművészet, 1984. 1. 24-old.

Szauerwein János, lak.
Kávédaráló
Fali üveglap tartóval

IV. Képzőművészeti, fotóművészeti, kézügyességi és bélyegkiállítás. Bp. 1936. december. 43 l.

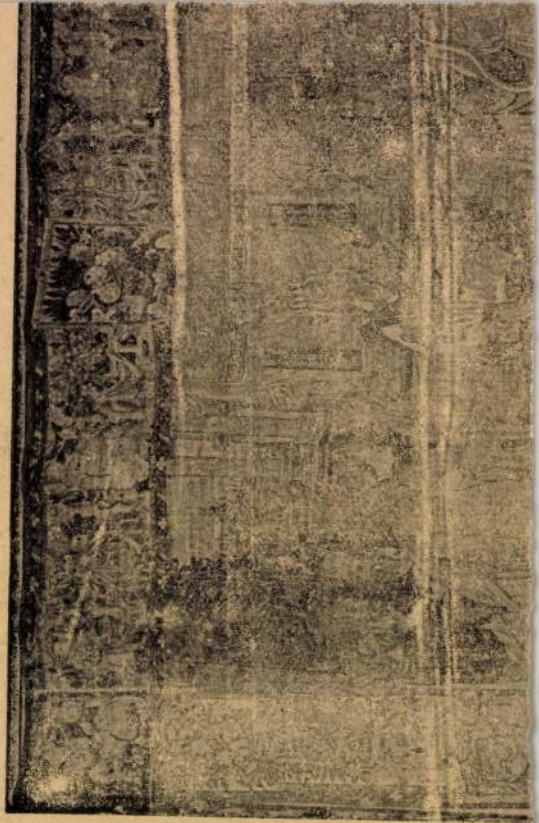

Szauf Károly

ötvös Debrecen

1841–1847

l. Zoltötv Debr. 27. 1

Felsőregmec, tpl

IV

Szauf Károly

ötvös

l.

Zoltötvdehr 52. l.

Gyula ur,

. 10.

Szauf Károly

Étvös 1845

l.

Imil

Stauber Emil

München 1904. 130

Zügel Heinrich: Borjúetetés

192 (985), 4370 (960).

MDK

Szaulics Emil és Bodnovszky József

A Szabadka város határában épitendő templomok terveire kiirt pályázaton pályamunkájukkal 2oo koronás IV. dijat nyertek

Kitüntetések. Művészet 1904. 13o.l.

Szaulics Emil, épitész

Müvészet, III.,19o4. 13o.

Kitüntetések

M.D.K.

Szaulics Emil, építén

és Bodnovszky József körös terve 200 koronás negedik díjat nyert a bácsmegyei Tavankút és Sebesics pusztán épitendő fanyai templomor pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1904. XXV. évf.

márc. 16. sz. 9. old.

Szauter Lajos

Szerepelt a Műcsarnok Őszi tárlatán.

Újság 1926. X. 24.

Szauder László

Iparművészeti Iskola
Kacz Gyula
könyvtára

I.
Tér és Forma
1930. 542 l.

14

XVI. és XVII. században került és többnyire hagyományozás útján templomok tulajdonába került. Azért nevezik ezeket — bár török eredetűek — *erdélyi*-szőnyegeknek. Ilyen régi, erdélyi szőnyeg egy példánya kerül jelenleg kalapács alá.

A bútorművesség különböző korszakai közt a kényelmet leginkább a XVIII. század barok bútorai szolgálják. A barok jelzőt itt nemcsupán a századeleji bútorokra értjük, hanem a századközepi rokokó- és a század második felében dívó XVI. Lajos, vagy copfstílusú alkotásokra is.

Ez a kényelmesség nemcsak az ülőbútorokra érvényes, hanem pl. a nagy, kétajtós ruhaszekrényekre is. Ilyen példákat találunk a mostani aukció anyagában is.

A *vegyesek* csoportjában elsősorban mindenki a szép állóórákat keresi. Van is belőlük választék a XVIII. századtól a következő század közepéig. A legkorábbi típus a szekrényes óráké. Ezek rendszerint egyszerűbb külsejűek s csak számlapjukat díszítették. Egyiknek mestere is megnevezi magát, készítette: *Leobold* (így!) *Mohr in Loreta*. Értékes egy aranybronz állványú, XVIII. sz. végéről való óra; az óratok oroszlánokra van helyezve, tetején nemtő áll bőségszarúval. Másik, hasonló idejű bronzveretes, áttört faállványba van illesztve, készítője *Carl Pohl in Wien*. Stílusos egy zöld- és aranyfestésű Louis XVI. óra, oszlopokkal s egy ugyanolyan ízlésű és korú falravaló időmutató, amelynél a szerkezetet tartalmazó tokot kendőnél fogva, fából faragott sas tartja.

Nem hiányoznak a kisplasztika különféle anyagú alkotásai, miniatűrök, nippek, apró csecsebecsék, amik díszítik a lakást s van néhány jó darab az erősen fogyatkozó óntárgyakból. Ezek

Szauter László

bukoszerverő

1929

Éimisk 1930

89. l.

SCHULEK JÁNOS

Müépitész.

A Müemlékek Országo

Mellékelve v

tornya alatti várfalon végzett

számolásomat beterjeszteni.-

Ezen okmányo

dások összege: .....

Erre kaptam a vallás és közokta

nisztériumtól elszámolásra:....

A többletkiadás tehát:.....

sajátomból előlegeztem.-

A társadalom

MDK

Szauter László, ép.iparm.

Iparm. Isk. Évk. 1934-36.

44.1.

Szauter László

építőiparművész

1929-34.

Iparm. Isk. Évk.

1930-34. 46. l.

. kép. *Török citera és rablánc.*

ésképen még megemlítjük, hogy a
ózépkori köveinek értékes gyüjteménye
z ásatásokból előkerült kövekkel
ír kőtárában van elhelyezve, egy XV.
seruha gyönyörűen hímzett keresztje
ısonló korú pompás palást a főszékes-
cstárába vitetett át, hogy az egyes

2

Szauter László

építőiparmérnök

l. Iparm. Isk Évk.

1930-34. 29 l.

KIADÁSÉRT FELELŐS :

37.555. — KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI

Szauter László

butorterverő

1933. végbiz. jó

Iparm. Isk. Évk.

1930-34. 47. l.

MDK

Szauter László, ip.m.növ.
Tanár: Kaesz Gyula.

Minimális térfogatu családi ház terve 5 szem.számára.

3 rajz. /alaprajz./ 542.l.
Külsö kép délkelet felöl. Kép. 543.l.
Külsö kép délnyugat felöl. Kép. 543.l.
Külsö kép délnyugat felöl. Kép. 544.l.
Külsö kép délnyugat felöl. Kép. 544.l.

Kaesz Gyula: Iparmüvészet és iparmüvészeti nevelés.
Tér és Forma. 1930. III.évf.2.sz. 541-549.l.

Szauter Tamás

építész

Szül. Győr 1900.
Oklevelet nyert 1926.

Nyilvántartási szám: 19.1.

T. 5780.

lozsvár 1666-iki látképét szem-
gyik utczája van ábrázolva
élgető csoporttal és jobbról
rata fölül balra: XXIII. Tábla.

elyeknek mér. 9.4: 13.3 és

énete világositó rajzai, Bu-

MDK

Szauter Tamás mérnök

Az okszerü beépitési módókról ir a Városépitésügyi Törvényalkotás c. könyben.

Dr.F.G.: A városépités időszerü kérdései

Épitő Ipar - Épitő Művészet 1932 14.1.

Szautner Bódog

4 polg.

8 hónap, jó eredm.

Tanár Horti Pál

Iparrajziskola 1894.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Szalétner Bodog

U. 2119

Assisi S. Francesco templom

VIII. 227

Szautner Bódog

budapesti születésű 40 éves
korában 1917 május 30. án
orosz fronton elesett.

Hősök halála. Pesti
Hirlap 1917. jún. 8.

U. 2119

GYAKOR

Szautner Bódog

budapesti műépítész
tűzér népfölkelő tiszt
hegyettes az orosz harc-
térén 40 évi korában
meghalt.

Vas. Ujs 1917
394. l.

Rijn műterméből.

lius 15-én. † Amsterdamban
r 8-án.

n, látjuk a földre telepedett
bi az ölében fekvő gyer-
ad enni, az utóbbi pedig
as. Jobbról podgyász, vizes-
k szemünkbe. A háttérben
felhős.

sz. 332.—Vétetett 1886-ban.
latok :
8 : X. 332. *Rembrandt van*
- 1896, 1897 : X. 332. *R. v.*
— 1897 : X. 332. *Werkstatt*
— 1898 : X. 332. *R. van Rijn*
901, 1904 : X. 332. *R. van*

ban. 1906 : Cab. E. 542. *R.*
zent család. — 1906, 1910 :
s de la Sainte Famille.

11

11 (332)
647 (440).

Ka 7000.—

Szautner Félix

München 1904-350

– 1910.85

l. Szautner alatt is

Adler Jules: Öreg kengeresz 2 (597), 1979 (248).

Adler Mor: Csendélet 3 (597), 2233 (319). — Mózes 3 (597), 2232 (3

Banszky Miloš
Szautner Felix

---

ejstenek Bjerk

vod

M. Pályázatok

1904/5. 7 r. 12-13

..... nevü munkás igazolta

.....
a müvezető aláírása.

élyezem:

....
vagy helyettesének
láírása.

. — Endrényi Imre, Szeged.

MDK

Szautner Lajos, graf.

2o7.	Szemes felé.	Rézk.
2o8.	Balatoni akácok.	"
2o9.	Itató a Balatonnál.	"

Nemzeti Szalon. - A Balatoni Társ. IV.Kiáll.
Bp.193o szept. Kat.

Szautner Lajos MDK

Cseszneki utca, vizf.

Öreg tanya, vizf.

Mücsarnok 1933 Fiatal művészek kiáll.

MDK

. Szautner Lajos, festö

Karlskirche.

Az Ernst-Muz. kiállitásai. CXLVII. - A Munkácsy-Céh VI.sors.egybekötött repr.kiáll. Bp.1934.május. Kat.5.l.

MDK

Szautner Lajos

Tornácos ház Balatonöszödön, of.

Balatoni Társ.3. N.Szal. 393. kiáll. 1928. ápr.

23. 1.

MDK

Szautner Lajos, graf.

Barokk emlékekről közkézen forgó lapjai a felsorolt grafikusok művészi köréhez tartoznak.

Szautner Lajos: Karc- és fametszet -művészetünk fejlődése. - Képzőművészet. 1934. 77. sz. 2col.1.

MDK

Szautner Lajos

Gyár, hidegtürézkarc

Műcsarnok 1923 tavaszi tárlat

MDK

Szautner Lajos

Cseszneki várrom, aquarell

Nemzetközi Alpin Képkiáll.N.Szal.1930.márc.-ápr.
65.l.

MDK

Szautner Lajos, festö

Nyár. Olajf.

Nemzeti Szalon.-Őszi Tárlat. 1931. szept.

Szautner Lajos MDK

Kis tanulmányok, rézkarc

Műcsarnok 1926. Őszi kiállitás

Szautner Lajos MDK

Kis tanulmányok, rézkarc

Mücsarnok 1926. Őszi kiállitás

Szautner Lajos MDK

Őszi hangulat a Dunaprton, vizf.

Mücsarnok 1931 őszi tárlat

Szautner Lajos

Lásd okr.

Rajzoktatás

1937. 7–8. sz.

106. l.

Palásthyszélé

[illegible]

méreiők

Pan. II. ü. o.

[illegible]

Tanácsnok h.

MÜEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
282 /1925 szám
Érk. 1925 év okt. hó 5. n.

Szautner Lajos

1937. végével
megszűnt a
Rajtamaurok
Egyenlőtlenek-
pénztárosa
lenni.

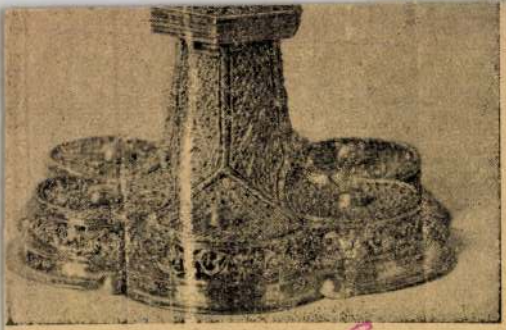

248. kép. *Filigrános kehely, 1580 körül.*

omasinovics János esztergomi kanonok (1573—38) birtokából.

A kehely. Egyházművészeti Lap, I., 1880., 135. l. (Képe 136. l.) — Tört. Főcsoport, 1584. szám. — Forster: Magyarország műemlékei. II. kötet. [illegible] 1906., 285. l. — Gerevich PA, 188. l. — Lepold: Adatok 26—27. l. — Mihalik, Alessandro: Il calice ungherese della cattedrale di Monza. Roma, 1929., 6. l. (Képe 7. táblán.) — Genthon: AZEFK, 11. l. (10. kép.) — Lepold Adatok 29. sz.

ÁH MIKLÓS PÁSZTORBOTJA (249. kép)

nyozott ezüst, drágakövekkel és gyöngyökkel. mpójában Szűz Mária sugaras dicsfényben,

Szaüttner Lajós

rajztanár

nevét Szilárd-ra

változtatta

lásd

Szilárd Szaüttner

Lajós alatt is

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
261 1928. szám
Érk. 1928. év Jun hó 20. n.

zetését 1928.évi junius hó
lyett részére 1928.évi juliu
kint előlegesen havi Egyszáz
számu illetménycsekkszámla
junius hó 5-én. A miniszter
niszteri osztálytanácsos.

A hiv

min.

Szantner Lajos

vinzavonta a peinz-
tarösi állásról
való lemondását,
mert tovább is mint
a Rajztanárok
Egyesületének peinz-
tarösa szerepel.

Rajzoktatás
1937. 9-10. sz
165. l. 7 kb

történelmi kiállításról. Fővárosi Lapok, XIII. 1876., 519. l. — I. A.: Magyar mű- és történeti emlékek kiállítása. Századok, X., 1876., 511. l. — Dankó 73—74. l. (Képe XI. tábla.) — Pulszky Károly: Az esztergomi főegyház kincstára. AÉ, XIV., 1880., 288—289. l. — Irodalom. Egyházművészeti Lap. I., 1880., 348. l. — Martinov: Le trésor de Grân. Revue de l'art chrétien. XIV., 1881., 164. l., XV., 1881., 196. l. — Tört. Főcsoport. 1384. szám. — Czobor—Szalay: II. kötet, 243. l. (Képe 245. l.) — Czobor: Egyházi emlékek a történelmi kiállításon. Bp. 1898., 99. l. — Forster: Magyarország műemlékei. II. kötet, Bp. 1906., 286—287. l. — Esztergom vármegye ... Bp. é. n. 43. l. — Lepold—Homor 72. l. — Gerevich PA, 194. l. — Lepold: Esztergom ... A Műgyüjtő, II., 1928., 244—245. l. — Lepold—Lippay 37. l. (Képe VII. táblán.) — Lepold Katalógus 11. sz.

MÁTYÁS KIRÁLY KÁLVÁRIÁJA, (238—241. kép)

arany, drágakövekkel, gyöngyökkel és zománccal. Két részből áll. A toronyalakú felső rész tetején Krisztus a kereszten, Szűz Mária és Szt. János ev., alatta baldachin alatt Krisztus oszlophoz kötve és fülkékben Illés, Ézsaiás és Jeremiás próféták. Valamennyi alak ronde bosse zománcos aranyfigura. Az alsó rész felső záródásán három zománckép: lovas, egyszarvús és sasos diadalkocsi, alatta delfines középrész, végül alatta a tulajdonképeni talp: háromszögű alapon három plasztikus és zománcos szfiinx, karmaik-

Szautner Lajos
rajztanár
1935–1937-ben a Rajztanárok Egyesületének
pénztárosa

Rajzoktatás.
1937. 6. 7. l.

1937. február végével lemondott pénztá-

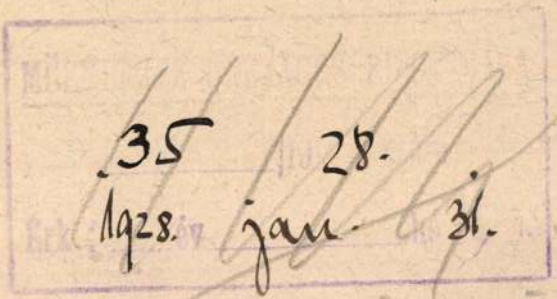

ros állásáról
a. o. 1937. 22. l.

lünk közölni.

Budapest, 1928.

Szné.

Rné.

A ker. elülj. szolg. ut. 16/a sz. mintája.

Szautner Lajos MDK

Kis tanulmányok, rézkarc

Műcsarnok 1926 őszi kiállitás

Szautner Lajos MDK

Kis tanulmányok, rézkarc

Mücsarnok 1926 őszi kiállitás

Szautner Lajos festőművész

Mókus-utca télen

Cseszneki-utca

Fiatal Művészek Kiállitása katalógusa.1933.
Műcsarnok.

Szautner Lajos festőművész

Öreg tanya

Fiatal Művészek Kiállitása katalógusa. 1933.
Műcsarnok.

Szautner Lajos

MDK

Fa őszkor, krétarajz

Micsarnok 192o-21. Téli kiállitás

Szautner Lajos MDK

Fa őszkor, krétarajz

Mücsarnok 192o-21 téli kiállitás

MDK

Szautner Lajos, festö

Földbe épitett ház. Vizf.
Falusi ut. "

Nemzeti Szalon.-Tavaszi tárlat. 1931.junius. Kat.

Szautner Lajos, festőm. MDK

XII. terem?

284. Őszi hangulat a Dunaparton. Vízf.

Műcsarnok.

Kat. 39.1. Évsz.?

MDK

Szautner Lajos, festö

Gyár. Hidegtü-rézkarc.

Tavaszi tárlat.1923 ápr.-máj. OMKT-Mücs. Kat. 43.1.

MDK

Szautner Lajos
Fás vidék

N. Szal. 374. kiáll. 1927. márc.
18 l.

Szautner Hajos
Széna-térről, rézk.
Óbudai szobor, "

O.M.Kir. Képzőmüv. Főisk. kiáll. 1924. 11 l.

MDK

Szautner Lajos

Füzfa a Balaton partján, rézk.

Őszi Tárlat. 1940. okt. 23 l. Mics.

MDK

Szautner Lajos

Balatoni ut, rézk.

Őszi Tárlat. Mücs. 194o. okt. 22 l.

MDK

Szautner Lajos

Nyári felhők, vizf.

Őszi Tárlat. Műcs. 1940. okt. 22 l.

Szautner Lajos

Freyung, Wien,	rézk.
Melki török ház,	"
Táj patakkal,	"

Akv. és paszt. kiáll. N.Szal. 1932. máj. 12 l.

MDK

Szautner Lajos

A bécsi Karlskirche, **rézk.**

Budai templom, **"**

Táj fákkal, **"**

Akv. és paszt. kiáll. N.Szal. 1932. máj. 12 l.

MDK

Szautner Lajos

Strand Szepezden, vf.

A falu Balatonja, "

A szepezdi Öregt emplom, vf.

Balatoni Társ. 6.kiáll. Uj Szal. 1934. okt.

1o l.

MDK

Szautner Lajos

Öreg tanya, vf.

Fiatal művészek kiáll. Műcs. 1933. szept. 30 l.

MDK

Szautner Lajos

Mókus-utca télen, vf.

Cseszneki-utca, vf.

Fiatal müvészek kiáll. Mücs. 1933. szept. 3o l.

MOK

Szaulner Lajos, festő

jeles munkával szerepelt az 1931-ben rendezett tárlaton.

(gy.) Magyar Akvarell- és Pantellfestők Egyesülete. Képző művészet. 1931. 43-44 n. 186. l.

MDK

MDK

Szautner Lajos

Őszi hangulat, vizf.

Őszi Tárlat. Műcs. 1940. okt. 22 l.

MDK

Szautner Lajos

Fer. József koronázási jub.díj. Képzőművészet, 1928, II. évf. 12.sz. 172 l.

Szauer Ágoston, takács népművén

É. I.: Takácse

Élet és Tud

MÚZEUM

SZERKESZTI: ÉRI ISTVÁN

Takácsemlékek Nagyvázsonyban

A *Balaton-felvidék* népi építészetének értékei közül egyik-másik úgy menekült meg a pusztulástól, hogy múzeummá alakították őket. Ez történt például a *nagyvázsonyi* Kinizsi-vár közelében álló hófehér homlokzatú *takácsházzal*, amelynek szép ékessége a szintén fehérre meszelt vakolatdíszítés (képünkön). Az építés idejét az oromfal közepén lévő három soros gyűrűben az 1825-ös évszám mutatja. A két ablak rovátkolt *vakolattükre* és *szemöldökpárkánya* klasszicista ízlésű. Feljebb a két díszes *padlásablak* és köztük a *levélfüzér* régebbi, barokk eredetű elemek.

Ezt a szinte csak hírmondónak maradt nagyvázsonyi parasztházat az 1960-as évek elején hozták rendbe, kevéssel azután pedig múzeumi feladatot kapott. Az egykori *tisztaszoba* ma a tíz hajdani vázsonyi céh megmaradt emlékeivel idézi föl az ottani kézművesipart. A hátsó, gerendás *kisszobában* pedig az egyik legelterjedtebb foglalkozás, a *takácsmesterség* űzőinek a munkáját láthatjuk: a mindennapi élet bútorzatával egy térben áll például a *szövőszék* és a *rokka*. 1977-ben bekövetkezett haláláig ott szőtte szebbnél szebb *terítőit és törülközőit* a népművészet mestere, *Szauer* Ágoston — egy két évszázados mintakönyv alapján! Családjában a XVIII. század közepétől *apáról fiúra szállt a mesterség*, amelynek végül is az ő munkái adtak múzeumi rangot.

É. I.

(Dobos Lajos felvétele)

A TUDOM

Tréfálkozik, szitkozódik, és hazudik (!) a gorilla

A jelbeszédre tanított gorillák fölveszik a versenyt a csimpánzokkal az emberi értelem utánzásában. A legújabb emberszabású sztár *Koko*, a hatéves síksági nőstény gorilla. Arra a jelbeszédre tanították meg, amelyet az amerikai süketek több mint öt éve használnak. A Stanford Egyetem campusán* egy lakókocsiban él, s azt egy két éve odaérkezett hímmel, *Michael*lel osztja meg. A National Geographic Society támogatásával Francine Patterson tanítja őket. Michael szótára még csak 45 jelből áll, de Kokóé már több mint 600-ra terjed ki, s ebből 375 az aktív „szókincs" eleme. Koko olyan elvont fogalmakat is ismer, mint a képzelet, az unalom, s olyan magatartásoknak is jelét adja, amelyeket az ember sajátos megnyilatkozásai-

A vérhe
ricából, n
fehérjéből
százszor
mellékhat
vérplazmá
nyugatnén
200 000 be
az adalék

Fölfede
hány súly
lületaktív
zsírsavak
zsírsavak
ben a m
módiumokból szabadulnak fel. A
plazmódium termelte nagy mennyiségű zsírsav feloldja a vörös vértesteket, s ezáltal lehetővé teszi, hogy a paraziták belekerüljenek a vérkeringésbe. Tisztázódott, hogy a heveny maláriában szenvedőkben ezek a zsírsavak okozzák a májkárosodást.

területeken ez a kevéssé súlyos betegség még előnyös is: a sarlósejtek hemoglobinja ugyanis, amely molekulaszerkezetében némileg eltér a szokásos hemoglobintól, nagyon jól ellensúlyozza a maláriás paraziták termelte zsírsavak felületaktív tulaj-

Szautner Lajos

MDK

Füzfa a Balaton partján, rézkarc

Műcsarnok 1940 Őszi tárlat

Szautner Lajos

MDK

Balatoni ut, rézkarc

Mücsarnok 1940 Őszi tárlat

Szautner Lajos MDK

Őszi hangulat, vizf.

Mücsarnok 194o Őszi tárlat

MDK

Szautner Lajos

MDK

Nyári felhők, vizf.

Műcsarnok 1940 Őszi tárlat

MDK

Szautner Lajos

Szeretném látni, rk.

Ujlaki rakpart, rajz

Óbuda, toll

Bokor, toll

M. rajztanárok ó. egyesülete kiáll. N.Szal. 1922.máj.

21 l.

Szauther Lajos

Pályázott a Ferenc József
jubileumi alapítványra

M. 932. X. 8.

özpont meginditotta rotaprintes for-
ó köteteként a
épzőművészeti Élete"
amely a Közoktatásügyi Népbiztosság
a Budapesti Kir. Ügyészség 1919-es
ıtkozó részét tartalmazza. Ára: 15.- Ft.

kiadványai közül kapható
ok 1954-55."
özpont évkönyve. Ára: 75.- Ft.

ok 1956-58."

a Művészettörténeti Dokumentációs
készpénzfizetés ellenében.

Szautner Lajos

Városrészlet c. művével szerepelt a Műcsarnok kiáll.-án.

P.H.933.IX.10.

Szautner Lajos

l.

Feltrich II 15. l

Ostroxith Pál, Kapitány, arck III. 35.

tovább
2

Szautner Lajos

~~Bálint Géza~~

~~Tekete József~~

Szautner Lajos

1926/27. tanévben
tanítókéjző intézeti
rajztanári oklevelet
nyertek

Képzőm. jönk. évk

1925-27

27 l

GRÓF ALMÁSY-TELÈKI ÉVA
MŰVÉSZETI INTÉZETE (VOLT ERNST-MÚZEUM)
BUDAPEST, VI., NAGYMEZŐ-UTCA 8.

III.
MŰVÉSZETI AUKCIÓ

1. P. H. HAGYATÉKA

2. BUTOROK AZ AUSTERLITZI KASTÉLYBÓL

Szántner Lajos

festő Mucsarnok

1931. őszi tárl. XII.-284

<Szautner Lajos>

kőnyve

2430

<>

A fa és
linómet-
szetről.
Bp. 1935

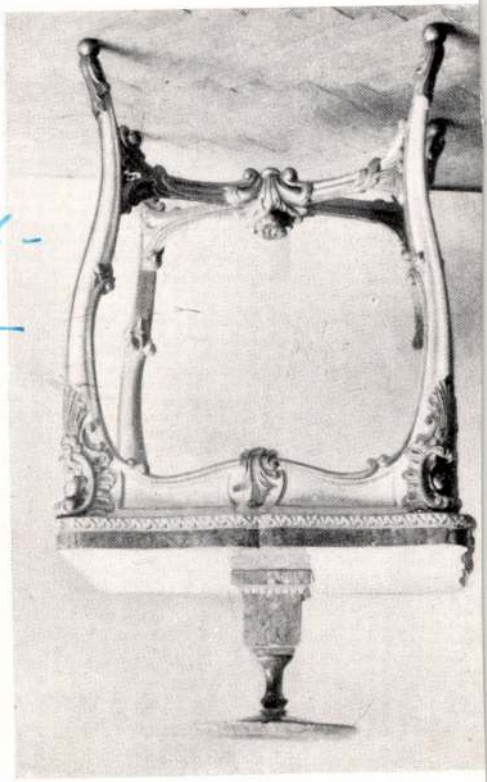

2403.

Szautner Lajos

festő

1933. szept. Fiatal művészek

kiáll. 268, 269, 270

Szantner Lajos

festő Bpest.

Cseszneki várrom,
aquarell

Nemzeti Szalon

1930
márc.-apr

Nemzetközi Alpin
Képkiállítás.

Szautner Lajos
festő
Faás vidék

Nemzeti Szalon

Tavaszi Szalon
1927

T.2739.

ımische, az 1786-iki Gallizische,
sch Venetianische, az 1763 és
ırde öltözetét szemlélhetjük. Fe-

K. ÖSTERREICHISCHE ARMEE.

elich.
Bermann & Sohn,
old. Krone.

pirosnak 28.2: 42.1 cm.
österreischie Armee in im Laufe
ın & Sohn in Wien.

-91-5.

Szautner Lajos

303	Bodrog partján	aquar.	200,—
305	Házikó	aquarell	200.—

Nemzeti Szalon
téli kiáll. 1932 jan

1706. László Fülöp: (Iz. Pest

Hg Hohenlohe - Sc

Térdig, balra fordulva
a balon átvetette és egym
Rövid haja és bajusza gal
szakálla leberetvált. Ing
nyakkendője fekete, lehajto
na, órájának aranyla
ján két karikagyűrűt
ban: LÁSZLÓ F. E.
1899. III. ETUDE".

Vászon, méretei 92:
Vétetett az 1899. május
a ~~[illegible]~~ 2000 frt. vétel
az elszámolást tudomá
alatt (521/99).
A szerzemény nap

Szautner Lajos

192	Freyung, Wien	rézkarc	25.—
194	Melki török ház	rézkarc	30.—
195	Táj patakkal	rézkarc	25.—
196	A bécsi Karlskirche	rézkarc	35.—
197	Budai templom	rézkarc	25.—
198	Táj fákkal	rézkarc	25.—

Nemzeti Szalon
[Akv past kiáll. 1938 máj-jun]

yörgy bíbornok.

)alrafordultan áll, de szembe
étű iratot tart, baljával pedig
s keresztet fogja. Csipkealjú
felett palliumot visel. Capu-
kilátszanak, szemöldöke és
szakálla őszbevegyült. Előtte
ıymetszésű Breviárium van.
lóg. Jobb válla fölött egyház-
tt családi czímer nyert el-

(66) cm. — Lelt. sz. 1244. —
-iki (1868–908), az 1908 deczem-
09 január 6-iki (33–909) ajánlat
o K-án (118–909). — Kifizette-
9). — Elszámoltatott 1909 május
nolást jóváhagyta az 1911 már-
határozat (912–911).

Szautner Lajos

rod

Elek Artur

Az újabb magyar grafikai művészet.

Magyar Művészet

1937. 213. l.

37 –

137. Lampi, Johann Bapt, id (osztrák festő, 1751–1830): Ottoboni bíboros. Vászon, olaj, 112×86 cm.

138. u. az: Gonsalvi bíboros. Vászon, olaj, 100×76 cm.

Masszlagby II. 277 szám

Lampi János: Gonsalvi bíboros

Berevich: Az Ujság 1916 jul 20, 4 l:

Szantner Lajos

lásd Santner alatt is

Műcsarnok

1920-21. téli kiáll. 424.

1923. tav. kiáll. 635

1926. őszi kiáll. 420, 428

Schmugger, Hans V. 111.

Szantner Lajos

1920 jan. febr.

ki H. Nemzeti Szalonban

Régi szobor, rajz 400.—

Fák, rajz. 500.—

Lelet, bozsóki VI. 86.

Szautner Lajos

1922. máj. MROE

kiáll. Nemzeti Szalonban

4 grafika.

Constanzi II. 96.

1903 VI. 16.

~~Nagyszeben.~~

A nagyszebeni Bruckenthal muzeum igazgatóságának. A ~~gyűjteménynek~~ reálás ~~kiadott~~ képes ~~albumáért~~ katalogusáért köszönet, ~~de egyúttal figyelmeztetik a muzeum igazgatósága, hogy a magyar király és a magy. helységnevek mellőzése által ne szolgáltasson példát a szász nemzetiségnek.~~ (203/903.)

némely ordrán rétegezése tett megjegyzés mellett

Szautner Lajos

HONGRIE ▪ MAGYARORSZÁG ▪ HUNGARY II–III

R 34. C

M. Louis Szautner. Le tracé des lignes, l'expression marquante de son portrait, intitulé „Le Pélerin" est l'oeuvre d'un artiste d'une excellente technique et de grande conception.

Szautner Lajos festőművészünk „Vándor" című képének vonalvezetése, markáns kifejezése, nagytudású, rutinos művész alkotása.

Louis Szautner's painting „The Wanderer" is the work of a skilled artist. The Lines, the arres ting expression, are eloquent of routine.

bámuló lelkesedéssel hódolt mesterének. Laurent csak festett, festett; itt-ott el is adott egy-egy képet, de megélni csak nagyon szűkösen tudott. Kuporov csábítgatta, egyre csábítgatta Pétervárra, észak Párisába. S a csábítás végigfolyt Laurent lelkén s megásta már magának a medrét.

— Menjünk fel a Montparnasse-ra, — szólalt meg Laurent s titokban azt remélte, hogy a reggeli lefekvés talán megtöri majd barátja elhatározásának szilárdságát s talán, ha csak egy nappal is, eltolja az elutazást, az elszakadást Páristól...

— Szó sincs róla! Bepakkolunk, lefekszünk és reggelre indulunk.

Bepakkoltak, lefeküdtek és reggel indultak. A vonat már régen túljárt a határon, amikor Laurent Gérard tegnap óta végre elaludt.

2.

Minden úgy lett, ahogy Kuporov előre megmondotta. Az öreg Kuporov boldog volt, hogy három esztendő után megint maga mellett érezhette egyetlen fiát és örült Laurentnak is, mert akit a fia szeret, azt ő is szereti. Az öreg valamikor az egyik nagyhercegi családnál nevelő volt, aztán egyetemi tanár lett s ezzel megváltotta a jogát arra, hogy most Laurent életét is irányítsa. Laurent most érezte életében először, hogy milyen megnyugtató, lecsendesítő érzés, ha valaki gondoskodik az emberről. Nem volt büszke; minden anyagi támogatást elfogadott, sőt természetesnek talált; azt tartotta, hogy mindenki csak a kötelességét teljesíti, ha megkönnyíti egy művész életét és olyan

〈Szántner Lajos〉

grafikus

alábbi cikke:

〈〉 Kar- és met-
szet-művészetünk
fejlődése. Képzőmű-
vészet. 1934. 195–
201. l.

elbeszélések csoportjába nem, csakis a novellák közé osztották be. Az ilyen hiányok lajstromát tetemesen növelhetnők. Új kiadásnál ez a rész ebből a szempontból gondos revizióra szorul. Nem volt szerencsés továbbá az Elbeszélések és Novellák külön csoportját felállítani. E két fogalom jelentése annyira ingadozó, hogy pl. a katalogus szerkesztője Baksay: Elbeszélések cz. kötetét a novellák közé sorozta. Jobban el van határolva az elbeszélés a regénytől s épen ezért bizonyos meglepődéssel találjuk Wiseman Fabioláját a történeti elbeszélések sorában, míg a tört. regények között hiába keressük. Néhány más történeti regény, pl. Ebers Uardája fölöslegesen szerepel mind a két csoportban. — Még csak azt jegyezzük meg, hogy tehetséges íróink közül nem egy teljesen hiányzik. Soraikból csak Andor Józsefet és Tarczai Györgyöt említjük meg. Feltűnő Kiss József mellőztetése. Chamisso és Lejno Ejno mellett

[1] A Sz. Margit legendájából Barta szemelvényes kiadását kath. szülők némi megütközéssel fogják a szépirodalomban Benedek Krisztus-legendáival egy csoportban látni.

Szautner Lajos

"A fa- és linómet-szetekről" szóló cikke

Képrőművészet

1935. 80-és

81. számban

69

Szautner Lajos

mit 1 Bpest 1896.

wid

Varga Nándor Lajos

A rézkarc. Bpest,
1935. 131. l.

Szautner Lajos

1917/18 - 1920/21
1924/25 - 1925/26 I.,
1926/27

Ferképzomfoiskövk
135. l.

Trebula.

A Grund- und Aufriss de
der Hochgräfl. Eszterhazische
tú és Philipp..... bürgerl. M
zett majorsági épület átmetsz
jük.

Szines rajz, mé

Szántner Lajos

festő

Műcs. kiáll. 1923 tól

Pipics 120. l.

LXXXII. CSOPORTOS KIÁLLÍTÁS A NEMZETI SZALONBAN

Sok tehetséges művészt köszönthetünk e kiállítás kapcsán. Az isteni adottság, a született képesség mutatta meg alkotó erejét az ifjúság ezen újabb megmozdulásán. A fiatalság minden akadályt leküzdő ambiciója, mozgató elánja érződik ki a műveken, mert „akiben erő van és Isten lakik, az szónokolni fog, vés vagy dalol" bármilyen formában, stílusban fejezze is ki a művészlélek érzelmeit a munkátlanság szenvedésétől való félelmében. A stílus másodrendűségét látjuk ismét bebizonyítottnak és azt, hogy az igaz művész, tekintet nélkül formai kifejezésmódjára, nagyszerűt ad, művészi valóságot alkot: a régi stílust beteljesíti, az újat önmagában klasszikussá emeli.

Tökéletes plasztikai érzékéről jólismert festő: *Chiovini Ferenc*, kinek a népéletből merített tárgyproblémái magukból lehelik a magyar falu egészséges levegőjét, a magyar paraszt őserejét olyannyira, hogy mint az Alföld ábrázolóját, a festészet Petőfijének nevezhetjük. (Alföld, Lakodalmasok, Falu télen). A távlatábrázolás tökéletes példányai: „Csolnakkikötő", „Tiszai rakodás" című képei.

Igen rokonszenves festőegyéniség: *Borbereki K. Zoltán* csak egy művel képviseltette magát, de ez — bár csak elszigetelt „Vak tanulmányfej" — mégis élethűen tükrözi vissza a tehetséges művész szín-szimbolikájának pompáját, forma-stílusának tökéletes önállóságát.

Nem kell külön bemutatnunk *Udvary Pált*, aki mint a sokrahivatott fiatal festőgárda szimbóluma, jólismert a közönség körében. Mégis minden kiállításával kapcsolatban újból és újból ismertetnünk kell festészetét, mert mindig változik a *tökéletes* folytonos keresésében. Udvary festészete ezért folyton változó, végleges alakot még nem vett föl: egyik művészi irányba sem sorolható! Elsőrangú tájképei mellett egyéni szín- és tárgyösszeállítású kompoziciói érdekesek. (Stráfos divány.) „Feleségem arcképe". „Perl Ödönné úrhölgy arcképe" a portraitfestés magasabb iskolájának méltó képviselői. Általában mostani képeit a nagyszerű színmegválasztás mellett valami halk melankólia, lágy halványság jellemzi.

Transcedens témakör kifejezője *Feszty Masa*. Az érzék feletti világ lázas rajongója szemlélteti itt lírai hevületét szimbólikus, magacsinálta stílusban, amely formanyelvével, földöntúli misztériumával hozzásimul a tárgy fenségéhez. A grafikus kifejezésmód sem véletlen: ez hű tolmácsolója a rejtelmes sejtelmességnek, a titok homályának. A vallás mellett a természet borongós tárgyképletei ragadják meg sokszor a művész képzeletét: várrom, fűzfa a középpontja számos képének. „Szlovenszkói magyar költő" portraitja összegezi egész művészetét; megtaláljuk itt tökéletes technikai tudása mellett az érzelem ábrázoló képességét.

Szélsőségei mellett is értékes *Lugosi Szabó Vladimir* munkássága, akinek önarcképe és „Öregasszony" című festménye erőteljes, izmos tehetséget árul el. *Anhalzer Olga* figyelemreméltó formában adja vissza a trópusok egzotikus világát. *Pohárnok Zoltán* a tőle megszokott egyszerűséggel tárja elénk problémáit. A szobrászokat *Grandtner Jenő*, Madarasi *Machovits Walter* képviselte a kiállításon. Külön ki kell emelnünk *Mészáros Lászlót*, aki Rómából való hazatérése óta alig lemérhetően óriásit fejlődött. Egész művészegyénisége a klasszikusfogalmazású „szobrász" nevével illethető. Még nagyon sokat várunk tőle.

Pogány Ödön.

A SZINYEI-MERSE TÁRSASÁG KITÜNTETÉSEI. A Társaság nagydíját Molnár C. Pál, a tájkép-díjat Pólya Iván, a grafikai-díjat pedig Lugosi Szabó Vladimir kapta.

PETROVICS ELEK KITÜNTETÉSE. A francia kormány Petrovics Eleknek, a Szépművészeti Múzeum főigazgatójának a francia művészet magyarországi ismertetése és népszerűsítése terén szerzett érdemei elismeréseül a francia becsületrend lovagkeresztjét adományozta.

Füstös Zoltán: Dr. Fráter Sándorné

Fotó Schück

Képzőművészet
1935, 81. k.

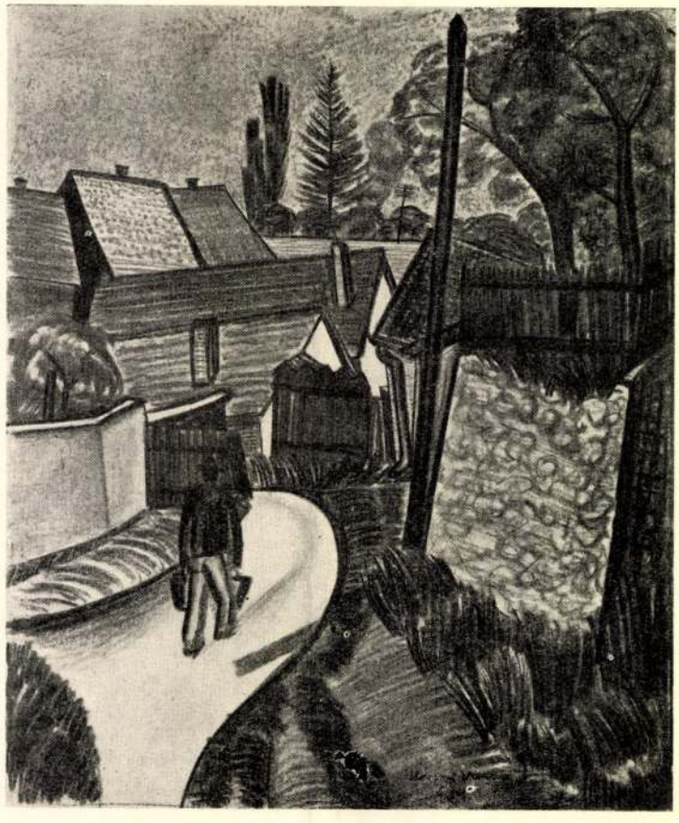

ilosvai Varga István: Szentendrei részlet
A Magyar Írók, Művészek és Műpártolók Egyesülete Tárlatáról

A FA- ÉS LINÓMETSZETRŐL

(Folytatás)

Ha a metszeteket nemzeti szempontból vizsgáljuk, feltétlenül a legmagyarabb fametsző *Gáborjáni Szabó Kálmán.**) A magyar róna, a száguldó lovak, nyílt ég jellemzi sajátosan magyar témájú lapjait. Előadásában szükszavú és mégis sokatmondó. Lovak, Parasztok mulatozása, Illés szekerén című lapjain látjuk megörökítve Olgyaynak azt a tanítását, hogy a fametszet előkészítésénél gondoljunk arra, mintha fekete alapon fehérrel rajzolnánk. Fehérjei tehát szervesen ülnek az alapokon és a fényt erősen hangsúlyozzák. A fény játéka bámulatos a nagy erejű Krisztus és a hitetlenek című lapján. Olasz városképeit összehasonlítva Molnár C. Pál városképeivel, azt látjuk, hogy Szabó metszetein a fény és árnyék játszik domináló szerepet, míg Molnár C. Pál lapjain a finom tónus van hangsúlyozva. Szabó alakjai lendületesek, nem használja a sok párhuzamos vonalat, a fényt emeli ki és ezáltal közvetlenebb, mint a többi fametsző. A fametszet szépségeit fokozza a kézinyomás következtében előálló esetlegesség. A szándékos „véletlenek" szép felhasználása az Olvasó című művén jól megfigyelhető. A nő fején, a jobb karján a kontúrt naturalisztikusan kimetszi, a többi formát durván hagyja, miáltal olyan vonzó kötetlenség származik, amit csak ő nála tudhatunk be előnyül, másnál bántó értelmetlenség válnék ilyen kezelésből. G. Szabó ura a vésőnek és könnyűszerrel oldja meg a kényes problémákat és művészetté alakítja azt, amit más megoldani képtelen volna.

Az eddig említett fametszőket Rosner Károly cikkeiben[6] főképpen mint illusztrátorokat ismerteti, itt képzőművészeti szempontból méltatjuk munkásságukat.

A fametszet és linometszet mesterei közül, akik a könyvek illusztrálása helyett szabad témát keresnek s így kötetlenül a művész egyéni intuicióit adják, kétségtelenül első helyen kell említeni *Varga L. Nándor* művészetét. A fekete metszetein ezer változatban jelenik meg, mint bársonyos szín, mint mély sötét, vagy finoman, alig láthatóan. A plasztikát, a formákat játszva oldja meg, a kompoziciói közvetlen tolmácsolói a jelenetnek, melyet ábrázolnak. Egyes alakjai oly bravurosak, a mozgás annyira okadatolt, az ízmok mechanikáján épülnek fel, hogy csodálkozunk, ha női arcképein mégis annyi lágyságot,

*) Conrad Gyula, Gáborjáni Szabó Kálmán, Fáy Dezső metszetei egyrészt folyóiratokban már megjelentek, másrészt nagy méretűek és így e számban nem közölhettük. Szerk.

[6] A magyar fametszet új mesterei. Magyar Iparművészet XXXV. évf. 9—10. szám, 161—198. lapon, a Magyar fametszet két évtizede, Magyar Iparművészet XXXIII. sz. évf. 10. sz. 219—259. sz. lapon. Új magyar könyvművészet, Debreceni Szemle, VI. évf. 1. sz. 13—20. lapon.

bájt találunk. A fametszet szépségét emelik a metszésnél meghagyott kiemelkedések, melyek festék nélkül préselődnek bele a papírba. Varga Nándor nagyszécsényi és egyéb tájképein láthatjuk a ducnak ilyen kezelését. A fás tájképen a fehérben tartott ég és alatta a kevésbbé megrajzolt, szinte egészen feketén hagyott talajával a kompozíció egyensúlyát éri el. Vérbeli művész tehetségével állit emléket az anyai szeretetnek. Az Első lépés című lapján a gyermek ingadozó bizonytalanságát a kontúrvonalak megszakításával éri el, míg a többi magyar fametsző a kontúrokhoz alig mer nyúlni, addig Varga művein csak azt jelzi, amire éppen szüksége van. Nem követi a formát párhuzamosakkal, s kidobja a szükségtelen staffage-okat. A Pastorale című lapján az állatok hosszú szarvaival lezárt mezőben skurzban fekvő aktja veszit talán legtöbbet érdekességéből, az ég bravuros megoldásának ellenére. Akttanulmányain a reflexek kiemelésével a szoborszerűség és a fény jut érvényre, a portrait fametszetei közül soknál a fej felső része nem kerül a ducra, így a szemek helye a kép felső harmadán van, ugyanúgy, ahogy a szobrász plakettjein szokta felhasználni. Fametszetkompozíciói közül a nagyobb méretű „Anyag és szellem" című maga is eláruija, hogy itt művészete filozófiai magasságot ért el. A lét titkát látjuk itt, amint az anyagból élet fakad, a kettős kép alsó sötét részében misztikus alakok — aktok —, azok áttörik a föld felszínét, hogy az ég felé törve, mindinkább megtisztuljanak. Míg az alsó fekete mező alakjait párhuzamos vonalú vésővel készítette, addig a földfeletti, világos felhő és fény közt mozgó alakjai ellenkezőleg fekete hatásúak és ezeknél mellőzi a párhuzamos vésőt. Magasröptű fantáziájának másik műve az ellentéteken alapuló és lágy, finom metszésű Adagio. Linometszetein a nagy klasszikusoknak méltó társa és művészete megnemesíti anyagát, amelyet használ. Női arcképei e technika legnemesebb gyümölcsei. Lüktető életkedve könnyű vonalakkal emeli ki a lényeget, szinte táncolni látszik a véső, mely kerüli a szükségtelent, hogy a jellemzőt annál nagyobb hangsúllyal emelje ki. Barna alapra nyomtatott női feje egyike Varga legkiválóbb alkotásainak. „Anya és gyermeke című kétszínű lapja felette áll a germán

Varga N. L.: Tanulmányfej
Fametszet

Kaveczky Zoltán: Önarckép
Fametszet

szellem ilyen fajtájú műveinek. A Gyilkos című linometszetén a mozgás és az alakok nyomasztó elhelyezésével szuggesztív hatást ér el. A mozgásban lévő láb formáját a szem nem foghatja fel oly gyorsan, azért Varga a legyőzött alak plasztikáját elhanyagolja. A mozgásról, illetőleg a vonalritmusról Walter Crane (Vonal és forma) megállapítja, hogy a karok és az angyalok szárnyai helyzetükkel a repülést érzékeltetik. Varga az Ikarus bukása című lapján ezt teljes mértékben igazolja, sőt a háttérben elhelyezett világos vonalakkal a lebegést fokozni tudja. Vagy ki tudná jobban, bravurosabban megoldani a fantasztikus Peer Gynt alakját, mint ahogy a képzőművészetben Varga tette. Peer Gynt a hegyen című metszetén Peer Gynt alakja nehéz léptekkel halad felfelé, mögötte a manók zavaros, meg nem fogható alakjai, mint ezer szem követik.

Minden hazafias túlzás nélkül mondhatjuk — anélkül, hogy a gyönyörű holland vagy a dán grafikai kiállítást lebecsülnők —, művei világviszonylatban is értékek.

Az olaszországi tanulmányutak üdvös megtermékenyítő hatását éppen a fametszők művészetében észlelhetjük, akik fáradhatatlanul gyűjtik össze és hozzák haza olasz impresszióikat. Bár a linometszet első művészi felhasználását Conrad (Éber: Művészeti Lexikon) 1895-re teszi és hazai fejlődése Olgyay Viktor működésével (gyönyörű, sárga búzatáblát ábrázoló lapja stb.) lendül fel, rövid idő alatt mégis elérte azt, hogy ez egyszerű anyag művészeti anyaggá nemesedhetett. A linometszet ellen leginkább azok vétenek, akik nem adják meg a linoleum anyagának puhaságához mért formakaraktert, a hiba ott történik, ahol a keményebb fametszet technikáját akarják linoleum anyagába átültetni.

Vannak, akik a linometszetet újabb időben ke-

vésbbé használt technikának gondolják. Sokan pedig a linometszetet, miután meg nem értik, lebecsülik, szerintük a linoleum durvább vonalú, kevésbbé értékes és kevésbbé művészi. Nemcsak a linometszet előállításának aránylagos olcsósága, hanem a fehér és feketének intenzív szembeötlése okozza azt, hogy sokan a linometszetet szeretik meg előbb, ez viszi őket a grafika többi ágaihoz.

Gallé Tibor is linometszetek készítése után kezdett foglalkozni a grafika többi eljárásaival. Az ő linometszetein az alakok a technikához alkalmazkodnak, ezért néha groteszkül hatnak, bár metszésükben igen szépek. Gallé Tibor ujabban illusztrálással is foglalkozik, ahol művészetének sajátos karaktere igen jól érvényesül. (Bernát G.: Derék Imre története.)

Farkasházy Miklós linoleummetszetei a körvonalak rajzán merülnek ki, síkhatásukban egységesek művei. Kár, hogy nyomatai különböző színűek, szóval nem feketék, amit pedig a nemes grafika már régen megszokott. Nagyobb lapjai közül érdekesek „Délidő", „Aszfaltozók", „Újságárus", „Burkus" s „Vasúti átjáró" című művei. Hogy a linometszet az utolsó évtizedben hanyatlást mutatna, arra rácáfol az ifjabb nemzedéknek szépszámú művészgárdája. A lino- és fametszettel egyaránt foglalkozik a kétoldali megvilágítást előszeretettel alkalmazó *Kaveczky Zoltán*. Arcképei technikai tökéletességet, finomságot érnek el, a rajz nagy szeretetével párosulva. Tájképei is szép fejlődést mutatnak.

A grafika széles területének határain belül halad *Derkovits* művészete is, amit az utolsó kiállítása bizonyit. Anyagi körülményeinek mostohaságával és művészi méltatásával a napilapok is foglalkoztak.

Budapest művészeti élete azt kívánja, hogy művészeink állandóan szem előtt legyenek. Aki csak 1—2 évig nem hallatt magáról, azt könnyen felejti a közönség. Ma már alig emlékszik valaki a tíz év előtti metszőkre, és ezért van, hogy Nagy Imre művészete is ma már hosszú hallgatása miatt lassanként feledésbe merül. Fametszetei a karakter kiemelése jegyében születtek, szigorú formakeresése által tűnik ki. Széles vésőt használ a fánál is, s ezért fametszeteit a linometszetektől nehezen lehet megkülönböztetni.

Az utolsó öt év fametsző-gárdájának kiválnak a fény és árnyék hatás kedvelése által *Patay Mihály* fametszetei. Témakörét a falusi életből veszi, egyik lapján alvó aratómunkást látunk, másikon kaszáját kalapáló aratót. Szereti az állattanulmányokat is. A magyar fametszés fejlődését igérik *Élesdy István* fametszetei is, melyek között főleg tanulmányfejek szerepelnek. A régi fametszetek stílusában dolgozik *Iván Szilárd, Sinkó Károly, László Gyula.*

A linometszetnek is van fiatal gárdája: *Dénes István, Kurz János, Metykó Gy., Endrédy Gy., Schilling János* személyében, akiknek egy-egy művét a Képzőművészeti Főiskola grafikai osztályának munkái között találjuk. *Benkovits Gy.* fametszetű aktja természetes beállításával, helyes tónus értékelésével tünik ki, a kivitelnél a párhuzamos vésőt használta. E fiatalokból álló társaságban érdekes egyéniség a szobrászból grafikussá lett *Tamássy S. Gyula.* Linometszetű lapjait oly könnyedén alkotja, hogy az első ötöt úgyszólván alig egy hét leforgása alatt készitette el. Kompozíciói közül Pieta, Anunziata, Ádám és Éva, Mater Dolorosa a fontosabbak. Lépten-nyomon találkozik a magyar műértő, műkedvelő a magas színten álló grafikának e két sajátos ágával, érdekes történetük megírása a grafikában jártas, hivatott tollú íróra vár. **Szautner Lajos.**

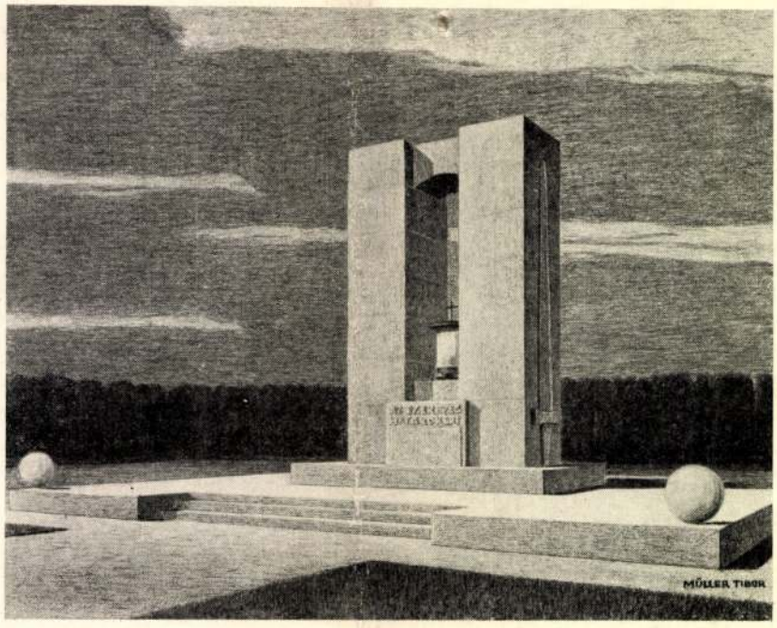

Müller Tibor: Hősök Emléke
A Magyar Képzőművészek Egyesülete Műcsarnoki Jubiláris Tárlatáról

Zsótér Ákos: Női aremás

zártsága, az elég mély vonal és a sötétbarnás-színű nyomatok jellemzik.

Bránsky E. László városképei Budapest szépségének propagálásában játszanak nagy szerepet. Ő Frank Brangwyn műveit közelről szemlélhette és korán módjában volt a grafikai technikák elsajátítása. Architekturás témájú lapjaiban a tökéletes perspektivikus meglátás elvitázhatatlan érdeme. Mesterétől a kevesebb alak alkalmazása, erőteljesebb vonalak használata és magyar érzésvilága különbözteti meg. *Erdőssy* Béla linómetszeteivel ért el sikert. (The Studio.) Ebben az időben szerepelt Bottka Miklós vernismoujaival és a több lemezen készült színes rézkarcaival. Az ő színes rézkarca nem követte a mai helytelen divatot, amikor a rézkarcot vízfestékkel kiszínezik, hogy ezáltal a színt kedvelő magyar szemnek jobban tessék, holott csupán a nemes ízlést rontják.

A grafikai fejlődés második évtizedében városképet már sokkal többen készítenek. *Krón* Jenő tisztán kezelt, finom qualitású lemezein megérződik a nyomdatechnikai pedantéria. A diósgyőri vasgyár világából készült lapjait nagy érdeklődés kísérte. Később ismét a litografia felé fordult. Ugyancsak városképekkel nagy elismerésre tett szert *Conrad* Gyula, kinek sorozatai apró méretben is forgalomba kerültek. Színes lapjaival is voltak sikerei és a grafika más területein is alkotott jelentőset. *Zádor* István művei akár budapesti, akár jeruzsálemi sorozatára gondolunk, biztos rajztudásról tanúskodnak. *Prihoda* István régebbi hidegtűkarcai finomságukkal könnyen lettek a budapestiek kedvencei. *Haranghy* Jenő inkább állatokat ábrázoló karcaival érdemel elismerést, mély határozott vonalakat marat. *Lénárt* Róbert lapjai tónustökéletességükkel keltettek méltó feltűnést.

A grafika művészei igazán heroikus küzdelmet vívtak a megértésért és érvényesülésük érdekében igen sokat szenvedtek. E művészeti ág népszerűsítésében ekkor már sokan vettek részt. Kis lapokkal szerepelt hosszú ideig *Páris* Erzsi, Dante-sorozatával *Markó* Lajos. A bámulatos grafikai látással rendelkező *Uitz* Béla hamar elhagyta az országot, hol nem nagy megértésre talált, míg külföldön a San-Franciskói arany-érem elnyeréséig meg sem állott.

A szó szoros értelemben vett modern grafikát boldogemlékű Olgyay mester növendékei emelték olyan színvonalra, hogy Európa többi nemzetei közt is számolni kell a magyar grafikával. Ha Olgyay mesternek nem sikerült is többi szép elgondolását megvalósítania, mint teszem azt, hogy a művészek kolostorszerű elvonultságban, gondtalan életmód mellett élhessenek hivatásuknak, mégis növendékeinek helyes vezetése által oly kitűnő grafikusokból álló sereget nevelt, melyet bármely nyugati ország irigyelhet tőlünk. Ha bármit mondanak is Olgyay ellen elvi ellenségei, az ő tanítványai csak jót tanulhattak tőle, büszkék lesznek tanító-mesterükre és mindig hálatelt szívvel gondolnak rá.[1])

A modern rézkarc legelső igazi művelője *Szőnyi* István. Kosztümös alakjain és akttanulmányain kezdetben sok sűrű és párhuzamos vonallal, raszterszerűen rögzítette le elgondolá-

[1]) A felsorolt művészek között sok olyan is van, ki koránál fogva nem lehetett Olgyay Viktor növendéke, másrészt a mester betegsége és külföldi tartózkodása miatt a főiskolán a grafika szünetelt.

Zsótér Ákos: Tanulmány

Sassy Attila: Erdei út

a Szépművészeti Kiállítások kollektív tárlatáról

Foto Seidner

sait, sőt esetenként a kontúrokat is végig lezárta. Későbbi műveiben lágyabb lett a forma, kötetlen és szabad a vonalvezetés, mint a „Zebegényi vásár"-on látjuk. Technikáját sokan követték, mert módszere a grafikában anyagszerűség szempontból is kiválónak bizonyult, de különösen a metszeteknél. Újabb alkotásain bravuros módon, vázlatszerűen jegyzi le kompozicióit, ezáltal azok mindig elevenek és frissek.

Szőnyivel egyidőben az egyenes vonalú technikát használta fel *Aba Novák* Vilmos is metszetein, úgy hogy Szőnyit és Aba Novákot rendesen együtt szokták említeni, pedig köztük óriási eltéréseket tapasztalhatunk. Aba Novák majdnem természetes nagyságú portré-metszetein minden vonalnak meg van a jelentősége. Karcainak éppúgy, mint festményeinek üdesége, fényvibrálása vonzóvá teszik a sokszor nagyméretű lapjait. A hatalmas, templomban prédikáló „Savonarola" karcában és még sok alakos kompoziciójában a testek tömege, a fa-

Ifj. Éber Sándor: Halászbárkák

Az Új Szalón őszi tárlatáról

Foto Lázár

gyarul lát, keze magyarul tapint és vésője magyarul farag. Nem láncos-lobogósan, nem külsőségekben, díszekben, dekoratív hatásokban, de abban, ami a művészetet igazán művészetté teszi, a lélek kifejezésében. Minden vonala abból a magyar lélekből származik, ami a távoliságból, a halk bánatú, végtelen pusztákból, titkos és izgatóan fanyar illatok keleti földjéről szakadt ide, mindörökké tartó, bujdosó vágyakozással, bekerítettséggel, lovonülők ősi méltóságával, dacos nyugalmával, a lélek kettősségéből folyó halk melankóliával. Szeretem Medgyesy Ferenc szobrait. Bizonnyal jórészt ezért az örök magyarságért, az évezredek homályából vérében örökölt és egyre finomodó, csiszolódó kultúráért és szeretem az erőért, mert akkor szép és teljes a szobor, ha valamilyen formában az erőt fejezi ki, amely által született. De szeretem azért is, mert mindezeken túl mesterük nagy értője az emberi testnek, a formáknak, a lelket kifejező harcnak és magának a technikának. Egyetlen hibára, elfaragásra, akár tudatosra, akár tudattalanra nem emlékszem ezeken a szobrokon.

Szeretem Medgyesy Ferenc szobrait, mert mester az, aki faragja őket. Mester, aki még nem befejezett, az újabb meg újabb szobor mutatja, mint nyúl egyre mélyebbre, az eredeti tudásból és mint tökéletesedik a ma tudásaival. Az ő fejlődésének az útja még belátthatatlan. Sokat várunk tőle! *Dénes Tibor*

Deák János: Berényi ucca

Foto Röckel — **Az Új Szalón őszi tárlatáról**

AMERIKAI MAGYAR MŰVÉSZEK SIKERE

A magyar faj bővérű tehetségének Amerikában is számtalan szép bizonyítékát találjuk. Clevelandből kapunk most hírt az oda kivándorolt és megtelepedett magyarok gyermekeinek, az úgynevezett másodgenerációsoknak sikeres képzőművészeti szerepléséről. Cleveland művészeti életében előkelő szerepet játszanak a magyar származású képzőművészek. A fiatal magyar művészek az ott rendezett képkiállításokon nagy sikerrel vesznek részt. A reprezentatív kiállításnak számító tavaszi tárlaton (May Show) állandóan nagy számban vannak magyar származásúak. Az 1930. tárlaton a fiatal másodgenerációs magyar művészek egy első, egy második, egy harmadik díjat nyertek és három dicsérő oklevelet kaptak. 1931-ben két fiatal magyar festő nyert első díjat, kettő harmadik díjat és egy dicséretet kapott. 1932-ben egy első, két második díjat és egy dicséretet nyertek. 1933-ban a két első és két második díjon felül, az első díjnál is értékesebb, külön díjat nyert a másodgenerációs magyarság. A díjat nyert művészek közül különösen *Kubinyi* Kálmán, *Dohányos* István, *Bundász* Rudolf, *Sütő* József, *Záboly* Béla, *Grosz* Jolán, *Csősz* János és *Tenkács* István neveit emeljük ki.

Ezen a fiatal generáción kívül él még Clevelandben az idősebbekhez tartozó *Vágó* Sándor, neves arcképfestő, *Linek* Lajos, a kiváló karrikaturista és *Edvi* Gyula, aki szintén ismert arcképfestő. Linekről egyébként meg kell említeni azt is, hogy több amerikai magyar templom freskóit ő készítette. Csak Clevelandben ennyi magyar tehetség tört magának utat, képzelhető, milyen hosszú sorát számolhatnánk fel az Amerikában érvényesülő magyar tehetségeknek csak a képzőművészet terén.

mákat vet fel és azokat sok finomsággal oldja meg *Tordai Schilling* lapjain. A felemlített művészek egymásutánja nem jelent qualitásbeli sorrendet.
Utolsónak említem barokk emlékeinkről közkézen forgó lapjaimat, mint amelyek talán fenti művészi körhöz tartoznak.
Amikor a különböző karcokra és az azt művelő művészekre hívom fel a figyelmet, teszem ezt azzal a céllal, hogy egyrészt a magyar metszet fejlődéséről egységes képet nyújtsak és megrögzítsem a hazánkban élő és máskép szertehulló értékeket, másrészt, hogy felhívjam a képzőművészek figyelmét arra, hogy gazdasági okokon kívül is természetes a közönségnek a grafika iránti szeretete és a grafikus művészet fellendülése éppen a grafikusok e díszes seregszemléjén alapszik. A jelenlegi magyar képzőművészet a grafikusokban felkészült tábort talál, melynek sorsával együtt kell éreznie nemcsak a többi képzőművésznek, de az egész magyar társadalomnak.

V. Sashegyi Kálmán: Nógrádi táj Foto Röckel
Az Új Szalón őszi tárlatáról

MAGYAR MESTEREK: MEDGYESSY FERENC

Nem ismerem személyesen a művészt, arra sem emlékszem, vajjon láttam-e valaha, annál őszintébben, fenntartás nélkül álltam meg szobrai előtt a múzeumokban és a kiállításokon, hogy a műből formáljam ki magamnak a magamelgondolta művészt.
Körülbelül olyannak képzelem el, mint a renaissance szobrászait, kezükben a vésővel és a kalapáccsal, amint zúzzák és gyötrik az anyagot, hogy a holt élettelenségből kicsiholják az örök, eleven eszmét, a mindenekfelett való szépséget. Olyannak képzelem el, aki nem pepecsel az anyaggal, nem toldoz-foldoz, hanem nagyban és egészben egyszerre látja meg a kőben az életet, a mozgást, a lendületet. Aki harcol az anyaggal és kiharcolja belőle a művészetet. Szobrásznak képzelem, a szónak valódi értelmében.
A művei azt állítják róla, hogy az a szobrász, aki a születéstől, az anyatejjel szívott magába valami ősi, öröktőlfogva létező kultúrát, amelynek ízében benne van még az eredeti, még televény talajnak az illata, ősi tudatalattiságok, ösztönösségek, amelyekhez fokról-fokra jönnek az újabb és újabb, már felvett kultúr-értékek, de ezek csak itt-ott módosítják, kiegészítik és teljessé teszik az évezredes öröklöttet. Úgy tudom róla, hogy hosszú esztendőket töltött Párisban, kemény, kitartó munkában és a plaszticitás vágyával, a formaszépségre éhes szemmel, ujjaiban a tapintás egyre finomodó, tökéletesedő érzetével. Tanult és dolgozott, a legjobb és bizton célravezető mesterek iskolájába járt, de ettől az ősitől senki és semmi nem tudta eltéríteni. A terminus-technikus Medgyesy Ferencet kulturáltságában is primitívnek mondaná. Pedig nem erről, többről van szó. Nem általánosan és egyetemesen kezdeti gyökerekre visszahajló mester, az ő eredői közelebbiek. Nem az egyetemes közösség, csak egy nemzetnek az idő méhéből felbukkanó kollektivitásához tartozik és annak dalosa a kőben.
Az idegennek, aki mai „magyar" szoborművet kívánna látni, habozás nélkül a Medgyesy Ferenc szobraira mutatnék rá, az ő szeme ma-

Szegedyné Szikszay Ilona:
Nagyszeben: Régi várkapuk
Az Új Szalón őszi tárlatáról
Foto Seidner

minden sikerét dolgos önmagának köszönheti, angliai és olaszországi tartózkodása alatt is megmaradt magyarnak. Külföldi útjain rengeteget tanult, mígnem gróf Klebelsberg Kunó kultuszminiszter egyik utolsó intézkedésével kiemelte a közsorból és Olgyay Viktor utódaként a Képzőművészeti Főiskolán a grafikai osztály vezetésével bízta meg. A nagy miniszter méltóbb irányítóra nem bízhatta volna a magyar grafikusnemzedék nevelését, kitől még sok értékes munkára számíthatunk.

Varga Nándorral egyidőben lépett fel és szintén Erdély adta nekünk, *Nagy* Imrét is, ki igazi művészi lendülettel adja magát a grafikára. E tehetséges és sokoldalú művész újabban keveset hallat magáról.

A művészek nagy láncolatának következő tagja, a grafikusok között különleges megbecsüléssel tisztelt *Komjáti* Gyula. A háború megakasztotta tanulmányait. Sok művészi energia elkallódása és mérhetetlen lelkiszenvedés után jelennek meg a sipotei lapok. A háborús lapok mellett inkább romantikus hangulatú lemezei (Tékozló fiú, A falu költője, Petőfi, Orosz foglyok éneke, stb.) sok esztétikai örömet okoztak a rézkarcokat kedvelőknek. Hazánkban, de angolországi tartózkodása alatt is voltak jelentős sikerei. Az exclusiv Angol Királyi Rézkarcoló Egyesület tagjává is választotta. Lapjain a finomságra törekszik, ezáltal sokak előtt szimpatikusabb, mint más művész. A figurális és a tájképeket egyforma eredménynyel műveli. Egyike a legtermékenyebb művészeknek.

Jelentős grafikai sikert könyvelhetünk el *Tarjáni Sinkovits* Jenőnél, kinek kompozicióí az akt teljes ismeretét mutatják, technikai tudása által is kiemelkedik a grafikusok közül.
Barcsai Jenő grafikai lapjai biztosítják számára a megbecsülést.

Lendületes vonalú karcokat készít *Emánuel* Béla, sokszor filozófiai mélységekkel. *Antal* Elemér néhány kisebb lappal lett ismeretes.

Nagy és becsületes értéke a hazai grafikának *Istókovits* Kálmán. Képzelőerejének széles folyama féktelen, korlátokat nem ismerő. Sok mondanivalója van. Kicsi és nagy lapjain egyaránt monumentális hatásokat ér el. Diabolikus alakjai mindig térben állnak, kompozíciói kiegyensúlyozottak. Merészségével egyforma nagy a tehetsége és így remélhetőleg nagy és tartós sikere lesz.

Kaveczky Zoltán lapjain sok finomságot, halványt, rutinos maratást és pedáns nyomástechnikát találunk. Újabban linómetszetekkel is foglalkozik. *Csóka* István lapjain ugyancsak finom hatásokra törekszik, melyeken meglátszik a művészet iránti szeretete. Nagy proble-

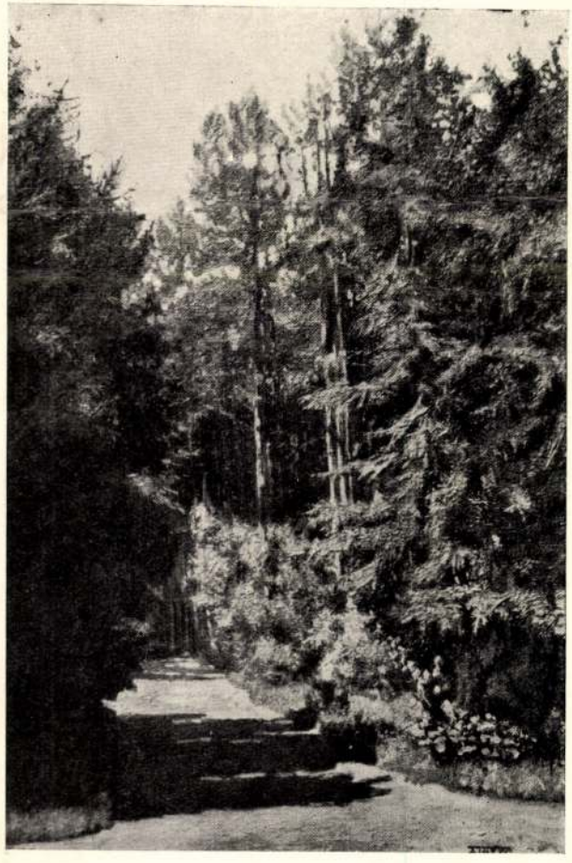

alföldi Flatt Gusztáv: Balatonfüredvár
Az Új Szalón őszi tárlatáról
Foto Röckel

natikus emberek kompakt egésze magával ragadja a nézőt. Ne várjuk egy művésztől, hogy szemlorgató módon, minden részletig kidolgozott, hazug pikturát adjon. Aba Novák művészete jól elhelyezett mozaikszemekből megalkotott, reálisan látott, élő emberekkel benépesített sajátos világ. Külön-külön nézve egy-egy alakot, az lehet nem kívánatos formák hordozója, de Aba Novák a nagy egésszel éri el szuggesztív hatását. A zenében, a szimfóniában sem az egyes hangszerek szólamait figyeljük állandóan. Művészetében őt művészetetikai szempontból senki nem támadhatja addig, míg stilusához, mely robusztus egyéniségének megfelel, hű marad.

Patkó Károly rézkarcaiban inkább a zárt formák érvényesülnek. Finom, vékony vonalakkal, biztos tudással, szobrászi módon alkotja meg gömbölyded, sűrű vonalakkal megrajzolt emberalakjait. Ívelt vonalai sehol meg nem törnek, ezt a formanyelvet saját maga alakította ki magának. Lazán oldja meg mondanivalóit *Bayer* Ágost, amit különösen épületeinek merész megoldásánál tapasztalhatunk. *Vadász* Endre karcain, az egymásfölé rajzolt házaival, japános hangulatú, egyedülálló előadásmódjával tűnik ki. Nem hallgathatjuk el *Weil* Erzsébet műveit sem, kinek utolsó lapjai sokkal egységesebbek, mint első karcai, melyeken megokolatlanul üres mezőket hagyott. Délvidéki utazásán készült karcai talán a legjobban átérzettek a legközvetlenebbek.

Zsótér Ákos: Hamburg

Idrányi Tibor: Kertben
Az Új Szalón őszi tárlatáról

Foto Röckel

Az a művészi kör, mely Szőnyi, Aba Novák stilusával rokon grafikusszemmel lát, talán *Kmetty* Jánossal, az ő szabadon felfogott lapjaival és *Cselényi Walleshausen* Zsigmond expresszionisztikus linómetszeteivel fejeződhetne be. Meg kell itt jegyeznünk, hogy a csupán fametszőkről más értékezésemben kívánok megemlékezni, azok tehát itt nem szerepelnek.

Az utolsó évtizednek még egy, nagy grafikusokból álló művészeti köréről kell még szólnunk. Az ő műveikben is gazdag, nemesveretű értékekkel találkozunk, melyek szintén díszei a magyar grafikának. *Varga* Nándor Lajos művészetében egész más grafikai látást és egész más technikai megoldásokat fedezhetünk fel. Bravuros anatómiájú rajzain és aktjain a vonalak sűrűségével, egy-két lendületes, hangsúlyozott vonallal alakítja formáit. Az erdélyi bércek vallásos misztikuma jelenik meg karcain. Akár „Ecce Homo"-ját, akár a közismert „Hintás" karcát nézem, látom bennük az önálló és egyéni, senkire sem emlékeztető stilust. Még inkább látszik művészi pályájának felfelé ívelése a kevesek által ismert nagyméretű Bibliasorozatán. Hatalmas energiájú, gigászi erőt jelentő izmos atlétaalakok népesítik be e vallásos lapokat. Az Isten-hivés szokatlanul erős kifejezője az a mód, ahogy egyik lapján Isten kezének csupán egy érintésére jön létre minden. Aki ezekben a műveiben, melyekhez egy nagy sereg fa- és linómetszet sorakozik, még mindig Rembrandt-tal való közösséget lát, az nem lehet a grafikai művészetnek mély megfigyelője. A személyi megjelenésében közvetlen művész, aki korán, örökre eljegyezte magát a grafikával,

Berényi József: Tánckompozíció

sánál fogva inkább a pasztózus, lakkos olajfestményeket szereti. A népművészet rácáfol erre az állításra. A kalotaszegi, a sárközi munkák fekete-fehér színkezelése és folthatása ösztönös grafikai érzésen alapszik. Vagy országszerte általában nem fehér a nők ruházkodásának alapszíne és nem fekete a férfiünneplő? A régi időkben hiányoztak a nagy grafikusaink és hiányzott a művelt körök megértése. Ma a magyar művészi grafika nemcsak Európában, de talán az egész világon is a legelsők között áll, a külföldi kiállításokon a körülményekhez képest grafikusaink szívesen látott vendégek. Alábbiakban a magyar grafika két rokon válfajának, a karcnak és metszetnek fejlődését vázoljuk fel főbb vonásaiban.

A grafika szélesebb körökben való elterjedése és a grafikai látás talán *Doby* Jenő munkálkodásával kezdődhetett, ki számos arckép metszésével tette vonzóvá e műfajt. A Magyar Országos Képtár részére készített munkáiban és egyéb művein egyesíti a különféle grafikai eljárásokat. Mint az Iparművészeti Iskola tanárának, módja is volt a grafikának lelkes híveket szerezni.

Nem sokkal később, inkább vele egyidőben az állandóan új eljárásokat kereső, stuttgarti születésű, de magyarrá lett *Rauscher* Lajos, a műegyetemi katedrán iparkodott, főleg aquatintával készült tónusos képein festői hatásokat elérni. Tájképei közül esslingeni részletei, a „Szélaknai bányászlak" és dunai részletei a legsikerültebb lapok.

Figurális témái voltak *Szemlér* Mihály rézkarcainak, melyeket a magyar népéletből vett. Nagy munkásságában csupán az a kár, hogy bécsi előtanulmányai oly mély nyomokat hagytak művészetében. Hátrahagyott és összegyüjtött műveit a megértő rokonság kegyelettel őrzi.

A magyar grafikának legkimagaslóbb vezéralakja kétségkívül a tragikus körülmények közt elhúnyt *Olgyay* Viktor volt. A nagy műveltségű férfiú apostolává lett a fekete-fehér művészetének, melynek az ő idejében alig volt igazi megértője. Egész életét a grafika előrejutásának szentelte, hősies küzdelmeiben sokszor súlyos előítéletekkel kellett megbírkóznia, fáradságot nem kímélve, lehetővé tette a lehetetlent s a Képzőművészeti Főiskolán megteremtette és magas nívóra emelte a magyar grafikát. Művészeti nevelés terén hervadhatatlan érdeme az, hogy az odakerült egyéniségek letörése nélkül, olyan grafikus nemzedéket nevelt, mely nemcsak a határok között, de azokon túl is dicsőséget hoznak a magyar névre. Magas kulturájú művészi grafikái, köztük a 10 példányból álló téli sorozata, színes linómetszetei, még itt élnek közöttünk.

A grafikusoknak időrendben második csoportjához tartozik *Rudnay* Gyula, kinek lírai hangulatú grafikai lapjai nem elégszenek meg Olgyay mester fény-árnyék meghatározásával, Rudnay tovább megy, nála a színnek is van tónusértéke. A nagy elgondolású, főleg történelmi levegőjű karcait rendesen a kompozició

Zsótér Ákos: Kettős tanulmány

hogy kifelé legyen a nagy leegyszerűsítés, belül pedig a jóleső szépség, mely mindenekfelett a célszerűség.
S ha nézzük körülöttünk a házakat és a templomokat, amelyek most emelkednek, érezzük, hogy feltartózhatatlanul itt van a lázas keresés miazmái és tévelygései, a nyugtalanság, a változó és kötetlen után az új élet, amelyben mindenkinek jut bőségesen abból, amit Isten közvetlenül adott az embereknek, a lélektisztaság, az áhitat, a levegő, és a kék ég és amelyben minden az örökkévalóság távlatába van beállítva.

Dénes Tibor

Medgyessy Ferenc: Portré
A Fővárosi Múzeum tulajdona

Medgyessy Ferenc: Álló női akt

KARC- ÉS METSZET-MŰVÉSZETÜNK FEJLŐDÉSE

Irta: SZAUTNER LAJOS

A megihletett művész átérzett művét előbb felrajzolja, s csak azután festi meg. A formák, a színek, a fények határvonalainak változtatása és az aránykeresés közben folyton rajzol a művész. A képzőművészetben tehát jelentős szerepe van a rajznak. A rajznak ez az állandó használata okozta talán azt, hogy sok régi magyar festő az önálló rajz alapján álló grafikát nem tartotta a festéssel egyenrangú művészi kifejező eszköznek, mert nála csak előkészítő, vázoló szerepe volt. Azóta mindinkább tért hódított a rajz értékelése a művészet körében. A művészi öncélú grafikáról nálunk alig 4—5 évtizede beszélhetünk. Ami sokszorosított művet az azelőtti időről megőriztünk, inkább csak szövegeket magyarázó illusztráció szerepét tölti be. A fa- és acélmetszetek ebben a korban a festmények sokszorosítását célozták.
Hogy a fehér-fekete művészete nálunk oly mély gyökeret nem vert, mint az északi országokban, Hollandiában és Angliában, azt eddig az ottani ködös klimával, megtört színek látásával magyarázták, azzal érvelve, hogy a magyar nép vérmérsékleténél és gazdag színlátá-

Szandner Lipót
festő

Népszava 1919. május 25. 9. o.

Szantner Lipót festő

Pesti Hirlap. 1932. jan. 24. 13

Medugánszky-képeket kamisított egy festő

Szautner Lipót

U. 3470

Magyarság

1932. jan. 24. (Kép-
hamisító festőművész.)

Rákospalotán lakik
1932 = 42 éves. Németország-
ban és Párizsban tanult.
Mednyánszky-kép hami-
sításon érték tetten a detek-
tívek – Spanyi képeket is
hamisított. Letartoz-
tatták s ázadták az
ügyenségnek. Beisme-
résben volt, nyomorával
védekezett –

	Egységár	Összeg	Összesen
	1.50	P 18.-	
	1.50	" 94.50	
	2.50	" 10.-	
			P 122.50

o fillér

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
207/1939.

M. T. I. rt. nyomdája 28474

Sautner Lipót MDK

Akt. olf.

Műcsarnok 192o. [illegible] kiállitás

MDK

Sautner Lipót, festöm.

Tavasz a hegyek közt. Olf.
Rózsák. "

KMT. 1912. Tavaszi kiáll. Kat. 60.1

MDK

Sautner Lipót

A csillaghegy, of.

Képzőm. Társ. 1911. tav. kiáll. kat. 48.l.

Szautner Lipot

festő-m.

66 éves

(tüdőgyulladás, húgyvérűség)

+ 1955. XII. 14

X. Uj Köztemető

Halotti főkönyv

7.933 folyosz.

Szíva György

25.000

az alábbi pályázaton ~~45.000~~ forintos kiemelt megvételben részesült ~~38~~.sz. pályamű egyik szerzője.

7.

Bakos Béla: Gyógyfürdőszállók és gyógyfürdők tervpályázata, 1970. - Magyar Építőművészet, 1970.6.sz. 7-14. l.

SZÁVA GYÖRGY

ÉPITÉSZ. III. DÍJAT NYERT- TERVEZŐCSOPORTBAN- AZ ALÁBBI PÁLYÁZATON.

REPR: 3 RAJZ.

TOKÁR GYÖRGY: A KÉKESI MIKROHULLÁMÚ ÉS TELEVÍZIÓ ADÓÁLLOMÁS FEJLESZTÉSÉRE KIÍRT ZÁRTKÖRŰ TERVPÁLYÁZAT, 1969.

MAGYAR ÉPITŐMŰVÉSZET, 1969/6. 3. LAP.

Száva György

M.D.K.

Díjazva a Paskál-fürdő tervpályázaton

2500o Ftos díjazás

kiemelt megvétel

Társtervező Ványai Róbert, Száva György, Karády László

Lázár Antal.

Magyar Építőművészet 1968/4 2-8.l.

Kávra György, építész

Tervét megvették.

— :Új üdülőközpont budapesten 3

ESTI HIRLAP, Bp.1967.nov. 29.

MDG

Száva György épitész

M.D.K.

A zánkai Központi Üttörőváros tervpályázaton III. dij

Társtervező: Finta József- Földesi Lajos- Gulyás Zoltán- Szekeres József- Busch Béla- Vermes György

Magyar Épitőművészet 1966/2. 6-12.1.

Sárvári György

az alábbi pályázaton 50.000 forintos kiemelt megvételben részesült 8.sz. pályamű egy tik szerzője.

Bakos Béla: Gyógyfürdőszállóház és gyógyfürdők tervpályázata. 1970. - Magyar Építőművészet.1970. 6.sz. 7-14. l.

Szávra György, építész

L: Ungár Péter

—: Szövetségi tűrek

Borítós

Magyar

Építőművészet, Bp. 1983

83/1

Szávai György

az alábbi tervpályázaton I. dijban részesült 12.
számú terv egyik szerzője

Tokaji Béla: Fonyódi gyógyfürdő-gyógyszálló és meleg vitzű strandfürdő tervpályázata, 1971.
Magyar Építőművészet, 1971.6.sz. 2-5.l.

Szávai György

az alábbi tervpályázaton 1. díjban részesült 3. számú terv egyik szerzője.

Lehoczky Ödön: Országos vezető módszertani szociális otthon tervpályázata, 1971.

2-7.1.

Magyar építőművészet, 1972. 1.sz.

Szalva György, [építész:]

Az I. díjas terv egyik készítője.

Pályamű: Repr.

—: Még ebben az ötéves tervben megkezdik a Kelenföldi pályaudvar újjáépítését. 9.

Népszabadság, Bp. 1971. nov. 30.

Szava Hedvig

Ötvös

1925-26.

Eimisk 1930

89.1.

Collegium Hungaricum igazgatósága
gy az ottani intézetközi szervezet el
lönböző a római olasz és más nemzetbeli
an lévő archeologiai és müvészettörté-
zterét.
el arra, hogy igen fontos, hogy a
adósok a magyar intézetben hozzájut-
sági müemlékek fényképeihez, felkérem
- hogy a római Collégium Hungaricum

M.D.K

Szava Sbolya
védőnő - iparművész

Stéri munkáit, mesetémája fal -
védőt állította ki a tarlaton

Lippenszky István: Megmordultak Komló képzőművészei,
Dunantúli Napló, 1957. szeptember 4-3 lap

M D

Szása Sholya
vidőnő

Kéri munkát mutatta be.

Lippenszky István: Megmozdultak Kornló
Dunántúli Napló, 1957. szept. 4 - 3 lap

MDK

Száva István épitész

Nagy Tibor: Győzött a párs munka a ifju épitészek és képz.művészek kiállitásán. KU 1952 ? nov.5. 4 l.

Száva István

Száva István - Kovács Tibor - Perlényi Attila: A Péti Nitrogénművek új műtrágyagyára.

112-121.l.

Magy.Épip. 1972. 2-3. sz.

Gáva István

a Hungária Műanyagfeldolgozó
Vállalat debreceni gyáregységének
építésének emlékére

Magyar építészet 1945–70
180. old.

SZAVADILL, Georg, pozsonyi ~~[illegible]~~ avitalonegéd

G. SZ., Tischlergesell, † 23 éves korában, Pozsony, 1849 november 15. (1849, 1224 l)

Preßburger Zeitung
(Genthon)

Szávai ref. templom

Czucz L.

A szávai ev. ref. egyház
történetének vázlata.

Petrik 1886–1900

Szávai István, grafikus

GYERMEKGALÉRIA nyílt meg Szolnokon, a megyei művelődési és ifjúsági központban, hogy bemutatkozási lehetőséget nyújtson a diák képzőművészeti alkotóköröknek, iskolai szakköröknek. Az új kiállítóhelyiséget Szávai István szolnoki rajzpedagógus tanítványai munkáinak tárlatával avatták fel.

– Hú.

20.

Népszabadság, Bp. 1981 máj. 1.

Szávai István

GYERMEKGALÉRIA nyílt Szolnokon, a megyei művelődési és ifjúsági központban, hogy bemutatkozási lehetőséget nyújtson a diák-képzőművészeti alkotóköröknek, iskolai szakköröknek. Az új kiállítóhelyiséget Szávai István szolnoki rajzpedagógus tanítványainak munkáival nyitották meg.

Magyar Hirlap 1981/3/1/12

SZAVARY IGNAC, csizmadiamester

1822-ben Szavary Ignác elpanaszolta,hogy a csizmadia céhben egyesek "az atyamester választásra tett candidationak vakmerően és megatalkodva elleneszegültek,és nagy zene-bonat tamasztvan,az atyamester valasztasat megakadalyoztak. 287.old. 53.jegyz

BALÁZS PÉTER:A céhrendszer problémái Győrött a XIX. szazad első felében 279. old.

ARRABONA, A Győri Xantus János Muzeum Évkönyve, 17. Győr. 1975.

A SZÁZADFORDULÓ VILÁGA (1800)

• **A századforduló világa** címmel látható grafikai kiállítás a Szépművészeti Múzeumban, november 30-áig. *(mh)*

Magyar Hírlap 2003. júl.

SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM
A Századforduló világa 1800
Metro 2003. júl. 10.

A századforduló világa, 1800

KIÁLLÍTÁS Több mint kétszázharminc alkotás tekinthető meg csütörtöktől A századforduló világa, 1800 című kiállításon Budapesten, a Szépművészeti Múzeumban.

A múzeum gazdag rajz- és metszetgyűjteményében féltve őrzött művek közül a mostani bemutatóra kiválasztott alkotások jelentős része először kerül a közönség elé. A korszak művészetét olyan egyéniségek képviselik a kiállításon, mint Antonio Canova, Jean Auguste Dominique Ingres, Théodore Géricault és Franciaco Goya. (MTI)

ka, 1941. máj. 29.; KASSÁK L.: *Vallomás tizenöt művészről*, Bp., 1942; KERESZTURY D.: *Egy dunántúli festő*, Magyar Csillag, 1943/7.; GERLÓTEI J.: ~, Sorsunk, Pécs, 1943/3.; KÁLLAI E.: ~, Új Idők, 1945. dec.; SZAUDER J.: ~ *Badacsonyban*, Magyarok, 1945/4.; KASSÁK L.: *Képzőművészetünk Nagybányától napjainkig*, Bp., 1947; POGÁNY Ö. G.: *A magyar festészet forradalmárai*, Bp., 1947; GENTHON I.: ~, Bp., 1948; BERNÁTH A.: ~ *sírjánál*, SzMűv., 1951/7.; VÉGVÁRI L.: ~, SzMűv., 1951/7.; OLTVÁNYI I.: ~ *halálára*, Kis Újság, 1951. jún. 24.; MARKOS E.: ~ *emlékkiállítás*, SzMűv., 1952/1.; KATONÁNÉ CZOBOR Á.: ~ *hagyatéka a SZM-ban*. A Magyar Művészettörténeti Munkaközösség Évkönyve, Bp., 1952; LYKA K.: *Festészeti életünk a millenniumtól az első világháborúig*, Bp., 1953; TAKÁTS GY. (versei) - ~ (rajzai): *Víztükör*, Pécs, 1955; LYKA K.: *Festészetünk a két világháború között*, Bp., 1956; BOR P.: *Emlékezés ~re*, Műterem, 1958/4.; HORVÁTH B.: ~, MÉ, 1959/4.; FARKAS Z.: ~, Bp., 1959; GERLÓCZY G.: *A magyar képzőművészet Brüsszelben*, M. Ép., 1959/1-2.; NÉMETH, L.: *La peinture de* ~, AHA, 1960; NÉMETH L.: ~ *művészetéről*, Művt. Tört. Tanulmányok, Bp., 1961; SZABÓ J.: ~ *kiállítása Kecskeméten*, MÜV, 1962/10.; LÁNCZ S.: *Problémák az új* ~ *irodalomban*, MÉ, 1963/1.; LÁNCZ S.: ~, Jelenkor, 1963. júl.; STEINER L.: ~*ről*, MÜV, 1963/11.; LÁNCZ S.: ~ *alkotásai a Balatoni Múzeumban*, A Veszprém ~ *badacsonyi évei*, Veszprém, 1989; LÁNCZ S.: ~ *festészetének korszerűsége*, AH, 1994/2. *(H. L.)*

EGRY Margit [Tőkeiné] művészettörténész (Vásárosnamény, 1931. szept. 5.)

1950-55: ELTE BTK műv.tört.-muzeológia szak. 1955-től a BTM Kiscelli M. muzeológusa. 1971-72 között a Fővárosi Emlékmű Felügyelőség munkatársa. 1972-77-ben a Kiscelli M. tudományos munkatársa, 1977-80 között a Kiscelli M. igazgatója. 1980-86-ban a MNG Mai Magyar Oszt. vezetője. 1986-90-ben uo. a XIX-XX. sz. főosztály vezetője. Kutatási területe korábban a XIX-XX sz. budapesti építészete, különös tekintettel a Kiscelli M. építészeti tervtárának kialakítására és a múzeum városi történeti és művészeti kiállításainak rendezésére. A 70-es években a Kiscelli M. új feladatainak megfelelően a XX. sz. második felének képzőművészetével foglalkozott; a múzeum kortárs művészeti gyűjteményének kialakításában és fejlesztésében vett részt, kiállításokat rendezett és katalógusokat szerkesztett. A 80-as években a MNG Mai Magyar Osztály gyűjteményének fejlesztésén dolgozott, közleményeiből a 60-as évektől jelentkezett új művészi törekvések jellemző műveinek felkutatásával. Részt vett az MNG XX. sz.-i állandó kiállítása 1945 utáni szakaszának rendezésében.

Fontosabb kiállításrendezései: 1981: *Allegro Barba-*

Szávai E. MDK

Képzőművészeti Főiskola Ifjusági Köre 1945 Karácsonyi Kiállitása:

"Tisza"

M.Heil Olga-Kiss DezsőéTörök Lajos: 1945. utáni művészeti életre vonatkozó adatok. Művészettörténeti Tanulmányok. Bp. 1960. 221-250.l.

233.l.

Szávai Edit, grafikus MDG

öt rajz.

Repr.

Nagy Lajos: Ⓗ mondta 2

Család és iskola, Bp. 1964. augusztus XV/8

Kárai Edit; grafikus M Dk

Rajzai.

Repr.

Hegyi füstös István. Családi öltura . 21.1.

Család és iskola, bp. 1962. Február

Kárai Edit, grafikus M Dk

Rajza. Repr.

Fehér Tibor: Tudd meg 21.

Család és iskola, Bp. 1962. január

Szávai Edit, grafikus MDK

Három rajza

Repr.

S. Kovács Ágnes: 6 mondta. 2

Család és iskola, Bu 1963 jannár

Badál

Szávai Edit: 4 illusztráció

Müvelt Nép
LV.évf.5.sz./1953.máj./ 20-23.l.

/Fehér Klára: A Sors Szimfóniája/

M.D.K.

Sváray Edit
grafikus

Illusztráció

Bús Ilona: A varrónő
Nők Lapja, 1967. jún. 24–30-ig

MDK

Szdvay Edit

rajzai (illusztrációk) repr.

(Aranyossi Magda: Undorka mémi.)

Nők Lapja, Bp. 1955. július 7. [12-13.l.]

MDK

[Szávay Edit] [grafikus?]

— (Illusztráció Sz. E. betűjelzéssel – repr.)

(Ember György: Áseim.)

Nők Lapja, Bp. 1954. január 28. [6. l.]

MDK

[Szávay Edit] [grafikus?]

– ( )Illusztráció SZ. E. jelzéssel - repr.)

(Jankovich Ferenc: A varsányi ördög.)

Nők lapja, Bp. 1954. január 14. [4-5. l.]

MDK

SZ. É.

l.: Szávay Edit

Nők lapja, Bp. 1953. december 24. [10-11. l.]; [15-16. l.]

MDK

[Szávay Edit] [gratikus?]

— ( )Illusztráció SZ. E. betűjelzéssel — repr.)

(Kopré József: Fenyőfaünnep Erdő-országban.)

Nők lapja, Bp. 1953. december 24. [15-16. l.]

MDK

[Szávay Edit] [grafikusművész]

– (Illusztráció Sz. E. jelzéssel repr.)

(A nevelőapa.)

Nők Lapja, Bp. 1956. április 4. [15. l.]

ADK

SZ. E.

l.: Szávay Edit

1956.
Nők Lapja, Bp [redacted]. április 4. [15. l.]; [16. l.]

MDK

[Szávay Edit] [grafikusművész]

(Illusztráció SZ. E. jelzéssel repr.)

(Keszthelyi Zoltán: A hintaszék.)

Nők Lapja, Bp. 1956. augusztus 30.

[8. l.]

[Szalay Edit] [grafikusművész]

(Illusztráció Sz. E. jelzéssel repr.)

(Fust Milán: A pákosztos, meg a másik.)

(Nők Lapja, Bp. 1956. szeptember 13. [15. l.])

MDK

[Szávay Edit] [grafikusművész]

(Illusztráció Sz. E. jelzéssel rajz.)

(Szergej Sabrov: Vera nem megy vidékre.)

Nők Lapja, Bp. 1956. szeptember 22. [12. l.]

MDK

[Szávay Edit][grafikusművész]

(Illusztrációk Sz. E. jelzéssel repr.)

(Sadámeji Sárzéó: A cruka, meg a rák.)

Nők Lapja, Bp. 1956. [redacted] szeptember 27. [15. l.]

MDK

[Szávay Edit] [grafikusművésznő]

(Illusztráció Sz. E. jelzéssel repr.)

(B. Fanta Mária: Hétfő.)

Nők Lapja, Bp. 1956. október 4. [8. l.]

MDK

[Szávay Edit] [grafikusművész]

(Illusztráció nibásan írt Sz E jelzéssel repr.)

(Várady Mária: Az önző tárkás.)

Nők Lapja, Bp. 1956 október 4. [15. l.]

MDK

Szávai Edit [grafikusművész]

vajza (Tzara-portré) repr.

(Tardos Tibor: Tzara.)

Nők Lapja, Bp. 1956. október 11. [6. l.]

MDK

Szávai Edit [grafikusmű-
vész]

rajza (illusztráció) repr.

(Zsigmondi Mária: Egy kádertün-
döklése és bukása.)

Nők Lapja, Bp. 1956. október 11. [12. l.]

MDK

[Szávai Edit] [grafikusművésznő]

( )lustráció Sz. E. jelzéssel repr.)

(Sebestyén György: Jusztinka.)

Nők Lapja, Bp. 1956. október 25. [14. l.]

MDG

SZ. É.

l.: Szávay Edit

(l. még: Szávai Edit)

(Nők lapja, Bp. 1956. augusztus 30. [8. l.]; szeptember 13. [15. l.]; 27. [12. l.]; [15. l.]; október 4. [8. l.]; [15. l.]; 25. [14. l.]

MDK

[Szávay Edit] [grafikusművész]

(Illusztráció Sz. E. jelzéssel repr.)

(Gy. Szabó László: Április 4.)
1956.
Nők lapja, Bp. [redacted]. április 4. [16. l.]

MOL

SZE. illetve: SZE

l.: SZ. E. [Szávay Edit]

Nők lapja, Bp. 1956.

MDK

SZ. E.

l.: Szávay Edit

Nők Lapja, Bp. 1956. május 24. [8-9. l.]; [15. l.]; 31. [15-16. l.]

MDK

Sz. E.

l.: Szávay Edit

Nők lapja, Bp. 1956. január 5. [6. l.]; [15. l.]; [16. l.]; 12. [15. l.]; 19. [16. l.]; 26. [6. l.]; [15. l.]; [16. l.]; április 12. [8. l.]; [15. l.]; 19. [15. l.]; 26. [12. l.]; [15. l.]; május 10. [15-16. l.]; 17. [12. l.]

MDK

[Szávay Edit] [grafikusművész]

(Illusztráció Sz. E. jelzéssel rajz.)

(B. Radó Lili: Napanyó és Julika.)

Nők Lapja, Bp. 1956. május 31. [15-16. l.]

MOK

SZ. E.

l.: Szávay Edit

Nők Lapja, Bp. 1955. augusztus 11.
[15-16. l.]

MDG

Sz. E.

l.: Szávay Edit

Nők Lapja, Bp. 1955. január 6. [6. l.]; 20. [12. l.]; február 3. [15. l.]; március 31. [6-7. l.]; április 7. [15. l.]; május 5. [4. l.]; június 30. [6. l.]; [15-16. l.]; július 14. [15-16. l.]; augusztus 4. [16. l.]

MDK

[Szávay Edit]

( )Illusztráció Sz. E. jelzéssel repr.)

(Benedek Elek: Az aranytulipán.)

Nők Lapja, Bp. 1955. augusztus 11. [15-16. l.]

[Szávay Edit]

(Illusztráció Sz. E. jelzéssel repr.)

(Bugyos János: Kis csikó.)

Nők Lapja, Bp. 1955. augusztus 4. [16. l.]

MDG

Srávay Edit

rajza (illusztráció) repr.

(Bánkuti Árpád: Szakad a gát.)

(Nők Lapja, Bp. 1955. augusztus 4. [17.l.]

MDK

Szávay Edit

rajza (illusztráció) rapr.

(Mese a kökutyáról.)

(Nők Lapja, Bp. 1955. július [redacted] 28.
[15-16. l.]

MDK

Szávay Edit

rajzai (illusztrációk) rapr.

(Vihar Béla: Mese a bátor szarvasról.)

[Nők Lapja, Bp. 1955. július 21. [15-16.l.]

MDK

[Szávay Edit]

(Illusztráció Sz. E. jelzéssel repr.)

(A turfangos boldogságért.)

Nők Lapja, Bp. 1955. július 14. [redacted]
[15-16. l.]

MDK

[Szávay Edit]

(Illusztráció Sz. E. jelzéssel – vágv.)

(Szekeres Ilona: A szegény ember szamara.)

(Nők Lapja, Bp. 1955 - június 30. [15-16. l.]

MDK

Szávay Edit

rajza (illusztráció) rapr.

(Ohram Kamal: Gyerekek.)

Nők lapja, Bp. 1955. június 30. [13. l.]

MDK

[Szávay Edit]

(Illusztráció SZ. E. jelzéssel – rajzr.)

(Borisz Laszkin: Egy cserép muskátli.)

Nők Lapja, Bp. 1955. június 30. [6. l.]

MDK

Szávay Edit

rajzai (illusztrációk) rapr.

(Tömörkény István: A makói hark.)

(Nők lapja, Bp. 1955. június 23. [6. l.])

MDG

Szávay Edit

rajza (illusztráció) rapr.

(Keszthelyi Zoltán: A hatodik malac.)

Nők Lapja, Bp. 1955. június 16. [8.1.]

MDK

Szávay Edit

rajza (illusztráció) sapr.

(Örvös Lajos: Beszélgetés a hídon.)
Nők Lapja, Bp. 1955. június 9. [12. l.]

MDK

Szávay Edit

— rajza (illusztráció) rapr.

(Jurij Nagibin: Az olló.)

Nők Lapja, Bp. 1955. június 2. [6. l.]

MDK

[Szávay Edit]

(Illusztráció Sz. E. jelzéssel repr.)

(Marko Jovcsok: Anyaszív.)

[Nők Lapja, Bp. 1955. május 5. [4.l.]

MDK

Szávay Edit

rajza (illusztráció) repr.

(Tersánszky J. Jenő: Közibük tartozol te is!)

Nők Lapja, Bp. 1955. április 28. [6. l.]

MDK

[Száray Edit]

(Illusztráció SZ. E. jelzéssel – rapr.)

(Szemes Piroska : Ünnepi mese kisfiamnak.)

Nők Lapja, Bp. 1955. április 7. [15. l.]

MDK

[Szávay Edit]

(Illusztráció Sz. E. jelzéssel – repr.)

(Jurij Nagibin: Élő medvebocs.)

Nők Lapja, Bp. 1955. március 31. [6-7. l.]

MDK

[Szávay Edit]

(Illusztráció SZ. E. jelzéssel – vapr.)

(Emil Gorleanu: A kis gyáva.)

Nők lapja, Bp. 1955. február 3. [15.1.]

MOK

[Szávay Edit]

(Illusztráció SZ. E. jelzéssel – repr.)

(Szeberényi Lehel: Amint az ábra is mutatja.)

Nők Lapja, Bp. 1955. január 20. [12. l.]

MOK

Szávay Edit

rajza (illusztráció) repr.

(Bodó Béla: Egy tröccs...)

Nők Lapja, Bp. 1955. január 6. [8.l.]

MDK

[Szávay Edit]

(Két illusztráció Sz. E. jelzéssel – repr.)

(Gregorij Holopov: Orosz katonák.)
(Maksim Tank: Egy magyar leányról.)

Nők Lapja, Bp. 1955. január 6. [6. l.]

SZ. É.

l.: Szávay Edit

Nők Lapja, Bp. 1954. október 7. [15. l.]; [16. l.]; 20. [10. l.]; [19. l.]; november 4. [8. l.]; 11. [17. l.]; 25. [10–11. l.]; december 9. [5. l.]; március 11. [17. l.]

MDK

SZ. E.

l.: Szávay Edit

Nők Lapja, Bp. 1954. január 14. [4-5.l.]; 28. [6.l.]; február 11. [4.l.]; 18. [8.l.]; [15-16 l.]; 25. [6.l.]; [15.l.]; március 18. [7.l.]; 25. [6-7.l.]; április 22. [6-7.l.]; 29. [8-9.l.]; május 6. [12.l.]

MOK

SZ. É.

l.: Szávay Edit

Nők Lapja, Bp. 1954. május 13. [15-16.l.]; [17.l.], június 3. [4-5.l.]; 10. [3.l.]; 24. [4.l.]; [15.l.]; 30. [8-9.l.]; augusztus 5. [8-9.l.]; szeptember 16. [8.l.]; [15-16.l.]; 30. [8.l.]; [redacted] [17-18.l.]

MDK

Szávay Edit

rajza (illusztráció) repr.

(Barabás Tibor: Teréz.)

Nők Lapja, Bp. 1954. december 30. [6. l.]

MDK

Szávay Edit

rajza (illusztráció) repr.

(Jurij Nagibin: Álmok.)

Nők Lapja, Bp. 1954. december 23. [6.l.]

MDK

[Szávay Edit]

( )Illusztráció Sz. E. jelzéssel - repr.)

(Kopré József: Egy kisfiú három kívánsága.)

Nők Lapja, Bp. 1954. december 9. [5. l.]

MDK

[Szávay Edit]

— ( )Illusztráció Sz. E. jelzéssel - repr.)

(Vihar Béla: Farmasi este.)

Nők Lapja, Bp. 1954. november 25. [10-11.l.]

MDA

[Szávay Edit]

(Illusztráció SZ. E. jelzéssel – repr.)

(Bajor Nagy Ernő: Titkos tanácskozás.)

Nők Lapja, Bp. 1954. november 11. [17. l.]

MDK

Szávay Edit

— rajza (illusztráció) repr.

(Szabó Pál: Nagyváradi csendélet)

Nők Lapja, Bp. 1954. november 11. [8.l.]

MDK

[Szávay Edit]

( )Illusztráció Sz. E. jelzéssel – repr.)

(Szergej Antonov: Jótanácsok.)

Nők Lapja, Bp. 1954. november 4. [8. l.]

MOK

[Szávay Edit]

(Illusztráció Sz. E. jelzéssel - repr.)

(Simkovics Ilona: A szamár barátja.)

(Nők Lapja, Bp. 1954. október 20. [19. l.])

MDK

[Szávay Edit]

( )Illusztráció Sz. E. jelzéssel - repr.)

(Déry Tibor: Bányászok.)

Nők Lapja, Bp. 1954. október 20. [10. l.]

MDK

[Szávay Edit][grafikusművész]

(Illusztráció Sz. E. jelzéssel rajz.)

(A majom és a béka.)

(Nők Lapja, Bp. 1956. május 24. [15. l.])

MDK

[Szávay Edit] [grafikusművész]

(Illusztráció SZ. E. jelzéssel repr.)

(Gombó Pál: A csúnya, de kedves kisfiú belép az életbe)

Nők Lapja, Bp. 1956. május 24. [8-9. l.]

MDK

[Szávay Edit] [grafikusművész]

(Illusztráció Sz. E. jelzéssel repr.)

(Szemes Piroska: A modell.)

Nők Lapja, Bp. 1956. május 17. [12. l.]

MDK

[Szávay Edit] [grafikusművész]

(Illusztráció Sz. E. jelzéssel repr.)

(Örvös Lajos: Az ustor.)
Nők Lapja, Bp. 1956. május 10. [15–16. l.]

MDK

[Szávay Edit] [grafikusművész]

(Illusztráció Sz. E. jelzéssel repr.)

(Farekas Anna: A nyúl és a bakkecskék.)

Nők Lapja, Bp. 1956. április 26. [15. l.]

MDK

[Szávay Edit] [grafikusművész]

(Illusztráció SZE. jelzéssel repr.)

(Gelléri Andor Endre: Jankó.)

Nők Lapja, Bp. 1956. április 26. [12.l.]

MDK

[Szávay Edit] [grafikusművész]

(Illusztráció SZ. E. jelzéssel repr.)

(Nágai Gyula: Mese a csodálatos szalmaszálról.)

Nők. Lapja, Bp. 1956. április 19. [15. l.]

MDK

Szávay Edit (grafikusművész)

rajza (illusztráció) repr.

(Ezio Taddei: Egyedül...)

(Nők Lapja, Bp. 1956. április 19. [12. l.])

HDK

[Szávay Edit] [grafikusművész]

(Illusztráció SZ. E. jelzéssel – repr.)

(Feleki Klára: Az erüst persely.)

Nők Lapja, Bp. 1956. április 12. [15. l.]

MDK

[Szávay Edit] [grafikusművész]

(Illusztráció Sz. E. jelzéssel repr.)

(Balotai Boris: Szegény özvegy!)

Nők Lapja, Bp. 1956. április 12. [8. l.]

MDK

Szavay Edit [grafikusművész]

rajza (illusztráció) repr.

(Farkas Anna: Mese az öregapyóról.)

Nők Lapja, Bp. 1956. március 22.
[15. l.]

HDK

[Szávay Edit] [grafikusművésznő]

(Illusztráció Sz. E. jelzéssel rajz)

(Pápa Relly: Mit mesél a farkatollú kismadár?)

Nők Lapja, Bp. 1936. január 26. [16. l.]

MDK

[Szávay Edit] [grafikusművész]

(Illusztráció SZ. E. jelzéssel repr.)

(Szemes Piroska: Hogyan paramcsoltak a Tiszának?)

Nők Lapja, Bp. 1956. január 26. [15. l.]

MDK

Szávay Edit [grafikusművész]

rajza (illusztráció) repr.

(Tardos Tibor: Egy pár cipő.)

Nők Lapja, Bp. 1956. január 26. [6. l.]

MDQ

[Szávay Edit] [grafikusművész]

(Illusztráció Sz. E. jelzéssel - repr.)

(Jarkó koma Irzsi koma.)

Nők Lapja, Bp. 1956. január 19. [16. l.]

MDK

[Szávay Edit]

(Illusztráció Sz. E. jelzéssel repr.)

(A fakács.)

Nők Lapja, Bp. 1956. január 12. [15. l.]

MDK

Szávay Edit [grafikus]

rajza (illusztráció) repr

(Keszthelyi Zoltán: A futball még egy pár ugros cipő.)

Nők Lapja, Bp. 1956. január 12. [8. l.]

MDK

[Szávay Edit] [grafikus]

SZE.

(Illusztráció [redacted] jelzéssel repr.)

(Szekeres Zsóma: A hős verák.)

Nők Lapja, Bp. 1956. január 5. [15. l.]

HDK

[Szávay Edit] [grafikusművész]

(Két illusztráció SZE. ill. SZE jelzéssel repr.)

(Öt jóbarát.)
(Jan Peka: Tapsifüles.)

Nők Lapja, Bp. 1956. január 5. [16. l.]

MDK

[Szávay Edit] [grafikus]

(Illusztráció Sz. E. jelzéssel repr.)

(Mindszenty Szeromir: Vasárnap.)

Nők lapja, 1956. január 5. [6. l.]

MDK

Szávai Edit

l. még: Szávay Edit

Nők Lapja, Bp. 1949.—

MDK

Szávay Edit

l. még: Szávai Edit

Nők Lapja, Bp. 1949 —

MDK

SZE

l.: Szávai Edit;
(Szávay Edit)

Nők Lapja, Bp. 1955. december 29. [15. l.].
[Azonos Sz. E.-vel!]; SZE.: dec. 29. [16. l.]

MDK

SZ. É.

l.: Szávai Edit;
(Szávay Edit)

Nők Lapja, Bp. 1955. szeptember 1. [15. l.];
8. [15. l.]; 15. [15. l.]; 22. [15-16. l.]; október
6. [15-16. l.]; 13. [15. l.];
december 29. [15. l.] (ezután így: SZÉ);
SZÉ.: dec. 29. [16. l.]

HDK

[Szávai Edit][grafikusművész]
[vagy: Szávay Edit]
(Illusztráció SZE. jelzéssel vagy.)

(Bedő István: Újévi virágköszöntő.)
(Nők Lapja, Bp. 1955. december 29. [16. l.]

MDK

[Szávai Edit] [grafikusművész]

[vagy: Szávay Edit]

(Illusztráció SZE jelzéssel repr.)

(Raynam Katalin: Hűség.)

Nők lapja, Bp. 1955. december 29. [15. l.]

MOK

Szávay Edit [grafikusművész]

rajza (illusztráció) repr.

(Mark Twain: a Nagy Markahus-Szerződés.)

Nők Lapja, Bp. 1955. december 1. [6. l.]

404

Szávay Edit [grafikusművész]

rajza (illusztráció) repr.

(Móricz Virág: Anyatej.)

Nők Lapja, Bp. 1955. november 24. [8-9. l.]

MDK

Szávay Edit [grafikusművész]

rajza (illusztráció) rajz.

(Mihail Sadoveanu: Az elkeseredett emberekre.)

(Nők Lapja, Bp. 1955. november 10. [8. l.])

HDK

Szávay Edit [grafikusművész]

rajza (illusztráció) repr.

(Vitalij Vasziljevszkij: Dalolnak a lányok.)

Nők Lapja, Bp. 1955. november 3. [8. l.]

MDG

Szávay Edit [grafikusművész]

— rajza (illusztráció) repr.

(Márkus Edit: Az első szakállú vallása.)

Nők Lapja, Bp. 1955. október 20. [15. l.]

MOL

Szávay Edit [grafikusművész]

rajza (illusztráció) repr.

(Kovács Judit: Hagyjam tovább..)

Nők Lapja, Bp. 1955. október 20. [10-11.l.]

MDK

[Szávai Edit] [grafikusművész]

[vagy: Szávay Edit]

(Illusztráció Sz. E. jelzéssel repr.)

(Tóth Ilona: Mókus-viadal.)

Nők Lapja, Bp. 1955. október 13. [15. l.]

MDG

Szávay Edit [grafikusművész]

rajza (illusztráció) repr.

(Sebestyén György: Marhahús tormával.)

Nők Lapja, Bp. 1955. október 13. [8. l.]

MDK

Szdvai Edit [grafikusművész]

rajza (illusztráció) repr.

((Kisjó): Horpácsi a karakdm.)

Nők Lapja, Bp. 1955. október 6. [6-7.l.]

MDK

[Szávai Edit][grafikusművész]

(Illusztráció Sz. E. jelzéssel rajz.)

(Sóky Györgyi: Mese az aludttejesszájú szabóról.)
[Nők lapja, Bp. 1955. október 6. [15-16. l.]

MDK

Szávay Edit [grafikusművész]

— rajza (riportrajz) repr.

(B. E.: Három cserép virág)

Nők Lapja, Bp. 1955. október 13. [3. l.]

MOK

[Szávai Edit][grafikusművész]

(Illusztráció Sz. E. jelzéssel repr.)

(Mese a szegény ember fiáról és az aranyhajú királykisasszonyról.)

Nők Lapja, Bp. 1955. szeptember 22. [15-16.l.]

MOL

[Szávai Edit] [grafikusművész]

(Illusztráció Sz. E. jelzéssel repr.)

(Ámon Ágnes: A csillagmérő.)

Nők Lapja, Bp. 1955. szeptember 15. [15. l.]

MDL

[Szávai Edit] [grafikusművész]

(Illusztráció [redacted] Sz. E. jelzéssel – repr.)

(Rádulay Márta: A varjú három kívánsága.)

Nők Lapja, Bp. 1955. szeptember 8. [15. l.]

MOK

Szávai Edit [grafikusművész]

rajza (illusztráció) repr.

(Illés Béla: Baleset.)

Nők Lapja, Bp. 1955. szeptember 8. [6. l.]

Szávay Edit

Zsolna a 11. oldalon

Pestmegyei Hírlap 1971 augusztus 20

MDK

[Szávai Edit] [grafikusművész]

(Illusztráció Sz. E. jelzéssel repr.)

(Fedor Ágnes: Mese a csokoládéról.)

(Nők Lapja, Bp. 1955. szeptember 1. [15. l.])

MDK

Szávai Edit [grafikusművész]

rajza (illusztráció) repr.

(Kovács Judit: A lovag.)

Nők Lapja, Bp. 1955. szeptember 1. [8.l.]

MOK

Szávai Edit [grafikusművész]

rajza (illusztráció) repr.

(Szemes Piroska: Gombolyagocska.)

Nők Lapja, Bp. 1955. augusztus 25. [15. l.]

MDK

Szávai Edit [grafikusművésze]

rajza (illusztráció) repr.

(Bedő István: Békalesen.)

Nők Lapja, Bp. 1955. augusztus 18. [15. l.]

MDG

[Szávay Edit]

— ( )Illusztráció Sz. E. jelzéssel – repr.)

(A türelmetlen ember.)

Nők Lapja, Bp. 1954. október 7. [16. l.]

MÖK

[Szávay Edit]

(Illusztráció Sz. E. jelzéssel — repr.)

(Polláczek Katalin: Nyulacskák mulatsága.)

Nők Lapja, Bp. 1954. október 7. [15.l.]

MDK

Szávay Edit

rajza (illusztráció) repr.

(Palotai Boris: Két öreg.)

Nők Lapja, Bp. 1954. október 7. [8.l.]

MDK

[Szávay Edit]

(Illusztráció SZ. E. jelzéssel - repr.)

(Feng Hsueh-feng: A póruljárt rablók.)

[17-18. l.]

Nők Lapja, Bp. 1954. szeptember 30. [redacted]

MDK

[Szávay Edit]

— ( )Illusztráció Sz. E. jelzéssel – repr.)

(Jaroslav Hasek: „Képzelje, milyen kellemetlen...)

Nők Lapja, Bp. 1954. szeptember 30. [8.l.]

MDK

[Szávay Edit]

(Illusztráció Sz. E. jelzéssel – repr.)

(Huma a szerencsemadár.)

(Nők Lapja, Bp. 1954. szeptember 16. [15–16. l.]

[Szávay Edit]

( )Illusztráció Sz. E. jelzéssel - repr.)

(Szeberényi Lehel: A fecske halála.)

Nők Lapja, Bp. 1954. szeptember 16. [8. l.]

MDK

[Szávay Edit]

— ( )Illusztráció Sz. E. betűjelzéssel — repr.)

(Bajor Nagy Ernő: Anyám szerencséje.)

(Nők Lapja, Bp. 1954. szeptember 9. [8.l.]

MDK

Szávay Edit

— rajza (illusztráció) repr.

(Bródy Sándor: Kaál Samu.)

Nők Lapja, Bp. 1954. augusztus 12.
[10–11. l.]

MDK

[Szávay Edit]

( )Illusztráció Sz. E. jelzéssel - rajz.)

(Szeberényi Lehel: Termékeny délelők.)

Nők Lapja, Bp. 1954. augusztus 5. [8-9.l.]

MDK

Szávay Edit

— rajza (illusztráció) repr.

(Keszthelyi Zoltán: Kisfiú a kutyaólban.)

Nők Lapja, Bp. 1954. július 29. [4. l.]

MDK

Szávay Edit

rajza (illusztráció) repr.

(Barát Endre: Huda, a bánatos szemű leány.)

Nők Lapja, Bp. 1954. július 8. [12. l.]

MDK

[Szávay Edit]

( )Illusztráció Sz. E. jelzéssel – repr.)

(Jurij Nagibin: Vissza az útom.)

Nők Lapja, Bp. 1954. június 30. [8–9. l.]

MDK

[Szávay Edit]

(Illusztráció SZ. E. jelzéssel – repr.)

(Hamuból készült kötél.)

Nők Lapja, Bp. 1954. június 24. [15. l.]

NDK

[Szávay Edit]

(Illusztráció Sz. E. jelzéssel – repr.)

(Móricz Zsigmond: A fiatal kőmíves halála.)

Nők Lapja, Bp. 1954. június 24. [4. l.]

MDK

Szávay Edit

— rajza (illusztráció) repr.

(A. Csehov: Rejtélyes természet.)

Nők Lapja, Bp. 1954. június 17. [4.l.]

MDK

Szávay Edit

— rajza (illusztráció) repr.

(Bajor Nagy Ernő: Az ujságos ménes.)

(Nők Lapja, Bp. 1954. június 10. [17.l.]

MDK

[Szávay Edit]

( )Illusztráció Sz. E. jelzéssel — repr.)

(Bodó Béla: Szemtől-szembe.)

[Nők Lapja, Bp. 1954. június 3. [4-5.l.]

[Szávay Edit]

( )Illusztráció Sz. E. jelzéssel - repr.)

(Nagy Gizella: Dédapám a garabonciás.)

Nők Lapja, Bp. 1954. május 13. [17. l.]

ADK

[Szávay Edit]

— (Illusztráció Sz. E. jelzéssel — repr.)

(Mihail Sadoveanu: A csökönyös csacsi.)

Nők Lapja, Bp. 1954. május 13. [15–16. l.]

MDK

[Szávay Edit]

(Illusztráció SZ.E. jelzéssel – repr.)

(Krystyan Zywulska: „Önkritikát gyakorolok ...".)

(Nők Lapja, Bp. 1954. május 6. [12. l.])

MDK

[Szávay Edit]

(Rajz Sz. E. betűjelzéssel; kikövetkeztethetőleg Vankó Imréné Dudás Julit ábrázolja – repr.)

(Sinkovics Ilona: „Elindultam a nagy útra, a szép mácsai fonóba...")

Nők Lapja, Bp. 1954. április 29. [8–9. l.]

MDK

[Szávay Edit] [grafikus]

(Illusztráció SZ. E. betűjelzéssel – repr.)

(Komjáthy István: Pórul járt Fagy királya.)

Nők Lapja, Bp. 1954. február 18. [15–16. l.]

MDK

[Szávay Edit]

(Illusztráció SZ. E. betűjelzéssel – repr.)

(Körösényi János: Ajándék.)

Nők Lapja, Bp. 1954. április 22. [6-7. l.]

MDK

[Szávay Edit]

— (Illusztráció Sz. E. betűjelzéssel – repr.)

(Anatole France: Jeanne d'Arc halála.)

Nők Lapja, Bp. 1954. április 15. [6–7. l.]

MDK

[Szávay Edit]

– (Illusztráció Sz. E. betűjelzéssel – repr.)

(Palotai Boris: Titok.)

Nők Lapja, Bp. 1954. március 25. [6–7. l.]

MDK

[Szávay Edit]

— (Illusztráció Sz. E. betűjelzéssel — repr.)

(Móricz Zsigmond: A fejsze.)

Nők Lapja, Bp. 1954. március 18. [7. l.]

MDK

[Szávay Edit]

(Illusztráció SZ. E. jelzéssel – repr.)

(A. Csehov: Híres emberek.)

Nők lapja, Bp. 1954. március 11. [17. l.]

MDK

Szávay Edit

rajza (illusztráció) repr.

(Bodó Béla: „Az utolsó megyvemnyolcas".)

Nők Lapja, Bp. 1954. március 11. [10-11.l.]

MDK

[Szávay Edit] [grafikus]

— ( )Illusztráció Sz. E. betűjelzéssel — repr.)

(Csem-Csao-Ci és Li-Ke-Bao.)

Nők Lapja, Bp. 1954. február 25. [15. l.]

MDK

[Szávay Edit] [grafikus]

— ( )Illusztráció Sz.E. betűjelzéssel — repr.)

(Ifj. Barta Lajos: Egy lány az éjszakában.)

Nők lapja, Bp. 1954. február 25. [6. l.]

MDK

[Szávay Edit] [grafikus]

( ) Illusztráció Sz. E. betűjelzéssel – repr.)

(Arkadij Gajadar: A forró kő.)

Nők Lapja, Bp. 1954. február 18. [S. l.]

MDK

[Szávay Edit] [grafikus?]

(Illusztráció Sz. E. betűjelzéssel – rajz)

(Móra Ferenc: Kevély Kereki.)

Nők Lapja, Bp. 1954. február 11. [4.l.]

MDK

[Szávay Edit]

(Illusztráció Sz. E. jelzéssel - repr.)

(Martin Andersen Nexö: Menekülés az erdőből.)

Nők Lapja, Bp. 1954. június 10. [3.l.]

MDK

[Szávay Edit] [grafikus?]

– (Illusztráció SZ. E. betűjelzéssel – repr.)

(Örvös Lajos: Karácsony a Nôtre Dame-ban.)

Nők Lapja, Bp. 1953. december 24. [10–11. l.]

MDK

Szávay Edit

rajzai (illusztrációk) repr.

(Jurij Nagibin: A felfedező.)

Nők lapja, Bp. 1953. október 22. [10-11. l.]

MDK

Szávay Edit

rajzai (illusztrációk) repr.

(Szomes Piroska: Miért nem szaporodik jobban a rákamazi krumpli?)

Nők lapja, Bp. 1953. október 15. [8-9. l.]

MDK

Szávay Edit

rajza (illusztráció) repr

(Móricz Zsigmond: Farkas a faluvégen.)

Nők Lapja, Bp. 1953. november 12. [15 l.]

MDK

Szávay Edit

rajza (illusztráció) repr

(Csohány Gabriella: Akabrit nem lehet legyőzni ...)

Nők Lapja, Bp. 1953: november 12. [5. l.]

MDK

Szávay Edit

rajza (illusztráció) repr.

(Hódi Vera: Jutka világgá megy.)

Nők Lapja, Bp. 1953. október 8. [15. l.]

MDK

Szávay Edit

rajza (illusztráció) repr.

(Sinkovics Ilona: A föld szerelmese.)

Nők Lapja, Bp. 1953. október 8. [3. l.]

MDK

Szávay Edit

rajza (illusztráció) repr.

(Alex Wedding: A farkas és a három
kölcs meséje.

Nők Lapja, Bp. 1953. október 1. [15. l.]

MDK

Szávay Edit

rajza (illusztráció) repr.

(Örvös Lajos: Jámbor emberek.)

Nők Lapja, Bp. 1953. október 1. [6-7.l.]

HDK

Szabray Edit

rajza (illusztráció) repr.

(Mátyás Király meg az igazmondó juhász (népmese).)

Nők lapja, Bp. 1953. szeptember 24. [15.l.]

MDK

Szávay Edit

rajza (illusztráció) rapr.

(A hős ifjú és a szép Csem-Szu.
(Koreai mese.))

Nők Lapja, Bp. 1953. szeptember 17.
[15. l.]

MDK

Szávay Edit, [illegible]

rajza (illusztráció) repr.

(Csohány Gabriella: Kislányom arca.)

Nők Lapja, Bp. 1953. augusztus 27. [14. l.]

MDK

Szávai Edit, rajzoló

rajzai (illusztrációk) repr.

(Osvát Katalin: Buktenc mindent tud...)

Nők Lapja, Bp. 1953. július 16. [13.2.]

MDK

Szávay Edit

rajza (illusztráció) repr.

(Szergej V. Vasziljcsenko: A pogány.)

Ifjúsági Lapja, Bp. 1958. július 31. [10.l.]

MDK

Szávai Edit rajzoló

rajza (illusztráció) repr.

(Björnstjerne Björnson: Az infánsnő rózsája.)

Nők lapja, Bp. 1957. december 12. [13. l.]

MDK

Szávai Edit

rajzai repr.

(Tasnádi Varga Éva: Éjjel a Déli pályaudvaron.)

Nők lapja, Bp. 1957. október 24. [6-7.l.]

MDK

Szávai Edit

Fej
Fej

O.M. Képzőmüv. Főisk. Ifjusági Köre.
Karácsonyi Kiáll. 1946.

MDK

Szávai Edit

rajza (illusztráció) repr.

(Oravecz Paula: A cipő.)

Nők Lapja, Bp. 1958. június 19. [10-11.l.]

MDK

· Szávay Edit

rajza (illusztráció) repr.

(Bihari Klára: Akinek nincs munkája.)

Nők lapja, Bp. 1958. április 3. [10.l.]

MDK

Szávai Edit

rajzai (illusztrációk) repr.

(Gyerekeknek.)

Nők Lapja, Bp. 1957. július 4. [22-23.l.]

MDK

Szávay Edit

rajza (illusztráció) repr.

(Liam O'Flaherty: A kis fehér kutya.)

Nők lapja, Bp. 1957. május 30. [13. l.]

MDK

Szávay Edit

rajza (illusztráció) repr.

(Nemes László: Tehetség.)

Nők Lapja, Bp. 1958. augusztus 28. [11.l.]

MDK

Szávay Edit

rajza (illusztráció) repr.

(Gellèri Andor Endre: Ellenmérgek.)

Nők Lapja, Bp. 1958. július 24. [10.l.]

Szávay Edit

rajza repr.

Kinház.

1945. 11. 17

Szávay Edit

rajza

Amonykérzel

repr.

Fényszóró

1945 - 10. 17

Szávay Edith

Magyar Kultúra 1941. 11. sz. 262. l.

Grimm-Testvérek legszebb meséi. Elmeséli: *Benedek Elek.* Franklin-Társulat kiadása. 80 lap (Ára kötve 4.40 pengő).

A német írók örökbecsű meséit az egész világon ismerik. Rendszerint ezek az első mesék, amelyeket először ismer meg a fejlődő gyermeki értelem és színesít meg a gyermeki képzelet. A nagy székely mesemondónak, *Benedek Eleknek* átültetésében a magyar gyermekvilágnak is közkincsévé váltak ezek a mesék. Most megjelent új kiadásuk a következő meséket tartalmazza: Jancsi és Juliska. A hű szolga. Hófehérke. Piroska és a farkas. Kakaska és tyukocska. A két testvér. Csipkerózsa. A békakirályfi. A kötetet jeles magyar rajzolóművészek: *Máday Gréte, Sebestyén Ágnes* és *Szávay Edith* többszínnyomású művészi rajzai teszik díszesebbé. A sok színes kép külön kiemeli ezt a meséskönyvet.

A kötet meséi két részre osztva, külön kötetekben, hasonló kiállításban is megjelentek. (Áruk kötetenként, kötve 2.70 P.)

Szavay Edit
Grafikus

M.D.Ú

Visegrádról készített
illusztrált beszámolót

~~Szavay~~ Edit: Visegrád
Nők Lapja, 1967. május 27 - 16 lap

Szavány Edit
Grafikus

M.D.K.

Illusztráció

Szerinai Mariánne fordítása: A róka és a szem
Nők Lapja, 1967. május 27 – 30 kap

M.D.6

Szaváy Edit
graphus

Illusztráció

Boldog Balázs átdolgozása: Az oroszlán meg a kecske
Nők Lapja, 1967. május 27 - 30 kap.

Szavay Edit
grafikus

M.D.K.

Illusztráció

Zhata Vidacsek: A bölcsö
Näh Kapja, 1967. jun. 17 - 30 kap

Szavány Edit
grafikus

M.D.L
1

Illusztráció

Ócskató: A varázskötény
Nők Lapja, 1967. jun. 10 - 30 lap

M.D.Y

Szaváry Edit
grafikus

Illusztráció

Bakó Ágnes: A parti für
Nők Lapja, 1967. magnes 20-30 lap

MDL

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Tordon Ákos: A kismadár hertelséje
Nők Lapja, 1967. máj. 20-30. lap.

M.D.Y.

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Tóth Judit: Miért jár a rák hátrafelé?
Nők Lapja, 1967. május 13. – 30. lap.

Szávai Edit, grafikus MDH

Rajza. Repr.

K.A.: Játszótéren 18.l

Család és iskola, Bp. 1962. augusztus

Kávai Edit, grafikus MDK

Rajzai

Repr.

– : Ő mondta ... 2. l.

Család és iskola, bp. 1962. október

Szávay Edit MDK

Cigánylány

Az arany tallér

Mücsarnok 1943 tavaszi kiállitás

Szávay Edit
grafikus

M.D.K

Illusztráció

Barabás Éva fordítása: A hosárfonó herceg.
Nők Lapja, 1966. január 22 - 20 lap.

Szávay Edit
grafikus

M.D.Ly

Illusztráció

Balogh Béni: Mókus korács kalája.
Nők Lapja, 1966. jan. 29 - 30 lap

Szavány Echt
grafikus

M.D.Y.

Illusztráció

Rákosy Gergely: Az elégedetlen róka
Nőt. Lapja, 1966. febr. 5. – 30 lap

Szávay Edit
grafikus

M.D.K

Illusztráció

Bus Ilona: A szemüveges macska
Nők Lapja, 1906. febr. 12. - 30 lap

M.D.V.

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Bunger János: Két jóbarát
Nők lapja, 1966. dec. 17 - 30 lap

M.D.L
1

Szavay Edit
grafikus

Jelusztráció

Bars Sári: A fenyőfa uj ruhája
Nők lapja, 1965. dec. 18-30 kap

Szavay Edit
grafikus

M.D.Y

Illusztráció

Gallay Sándor. A pósztyárt órókös.
Nők Lapja, 1965. dec. 4 - 30 lap

M.D.K

Szávay Echt
grafikus

Geluszbráció

Bába Mihály: A ~~[illegible]~~ csintalan Tapsifüles,
Nők Lapja, 1965. nov. 27 - 30 lap

Szavay Edit
Grafikus

M.DK.

Illusztráció

Tordon Ákos: A facsiga menyasszonya
Nők Lapja, 1966. november 26 - 30 lap

Szalay Edit
grafikus

M.D.Y

Illusztráció

Bus Ilona: A hortés manó.

Mi Völ Lapja, 1967. nepl. 30-30 lap

M.D.K.

Szávai Edit

Berend Ilona: "Kiállitások az uj esztendőben" cimmel ir az akadémiai növendékek Szabadszervezeti kiállitásáról s a müvész ott szereplő müveit kiemelkedően jónak tartja.

"Szinház Szeme Füle" c. rovat
Szinház, Bp. 1948. jan. 13-19. IV. évf.
3. sz.

Szaváy Edit
grafikus

M.D.Y.

Illusztráció

Szerinai Marianne: Hogyan mentették meg a hisgdidáte.
Nők Lapja, 1967. szeptember 30 - 30 lap

Szávay Edit
grafikus

M.D.Y

Illusztráció

Rák Judit: Kutyadolog
Nők Lapja, 1967. okt. 7 - 30 lap

Szavány Edit
grafikus

M.D.Y.

Illusztráció

Balogh Béni: A defterdár és az ördög
Nők Lapja, 1967. okt. 14-30 lap.

M.D.4

Szavány Edit
Grafikus

Illusztráció

Bahó Ágnes: Csibe haland
Nők Lapja, 1967. okt. 21-30 lap

Szalay Edit
grafikus

M.D.K

Illusztráció

Petrolay Margit: Jónás
Vőh kapja 1966. dec 10 - 30 kp

M.D.K.

Szávay Edit

Tóth Eszter: "A szeretett város" /IV.kerület/ c. versciklusát illusztrálta.

H. Lányi Piroska: "A boldog bolond" c. novellájához készitett illusztrációt.

Szinház, Bp. 1945. nov. 7-13. I. évf. 13. sz. 21., 26. lap

M.D.K

Szavay Edit
Grafikus

Illusztráció

Forgács Ferencné: Kosmos meg Bohó
Nők Lapja, 1965. augusztus 21-30 lap

Szeváy Edit
grafikus

M.D.Y

Illusztráció

Tímár Hedvig: Süni világgá megy
Nők Lapja, 1965. szeptember 25 - 30 lap

Szaváy Edit
grafikus

M.D.K

Illusztráció

Grill Vilma: A szarvas-fogat utcsa
Nők Lapja, 1966. dec. 4 - 30 leg

Szaváy Edit
grafikus

M.D.6

Illusztráció

Bris Ilona: Kokasha
Nők Lapja, 1966. nov. 12 - 30 lap

Szavány Edit
grafikus

M.D.K

Illusztráció

Keves Ferenc: A királylány macskája.
Dök kapja, 1966. nov. 19. — 30 kap.

M.DY

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Kavasi Teréza: A földesúr szíve.
Nők Lapja, 1966. november 5 - 30 lap

M.D.V.

Szaváy Edit
grafikus

Illusztráció

Vajk Vera: Róka Róhus pórzuljár
Nők Lapja, 1965. dec. 11 - 30 lap

M.D.K.

Szávay Edit

Palotai Boris: "Egyszerü történet" c. novelláját illusztrálta.

Szinház, Bp. 1945. dec.12-18. I. évf.18. sz. 26. lap

M.D.K.

Szávay Edit

Tóth Eszter: "A szeretett város" c. versciklusát illusztrálja. Ez a versciklus a város VI. kerületéről szól és az egyes példámyokban egy-egy kerületről ir a költő.

Szinház, Bp. 1945. nov. 21-27. I. évf. 15. sz. 22. lap

M.D.K.

Szávay Edit

Tóth Eszter: "A szeretett város" /V. kerület/ c. versciklusát illusztrálta.

Szinház, Bp. 1945. nov. 14-2o. I.évf. 14. sz. 18. lap.

Szávay Edit
grafikus

M.D.K

Illusztráció

Farkas Anna: Karácsonyfa
Nők Lapja, 1966. dec. 24 - 30 cup

M.D.K

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Kunka Magdolna: Morzsajanhó
Nőh Lopja, 1966. dec. 31. - 30 lap

Szaváry Edit
grafikus

M.DK

Gelusztráció

Kesheng Ilona: Ezüstfenyő utarása
Nők Lapja, 1966. dec. 24 - 30 lap

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Szimnai Marianne fordítása: A hár
Vál. Kapja, 1966. febr. 19. – 30 kap

M.D.V.

Szavay Edit
grafikus

Illusztrációk

Vaskonyi Endre: Régen várt vendég

Nők Lapja, 1966 febr. 26.

Szávai Edit

l.

Szabad művészet

1948. 268. l.

MÁSOLAT

ALAPÍTTATOTT 1768-BAN
EGGENBERGER-FÉLE
KÖNYVKERESKEDÉS
RÉNYI KÁROLY
A MAGYAR KIR. ÁLLAMI TÉRKÉPEZŐ INTÉZET
(KATONAI TÉRKÉPEK) FŐBIZOMÁNYOSA
BUDAPEST IV., KOSSUTH LAJOS-U. 2.
TELEFON: AUT. 893—24
POSTATAKARÉKPÉNZTÁRI CSEKKSZÁMLA SZ.
16,600

X/454.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos ..... MELLÉKLETEK: 0

1935. X. 23.	1	Eckhardt: Magyar-francia szótá
		ÖSS

Szávay Edit

1021

gyere-keknek

ALTAY MARGIT:

BÉCSBEN BOT A BÁTYJA

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy tollkés, amelyik bennlakott egy kis iskolás fiú tolltartójában. Szerette a kisfiú a tollkést, meg büszke is volt rá, hogy neki egyedül van az osztályban tollkése. Ha a többi gyerek meg akarta vele hegyezni a ceruzáját, kölcsön is adta nekik. Ezt nem bánta a tanító bácsi, de mikor a kisfiú az iskolapadot kezdte vele farigcsálni, bizony megharagudott és sarokba állította a kisfiút majd rápa-rancsolt, hogy többé el ne merje hozni a tollkést. Majd ha már felsőbb osztályba kerül, akkor akár zsebében is hordhatja, de egy ilyen első-osztályos nemcsak az iskolai bútorokban tehet kárt, hanem még meg is vághatja magát az éles szerszámmal.

A kisfiú olyan buta volt még, hogy nem magára haragudott, amiért kárt tett az iskolapadban, hanem a tollkésre.

– Te miattad kellett a sarokba állnom – mondta a tollkésnek, útban hazafelé. Eredj a pokolba! – és mérgében messze elhajította a kis kést.

Aznap egész nap esett az eső, a szegény tollkés ott ázott-fázott egy kerítés aljában. Persze, hogy örült, mikor másnap a kisfiú, aki még-iscsak hiányolta tollkését, megtalálta öt és visszatette a tolltartóba.

– Nem fogok többé vele iskolapadot faragcsálni – fogadta meg magában, de mert szeretett a késsel játszani, alighogy beért az iskolába, rögtön nekifogott, hogy a ceruzáját meghegyezze.

Akkor látta, hogy a tollkés mennyire megváltozott. A sok sár mind ráragadt és pengéje a sok víztől teljesen megrozsdásodott.

A fiúk jót nevettek!

– No itt a híres tollkésed! Ezzel kár büszkélkedned. Különben is mondta a tanító bácsi, hogy ne hozzad többé az iskolába. Magad is láthatod, hogy ennek „Bécsben bot a bátyja."

Az ablak nyitva volt. A kisfiú meg nagyon mérges. Fogta a tollkést és kihajította az ablakon.

A tollkés csak úgy nyekkent, de ezúttal nem bosszankodott.

– Mit mondott az a gyerek, hogy Bécsben bot a bátyám! Hiszen az nagyszerű! Akkor én valami előkelő családhoz tartozom. Tudom, hogy vannak csodás sétabotok, ébenfából, bambuszból és a fogantyújuk néha ezüst, meg arany. Mit törődöm én ezekkel a kis falusi fickókkal, megyek egyenesen Bécsbe és megkeresem a bátyámat.

Elhatározását tett követte. Ment egyenesen és meg sem állt Bécsig. Alig lépett a városba, az első, akivel találkozott, egy csodálatosan szép sétabot volt. Fekete ébenfából készült és a fogantyúja színaranyból.

A tollkés ugrált örömében.

– Adjisten bátyám – mondta a tollkés, és a bot nyakába ugrott.

– Ejnye, ki látott már ilyen tolakodó frátert! – mondta a bot – se szó, se beszéd, az ember nyakába ugrik.

– De bátyám – mondta a a tollkés csodálkozva – hiszen a tollkés vagyok.

– Azt a vak is látja – bosszankodott a sétabot – de mért nevezel folyton bátyádnak?

– Nekem otthon azt mondták, hogy Bécsben bot a bátyám.

Ezen aztán a sétabot úgy nevetett, hogy az öregúr, akivel sétált, kiejtette a kezéből.

Még akkor is nevetett a bot, mikor az öregúr már felvette a földről és tovább indult vele.

– Óh, óh, te buta tollkés! Hát nem tudod, hogy csúfolni akartak azzal, hogy Bécsben bot a bátyád? Mert a botnak nincs szüksége arra, hogy éles legyen, de ha te nem vagy éles, hanem olyan sima vagy, mint a bot, az a te szégyened. És most hordd el magad!

Ment is a tollkés és sehogy se tudta, hogy heverhetné ki a szégyent itt is, meg ott is. De szerencséje volt, mikor az iskola udvarra ért, a tanító bácsi éppen arra járt, meglátta a földön a tollkést, és a fejét csóválta.

Rögtön ráismert.

– Ez azé a kisdiáké, aki a padot farigcsálta. Sáros is, meg rozsdás is, ami nem csoda, mikor nem itt a helye. No, de sebaj. Beadom a köszörűshöz, az majd fényesre kiköszörüli, és elküldöm a kisfiú édesapjának. Tegye el neki akkorra, mikor a gyerek már tud bánni az ilyen kényes szerszámmal.

Úgy is lett.

A tollkés éles is lett, fényes is lett, és amint ott pihent a kisfiú édesapjának fiókjában, maga is nevetett tévedésén, mikor büszke volt arra, hogy azt mondták neki:

„Bécsben bot a bátyja!"

LŐRINCZ PÁL:

AZ OKOS KIS KAKAS

A Nap sugarai széles arany szőnyeget terítettek a kereknyomoktól cifrázott, poros útra. Az úton egy éhes róka lopakodott a falu felé. Mikor már közel volt, látta, hogy egy szép tarka farkú kis kakas ül a sövényen.

– Na, itt van az ebéd, csak okos légy, biztatta magát a ravasz róka. Odasompolygott a sövényhez, és illendően köszönt.

– Jó napot, kakas uram!

A kis kakas bizalmatlanul nézett a sovány rókára. Köszönését is csak úgy félvállról fogadta.

– Jól ismertem az apádat, szép tarka tollú kakas volt, hízelkedett ravaszul a róka. – Hát még a hangja, az volt csak csodálatos, büszke is volt rá az egész falu. Biztos neked is ugyanolyan szép hangod van, kedveskedett tovább, és mind közelebb somfordált a kis kakashoz.

– Úgy mondják, jó hangú vagyok, mondta szerényen a kis kakas.

– Meg is hallgatnám örömest, ha szíves volnál a kedvemért egy szépet kukorékolni.

– Megtehetem, ha ez a kívánságod. – Ezzel a kis kakas kihúzta magát a sövényen, szemét behunyta, és torka szakadtából kukorékolni kezdett.

A ravasz róka csak erre várt, felugrott a sövényre, elkapta a kis kakast és már szaladt is vele elfelé.

A gazdasszony abban a pillanatban lépett ki a kapun és meglátta, hogy viszi a róka a kis kakasát. El is kezdett kiabálni, ahogy csak tudott.

– Hé, Bundás! Viszi a róka a kakasunkat, szedd csak a lábad!

Meghallja a kis kakas, hogy mit kiabál a gazdaszszonya. „Na itt az alkalom, hogy megszabaduljak a róka szájából" – gondolja magában, és így szól a rókának:

– Hallod-e, mit kiabál a gazdasszonyom? Azt kiabálja, hogy ott viszi a róka a mi kakasunkat. Kiabálj csak visszza, mondd neki, hogy hazudsz, te asszony, ez nem a te kakasod! Ez az én kakasom.

Kapott a róka a szón, és kinyitotta a száját, hogy visszakiabáljon, de abban a pillanatban ki is ejtette szájából a kis kakast.

A kis kakas csak erre várt. Felrepült gyorsan a sövény tetejére és onnan kiabált vissza a rókának:

– Hazug vagy, te gonosz! Nem ismered te az én apámat, hazugsággal akartál megszerezni, tanácsomra is csak azért hallgattál, mert hazudni akartál a gazdasszonyomnak.

Bánta már a róka, hogy ilyen hamar rááll a szája a hazugságra, de nem sokáig bánhatta, mert a Bundás elkapta a farkát, a gazdasszony meg addig verte a karóval, amíg csak érte. Futott a róka sántán, ahogy csak tudott. A kis kakas meg csak nevetett a hoppon maradt rókán, aki a hazugság révén csak egy jó verést tudott szerezni.

Szávay Edit rajzai

VIDOR MIKLÓS:

Mese

Lombsuhogó erdőn
három szarvas.
Agancsukon gyertya lobog.
Mind oly délceg,
lassan lépnek,
szép, fiatal vándorok.
„Három királyfiak
voltunk egyszer,
nyilad ha ránk lőnéd,
nem menekszel!"

Végesincs mezőkön
három kisnyúl.
Hószín szőrük naptól ragyog.
Oly szelídek,
csendben ülnek,
bámulják a pázsitot.
„Három királylányok
voltunk régen,
ne bánts minket, szánj meg,
kérünk szépen!"

Sugaras felhők közt
három fecske
hasitja a tágas eget.
Magasan száll
a szabadság,
elejteni nem lehet.
„Sose voltunk mások:
három fecskék,
de miénk a teljes
végtelenség!

OSVÁT ERZSÉBET:

Balambér

Van egy kutyám,
Balambér.
Elcserélném
galambért.
Vagy eladom
jó áron
vasárnap a
vásáron.
Az áráért
vehetek
hat galambot,
vagy hetet.
De hát mivel etetem?
Tiszta búzám nincs nekem.
Balambérnak
jó a csont.
A kosztjára
semmi gond.
Balambér a
barátom.
Ha eladom,
nem látom.
Nem adom én Balambért
sem pénzért, sem galambért.

Gyapjúszövet női komplé, többféle színben kapható. Célszerű viselet, jól kihasználható 994,— Ft

Kosztüm és komplé a

CORVIN ÁRUHÁZBÓL

Gyapjúszövet női kosztüm, többféle színben kapható. Csinos, fiatalos viselet — — — 1100,— Ft

BUDAPESTI NEMZETKÖZI VÁSÁR

MÁJUS 16—26.

HUNGEXPO BUDAPEST

Műszaki tájékoztató a magyar ipar exportkínálatáról. 35 ország sok ezer termékét átfogó árubemutatója.
Nyitva: reggel 10-től este 9 óráig.
16-, 19-, 20-, 21-, 22-, 23-án délután 2 órától este 9 óráig.
A pavilonokat este 8 órakor zárják

A 20 SZ. AKÖV—MÁVAUT

értesíti utazóközönségét, hogy az 1969. évi idegenforgalmi idényben a következő külföldi helyekre indít

MENETRENDSZERINTI AUTÓBUSZOKAT:

Dubrovnyik	Alacsony-Tátra
Split	Magas-Tátra
Újvidék	Zakopane
Zombor	Pöstyén
Szabadka	Pozsony
Opatija	Nagyszombat
Bécs	Rozsnyó

Erdeklődjék a

VOLÁN UTAZÁSI IRODÁKBAN:

Bp., Engels tér. Tel.: 181-610 és
Lenin krt. 98. Tel.: 314-902.

M.D.V.

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Ivanyi Mária: Gombóc és Gombóc
Nők Lapja, 1966. márc. 12 – 30 lap

M.D.K.

Szaváy Edit
grafikus

Illusztráció

Domászy Magda Naprafogó
Nők Lapja, 1966. március 19 - 30 lap

Szávay Edit
Grafikus

M.D.K.

Illusztráció

Bácskai Anna feldolgozása: A hérhedő nyusi
Nők Lapja, 1966. március 19 - 30 lap

M.D.Y

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Gyll Vilma: Vetélhedők
Nők Lapja, 1966. ápr. 9 - 30 lap

Szaváy Edit
grafikus

M.D.K.

Illusztráció

Háromfai Sándor: A bagoly viadót hiált.
Nők Lapja. 1966. ápriliś 30. – 30 kap

M.D.K

Szaváy Edit
Grafikus

Illusztráció

Rákosy Gergely: Bihár a hutban
Nők Lapja, 1966. ápr. 23-3 Olap

Szávay Edit
grafikus

M.D.K.

Illusztráció

Bojtár Endre fordítása: A repülő szónyeg
Nők lapja, 1966. április 26 - 30 lap

M.D.K

Szaváy Edit
grafikus

Mellenträció

Tordon Ákos: Öröklakás
Nők Lapja, 1966. május 14-30 lap

Szávay Edit
grafikus

M.D.K.

Illusztráció

Boldog Balázs: A maphegy
Vörh Lapja, 1966. junius 4 – 30 lap

M.D.L

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció.

Kövessi Erzsébet: A cerusa, a papír meg az egér.
Nők Lapja, 1966. május 28 - 30 lap

Szaváy Edit
grafikus

M.D.K.

Illusztráció

Bars Sári: Cenci, a tolvaj
Nők Lapja, 1966. május 21 – 30 lap

M.D.K

Szaváy Edit
grafikus

Illusztráció

Szeresztúry Julia: Hogyan került Pannikalatyára Szolaprein-gallér

Nők Lapja, 1966. jul. 16 – 30. lap

Szaváy Zdit
grafikus

M.D.K

Illusztráció

Szünszery Julia: A szegény rokon.
Nők Lapja, 1966. julius 16 - 30 kap

M.Dj

Szabay Edit
grafikus

Illusztráció

Petrolay Margit: Az öreg diófa
Nők Lapja, 1966. julius 9 - 30 lap

Szaváy Edit
Grafikus

M.D.K

Illusztráció

Vajk Vera: A kín his lephe.

Nők Lapja, 1966: jul. 2 - 30 lap.

M.D.K

Szaváy Zdit
Grafikus

Illusztráció

Demény Ottó: Mese a kiseger az anyaírol.
Nők Lapja, 1967. szept. 2 - 30 kap.

MDK

Szárvay Edit, grafikus

Kedves, mókás rajzai díszítik
Bodó Béla új Brumi-könyvét.

(Z. H.): Bodó Béla: Brumi a Balatonon
2

ESTI HIRLAP, Bp., 1967. jút. 4.

M.D.K.

Szavay Ezekt
grafikus

Illusztráció

Rákosy Gergely: Elni jó.
Vör Lapja, 1967 szept. 9-30 lap

Szavány Edit
grafikus

M.D.Y

Illusztráció

Pasztor János: Ocsikor a nyúl ravaszabb,
Nól Lopja, 1967 szept. 23. — 30 lap

Szabó Edit
grafikus

M.D.4

Illusztráció

Lengyel Balázs: A zöld gyilkosság
Nők Lapja / 1967. szept. 16 - 30 lap.

M.DK

Szávay Edit
grafikus

Jelusztráció

Altay Margit: A légyölő muséje
Nők Lapja, 1966. jun. 25 - 30 lap

Szavay Edit
Grafikus

M.D.K

Illusztráció

H. J. Olaszból dolgozta át: A nagy titok
Nők Lapja, 1966. junius 18. – 30 lap

Szavay Edit
Grafikus

M.D.K

Illusztráció

Lörincz Pál: Világjáró his csizma
Nők Lapja, 1967. jan. 28. 30 lap

Szavay Edit
grafikus

M.Df

Illusztráció

Kopré József: A macska meg a gunár.
Nők Lapja, 1967. január 21 - 30 lap. -

Szavay Edit
grafikus

M.D.K

Illusztráció

Kövessi Erzsébet: A szürke kishakas

Nők Lapja, 1967. január 7 — 30 kap

M.Dk

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Szirmai Marianne forditása: A bilcs kádi
Nők Lapja, 1957. ~~[illegible]~~ 25 - 30 lap

M.D.K

Szaványzdet
grafikus

Illusztráció

Kelemen Zoltán: Jégkirálykisasszony
Nők Lapja, 1967. márc. 11 - 30 kp

Szávay Edit
Grafikus

MDf

Illusztráció

Petsolay Margit: Macskó lüneg
Nők Lapja, 1967, febr. 4-30 lap

M.D.Y

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Sarkady Mária: Pista látogatóban
Nők Lapja, 1967. febr. 11-30 lap

M.D.K.

Szavay Edit
Grafikus

Illusztráció

Török kórna fordítása: Cili macska szineváltozása.
Vők kopja, 1967. márc. 4-30 kp

Szalay Edit
grafikus

M.D.K.

Illusztráció

Molnár Endre: A szomjas király
Nők Lapja, 1964. febr. 18 – 30 lap

M.D.K

Szabó Edit
grafikus

Illusztráció

Krecsmáry László fordítása: Farkas-mese
Nők Lapja, 1967. jan. 14-30 lap

M.D.K

Szabó Edit
Grafikus

Illusztráció

Horácz Sándor fordítása: A két szomszéd
Móra Kiadó, 1967. jan. 14 - 30 lap

Szaváy Edit
grafikus

M.D.K.

Illusztráció

Szerinai Marianne (német mese nyomán): Tamás vizlággá megy

Nők Lapja, 1966. jun. 11-30 lap

M.D.f

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Ráhosy Gergely: A cserebogár
Nők Lapja, 1966. julius 23 – 30 lap

M.D.K.

Szaváy Edit
grafikus

Illusztráció

Bars Sári: Herek láradása
Nők Lapja, 1966. julius 30 - 30 lap

Szávay Edit
grafikus

MDK

Illusztráció

Fülöp György: Szépek szépe
Nők Lapja, 1966. aug 6. – 30 lap

M.D.K.

Szávay Edit
Grafikus

Illusztráció

Kecsmány László: Kit és Kol
Nők Lapja, 1966. julius 30-30 lap

Szavay Edit
Grafikus

M.D.K

Illusztráció

Kasis vé Szirmai Fóris Mária: Rengő-ringó buzatábe
Nők Lapja, 1966 augusztus 20 – 30 lap.

M.D.V.

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

—: 17 vavasz róka

Nők Lapja, 1966. aug. 27 - 30 lap

M.D.K.

Szavány Edit
Grafikus

Illusztráció

Baytár Endre fordítása: A repülő szőnyeg
Nők Lapja, 1966. április 14 - 30 kap

Szavay Edit
Grafikus

M.D.K.

Illusztráció

Bús Ilona: Csendháborító az erdőben.
Nők Lapja 1966. szept. 3. – 30 kap

M.D.K.

Szabó Edit
grafikus

Illusztráció

Szabó Magdolna tanuló: A csodaserpő
Móra Lapja, 1966. szept. 17. – 30 lap

MDK

Szaváy Edit
grafikus

Gelusztráció

Lőrincz Pál átdolgozása: A csoda malom
Nők Lapja, 1966. szeptember 24-30 lap.

Szavay Edit
grafikus

M.D.V.

Illusztráció

Balogh Béni: Aranydió
Nők Lapja, 1966. okt. 1 - 30 lap.

M.D.K.

Szaváy Edit
Grafikus

Illusztráció

Dubravacz Attila: A rizdugró béka
Nők Lapja, 1966. okt. 8-30 lap

Szabó Edit
grafikus

M.D.K.

Illusztráció

Demény Ottó: Füles és a piros kakas
Nők Lapja, 1966. okt. 22 - 30 lap

M.D.K

Szavay Edit
grafikus

Belusztrácio

Varhonyi Endre: Egi cimborák
Nők Lapja, 1966. okt. 15 - 30 lap

M.D.4

Szavay Edit
Grafikus

Illusztráció

Tasnádi Varga Éva: Móhus mese
vők hiepja 1966. szept. 16-30 kap

Szavay Edit
grafikus

M.D.K

Illusztráció

Tóth Judit: Miért görbe a mákoskifli?
Nők Lapja, 1966. okt. 29 - 30 lap

Szávay Edit
grafikus

M.D.K.

Illusztráció

Altay Margit: Mihor a hicsi barna hutya sétára indult.
Nők Lapja, 1966. január 1. – 30. lap.

Szaváy Edit
Grafikus

M.D.K

Jelusztráció

Balogh Béni: Gyémánteke
Nők Lapja, 1967. ápr. 1 – 30 kep

M.D.K.

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Halász Miliály: Kölves
Nők Lapja, 1967. ápr. 8-30 lap

M.D.K.

Szaváy Edit
grafikus

Illusztráció

Vask Ellu fordítása: Károgó, a varjú
Nők Lapja 1967. ápr. 15 - 30 lap

Szeváry Edit
Grafikus

M.D.Y

Illusztráció

Somody Erzsébet: Brekeke kisasszony fejtér-megy.
Nők Lapja, 1967. aug. 5 - 30 lap

Szavay Edit
grafikus

M.D.K

Illusztráció

Nejmese: Harom sult holomper.
Nők Lapja, 1967. aug. 19 – 30 lap.

Szaváy Edit
grafikus

M.D.Y

Illusztráció

Gull Vilma: Bumbo

Nők Lapja, 1967. jul. 29-30 lap

M.D.Y

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Fürtös Gusztáv: A szamárfüli király
Nők Lapja, 1967. aug. 12-31 lap.

Szavay Edit
grafikus

M.D.K.

Illusztráció

Fülöp György: Aki hajnalcsillagot reggelezett...
Nők Lapja, 1967. aug. 26 - 30 lap

M.D.K

Szávay Edit
grafikus

Illusztrációi

Tordon Ákos: Az utolsó oroszlán
Nők lapja, 1968. febr. 17 - 30 lap

M.D.Y

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Demény Ottó: Medve a térre.
Nők Lapja, 1968. febr. 3 - 30 lap.

M.D.4
1

Szaváy Edit
Grafikus

Illusztráció

Fürtös Gusztáv: A farkas és a róka
Nők Lapja 1968. ápr. 20 – 30 lap.

Szavány Edit
grafikus

M.D.V.

Jelenstráció

Barabás Éva: Nyuszi – kiszet
Nőr Lapja, 1968. ápr. 13 – 30 lap.

Szavay Edit
grafikus

M.D.K

Illusztráció

Baló Ágnes: Fehete Péter
Nők Lapja, 1968. márc. 23-30 lap.

Szavány Edit
grafikus

M.D.Y

Illusztráció

Baba Mihály: Mi lesz a varjú?
Nők Lapja, 1968. márc. 16 - 30 lap.

Szavay Edit
Grafikus

M.D.Y.

Illusztráció

Sárbiosi Gyula: A vigyázatlan őszike
Nők Lapja, 1968. máj. 9 - 30 lap.

M. DK

Szavány Edit
grafikus

Illusztráció

Balogh Béni: Ezüstszánkó
Nők Lapja, 1968. márc. 2. – 30 lap.

Szaváry Edit
Gráfikus

M.D.K

Illusztráció

Ölbey Irén: Csunyácska királykisasszony.
Nők Lapja, 1968. febr. 24 - 30 lap.

Szavay Edit
grafikus

M.D.K

Illusztráció-

Baraté Rozália átdolgozása: A szivárfés az ermyő
Nők Lapja, 1968. május 25-30 lap.

M.D.K.

Szavány Edit
Graphius

Illusztráció

Bars Sári: A sárkány legyőzése
Nők Lapja, 1968. ápr. 27. – 30 leg.

Szavay Edit
grafikus

M.D.P.

Illusztráció.

Petrolay Margit: Az álmatlan király
Nők Lapja, 1968. május 4 - 30 lap.

M.DV

Szavay Edit
Grafikus

Illusztráció

Szerinai Marianne: A harózni acslegény.
Nők Lapja, 1968. május 11 - 30 lap.

Szavay Edit
grafikus

M.D.K

Yelmszbrúció

Csoóri Sándor: Harom vers
Nők lapja, 1968. febr. 10 - 30 lap.

Szávay Edit
Graphics

M.D.K.

Illusztráció

Rákosy Gergely: A gyáva ember.
Nők lapja, 1968. jan. 20 - 30 lap.

Szaváy Edit
grafikus

M.D.L

Illusztráció

Zsombok Zoltán: Szunyongó király nem tud aludni.
Nők Lapja, 1968. január 6. — 30 lap.

Szavay Edit
Grafikus

M.D.Y

Illusztráció

Szirmai Mariannne: Az aranyarma
Nők Lapja, 1968. január 13 – 30 lap.

Szavay Edit
grafikus

M.D.K.

Illusztráció

—: 1968 évi naptárhoz
Nők Lapja, 1967. dec. 30-14 lap

M.D.K.

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Kuczka Magdolna: Tűvétett ország
Nők Lapja, 1967. dec. 30 - 30 lap.

M.D.K.

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Enyedy György: A rakoncátlan gombfestők
Nőr hapja, 1968. jan 27 - 30 lap.

Szavág Edit
grafikus

M.D.K.

Illusztráció

Bars Sára: Húsvéte mondóka
Nők Lapja, 1967. márc 25-30 hep

M.D.K

Szavány Edit
grafikus

Illusztráció

Szander Kata: Idő anyó gyermekei.
Wöh Lapja, 1967, marc. 25 - 30 lap

Szavay Edit
grafikus

M.D.K.

Illusztráció

Darázs Endre: Nagyszájú kemence
Nők Lapja, 1967. marius 15-30 sap

Szávay Edit
grafikus

M.D.K

Illusztráció

Domaszy Magda: A büszke hó ember.
Móh Lapja, 1967. május 6–30 lap.

M.D.Y

Szavány Edit
grafikus

Illusztráció

Balázs Éva: A furcsa csacsi
Nők Lapja, 1967. jul. 22 - 30 kep

Szavay Edit
grafikus

M.D.K

Illusztráció

Barsi Sári: Jegesvizi Bálma Bálint vándoruton
Nők Lapja, 1967. julius 15 - 30 lap.

M.D.Y

Szavágyédt
Grafikus

Illusztráció

Joó Katalin: A papírcsónak meg a napszemüveg
Nők Lapja, 1967. julius 1 – 30 lap.

Szaváy Edit
Grafikus

M.Df

Illusztráció

Sós Gyula fordítása: A fehete tyúk, a jó kedya . . .
Nők Lapja, 1967. jul. 8 – 30 lap

M.D.4

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

L. Rádi Judit Mackóbri
Nők Lapja, 1967. julius 1-30 kap

Szaváy Edit
grafikus

M.D.f

Illusztráció

Drégely László: Amerre az út halad...
Nők Lapja, 1967. május 6-30 lap

Szavay Edit
grafikus

MDV

Illusztráció

Ivanyi Mária: A világ legszebb lánya
Nők Lapja, 1967. apr. 22 - 30 lap.

M.D.K

Szabó Edit
grafikus

Illusztráció

Ivanyi Marina: Ének Május 1-ről,
Ifjú Kassa, 1964. ápr. 29 - 30 kép.

Szávai Edit, grafikus MDG

Rajza.

Repr.

Tamási Áron: Bölcső és bagoly 12.1

Család és iskola, Bp. 1961. szeptember

MŰEMLÉKvédelem

Szávai Edit, grafikus

MDh

Két rajza. Repr.

Varga Sz. Sándor: Játék

12. l

Család és iskola, Bp. 1961. október

04

MŰEMLÉKvédelem

Szávai György

főkertész

Élet.

Schne Juh Fejérvm

544. l

5 Március

H.D.4.

Szavay Edit

grafikus

Illusztráció

Zs.M.: A verdülőkorról.

Nől Lassja, 1961. márc 2.

M.M.

Stanley Cole

Deptford

Thursday

M. A. Pennie Esqr.

Hall Place, Bexley, Kent

Szávay Edit

illusztrálta Bodó Béla: Bruni a Balatonon c. művét.

Magyar Hírlap, 1967. XI. 12. 13. o.
Vasárnapi Krónika

Szávay Edit

MTI SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1970 AUG 24

ESTI HÍRLAP

termében.

□ *BODÓ BÉLA Brumi-sorozatának új kötete, a Brumi mint detektív, Szávay Edit humoros rajzaival jelenik meg. Brumi detektívmunkáját régi barátai —*

1021

OLYMPIC AIR

TAHITI 1973

MDK

Bárány Edit, grafikus

Humoros rajzai illusztrálják
Bródi Béla új Brumi-kötetét.

– : □ Bródi Béla ..... 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1970. aug. 24.

Szaváy Edit
Grafikus

M.DK.

Illusztráció

Gáspár Judit: Róla Reki bünteteie.
Nők Lapja, 1961. febr. 9.

M. DK.

Szavagyűlt
grafikus

Illusztráció

Gáspár Judit: Róla Pelc bemutatás,
Nők Lapja, 1961. jan. 9.

SZAVÁRY MIHÁLYNÉ, csizmadia

A Székesfehérvári Városi Levéltárban két irat a város XVIII.sz.-i mestereiről. Az egyik 1784-ből, a másik pár évvel későbbi. 64 mesterség, 519 név. Az arab számok a két listát, az rómaiak az öt csoportot jelzik. 263.old
/ 1,2./ V. csizmadia. 265.old

U.VARGA MARIANNA: Mesteremberek Székesfehérvárott a XVIII.században 263.old

ALBA REGIA. Istvan Király Múzeum Évkönyve. VIII.-IX. 1967-68. Székesfehérvar

MDK.

Szávay Edith
grafikus

illusztrálta: Bodó Béla: Brumi mackóvárosban c. könyvet
(Móra kfj.)

÷ Az 1957 évi könyvművészeti versenyen
Magyar Grafika 1957. 1-ső évf. 9-10 sz 33 l.

Szávay Edit, grafikus 7 Dk

Négy rajza.

Repr

B. M.: Téli szünet

14-15.

Család és iskola, Bp. 1961. december

Szárvay Edit, grafikus 7 D4

Három rajza. Repr.

Mihály Margit: 6" mondta 2. l

Család és iskola, bp. 1961. november 11. n.

MŰEMLÉKvédelem

M.D.K.

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Tasnádi Varga Éva: Tavaszi dal
Vők Lapja, 1962. március 17 — 19 lap

M.D.K.

Graíray Edit
grafikus

Rajz (illusztráció)

M. Györe Erzsébet: A varázsgyűrű
Nők Lapja, 1962. április 28 — 19 lap

M.D.K

Szaváry Edit
grafikus

Illusztráció

Jordon Áhos: Szöcskehuszárok
Nők Lapja, 1962. jún. 16–10 lap

Szavay Edit
grafikus

M.D.K

Illusztráció

—: Eszt népmesék
Nők Lapja, 1963. ~~[illegible]~~ augusztus 3 – 19 lap

Szaváy Edit
grafikus

M.D.K

Illusztráció

— : Gerekeknek
Nők Lapja, 1963. aug 24 – 19 lap

Szávay Edit
grafikus

M.D.Y

Illusztrációk

Csiki Mária: A bírászem
Nők Lapja, 1963. julius 20 – 19 lap

Szaváy Edit
Grafikus

M.D.K.

Illusztrációk

—: Gyerekeknek
Nőt Lapja, 1963. ung 10 - 19 lap

Szávay Edith
illusztrálta

Sík Ilma = Hold-
sugár Kisasszony.
[Bp. 1947]-

DR. LÁZÁR BÉLA

MÁRCIUS 4-ÉN

PAÁL LÁSZLÓ HALÁLÁNAK 50.-IK

ÉVFORDULÓJÁRA MEGJELENIK:

DR. LÁZÁR BÉLA

PAÁL LÁSZLÓ

ÉLETE ÉS MŰVÉSZETE

MÁSODIK, TELJESEN ÁTDOLGOZOTT KIADÁS. A SZÁZNÁL TÖBB ILLUSZTRÁCIÓBAN, KÉT SZINES

Stáwiny Edit
grafikus

M.D.K

Illusztráció

Gallai Sándor: A hét ottonái
Nők Lapja, 1965. május 8-30 lap

Szavay Edit

Grafikus

Illusztráció

Bába Mihály: A leghedvesebb

Nők Lapja, 1965. május 8 – 30 lap

Kávay Edit, grafikus

A könyvet illusztrálta.

-1: Bodó béla: Bruni újabb Kalandjai

2

ESTI HIRLAP, Bp 1964. jan. 8.

Szávay Edit
Grafikus

M.D.K.

Illusztráció

Háromfai Sándor: Az ablakba, akasztott lámpa
Nők Lapja, 1965. május 1 – 30 lap.

Szalay Edit
Grafikus

M.D.K.

Illusztráció

Babits Éva: A királykisasszony és a rózsa
Nők Lapja, 1965. május 22 - 30 lap

Szavány Edit
Grafikus

M.D.K

Illusztráció

Várkonyi Endre: A két jó cimbora

Nők Lapja, 1965. jun. 12 - 30 kap

Szavay Edit
Grafikus

M.D.K.

Illusztráció

Fülöp György: A póruljait fagykirály
Nők Lapja, 1965. junius 5 - 30 kep

Szuváy Edit
graphus

M.-D.K

Illusztráció

Tasnádi Varga Éva: Tavaszi mese
Nők Lapja, 1965. maj 29 - 30 lg.

Szavay Edit

grafikus

M.D.K

Illusztráció

Altay hangit: A pinkósdi rózsa meséje.

Nők Lapja, 1965. jun. 19. – 30 lap

Szávay Edith

illusztrátta

Sik Ilma: Hold-
sugár kisanzony.
[Bp. 1947

Szávay Edit grafikus

a képzőművészeti Főiskola növendék kiállítása.

Szabad tép 1947 dec. 24. -40.-

Szávay Edit
grafikus

M.D.K

Illusztráció.

Pap Károlyné: Huszonhárom díványpárna
Nők Lapja, 1963. aug. 24 - 10 lap.

Szávay Edit
grafikus

M.D.K.

Illusztráció

Ávai János: Jankó vándorúton
Nők Lapja, 1963. ~~[illegible]~~ julius 17 - 19 lap

Szaváy Edit
grafikus

M.D.Y

Illusztráció

—: Okos Jusuf és a nap

Nők Lapja, 1965. julius 3. 30 lap

Gráv ay Edit
Grafikus

M.D.K

Illusztráció

Láng Ezelka: A cseresznyefa meg a rigó
Nők Lapja, 1965. junius 26 - 30 lap

M.D.K.

Szaszay Edit
grafikus

Illusztráció.

Forgács Ferenc cué: Kormos meg Bohó
Vörös Lapja, 1965. július 24 - 30 lap.

Szávay Edit
grafikus

M.D.K.

Illusztráció.

Rakosy Gergely: A megbabonázott kunyhó
Nők Lapja, 1965. ~~jul~~ augusztus 7 - 30 lap

M.D.K.

Szaváy Edit
Grafikus

Az otthon szépségéről, illetve szebbé tevéséről ír a szerző.
– Illusztráció.

Szaváy Edit: Tanrendem kívüli óra példákkal.
Nők Lapja, 1965. julius 31 – 16 lap

M.D.K

Szaváy Edit
grafikus

Benedek Franciska és Margit régi
tabáin mézesbábosokkal beszélget.

Szaváy Edit: Tabáin bolt.
Nők Lapja, 1965. aug 7 – 16 lap

Szavay Edit
grafikus

M.D.K

Illusztráció

Irsáky Margit: Szurka és Picurka
Nők Lapja, 1965. aug. 14. - 30 lap.

Grafika Szávay Edit akvarellja

a képzőművészeti Főiskola növendék kiáchítása.

Szabad tép 1947 dec. 24. - 40. -

Szávay Edit
grafikus

M.D.P

Illusztráció

Szántó Gábor: Meddig van a nap az égen?
Nők Lapja, 1965. szeptember 11. – 30 lap.

Szabóné Edit
grafikus

M.D.K

Illusztráció

Lukács Angéla: Kalácska
Nők Lapja, 1965. aug. 28 - 30 lap

Szávay Edit
grafikus

M.D.K.

Illusztráció.

— : Gyerekhetek
Nők Lapja, 1963. október 19 – 22 lap

Szabay Edit
grafikus

M.D.K.

Illusztráció

—: Gyerekek
Nők Lapja, 1963. október 5 — 22 lap

Szávay Edit
grafikus

M.D.K.

Illusztráció

— : Gyerekhuk

Nők Lapja, 1963. október 12 – 22 lap

Szaváy Edit
grafikus

M.D.K.

Illusztráció

Gyenkelnek:
Nők Lapja, 1964. jan 25 / - 30 kap

Szávay Edit
grafikus

M.D.K.

Illusztráció

Tenagy Sándor · Csiga - biga
Nők Lapja, 1964. jan. 4 - 30 lap

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-806
Szávay Edit
VILÁGOSSÁG
1963 MÁJ
1021

Szávay Edit rajza

szinte váratlanul fordul a régi csapásra; — Osztán — Az lehet — hagyja helybe Zsuzsika húgom —, de minek a kégyónak kolofila?

— Nem kolofil

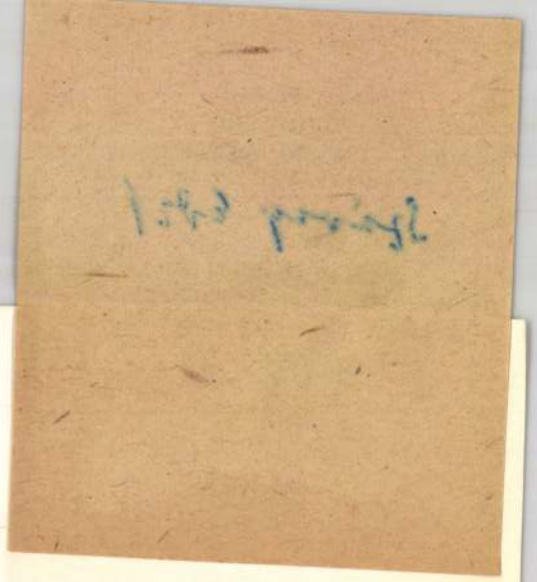

Rekontra parti

Soha jobbkor nem pottyanhattam volna a Medvés-torokba: ráérős szombat estefelé. Ráadásul Pista bátyáméknál csütörtökön disznót öltek.

Kolbász, májas, véres s jó ujjhegynyi fagyos tepertyű került az asztalra. Nem volt annak a tepertyűnek a lelke is kitapodva. Csak éppen annyi jött ki belőle, amennyit magától eresztett. Tudom, *erről is* Zsuzsika néném gondoskodott. Dicsérem is érte, ahogy ilyenkor illik.

Aztán „a fiatalok" után kérdezősködtem. Benn vannak Kolozsváron a színházban.

— Pedig nem is János Vitézt adják — zsémbel Zsuzsika néném. — Mindegy ezeknek lelkem, akármilyen lincercáj, ha egyszer színház, bolondulnak utána. [illegible] — próbálom békíteni csapkodni a hétnyüstös piros terítőt. Nem kell félni, hogy felborul a petróleum lámpa, mint még nem is olyan régen.

Én vagyok a felvevő, s Pista bátyám nem igen tiszteli a vendégjogot. Piros után is megkontrázza az első partimat. El is vesztem szerencsésen a piros-kontrát.

— Rekontrázni kellett volna — sepri be a négy darab öt banist Zsigi bácsi, amit voltaképpen Pista bátyám játszott meg neki.

Igaz. De ahhoz a makk ásszal kellett volna indulni. Elég baj, hogy ők is rájöttek . . .

Közben Zsuzsika néni előkiabálja valahonnan a két leánykát. Ilyenkor, hogy nincsenek itthon a fiatalok, ő gondozza az unokáit. Eljárt az idő. Viszi lefektetni [illegible] az első házba". Az ajtót azonban megpattintva [illegible] közöttünk.

Szabó Edit
grafikus

MDK.

Illusztráció

Balogh Béni: A rózsás romfa
Ifjúsági Lapja, 1965. szept. 18. - 24 lap

Szaváy Edit
grafikus

M.D.K.

Illusztráció

Tímár Hedvig: Sini világgá megy
Nők Lapja, 1966. szept. 25 - 30 lap

Szécsény Edit
grafikus

M.D.K

Illusztráció

Donászy Magda: Hó Kató.

Nők Lapja, 1964. febr. 8 – 30 lap

Szabay Edit
Grafikus

M.D.K

Illusztrációk

—: Gerekeknek
Nők Lapja, 1964. gulius 25 – 30 lap

Szaváy Edit
Grafikus

M.D.K.

Illusztráció.

Bodó Béla: Brumi a Balatonon
Nők Lapja, 1964. okt 31 - 30 lap

Szávay Echt
grafikus

M.D.K

Illusztráció

Enyedy György: A boncidai kalamájka
Nők Lapja, 1964. febr. 29 – 30 kap

Szávay Edit
grafikus

M.D.K

Illusztráció

Heves Ferenc: Az aringértolvaj
Nők lapja, 1964. febr. 22 - 30 lap

Szávay Edit
grafikus

M.D.K

Illusztráció

Fürtös Gusztáv: A furfangos vándorlegény
Vak Lagzija, 1964. ~~október~~ február 15. – 30 lap

M.D.K.

Szávay Edit
Grafikus

Illusztráció

Bodó Béla: Brumi a Balatonon
Nők Lapja, 1964. dec. 5. – 30 kap.

Szaváy Edit
Grafikus

M.D.K

Illusztráció

Bodó Béla: Brumi a Balatonon
Nők Lapja, 1964. nov. 28 - 30 lap

MDK

Szávay Edith

Művével résztvett a kiállitáson.

KmTárs. 1943. marc. - ápr. tav. kiáll.
Kiállitó művészek névsora. 29.lap

Szaváy Edit
grafikus

M.D.K.

Illusztráció

Várhonyi Ilona: Nagyokos vándorúton
Nők Lapja, 1963 szeptember 14 - 22 lap

1021

GYEREKEKNEK

HÁROMFAI SÁNDOR:

Az ablakba akasztott lámpa

Volt egyszer egy szegény ember. Nem volt annak egyebe, mint három derék fia, meg egy kis háza, amiben lakott. Dolgozott szorgalmasan esőben, napsütésben, szélfúvásban, de arról sohasem feledkezett el, hogy este abba kell hagyni a munkát, s ki kell akasztani a lámpát az ablakba. Ez a szokása volt csak, meg roppant szegénysége.

Beteg lett egyszer a szegény ember, nagyon beteg. Nyögött az ágyon, ahogy a beteg szokott s hivatta a három fiát. Azt mondja a legidősebbnek:

— No fiam, te úgy megerősödtél, lássuk, el tudod-e tartani a családot; de még azt is rádbízom, hogy este mindig akaszd ki a lámpát az ablakba. Talán még meg is gyógyulok...

Fogadkozott a fiú és ment is minden a rendjén, egészen estig. Este azonban elfelejtette abbahagyni a munkát és kiakasztani a lámpát.

Az apja még jobban nyögött az ágyon.

Azon az éjjelen drága kenőcsökkel, fűszerekkel rogyásig rakott szekéren evickélt arra az úton egy patikárius a sötétben. Messzire való lehetett, a lovai is ismeretlennek tartották az utat, vaknyomra léptek; felborult a szekér, minden összetört és az árokba folyt. A patikárius meg jajgatott, még jobban, mint a szegény ember, aki hallott mindent, ami kint történt.

Mondja is a legidősebb fiának másnap:

— No fiam, én meggyógyultam volna, ha te el nem felejted, hogy apád beteg, s mi volt a szokása. Így hát meghalok...

Odaugrik ám erre a középső fiú, s azt mondja:

— Ne haljon meg apám, majd én!... — s ezzel dologba kezdett.

De bizony ő is annyira belemelegedett, hogy még estére sem hagyta abba, s a lámpa megint nem került az ablakba. Pedig ezen az éjjelen két híres-neves orvos utazott arra, egy girhes lóval a sötét úton. Hát csak belefordultak az árokba s volt nagy jajveszékelés. De a szegény ember is jobban nyögött az ágyán, mint bármikor. Reggel aztán mondja a középső fiának:

— No fiam, terád is hiába bíztam a dolgot, ugyan meg is halhattam volna...

Akkor a legkisebb fiú állt elő, de nem szólt az egy szót sem; hiszen még erőtlen volt, hogyan is fogadkozott volna, hogy mindent úgy végez, mint az apja. De azért erős volt benne az elhatározás: ha csak lehet...! Végzett is nagy erőfeszítéssel mindent a maga rendjén és estére úgy elfáradt, alig várta, hogy abbahagyja; s kiakasztotta a lámpát az ablakba, pedig már alig állt a lábán.

Messzire el is világított a kis fény, de csak olyan vékonyan, mint egy fényes cérnaszál. Látta ám azt a kis fényt is messzire, aki láthatta. Még egy okos csillag is a többi között. Unatkozott is, kíváncsi is volt, mi világol; elindult hát a tornyok magasságában, hogy megismerkedjék a gyenge kis fényecskével, azt gondolta: — No ezt a kis csillagot még nem ismerem. Útközben még el is gondolta, mit mond majd az új testvérének, mivel bátorítsa. Hát látja ám, amint odaér, hogy nem is csillag az, hanem csak egy szerény kis lámpa, az ablakba akasztva. Bent meg látja a szegény embert; igen megsajnálta, betopogott hozzá, megsimogatta, megfordította, aztán lábujjhegyen újra kiment és sietett visszsza a boldog helyére, a tornyok fölé.

Hát reggel csak felkel ám a szegény ember, tiszta egészséggel s mondja a legkisebb fiának:

— No fiam, te jól végezted. Te leszel a gondviselője ennek a lámpának, s a többiről ne búsulj, mert minden éjjel vendéged lesz majd a boldog csillag s az ellát téged mindennel.

Hát ahogy ezt mondja, leesik a tekintetük a földre, s ott minden lépésre olyan temérdek apró gyémántot látnak, hogy szemük-szájuk elállt.

Persze, amerre lépegetett lábujjon a boldog csillag, a sarkáról lehullott a csillagpor, s az mind a szegény emberé lett, meg a legkisebb fiáé.

A másik két fiának meg csak ennyit mondott a szegény ember:

— Ha boldogulni akartok, mindig látni kell! És belevilágítani a sötétbe, kinek mekkora lámpája van, akkorával — még ha értelmetlennek látszik is.

Szávay Edit rajzai

DUBRAVECZ ATTILA:

Tavaszi ének

Jégistrángos
téli mezők
emléke már
messze jár

Aranybarna
bársony-csikó
a tavaszi
napsugár

Bojtosfarkú
lágy-sörényű
szellő száll
a réteken

Mint tavaszi
vidám füttyszót
hallgassátok
énekem...

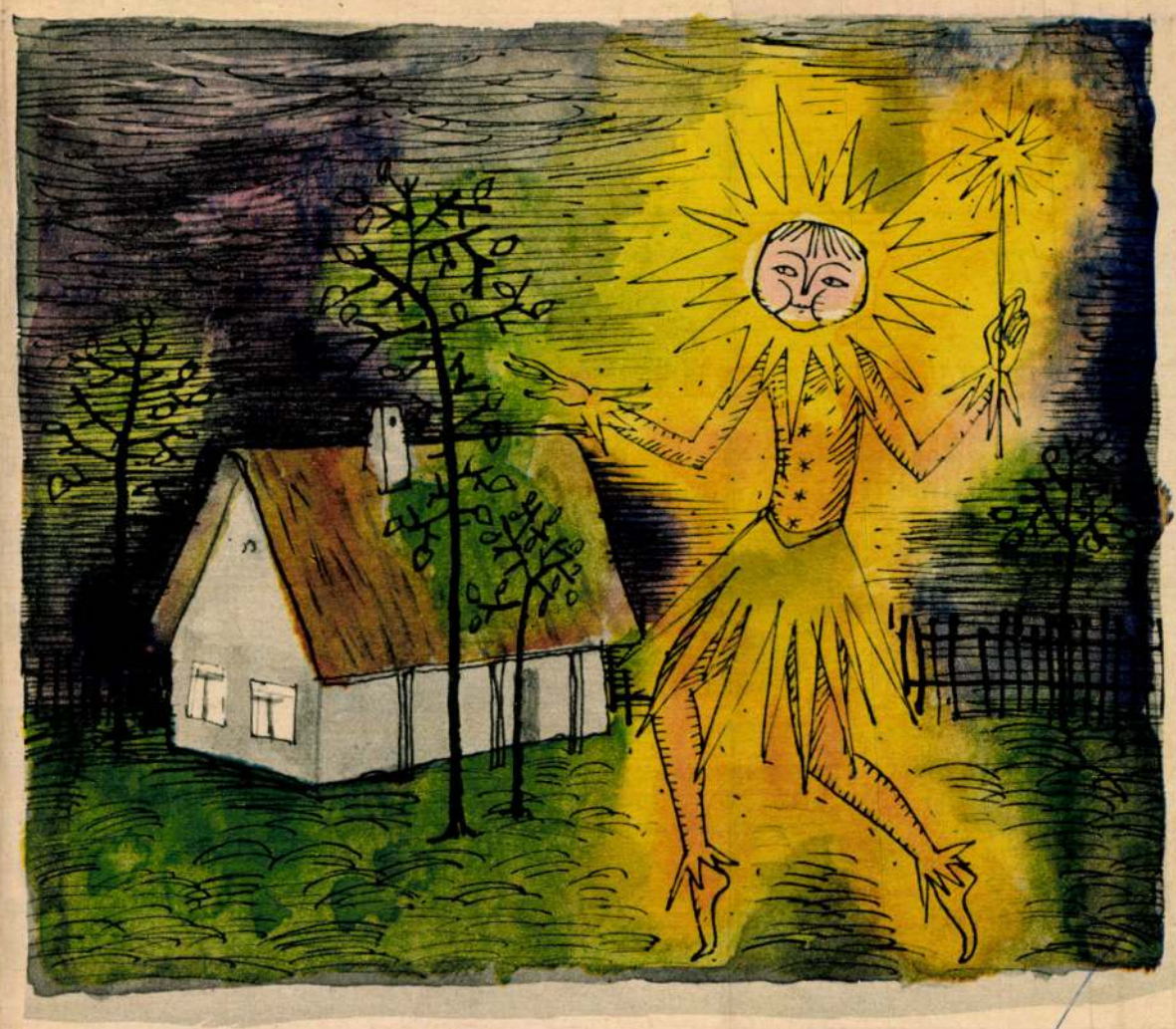

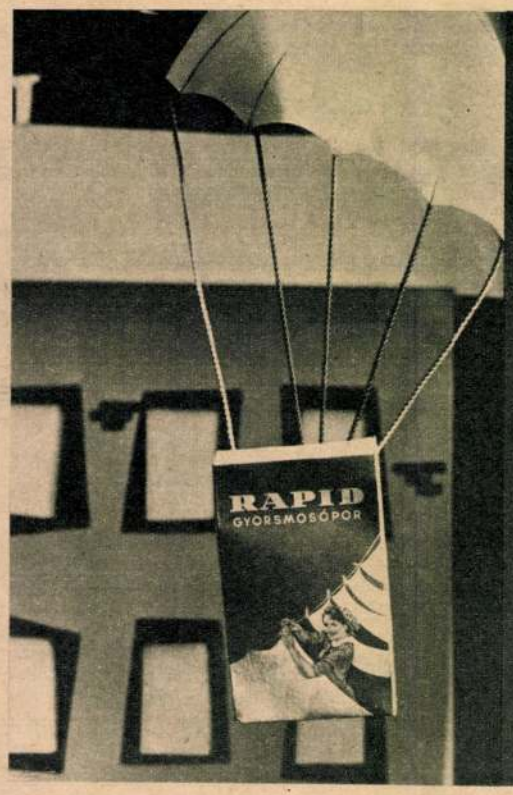

GYORS-
MOSÁS?

RAPID

KELL
HOZZÁ
SEMMI
MÁS!

TAVASZRA
ÚJ RUHÁT
A

CORVINBÓL!

MŰSZÁLAS
CSÍKOS,
MODERNSZABÁSÚ
RUHA
220,— FT

LEGNAGYOBB ÁRUHÁZ
CORVIN

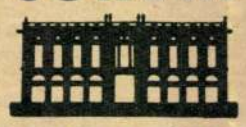

LEGNAGYOBB VÁLASZTÉK

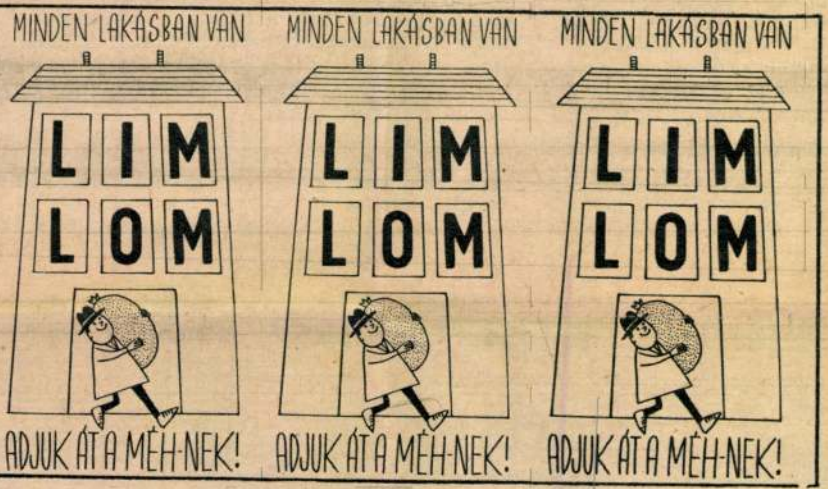

Nem
zsákbamacska,
hanem

PATYOLAT
hálós
gyorsmosás
3 nap alatt 4 kg
6 forint 60 fillér

RENDEZZE
ÚJ
FELVÉTELEIT!

FOTÓALBUMOK
NAGY
VÁLASZTÉKBAN

PAPÍR,
VÁSZON,
FÉLBŐR,
MŰANYAG
KÖTÉSBEN,
TÖBB MÉRETBEN

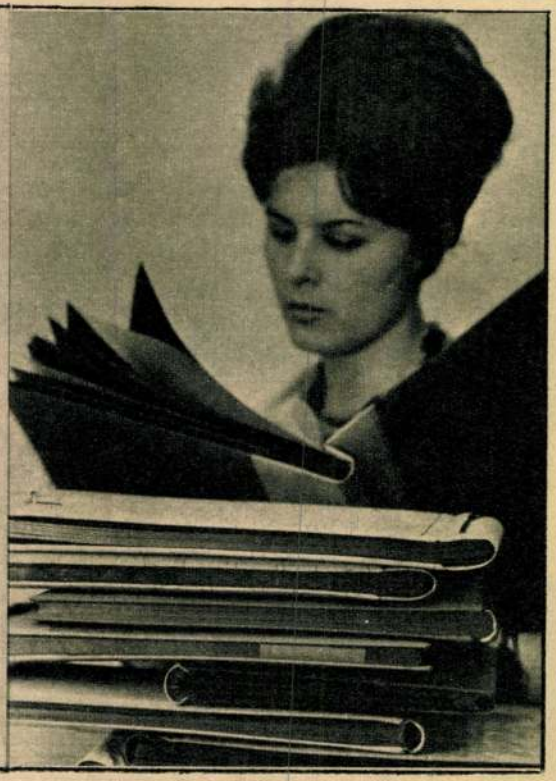

HIDEG TÁLAK
CSEMEGÉJE **A SZARDÍNIA**

ÍZLÉSE SZERINT VÁSÁROLHAT A BŐ VÁLASZTÉKBÓL!

1 Szávay Edit festő
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
ZALAI HÍRLAP
1966 MÁR - 6.

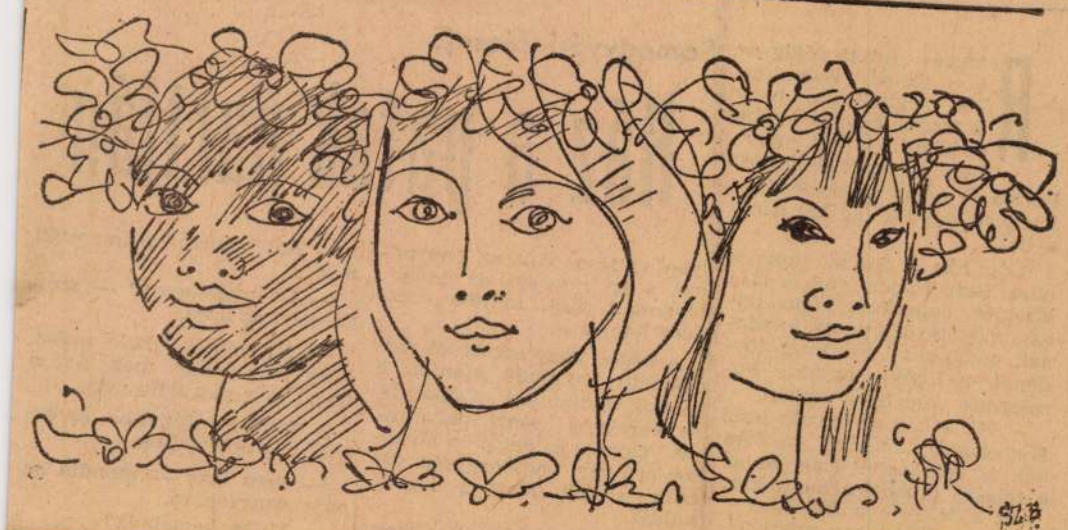

Szávay Edit rajza

Földeák János:

ASSZONYT DICSÉRŐ

Estétől hajnalig végtelen versekkel dicsérhetnélek,
együtt élt huszonkét évünket sorjázva elő,
hogy rója le nemes háláját, tárja ki titkát a lélek.
Mert perlekedni a halállal még fölemelő,
még nyugtató érzés, ha nincs adósságunk magunkkal
[szemben,
s szövetségünkre az áltatás szennye sem tapad.
Az elpergett két évtizedben nem éltek kívülünk szebben
Európánk vérfelhős, viharos egei alatt...

Asszonyi kincseid is bálványozhatnám, termékeny tested
vonzó szépségét, a már huszonkét éve csodált
káprázatos műhelyt s utánozhatatlan gyönyörű rendet,
melynek törvényeit két fiunk élteti tovább;
lehetnék szerelmes lobogású férfi, de csalárd képlet
kerekednék ki, és bizalmunk csorbulna megint;
minket az örök folytonosság meggyőződése is éltet,
és korunk a szivek szabadítóinak tekint.

Estétől hajnalig végtelen versekkel dicsérhetnélek,
s büszkélkedve kiáltozhatnám: mi egyek vagyunk!
Hűségünkben nemcsak a testünk kívánó vágya a lényeg,
sosem volt egyetlen mércénk a hevünk és fagyunk.
Bennünket az osztály: a szolgák s szegények iszonyú sorsa
igazított össze, s holtunkig a szétüldözött
munkások, parasztok számára hullajtott mostoha morzsa
réme is bujtogat még tiszta csókjaink között.

Asszonyi kincseid foglalata a harc, a konok szándék;
a népben bízni csak, és bátran, ki felel: hit-e?
Mi lenne a sorsom (erre is választ!), ha egyedül járnék?
S győzhet-e így szerte milliók igaza, hite?
A jövő elválaszthatatlan társai, s asszony és férfi
közös lázadása vagyunk: a változó világ
fölött már hatalom, és aki előlünk dacból sem tér ki,
tűrje: szaporodnak vele a sors-tragédiák...

Somogyvári József:

Ház a patak partján

Remegés futott végig az öreg Galamboson, amikor meghallotta, hogy a Szalai kovács eladja a házát. A fiát mérnöknek taníttatta, most Pesten él, hozzá költözik a feleségével együtt. Így hát eladó a ház.

Szép ház a Szalai kovács háza. Szép helyen van, a falu közepén, nagy kert, tágas udvar, mögötte kis patak folydogál, amelyben nyaranta fürdenek a libák, kacsák. Parasztnak való hely, igazán.

— Az a ház az enyém lesz! Megveszem, mégha pucérra kell is vetkőznöm érte. És az a féleszű is észhez tér akkor.

Az a féleszű: a fia.

Szerencsétlen ő a gyerekeivel. A lányával is mennyi baj volt. Alig tudta elszakítani attól a kódistól. Az egész familiája csősz, éjjeliőr, szolgalegény, meg ilyesféle volt. Meg is verte egyszer a lányt, megverte kegyetlenül. Aztán az a senkifia eltűnt a faluból. Félfüllel hallotta, hogy Pentelére ment.

Ennek már közel hat esztendeje. A lány még mindig lány. Vénlány... Makacskodik, kikosarazza egymásután a kérőit, de majd az idő... Majd az begyepesíti a fejelágyát.

Most meg a fia!... A Dános Mihály lányába habarodott bele. Hiába volt Dános majorgazda a gróf idejében, azért csak cseléd. Béres... Ő volt a főkolompos a téeszszervezés idején, és most ő az elnök. A „Dózsa Népe" elnöke.

Elhúzta a száját Galambos, amikor idáig ért gondolataiban.

Még aznap délután beállított a kovácshoz.

— Én megveszem a maga házát, mesterem.

lyen vallásos volt az öregmama, s ha ránézett az ember, olyannak tűnt, mintha százéves lenne.

A sógor nagy szemeket meresztett. Segíteni? Menjen a téeszbe Galambos Gábor is, és keressen pénzt magának ott. Tavaly is negyven forintot ért egy munkaegység. Ne csak a fiát meg a lányát küldje.

— De neked jó volt akkor, mikor a lovad megdöglött ötvenháromban, s a bátyám odaadta a szép kétéves csikót — kelt a bátyja védelmére Örzse, mikor látta, hogy az ura csak hallgat. — Akkor fizetted ki, amikor tudtad. Ő se kéri isten nevében. Majd visszaadja, ha lesz neki miből. Eladunk mi is valamit, hogy a pénz összegyűjjön.

— Itt a család becsületéről is szó van — tette le a garast Etel. — Ha a ház meglesz, a gyerek gondolkodni fog, megéri-e. Megéri-e, hogy odaköss se magát ahhoz a személyhez? Vagy a ház, vagy a lány... Nem hiszem, hogy a lányt választaná. Ismerem a fajtámat. Galambos-vér van őbenne is.

Megegyeztek hát, hogy előteremtik, ami még hiányzik. Etelnek is vannak jóemberei Kölesen.

Juliska csak ült a sarokban és hallgatott. Olyan szomorúság ereszkedett a lelkére, mint akkor, amikor Barnaki Pista elment Dunaújvárosba. Sírni tudott

— Azt ugyan nem veszi meg.

— De megveszem! — szólt gőgösen az apja.

— Nyugodjon bele apám, hogy nem veszi meg. Azt a házat már megvette más.

A szemek kitágultak, az arcok megmerevedtek.

— Nem igaz — mondta az apja nagysokára.

— Miért hazudnék?

— És ki vette meg?

Estéből hajnalig végigsírom verssekkel dicsérhetnélek,
hogy tőretlen álmunk a holnap gondjai előtt,
hogy az emberért és egymásért szánvetést ha tart a lélek,
nem kell szégyelnünk a mögöttünk nyújtózó időt.
Nincsen alázó adósságunk a néppel s magunkkal szemben.
Ha hibáztunk olykor, az é gúnyolható kaland.
Szerelemmel, harccal éltünk, s em hiába hittünk a szebben
vén Földünk napkelető, tiszta égei alatt...

Szabay Edit
grafikus

M.D.K

Illusztráció.

Fürtös Gusztáv: A deál válasza
Nők Lapja 1963. nov. 2 – 22 lap

Szaváy Edit
grafikus

M.D.K.

Illusztrációk

—: Gerhekner
Nők Lapja, 1963. október 23 – 22 kap

Szabó Edit
grafikus

M.D.P.

Illusztráció

—: Gyerekeknek
Vörös Lapja, 1963. november 23 – 22 lap

Szávay Edit
grafikus

M.D.K.

Illusztrációk.

Varkonyi Katalin: Szerencsés Talpas'.
Nők Lapja, 1963. november 9 – 22 lap

Szaváy Edit
grafikus

M.D.K

Illusztráció

—: Gyerekkuk

Nők Lapja, 1963. szeptember 7 – 22 kep

Szaváy Edit
grafikus

M.D.K.

Illusztráció

—: Gyerekek

Nők Lapja, 1963. szeptember 21 – 22 hap

Szabary Edit
grafikus

M.D.K.

Illusztráció

Rákosy Gergely: A pók utazása
Nők Lapja, 1963. november 16 - 22 sep

M.D.Y

Szávay Edit
grafikus

Illusztrációk

— : Gyerekeknek
Nők Lapja, 1962. május. 17–19 lap.

Szávay Edit
grafikus

M.D.K.

Illusztráció

Arvai János: A halászfiú meg a csodatükör
Nők Lapja, 1963. január 26 – 19 lap

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Bősz Jenő: Az írás-olvasási szavarban szenvedő gyermekekről
Nők Lapja, 1962. december 29 – 14 lap.

1454

Szávay Edit
grafikus

M.D.K.

Illusztráció

Páist Margit: A szerkány vacsorája
Nők Lapja, 1963. jan 12.— 19 lap

Szávay Edit
grafikus

17.D.K.

Illusztrációk.

Láng Etelka: A pórul járt veréb
Nők, Lapja, 1963. május 8 – 19 lap

Szávay Edit
grafikus

M.D.K.

Illusztráció

Gyenes István: Kinélő lighaglat receptre, ...
Nők Lapja, 1963. május 15 - 8 lap

Szávay Edit
grafikus

M. Dk

Illusztráció

Lukács Angéla: Kóbor pálak
Nők Lapja, 1963. junius 22 - 19 lap

Szabay Edit
grafikus

M.D.K.

Illusztrációk.

Gallay Sándor: Balatoni mese
Nők Lapja, 1963. május 1 - 19 lap

Szávay Edit
grafikus

M.D.K.

Illusztráció

Varhonyi Ilona: Holdsugár-tündér és a bábok
Vők Lapja, 1963. április – 19

Sraváy Edit
grafikus

M.D.K

Illusztrációk

Nagy Ibolya: Pipike érkel
Vörös Lapja, 1963. április 13 - 19 kép

Szávay Edit
grafikus

M.D.K.

Illusztráció

Vaikonyi Endre: A legszebb ajándék
Nők Lapja, 1963. március 26 - 19 lap

Szávay Edit
grafikus

M.D.K

Illusztráció

Fürtös Gusztáv fordítása: A bátor farkas
Nők Lapja, 1963. május 4 — 19 lap

Szávay Edit
Grafikus

M.D.K.

Illusztráció

Bús Ilona fordítása: Tyukanyó
Vöh Lapja, 1963. május 11 – 19 lap

MDK

Szávay Edit
grafikus

Illusztrációk.

Rozmyói György: A majom és a medúza
Nők lapja, 1963 május 18–19 lap

M.D.K.

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Octav Pancu-Iasi: A Bársonyherceg
Nők Lapja, 1963. május 25 - 19 lap

Szabay Edit
grafikus

M.D.K.

Illusztráció

Pintér Géza: Órabolt
Nők Lapja, 1963. február 16–19 lap

Szavay Edit
grafikus

M.D.Y

Illusztráció

Bakó Ágnes: Szomorú-herceg és a pásztorlányka
Nők Lapja, 1967. dec. 9. - 30 lap.

Szavány Edit
Grafikus

M.D.K

Illusztráció

Sőos Gyula átdolgozása: Sikerlelen vadászat.
Nok Lapja, 1967. december 2 – 30 lap

M.DY

Szavány Edit
grafikus

Illusztráció

Szaványi János: Tücsökprimás kalandja.
Nők lapja, 1967. november 18 - 30 kap.

MDK

Szecsay Edit
Grafikus

Illusztráció

E. Kovács Kálmán: Árva Péti
Nők Lapja, 1967. nov. 4-30 lap.

Szuvag Edit
grafikus

M.D.V
1

Illusztráció

Lőrincz Pál: Aranyablak
Nők Lapja, 1967. okt. 28 - 30 lap

Szavay Edit
grafikus

M.D.K.

Illusztráció

Lengyel Balázs fordítása: Manna nincs otthon
Nők Lapja, 1967. nov. 11-30 lap.

Szabány Edit
grafikus

M.D.K.

Illusztráció

—: megjelenés

Nők Lapja, 1963. dec. 14 - 22 lap

Szavay Edit
Grafikus

M.D.K.

Illusztráció

Marthy Barna: A karbunkulus torony
Nők Lapja, 1963. dec. 7 - 22 kep

M.D.K.

Szabó Edit
grafikus

Illusztráció

Hunyor Ágnes: Hóvirág
Nők Lapja, 1963. február 23 – 19. lap

Szavay Edit
Grafikus

M.D.K

Illusztráció

Tasnádi Varga Éva: Téli este
Dők hapja, 1965. febr. 27-30 hep.

Szavány Edit
grafikus

M.D.K.

Illusztráció.

Török Rezső: A pórulját varázsló
Nők Lapja, 1965. márc. 6 - 30 lap

Szaváy Edit
graphus

M.D.K.

Illusztráció

Várhonyi Erzsébet: Két virág követsége
Nők Lapja, 1965. márc. 13 - 30 lap

Szaváy Edit
grafikus

M.D.K

Illusztráció

Kapusári Béla: Tura vers
Vörh Lapja, 1965 felt. 24 - 30 lap

Szavág Edit
Grafikus

M.D.K.

Illusztráció

Bús Ilona: A hóember
Nók Lapja, 1965. ~~márc~~ febr. 27 - 30 lap

Szaváy Edit
Grafikus

M.D.K

Illusztráció

Ámon Ágnes: Földrajzóra a magasban
Nők Lapja, 1965. április 10 - 30 lap

Szávay Edit
grafikus

M.D.K.

Illusztráció

Nagy Ibolya: Tulipánok tüdőszlete
Nők Lapja, 1965. április 24 - 30 lap.

Szaváy Edit
Grafikus

M.D.K

Illusztráció

Bodó Béla: Brumi a Balatonon
Nők Lapja, 1964. dec. 19 - 30 lap.

Szabó Edit
grafikus

M.D.K.

Illusztráció

Szabó Edit: Idill és arnyék
Nők Lapja, 1965. jan 23 - 14 kép

Szávay Edit
Graphus

M.D.H

Illusztrációk

Inge Kellermann: Mese a számokról
Nők Lapja, 1965. jan 23 – 30 lap

Szavány Edit
grafikus

M.D.K.

Illusztráció

— : Az okos sünike
Nők Lapja, 1965-jan 23 - 30 lap

Szabóné Edit
Grafikus

M.D.K.

Illusztráció

Szabóné Edit: Festők és hajósok festői vigetén
Nők Lapja, 1965. jan 30 - 16 lap

Szaváy Edit
grafikus

M.D.Y

Illusztráció.

Enyedy György: Egiříshola
Nők Lapja, 1965. jan. 30 - 30 lap.

M.D.K

Kovács Edit
grafikus

Illusztrációi

Kodó Béla: Brumi a Balatonon
Nők Lapja, 1964. dec. 25. – 30 lap

Szalay Zoltán
Grafikus

M.D.M.

Illusztráció

Bodó Béla: Brumi a Balatonon
Móra Kapja, 1965 jan 2 - 30 lap

M.D.K

Szalay Edit
grafikus

Illusztráció

Szalay Mária: A kalapostündér
Móra Kaszja, 1965. január 16-30 lap

Szalay Edit
grafikus

M.D.K.

Illusztráció

Bodó Béla: Bonni a Balatonon
Nők Lapja, 1965. jan 9. - 30 lap

Szaváy Edit
grafikus

M.D.K

Illusztráció

Borsi Darázsfórsef: Óhajtlak már
Nők lapja, 1965. febr. 20 – 30 kap

Ph. 14

Chapman Street
Greenwich

Dear Sir or Madam

Please send me 20 – 30 feet
of 2 in. Hawser laid Manila rope

Rissay Edit
Grafikus.

M.D.K

Illusztráció

Darvis Endre: Lin
~~Elit és Gr~~ Nők Lapja, 1965. febr. 20 - 30 kap

Mr. Ralph Bunche
Department of State
Washington, D. C.

Szaváy Echt
grafikus

M.D.K.

Illusztráció

Lukács Angela: Kati a nap
Nők Lapja, 1965. febr. 13-30 lap

M.D.K.

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Donászy Magda: Brunnog a bocs
Nők Lapja, 1965. febr. 6 – 30 lap

Szaváy Edit
Grafikus

M.D.Y.

Illusztrációk

Csóringi György: Pipicske bálba megy
Nők Lapja, 1964. jul. 11 - 30 lap

Szávay Edit
grafikus

M.D.K

Illusztráció

Rákosy Gergely: Lapulevél
Nők Lapja, 1964. szept 12 – 30 lap

Szaváy Edit
Grafikus

M.D.Y

Illusztráció

Kopré József: Mese a jólnevelt sündisznósól.
Nők Lapja, 1964. aug 29 – 30 lap

Szávay Edit
Grafikus

M.D.K

Illusztráció

Bodó Béla: Brumi a Balatonon
Nők Lapja, 1964. november 21 – 30 lap.

Szabáy Edit
grafikus

M.D.K.

Illusztrációk

Bodó Béla: Brumi a Balatonon
Nők Lapja, 1964. nov. 14 - 30 lap.

Szavay Edit
Grafikus

M.D.K

Illusztráció

Bodó Béla: Brunni a Balatonon
Nők Lapja, 1964. okt 31 - 30 lap.

Szavány Edit
grafikus

M.D.K.

Illusztráció

Bodó Béla: Brunn a Balatonon
Nők Lapja, 1964. okt 24 – 30 kap

M.D.K.

Szaváy Edit
grafikus

Illusztráció

Bodó Béla: Brunni a Balatonon
Vörös Lapja, 1964. okt. 17 - 30 kap

Szávay Edit
grafikus

M.D.K

Illusztráció

Bodó Béla: Brumi a Balatonon
Nők Lapja, 1964. Ort. 10 – 30 lap

Szávay Edit
grafikus

M.D.K.

Illusztrációk

Bodó Béla: Brunni a Balatonon
Nők Lapja 1964. okt 3 - 30 fop

Szaváy Edit
grafikus

M.D.K.

Illusztrációk

—: Gyerekhuez
Nők Lapja, 1964. szept 26 – 30 kap.

Szávay Edit
grafikus

M.D.K.

Illusztráció

Forgács Ferencné: Kormos meg Bohó
Nők Lapja, 1964. szept. 19 – 30 lap

M.D.K

Szaváy Edit
grafikus

Illusztráció

Forgács Ferencné: Konnos meg Bohó
Nők Lapja, 1964. aug 8 - 30 kap

M.Dk

Szaváy Edit
grafikus

Illusztráció

Várhonyi Endre: A nap, a merőkündére, meg az emberek.
Nők Lapja, 1964. augusztus 15 – 30 lap.

Szavay Edit
Grafikus

M.D.Y

Illusztráció

Szerinai Marianne fordítása: Többet ésszel mint erővel
Nők Lapja, 1964. augusztus 22 — 30 lap.

Szabó Edit
grafikus

M.D.K

Illusztráció

T. Kiss Klementin: Jancsi Maci nyaralni megy
Nők Lapja, 1964. aug 1. - 30 kap.

Szaváy Edit
grafikus

M.DK

Illusztrációk

Varhonyi Endre: Jobb későn, mint soha
Nők Lapja, 1964. junius 6 - 30 lap

Szávay Edit
grafikus

M.D.K.

Illusztráció

Szirmai Mariannc jordítása: Két hérékpár
Nők Lapja, 1964. jun. 13 - 30 lap

Szávay Edit
grafikus

M.D.K

Illusztráció

Füertös Gusztáv: Drugókirály
Nők Lapja, 1964. julius 18 – 30 lap

Szeiwag Edit
Grafikus

M.D.K.

Illusztrációk.

Marthy Barna: Galya apó
Nők Lapja, 1964. május 9 – 30 lap

M.D.

Szaváy Edit
Grafikus

Illusztráció

Vihar Béla: Pillanatképek.
Nők Lapja, 1964. ápr. 25 – 30 lap

M.D.K.

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

—: A rovan róka tsakja
Nők lapja, 1964. május 2 – 30 lap

M.D.K

Szabó Edit
Grafikus

Illusztráció

Forgács Ferenc: Kormos meg Bobó
Nők Lapja, 1964. április 12 - 30 fg.

Szaváy Edit
grafikus

M.D.V

Illusztráció

Karcsai Kulcsár István: Hókirály bécsénja
Nők Lapja, 1964. márc 7. — 30 kap

M.D.K.

Szalay Zoltán
grafikus

Illusztráció

Forgács Ferenc: Kormos meg Boho
Nők Lapja, 1964. márc. 14 - 30 fill.

Szaváy Edit
grafikus

M.D.K

Illusztrációk

Rákosy Gergely: A szó és a tett
Nők Lapja, 1964. marc 21. – 30 kap

M.D.V.

Szávay Edit
Grafikus

Illusztráció

Bús Sloma: Találos kérdések
Nők Lapja, 1964. márc 28 - 30 lap

M.D.K

Szávay Edit
Grafikus

Illusztrációk

Vaihonyi Endre: Aranyszúcha
Nők Lapja, 1964. ápr 4. – 30 lap

Szávay Edit
Grafikus

M.DK

Illusztráció

Kopré József: Mocorgó
Nők Lapja, 1965. február 6 – 30 lap

MDK

Szávay Edit (grafikus)

Illusztrációival jelent meg Bodó Béla: Brumi az iskolában c. műve a Móra Ferenc Könyvkiadó gondozásában.

Gy. Z.: Bodó Béla: Brumi az iskolában.
Ország-Világ, Bp. 1961. 21. sz. (6. l.)

Szávay Edit
Grafikus

M.D.K.

Rajz

Dr. Gergely Károlyné: Nagyvenőt csatát kell megnyernem
Nők Lapja, 1960. dec. 1. — 48 szám

Szávay Edith, [Grafikus] MOH

A Brumi = Könyvek illusztrátora.

A. G.: Bodó Béla: Brumi újabb kalandjai
473. l.

Bp. 1959. október IX/10.

KÖNYVTÁRÁT

M.D.K

Szabó Edit
grafikus

Illusztráció

Ivanyi Mária: Elaludt a nagymama
Nők Lapja, 1964. január 4 – 30 lap

Szávay Edit
grafikus

M.D4

Illusztrációk

— : Gyerekeknek

Vöröshajú (1962. ~~április~~ 21. — 19 lap

Szávay Edit, grafikus

M.D.k

Rajza.

Repr.

T. Gy.: Igazi bolt

22.

Család, s. iskola, bp. 1962. június.

MDK

Szávay Edit

Bánfi János: Egyszer volt, hol nem volt... című gyermekmeséket tartalmazó könyvéhez készitett rajzokat Szávay Edit.

Bánfi János: Tündérkert. c. könyvének rajzait készitette Szávay Edit.

Magyar Kulturszemle, 1943.dec.15. 26.1.

Szávay Edit
grafikus

M.D.K

Illusztráció

Várhonyi Ilona: Aranyszárny és a többiek
Nők Lapja, 1963. július 6–19 lap.

Szávay Edit
grafikus

M.Dk

Illusztrációk

Nagy Ibolya: Csupacsipp legény
Nők Lapja, 1963. junius 29 - 18 lap

Szávay Edit
grafikus

M.D.K.

Illusztráció

Domány Magda: Hoemburc
Vörös Lapja, 1963. március 2 - 19 lap

Szávay Edit
grafikus

M.D.F.

Illusztráció

Tamádi Varga Éva: Az öreg Topogó
Nők Lapja 1963. március 9 – 19 kép

Szalay Edit
grafikus

M.D.K.

Illusztráció

Gyárfás Endre: Machóébresztő
Wök Lapja, 1963 március 23-19 lap

Szaváy Edit
grafikus

M.D.K.

Illusztrációk

Rákosy Gergely: A neveretes toronyóra
Nők Lapja, 1963. julius 13 – 19 hep

Szávay Edit
grafikus

Illusztrációi

Varázsceruzája: Őszi este.
Nők Lapja, 1973. november 3-31 oldal

Szaváy Edit
grafikus

Illusztráció

— : Öregapánkesztyűje.
Nők Lapja, 1973. november 10 – 30 oldal

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Enyedy György: Habakukk – a minimanó
Nők Lapja, 1973 november 17 – 30 oldal.

Szávay Edit
Grafikus

Illusztráció

Joel Lehtonen: A horgász és a nereuse.
Nők Lapja, 1973. november 24 – 30 oldal.

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Tasnádi Varga Éva: Sziluetesnap.
Nők Lapja, 1973. dec. 8 – 30 oldal.

Szaváy Edit
grafikus

Illusztráció

Bakó Ágnes: A hópelyhek tudtak
Nők Lapja, 1973. dec. 22 - 30 oldal.

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Orsvát Erzsébet: Békombákom birodalma.
Nők Lapja, 1973. december 15 - 30 oldal

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Vanga Katalin: Dunnye bácsi.
Nők Lapja, 1973. július 7 – 30 oldal

Száo ay Edit
grafikus

Illusztráció

Nők Lapja, 1974 febr. 16 – 30 oldal
Ramner Gizella: A Kiviri só mesége

Szavay Edit
Grafikus

Illusztráció

Balogh Béni: A Princses-hegy titka.
Nők Lapja, 1974. február, 9-30 oldal

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Rammer Gizella: A hívizi tó mesije
Nők Lapja, 1974. febr. 23 - 30 oldal

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

I. Barkóczy Ilona: Hová lett a Télapó csizmája
Nők Lapja, 1974. február 2 – 30 oldal.

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Vidor Miklós: A szénégető meséje
Nők Lapja, 1971. január 49-30 oldal

Szávay Edit
graphus

Illusztráció

Ujhelyi Mária: A hiszlány, akit elhagyott a pór.
Nők Lapja, 1974. január 5–30 oldal

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Tordon Ákos: Bömbi, a zseboroszlán.
Nők Lapja, 1974. jan. 12 - 30 oldal.

Szávay Edit
grafikus

Illusztrációi

Bakó Ágnes: Mese a naplóról
Nők Lapja, 1974. márc. 2. – 30 oldal.

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Barsi Sári fordítása: Mese a fekér hiszményszerűről.
Nők hajja, 1974. jan. 26 - 30 oldal

Szávay Edit
Grafikus

Illusztráció

Bars Sári: A bárogó lék dolmánya
Nők Lapja, 1974. márc. 9 – 30 oldal.

Szávay Ezert
grafikus

Illusztráció

Javór Eszter: Mese a tulipános ládáról.
Nők Lapja, 1974. márc. 23 - 30 oldal

Szaváy Edit
grafikus

Illusztráció

Fabvay Mihály fordítása: A meghívás.
Nők Lapja, 1974. márc. 16-30 oldal.

Szabay Edit
grafikus

Illusztráció

Vidor Miklós: Sárhányok alhonya
Nők Lapja, 1974. márc. 30-36 oldal

Szabóy Edit
grafikus

Szabóy Edit grafikus Kairóban
a Tahrir-téren lévő Múzeumról
készített leírást.

Szabóy Edit: Múzeum a Tahrír-téren
Nők Lapja, 1974. április 13 - 16 oldal.

Szabóky Edit
grafikus

Illusztráció

Petrovay Margit: Az álmatlan király
Vörös Csillag, 1974. április 6– 30 oldal.

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Gandhay Erzsi: Itt a tavasz.
Nők Lapja, 1974. apr. 13 - 30 old.

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Tardon Ákos: Ali rabló és a negyven baba
Nők Lapja, 1974. április 20 – 30 oldal.

Szeiray Edit
grafikus

Illusztráció

Tasnádi Varga Éva: Zsolti az erdőben.
Vők Lajos, 1974. április 27 – 30 oldal.

Szaváy Edit
grafikus

Illusztráció

Kolozsvári Grandpierre Emil: Az okoslány.
Nők lapja, 1974. május 11 – 30 oldal

Szávay Edit
Grafikus

Illusztráció

H. Koltai Éva: Peti és pajtásai.
Nők Lapja, 1974. május 4 - 30 oldal.

Szaváy Edit
grafikus

Illusztráció

Balogh Béni: Arany gerezd.
Nők Lapja, 1974. magyis 18-30 oldal

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Ölbey Irén: A gyémántpatak.
Nők Lapja, 1974 május 25 - 30 oldal

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Trencsényi László: A hét fejű sárkány halandjai.
Nők Lapja, 1974. junius 1 – 30 oldal.

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Ócskató: Erdei hárikó.
Nők Lapja, 1974. junius 8 – 30 oldal.

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Tarján Ince: A madárijesztő.
Nők Lapja, 1974. junius 15. 30 oldal.

Szávay Edit
Grafikus

Illusztráció

Bahó Ágnes Tücsi és a kivályné.
Nők Lapja, 1974. junius 25 - 30 oldal

Szavány Edit
grafikus

Illusztráció

Demény Ottó: Tortúra
Nők Lapja, 1974. junius 29 - 30 lap.

Szavay Edet
grafikus

Illusztráció

Csukás István: A molnár tyúkja
Nők Lapja, 1974. július 6 - 30 lap.

Szarvas Edit
Grafikus

Illusztráció

Joó Katalin: Zsiroskenyér az akváriumban.
Nők Lapja, 1974. július 20 - 30 lap

Szabady Edit
grafikus

Illusztráció

Tordon Ákos: Az erdő és az őz.
Nők Lapja, 1974 julius 6 - 30 lap.

Szávay Edit
Grafikus

Illusztráció

Trencsényi László: A varázsige
Nők Lapja, 1974. július 13-30 lap

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Dovászy Magda: Napsapongó
Nők Lapja, 1974. julius 13 - 30 lap.

Szávay Edit
Grafikus

Illusztráció

Demény Ottó: Utanás Hóperenciában.
Nők Lapja, 1973. dec. 29 - 30 oldal.

Szávay Éva
Grafikus

Illusztráció

Petrolay Margit: Tengeri utazás.
Vörös Lapja, 1973. dec. 1 - 30 oldal.

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Tarjan Ilona: Anyák és gyerekek.
Nők Lapja, 1973. julius 14 - 30 oldal.

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Szirmai Marianne: Tünde a hableány
Nők lapja, 1973. julius 21 - 30 oldal.

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Bakó Ágnes: Nevelősmese.
Nők Lapja, 1973. okt. 27 - 30 oldal.

Szabó Edit
grafikus

Illusztráció

Gy. Szabó: Mese az elveszett időről.
Nők Lapja, 1973. okt. 13-30 oldal

Szávay Echt
grafikus

Illusztráció

Radulyi Márta: Utarás.
Nők Lapja, 1973 okt. 6 ~ 30 oldal

Szavay Edit
grafikus

Jelusztráció

Balogh Béni: A basa meg a palác.
Nők Lapja, 1973. okt. 20-30 oldal.

Sraivay Edit
grafikus

Illusztráció

Tasnádi Varga Éva: Óra Matyi.
Vők Kapja, 1973. szept. 1-30 oldal.

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Ólbey Irén: A bányakút
Nők Lapja, 1973. szept. 15 – 30 oldal

Szávay Edit
Grafikus

Illusztráció

Tordon Ákos: Az elvarázsolt utca,
Nők Lapja, 1973 szept 8 - 30 oldal.

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Vidor Miklós: Madó klinika.
Nők Lapja, 1973. szept. 29 – 30 oldal

Szécsy Edit
grafikus

Illusztráció

H. Szabó Klára: Erdei vetélkedő.
Nőnevelés, 1973. szeptember 22 – 30 oldal.

Szávay Edit
grafikus

Illusztrációk

Z. Barkóczy Ilona: A vórsa mesél.
Nők Lapja, 1973. augusztus 18 - 30 oldal

Kaiser Edit
grafikus

Illusztráció

Orvát Erzsébet: A szerencsét hozó csacsi.
Nők Lapja, 1973. augusztus 25 - 30 oldal

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Ács Kató: A vadász, a bandrsa oroszlán, meg a tőstrik
Nők Lapja, 1973. augusztus 4 – 30 oldal.

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Pákolitz István: Búbosbanka
Nők Lapja. 1973. augusztus 11 – 30 oldal

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Tordai Jolán: Hajóépítés
Nők Lapja, 1973. augusztus 11 – 30 oldal

Szavay Edit
Grafikus

Illusztráció

Bakó Ágnes: A magányos hacsa.
Nők Lapja, 1973. augusztus 11 - 30 oldal

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Boldog Balázs: Tölfilkó
Nők Lapja, 1973. julius 28-30 oldal

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Hársfalvi: A vándorlegény és az almafa,
Nők Lapja, 1973. május 19 – 30 oldal.

Szalay Edit
Grafikus

Illusztráció

Balogh Béla: A jenői íjászverseny.
Nők Lapja, 1973. május 26 - 30 oldal

Szavay Edit
graphus

Illusztráció

Ölbey Lien: Erős Bandi
Nők Lapja, 1973. jun. 2 – 30 oldal.

Szávay Edit
grafikus

Illusztrációi

— : A nézésnek.
Nők Lapja, 1973. jún. 9 - 30 old.

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Joó Katalin: Hogyan született a vasárnap.
Nők Lapja, 1973. junius 16-30 oldal.

Szabó Edit
grafikus

Illusztráció

Vidor Miklós: Az utolsó napsugár
Nők Lapja, 1973 június. 30 - 30 oldal

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Ortutay Ibolya: A bajusztalan cica.
Nők Lapja, 1973. jún. 23 - 30 oldal.

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Osvát Erzsébet: Brekk, a béka.
Nők Lapja, 1973. április 17 - 30 oldal

Szabóky Edit
grafikus

Illusztráció

L. Baróczy Ilona: A tündérek bálja,
Nők Lapja, 1973. május 5 - 30 oldal.

Szavay Edit
Grafikus

Illusztráció

Hárs László: A bukórekpatolsa.
Nők Lapja, 1973. ápr. 7 - 30 oldal

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Szebeni Ilona: Tapsika
Nők Lapja, 1973. ápr. 21 – 19 oldal

Szávay Edit
Grafikus

Illusztráció

Szilágyi Anna: A modán és az almafa,
Nők Lapja, 1973. március 17 – 30 oldal.

Szecsey Edet
grafikus

. Illusztráció

Petrovay Margit: Egy pár cipő
Vörös Rapja, 1973. május 31 - 30 oldal

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Balogh Béni: A hófövegetegtovasa.
Nők Lapja, 1973. március 10 - 30 oldal.

Szavay Edit
Grafikus

Illusztráció

Ölbey Irén: Az álomtündér.
Nők Lapja, 1973. márc 3-30 old.

Szaváy Edit
grafikus

Illusztráció

Tasnádi Vanga Éva: Játszunk együtt!
Nők Lapja, 1973. február 10 - 31 oldal.

Szilvay Edit
grafikus

Illusztráció

Turgonyi Ágnes: A kódex birodalma.
Nők Lapja, 1973. február 24 - 30 oldal.

Szabó Edit
grafikus

Illusztráció

Vidor Miklós: Piroshajú törpe törpe.
Nők Lapja, 1973. febr. 17 - 30 oldal.

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Bakó Ágnes: Kutyaszamos
Nők Lapja, 1973. február 3-10 oldal.

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Bors Sári: Paripám dicsérete.
Nők Lapja, 1973. jan 27–30 oldal

Szabó Edit
grafikus

Illusztrációi

Gál Magda: Barnabás kérdései.
Nők Lapja, 1973. jan. 20 - 30 old.

Szávay Edit
Grafikus

Illusztráció

Ács Kató: Ajándékbolt.
Nők Lapja, 1973. jan 13 – 30 old.

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Tarda n Ákos: Bázanghimlő.
Nők Lapja, 1973. jan 6 - 30 old.

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Tordon Ákos: A lámpa múzeum.
Nők Lapja, 1973. május 12 – 30 oldal.

Szaváy Edit
grafikus

Illusztráció

Kruises Edit fordítása: Mese a cumiról.
Nők Lapja, 1974. július 27 – 30 lap.

Szalay Edit
grafikus

Illusztráció

Kertész Erzsébet: Boglárka
Móra Lapja, 1974. aug. 10 - 30 lap

Szávayzdit
grafelius

Illusztráció

Szávayzdit: Divatékszerek forrásvidékein.
Vörh Lapja, 1974. aug. 10 - 18 lap.

Szavay Edit
grafikus

Szavay Edit beszámol a „Divat-
ékszerek forrásvidékein" ákhben
az ékszerekről.

Szavay Edit: Divatékszerek forrásvidékein.
Nők Lapja, 1974. aug. 10 – 18 lap

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Osvát Erzsébet: Az álmuhás hisautó,
Nők Lapja, 1974. aug. 17 – 30 lap.

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

L. Barkovszky Ilona: A két csevegyerek.
Nők Lapja, 1974. aug. 3 - 30 lap

Szabay Edit
grafikus

Illusztráció

Bahó Ágnes: Hol az olló Évi?!
Nők Lapja, 1974. aug. 24 - 30 lap

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Demény Ottó: A tornyas ház.
Nők Lapja, 1974. aug. 31-30 lap

Szávay Edit
grafetus

Illusztráció

Kántor Lszusa: Hetedhét polcon túl.
Nők Lapja, 1974 szept. 14 - 30 lap.

Szabó Edit
grafikus

Illusztráció

Vidor Miklós: Csillagszöhenveny
Nők Lapja, 1974. szept. 7 – 30 lap.

Szabáy Edit
grafikus

Illusztráció

Lukács Angela: Hol a világ közepe?
Nők Lapja, 1968. dec - 52 szám

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Bús Ilona: Az utazni vágyó papírsárhány.
Wók Kapja, 1968. december – 50 szám.

Gravay Edit
grafikus

Illusztráció

Vidor Miklós: Erdei balaset.
Nők Lapja, 1968. dec – 49 szám

Graváy Edit
Grafikus

Illusztráció

Romhányi Ilona: A király gyűrűje.
Nők Lapja, 1968. nov. – 48 szám

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Bars Sári: Mese a Babákról
Nők Lapja, 1968. nov – 47 szám.

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Rossisné Szirmai Fóris Mária: A szóló, a Dédipapa...
Nők Lapja, 1968 november – 45 szám.

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Kerekes Ebza: Bácsikám ünnepi vacsorája.
Nők Lapja, 1968. november – 44 szám.

Szalay Edit
grafikus

Illusztráció

Bodó Béla: Brumm.
Nők Lapja, 1968. okt. - 43 szám

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Gy. L.: Örefegyelemmel fogyni jó —
Nők Lapja, 1968. okt. – 42 szám

Szaváy Edit
grafikus

Illusztráció

Bodó Béla: Brumi.
Nők Lapja, 1968. okt -42 szám

Szávay Edit
Grafikus

Illusztráció

Rákosy Gergely: A kis pontyi
Nők Lapja, 1968. aug - 34 szám

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Fó Katalin: Hogyan tanult meg úszni a kicsi béka.
Nők Lapja, 1968 aug - 31 szám

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Borsi Darázs József: Erőcsináló duda

Nők Lapja, 1968. aug - 32 szám

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Sárközi Gyula: Az első lovaglás
Vörös Lapja, 1968. aug - 33 szám

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Bahó Ágnes: Nagyapó fenyőfája
Nők Lapja, 1968. dec. – 51 szám

Szaváy Edit
graphus

Illusztráció

Balogh Béni: A zsálai arany nyereg.
Nők Lapja, 1968. nov. – 46 szám.

Szabó Edit

Illusztráció

Szántó Erika: Dani és a narancsliggomb.
Nők Lapja, 1978. június 10–30. lap.

Szabó Edit

Illusztráció

Nagyszénási Máté: Igric, a kiskandúr
Nők Lapja, 1978. június 3-25. lap.

Szalay Edit

Illusztráció

Sarkady Mária: Liz és Sur.
Nők Lapja, 1978. május 27-30. lap.

Szávay Edit

Jelusztráció.

Kráutor Zsuzsa: Csizmácska.

~~Új Tükör~~, 1978. május 20 - 30. lap

Nők lapja

Szabó Edit

Illusztráció

Kántor Zsuzsa: Csizmácska.
Nők Lapja, 1978. május 20-30. lap.

Szávay Edit

Illusztráció

Ismbok Zoltán: A kék rózsák.

Nők Lapja, 1978. április 22-30. lap.

Szávay Edit

Illusztráció

Nagy Attila: Peti az erdőben.
Nők Lapja, 1978 április 15 – 30 lap.

Szávay Edit

Illusztráció

Petrakay Margit: Minden jó, ha a vége jó.
Nők Lapja, 1978. április 29 – 30. lap.

Szávay Edit

Illusztrációk

Nagyszínási Máté: A hiszékeny ignic.
Nők Lapja, 1978. május 6–30 lap.

Szabó Edit

Illusztráció

L. Kapuvári Lídia: Jutka és a királyfi.
Vörös Lapja, 1978. május 13-30. lap.

Szávay Edit

Illusztráció

Nagy Attila: Forró és a nap

Nők Lapja, 1978. augusztus 26-30. lap.

Szábay Edit

Illusztráció

Eszes Katalin: Bimba a kiselefánt.
Nők Lapja, 1978. szeptember 2 - 30 lap.

Szávay Edit

Illusztráció

Tordai Jolán: Mackóék a lagziban.
Nők Lapja, 1978. augusztus 19–30. lap.

Szávay Edit

Illusztráció

Petrclay Margit: A vásárfia.
Nők lapja, 1978. augusztus 5-30 lap.

Szávay Edit

Illusztráció

L. Kapuvári Lidia: Bucóka a kóbor eb.
Nők Lapja, 1978. augusztus 12-30. lap.

Szabó Edit

Illusztráció

Fecske Csaba: A margaréta.
Vörös Csillag, 1978. július 15–30 lap.

Szavay Edit

Illusztráció

Szemán Béla: A hordócska és a holdacska.
Nők Lapja, 1978. július 15 – 30 lap.

Szávay Edit

Illusztráció

Halász Mariann: Gombaálom.
Nők Lapja, 1978. július 22–30 sz.

Szavay Edit

Illusztráció

Pándy Lajos: A kékországi varázslók.
Nők Lapja, 1978. július 29-30. lap.

Szávay Edit

Illusztráció

A. Milne: A királykisasszony és az almafa.
Nők Lapja, 1978. július 1 – 30. lap.

Szávay Edit

Illusztráció

Ácskató: A gyönyörű macska.
Nők lapja, 1971. július 8 - 30. lap.

Szirvány Edit

Illusztráció

Molnár Andrea: Szimat, Karcsi és a kisvigó.
Nők Lapja, 1978. junius 24 – 30. lap.

Szavay Edit

Illusztráció

Nyernyec mese: Lepényszítés

Nők Lapja, 1978. március 4 – 30 lap

Szávayfidit

Illusztráció

Fábián Klára: A sérhorács.
Nők Lapja, 1978. március 25–30. dep.

Szaváy Edit

Illusztráció

Osvát Erzsébet: Fánkos tál.

Nők Lapja, 1978. február 25-30. lap

Szávay Edit

Illusztráció

Lelkes Miklós: Barka, barika, kiscsibe.
Nők Lapja, 1978. március 25 - 30. lap.

Szávay Edit

Illusztráció

Eszes Katalin: A kis puli kandiája.
Nők Lapja, 1978. március 14 – 30 lap.

Szávay Edit

Illusztráció

Petrolay Margit: Az unatkozó királykisasszony.
Nők Lapja, 1978. február 18–30. lap.

Szávay Edit

Jelusztráció

Kántor Zsuzsa: Az igazi.
Nők Lapja, 1978 március 14 – 30 lap

Szabay Edit

Illusztráció

Szabay Edit: Kendő, kendő, kendő.
Nők Lapja, 1978. február 4 – 18. lap.

Szávay Edit

Illusztráció

Nagy Attila: Hőköpenyes, jógkoromás.
Nők Lapja, 1978. február 11 – 30. lap.

Szávay Edit

Illusztráció

Polesinszky Veronika: A macska, aki nem akart...
Nők Lapja, 1978. február 4 — 30. lap.

Szávay Edit

Illusztráció

Pakotai Boris: Cseréljünk.
Nők Lapja, 1978. január 28–30 lap.

Szabó Edit

Illusztráció

Bíró Zoltán: Miért sírnak a kis kiggyótejet?
Nők Lapja, 1978. január 20. 21-30. lap.

Szávay Edit

Illusztráció

Rugás Hédi: Horcsög Öcsi
Nők Lapja, 1978 jan. 21-30 lap

Szavay Edit

Illusztráció

Fürtös Gusztáv: Ági és a kiskutya.
Nők Lapja, 1978. január 7 – 30 lap.

Szabay Edit

Illusztráció

L. Kaperváry Lídia: Bucóka.
Nők Lapja, 1978. jan. 14–30 lap

Szalay Edit

Illusztráció

Barsi Sári: Az időpásztor.
Nők Lapja, 1977. december 31-30. lap.

Szávay Edit

Ilkesztráció

Heves Ferenc: A fügefaper.
Nők Lapja, 1977. november 26-30 lap.

Szávay Edit

Illusztráció

Bartos Endre: Csali mese.
Nők Lapja, 1977. dec. 3 - 30. lap.

Szávay Edit

Illusztráció

Orvát Erzsébet: A láthatatlan városhoz.
Nők lapja, 1977. december 10–30. lap.

Szávay Edit

Jelusztráció

Sarkady Mária: A hovcsolya tánca.
Nők Lapja, 1977. december 17 - 30. lap.

Szalay Edit

Illusztráció

Völgy Irén: A királykisasszony meg az öreg halász.
Nők Lapja, 1978. április 1 - 30 lap.

Szávay Edit

Illusztráció

Ránkor Ivusza: Kis bátor csipogás.
Nők Lapja, 1978. április 1 - 30 lap.

Szávay Edit

Illusztráció

Balogh Béni: A szegényember búzája.
Nők Lapja, 1978. április 8 - 30. lap.

Szávay Edit

Illusztráció

Tasnádi Varga Éva: Fecskebúcsú.
Nők Lapja, 1977. okt. 29 – 30 lap.

Szabadfedet

Illusztráció.

Csider Sándor: Az égig érő fa.

Nők Lapja, 1977. nov. 5 – 30 lap

Szavay Edit

Illusztráció

Lelkes Miklós: Cincegi és Bajszimek.
Nók lapja, 1977. nov. 12 – 30 lap

Szávay Edit

Illusztráció

Gyarmáti Farkas Dezső: Fény forgató-kiskirek.
Nők Lapja, 1977. november 19-30 lap.

Szabó Edit

Illusztráció

Petrolay Margit: A király macskája.
Nők Lapja, 1977. október 22. - 30. lap.

Szávay Edit

Illusztráció

Vidor Miklós: A másik erdő.
Vörös Lapja, 1977. október 15–30. lap.

Szavay Ezt
grafikus

Illusztráció

Bodó Béla: Brumi
Nők Lapja, 1968. szept – 37 szám

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Desanka Makszimovics: Ha hiszi lehet a nagyanyámnak
Nők Lapja, 1968. május - 20 szám.

Szavay Edit
Grafikus

Illusztráció

Szerinai Marianne: A harom ácslegény.
Nők Lapja, 1968. máj. – 19 szám

Szavány Edit
grafikus

Illusztráció

Petrohay Margit: Az álmatban király
Nők Lapja, 1968. május - 18 oz ám

Szabay Edit
grafikus

Illusztráció

Bodó Béla: Bruni
Nők Lapja, 1968. sept. - 36 darab

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Ölbey Irén: A gyémánt babszem.
Nők Lapja, 1968. julius – 30 oram

Szavány Edit
grafikus

Illusztráció

Havasi Teréza: Láciha meg az álhatok..
Nők Lapja, 1968. augusztus - 35 szám.

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Petrolay Margit: Tarkabarka mese.
Nők Lapja, 1968. julius - 29 szám.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1970 DEC 12

NŐK LAPJA
Budapest

1021

Szávay Edit rajza

Szávay Edit

„Tuskó"

A lakodalom úgy kezdődött, mint vidéken a legtöbb: összegyűltek a rokonok, barátok, jó ismerősök, öltöztették a menyasszonyt, az udvarban felállított sátorban vidám emberek s jó illatok kerengtek ...

És megérkezett a cigányzenekar, élén Rácz László, a község vezetőprímása, népszerű nevén „Tuskó". Különben a helyi földművesszövetkezeti vendéglő dolgozója. Illendően a kalapjához nyúlt, de keze — szíve kemény parancsára — félúton megállt s ő élettelenül esett össze ...

A megdöbbenés és a riadalom addig tartott, amíg odaérkeztek a temetkezési vállalat emberei, s eleget tettek kötelességüknek. Ezalatt egy másik lakodalomból már útban volt az új prímás, a tizennyolc éves. És rázendített a zenekar ...

Mert lakodalom volt!

Húzták másnap reggel kilencig. Csak a cigánybanda elé tűzött kis fekete kendő lengett meg időnként a tánc kavarta széltől ...

Tuskó temetésén — mesélték — legalább négyezren voltak. Mindenki elment, aki csak tehette. Öt gyerek búcsúzott apjától, s nyolc zenekar vonója a prímástól. A harmadik osztályos Attila gyerek vitte az öreg hegedűt, s cigányszokás szerint leeresztette apja mellé ...

„Élt 59 évet." A nyugdíjig egy éve volt még, amit oly büszkén várt Tuskó. A szövetkezet temettette el. Nyugszik a jászladányi temetőben — díszsírhelyen.

(simon)

SONKÁVAL TÖLTÖTT GOMBA

TYÚKPECSENYE NAGYMAMA-MÓDRA

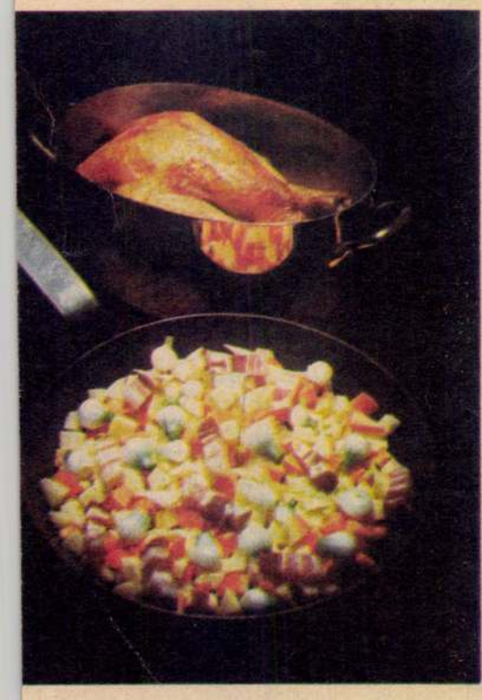

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Szávay Edit

VAS NÉPE

1964 MÁR 8.

1021

(Szávay Edit rajza)

Holnap érkezik hazá… a bolgár párt- és kormányküldöttség

Hétfőn érkezik Magyarországra a szeretettel és érdeklődéssel várt bolgár párt- és kormányküldöttség, amelyet Todor Zsivkov elvtárs, a Bolgár Kommunista Párt Központi Bizottságának első titkára, a Bolgár Népköztársaság Minisztertanácsának elnöke vezet. Öröm és megtiszteltetés számunkra, hogy körünkben üdvözölhetjük a testvéri bolgár nép, a forradalmi múltú Bolgár Kommunista Párt kiemelkedő vezetőit. Látogatásukat nemcsak örvendetes eseménynek tekintjük, hanem kitűnő alkalomnak nivalóinkat az országaink szocialista építése és a béke megvédése terén. Jól eső érzés, hogy bolgár barátaink közelebbről is megismerkedhetnek szocializmust építő népünk új vívmányaival.

Népeink történelme a közös harc számos tiszteletreméltó hagyományára tekinthet vissza. Meghajtjuk fejünket a százezer antifasiszta bolgár katona előtt, akik a szovjet hadsereg oldalán résztvettek hazánk felszabadításában.

Még sorolhatnánk tovább feléjük áradó forró baráti érzéseket. Olyan ország népét köszöntjük ezzel, amely lerázva az osztályelnyomás bilincseit, sikeresen építi szocialista hazáját. Mély rokonszenvvel követjük Bulgária fejlődését és a bolgár nép nagy eredményeit a magunkénak érezzük. Mindezt személyesen is tapasztalni fogják drága barátaink. A két ország vezetői közötti tárgyalások megerősítik majd az elvek és célok teljes azonosságát és újabb távlatokat tárnak együttmű-

MONDATBA

Urho Kekkonen, a Köztársaság elnöke jezve sziléziai látor Krakkóba menet k vel együtt megtekin volt auschwitzi halá

Ghana lakossága ken ünnepelte az függetlensége kivív 7. évfordulóját.

A Franciaországba szovjet parlamenti k ség külön-repülőgépe rizsból visszaér Moszkvába.

A venezuelai Truji lam hegyes vidékén ütközésre került sor tizán-csapatok és

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307.

Szávay Edit

ESTI HIRLAP
1964 JAN 8

Könyvekről

1021

Bodó Béla:
BRUMI
ÚJABB KALANDJAI

Régi ismerősökkel találkozunk a könyvesboltok kirakataiban. A népszerű Brumi-sorozat kötete, Brumi újabb kalandjai, a gyerekek kívánságára 24 ezer példányos második kiadásban látott napvilágot. Az ifjú olvasókat ez az olvasmány lebilincseli, Brumi, s a bocsok barátaivá teszi. Nem csoda ez, hiszen még a felnőtt is, ha belebelekukkant a Szávay Edith illusztrációival színesített, szép kivitelű kötetbe, megmegáll egy fejezetnél. Őt, persze, nem a kedves-naiv történet érdekli, hanem a módszer, amellyel Bodó — meseirodalmunk legjobb klasszikus hagyományait követve — egyszerre tud szórakoztatni és nevelni.

Bodó Béla az erdei mackóbrigád történetét a gyereklélek értőjeként beszéli el. Sok húron játszik. Épít a gyerekek fantáziájára, humorérzékére, érzelmi fogékonyságára, de mindenekelőtt kinyíló értelmükre, fejlődő logikájukra. Brumi újabb kalandjainak és a teljes Brumi-sorozatnak is ez a legnagyobb érdeme. Gondolkodni tanít, összefüggések keresésére és felismerésére szoktatja a gyerekeket. Ezért várjuk szívesen a sorozat újabb köteteit.

— s

1964-ben jelentősen
vekszik a magánépítkez
száma. Csak a KISZÖV
lakás építését vállalta. A
vek biztosítására bővítik
kapacitást — például a
portos építkezések szerv
sével — s fokozottab

VÁRHATÓ

ÁS

zél. A hőmérséklet nem változik
Budapesten ma délelőtt a hő-
inusz 7 fok.

ken ezer dolgozó tevékeny-
kedik. A gyár orvosai átla-
gosan nyolc-tíz előadást tar-
tanak havonként a tagoknak.
*A gyárban egyre többen vál-
lalkoznak önkéntes véradás-
ra: ma már a diósgyőri ko-
házatban mintegy hatszáz
állandó véradó van.* A vér-
adó-törzsgárda tagjain kívül
csaknem ezernégyszáz azok-
nak a száma, akik tavaly kü-
lönböző alkalmakkor, balese-
tek esetén adtak díjmentesen
vért a rászorulóknak. (MTI)

VARGA DOMOKOS:

Kutyafülűek

* Az író most megjelenő könyvének egy részlete

Az alattunk lakó Kovácsék már tavaly elköltöztek, nem bírták idegekkel az örökös éjjeli háborút, az ugrándozó gyereklábak és az ideoda csúszkorászó széklábak, asztallábak, ágylábak zaját. Simonékat, akik mellettük laknak a harmadik emeleten, meg is kérdeztük akkoriban, nem zavarja-e őket a gyereklárma. — Nem — mondta Simon néni —, a gyereket nemigen szokták hallani, inkább engem, amikor rájuk kiabálok, legyenek csendben.

Azóta el is tűnődtem néhányszor: engem a házbeliek brutális apának hihetnek. Szépen sose hallanak beszélni a gyerekekkel, mert az nem hallatszik ki a lépcsőházba. Az viszont a földszintig lehallik, mikor időnként mind túlkiabálom, mert valahogy csak tartani kell a tekintélyt. S az én hangom erre éppen alkalmas, lévén stentori, vagy ha úgy tetszik: kántori.

De hát ez a hang is ellágyul, ha mondjuk reggelenként a két és féléves Gergőt öltöztetem, s ilyenformán társalgok vele:

— Ham-ham, megeszem a füled. Ham-ham. Gergőnek nincs füle.

Odanyúl egy kis aggodalommal, aztán felkacag: — De van!

— Jól van, te kutyafülű. Mondd, kutyafülű vagy?

Lesi a kölyök a bátyjai kaján tekintetét, azok mit szólnak ehhez? Dicsőség ez, vagy gyalázat? De már döntött is: — Nem vagyok kutyafülű.

Ehhez aztán tartotta is magát. Míg egy szép nyári napon meg nem dobálta kővel a Miskát.

Miska a ház öreg vizslája. Nincs a világon jámborabb lélek nálánál, a házbeli aprónép folyton nyaggatja, öleli, simogatja, fülét-farkát húzkodja — s ő tűri. Hanem azt már mégsem tűrte, hogy Gergő, az átkozott, kővel kezdje hajigálni. Hirtelen megdühödött, s odakapott a gyerek füléhez. Csak úgy csurgott belőle a vér.

Ijedtség, kimosás, bekenés, kötözés, doktor — Gergő mindezt férfiként állta. A veszettség se tört ki rajta azóta, úgyhogy már csak nevetünk az eseten, meg ami utána történt.

— Kinek a fülét harapta meg a kutya, Gergő? — kérdem egy alkalmas pillanatban.

— Az enyimet — mondja némi büszkeséggel (már egy ilyen kis tökmag is hogy tudja, mire legyen büszke).

— Hát akkor te vagy a kutyafülű?

Egy pillanatnyi csend.

— Én vagyok a kutyafülű — egyezik bele aztán egy kicsit bizonytalanul. Ennek az érvelésnek, hiába, nem tud ellenállni.

— Na látod, ugye te vagy az? — s felkapom, feldobom, hogy majd a mennyezetet éri a feje (repülni nagyon szeret). Majd anyjának is kiáltok: — Gyere csak!

Megismételjük a produkciót. Gergő leszegett fejjel, szégyenlősen somolyogva, halkan, de állja az előbbi szavát, lévén született jellem. Anyja persze majd megeszi.

Attól fogva nem is emlegetjük másképp: a kutyafülű. — Szereted a kutyafülűt? — kérdi néha az anyja.

— Nem szeretem — felelem zordul s milyen jót lehet nevetni ezen.

Régi és untig emlegetett bölcsesség: a szülők minden gyereküket egyformán szeressék. Kicsi koruktól fogva szoktassák meg őket: jóban-rosszban osztozniuk kell a többiekkel, kiváltságok nincsenek.

Igen, de csak másképp kell és lehet szeretni egy hétéves lókötőt, aki már kitartóan lázad a szülői mindenhatóság ellen, aki percenként próbálja, hogy tudná az akaratát velünk szemben is érvényesíteni, s másképp egy ilyen hozzánk bújó kicsit, aki még konfliktusok nélkül, a létezés öntudatlan boldogságában él. Egyiket se jobban (anyja különben épp azzal szokott vádolni, hogy nekem ama lókötő, Andris a legkedvesebb) de másképp.

Hanem míg az egyik korból kinő a gyerek, s belenő a másikba!

Kisdombi az ősszel lesz négyéves. Mamlaszabb, mint a két „nagy": a nyílt pártütő, fejjel a falnak ugró Andris és a fortélyos Petyó, aki tökéletes diplomáciájával úgy tudja kicsalni kisebb testvérei féltve őrzött kincseit, játékait, csak bámulom. Kisdombi az más: ártatlan, szelíd, jószívű gyerek. Akkor dühödik csak meg, ha úgy érzi néha, jogtalanság érte, ő valamiből a ki-

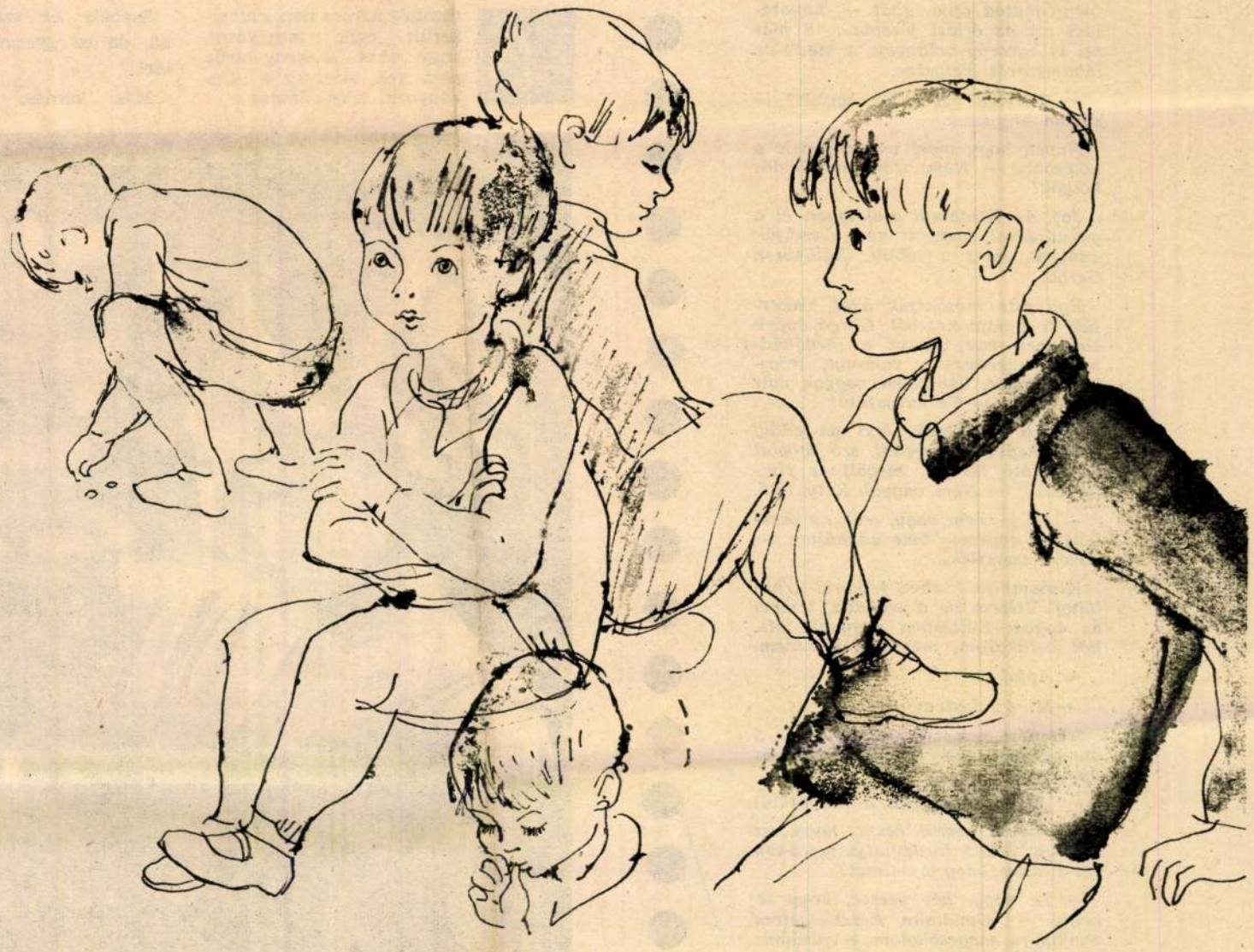

Szávay Edit rajza

sebb részt kapta, ilyenkor képes ököllel támadni rám: „Rossz apja!" De ha meg, mondjuk, valahová csak ővele megyünk el, kivirul az örömtől, hogy ő most egy-fia apjának, anyjának, keze majd elolvad a miénkben... szíve szerint ő örökké megmaradna kicsinek.

Egy időben (nem is olyan régen) éjszakáról éjszakára felsírt, ötször is, tízszer is néha, ott kellett ülni az ágya mellett, csitítgatni, szeretgetni — mi baja lehet neki, csak nem beteg?

De nappal nem látszott rajta semmi, majd kicsattant az arca, míg mi jobbra-balra dűltünk az álmosságtól.

— Te — mondom az anyjának —, ez csak egy kis extra szeretetet akar kicsikarni tőlünk, azért ordibál az éjjel.

Hetekbe telt, míg abbahagyta. Megérezhette tán, hogy már csakugyan magára haragított. Akkor meg arra kapott rá, hogy fél órával előbb felserkent, mint a többiek (hogy mivel tudja magát tetszése szerint felkölteni egy ilyen gyerek?), s aztán minket is jött mindjárt ébresztení ragyogó pofával: — Én nem ordibáltam!

— Na jó, bújj az ágy végébe, megfoghatod apja lábát —, honorálom ezt az óriási jóságot... S már ott is kucorog boldogan, a meztelen lábamszárát ölelgetve.

— Szereted ezt a kis egykét? — súgom anyjának.

Nevet, hogy most visszaadhatja a kölcsönt: — Nem szeretem. Büdös kölyök!

Jaj, de Kisdombi csakugyan él a gyanúperrel, hogy őt nem szeretjük annyira, mint a többit: különösen Gergőt.

Egy este mosdatjuk őket, vakarjuk ki a napi koszból. Gergő éppen elemében van, táncol a fürdőkádban, megereszti a zuhanyt, fröcsköli a vizet, kénytelen vagyok már ráordítani: — Te kutyafülű!

Megáll a gyerek, érzi az eddig kedveskedve emlegetett szó mögött az őszinte mérget, megáll és elpityeredik: — Nem vagyok kutyafülű.

— Jó, jó, nem vagy, csak ne pacskolj —, egyezem bele enyhülten. — Akkor szeretlek.

Kisdombira közben felkerül a hálóing. Viszem be a szobába, teszem az ágyba. Kettesben vagyunk. Mikor betakarom, megfogja a kezem.

— Apja!

— Mi az, kedves?

Rámnéz, reménykedő szemmel. S hangjában egyszerre cseng kérés és ajánlkozás:

— Apja, én vagyok a kutyafülű!

A szívem szorul össze, hogy ezt mondja. Mióta forgathatja magában ezt a titkos, nagy fájdalmát?

— Te vagy, hát persze, hogy te vagy! — Gondosan betakargatom nyakig, s megcsókolom a fürdővíz melegétől, de tán a belső izgalomtól is kipirult arcát. — Nagyon szeret apád. Aludj csak szépen.

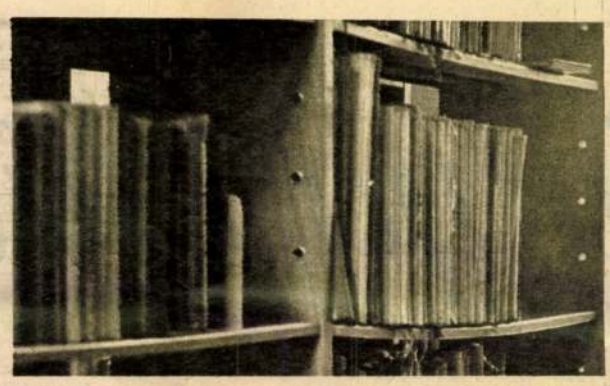

BETŰ-BIRODALOM

A tűzoltót három nap alatt sikerült csak meggyőzni, hogy *ebbe* a könyvtárba nem kell kitennie a »Dohányozni tilos« táblát.

Szabály az szabály — na, de ez gyermekkönyvtár!

Más kérdés, hogy a könyvtár maga »szabálytalan«.

Mert egy könyvtár az kölcsönözzön könyveket, és kész!

Nos, kölcsönözni éppen kölcsönöz: tavaly több mint 4000 gyermekolvasót szolgáltak ki, idén négy hónap alatt 3400 olvasójuk van. Tavaly 117 546 kötet könyvet kölcsönöztek!

Ekkora forgalomra a három éve nyílt Liszt Ferenc téri gyermekkönyvtárban nem számítottak. A könyvtárosi létszámot úgy kellett utólag a gyermekáradathoz igazítani.

Úgy járnak ide be a gyerekek, mint valami klubba. Mert: van itt búvárkör, képzőművészeti séta, könyvheti sátorjárás, rajzcsoport... Tartott már náluk fúvóshangversenyt a Zeneakadémia fúvós tanszékének KISZ-szervezete, a katalógusverseny izgalmas játékuk, s az aktívák — mert ilyenek is vannak — már-már jól képzett könyvtárosok. Emlékezetes játékuk a könyvkarnevál. Kiválasztottak egy regényhőst, kitalálták annak jelmezét (aki jelmezkölcsönzőből vette ki a jelmezt, azt a zsüri kigolyózta). És minden gyerek a hősre szerinte legjellemzőbb szövegrészt adta elő. Meghatározott programjuk nincs. Alkalomszerűen játszanak, a gyerekek igényei szerint.

Egyik gyerek hozza a másikat. Jól érzik itt magukat. Biztonságosan mozognak a szabad polcok között, egymásnak ajánlják a

1304 MÁR - 8

1021

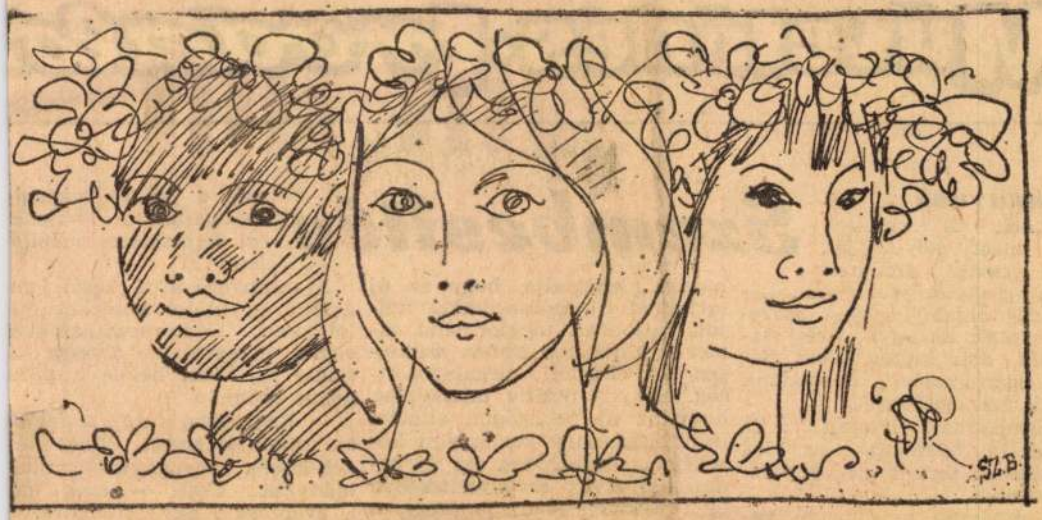

Szávay Edit rajza

ASSZONYT DICSÉRŐ

Estétől hajnalig végtelen versekkel dicsérhetnélek,
együtt élt huszonkét évünket sorjázva elő,
hogy rója le nemes háláját, tárja ki titkát a lélek.
Mert perlekedni a halállal még fölemelő,
még nyugtató érzés, ha nincs adósságunk magunkkal szemben,
a szövetségünkre az általtás szennye sem tapad.
Az elpergett két évtizedben nem éltek kívülünk szebben,
Európánk vérfelhős, viharos egei alatt...
Asszonyi kincseid is bálványozhatnám, termékeny tested,
vonzó szépségét, a már huszonkét éve csodált,
káprázatos műhelyt s utánozhatatlan gyönyörű rendet,
melynek törvényeit két fiunk élteti tovább;
lehetnék szerelmes lobogású férfi, de csalárd képlet
kerekednék ki, és bizalmunk csorbulna megint;
minket az örök folytonosság meggyőződése is éltet,
és korunk a szívek szabadítóinak tekint.
Estétől hajnalig végtelen versekkel dicsérhetnélek,
s büszkélkedve kiáltozhatnám: mi egyek vagyunk!
Hűségünkben nemcsak a testünk kívánó vágya a lényeg,
sosem volt egyetlen mércénk a hevünk és fagyunk.
Bennünket az osztály: a szolgák s szegények iszonyú sorsa
igazított össze, s holtunkig a szétüldözött
munkások, parasztok számára hullajtott mostoha morzsa
réme is bújtogat még tiszta csókjaink között.
Asszonyi kincseid foglalta a harc, a konok szándék;
a népben bízni csak, és bátran, ki felel: hit-e?
Mi lenne a sorsom (erre is választ!), ha egyedül járnék?
S győzhet-e így szerte milliók igaza, hite?
A jövő elválaszthatatlan társai, s asszony és férfi
közös lázadása vagyunk: a változó világ
fölött már hatalom, és aki előlünk dacból sem tér ki,
tűrje: szaporodnak vele a sors-tragédiák...
Estétől hajnalig végtelen versekkel dicsérhetnélek,
hogy töretlen állunk a holnap gondjai előtt,
hogy az emberért és egymásért számvetést ha tart a lélek,
nem kell szégyelnünk a mögöttünk nyújtózó időt.
Nincsen alázó adósságunk a néppel s magunkkal szemben.
Ha hibáztunk olykor, az se gúnyolható kaland.
Szerelemmel, harccal éltünk, s nem hiába hittünk a szebben
vén Földünk napkeltő, tisztuló egei alatt...

Földeák Sándor

Szembesítés

Élménynek is, kísérletnek is érdekes, ami most következik.

Az izsáki általános iskola igazgatói szobájában közel négy oldalnyi gépelt szöveget teszünk az egyik üres íróasztalra, ami mellé *Lévai Péterné* igazgatónővel telepedünk egy kis beszélgetésre.

— Megismeri, elvtársnő?... Ez volt az ön felszólalása az 1962 októberében tartott megyei pártértekezleten.

Az elvtársnő meglepetve veszi fel a lapokat, s egyik kezével az arcához kap.

— Igen, ezt mondtam el... Emlékszem, oda is adtam a jegyzetemet a jegyzőkönyvezéshez.... Sosem beszéltem még akkora tömeg előtt. Mikor felértem a Katona József Színház színpadára, s az emelvényről szembekerültem a több száz emberrel, nehéz pillanatok múltak el... Pedig megszoktam az emberek előtti szereplést...

Utána mondogatták, nem kellett volna olyan élesen... A KISZ-ről csak a pozitívumokat.

— Nem volt helytálló a megállapítása? Olvassuk csak — javasolom és átengedem Lévai elvtársnőnek a szöveget.

A szolídan elegáns, fehér köpenyes igazgatónő szemmel látható kíváncsisággal kezdi a szembesítést 1962-es megállapításaival. Szeme gyorsan fut a sorokon, egyre nyugodtabban bólogat. Az első fontos részt hangosan olvassa: *„A falusi KISZ-szervezetek nem éreznek túl nagy felelősséget az úttörők mozgalmi neveléséért, úgy könyvelik el, hogy ez a pedagógusok dolga. Ez azonban éppen olyan dolog, mintha egy termelő üzemben a dolgozók ideológiai nevelése például a főagronómus munkaköréhez tartozna..."* Igen, így tapasztaltam, és bizonyára vannak még ilyen KISZ-szervezetek.

Leteszi a papírlapot, és felderülve emlékezik.

— Nálunk mi kezdtük a „közeledést". Többször jártunk a KISZ-ben a helyettessel, s kezdetben úgy voltunk vele: „Itt vagyunk, eljöttünk, ha tetszik nektek, ha nem." Kértük segítségüket, adjanak KISZ-fiatalokat, akik úttörőrajokat,. őrsöket vezetnek... Azóta természetes az együttműködés. Kirándulást, „Ki mit tud" versenyt szervezünk közösen, segítenek a rendezvényeknél. KISZ-fiatal

megérti, elfogadja, hogy az új tartalmat új módszerekkel tudjuk legjobban megformálni tanítványainkban... Ehhez szükséges az elméleti megalapozottság. Nagyon pozitív tapasztalat, hogy az új pedagógiai elmélet iránt igen nagy kartársaim körében az érdeklődés. Az új pedagógiai elvek érvényesítésében igen hatásos az új tantárgy, a környezetismeret. Közvetlenül kapcsolódik az élethez, a gyerekeket szinte játszva ismerteti a világgal, a társadalommal, intézményekkel.

Ezt szeretik legjobban a tanulók —, de a szülők is. Külön élmény a pedagógusnak, hogy milyen készséggel kapcsolódnak a tanításba intézményeink is. Mikor a postának bejelentettük látogatásunkat, olyan izgalommal készültek fel az ismertetésre, hogy egyenesen megható volt. Így volt a tsz-nél, üzemben is. Amikor a rendőrségen a közlekedésről magyaráztak a kicsiknek, a rendőr bácsi még fehér kesztyűt is húzott, pedig faluhelyen ez nem szokás. Azt se tudták itt is, hogyan kedveskedjenek a tanulóknak.

A szülők még nagyobb izgalommal várják a környezetismereti házifeladatokat, melyek megoldásának ellenőrzésében, irányításában azért is szívesen részt vesznek, mert megértik, hogy gyermekeiket az életre, munkára, kötelességtudatra nevelik. Ilyen megbízatások: a gyerek maga tisztítja otthon a cipőjét — rendbe rakja holmiját — megtisztítja poharát.

A pedagógus számára is új módszereket hoz a tantárgy. Nemcsak magyaráz, mit hogyan kell csinálni; maga is szervez, intézkedik, bemutat.

Igen izgalmas, és a szocialista pedagógia egyik leghasznosabb gyakorlati megvalósítója a Moszkalenko-féle — nevezzük így — kísérlet. Lényege az, hogy a lehető legreálisabban értékelje a pedagógus a tanítvány munkáját. Tehát nem egyszerű feleltetését jegyzi be a gyereknek, amikor talán hűen visszakapja a gépiesen bemagolt szöveget, hanem azt ellenőrzi, rögzíti, hányszor és hogyan szemeg a felnőtt lakosság mezőgazdasági munkával kapcsolatos szemlélete..."

A megnyerő arcú fiatal igazgatónő az utolsó szavakat már folytonos igen-mozdulatokkal egyre gyorsabban olvassa és szinte kirobban belőle a pedagógus öröme.

— Ragyogóan megy a felnőtt szakmunkásképzés... Nincs tesék-lássék anyagnyúzás, nincs hiányzás... Csak — csak mé a gyerekek... Egy pillanatra.

Nyolcadíves kis kimutatás kerül elő. A táblázat ezt mutatja: 111 nyolcadik osztályos tanuló közül — a félévi véleménykutatás szerint — csupán 5 választotta a mezőgazdasági pályát. 44 ipari tanulónak, 23 technikumba szeretne menni, 8 otthon, illetve a tsz-ben marad majd, a többi a gimnáziumot választja... Eszerint még nincs frontális áttörés a mezőgazdasági érdeklődés irányába?

— Lesz. Hamarosan. Nemcsak a szülők tanulnak. Igen terjed a híre a most indult első, kiheyezett mezőgazdasági szakgimnáziumi osztálynak. A 28 tanuló szőlőtermesztésre, borkezelésre „profilirozott" tanulmányokat végez, a végén szakmunkásbizonyítványt kap... Ebben a községben a szőlő: az élet. Örö hallgatni, milyen szívvel-lélekkel benne vannak a diákok. Hiszen mondhatjuk, azt tanulják mélyen, tudományosan, érdekesen, amiben otthon is élnek. Odahaza a szülők is kíváncsiak, maguk is részt vesznek a tanulásban, hiszen nemegyszer elhangzik órán: „Apu kámnak erről az a véleménye..."

— A járási pártbizottság, első sorban Horváth Ignác elvtárs „hajtotta" leglelkesebben ennek a nagyszerű iskolának az ügyét. A jég megtört...

Vége a szembesítésnek. Nem győzzük megtalálni a szavakat annak a közös következtetésnek a kifejezésére, hogy nagyszerű érzés, amikor egy pártértekezlet utáni második esztendőben a már jegyzőkönyvi dokumentummá vált felszólalást — gazdag gyakorlattá válva találjuk meg az életben... A párt olyan munkásainak, mint Lévai Péterné — az újat lelkesen kereső pedagógus —, jelentős része van ebben a sikerben.

Tóth István

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Gardag Erzsi: Kirágókanyja.
Nők Lapja, 1968. július – 28 szám.

Szávay Edit
opafelus

Illusztráció

Fonyó János: Pöttöm király.
Nők Lapja, 1968. jul. – 27 szám.

Szabay Edit
grafikus

Illusztráció

Bácsi Anna: A jószagos kisautó
Nők Lapja, 1968. jún. – 26. szám.

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Fedor Ágnes: Piroska és a farkas...
Móra Kiadó, 1968. jún. - 25 oldal

Szávay Edit
gépírás

Illusztráció

Rák Judit: Mese az elhagyott kalapról.
Vők Lapja, 1968. június - 24 oldal.

Szavay Edit
Grafikus

Illusztráció

Osvát Katalin Ráutotta és hakászli.
Nőh Lapja, 1968. okt - 41 szám

Szávay Echt
Grafikus

Illusztráció

Bodó Béla: Bruni
Nőt kapja, 1968. ort-41 szám

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Bodó Béla: Bruni
Nők Lapja, 1968. ~~szept~~ Okt -40 szám

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Bodó Béla: Bruni.
Nők Lapja, 1968. sept. – 39. szám

Szalay Edit
grafikus

Illusztráció

Bodó Béla: Brumi.
Nők Lapja, 1968 sept - 38 szám

Szalay Edit
grafikus

Illusztráció

Fürtös Gusztáv: A farkas és a róka.
Nők Lapja, 1968. ápr. - 16. szám

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Barabás Éva: Nyeszi - mésvét
Nők Lapja, 1968. cipr - 15 szám

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Gyárfás Endre: A harmadik fa.
Nők Lapja, 1968. ápr - 14 szám

Szaváy Edit
grafikus

Illusztráció

Enyedi György: A maranassánga villamos
Nők Lapja, 1968. junius – 23 szám.

Szavay Edit
Grafikus

Illusztráció

Balázs Éva: A höltő és a virágok.
Nők Lapja, 1968. jun - 22 szám

Szavay Edit
Grafikus

Illusztráció

Baráté Rozália: A zsiráf és az ennyő
Nők Lapja, 1968. május - 21 szám

Szabó Edit
grafikus

Illusztráció

Bass Sári: A sárkány legyőzése.
Nők Lapja, 1968. okt. – 14 oldal

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Bars Sári: Zsimmögő bonyodalom.
Nők Lapja, 1970. julius – 30 szám

Szaváy Edit
grafikus

Illusztráció

Bácskai Anna: Amikor a kis halak is mamak
Vöt Lapja, 1970. julius – 29 szám

Szalay Edit
grafikus

Illusztráció

Vidor Miklós: A kapitán törvénye.
Nők Lapja, 1970. július -28.szám

Szávay Echt
grafikus

Illusztráció

Szerinai Marianne: Tó az almafa alatt.
Nők Lapja, 1970. julius - 27 szám

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Altay Margit Hangya Anna
Vök Lapja, 1970. augusztus - 31szám

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Hertén Magda: Csipcsákné eldöretötte.
Nők Lapja, 1970. augusztus - 32 szám.

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Ács Kató: A hetedik baba.
Nőt lapja, augusztus – 32 szám.

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció.

Kertész Magda: Hogyan ír az asszony?
Nőlapja, 1970. aug. – 32 p.

Szávay Ezit
grafikus

Illusztráció

Németh Zsuzsa: Durmi és a mosáromás,
Nőt Lapja, 1970. augusztus - 33 lap.

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció.

Tordon Ákos: Ki adja a lényeit?
Nők Lapja, 1970. augusztus – 34 szám.

Szavay Edit
Grafikus

Illusztrációk

Csukás István: Vidám állatkert.
Völ Lapja, 1970. szeptember - 36 szám

Szavay Edit
Grafikus

Illusztráció.

Rózsa Katalin: Tejbekása.

Nők Lapja, 1970. augusztus - 35 szám

Szaváy Edit
grafikus

Illusztráció

Barsi Sári: Sárkányhirályfutóra.
Nőt Lapja, 1970. szept. – 38 szám.

Szaváy Edit
grafikus

Illusztráció

Tordon Áthos: Lephebalyre
Vöt kapja, 1970. szeptember – 37 szám.

Szaváy Edit
grafikus

Illusztráció

Ölbey Irén: A királyhiszasszony meg a hásalugy.
Nők Lapja, 1970. október – 40 szám.

Szavány Edit
Grafikus

Illusztráció

Láng Etelka: Madárének
Nok Lapja, 1870. október - 42 szám

Szavay Ezt
grafikus

Illusztráció

Balogh Béni: A tabáni halászkány.
Nők Lapja, 1970. október – 42 szám.

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Altay Margit: Ali a kis bedrin.
Nők Lapja, 1970. október - 41 szám.

Szavay Edit
Grafikus

Illusztráció

Heves Ferenc: A fogpájos sárkány
Nők Lapja, 1970. október - 43 szám

Szavay Edit
Grafikus

Illusztráció

László Gyula: Szárcsztendős juhasztariszuga
Nők Lapja, 1970, november - 45 szám

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Joó Katalin "Hófehérke, meg a gitáros.
Nők Lapja, 1970. november - 46 szám

Szavazólap

Grafikus

Illusztráció

Lőrincz Pál: A bátor kis cowboy.

Nők Lapja, 1970. november – 47. szám.

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Gallay Sándor: A nénia tam.
Nár Lapja, 1970. november – 48 szám.

Sváby Edit
grafikus

Illusztrációi

Bors Sári: Úti beszélődés
Nők Lapja, 1970. december - 49. szám.

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Petrolay Margit: A bolhacsász.
Nők Lapja, 1970. december - 51 szám.

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció.

Orvát Erzsébet: A csavargó kisasszony.
Vörös Lapja, 1970. december - 50 darab

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció.

Tordon Ákos: A halak születése.
Nők Lapja, 1969. január - 2 szám.

Szarvay Edit
grafikus

Illusztráció

Donászy Magda: Suti.
Vök Lapja, 1969. jan. – 1 szám

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Z. Barócsi Ilona: Órgida karácsonyi vendégségben.
Nők Lapja, 1970. december – 52 szám.

Szuváry Edit
grafikus

Illusztráció

Tasnádi Varga Éva: A tücsök és a halászlegény.
Nők Lapja, 1969. április – 14 szám

Szaváy Edit
grafikus

Illusztráció.

Gellay Sándor: Sokeszű Pírok.
Nők hasja, 1969. január - 5 szám

Szavay Edit
Grafikus

Illusztráció

H. Lányi Piroska: Hogyan lett írlagosság.
Nők Lapja, 1969. április – 16 szám.

Szavány Edit
grafikus

Illusztráció

Enyedi György: Mese a kiskakasról.
Vörh Lapja, 1969. ápr. ulis – 15 szám

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Altay Margit: Bécsben bot a balja
Nők Lapja, 1969. április – 19 szám

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Baba Mihály: Mese a tiet csuthaparipáról.
Nők Lapja, 1969 április - 17 szám.

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Lőrincz Pál: Az okos kis kakas.
Nők Lapja, 1969. április – 19 szám

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Szilágyi Éva: Szabad szombat.
Nők Lapja, 1969. szeptes - 21 szám

Szalay Edit
grafikus

Illusztráció

Rab Judit: Mese a Napimádóról.
Nők Lapja, 1969. május - 21 rajz.

Szavay Edit
Grafikus

Illusztráció

Demény Ottó: A harom vándor.
Vörös Lapja, 1969 május – 22 szám.

Szavay Edit
Grafikus

Illusztráció.

Valentyin Katajev: A duda és a hiskorsó.
Nők Lapja, 1969. junius – 23 szám.

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Balogh Béni: Nyuszkó és Nyafkó.
Nők Lapja, 1969. pelius - 27 szám.

Szalay Edit
grafikus

Illusztráció

Zsondok Zoltán: Lidi, meg a madarak.
Vők Kapja, 1969. július – 28 oldal.

Szavay Edit
grafikus

Jelentráció

Donkó László: Egy kalandos kiskacsa
Nők Lapja, 1969. szikus - 30 szám

Graisay Edit
Grafikus

Illusztráció

Balázs Éva: Miről dalol a madár?
Nők Lapja, 1969. július – 30. szám

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Enyedy György: Mese a mérisgomvócsöl.
Nők Lapja, 1969. augusztus - 31 szám.

Szaváy Edit
Grafikus

Illusztráció

Hermádi Magda: Nyuszi Guszi és a háromkívánság.
Nők Lapja, 1969. julius - 29 szám.

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció.

Tovján Iza: Egy verébfióka meséltе . . .
Vörös Lapja, 1969. augusztus – 38 szám.

Szalay Edit
grafikus

Illusztráció

Jean Rozália: A feledékeny macskó.
Vörös Lapja, 1969. augusztus -40 szám.

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

V. Odojevszkij: A reviélő dolor
Nők Lapja, 1969. augusztus – 40. szám

Slavány Edit
Grafikus

Illusztráció

Ács Katió: Mesearyó
Nők Lapja, 1969. augusztus - 39 szám

Szavány Edit
Grafikus

Illusztráció

Sárközi Gyula: Történet az erdőről.
Nők Lapja, 1969. november - 45 szám.

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Allag Margit: Amit az ikra mesél.
Nők Lapja, 1969. nov. – 46 szám.

Szaváy Edit
Grafikus

Illusztráció

Rák Judit: Mese a szelid fehete tábláról.
Nők Lapja, 1969. október - 43 szám.

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Jó Katalin: Csipkerózsa lakodalma
Nők Lapja, 1969. november - 47 szám.

Szabó Edit
Grafikus

Illusztrációk

Baba Mihály: Mese az állatokkal beszélgető emberről.
Nők Lapja, 1969. december - 49 oldal.

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Balogh Béni: A törökkanyás generális.
Nők Lapja, 1969. december - 50 szám.

Szavány Edit
Gyafekus

Illusztráció

Kuczka Magdolna: Pattony Palkó.
Nők Lapja, 1969. dec – 51 szám.

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Szirmai Marianne: A hisfenyő.
Nők Lapja, 1969. december - 52 szám.

Szávay Zdet
grafikus

Illusztráció

Kopre József: A magyarországi hiskakas
Nőb Lapja, 1969. jan - 3 szám

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Ölbey Irén: A hálás vigó
Nők Lapja, 1969. jan – 4 szám

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Fecske Judit: Mátos Misha költözködik
Nők Lapja, 1969. febr. – 7 szám

Szávay Echt
grafikus

Illusztráció

Balogh Béni: Kinga királyné gyűrűje
Nők Lapja, 1969 február – 6 szám

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Kuczka Magdolna: Anyóka és a nyúlláb
Nők Lapja, 1969. márc – 9 szám

Szavány Edit
grafikus

Illusztráció

Soós Gyula: A királyi torta.
Nők Lapja, 1969. febr. – 8 szám

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció.

Bakó Ágnes: Muki
Nők Lapja, 1969. márc - 11 szám

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Láng Etelka: A fehér hiraly.
Nőt hapja, 1969. márc - 10 szám

Szaváy Edit
grafikus

Illusztráció

Ács Kató: A kicsi hársfa története.
Nők Lapja, 1969. március - 12 szám

Szávay Edit
Grafikus

Illusztráció

Bácsi Anna: Hajó érkezett.
Nők Lapja, 1969. május – 18 szám

Szalay Edit
grafikus

Illusztráció

Ella Perci: Cica, a papucsos.
Vörös Lapja, 1969. május - 20 oldal

Szaváy Edit
grafikus

Jelusztráció

Fürtös Gusztáv: Pirosmál is pirosabb.
Nők Lapja, 1969. jún. - 24 szám.

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Szander Kata: Maki és Muki kalandos története
Nők Lapja, 1969. ~~[illegible]~~ - 25 szám.

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Vajtay Margit: A kis Oroszlán
Nők Lapja, 1969. jun. – 26 szám

Szavány Edit
Grafikus

Illusztráció

Laing Edelka: Az elefánt meg az egér
Nők Lapja, 1969. szept - 36 szám

Szavány Edit
grafikus

Illusztráció

Bars Sáře: Tisztelettel macháriyesztő.
Nők Lapja, 1969. szept - 37 szám

Szavány Edit
grafikus

Jelusztrácio

Horváth Ildikó: Gomba szerem halapja
Nők Lapja, 1969. nov. – 48 szám

Szaváy Edit
grafikus

Illusztráció

Jelena Rieina: Hogyan születtek a csillagok.
Nők lapja, 1969. nov – 48 szám

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Chutalfy István: A tyúk, a kacsa és az egér.
Nők Lapja, 1969. november - 44 szám.

Szaváy Edit
grafikus

Illusztráció

H. Szabó Klára: A pórulját világjáró.
Nők lapja, 1969. nov. – 44 szám.

Szalay Edit
Grafikus

Illusztrációs

Petrovay Margit: A juhásznak jól megy dolga.
Nők Lapja, 1969. augusztus - 32. szám

Gravay Edit
· grafikus

Illusztráció

Illés Ferenc: Miért nincs pénzük az állatoknak?
Nők Lapja, 1969. aug. - 34 szám

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Hernádi Magda: Történet Julikáról.
Nők Lapja, 1969. aug. - 33 szám

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Iván Rozália: A feledékeny macká
Nők Lapja, 1969. okt – 41 szám

Szabay Edit
grafikus

Illusztráció

Erdyedy György: Habakuk iskolába jár.
Nők Lapja, 1969. aug - 35 szám

Szavay Edit
Grafikus

Illusztráció

Bús Ilona: Mesébe illő kishondás.
Nők Lapja, 1969. aug - 15 szám

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Bús Ilona: Asszép halap.
Vörös Lapja, 1970. jennius - 25 szám

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Joó Katalin: Primtyi a pótmagyarnak.
Nők Lapja, 1970. junius – 24 szám

Szavag Edit
grafikus

Illusztráció

Tarján Iza: Tavaszi kék csibek
Nők Lapja, 1970. május – 22 szám

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Sz. É.: Felveszek egy kis rongyot.
Nők lapja, 1970. [illegible] – 23 szám

Szaváy Edit
grafikus

Illusztráció

Ölbey Irén: Hajnalfhopp királykisasszony.
Vök Lapja, 1970. junius - 23 szám.

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Bars Sári: A legjobb hipogás.
Nők Lapja, 1970. május - 21 szám

Szavay Edit
Grafikus

Illusztráció

H. Szabó Klára: Facsusz és zöldszem.
Nők Lapja, 1970. május – 20 szám.

Szavay Edit
grafikus

Illusztrációk

Dasnás Endre: Négyhenek
Vök Lapja, 1970. május – 19 szám.

Szavay Edit
grafikus

Jelusztrációk.

Jelena Ribina: Butuska kutyuska.
Nők Lapja, 1970. ~~ápriliis~~ - 18 szám.
mapus

Szavány Edit
grafikus

Illusztráció

Iván Rozália · Róka Berci szerencséje . . .
Nők Lapja, 1970. április – 17 szám.

Szabó Edit
grafikus

Illusztráció

Baba Mihály: A furfangos meghívás.
Nők Lapja, 1970. április - 15 szám

Szavay Ezért
Grafikus

Illusztráció

Balogh Béni: A báró úr lecképe.
Nők Lapja, 1970. április - 16 szám

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Szir mai Marianne: A kis sim meg a húsvéti nyuszi.
Nők Lapja, 1970. március – 13 szám.

Szávay Edit
Grafikus

Illusztráció

Vidor Miklós: Hiszeti bajkeverő.
Nők Lapja, 1970. március – 12 szám

Szavány Edit
grafikus

Illusztráció

L. Baróczy Ilona: Kata és Brunni.
Nők Lapja, 1970. március – 11 szám

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Horváth Ildikó: Kihelt-e a hómag?
Vök Lapja, 1970. március – 10 szám.

Szavagyűrt
grafikus

Illusztráció

Rózsa Katalin: Nyúlcsnyó mesége
Wókhapja, 1970. felmár - Gszám

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Tordon Ákos: A henguru méseje.
Nők Lapja, 1970. február – 8 szám

Szavay Edit
Grafikus

Illusztráció

Fecske Judit: Ince és Vince
Nők Lapja, 1970. január – 7 oldal

Szavay Edit
Grafikus

Illusztráció

Bús Ilona: Különös kívánság.
Nők Lapja, 1970. január - 5 szám.

Szavay Edit
Grafikus

Illusztráció

Molnár Gyula: A hütten cerinos.
Nők Lapja, 1970. február - 6 szám.

Szabay Edit
grafikus

Illusztráció

Szauder Katia: Cse-Cse, a csacsi.
Vak Bottyán, 1970. január – 4 oldal

Szávagyárt
grafikus

Illusztráció

Rák Judit: Mese a sünkutyáról és a sünmalacsól.
Nők Lapja: 1970. január - 3 szám.

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció.

Petrolay Margit: A tarka malac.
Nők Lapja, 1970. januar - 2 szám.

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Enyedy György: Terenhét mamó.
Nők Lapja, 1970. január - 1 szám

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Fanta Mária: Az álomszigeten.
Nők Lapja, 1971. dec – 51 szám

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Ennyedi György: Töf-töf, az öreg teherautó
Nők Lapja, 1971. dec - 50 szám

Szaváy Edit
grafikus

Illusztráció

Altay Margit: A szikulics szakálla
Nők Lapja, 1971. dec – 49 szám

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Joó Katalin: Az Óriás
Nők Lapja, 1971. nov. - 48 szám

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Lang Elelka: A rörösbegy és a madárijesztő.
Nők Lapja, 1971. nov – 47 szám

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Bakó Ágnes: A szindiszné mégis olyan...
Nők Lapja, 1971. nov. - 46 szám

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Bars Sári: A harom fivér meg a gonosz törpe
Nők Lapja, 1971. nov – 45 szám

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Z. Barkócsi Ilona: A kismókus meg a parcelántabe
Nők Lapja, 1971. okt - 44 szám

Szavay Edit
grafikus

Jelenbráció

Szerinai Marianne: Hapai Manó
Nök Lapja, 1971 okt - 43 szám

Szávay Edit
Grafikus

Illusztráció

Fehér Tibor: Borsó János
Nők Lapja, 1971. okt - 30 old - 42 szám

Szávay Ecket
grafikus

Illusztráció

Demény Ottó · Helvecia Kati
Nők Lapja, 1971 okt – 41 szám.

Szaváy Edit
Grafikus

Illusztráció

Tasnádi Varga Éva: Gesztenye Bandi.
Nők Lapja, 1971. okt. - 40 szám

Szacsy Edit
Grafikus

Illusztráció.

Kecskés Erzsébet: Aranyhold
Nők Lapja, 1971 szept - 39 szám

Szabó Edit
Grafikus

Illusztráció

Heves Ferenc: Ki hűtött bogot először...
Nőlapja, 1971. szeptember – 38 szám.

Szávay Edit
Grafikus

Illusztráció

Tayán Iza: Csigamese
Nőkhapja, 1971 szept - 37 szám

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Osvát Erzsébet: Tity, Toty, Tóty.
Nők Lapja, 1971. szept. – 36 szám

Szavay Edit
grafikus

Jelusztráció

—: A hegyimanó

Nők Lapja, 1971. aug – 35 szám.

Szalay Edit
Grafikus

Illusztrációk

Fehér Tibor: A csodálatos szelencék.
Nők Lapja, 1971. augusztus - 34 szám.

Szuváy Edit
grafikus

Illusztráció.

Joó Katalin: Kaptafa, vagy korona?
Nők Lapja, 1971. augusztus - 33 szám

Szavány Edit
Grafikus

Illusztráció

Barabás Éva: Közvéleménykutatás hatyuséknál
Nők Lapja, 1971. augusztus - 32 szám.

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Lékai Vróla: Hogyatűrlaing Marci szerencsége.
Nők Lapja, 1971. julius – 31 szám

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Darvics Endre: Doktor zsemle.
Vók Lapja, 1971. julius - 29 szám.

Szaváy Edit
grafikus

Illusztráció

Fehér Tibor: A király meg a favágó.
Nők Lapja, 1971. julius – 30 szám

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Balogh Béni Sashó
Nők Lapja, 1971 julius – 21 szám.

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Szander Kata: Aranysugár és a hold.
Nők Lapja, 1971. julius – 27 szám.

Szavay Edit
Grafikus

Illusztráció

Bús Ilona: Az égszínűek nyomai.
Nők Lapja, 1971. junius – 26 szám

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció.

Petrolay Margit: Erdei kalács.
Nők Lapja, 1971. junius – 25 szám.

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Bakó Ágnes: A bikanszony.
Nők Lapja, 1971. jun. - 24 szám

Szavány Edit
grafikus

Illusztráció

Ölbey Irén: Az aranyeper, meg a csalamadár.
Vörh Lapja, 1971. ápr. vis – 22 szám

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Enyedy György: Miért nem hapott Macskó bácsi...
Vöh Lapja, 1971. junius - 23szám.

Szabay Edit
grafikus

Illusztráció

Bába Mihály: Szepes Anti
Vöh Lapja, 1971. junius – 23 oráni

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Donkó László: Sáni sarátot szerez.
Nők Lapja, 1971. magyar – 20 szám

Szávay Edit
Grafikus

Illusztráció

Tordon Áthos: Kiflikandúr.
Nők Lapja, 1971. május - 21. szám

Szaváy Edit
grafikus

Illusztráció

Bíró Ilona: A hét hakas
Nők Lapja, 1971. május – 19 szám

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Darázs Endre: Buda hét fejű sárkánya.
Nők Lapja, 1971. május - 18 szám

Szavány Edit
grafikus

Illusztráció.

Z. Barócsi Ilona: A nyuszitojás meg a tolvaj szarka.
Nők Lapja, 1971. április – 16 szám.

Szavány Edit
grafikus

Illusztráció

Láng Elvira: Csúfika.
Vöh Lapja, 1971. ápr. – 17 szám

Szaváry Edit
grafikus

Illusztráció

Lékai Anna: Hírsvíti vetélhedő.
Nők Lapja, 1971, április - 15 szám.

Szaváy Edit
grafikus

Illusztráció

Bakó Ágnes: Cirókai.
Nők Lapja, 1971. ápr. – 14 szám

Szávay Edit
Grafikus

Illusztráció

Barsi Sári: Időjosok erdőn – mezőn.
Nák kapja, 1971. március – 11 szám

Szávay Edit
grafikus

Jelenstrádio.

Pákozdy Ferenc: A mókus és a hachály.
Nők Lapja, 1971. március – 12 szám

Szaváry Edit
grafikus

Illusztráció,

Tarján Iza: Az oroszláncépő.
Nők Lapja, 1971. március - 13 szám

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Joó Katalin: Elromlott a falióra.
Nők Lapja, 1971. március - 10 szám

Szabó Edit
grafikus

Ellenvélemény

Altay Margit: A csodatevő Korán.
Nők Lapja, 1971. február – 7. szám.

Szaváry Edit
grafikus

Illusztráció

Balogh Béni: Deédes és Nehese.
Nők Lapja, 1971. február – 8 oldal

Szavay Edit
Grafikus

Illusztráció

Vidor Miklós: Az utak mesége.
Nők Lapja, 1971. felszám – 9 szám

Szavagyűjt
Grafikus

Illusztráció

Szebelkó: Miről lesz a vándormadár?
Nők Lapja, 1971. január - 4 szám.

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Enyedy György: A cinege nadrágja.
Nők Lapja, 1971. január – 4 szám

Szaváy Edit
grafikus

Illusztráció

Tordon Ákos: Kiflikandúr pruletése.
Nők Lapja, 1971. jannuar - 5 szám.

Szavay Edit
Grafikus

Illusztráció

Imre László: Téli mese.

Vörös Lapja, 1971 jan. — 2 szám

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció.

Szirmai Marianne: A gyáva fiú.
Vök Lapja, 1971. január – 2. szám.

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Balló Ágnes: Szilveszter a hűnyegyszőrű
Nők Lapja, 1971. jan. – 1 szám

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

—: A Nők Lapja felinaptára.

Nők Lapja, 1971. jan. – 1 szam

Szávay Edit
Grafikus

Illusztráció

Saint Sándor: Kiváuságok éjszakája.
Nők Lapja, 1971. január – 1 szám

Szavay Edit
grafikus

Jelenstáció

Hárs László: Sárkányesi – emberesi.
Nők Lapja, 1971. jan – 2 szám

Szalay Edit
grafikus

Illusztráció

W. Petrovay Margit: Mese a kajorsta nagáról.
Nők Lapja, 1972. január – 3 oldal.

Szavály Edit
grafikus

Illusztráció

Závor Eszter: A pulgoni
Nők Lapja, 1972 jan – 4 szám

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Olbey Irén: Nyulam – bulanik telen
Nők Lapja, 1972. febr. – 6 szám

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Bus Ilona: A hesztyű fa.
Nők Lapja, 1972. febr - 8 szám

Szavày Ecket
Grafikus

Illusztráció

Ennyedy György: Pehepötty és kispehely
Nők Lapja, 1972. febr. – 7 szám

Szaváy Edit
grafikus

Illusztráció

Molnár Gyula: A pálosztos cerinos
Vők Hanya, 1972. március – 9 szám

Szabáy Edit
Grafikus

Illusztráció

Domány Magda: Kertészkedés.
Nők Lapja, 1971. március - 10 oldal

Szabady Edit
grafikus

Illusztráció

Szabady Marina: Csuda Csilla kalandja.
Nők Lapja, 1971. március - 11 szám.

Szávay Edit
grafikus

Jelusztráció

Laing Etelka: Köbe vésett nap.
Nők Lapja, 1971. március - 12 szám

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Tarján Ilza: Vonárslós mese.
Nők Lapja, 1972. ápr. – 15 szám

Szavay Edit
grafikus

Jelenszháción

Donaszy Magda: Kertészhedés
Nők Lapja, 1972. ápr. – 16 szám

Szaváy Edit
Grafikus

Illusztráció

Petrolay Margit: A legszebb vasárnap.
Nők Lapja, 1971. május – 19 szám

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Bahó Ágnes: A tüskebokor
Nők Lapja, 1971. május - 20 szám

Szilvay Edit
grafikus

Illusztrációi

Boldog Balázs: Zsebkendős királyné
Nők Lapja, 1971. május - 21 rész

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Bars Sári: Gyalogszörös a macska tengerén
Nők Lapja, 1972. jun. – 25 szám

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Kertész Erzsébet: Sanyi Manó szerencséje
Völ Lapja, 1972. jan. – 24 szám

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Balogh Béni: A furfangos patakai diák.
Vál Lapja, 1972. jul. – 26 szám

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

W. Petrolay Margit: Mese a hiralyeszéről
Nők Lapja, 1972. jul. – 28 szám

Szavay Edit
Grafikus

Illusztráció

Szavár Eszter: A cipőgomb meséje.
Vörh Lapja, 1972. pel. – 29.

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Láng Ebelka: A pisszenhás nyár
Nők Lapja, 1972. – 30 szám

Szavay Edit
Grafikus

Illusztráció

Zsombok Zoltán: Mese Kontyos Katáról.
Nők Lapja, 1972 augusztus – 33 oldal

Szabó Edit
Grafikus

Illusztráció

Budai Balogh Sándor: Az elefánt és hangya
Nők Lapja, 1942. aug. – 32 oldal

Szavay Edit
Graphus

Illusztráció

Molnár Gyula: Szegfű
Vörös Lapja, 1972. jul. – 31 szám

Szabó Edit
grafikus

Illusztrációk.

Babó Ágnes: Gubacs, a tanár,
Vörös Lapja, 1972. jún. – 23 rajz

Szaváy Edit
Grafikus

Illusztráció

Vidos Miklós: A kamrakulcs a levesben.
Nők Lapja, 1971. március – 13 oldal

Szavày Edit
Grafikus

Illusztráció

Osvát Erzsébet: A tojáspengáló nyúl apó.
Nők Lapja, 1972. április – 14 szám.

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Hárs László: Az egyszemű óriás....
Nők Lapja, 1972. apr - 17 szám

Szaváy Edit
grafikus

Illusztráció

Osvát Erzsébet: Öregapó papagája
Vörös Lapja, 1972. júl. – 27 szám

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Nagy Ibolya: Tulipán országban.
Nők Lapja, 1972. ápr - 18 szám

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Balogh Béni: Hólsilhag
Vök Lapja, 1972. jan – 5 szám

Szabó Edit
grafikus

Illusztráció

W. Petrolay Margit: Mese az esztendőről.
Nálunk, 1970. április – 14 rajz

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Tordon Ákos: Tamás és a piros kakukk.
Nők Lapja, 1970. június – 26 szám.

Szávay Edit
Grafikus

Illusztráció

Demény Ottó: Utarás H varosára.
Nők Lapja, 1974. ~~[illegible]~~ lt. 5 - 30 lap.

Szávay Echt
grafikus

Illusztráció

Kolozsvár Grandpierre Emil: Mátyás király felesége.
Nők Lapja, 1974. szeptember 28 – 30 lap

Szaváy Edét
grafikus

Jelusztráció

Kaútor Csuzsa: Princprünc vitéz.
Nők lapja, 1974. nov. 9 – 30 lap.

Szavay Edit
Grafikus

Illusztráció

Fonyó János átdolgozása: Neringa és Náglisz.
Nők lapja, 1974. november 2 – 30 lap.

Szerkesztő
Grafikus

Illusztrátor

Balogh Béni: Ribizke, a gyikkisasszony.
Nők Lapja, 1974. nov. 16. – 30 lap.

Szabáy Edit
Grafetics

Gelesztráció

Barsszári: A mókus meg a mogyoró
Nők Lapja, 1974 okt. 26–30 lap.

Gracza Edit
grafikus

Illusztráció

Petrovay Margit: Péter és a kutya.
Nők Lapja, 1974. okt. 19 - 30 lap.

Szávay Edit
Grafikus

Illusztráció

Kántor Erzsa: Hetedhét polcsa túl.
Nők Lapja, 1974. okt. 12 - 30 kap.

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Tordon Ákos: Ludlopi bástya és Libalopi néne.
Nők Lapja, 1974. dec. 7. – 30 lap.

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Tarján Sza: Az állomás ..
Nők Lapja, 1974. nov. 30 - 30 lap

Szabay Edit
grafikus

Illusztráció

Ivan Andrejevics Krilov: Miért alszik a medve télen?
Nők Lapja, 1974. november 23–30 lap.

Szavay Edit
Grafikus

Illusztráció

Vidor Miklós: Karácsonyi sírály.
Nők Lapja, 1974. dec. 14 - 30. lap.

Szavány Edit
grafikus

Illusztráció

Osvát Erzsébet: A harácsonyfa lakói
Nők Lapja, 1974. dec. 21-30 lap.

Szávay Edet
grafikus

Illusztráció

Kántor Zsuzsa: Hetedhét palaon túl.
Nők Lapja, 1974. dec. 28 – 30 lap.

Szalay Edit
Grafikus

Illusztráció

Trencsényi László: A próbatétel.
Nők Lapja, 1975. jan. 4. - 30 oldal.

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Kántor Zsuzsa: Hetedhét polcon túl.
Nők Lapja, 1975. jan. 11 – 30 oldal.

Szávay Edit
Grafikus

Illusztráció

Kolozsvári Grandpierre Emil: Örömalma,
Nők Lapja 1975. január 18 - 30 oldal.

Szécsey Edit
grafikus

Illusztrációi

G. Barécsy Ilona: Macsó kalandos éjszakája
Nők lapja, 1975. febr. 1. – 30 oldal

Szávay Édit
Gráfikus

Illusztráció

Bakó Ágnes: A kanári, a macska meg a kutya.
Nők Lapja, 1975. jan. 24 - 30 oldal

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Olvasói Emlékezet: Dorka és a hóember.
Nők Lapja, 1975. febr. 8 – 30 oldal

Szavay Edit
grafikus

Illusztrációi

Kántor Zsuzsa: Hetedhét polcon túl
Nők Lapja, 1975. febr. 15 - 30 oldal.

Szávay Echt
grafikus

Illusztráció

Domény Ottó: Mese az elveszett gyúszűsől.
Nők Lapja, 1975. márc. 8 - 30 oldal.

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Kántor Zsuzsa: Hetedhét polcon túl.

Nők Lapja, 1975. márc. 15 - 30 oldal.

Szabó Edit
grafikus

Illusztráció

Ölbey Irén: Rózsából két láng.
Nők Lapja, 1975. márc. 1 - 30 old.

Szavay, Edit
grafikus

Illusztráció

H. Koltai Éva: Erdő-mező mulatsága.
Nők Lapja, 1975. febr. 22 - 30 oldal.

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Bárdos Ferenc: Egykiváncsi hiszujusz.
Nők Lapja, 1975. márc. 29-30. oldal.

Szávay Edit
grafikus

Illusztrációi

Demény Ottó: Mese az elveszett gyűszűről.
Nők lapja, 1975. márc. 8-30 oldal.

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Bahó Tigres: Ez artán művészet.
Nők Lapja, 1975. márc. 22-30 oldal

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Kántor Zsursa: Hetedhét polcon túl.
Nők Lapja, 1975. márc. 15 – 30 oldal.

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

K. Paustrovszkij: Csóró
Nők Lapja, 1976. ápr. 10-30 oldal

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Osvát Erzsébet: A híres-neves nyusi család.
Nők Lapja, 1976. április 17 - 30 oldal.

Szavány Edit

Illusztráció

L. Kapuvári Lídia: Mese a legszörnyűségesebb boszorkanyról
Vörös Lapja, 1976. okt. 9 – 30. oldal.

Szaváy Edit

Jelentkezés

Szentkerályi János: Kirándulás,

Nők Lapja, 1976. nov 6. – 30. oldal.

Szabányi Edit

Illusztráció

Jó Katalin: A legkisebbik Maruszja

Nők Lapja, 1976. nov. 6 – 30 oldal.

Szávay Edit

Illusztráció

Maria Durichova: Hvízen egyszer ez a klassz!
Nők Lapja, 1976. november 13 – 30. oldal.

Szávay Edit

Illusztráció

fordította Kuczka Magdolna: A császár adossága

Nők Lapja, 1976. november 20–30. oldal.

Szavány Edit

Illusztráció

Donászy Magda: A miskus és a marha.
Nők Lapja, okt. 30 – 30 oldal.

Szaváy Edit
grafikus

Illusztráció

—: Csináljunk csendéletet.

~~Tükör~~, 1976. okt. 30-14 oldal.
Nők Lapja

Szavay Edit

Illusztráció

Kirchhopf Margit: Bugyborék.
Nők Lapja, 1976. okt. 23-30. oldal

Szabó Edit

Illusztráció

Gyárfás Endre: Levélcsikkek.
Nők Lapja, 1946. okt. 23-30. oldal.

Szabó Edit

Illusztrációk

fordította Csillag Veronika: Mese a vajúról.
Nők Lapja, 1976. okt. 16–30. oldal.

Szaváy Edit

Illusztráció

Hárs László: A mesébetlen mese meséje
Nők Lapja, 1976. okt. 2 - 30. oldal.

Szávay Edit

Illusztráció

Fehér Klára: De igaján tud repülni a karosszal.
Nők Lapja, 1976. április 24-30 oldal.

Szavay Edit

Illusztráció

Fehér Klára: De igazán tud repülni a harossék.
Nők Lapja, 1976. május 1 - 30 oldal

Szávay Edit

Illusztráció

Fehér Klára, De igáran-tud repülni a karosszék,
Nők Lapja, 1976. május 8 – 30 oldal

Szávay Edit

Illusztráció.

Fehér Klára: De igazán tud repülni a harosszik.
Tükör, 1976. május 15 – 30

Szávay Edit
grafikus

Jelusztráció

I. Barocsy Ilona: A fénylő bőrű gyik.
Nők lapja, 1976. május 29–30. oldal.

Szávay Edit

Illusztráció

Ács Kató: A mesecsésze

Nők Lapja, 1976. jan. 5 – 30 oldal.

Szavay Edit

Illusztráció

Balogh Béni: A hecske és a szaló,
Nők Lapja, jun. 19 - 30 oldal.

Szavay Edit

Illusztráció

Isomboh Soltán: Babalakodalom
Nők Lapja, 1976. jun. 26-29 oldal.

Szávay Edit

Illusztráció

Barácsy Horna: Négy kis madártojás
Nők Lapja, 1976. jun. 26 – 29. oldal.

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Simon Mihály: A cirkuszpózna-toronyban.
Nők Lapja, 1975. június 14 – 30 oldal.

Szalay Edit
Grafikus

Illusztráció

Medgyesi Károly: Mese a napról.
Nők Lapja, 1975. jún. 21–30. oldal

Szaváy Edit
grafikus

Illusztráció

Tímár Hedvig: A nagy kanyar-úton.
Nők Lapja, 1975. június 28 – 30 oldal.

Szavay Edit
Grafikus

Illusztráció

Demény Ottó: Kenderes Katicza.
Nők Lapja, 1975. jul. 5. – 30 oldal.

Szaváy Edit
grafikus

Illusztráció

Bakó Ágnes: A városi szimyog
Nők Lapja, 1975. jul 12 – 30 oldal.

Szavágyédit
grafikus

Illusztráció

Kolozsvári Grandpierre Emil: A szabó és a két őrnés
Nők Lapja, 1975. július 19 - 30 oldal.

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Hárs László: Palmla
Nők Lapja, 1975. jul. 11 - 30 oldal

Szavay Edit

Illusztráció

Andersen: Az erőst hussas -
Nők Lapja, 1975. aug. 16-30 oldal.

Szávay Edit

Illusztráció

Z. Baróczy Szona: Nocogó király.
Nők Lapja, 1975. aug. 23 - 30 oldal

Szavagyédi

grafikus

Illusztráció

Hárs László: Palmira

Nők Lapja, 1975. aug 2. – 30 oldal

Szeiray Edit
grafikus

Illusztráció

Petrovay Margit: Ki a nagyobb ember? 2.
Nők Lapja, 1975. augusztus 9 - 30 oldal.

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Tordon Ákos: A gazdag ember és a fecske.
Vök Lapja, 1975. ápr. 26-30 oldal

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Kántor Isvzsa: Hetedhét pokon túl.
Nők Lapja, 1975. május 10 - 30 oldal.

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Balogh Béni: Az ördög és a nagyúr asztrony.
Nők Lapja, 1975. május 17 - 30 oldal.

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Kántor Zsuzsa: Hetedhét polcon tál.
Nők Lapja, 1975. ápr. 5 - 30 oldal.

Szécsy Edit
grafikus

Illusztráció

Alan Marshall: A világbajnok.
Nők Lapja, 1975. ápr. 12 - 30. oldal.

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Szerbák Kató: A hamg hahaskája.
Nők Lapja, 1975. ápr. 19 - 30 oldal.

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Szávay Edit: Párizsban is a divat.
Nők Lapja, 1975. ápr. 19 – 20 oldal.

Szávay Echt
grafikus

Illusztráció

Ács Kató: Gatóca
Nők Lapja, 1975. május 31 - 30 oldal.

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Tarján Imre: Cserebere
Nők Lapja, 1975. május 24–30 oldal.

Szávay Edit

Illusztráció

Major János: A ciszkuszos.
Nők Lapja, 1975. aug. 30 - 30 oldal.

Szávay Edit

Illusztráció

Petrolay Margit: Hegyen völgyön lakodalom.
Nők Lapja, 1975. okt. 18 – 30 oldal

Szavay Edit

Illusztráció

H. Lányi Piroska: Rádrsa az elefant
Nők Lapja, 1975. ort. 4 – 30 oldal.

Szavay Edit

Illusztráció

Viktor Gyula: A magyar nőtt bányamaró
Nők lapja, 1975. okt. 11-30 oldal

Szávay Edit

Illusztráció

Haits Gera: Az örvényes tive.
Nők Lapja, 1975. okt. 11-30 oldal.

Szávay Edit
Graphius

Illusztráció

Tordon Ábros: A fehér hiralgue és az égszínkék vár
Nők Lapja, 1975. október - 30 oldal.

Szabó Edit

Illusztráció

Szabó Ilona: A nagy titok.
Nők Lapja, 1977. május 26 – 30. oldal.

Szabó Edit

Illusztráció

Sarkadi Mária: Cipet családja.
Nők Lapja, 1977. június 25-30 oldal.

Szabay Edit

Illusztráció

Szombok Zoltán: Kati, hol vagy?
Nők Lapja, 1977. június 11-30. oldal.

Szávay Edit

Illusztráció

Hárs László: Láttam én...

Nők Lapja, 1977. jún. 16–30. oldal.

Szávay Edit

Illusztráció

Vicskató: Duvó, a medve.
Nők Lapja, 1977. június 4–30. oldal.

Szávay Edit

Illusztráció

Hunyadi István: Pitymeg és Pacsmag.
Nők Lapja, 1977. május 14 – 30. oldal.

Szávay Edit

Jelleszbráció

Kádár Péter: A megtért farkas
Nők Lapja, 1977. ápr. 23-27. oldal.

Szávay Edit

Illusztráció

Kádár Péter: A griffbogár.
Nők Lapja, 1977. ápr. 23-27. oldal.

Szabay Edit

Illusztráció

Ölbey Irén: A lusta hírolyfi.
Nők Lapja, 1977, május 7 – 30. oldal.

Szavay Edit

Illusztráció

Lőrincz Pál: A hiszkahas
Nők Lapja, 1977. május 7-30. oldal.

Szávay Edit

Illusztráció

Pákolitz István: Vacsora

Nők Lapja, 1977. május 7 – 30. oldal.

Szávay Edit

Illusztráció

Eszes Katalin: Virágom
Nők Lapja, 1977. ápr. 30 - 30 oldal

Szávay Edit

Illusztráció

Zöldy Pál: Ili baba és a hetven tündér
Nők Lapja, 1977. ápr. 9 – 30. oldal.

Gráday Edit

Illusztráció

fordította Bars Sári: Mese az igazságról és hamisságról.
Nők Lapja, 1977. április 2. – 30. oldal.

Szávay Edit

Illusztráció

fordította Székely Éva: Hinton története.
Nők Lapja, 1974. márc. 19–30. oldal.

Szávay Edit

Illusztráció

Zöld y Pál: Ili baba és a hetven tündér.

Nők Lapja, 1977. ápr. 9 - 10. oldal.

Szávay Edit

Illusztráció

Ölbey Szén: Az elrabolt király lány
Nők Lapja, 1977. márc. 5 - 30. oldal.

Szávay Edit

Illusztráció

Balogh Irén: A tálbyai hőbárányok.
Nők Lapja, 1977. március 12 – 30. oldal.

Szávay Edit

Illusztráció

Fecske Gabi: Sára gyűrűje
Nők Lapja, 1977. május. 26-30 oldal.

Szabó Edit

Illusztráció

Sarkady Mária: A cica, a BKV-s nő. . . .
Nők Lapja, 1975. dec. 13-30 oldal.

Szaváy Edit

Illusztráció

Kántor Lszusa: Emlék-villanás
Nők Lapja, 1975. dec. 27 - 30 oldal

Szabó Ágnes

Illusztráció

Bakó Ágnes: Ami a nyári mesékből kimaradt,
Nők Lapja, 1975. december 20. – 30. oldal.

Szavay Edit

Illusztráció

Balogh Béla: Boldoghó vár kindérei.
Nők Lapja, 1975. szept. 13 – 30. oldal.

Szávay Edit

Illusztráció

Mócsi Lili: Dünnyögő mese
Nők Lapja, 1975. szept. 20-30. oldal

Szabó Edit

Illusztráció

Zoltán Gyula feldolgozása: Mese az agyagdinnyéről
Nők Lapja, 1975. november 22 - 30. oldal.

Szavány Edit

Illusztráció

Szemann Béla: Furcsa egy utazás.
Nők Lapja, 1976. szept. 25-30 oldal.

Szávay Edit

Illusztráció

Iszlai Zoltán: Bőrgolyó, Pacsmag harasodik
Nők lapja, 1976. aug. 18-30. oldal

Szabó Edit

Illusztráció – ruhamodellek.

Szabó Edit: Változások a vállpántra.
Nők Lapja, 1976. július 17. – 20 oldal

Szávay Edit

Illusztráció

Zoldy Pál: Miért jár a hutya merittlób?

Nők lapja, 1976. július 17 – 30 oldal

Szabay Edit

Illusztrációi

Osvát Erzsébet: Morgó és Marmogó.

Vörös Lapja, 1976. szept. 4 – 30 oldal

Szavay Edit

Illusztráció

Yszlai Zoltán: Bőrgolyó, pacsmagháiasodik.
Nők Lapja 1976. szept 11. – 30 oldal

Szerényfedél

Illusztráció

Bars Sári: Békakirályfi és az igazi varázslat.
Vök Lapja, 1976. július 3 – 30. oldal.

Szávay Edit

Illusztráció

Kufár Róza: Ébred az erdő, ébred a bet

Nők Lapja, 1976. julius 31. – 30 oldal.

Szavajkát

Illusztráció

Isomhok Zoltán: Tárcsatikinló.
Nők Lapja, 1976. július 31 — 30 oldal

Szávay Echt

Illusztráció

— : Macska história

Nők Lapja, 1976. aug. 21-30 oldal.

Szávay Edit

Illusztráció

Yurij Nagibin: Ou ollo

Nők Lapja, 1976. aug. 28 – 30 oldal.

Szabó Edit

Illusztráció

H. Szabó Klára: Többnincs egyszer volt.
Nők Lapja, 1976. aug. 14-30 oldal.

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Olbey Irén: A szegény asszony libája,
Nők Lapja, 1976. márc 6. - 30 oldal.

Szávay Edit
Grafikus

Illusztráció

Isombok Zoltán: Utazás fevrosa-országba.
Nők Lapja, 1976. márc. 20.- 30 oldal

Szávay Edit

grafikus

Nejpiés stílusu rukiák bemutatása rajzon és szöveggel.

Szávay Edit: (Nemcsak) alakítási ötletek.

Nők Lapja, 1976. márc. 27 – 20. oldal.

Szávay Edit
Grafikus

Illusztrációi

Afgán népmese: A bölcs bíró
Nők Lapja, 1976. május 27 - 30 oldal

Szávay Edit

Illusztráció

Ölbey Szén: Hákasodik a julián.

Nők Lapja, 1976. julius 10 - 30 oldal.

Szávay Edit

Illusztráció

Z. Barócsy Ilona: Machó Dörmi virgácsa
Nők Lapja, 1976. febr. 7 - 30 oldal

Szávay Edit

Illusztráció

Ács Kató: Egy neveretes gesztenyefa
Nők Lapja, 1976. jan. 24. – 30 oldal.

Szávay Edit

Illusztráció

Petrolay Margit: A hisfiú és a szél.
Tulipán, 1976. febr. 14-30 oldal.

Szaváy Edet

Illusztráció

Donáry Magda: A rigó hályhája.
Nők Lapja, 1976. [illegible] 28 - 30 oldal

Szikszay Edit

Illusztráció

Illés Ferenc: Mese a mesékről.
Vörös Lapja, 1976. febr. 28 - 30 oldal

Szaváy Edit

Illusztráció

Simai Mihály: Ákom-bákom
Nők Lapja, 1976. febr. 21 - 18 oldal

Szávay Edit
grafikus

Illusztráció

Kolozsvári Grandpierre Emil: Palondos mese.
Vörös Lapja, 1976. január – 30. oldal.

Szavaykeret

Illusztráció

Bencsik Gábor: Krumphóvrú Ferkó meg a csudaszemüveg
Nőtt Lapja, 1976. január 17 – 30. oldal.

Szávay Edit

Illusztráció

Osvay Erzsébet: A bíslány és a varázsló.
Nők Lapja, 1976. jan. 10 – 30 oldal.

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

H. Kottai Éva: A gyeh új ruhája,
Nők Lapja, 1976. márc. 13–30 oldal

Szavay Edit
grafikus

Illusztráció

Kántor Ismesa: Csupa apró
Nők lapja, 1976. márc 6 - 30 oldal.

Szabó Zoltán

Illusztráció

Kuczka Magdolna fordítása: A cseh ár adóssága
Nők Lapja, 1976. november 20–30. oldal.

Szávay Edit

Illusztráció

Fehér Tibor: Csirkefej és csapata
Nők Lapja, 1976. nov. 27-30 oldal

Szabay Edit

Illusztráció

Szabay Edit: Milyenek a tavaszi-nyári divatok?
Nők Lapja, 1976. november 27 – 18. oldal

Szávay Edit

Illusztráció

Kántor Zsuzsa: Kajla Sárkány János.
Nők Lapja, 1977. September 24-30 lap.

Szaváy Edit

Illusztráció

Tasnádi Vanga Éva: Péter, Puffantyú és Juli néni
Nők Lapja, 1977. jul. 23 - 30. oldal.

Szabay Edit

Illusztráció

Haits Géza: A fényparipa.
Nők Lapja, 1977. szept. 17 - 30 kap.

Szávay Edit

Illusztráció

Petrolay Margit: Mese a sete-sétta kiscsizhéről.
Nők Lapja, 1977. augusztus 6 – 30. oldal.

Szávay Edit

Illusztráció

Ortutay Ibolya: Brummogó, a macskó
Nők Lapja, 1977. szept. 3 – 30. oldal

Szávay Edit

Illusztráció

Ácskató: A játékdoboz titka.
Nők Lapja, 1977 aug. 27 – 30. oldal.

Szaváy Edit

Illusztráció

Ölbey Irén: Mese a fuszlyázól
Nők Lapja, 1977. aug. 20-30. oldal

Szávay Edit

Illusztráció

fordította Bars Sári: A macska meg a róka.
Nők Lapja, 1977. augusztus 13 - 30. oldal.

Szávay Edit

Illusztráció

Bihészy Pál: A mokányhókény.
Nők Lapja, 1977. okt 1-30. lap.

Szabó Edit

Illusztráció

Antalffy Istvánné fordítása: Mese az öt kis cicáról.
Vörös Csillag, 1977. október 8. — 30. old.

Szabó Edit

Illusztráció

S. Rádi Judit: A vén varangy.
Nők Lapja, 1977. októ ber 8 – 30. lap.

Szabó Edit

Illusztráció

Fürtös Gusztáv: Az régi-módi fecske

Nők Lapja, 1977. szept 10 – 24. oldal.

Szávay Edit

Illusztráció

Joó Katalin: A legkisebbik Maruszja
Nők Lapja, 1976. nov. 6 - 30 oldal.

Szávay Edit

Illusztráció

Szentkirályi János: Kirándulás
Nők lapja, 1976. november 6-30 oldal

Szávay Edit

Illusztráció

Sándor László fordítása: Hiszen épjen ez a klassz!
Nők Lapja, 1976. november 13-30 oldal.

Szávay Edit

Illusztráció

Osvát Erzsébet: A kismanó sapkája.
Nők Lapja, 1977. febr. 12-30. oldal.

Szávay Edit

Illusztráció

Szirmai Marianne fordítása: A kis jóghercegnő.
Nők hapja, 1977. február 19 - 30. oldal.

Szávay Edet

Illusztráció

Sinai Mihály: Attila megmenti a sárkány életét
Nők Lapja, 1977. február 26–30. oldal.

Szávay Edit

Illusztráció

Török nyomese. A pasa julián
Nők Lapja, 1976. decem - 30 oldal.

Szávay Edet

Illusztráció

Sýros Juli fordítása: Típiti a vörösbegy
Nők Lapja, 1977. ~~[illegible]~~ február 5-30. oldal.

Szavay Edit

Illusztrációs

Kincses Edit fordítása: A hóliba.
Nők lapja, 1974. január 29-30 oldal.

Szalay Edit

Illusztráció

Vidor Miklós: Délutáni mese.

Nők Lapja, 1977. jan. 22 - 30 oldal.

Szabó Edit

Illusztráció

Szabó Katalin: Karácsony.
Nők Lapja, 1976. dec. 25-30. oldal.

Szávay Edit

Illusztráció

Ács Kató: Az ősdi játékok.

Nők Lapja, 1977. jan. 8–30 oldal

Szávay Edit

A Nők Lapja falinaptára.

—:—

(Nők Lapja 1977. jan 1.–16 oldal

Szabó Edit

Szakdolgozat

Vidor Miklós: Délutáni mese.
Nők Lapja, 1977. jan. 15 – 30. oldal.

Szávay Edit

Illusztráció

Simai Mihály: Zúrzavar Cserszömörce erdőben.
Nők Lapja, 1976. december 18 – 30. oldal.

Szávay Edit

Illusztrátió

Kántor Ismeza: Halmentő

Nők Lapja, 1976. dec. 4 - 30. oldal

Szávay Edit

Illusztráció

Baba Mihály: A gondog ember gondja

Nők Lapja, 1976. dec. 4 – 30 oldal

Szabó Edit

Illusztráció

Eszes Katalin: Öreg király almafája.
Nők Lapja, 1978. december 2 - 30. lap.

Szabó Judit

Illustráció

H. Szabó Klára: Szépségverseny.
Nők Lapja, 1978. november 18–25. lap.

Szávay2 dt

Illusztráció

Balogh Béni: Mézes mákos királyné.

Nők Lapja, 1978. november 25-29. lap.

Szávay Edit

Illusztráció

L. Kapuvári Lidia: Miből lehet kutya - vörösét kevés(ni)
Nők Lapja, 1978. október 7 - 27. lap.

Szavazólap

Illusztráció

Sarkady Mária: A falevél.
Nők Lapja, 1978. október 28-27. lap.

Szabay Edit

Illusztráció

Antonyina Makszimova: A makkból született fiú.
Nők Lapja, 1978. november 4 – 30. lap.

Szávay Edit

Illusztráció

Pákozdy Ferenc: Elemér.
Nők Lapja, 1978. november 11-30. lap.

Szávay Edit

Illusztráció

Benyó Marianne fordítása: Hogyan fogadta fel a gazdag-
Nők Lapja, 1978. november 11-30 lap.

Szávay Edit

Illusztráció

Ölbey Irén: Tündér angó.
Nők Lapja, 1978. október 14-30. lap.

Szávay Edit

Illusztráció

Pándy Lajos: Mese a néma legényről.
Nők Lapja, 1978. október 21–30. lap.

Szavazólap

Illusztráció

Polesinszky Veronika: A mord kandúr dorombol
Nők Lapja, 1978. december 9 – 28. lap.

Szabó Edit

Illusztráció

Bakó Ágnes: Kati karácsonya.
Nők Lapja, 1978. december 23–30. lap.

Szabó Edit

Illusztráció.

T. Baróczy Ilona: Egy játékautó-kalandja.
Nők Lapja, 1979. január 20-30. lap.

Szabó Edit

Illusztráció

L. Kapuvári Lidia: Egészen másmilyen mese a ...
Vók Lapja, 1979. jan. 13-30. lap.

Száray Edit

Illusztráció

— : Éljen 1979, a nemzethőzi gyermekév.
Nők Lapja, 1979. január 6 - 30. lap.

Szabay Edit

Illusztráció

A. A. Milne: Homokvár a tengerparton.
Nők Lapja, 1979. január 6 - 30. lap.

Szávay Edit

Illusztráció

Zsombok Zoltán: A három piros alma.
Nők Lapja, 1978. december 30 – 30. lap.

Szabay Edit

Illusztráció

A. A. Milne: Utazás Indiába.
Vők Lapja, 1979. január 27-30 lap.

Szalay Gyula
grafikus

Illusztráció

Fenyvesi Ferenc: Sirály utca a Cápa kocsmával mellett.
Nők Lapja, 1974. június 25 - 12 oldal.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

TISZATÁJ
Szeged

1971 FEB -1.

1021

Szávay István

SZÁVAY ISTVÁN: LOVASOK

legosztásban elfoglalt hely tekintetében polarizált
ett az ország legnagyobb egyeteme, talán ez is –
z értelmiség nagyobb arányát, de ugyanakkor na
esség aránya, és több a nyugdíjas is. Szeged — v
gy kicsit *a végletek városa.* Itt *nagyobb a 8 álta*
edése, de ugyanakkor az egyetemi oklevéllel rer
ejlődése, hagyományosan ipari jellege nagy számr
ásokat és a technikusokat. Talán nem érdektel
álni. *Pécsett a szakmunkások magas számaránya*
zegedi 19,8%-kal szemben). A két város különbözősége azonban nemcsak ebben
yilvánul meg. Hogy a kínálkozó sok példa közül csak egyet emeljünk ki, megemlítjük,
ogy milyen nagy különbség, eltérés regisztrálható a *bevándorlók szerkezete* tekin-
etében. Kezdeti hipotézisünkben csak általában beszéltünk bevándorlókról, de arra
em gondoltunk — és miért is gondoltunk volna? —, hogy Pécsett lényegesen ma-
asabb a közvetlen faluról beköltözettek aránya, ezzel szemben Szegeden erősebb
városról bevándoroltak csoportja. De sorolhatnánk más példákat is, amelyek e
érben nem nagy távolságban elhelyezkedő, nagyjából azonos nagyságrendű és az
rbanitás fokán is hasonlóan elhelyezkedő két város képét színeiben oly sok eset-
en másnak mutatják.

És most végül visszatérve a szegediek magasabb szintű „politikusságára", arra,
ogy aktívabbaknak és lényegesen jobban tájékozottaknak mutatkoznak, az okokat
eresve két dologra hívnánk fel a figyelmet. *Szegeden sokkal nagyobbnak látszik*
z „őslakosság" és a bevándorlók között az értelmiségiek magasabb arányszáma.
écs jobb és magasabb szintű kulturális tájékozottsága minden valószínűség sze-
nt a *középrétegek* nagyobb arányára vezethető vissza. Valószínűnek látszik, hogy
faluról Pécsre költöző munkás előbb illeszkedik be a város kulturális életébe —
szen a városba költözésének egyik motívuma is lehet a kultúra iránti vágy —, de
ssabban ismeri ki magát a város politikai struktúrájában s talán később is akti-
zálódik. Ezzel szemben a szegedi „őslakókat" találjuk, akik egész életük tapasz-
lataira támaszkodva jobban tájékozódnak a helyi politika szféráiban, de alacso-
abb iskolai végzettségük folytán már kevésbé érdeklődnek a helyi kultúra és
domány kérdései iránt. E megállapításunkat egyelőre csak hipotézisnek tekintjük,
nelyet további adatokkal lehet megerősíteni vagy elvetni. Ugyancsak további vizs-
latra szorul Szeged „politizáltabb" társadalmi légkörének a felderítése. Egyelőre

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRMONDÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

TISZATÁJ
Szeged
1971 JAN

1021

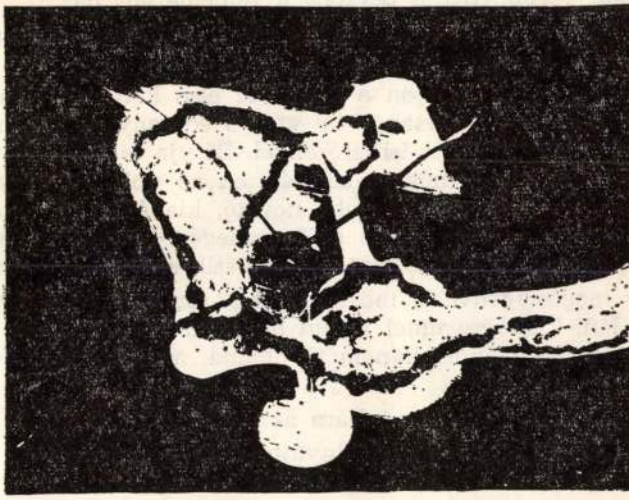

SZÁVAY ISTVÁN: KOMPOZÍCIÓ

már türelmetlenül borzong a féll
obb lesz, ha ők is benne ülnek
den.
ldúton döcögve jön a busz. Az
ük ősz hajú édesapja integet és
ratlanul tele lesz ismerősökkel. B
ak nagynénje néz ki sértődötten
lnak. Az utasok integető, nevető,
törik. A merev arcú sofőr hidegen bámul a kormány fölött.
r kanyarog, rajta folyton növekszik a közeledő vonat.
megnyugodva, s most már teljesen szabadon, gyászszalaggal
ján, kisírt szemmel *fordul be* a ház sarkán. Megy a férfi felé,
nem felé jönne, hanem távolodna, mert egyre kisebb, s végül
dik.
— gondolta még utoljára az asszony."
zta férje feje alól. Kinyújtózott és megszokott mozdulattal

i sarokban opálosan derengett a tévé dülledt üvegszeme.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRMONDÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

TISZATÁJ
Szeged

1971 JAN

1021

SZÁVAY ISTVÁN: FA

megöl

SZÁVAY ISTVÁN: VASVILÁG

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

TISZATÁJ
Szeged

1971 JAN

1021

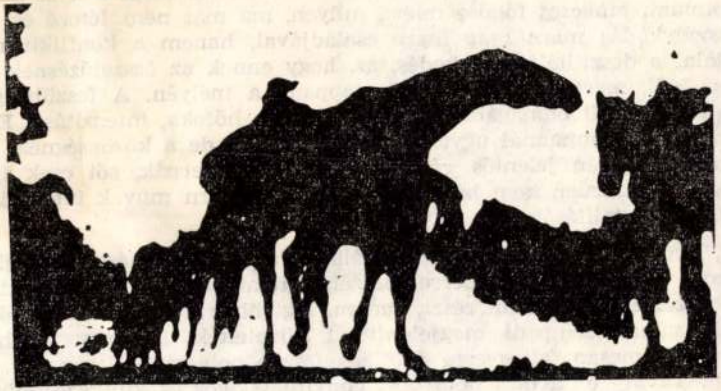

SZÁVAY ISTVÁN: LOVAK

dogság, a szenvedés, az öröm, a bánat. Nen
hogy Hauptmann tanácsos főhőse miért, mi
vagyoni viszálykodás miatt csap össze csal
emberi oldala, a desztillált veszekedés, az,
telétől félni kell, mert valami tragikus la
konfliktus tárgya szüli önmagában, hanem
ez az intenzitás Hauptmannál ugyan polgári
közönség mennyiségben jelentős rétegének
nagyon sokan egyszerűen nem bírják elvise
szókimondását, brutalitását.

Tavaly, amikor Lendvay Ferenc hozzálátott a színház újjászervezéséhez, végigjárta a várost, és számtalan emberrel beszélgetett arról, milyen színházat csináljon. Sok ilyen beszélgetésen vettem részt, tudom, legtöbben a modern drámákat, a mai élet konfliktusainak színpadi megjelenítését követelték. Lendvay meghallgatta a kéréseket, szorgalmasan feljegyezte őket kis fekete noteszába, és azután — *egészen mást* csinált. Tavaly ez a más nem volt ennyire világos és kiütköző, mint az idén. Most a műsorterv szinte majdnem teljesen olyan darabokból áll, amelyeket akár

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRMONDÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1971 JAN

TISZATÁJ
Szeged

1021

Szávay István

SZÁVAY ISTVÁN: CSONKOK

A zará

Könyv
egyetle
lapnyi:

sem-jel
hol tart

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRMONDÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-774

TISZATÁJ
Szeged

1971 JAN

1021

SZÁVAY ISTVÁN: VASVILÁG

SZÁVAY ISTVÁN: FA

MDK

Sravicki

„A nentkép üdvözlése" c. Zép

festője

Beiträge, zum sozialistischen Realismus,
Berlin 1953

121.0

Szávai Nándor, volt tanuló

Jávor Ottó: Trefort u.-i „Minta". Az Elte Ságvári Endre Gyakorló-iskola története, téka.

1872. okt. 7-én alakult meg a tanárképző intézet gyakorlóiskolája, 25 tanulóval, a nevek, majd az iskola későbbi tanárainak nevsora (csak úgy tallózva benne):

Szávai Nándor, Kerényi Károlyné

és még többen.

Budapest folyóirat, 1988., 10., 46-old.

Jurij Szaveljev

A kecskeméti zománcművészeti nemzetközi alkotó telep kiállításán két szovjet művész: Lilija Szitnyikova és Jurij Szaveljel kisméretű ipar művészeti munkái szerepelnek.

Góór Imre: Megújuló zománcművészet Kecskeméten.

Forrás, 1976. 12. 84. old.

Szávay János épitész M.É.K.

Közremüködött a kaposvári gimnázium tervézésében / Társai: Scholz E, Souheitl F, Gáspár B.

Zádor Mihály: Kaposvár, Bp. 1964. 170.l.

MDK

Szávay János, Szeged.

Őszi napfény, of.

Tápéi ház, "

Ujszegedi táj, "

Szegedi Képzőműv. Egyes. kiáll. 1943. okt.
Hungária szálló. 7 l.

Debrecen (Hajdú)

Kossuth Lajos-utca 6. Ház, egye
körül. Oldalhomlokzata 1+2+1+2

/Debrecen V és MV. Bp. 1951, 6

Szávay István

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

DÉLMAGYARORSZÁG
Szeged

1970 JUN 7-

1021

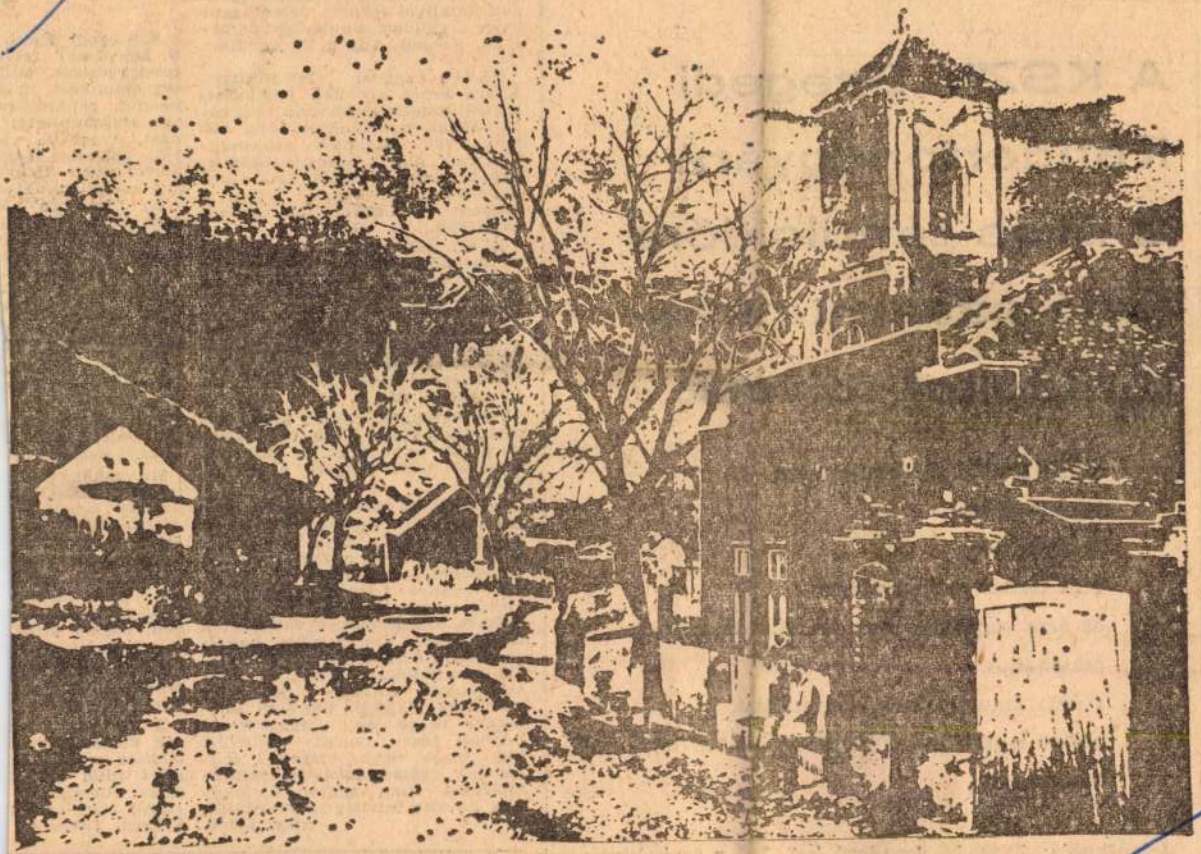

Szávay István

Falu

A KSZV Szegedi Kenderfonógyára 2 éves tanulóidőre fonó szakmunkástanulókat felvesz

TANULÓINK térítésmentesen —
tanfelszerelést,
munkaruhát,
1 Ft térítés mellett ebédet,
az erre vonatkozó rendelet által biztosított ösztöndíjat,
vidéki tanulóinknak leányszállást,
bejáró tanulóinknak 250 Ft társadalmi ösztöndíjat biztosítunk.

Jelentkezés: Szeged, Londoni krt. 3., a szakoktatás-felelősnél.

... u. 7. sz. alatt.
x

PNYV Szegedi Textilművek Gyára keres azonnali belépéssel MEOS munkakörbe női munkavállalókat, keresünk továbbá villanyszerelő és lakatos szakmunkásokat, női munkavállalókat segédmunkás és betanított munkakörökbe. Jelentkezni lehet a Szegedi Textilművek munkaügyi osztályán.
x

AFIT. XI. Autójavító Vállalat új üzemébe felvesz autószerelő, lemezlakatos, vasesztergályos, géplakatos, autóvillamossági szerelő, hálózati villanyszerelő, kovács és segédmunkásokat. Segédmunkásokat négy év, érettségizetteket három év alatt szakmunkássá képezzük. Jelentkezés Vásárhelyi Pál u. 4.
x

Vízvezeték-szerelőket, központifűtés-szerelőket, több éves gyakorlattal felveszünk. „Kiemelt munka" 6427. jeligére a Sajtóházba.
x

A MÁV Távközlési és Biztosítóberendezési Építési Főnökség Budapest, XIV., Tatai út 3. felvesz állandó munkára változó munkahelyre távközlő és biztosítóberendezési szerelési munkára elektroműszerészeket, villanyszerelőket, kőműveseket, valamint a Kisújszállás—Nyíregyháza vonalra KÁBELÁROKÁSÓ ÉS FEKTETŐ munkásokat. Fizetés és kedvezmények a MÁV kollektív szerződés alapján. Felvételi korhatár: 18—50 év. Jelentkezés írásban fenti címre: születési idő, anyja neve, személyi igazolvány száma, lakáscím feltüntetésével. Ezen adatok birtokában bővebb felvilágosítást adunk.
xBp. 605/T.

A Szegedi Építő
li belépéssel felves
részlegvezetőt, bádo
segédmunkást, gázs
gesztőt, gépkocsirak
ves szakmunkást,
kást, nyugdíjas víz
lőt, valamint segé
Jelentkezés: Brüss
munkaügyi osztályo
Az Üllés és V
azonnali belépéssel
zőt keres, a felvét
sének helye: üllé
ponti iroda, Üllés.
Gépész és el
végzettségű szemé
telre keres ip
„Technikusok" je
házba.
A KENDERFON
IPARI VÁLLALAT
pontja (Szeged,
6.) alkalmaz gyo
nőt. Jelentkezés a
kaügyi osztályán.
Munkakönyvvel
talkorú fiúkat na
kaidőre keres fel
Állatforgalmi és
lat Szeged, Maros
Női segédmunk
korlattal rendelke
csi-vezetőt felvesz
Cipő és Papucské
ged, Cserzy Mihá
Az OGV EMER
üzemadminisztráto
érettségizett, kezd
keres azonnali be
A Magyar Állar
ság külszolgálatos
lakatos szakmunk
mint fűtői munk
díjas állományú
gázott fűtőt vesz f
Szeged, Tábor u.

Vegyen részt

Savojan Jenō

ikonografija

Vayer, Luigi: Ico-
nografia di Eugenio
di Savoia. 8-r
12 kep, 32 o. Bp. 1938
Kny. Corvina.

Lyon (2301)

Szávits

Bptávb 1940 szept.

Majláth József VI. 147.

Szántó Imre festő

Pesti Hirlap. 1885. febr. 26.12

A festészeti mesteriskola...

N. Szavó Iván

Terverte a Tánok u. 12. ~~I kelyreállítását~~

Műemlékvédelem 1963. 1. sz. 10. l.

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Milyen kitüntetéseket kapott: . . . . .

. . . . . .

Mikor és hol volt külföldi tanulmányuto

. . . . . .

Szávoity Bratislav
festő

M.D.V.

Emlékezés egy meleg nyárra"
" cinni collage - je eredeti.

Mészáros Fülöp: Komboni képzőművészeti csoport...
Művészet, 1968. ápszlis - 39 lap

Negativ

Petrás: 540 Kerényiné

Szavolgyi: /Sinjavitás?/
/Képzőm.körök kiáll./

helyezhető, továbbépülő tárgyakként nézzük ezeket, és azt hiszem ezt minden kiállitáson el kell mondanom, ne a televizióban figyeljük a kiállitásokat. Jöjjünk el a helyszinre.

Szávoszt Katalin
MH SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
Magyar Hírlap
NAPLÓ (VESZPRÉM)
1983 ÁPR 1 01
1021

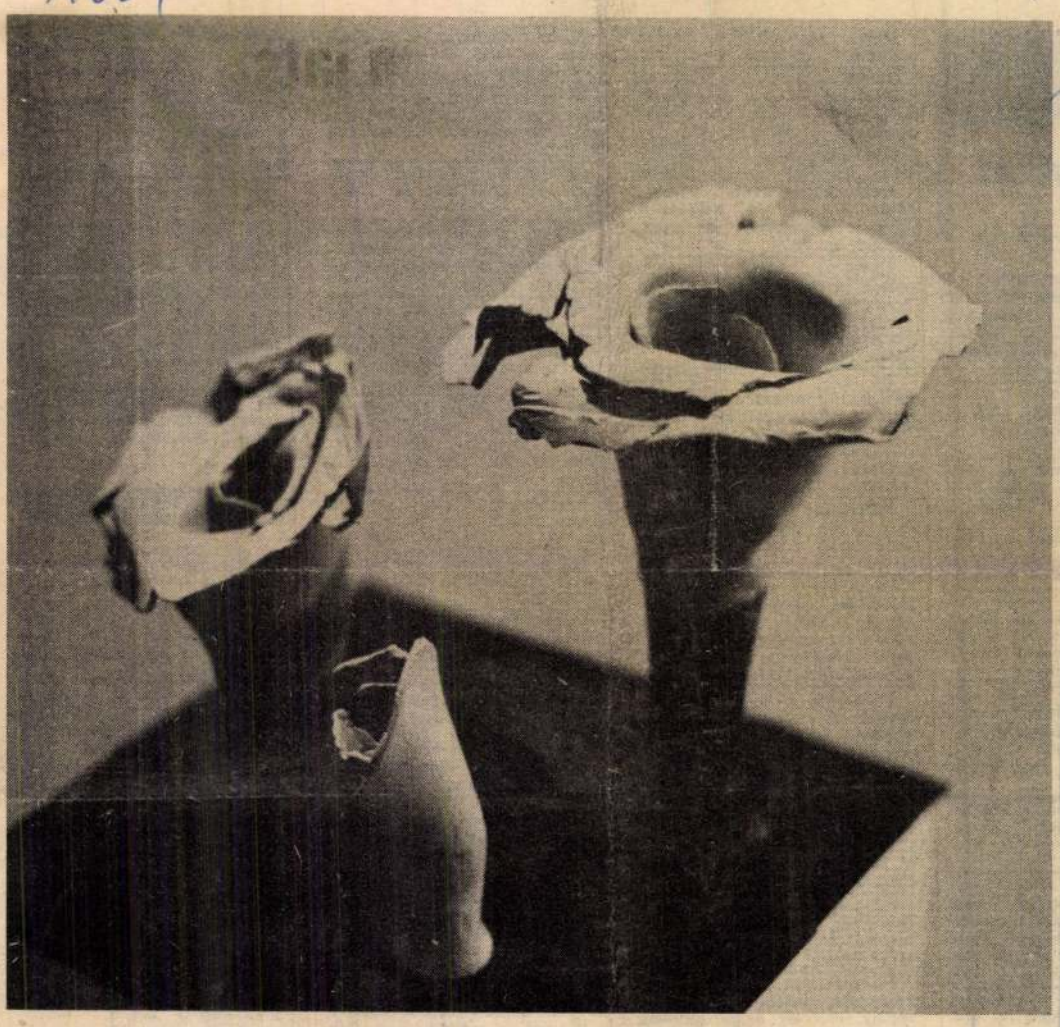

Természet és varázs

Szávoszt Katalin kiállítása

Rendhagyó kiállításra vállalkozott a tapolcai Batsányi János Művelődési Központ, amikor megrendezte *Szávoszt Katalin* keramikusművész kiállítását a tóparti Ifjúsági Házban. Az utóbbi időben bőven láthattunk jó képzőművészeti tárlatokat Tapolcán, kitűnő festőket, szobrászokat, fotósokat, de a város művészetpártoló közönsége elég régen látott ilyen nívós iparművészeti bemutatót. A jelenlegi tárlat kitűnően kielégíti ezt az igényt, mert egy teljesen friss művészeti anyag bemutatására vállalkozott. Szávoszt Katalin könnyed, természetes formái híven szolgálják a mai iparművészeti kultúrát. Formai játékossága, terakotta természeti stilizációi szinte kívánkoznak a mai panel lakások merevségeinek feloldására. Szávoszt játszadozik az anyaggal, gyors hajlékonysággal változtatja eszközeit. Formáit szinte egyöntetűen a természet varázsa hatja át. Simogatja, horzsolja, karcolja formáit, amelyek a természetből vett elemek leegyszerűsített másai, teljes új elemrendszerrel felruházva. Annak ellenére, hogy kiállított munkáinak nagy részét ez a témakör hatja át, nem ismétel. Helyesen érzi, hogy a természet minden pillanatának, a szobrászat ideáinak más és más a magától értetődő, soha másutt nem alkalmazható egyedi és megismételhetetlen a megvalósulása. Szávoszt Katalin bizonyára ezt a művészi ars poetikát adja át tanítványainak is az Iparművészeti Főiskolán, ahol 1978 óta tanít. Rendszeresen vesz részt hazai és külföldi csoportos kiállításokon. Murális munkái ismertek, Komáromban, Budapesten, az Orvostudományi Egyetem kollégiumában (samottfal és díszkút) a Magyar Tudományos Akadémia Központi Hivatalában (kerámiafal és virágtartók).

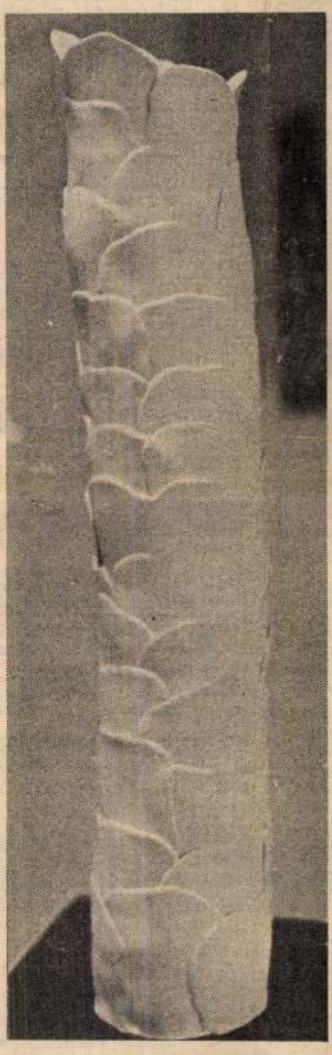

A keramikusművész Tapolcán bemutatott terakottái, porcelánjai egyértelműen bizonyítják, hogy a művész anyaggal való küzdelme ez idáig sikeres volt. Művei elismerést váltanak ki a tárlatlátogatókból, és ezt az is nagy mértékben befolyásolja, hogy alkotásai közérthetők.

Veszeli Lajos
Fotó: Borbás János

Ures manzárdrész kiadó. Veszprém, Komócsin Z. u. 7/B.

350 000,– Ft-ért + OTP-átvállalással lakást vásárolnék. Esti órákban. Cím: Veszprém, Haszkovó u. 14/a. II. 17.

Cserháton vagy Hóvirág lakótelepen lévő tanácsi lakásra cserélnénk ingatlant. „Garzon, földszinti előnyben" jeligére a Magyar Hirdetőbe, Veszprém, Kossuth u. 6.

Kp-vel + OTP-átvállalással másfél szobás vagy garzon lakásmegoldást keresek Veszprémben. Ajánlatokat: Pápa, Fotószalonba kérek „Andi" jeligére, Kossuth u. 16.

250 ezer Ft kp. + OTP-átvállalással másfél szobás vagy garzon lakásmegoldást keresek Veszprémben. Ajánlatokat: Pápa, Fotószalonba kérek „Augusztusi költözés" jeligére. Kossuth u. 16.

Várpalotán földszinti 2 szobás OTP-s öröklakás fizetési könnyítésel eladó. Érdeklődni: Árpád u. 8. fszt. 1.

Veszprémi 3 szobás garázsos, távfűtéses, előkertes, társasházrész eladó. Ajánlatokat: „900 ezer kp." jeligére a Magyar Hirdetőbe, Veszprém, Kossuth u. 6. címre kérem.

Veszprémi 2 szoba összkomfortos, tanácsi lakásomat kisebbre cserélném. „Elsősorban Cserhátra" jeligére a Magyar Hirdetőbe, Veszprém, Kossuth u. 6. címre kérem.

Bérelnék ajkai bútorozatlan lakást, vagy garzont. Leveleket: „Egyedülálló" jeligére fotószalon hirdetésfelvétel, Ajka, Szabadság tér 7.

Elcserélném 1 fél szobás komfortos lakásomat hasonló ajkaira. Molnár József, Várpalota, Kulich Gy u. 5.

Veszprémben 200 000,– Ft készpénzig lakásmegoldást keresünk. Házrész és garzonlakás is érdekel. „Séd" jeligére a Magyar Hirdetőbe, Veszprém, Kossuth u. 6.

Pápa belvárosában 3 és fél szoba komfortos öröklakás igényesnek eladó. Irányár: egymillió forint. Levelet: „Készpénz 068" jeligére a Veszprém megyei Lapkiadó Vállalathoz Veszprém, Szabadság tér 15.

Ajkán 3 szobás szövetkezeti lakás eladó készpénz+OTP-átvállalással. Leveleket: „Szép panoráma" jeligére az ajkai fotószalonba, Szabadság tér. 7.

Idős házaspár garzont vagy különbejáratú lakrészt bérelne Ajkán hosszabb időre. Ajánlatokat: „Központi fűtés' jeligére az ajkai fotószalonba kérek, Szabadság tér 7.

Eladó 2 szobás OTP-s öröklakás 350 000,– Ft kp.+OTP-átvállalással. Ajka, Futó utca 3. II. emelet 7.

AUTO–MOTOR

ZA-s forgalmi rendszámú 1500-as Polski Fiat eladó. Nyirád, Dózsa út 6. Érdeklődni: 16 órától.

Fűtött garázsban tartott UO rendszámú Wartburg eladó. Cím: Varga Gyula Fűzfögyártelep, Gagarin u. 18.

RAJ GAZ gépkocsimat elbontottam, alkatrészként eladó, motor, kuplung, tengelyhidak, stb. Szentantalfa, Fő u. 78.

Dacia 20 000 km-rel extrákkal igényesnek eladó. Molnár Pál, Balatonalmádi, Tolbuhin u. 12. III/13.

Trabant Limousine tizenkilencezer kilométerrel, újszerű állapotban eladó. Veszprém, Kinizsi u. 17.

ZX-es Wartbu eladó. Herend, 1. Érdeklődni: «

PS-es Wartbur adó. Érdeklődni jákó, Kossuth u 15 órától.

1300-as Ford Berhida, Hősök 33-115.

1200-as Zsiguli 40 000,– Ft-ért, RAJ GAZ 69-es 25 000,– Ft-ért eladó. Érdeklődni: Balatonfüred, Szömörce u. 13.

ID S 100-as Skoda eladó. Pápa, Kodály Z. u. 2/B.

6 éves Lada eladó. Döbröntey Pápa, Vicaj J. u. 1/6. Tel.: 12-077.

Moszkvics 412-es UF frsz. és hálószobabútor eladó. Érdeklődni: naponta 14 órától. 8303 Tapolca, Stadion út XI/2. Koósz László.

Megkímélt UX-es Trabant eladó. Kocsi Imre, Ajka, Ifjúság u. 17. Telefon: 12-896.

UE 28-as traktor utánfutóval eladó. Érdeklődni: Kisgörbő, Új út 39.

Négykerék meghajtású kerti traktor hidraulikus ekével, pótkocsival eladó. Mihályfa, Kossuth u. 94.

IT-s 1200-as Zsiguli eladó. Cím: Ajka, Verseny u. 13. fsz. 3. Érdeklődni: 16 h-tól.

2 és féléves Babetta megkímélt állapotban és egy új négy személyes, két hálófülkés camping sátor eladó. Érdeklődni: hétköznap 15 h után, szombat, vasárnap egész nap. Ajka, Kosztolányi u. 9. I. em. 3.

Balaton északi partján hétvégi házat, kis nyaralót vennék, újszerű Trabant Combit adhatok. Leveleket: „Megegyezés" jeligére Fotószalon Ajka, Szabadság tér 7.

IK 1200-as Zsiguli friss műszakival eladó. Várpalota, Mező I. u. 3. fszt. 4.

UZ tolótetős Wartburg eladó. Érdeklődni: du. 3-tól Jankó Jenő, Somlójenő.

Polski Fiat 126-as eladó. Érdeklődni: Balatonfüred, Horváth Á. u. 31. Salamon, 17 h után.

IV-s Volkswágen mikrobusz eladó. Irányár: 50 000,– Ft. 1984. aug.-ig műszaki vizsgázott. Érdeklődni: Vörösberény, Bartók u. 6. 17 ó. után, Szőllősi.–

Jó állapotban lévő Ul-s 412-es Moszkvics sürgősen eladó. Fodor Károly Dabrony, Gárdonyi u. 6.

PJ-s forgalmi rendszámú Wartburg de Luxe eladó. Érdeklődni: Ajka, Futó u. 3. III. emelet 10/a.

7 éves Trabant Special eladó. Érdeklődni: Ajka III., Gárdonyi G. u. 31. Telefon: 11-033/A 66.

ZB-s 1200-as Lada eladó. Tóth András, Ajka, Tanácsköztársaság u. 12. II/8.

ZB rendszámú Wartburg eladó. Kamond, Fő u. 25. Érdeklődni: 16 órától.

Kifogástalan állapotban lévő 500-as Fiat eladó. Veszprém, Jókai u. 11.

ZX-es MINI 1275 GT eladó. Veszprém, Kert u. 3. Beke János.

PC-s Wartburg jó állapotban eladó. Alsóörs, Endrődi u. 37.

Lada 1500 meggypiros, ZL-es, friss műszakival eladó. Veszprém, Pápai út 24.

Wartburg PA-s vonóhoroggal eladó. Balatonfüred, Csárda út 6.

Wartburg de Luxe 25 000 km-rel eladó. Veszprém, Templom u. 6.

Skoda 120 3 éves eladó. Pápa, Napraforgó u. 6/4.

ZY-os 1500-as Lada 115 000 Ft-ért eladó. Érdeklődni: Ajka, Tanácsköztársaság u. 44. vagy a bakonygyepesi benzinkútnál (Fehér).

ZY Trabant Speciál kitűnő állapotban 49 000 km-rel eladó. Sümeg. Érdeklődni: műszaki bolt.

VEGYES

50 kg zsákolt **OLTOTTMÉSZ** 10 mázsán felül ingyenes házhozszállítással. Homok, murva, cement, téglafélék, szállítással megrendelhetők. Farkas Mátyás, 8230 Balatonfüred, Horváth Ádám u. 84.

REDŐNY, RELUXA készítés, 2 év garanciával. **ÚJDONSÁG MINITOKBAN** (14x14 cm.) Rétegesre is állítható műanyag külsőtokos redőny. **CSAK NÁLAM!** Hegedűs Lóránt, Balatonfüred, Petőfi u. 53.

Bőr-velúr-irha és művelúr kabátok festése és tisztítása, steppelt kabát, anorák tisztítása. Dabrowszky vegytisztító mester, Balatonfüred, Fürdő u. 10. Nyitva: hétfő, szerda, péntek 7–18 óráig. Szombaton zárva.

Japán Maruyama motoros permetezőgép eladó. Veszprém, Kinizsi utca 17.

150 literes, háromfázisú betonkeverőgép, gyorsdaraboló, tábori kohó eladó. Megtekinthető egész nap. Gyulafirátót, Árpád u. 15. alatt.

30–40 kilós süldők eladók. Bakonyi, Tótvázsony, Nagymező u. 29.

VESZPRÉMBEN
a SPORT VENDÉGLŐT
ELADNÁNK vagy
BÉRBE ADNÁNK.

Érdeklődni a vendéglőben lehet.

Értesítem vásárlóimat, hogy nagyméretű férfi öltönyök, valamint kamasz ballagási öltönyök, pulóverek, zoknik, gyermek és felnőtt méretekben. Irhabundák még kaphatók. Nálam minden olcsóbb. Veszprém, Vörösoktóber u. 58. Dózsaváros. Nyitva este 6 óráig.

Fűthető, 8 nm-es faház eladó. Megtekinthető hétvégén. Almádi, Corvin u. 2.

Budai főútvonalon lévő forgalmas étkezdémet elcserélném a Balaton északi partján Almádi–Balatonfüredig hasonló üzletért. Levélcím: Hegedűs, Balatonfüred, Petőfi Sándor u. 53/A.

Jó állapotban lévő lemezjátszós rádió eladó. Érdeklődni 18 óra után. Kiss József, Veszprém, Március 15. u. 3/A. fsz. 3.

(folytatás a 7. oldalon)

ziók mai műsora

film 7.30: Ébresztőóra 8.00: Hazámat szolgálom! 9.00: Egészség 9.45: Zenés műsor 10.15: Találkozások szovjet földön 10.30: Falusi óra 11.30: Zenei butik 12.00: Filmutazások klub-

II. MŰSOR

10.00: A Televízió nyelviskolája. Rabszolgavadász. Feliratos kubai filmdráma. 11.25: A dokumentumfilm-gyártás története. 3. rész (ism.)

SZÁVOSZT KATALIN
Magyar Építőművészet, 1990.1.sz.

SZÁVOSZT KATALIN PORCELÁN FALIKÉPEI

„...ennek az anyagnak saját, természetes törvényei vannak, de egyszersmind a rárakódott kultúra emlékét (a szövegközi áthallásokat) is hozza magával"
„... Igen, ez kellett nekem, egy álarc." Umberto Eco: Széljegyzetek A rózsa nevéhez

Vajon hogyan kapcsolódik egybe, válik a művekben szétválaszthatatlan különös egységgé agyag, kultúra, kor és személyes életérzés? Hogyan tükröződhet a kiégő anyag téri formáiban az emberi, személyes érzékenység, az a sajátos belső világ, amely nemcsak érzelmi, hanem intellektuális értelemben is jelen van a tárgyi formák rezdüléseiben? Kibonthatók-e egyáltalán anyagba átültetve a személyes lét különös, önmagukba zárt, többnyire hallgatag tartományai, amelyek nélkül nincs emberi mélység, de nincs kapcsolat, alkotás, kifejezés, sőt művészet sem? Hiszen épp ez az emberi mélység az, amit a művészet nyújt önmagának; alkotónak és befogadónak egyaránt. B. Hrabal szerint írás közben tudunk meg olyan gondolatokat önmagunkról, amelyek titkos rekeszekben lapulnak bennünk. A magánszféra e hallgatag rekeszeinek felnyitása lehet talán a megújulás és újrarendeződés egyik forrása, zaklatott, posztmodern korunk szétesett értékrendű világában. Senkitől sem remélhetünk választ a megválaszolhatatlanra: a kérdésekre mégis újra és újra, a művek nyelvén válaszolnunk kell. Válaszainkból rajzolódik fel e kor, s e kor: talán mi magunk vagyunk.

Porcelán „képek" sorakoznak a falon, Szávoszt Katalin porcelánképei. Vagy félszáz mű, amely egy művész belső megújulásáról beszél. Egy sajátos, bensőséges útról, amelynek eddig is figyelemre méltók voltak állomásai: „Én nem változtam — vallja a művekről egy suttogó hang —, az értékek, amelyeket követtem, amelyek fontosak voltak számomra, érvényesek ma is".

Húsz éve kísérem figyelemmel munkáit; valóban, az első, geometrikus formákban, a porcelántervezői diplomamunka falburkolat témájában is jelen volt már ez a sajátos érzékenység, amelyet a hetvenes évek végén az organikus formákból, szirmokból-levelekből építkező meghökkentően lírikus művek, vázák, edények sora már adekvát formákkal bizonyít. Azokhoz az értékekhez ragaszkodik, amelyekben dologi formákban is érzékletessé, átélhetővé válik a belső világ költészete, az a „költészet", amely a felnőtt korra is megőrzött eszményeket jelenti. Lehet, hogy e költészet csupán ábránd volt, s valóságosabb az adott kor reáragasztott címkéje, a „válság kerámiák, szorongás?" Igaz lett volna a könnyed kategorizálás? „lírai absztrakt, szürreális elemekkel?" Nem hinném. Én inkább Eco szavaira utalok, most, egy évtized távlatából visszagondolva az akkor átélt művekre: „... a költői hatás azt jelenti, mennyire képes egy szöveg mindig újabb és újabb olvasatokat létrehozni, sohasem jutva el egészen önnön lehetőségeinek végére".

A realitás, az anyagi valóság költőiségét számomra roppant erővel bizonyította az Akadémia irodaházában megépített falkép. A Pollack-tervezte Nádor-utcai volt lakóház hátsó udvarában Csikszentmihályi Péterrel kellett rendet teremtenünk. Az egymásra rétegződő átépítések romhalmazából az MTA Hivatala számára éttermet alakítottunk ki a hátsó, négy méter széles világítóudvar üveggel való lefedésével. A kútszerű mélység tűzfalának alját, egy közel 14 m hosszú, három és fél méter magas, fénynyel súrolt felületet Szávoszt oldotta meg egy városlődi barnás agyagból égetett kerámiafal megragadóan költői megformálásával (Münnich Ferenc utca 7, 1981.). A 20×20-as kerámia csempékben leheletnyi mélységű madártollak, falevelek, finom ágak-rügyek hagyták lenyomatukat. A helyenként jobban mélyülő plasztikában egy összefogó, nagy formavonulat is kirajzolódik, hogy a szélen, s a padló és a fölső üveg felé a finom rajzolat már csak a kézzel préselt agyaglap finom texturájává csillapodjon. A tér, a fény, a színek és formák elmélyült bensőségességét, az anyag és költészet realitásának ezt a különös együttlétezését, amit e mű nyújt, maga a hely adja, s azt közvetve aligha lehet érzékeltetni. Én ezért tudom, hogy nem válságkerámiák, nem a szorongás termékei Szávoszt ekkori munkái; realitás és absztrakció érzelemmel átszőtt ellentmondása e növény és madártoll lenyomatokat más, magasabb szférákba, az emberi világba, s ott is a „belső titkos rekeszek" tartományába, az átélhető-jelenlévő, személyiséggé avató-közösséggé emelő művészet szintjére emeli.

E mostani művekben, a „porcelánképek" sorozatában is jelen van a „nyomhagyás"-nak az az igénye, amelyben minden anyagi, külső eszköz egyúttal bensővé és szellemivé válik.

Közel egy évtized — amely nemcsak az építészet, hanem a művészet egésze számára oly fontos változások évtizedévé vált — telt el a városlődi agyag s a szirom kerámiák korszakától. A továbbérésnek-továbblépésnek, s a kor változásaira történt reagálásnak az évtizede ez; olyan jellegű azonosulás különös életvilágunkkal, amely az anyag és forma, kultúra és személyes életérzés sajátos jegyein keresztül döbbent rá valamennyiünket arra, milyen korban élünk. Nem pillanatnyi önkény kifejeződése ez az életérzés, hanem a sors, az intellektus és érzelmek nyomasztó ellentmondásainak átélése. Személyes létünk minden félelme, magányossága és reménye tárulkozik fel a művek láncolatában. Érdemes az egymásba fonódó szálakat-rétegeket felfejteni, hogy tisztában lássuk e műveket, s így önmagunkat.

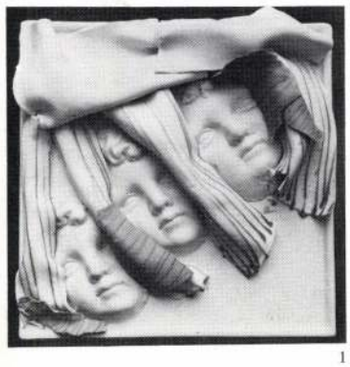

1

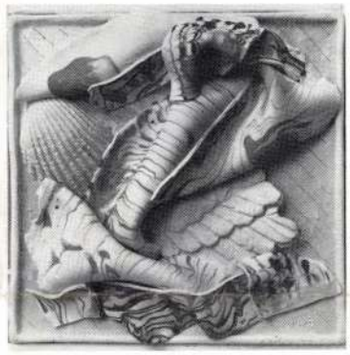

2

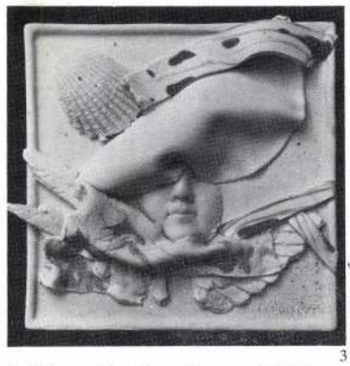

3

1. Szávoszt Katalin: „Három nővér" / "Three Sisters"/ 1988
2. Szávoszt Katalin: „Sugárzó reggel" /„Luminous morning"/ 1988
3. Szávoszt Katalin: „Láthatat-lanul" /„Invisibly"/ 1988

A faliképek nagyobbik sora, a 30×30 cm méretben keretezett sorozat — mintegy harmincöt kép alkotta például az 1988. évi őszi miskolci kiállítás anyagát — ötféle lenyomatból épül. Ezek a formaelemek ismétlődnek a képeken, új és új viszonylatba kerülve; az elemekből, sajátos, véletlenszerű szabad formákból és színekből is építkező képek jönnek létre — képek, amelyeknek építőelemei a múlt maradványai, rétegei.

Archetípusokat idéznek fel az alapformák. A leányfej (valójában három, kissé különböző kifejezésű barokk angyalarc) a Gioconda mosolyt egy kimondhatatlan belső szorongás félelmével itatja át; a kagyló az ősélet és ős formák, a természet, az egészség világát idézi, s a kisebb és nagyobb szárnyak az emberi vágyak, illúziók, az elvágyódás szimbólumai; a lófej, a Parthenon-timpanontól máig ívelő folytonosság tanúja, egy folytonosságé, amely napjainkra — a motorizáció nyomasztó előretörésével — megszakad. Ezekben az őselemekben ott a „rárakódott kultúra emléke", az áthallások feszültsége. Ott a gizehi szfinkszig visszakapcsoló rejtélyes mosoly, Aldous Huxley elemzéseinek Gioconda-mosolya; vagy a Huxley regényében, a Vak Sámsonban újra éledő irónia és tördelés, az informálisnak, a csavarásnak az a fél évszázada történt új megjelenése, — sokak szerint korunk találmánya —, amely azonban végig ott élt mint az európaiság ismertető jegye az ókortól Maulbertsch sümegi freskóin át napjainkig, az új érzékenység hirdetőiig. Az arc, mint a belső emberi történések tükre, a barokk bambinó s a többi jelenség elem, íme, egy eszköztár, amit redőzetek és véletlen elemek sora egészít ki, s ami ezért is képes arra, hogy minden képen más, változó-új viszonylatokba kerülve, különféle konnotációs tartalmak hordozójává lényegüljön. A szimbolikus figurák nem egyértelműek, a főszerepet kapó elemek mégis barátságos viszonyban vannak környezetükkel, s helyenként színekkel, grafikus jelzésekkel gazdagodva-módosulva mindig új összefüggésekbe kerülnek.

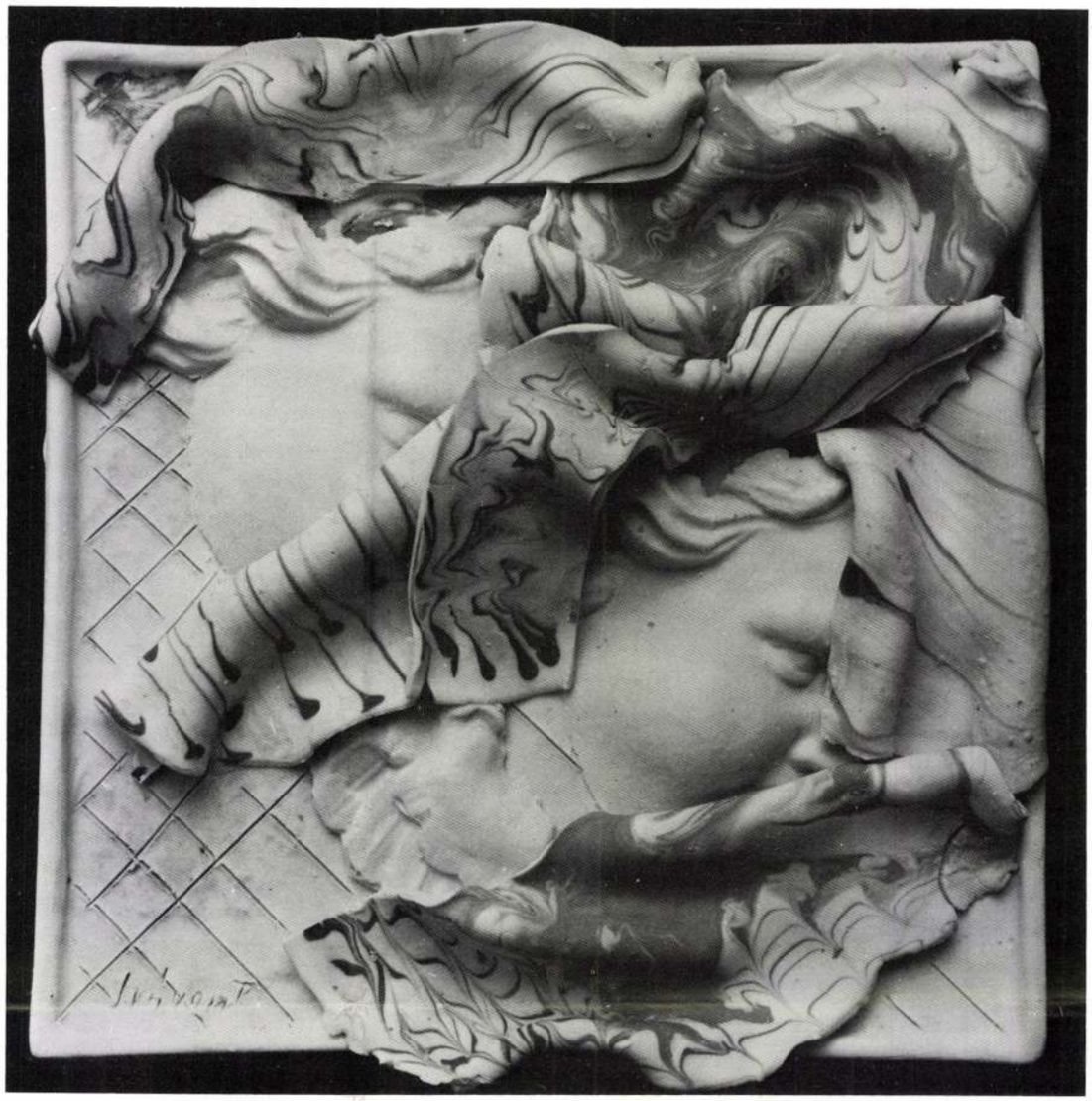

1

A *sugárzó reggel* a kagyló és a nagyobb szárnyforma mellett a kendők gyűrt textilformáival s a színesség, a kék szín hullámzó vonaljátékával szuggerálja a címben felidézett élményt. Itt a színnek a plasztikai elemekkel szinte egyenlő szerepe van; míg azonban a festő számára a szín hordozza a közvetítendőt, itt a szín csak a kép egységében, egyensúlyában kap szerepet; a gazdagító hatás eszköze. Ugyanilyen kiegészítő eszköz a grafikai vonalrendszer és alakítás is. A figura nélküli felületeken, az anyag szemcsésségén túl ilyen grafikus elemeket jelent a bekarcolás, a színezett vonalak, csíkok, festékcsúsztatások játéka is. Többnyire az alap is bekarcolt, a grafikus hálók, vonalrendszerek már eleve nyomot hagynak a felületmezőn, amelyre a rátett elemek kerülnek.

Az elemrendszer (a plasztikai elemek, a szín és vonalrendszer) a porcelán lehetőségeiből következik. Szávoszt ezért tért vissza a porcelánhoz; sajátosan organikus téri formákat hozhat létre e kifejezőképesebb anyagból. A sokféleség, a színkezelés és formálhatóság a légies mozgás benyomását kelti. E mozgás révén jelenhet meg a *többértelműség, az illúzió, a lelkiállapotok, sőt fogalmak és állapotok* érzékeltetése, az emlékek-asszociációk felidézése, irányítása. Az intim világhoz való kapcsolódás eszközei jelennek így meg, lehetővé téve a szorongás, a várakozás, az ábrándok megjelenítését, az ezekre való utalás lehetőségét.

Az *Illúziók* például két „semleges" leányfej (kendőkkel takart puttók félprofilban), ahol rejtőzik a nőiesség. E két figura mégis álmokban él, s ez az alkotó érzelmi viszonyulását is tükrözi; barátságos viszonyban él teremtményeivel, az illúziók megtestesítőivel, amelyek az Ő életében is szerepet játszanak.

A címadás és címválasztás nemcsak asszociatív vagy konnotatív tartalmak hordozója-felidézője. Az asszociatív tartalmakat idéző címek *(Egy nap hordaléka*)* többnyire tükrözik azt, ami belül történik, ami az alkotót foglalkoztatja. Három négyzetes mező — sajátosan finom, lágyan érzékeny, a tér külső-belső folytonosságát érzékeltető, puha formájú, hullámzó, szinte lélegző lemezek. A szimbolikus figurák, az elemek rajzolata kivetíti, egyértelműbbé teszi mások számára, mit érez és gondol a művész alkotás közben, milyen a saját értékrendje, miben s hogyan tükröződik a múlt, az emlékek terhe. De jelen van a konnotatív réteg is, esetleg épp a csavarás, az idézet-jelleg révén. Könnyen felmerülhet itt a közhelyek veszélye: amit kimondunk és más is érti, ez szinte már közhely, s ez elől századunk menekül. Az értékválság kora mindent megkérdőjelez, lemeztelenít, és leegyszerűsít. E kiüresedés időszakában érvényesek-e még az emberi, reményt hordozó üzenetek: a hűség, remény és illúzió, vagy csak mindezek tagadása lehetne valós? Önmagunkba rejtjük ezért válaszainkat, bár kényszerként hat tudatos és érző pillanatainkban létünk belső értékeinek keresése. Az elemzés során magam is próbára akartam tenni — az Eco-i rideg intellektualizmus eszközeivel, a távolságtartás révén történő elemzés útján — e címeket, a konnotatív utalások tárgyakban is jelenlévő rendszerét. Nem teszem, nem tehetem, mert e sajátos, rejtekező plasztikákban tiszta és mély az emberi érzelem: az átélt személyes élmény pedig nem közhely, hanem az önmagunkba merülés — minden érző és gondolkodó ember által megélhető — lehetősége.

A *Merre van előre?* a régi tárgyakhoz, értékekhez, emlékekhez ragaszkodást finom öngúnnyal rajzolta át a lenyomatok, a fej, a kendők falvédőstílusba váltó eszközeivel. Van a címekben tehát (s a művekben) irónia is; ez azonban inkább a továbbjutás, a megkönnyebbülés iróniája, s kevésbé a posztmodern teóriák, a Venturi vagy Eco kifejtette gunyoros, cinikus egyetemes elvonatkoztatás. Ha helyenként bujkál is a címekkel való játékban és művekben bizonyos frivolitás, ez inkább egy feltisztult naivitás; a megőrzött értékben való rejtett hit kendőzése.

Mindez természetszerűen őrzi magában a játék ősi világát, motivációit; a „homo ludens" finoman nőies változatát. A *Láthatat-lanul* változatai (oldalról, szemből, profilból, az eltakart szem naív-gyermeki hiedelme) a fiatalság, a gyermeki vágyak és hitek szimbóluma, s szinte közvetlenül vezet át az idézetek, vagy a kellékek, a mimus, a színjáték, az „álarc" témáihoz. Nem a *rejtőzködés* sajátos játéka itt a legfontosabb (Három nővér), hanem újra az a belső folyamat, amelyben Szávoszt az egykori geometriai formákból való építkezéstől az organikus formákban való rejtőzködésen át végül is teljesen feloldódva, őszintén és az idézetektől mégsem idegenkedve, kissé iróniku ssá érve, de a felnőtté válásban megőrzött hittel, a költészet eszközeinek birtokában most már teljes érettséggel kibontakozhat.

Ez az érettség visszavezette az intim szférák világába. Ferencz István szavaival: képei „olyanok, mint a miniatűrök", mint a régi családi képek a falon, az otthonokban, az otthonosság, egy belső otthonosság kifejezői, amelyhez jó lenne mindannyiunknak egyszer visszatérni.

A képek — ebben Szávoszt is hisz — csendet teremtenek, s helyet jelölnek ki maguk körül. Ez a hely az építészet értelmében is hely: a „genius loci" van jelen a faliképek körül, vagy pontosabban e képek teremtik meg e „genius loci"-t, a hely, a tér szellemét, emberi, személyes, s ettől, a teremtés pillanatától kezdve többé nem nélkülözhető értelmét.

E faliképek azonban nemcsak szellemi lények, szellemi tartalmak. Anyaguk, technikai jellegük szerves, elválaszthatatlan részét képezik hatásuknak.

Előző téri munkáinál, falburkolatainál 1200 °C-on égetett barnás, melegmély földszínű kerámiaanyagot használt, amelyben jelen volt a samott is. A mostani, finomabb lemezű, gyűrt technikák másféle anyagot kívánnak. Az 1350—1400 °C-on kiégő, betömörödött kemény porcelán keménysége,

* Déry Tibor tárcasorozatának címe az Élet és Irodalomból

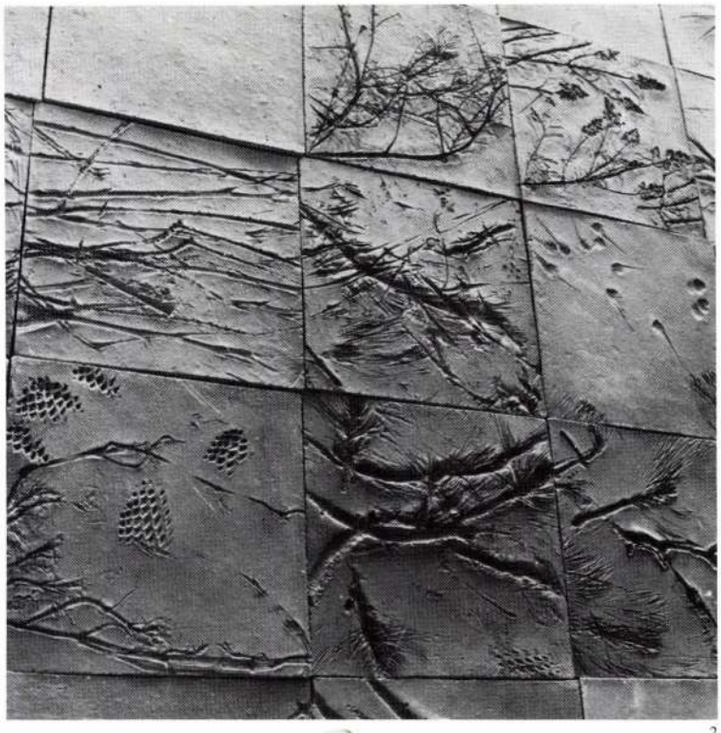

2

tisztasága, fehérsége s a vele együtt égetett festékek teszik lehetővé a pillanatnyi rezdülések rögzítését, s e rezdülések így szinte anyaggá válnak; a víz, a felhők, szellő, a duzzadó kendők már nem csak a geometria eszközei. A pillanatszülte jelen állapot rögzítése ez, szemben előző korszakának az élet lüktetését is megragadó, mégis statikus formáival.

A porcelánképeket finoman megmunkált, tisztavonalú, tökéletesre csiszolt s felületkezelt, szinte fém pontosságú fa keret fogja körül — a pillanatot idéző formát a logikai renden alapuló, szinte steril tökéletesség szorítja szigorú rendbe, amelyet csak a sötét, majdnem fekete és a fehér szín váltakozása

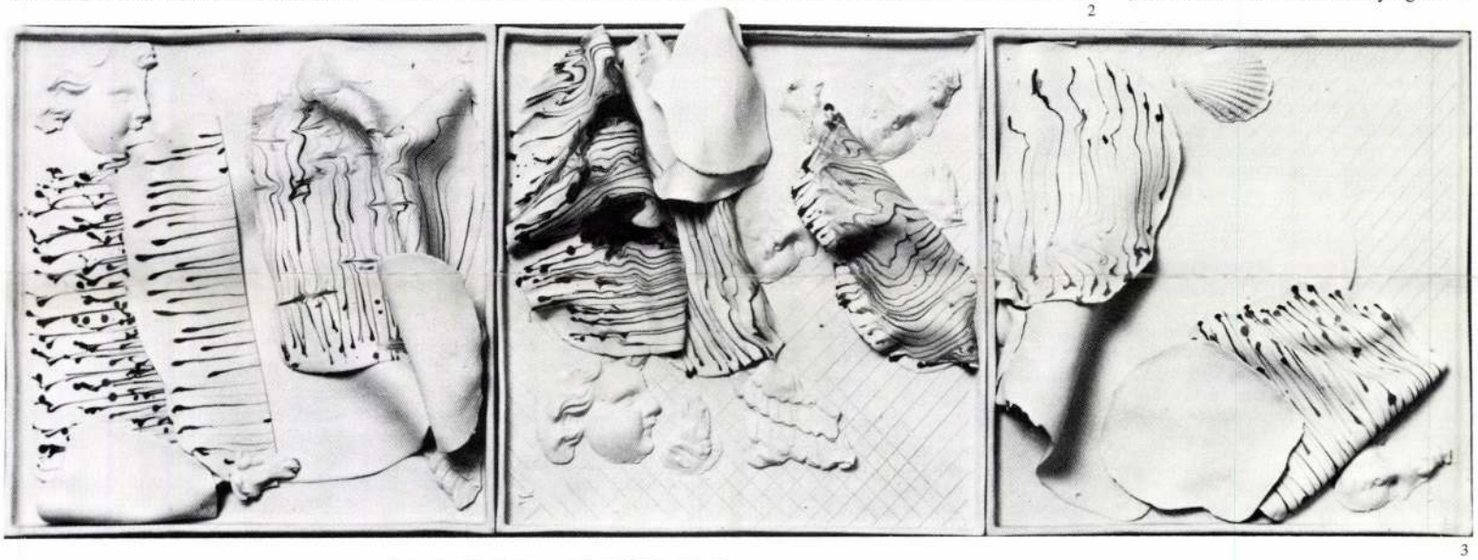

3

old fel helyenként. A képek sora így sajátos elvontságú hátteret nyer; az egyes mű hatása viszonylataiban még felerősödik, többrétegűvé válik, szinte megsokszorozódik.

Öntés, szabadon formálás, festés, mintázás, ragasztás a képek technikai eszközei. Az ezekből való szerkesztés során jelennek meg azok a további jegyek (bár tulajdonképpen már ebben az eszköztárban is jelen vannak), amelyek — erősen leegyszerűsítetten — e stílusgyakorlatként is eredeti képsorozatnak egyúttal szellemi értelemben is sajátosságai. Tudatos döntések segítik ebben a művészt, így a színválasztás is a hőfok függvénye, amikor még irányítani lehet a szín intenzitását, tónusait, rajzi konkrétságát.

Sajátos szellemi magatartás eredményeit jelenti tehát mindez, de felismerhetjük a szakma törvényeit is, a műfaj saját világát, amelyben tudni, ismerni kell a kikísérletezett új szabályokat; mikor lehet az alapot tovább építeni, karcolni, színezni. Előre tudni kell mindent: hogyan áll meg egy lehelletvékony porcelán redő, a figura helye,

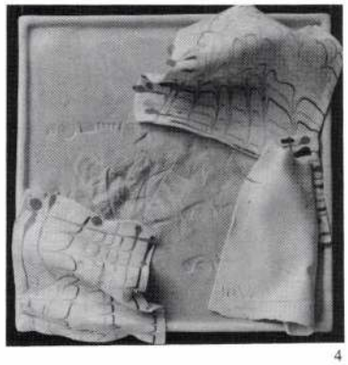

4

kapcsolata majd mit jelent, a festék mikor és hogyan folyik el, az anyag melyik állapotában mit enged. Végső soron ebben is jelen vannak az anyag és szerkezetszerűség mindazon törvényei, amelyek minden korban léteztek, amelyeknek azonban a Modern Mozgalom minden előzőnél mélyebb elemzését igényelte, s részben el is végezte. A 20. század a technikai-technológiai újításoknak a kémiai, szerkezeti, technológiai és funkcionális újragondolásnak

1. *Szávoszt Katalin: „Illúziók" /"Illusions"/ 1988*
2. *Szávoszt Katalin: Kerámiafal (részlet) az MTA Központi Hivatalának éttermében /Detail of the ceramic wall in the restaurant of the Central Office of the Hungarian Academy of Sciences/ Budapest, 1981*
3. *Szávoszt Katalin: „Egy nap hordaléka" /"Drift of a day"/ 40×120 cm, 1988.*
4. *Szávoszt Katalin: „Grafika IV." /"Graphic IV."/ 1988.*
Fotó: Ruska Judit

nagy korszaka nemcsak az iparművészetben, hanem a képzőművészetekben is. Az az igény, az a belső motiváltságból fakadó szemlélet azonban, amely a technikán, anyagon és szerkezeten, technológiai és funkcionális összefüggéseken túl már újra valami mást, az eddigiek összegezésénél többet — poétikát vagyis költészetet, érzelmeket és játékot, érzékenységet és emberi teljességet — keres, és a racionális eszköztáron túllépve, a pillanat szépségének és a belső emberi vonások iránti érzékenységnek a felmutatására képes: nos, ez már nem a Modern Mozgalom világa. Posztmodern vagy új érzékenység; nem a név a lényeges. Az a visszatért és nélkülözhetetlen emberi mélység és érzékenység, ami nélkül technikai korunk már nem tud tovább élni; a merev és száraz, kifejezéstelen racionalizmus helyett talán egy álarc; vagy ne is nevezzük ezt annak. Hiszen a művészet — bár Ruskin óta valljuk ezt — nemcsak a tények igazsága; nemcsak őszinte realitás, hanem illúzió és költészet is, a képzelet nagyszerű és bensőséges emberi játéka. Olyan játék, amelyben elmélyül, növekszik emberségünk, lelkünk belsejében új és új remények nyílnak; olyan játék, amelyben végül is kibontakozunk. Anyagban, szerkezetben, a korunk kultúrájának belső folyamataiban, személyes életérzésben és műben egyszerre s egyidejűen. S ezért műveinkben mi magunk vagyunk a kor, amelyben az anyagot, e porcelán faliképek anyagát is új és régi törvények egyaránt formálják.

E formálásban egyaránt jelen vannak az anyag természetes törvényei, a rárakódott kultúra emlékei s az emberi személyiség érzékenységéből fakadó sajátos eredmény: anyag, kultúra, kor és életérzés egysége — vagyis a művészet varázsa.

Vámossy Ferenc

IN MEMORIAM

HORVÁTH ISTVÁN

Barátommal, pálya- és sorstársammal néhány évvel ezelőtt még gyakran hozott össze a világról és hivatásunkról alkotott közös véleményünk, az erre épült mély rokonszenv, no meg hivatali kapcsolatunk, és ilyenkor — főleg a nyugdíj felé ballagtunkban — visszatérő témánk volt generációnk építész-életútjának értékelése. Nemegyszer elmélkedtünk rajta: milyen is volt a mi pályafutásunk? Sikeres? Kudarcba fulladt? Netán tragikus? Vagy éppen az ellenkezője?

Nem vitatható, hogy az állami tervezőüzemekbe összeterelt szakma azon művelői, akik együtt kezdtünk az akkor kibontakozó érával (és úgy tűnik, hogy együtt is hagyjuk abba), többségünkben enyhén szólva vegyes érzelmekkel oldalgunk le a porondról. Általában egyetértettünk Pistával abban, hogy közeledvén a zárórához, nem érezzük egy igazán eredményes életút teljességének megnyugvását, mert működésünk során, az adott társadalmi és anyagi körülmények között igazi, az utókor teljes elismerésére jogosult mű csak elvétve tudott létrejönni.

Különösen akkor vált ez nyilvánvalóvá, ha eredményeinket összevetettük a létrehozásukba beleölt hittel és energiával: a döbbenetes aránytalanságok négy évtized magyar építésznemzedékei sorsának tragikumára utalnak, de arra a hősi dacra, alkotói csökönyösségre is, amely egy életen át újra és újra hajlandó volt meggyőzni magát, hogy azért érdemes, hogy hátha majd a következő....

Mondom, drága barátommal többször szőttünk meddő összeesküvéseket pályánk szorító korlátai ellen, és a kudarcok után mindig ő volt az, aki a borús gondolatokat optimista kicsengéssel zárta le. „Creare necesse est" — ez volt a véleménye — és hogy az alkotó emberben dolgozó tevékenységi kényszer teszi gyönyörűvé a munkát, szavaz (akár a tényeket félresöpörve) új meg új bizalmat a jövőnek.

Horváth István építész ceruzáját ennek az alkotói magatartásnak az ereje vezette élete utolsó percéig, és valószínűleg ez volt a záloga annak is, hogy e nehéz korban is átlagon felül jutott neki a sikerekből. Bár viszonylag fiatalon szakadt a nyakába egy értelmiségi vállalat vezetésének idegnyúzó feladata, irányítási kötelességeinek teljes értékű ellátása mellett megmaradt ízig-vérig építésznek, aki igazán jól mindig is a rajzasztal mellett érezte magát. „Hobbiból" tervezett (hiszen fizetését nem ezért kapta), de rendkívüli összpontosítással megteremtette a maga és a mű számára szükséges körülményeket.

Funkcionalista építész volt a legnemesebb értelemben, akkor is, mikor egy ideig nem volt szalonképes annak lenni, és akkor is, mikor a divat könnyű szívvel lett volna hajlandó kiönteni a modernséget a koncra éhes ellendrukkerek által beszennyezett fürdető vízzel együtt. Azok közé tartozott, akik nem csak a valóban primitívvé silányodott gyakorlatot ismerték, de a gondolat eredeti lényegét is: az ember-központúságot, az építészet alkotóelemeinek összecsendítését, és vállalták az egyszerűség tudatos harcát a szégyenletesen gyenge interpretáció ellen.

Legtöbb elismerést elnyert munkáin: a miskolci Sportcsarnok és a Centrum áruház épületein jól követhetők építészete kiforrott szakaszának jellegzetességei: a nagy, összefogott formák szeretete, a felesleges és kockázatos túlfogalmazás kerülése. Biztos kézzel bánt a hangsúlyokkal, a kontrasztok kezelésével. Hozzáértéssel adagolta azt a kevés többletet, mellyel az egyszerű elegánssá válik, a puritán meg monumentálissá nemesedik.

Építészetét is az a belülről kisugárzó elegancia jellemezte, amely egész habitusának fő vonása volt. Megvalósult művei feltétlenül helyet biztosítanak számára az utókor emlékezetében.

Alkotó munkája mellett életműve fontos részének tartom azt a szakmai-gócképző szerepet, melyet évtizedeken keresztül vállalt szűkebb környezetében, és amelynek lényege nem egyszerűen szakmaszervezés — és sokkal több, mint a műszaki igazgatás. Úgy érzem: erről is mondanom kell néhány szót.

A sokat és joggal kárhoztatott állami tervező szervezetekben a negatív hatások és következmények mellett a társadalmi fejlődés komoly bázisát jelentő lehetőségek is rejlettek. Gondolok itt elsősorban a létrejött szellemi koncentrációkból kisugárzó kulturális és civilizációs hatásokra, amelyek — ha a környezet kicsit is jól gazdálkodott velük — látványosan segíthettek évszázados elmaradottságok felszámolásában.

Generációnk mandátumának kezdetekor a kulturális-művészeti élet Budapest-központossága az építészet területén is teljes értékű volt. A vidéki tervezőirodák hálózatának kiépülése idején megdöbbentően kevés helyi erőre lehetett csak támaszkodni, és a csúnya felhangú „kapacitás-építés" ebben az időszakban a szürkeállomány összeszedésének (leginkább: importjának) folyamatát jelentette. Különös szerencse, hogy szinte minden jelentősebb vidéki központban előbb-utóbb a színre lépett egy-egy olyan építészegyéniség, akinek jelenléte, igényszintje, vonzása és összetartó ereje gócpontját képezhette a kialakuló alkotóközösségeknek.

Horváth István ilyen szerepet töltött be Miskolcon. Az a tény, hogy az általános építészeti kultúra Észak-Magyarországon is megerősödött, hogy országosan jegyzett építészeti iskola, művész kollektíva vehette át tőle a stafétabotot, nem kis mértékben az ő jelenlétének köszönhető.

És ha valahová jut ilyen egyéniség, akkor ott — abban a kollektívában, abban a városban, megyében, régióban — különös figyelmet, megbecsülést, szeretetet érdemel(ne).

„Féltő gonddal egyengesd tanítványaid és utódaid útját" — valahogy így mondja az intés — „mert valószínűleg ők biztosítják neked a halhatatlanságot." Jól illik ez az ő életére is; figyelmének jó részét ez a viszonylat kötötte le. Nem is tudom, Miskolcon elegen tudják-e, hogy kit temettek?

Remek építészt és remek embert. Őszinte, nagyszívű barátot. A kultúra igaz apostolát.

Meggyőződéssel állítom: a társadalom felemelkedésének egyik pillérét.

Nagyon szerettem.

Mikolás Tibor

*

Az ötvenes évek elején, mint akadémikus „vendégdolgozók", távol otthontól, vidékre irányítva, munkásszálláson, üzemi konyhán, csepelmotoron, mohazöld vállalati esőkabátban kezdtük pályafutásunkat. Az infiltrált ideológia és a kor unalmas szellemi meztelenségén túl hajtott bennünket az élniakarás, ambíció és a magunkkal szembeni felelősségérzet. Így formálódtunk az ötvenes évek „hétköznapi hőseivé". Világmegváltó ideálok nem terheltek, csupán kerestük az élet másik oldalát. Az izoláltság és az adottságok silány ajánlata terelt össze egy érdekközösséggé.

Horváth István volt e fiatal gárda szellemi irányítója. Ez idő alatt választotta szét évekre őt élettársától egy politikai willkür, mely mély árnyékot vetett életére. Az életírját adó alkotómunka, a zene, festészet elvesztette múzsáját, az élettársa visszatértéig hiába kereste a magyarázatot. Ez időből származó alkotásai igazolják a belső harcát.

Festményei az expresszionizmus felé tendáltak. Témaválasztása, színei, kompozíciói egy metamorphikus megújhodást sugároztak. Zemplén púpos hegyeinek kontúrjában nyurga büszke fehér lova inkább csak lebegett a nyeregben ülő, bibliai apostolra emlékeztető figuráival.

Higgadt alaptermészetével belsőből fakadó melegséget sugárzott, mellyel környezetét respektre inspirálta. Hangjában volt valami kedélyes megnyerő bariton, mimikáját egy enyhe archaikus mosoly kísérte, mellyel általános szimpátiát sugárzott. Nagylelkűségét akkor is megtartotta, ha a dialóg nem az ő oldalára dőlt el.

Ideáljai keresésében sokszor elkalandozott a metériamentes, transzcendens álmodozásokba. Ezért volt nehéz magát környezetébe besorolni. Szenzorjai szenzibilisen reagáltak a három lépés távolságra. Talán ezzel magyarázható nagy tisztelőköre, de kevés barátja. Ritkán húzott facitot a maga életfázisaiból. De évek múltán csak fanyarta belsőjét az adminisztratív beosztása által elvesztett kreatív hivatottsága.

Az élet anyagi oldala jelentéktelen volt számára. Nem kapkodott a csillagok után, inkább kereste a tövismentes utat, és nem irígyelte, ha munkája gyümölcsét más élvezte.

Meghitt gyermektelen kettesben hű maradt selyemréti lakásához, mely az első kivitelezői objektusa volt.

Tapolcai nyári idilljében találta meg a magány oázisát, a zavartalan regenerálódást. Itt ihlette az irodalom és zene múzsája. Gondozta kertjét, etette más kutyáit, és ápolta télen is a behavazott kietlen tájban a hozzájuk kallódott fekete macskákat. A kerti szalonnasütés mellett felhangzott gitárján a régi idők melódiája. A maga kreálta dalokkal búcsúzott láthatatlan vendégeitől, hogy utána csillagos mennybolton leszámolja teleszkópján keresztül a Szaturnusz holdjait. Az álmodozó fantáziált a világűr felfoghatatlan végtelenségén.

Horváth Istvánt vissza-vissza csalogatta tiszamenti szülőfaluja. Ároktőn, a kis nádtetős vályogház fehérre meszelt falai fogadták be élete legtermékenyebb időszakának alkotásait. A buján benőtt tiszai partok, a kelepelő gólyák és a majesztékusan elhúzó gémek emlékeztették egy visszavágyott érintetlen természetre, mely ifjúságán elkísérte.

A búboskemence mellől és a tuskókkal koszorúzott szalonnasütőnél hiányozni fog kedves Pistám gitármuzsikája.

Horváth István szerény és egy világot átölelő, nagylelkű ember volt.

Béla Bambek
Stuttgart

*

Horváth István Ybl-díjas építész, az ÉSZAKTERV volt főmérnöke, megyénk szülötte 1989. október 6-án 65 évesen befejezte alkotó életét. Megdöbbent hozzátartozói, barátai, kollégái, munkatársai búcsúztatták a Mindszenty temetőben. Sokan vették körül ravatalát, sokan kísérték el őt utolsó útjára.

Mert sokan szerettük és tiszteltük őt életében kiegyensúlyozott, kulturált emberségéért, szívélyességéért, barátságos modoráért, önfegyelemmel féken tartott nyugalmáért, életviteléért, emberi stílusáért, melyet sűrítve „gentlemanként" minősített és fogalmazott meg a közvélemény.

Sokan tiszteltük benne a — szakma által Ybl Miklós-díjjal hivatalosan is elismert — kreatív építészt, aki alkotó energiáit Miskolcon, Borsodban igyekezett épületekbe, városrészekbe átmenteni, amennyire ezt a kor és a hely engedte. Itt állnak bizonyságul a Miskolci Centrum áruház, a Derkovits utcai társasház, a miskolci Sportcsarnok, a tapolcai strand főbejárat épületei, és még sok más régebbi munkája, melyek egy részét feleségével, az ugyancsak Ybl-díjas *H. Boros Mária* építésszel sajátos, mintaszerű szakmai együttműködésben készített.

Megújulóképességét, kollégáit csodálkozásra késztető szellemi fiatalságát bizonyítják utóbbi épületei: a miskolci ÉMÁSZ telemechanizációs központ, az Augusztus 20. strandfürdő új pavilonjai. Nyugdíjasként, a főmérnöki terhektől felszabadult építész

1021 Szávoszt Katalin
Tervezőművész

1981. IV. 22. Petőfi 10,45 Áné

Láttuk, hallottuk

- A müsorvezető Rózsa T. Endre.

A Láttuk, hallottuk mai adásában Önök többször is hallhatnak majd az iparmüvészet egyik igen népszerü ágáról, a kerámiamüvészetről. A budapesti Helikon Galériában látható és május 3-ig tekinthető meg Szávoszt Katalin kerámikus kiállitása. A Láttuk, hallottuk kritikusai közül Székely András járt ezen a kiállitáson.
Kezdjük először azzal, hogy merre is van a Helikon Galéria? Hiszen ezt még a legtöbb budapesti sem tudja. Valószinüleg azért, mert nemigen van propagandája ennek a kiállitóteremnek.

- Leghelyesebb ugy meghatározni a helyét, hogy az Egyetemi templommal szemben, a Helikon Könyvkiadó helyisége mellett, és talán avval is sokat mondok, ha azt mondom, hogy a liváló Lisinger Sörözö épületében található, eléggé eldugott hely, valóban szerény propagandával. Kerámiakiállitásokra egyébként sem szoktak áramlani az emberek, hacsak nem Kovács Margitról van szó,

- Mesélj el egy tárgyat erről a kiállitásról.

- Ha egy tárgyat elmesélek, akkor gyakorlatilag minden tárgyat elmeséltem, ugyanis ezen a kiállitáson gyakorlatilag csövek vannak egymás mellett, kerámiacsövek, olyan módon elkészitve, hogy ugy tünik, mintha nagy halpikkelyek boritanák őket, egy kicsit visszapöndörödve, mint a virágszirmoknál, vagy nem is annyira virágszirmoknál, mint inkább fenyőtoboznál, vagy hasonlóknál, tehát természeti formákra utalnak. A méretük hozzávetőleg 30-40 cm körül van és az átmérőjük 60 cm.

- Erről a kiállitásról már kritika is megjelent és kifogásolják a különböző vázákkal, kerámiákkal kapcsolatban, hogy nem funkcionálisak, tehát nem lehet vizet tölteni beléjük, nem lehet virágot állitani beléjük. Gyakorlatilag inkább szobrok.

- Van egy jelenség, ami ugy néz ki, hogy az iparmüvészeknek egy jelentős része szerintem azért, mert szinte leküzdhetetlen falakkal találta magát szemben és az ipari müvészet területén pótcselekvésként a képzőmüvészet felé tájékozódott bekerül a közönséggel való kapcsolatba, de ez egy álkapcsolat a közönséggel, mert valójában nincs olyan klasszikus értelemben vett müvészeti funkciója, mint amilyen a régi müvészeti alkotásoknak volt. Egyébként én az ilyen iparmüvészekből kényszerüség által lett képzőmüvészeti jellegü próbálkozást, tehát tulajdonképpen az. hogy kerámiából absztrakt szobrok készülnek ezek sem nem kerámiák, sem nem igazi absztrakt szobrok, én nem tartom jobbnak, mint a disznózsirból készült szobrot.

HORVÁTH LÁSZLÓ: MÁZAS KERÁMIA

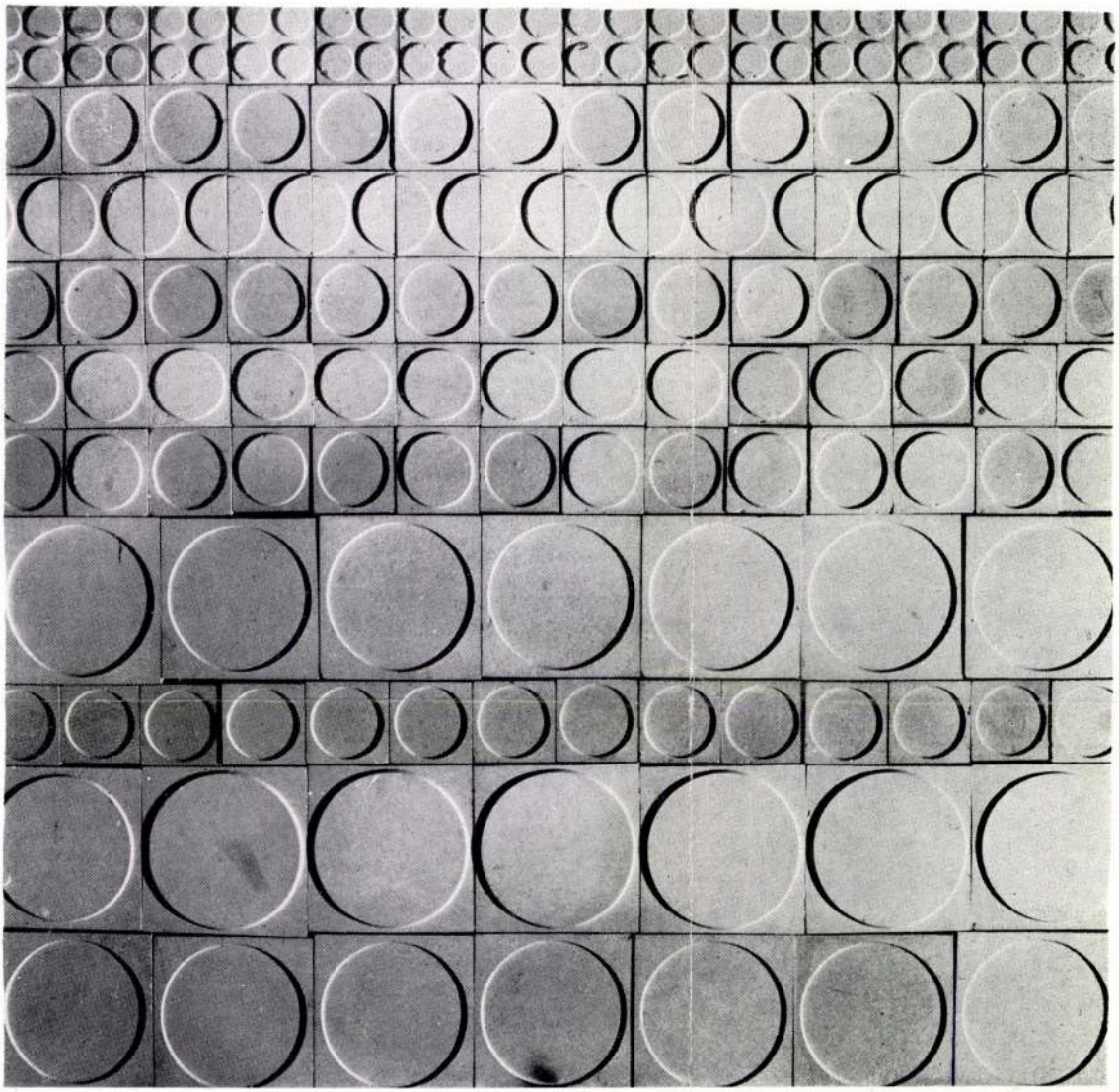

SZAVOSZT KATALIN: METLACHI

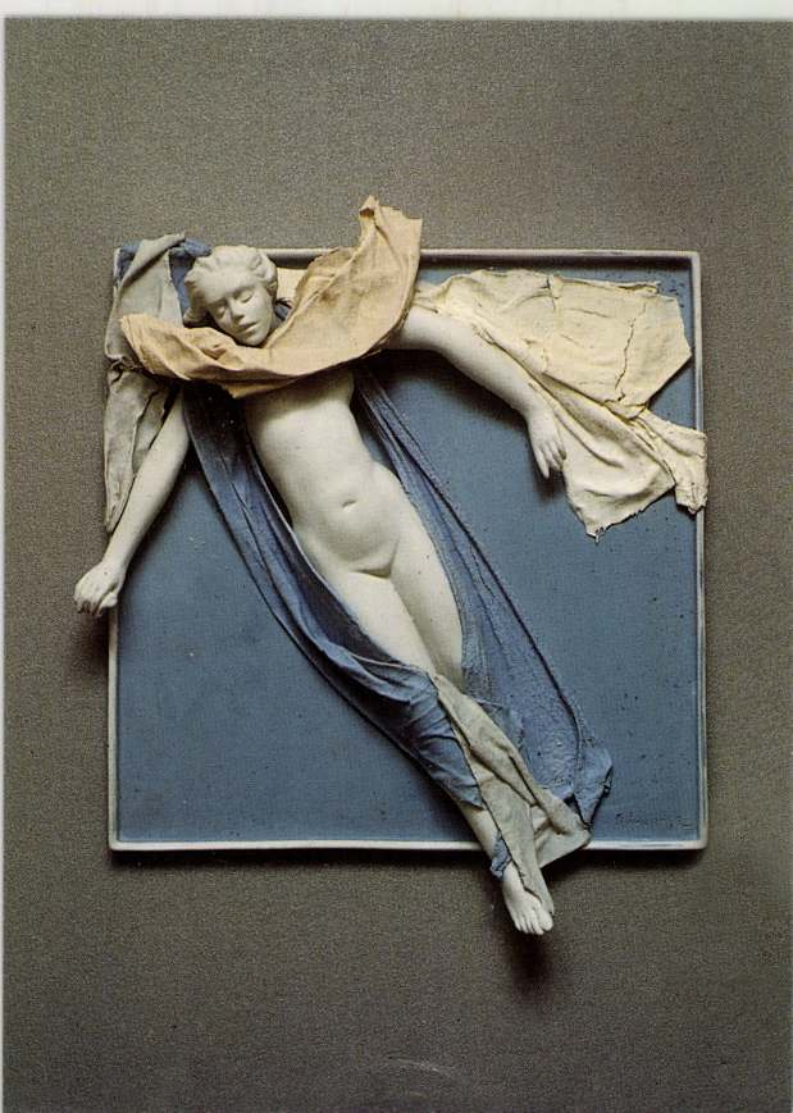

Szávoszt Katalin
„NIKE" porcelán relief 30x35 cm
1992

Fotó: Sulyok Miklós

A nyíregyházi Városi Galéria
tisztelettel meghívja Önt

1999. szeptember 10-én
(pénteken) 15 órától

SZÁVOSZT KATALIN

„Fehérnél is halványabb árnyék"

címmel rendezett
porcelán-kiállítására

A kiállítást megnyitja:

Papp D. Tibor
esztéta

A tárlat megtekinthető 1999. október 3-ig
- hétfő kivételével - naponta 9-17 óráig
Városi Galéria - Nyíregyháza, Selyem u. 12.

Meghívó

SZÁVOSZT KATALIN

Hajdú-Bihari Napló
1998. 06. 02.

- T. Kiss Eszter tűzzomácai június 5-ig láthatók **Berettyóújfaluban,** az Ovigalériában (Radnóti u. 2.).
- Gonda Zoltán festőművész A fény születése című kiállítása június 5-ig látható **Debrecenben,** a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolán.
- Soltész Péter és Soltész Péterné ungvári festőművész házaspár festményeinek kiállítása június 7-ig látogatható a **nyíracsádi** művelődési házban.
- Deák Zsolt Németországban élő festőművész kiállítását június 8-ig lehet megtekinteni **Debrecenben,** a Medgyessy Teremben.
- A Cívis Nemzetközi Művésztelep kiállítása június 10-ig tekinthető meg **Hajdúszoboszlón,** a Szoboszlói Galériában.
- Ézsiás István szobrászművész kiállítása június 10-ig látható **Hajdúszoboszlón,** a Nemzetközi Modern Múzeumban.
- Szávoszt Katalin budapesti porcelánművész Nők kertje című kiállítása június 12-ig tekinthető meg a **püspökladányi** művelődési központ Ladányi Galériájában.
- Palotai Erzsébet festőművész és Subicz István grafikusművész közös kiállítása június 19-ig látható **Debrecenben,** a Brassai-galériában (Víztorony u. 3.).
- Tóth István fotóművész tárlata június 20-ig látogatható **Debrecenben,** a Multi Fotó Galériában.
- Brúgós Gyula festőművész tárlata június 21-ig tekinthető meg Debrecenben, a Gábor Dénes Elektronikai Műszaki Középiskola galériájában (Füredi u. 69.).
- Joó Miklósné Súrin Jolán Színek és fények című kiállítása június 25-ig látható **Debrecenben,** a Fókusz Könyváruházban (Hunyadi u. 8–10.).

SZÁVOSZT KATALIN

KÉPZŐMŰVÉSZET. Szávoszt Katalin budapesti porcelánművész kiállítását láthatják az érdeklődők május 29. és június 12. között a püspökladányi Művelődési Központ Ladányi Galériájában. A kiállítást május 29-én 18 órakor Körmendy Lajos József Attila-díjas író nyitja meg.

Tdj.-kép /Hajdú-Bihari Napló/ 1998.05.28.

SZÁVOSZT KATALIN - porcelánművész

MA NYÍLIK

Szávoszt Katalin budapesti porcelánművész Nők kertje című kiállítását Körmendy Lajos József Attila-díjas író nyitja meg 18 órától a **püspökladányi** művelődési központ Ladányi Galériájában. A tárlat június 12-ig tekinthető meg.

Hajdú-Bihari Napló 1998. 05. 29.

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
Szávoszt Katalin,
kerámikusművész
SZOCIALISTA MŰVÉSZETÉRT
1984 JUL
/1021

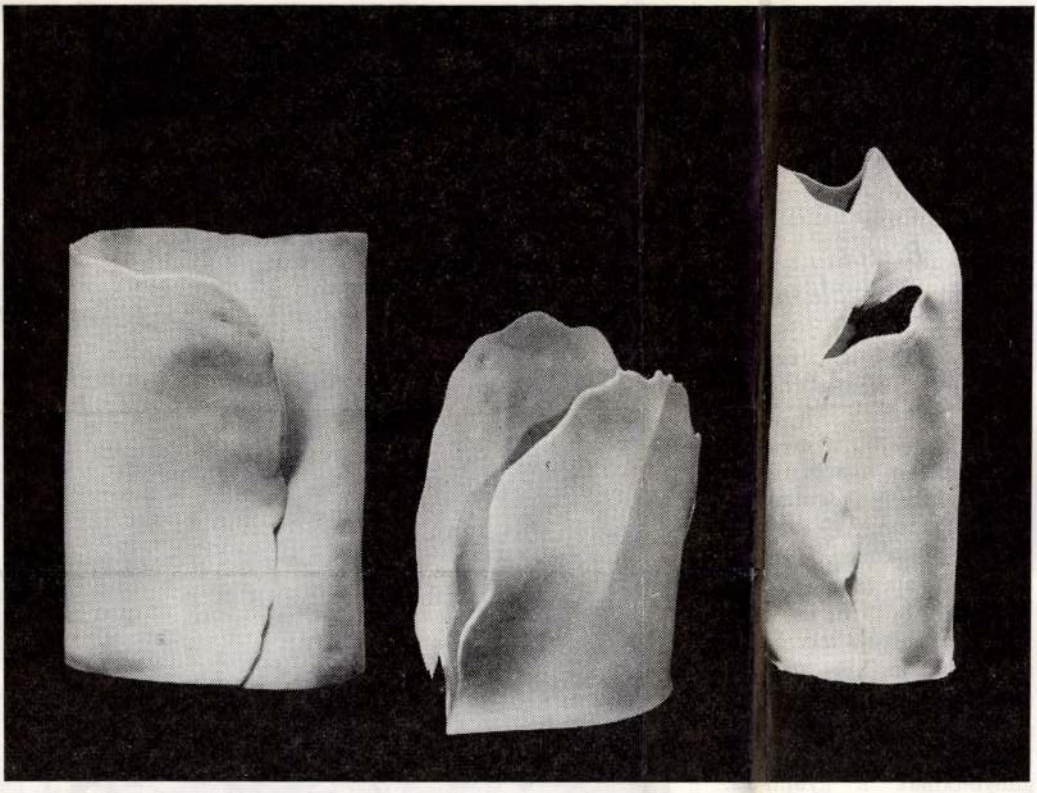

Szávoszt Katalin: Hajtogatások (porcelán)

tönkremenni a kultúra azért, mert gazdálkodunk is, hogy a pénzzel megtanulunk bánni, és a költségekben érdekeltté tesszük azokat, akik a produkcióért felelősek.

Biztos, hogy megvalósul!

Végezetül talán egy-két mondatot a Nemzetiről. Az egyik állandóan visszatérő dolog — mintha az emberek nem ebben a világban élnének —, mindig megvádolnak bennünket, hogy 19 éves tervet valósítunk meg. Legalább ötször hivatalosan kinyilatkoztattuk, hogy itt szó sincs 19 évvel ezelőtti tervről; itt teljesen új tervezés, új, korszerű megoldások lesznek, a szakmával megvitatva stb. Engem még az sem zavar, ha gúnyolódnak a gyűjtésről. Mások ugyan szóvá tették, de hát istenem, én azt mondom, hogy a rossz propaganda is, már úgy értem, hogy mindenfajta propaganda hasznos, ha

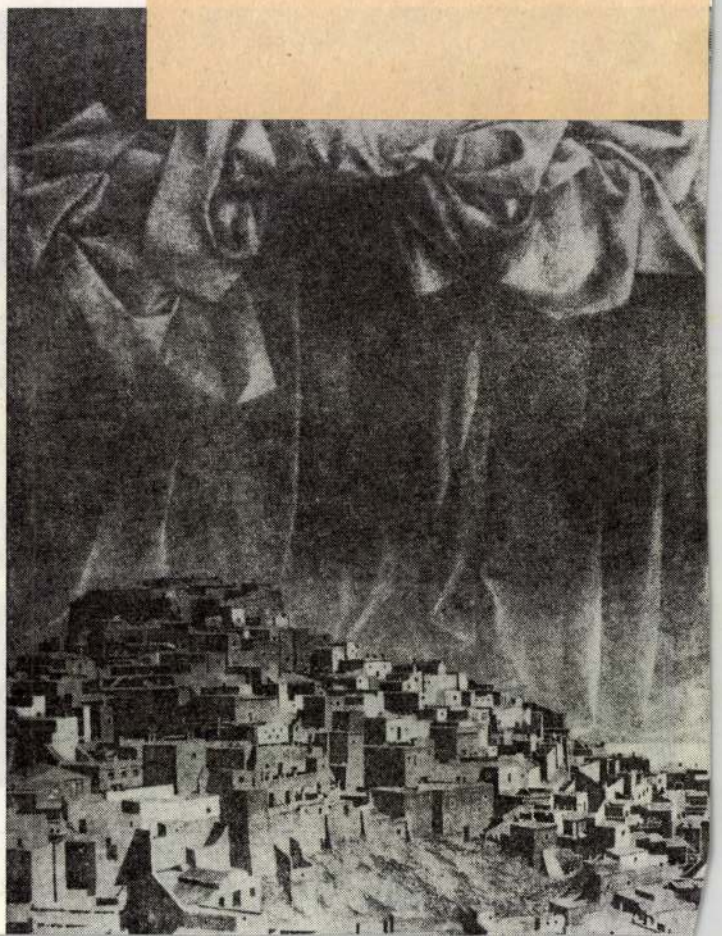

Szávoszt Katalin, kerámikus

Szép edényeket tervez.

Szinyei Merse Anna: fiatal magyar kerámikusok

17-21.

Kritika, Bp. 1970. március VIII/3.

Szábószt Katalin
keramikus

Az első siklósi szimpozionon részt
vett

N.Dvorszky Hedvig: "A kisérletezés lehetősége".
MŰVÉSZET, 1972.október-november - 34.oldal

Szávoszt Katalin

Ipavmüvész

Budapest, Császár Uszoda
bukolat tervei, 1960, metla-
chi lapelem variáció (repro)

N. Dvorszky Hedvig: Eredmény hirdetés előtt.
Művészet, 1973. junius – 38. oldal.

Szávoszt Katalin
ipanművész

A második „SS89" feli gével
ellátott pályázaton bett részt
Szávoszt Katalin.

Fekete György: Klubberendezések - problémákkal.
MÜVÉSZET, 1973.február - 37.oldal

Szávoszt Kataliz kerámikus

Pogány Gábor: Kerámia, most

Művészet, 1983. február

Szávoszt Katalin keramikus

P. Szücs Julianna: Kőcsögosztály és vidéke

Művészet, 1982. szeptember

SZAVOSZ? Katalin, ipanmívész

kiállítás

kiáll. Nyíregyháza, Pál Gyula - terem 1989 április 28.

emb.: Szabolcs-Szatmári Szemle 24. 1989., 3, 360.

ig-palota)

áll, hogy a **Zsolnay-gyár által készített**

dája.

orai historizáló palota a város frekventált

um közelében helyezkedik el.

engelyében kapunyílással) és a Múzeum körúti

ület 1+1+1 tengelyes lemetszett sarki frontja, a

agyméretű, mázatlan terrakotta, volutás,

ik-negyedik szinten zárterkély. Az épület

m kávéház, belső terében Marchenke Vilmos

Szávoszt Katalin

Hajdú-Bihari Napló
1997. 11. 14.

● SZÁVOSZT KATALIN porcelánművész kiállítását tekinthetők meg az érdeklődők november 17. és 30. között Debrecenben a Kenézy-kórház galériájában, megnyitó hétfőn 15 órakor.

A KÉPZŐ ÉS IPARMŰVÉSZEK SZÖVETSÉGE
MEGHÍVJA ÖNT

SZÁVOSZT KATALIN

KERAMIKUSMŰVÉSZ

KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA
1992. OKTÓBER 20-ÁN
KEDDEN DÉLUTÁN 5 ÓRÁRA

MEGNYITJA
CSENKEY ÉVA
MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

MEGTEKINTHETŐ
1992. OKTÓBER 20 – NOVEMBER 2.
ÁRKÁD GALÉRIA
BUDAPEST, VII. RÁKÓCZI U. 30.

F.a.: SZÁVOSZT KATALIN
1063. BUDAPEST, SZÍV U. 31.
T.: 132–2634

Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége
Budapest V., Vörösmarty tér 1.
Titkárság: 184–074
Központi tel. szám: 176–222

MEGHÍVÓ

Lóshe Lajos
Bp.
Felsőerdősor u. 61-65

1025

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 237-748, 340-726

Szávoszt Katalin,
Keramikus

ÉLET ÉS IRODALOM
1982 NOV 19

1021

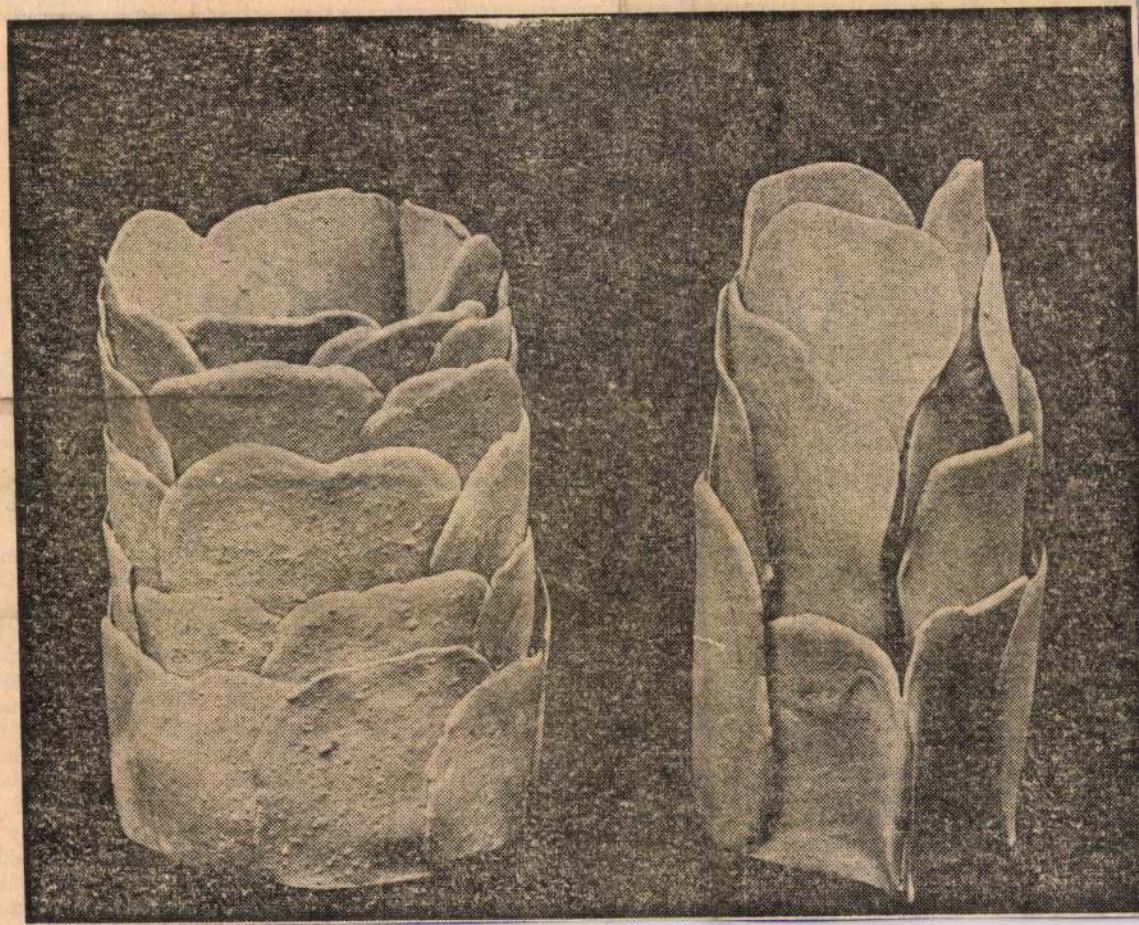

Szávoszt Katalin kerámia plasztikái

KI NEM KÜLDÖTT TUDÓSÍTÓNK JE

– VATIKÁNBÓL

Vonzanak a törpeállamok. Város-
l felségterületük áttekinthető,
yeik szinte családi alapon intéz-
tőek, teljes lakosságukat hajóki-
ndulásra lehetne vinni egy na-
obb tengerjáró fedélzetén. Adó-
etési és hadkötelezettségi szem-
ntből is rokonszenvesek e biro-
lmacskák, San Marinóban pél-
ul — amint azt a minap sugár-
t tévétudósításból megtudhattuk
egyáltalán nincs katonaság.

Minő boldog vidék! — mélázva
najtozom, játszadozván a tökéle-
en abszurd ötlettel: nem jár-
nk-e jól, ha a nagy, közepes és
országokat egyszóval vala-

nokban. Hitték, hogy népünk nagy vezére épp oly tévedhetetlen, amiképpen a szovjet nép nagy vezére. És hitték, hogy a perbe fogott miniszter valóban kém, sőt a háború előtt Horthy rendőrségének besúgója volt. Átalakították Descartes maximáját: *hiszek*, tehát vagyok.

Az eredetihez képest silányul hangzik. Ám azért van ebben is szemernyi igazság. Nem annyi, hogy bárkinek felmentésül szolgálna, amiért hallgatott, amikor szólni kellett volna. De vajon nem megkülönböztető jegye az embernek, hogy hinni képes? Még inkább: hinni akar? Főképpen az

normák föllazulását szintén magyarázhatjuk „a ló túlsó fele"-ként. A művészet hatásának csökkenését vélhetjük átmeneti válság eredményének, mondván, hogy manapság nem születnek eléggé megrázó művek. Igen, ámíthatjuk magunkat. Bizonygathatjuk, hogy a rock nemzedéke majdcsak lehiggad, hiszen generációs ellentét mindig volt s mindig lesz. Ám ha őszinték akarunk lenni önmagunkhoz, be kell ismernünk, hogy soha még ekkora szakadék nem tátongott apák és fiúk között. E nemzedék nem csu-

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Szávossy Katalin

ESTI HÍRLAP

keramikusművész

1981 SEP 2

1021

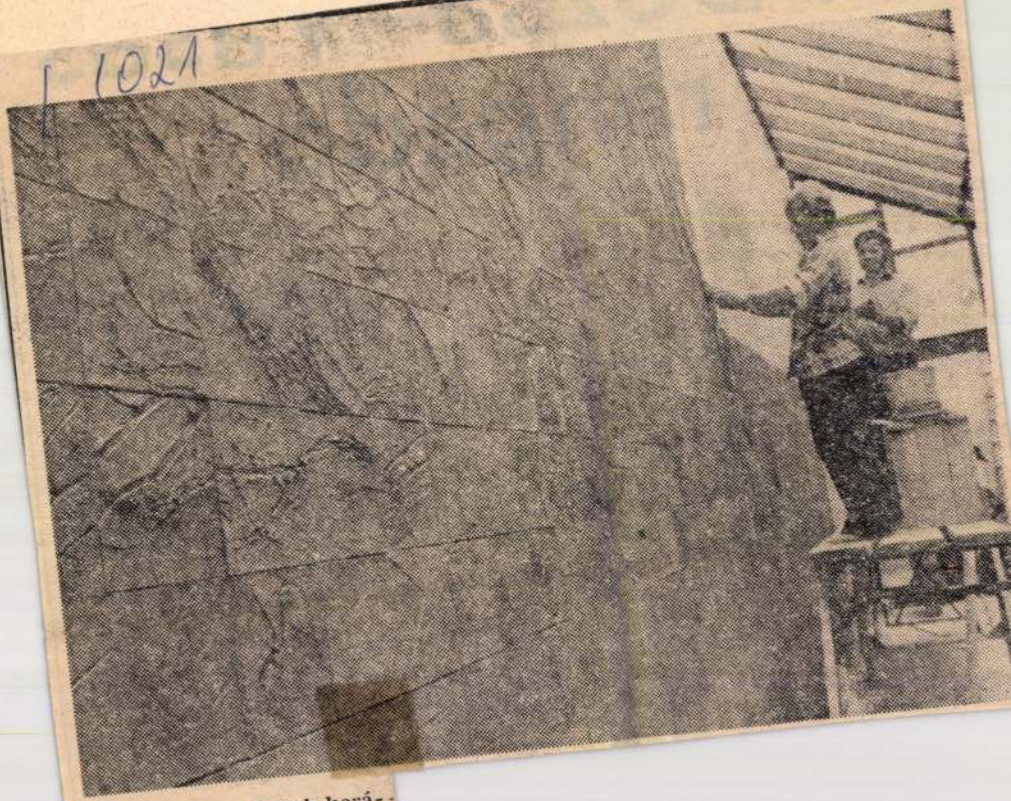

Több mint 1500 darab kerámia kocka díszíti majd a Magyar Tudományos Akadémia Központi Hivatalának falát Budapesten. Szávossy Katalin keramikusművész több éves munkával készítette el az ötször tizenhárom méter alapterületű fal anyagát

(MTI Fotó — E. Várkonyi Péter)

Ú. Dózsa rangadó

Hetvenkét órás pihenő után ma ismét pályára lépnek a labdarúgó NB csapatai. A negyedik forduló három budapesti és hat vidéki mérkőzéssel szolgál, s a műsorból az Ú. Dózsa—Vasas rangadó (15.30 óra) emelkedik ki.

A lila-fehérek és a piros-kékek összecsapása minden bajnokságban kiemelkedő eseménynek számított, s az esetek többségében parázs csata, jó játék alakult ki. Most még az is érdekesség, hogy 1973 áprilisa, vagyis nyolc és fél év múltán találkoznak mét a Megyeri úti stadionban — azóta 16 bajnokukat a Népstadionban vták egymás ellen. A utóbbi, újpesti találkouk 1:1-re végződött, s

1. Ú. Dózsa	3	2	1	—	4- 1	5
2. Videoton	3	2	—	1	10- 4	4
3. Ózd	3	2	—	1	9- 4	4
4. Rába ETO	3	2	—	1	12- 8	4
5. FTC	3	2	—	1	8- 5	4
6. Békéscsaba	3	2	—	1	7- 3	4
7. Csepel	3	2	—	1	2- 4	4
8. Vasas	3	1	1	1	7- 5	3
9. Haladás	3	1	1	1	5- 5	3
10. NYVSSC	3	1	1	1	4- 4	3
11. Bp. Honvéd	3	1	1	1	3- 3	3
12. Tatabánya	3	1	1	1	7- 8	3
13. DVTK	3	1	1	1	3- 6	3
14. Pécsi MSC	2	1	—	2	3- 4	2
15. ZTE	3	1	—	2	4- 7	2
16. Volán SC	2	—	1	1	1- 4	1
17. DMVSC	2	—	—	2	4- 7	—
18. SZEOL AK	3	—	—	3	1-10	—

A Volán SC—Debreceni MVSC mérkőzést szeptember 30-án játsszák majd le.

táblázat élén. Legutóbb akkor voltak ott, amikor megnyerték az 1978—79. évi bajnokságot. Ezután — tehát 1979—80-ban és 1980—81-ben egyszer sem vezet-

A bajnok *Ferencváros* a negyedik fordulóban immár harmadszor élvezheti az Üllői úti stadion előnyét, azt a *Volánt* fogadja (18 óra), amely két éve újoncként „az évtized meglepetését" szolgáltatta a zöld-fehérek Üllői úti legyőzésével. Nagy harcot ígér a *Békéscsaba* és a *Bp. Honvéd* küzdelme (16.30) — mindketten vasárnap veszítették el veretlenségüket. A csabaiak 1977 novembere óta nem tudtak nyerni a Honvéd ellen.

A dicséretesen rajtolt újonc Ózd a fővárosban is megmutathatja erejét, *Csepelen* 15 esztendő után lépnek fel ismét (16 óra).

A másik két újonc közül a *Haladás* a nagyon belelendült *Videoton* vendége lesz (19 óra), amikor legutóbb NB I-es volt a szombathelyi legénység, a lehetséges négyből három pontot elvett a Videotontól. A sereghajtó *SZEOL AK*, siralmas 1:10-es gólkülönbséggel *Nyíregyházán* játszik (16.30 óra), ahol az egyik újonc — az Ózd — az idén már pályára lépett és kikapott.

kerámikus MKT

SZÁVOSZT KATALIN

SZÁVOSZT

1968-ban diplomázott a Magyar Iparművészeti Főiskola porcelántervező szakán (Budapest). Mestere: Schrammel Imre. 1978 óta ugyanott tervezéstanár. Tagja a Magyar Képző- és Iparművészek Szövetségének.
1988-tól kizárólag fémoxidokkal szinezett porcelánból (1320° C) dolgozik szabadkézi formázással.

Egyéni kiállítások:
1974 Művész Klub "Fészek", Budapest
1979 Ferencvárosi Galéria, Budapest
1981 Művelődési Központ, Dunaújváros
Helicon Galéria, Budapest
1982 Mini Galéria, Budapest
1983 Tóparti Galéria, Tapolca
Vár Galéria, Sümeg
1985 Kernstok Terem, Tatabánya
1988 Mini Galéria, Miskolc
1989 Paál István Terem, Nyíregyháza
1990 Nagykövetség, Helsinki
Kirjaston Galéria, Hangó
Szőnyi István Terem, Miskolc
1991 Csók Galéria, Miskolc
Dresdner Bank, Nürnberg
Euro Art Gallery, Ottawa
1992 Csók Galéria (bemutató), Budapest
Árkád Galéria, Budapest
1993 Törley Kastély, Budapest

Kollektív kiállítások:
Budapest, Kaposvár, Prága, Moszkva, Siklós, Salgótarján, Kecskemét, Valencia, Bécs, Varsó, Vallauris, Faensa, Szombathely
1968-90-ig és 1992-ben Kerámia Biennálé, Pécs
1990 IRISZ, Porvoo
1992 Euro Art Gallery, Ottawa
Arte Fiera, Bologna
1993 Arte Fiera, Bologna

Díj, kitüntetés:
1973 Club Design Pályázat, I. díj
1985 Művelődési Miniszteri Dícséret, művészetoktatásért

Graduated at the Hungarian College of Applied Arts, Budapest, in 1968 as china designer. From 1978 Professor of Design of the Dame College Member of the Hungarian Association of Fine and Applied Arts. Since 1988 She is working exclusively with china colonred by metal oxides (1320° C) and formed by hand Several works in public, collections. Some large ceramic compositions on public buildings made between 1968 and 1981.

Solo exhibitions:
1974 Budapest
1979 Budapest
1981 Dunaújváros, Budapest
1982 Kecskemét
1983 Tapolca, Sümeg
1985 Tatabánya
1988 Miskolc
1989 Nyíregyháza
1990 Helsinki, Hangö, Miskolc
1991 Budapest, Nürnberg, Ottawa
1992 Budapest
1993 Budapest

Joint exhibitions: from 1968.
Moscow, Warsaw, Prague, Faenza, Porvoo, Vallauris, Vienna, Bologna and Several town in Hungary.

Szabóczki Katalin keramikus

Dorrszky Hedvig: Gondok és lehetőségek a
mai magyar kerámiában

Művészet, 1982. szeptember

Szávoszt Katalin keramikus

□ SZÁVOSZT KATALIN keramikusművész kiállítása április 9-én, csütörtökön délután 4 órakor nyílik meg a Helikon Galériában.

—: □ Szávoszt Katalin

2.

Esti Hírlap, 1981 ápr. 6.

Szávoszt Katalin

Szávoszt Katalin végtelen variációsorra építő virág-tartó - együttese szerepel.

P. Szücs Julianna: A hellemetlenné vált hellemes.
Művészet, 1978. november - 10. lap.

Szávoszt Katalin

SZÁVOSZT KATALIN KERAMIKUS élő növényekre emlékeztető kerámiaplasztikákkal, vörös, fehér és sötétzöld, főként porcelánból készült dísztárgyakkal mutatkozott be hétfőn Dunaújvárosban, a Munkás Művelődési Központban megnyitott kiállításán.

Magyar Hirlap 1981/1/20/9

Szávoszt Katalin

Zichy Mihály Emlékmuzeum megnyitása Zalán december 2.-án
Gross Arnold, Szemethy Imre és Almásy Aladár grafikáinak kiállitása a veszprémi Vegyipari Egyetem aulájában december 3.-ig megtekinthető.
Szávoszt Katalin a Ferencvárosi Pincetárlaton december 5.-ig,
Feleky Fetter Frigyes a Pataky Müvelődési Központban december 14.-ig,
Kórusz József a 12. számu Szabó Ervin Könyvtárban,
Koncz Zsuzsa fotómüvész a Fényes Adolf Teremben december 16.-ig szerepel müveivel,- közli a kulturális eseményeket ismertető rovatában a lap.
Élet és Irodalom, Bp. 1979. dec. 1. XXIII.évf. 48.sz. 8. lap.

Stávossy Katalin
(Bp. 1941-

Műveivel részt vett az V. Országos Kerámia Biennálén - Pécs, 1978.

- Katalógus a könyvtárban -

Szávoszt Katalin

Teramiszeműrén

Munkái az MMK galériákban.
(Dunaújváros)

Dunaújvárosi Hírlap
1981 jan. 13.

Szávoszt Katalin

Közös kállítosan vesz részt

Magyar Nemzet, Bp. 1970. ápr. 23

M.D.K.

Szávoszt Katalin

A Deák Ferenc utcai Iparterv székházában rendezett tárlatról ir Perneczky Géza: Kiállitások cimmel a Képzőművészet c. rovatban.
A müvész "..tiszta formákból összeállitott kerámiafalát.."- kiemeli a kritika.

Élet és Irodalom, Bp. 1969. ápr. 19.
XIII. évf. 16. sz. 8. lap

Szávoszt Katalin

Emelive

Hallama Erzsébet: Jeranyai univerztelepet
Dunántúli Napló, Pécs 1969. aug. 29.

Szávossi Katalin

és hat társa kiállitását /MÉSZ-székház, 197o/ ismerteti és értékeli

dr. Vámossy Ferenc: Építészeti kerámia. - Magyar Építőművészet, 1970.5.sz. 57-59.l.

Szávoszt Katalin Zerámikus

szerepel az Építőművészek

Szövetsége székházában rendezett kiállításon

Magyar Nemzet 1970 április 23.

4. old.

Szávost Katalin
keramikus

Részt vett a szimpozionon

Láncz Sándor: Nemzetközi kerámia szimpozion.
Művészet, 1971 - február - 38.lap

Szávost Katalin
kerámikus

Kiemelkedően szép a kiállításon
bemutatott munkái.

Cs.É. II.Országos Kerámia Biennale.
Művészet, 1971. február - 38.lap

Szőnyeszt Katalin

Részt vett az 1969-es és 70-es siklósi heráldikai szimpóziumon.

Ipari Művészet, 1970. IV. 42. l.

Szávoszt Katalin

"Kiállitások" cimmel Perneczky Géza több kiállitásról szóló kritikájában ir az Épitőművészek Szövetségének székházában -Épitészeti kerámia" cimmel rendezett tárlatáról, amelyen hét müvész mutatta be kerámia-müveit, közöttük a müvész is. Ezek a felületburkoló kerámiák épületek homlokzatait, csarnokokat és lépcsőházakat diszithetnek majd.
A kritika elismeréssel nyilatkozik ezekről a kerámiákról.

Élet és Irodalom, Bp. 197o. május 2.
XIV. évf. 18. sz. 12. lap

Szávost Katalin

Falburkolatok készítése az

I. Orsz. Kerámia Biennálén Pécsett

Hais Éva: Az I. Orsz. Kerámia Biennálé
Pécsett

Felelős 1968 VI. ~. 107 old.

Szávoszt Katalin

Említve

A Magyar Képzőművészek
Szövetsége Iparművész
Titkárságának Tájékoztat

1970. IV. 28

Sárvári Katalin

Kiállításának említése.

A Magyar Képzőművészek
Szövetsége Iparművész
Titkárságának Tájékoztatója 1970. IV. 27.

Fábián Katalin

Emlékére

A Magyar Képzőművészek
Szövetsége Iparművész
Titkárságának Tájékoztató 1970. IV. 25. l.

Szávossy Katalin

Részt vett az I. Országos Kerámia Biennálén Pécsett.

Iparművészet, 1968. 5-6. sz. 59. l.

Szávoszt Katalin

Falburkolata

szerepel az I. Orsz. Kerámia Biennálén Pécsett

Székely András: Pécsi kiáhítások

Népnabadság 1968 X. 24

MIK

Szávoszt Katalin

Kiállitási kritika

Jelenkor 1968 nov.p.lol8

MDK.

Szávoszt Katalin

Kiállitási meghivó/Óbudai iparmüvészi kiáll. /

1967 szept.24.

MDK.

Szávoszt Katalin

Kiállitási meghivó/Óbudai iparmüvészi kiáll. /

1967 szept.24.

Szávost Katalin, kerámikus

L. Kő Pál

Láncz S.: Képzőművészeti ... 63-66.

JELENKOR, Pécs, 1976. január XIX/1.

Szávont Katalin, kerámikus

L.: Schrammel Imre

Szávont K.: falburkolat Mümelléklet: 6

JELENKOR, Pécs: 1976 - január XIX/1.

Szavószt Katalin

A varsói Ipari Formatervező Intézetben bemutattak a művész nehány darabjait

---:Nemzetközi szemle.

Művészet,1976.március - 42.oldal

Szávoszt Katalin

dekorativ falburkolattal szerepelt a pécsi kerámiabiennálén.

Magyar Hirlap 1975/274/4

Sárvári Katalin

Falburkolattervező, részt vett a kiállításon.

Jubileumi Iparművészeti Kiállítás 1975. (Műcsarnok)

Szávossy Katalin

Részt vesz a kiállításon

Jubileumi Iparművészeti Kiállítás
1975. jún – júl.

Szávoszt Katalin keramikus

Negyedik alkalommal nyílt meg Pécs ett a kerámia-bienniále, melyen szerepel a művész burkoló-kerámiája. Fehér porcelánból készült, sűrűsbödő és ritkuló hullámritmusokra és azok megszakítására alapozott mű. (említve és repr.)

Láncz Sándor: Képzőművészeti krónika. Jelenkor, 1976. 1. 66. old.

Szavoszt Katalin

Az Ipari Műv. Főiskola hallgatója. Részt vett az épület-kerámiai kiállításra az Építőművészek Szövetségében.

Bojár Judit: Kiállításról – kiállítóra; Magyar Hírlap 1970. V. 6. 9. l.

Szavoszt Katalin

Metlachi, foto

Építészeti Mesánia, Budapest, 1970.
Magy. Építőművészet Szövetsége Szélkóra

Szávossy Katalin

Budapest, V. Szent István krt. 1.

Építészeti Szemle, Budapest 1970.
Prof. Építőművészet Szerkára

Szávoszt Katalin
kerámikus terve

Kresz Frigyes: Club Design '73

Népművelés 1973/3 17 old.

Szávoszt Katalin
iparművész

1970-ben a Magyar Építőművészek Szövetségének Székházában a művész részt vett a variálható falburkolat elem tervéből rendezett kiállításon

N.Dvorszky Hedvig: Eredményhirdetés előtt.
Müvészet, 1973. junius - 38.oldal

Szávoszt Katalin Keramikus

Szávoszt Katalin keramikusművész kerámiaplasztikái, porcelán dísztárgyai láthatók a dunaújvárosi munkás művelődési központ hétfőn megnyílt tárlatán. A kiállítás február 6-ig tekinthető meg.

♡

Magyar Nemzet 1981. I. 20.

Szávoszt Katalin

Méltatás

P. Szűcs Julianna: A hellenet lenné vált hellenes.
Művészet, 1978 november – 10. lap.

Szávoszt Katalin, keramikusművész

a Helikon Galériában mutatkozik be Szávoszt Katalin hajlított növényformáival, – következetes egyszerűséggel.
|említve|.

Losonci Miklós: A sokarcú képzőművészet.
Pest Megyei Hírlap, 1981. máj. 16.

1981. szeptember 10., csütörtök

SPORT SPORT

Norvégia–Anglia 2-1

Szenzáció Oslóban

Új helyszín megnövekedett fe

KÖZTUDOTT, hogy a Borsod megyei Testnevelési és Sportegészségügyi Intézet a

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

ÉSZAK-MAGYARORSZÁG

1981 SEP 10

Szávozd Katalin

1021

Díszburkolat kerámiából

Több mint 1500 darab kerámiakocka díszíti majd a Magyar Tudományos Akadémia Központi Hivatalának falát Budapesten. Szávoszd Katalin keramikusművész több éves munkával készítette el az ötször tizenhárom méter alapterületű fal anyagát.

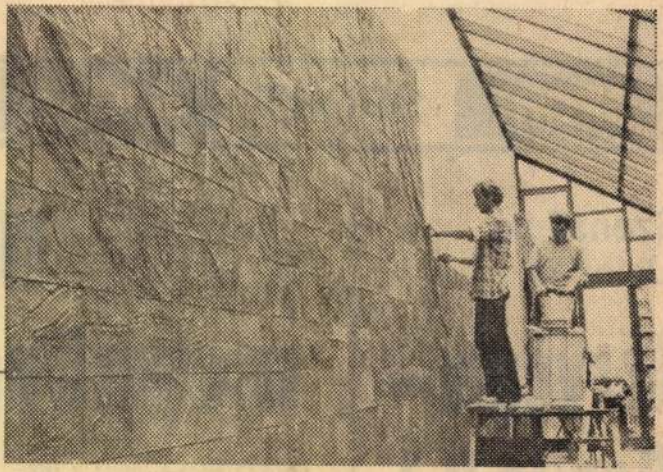

1237. MÓRICZ ZSIGMOND

Kedveseim,

 most igazán nem mehe
rögtön. A délutáni gyorssal me
irok kedves, szigoru és szeret

Z

Zsuzsának kézcsók!

SZA'VOSZT KATALIN

Magyar Iparmű.
2003/2.

17. old.

1242. FÜLEP LAJOS - TOLN

Kedves Carlo, Pestről egy monsi
ményének fotóit /kb. akkorák, m
a kéréssel, hogy határozzam meg
minden összehasonlitó anyag nél
bölcs az illető. Mivel azonban
olyan, amely, a fénykép alapján
kérem irja meg, hajlandó volna-
leges attribucióit a hátukra je
hetné s talán akad köztük olyan
foglalkozni vele s ezt rögtön r
küldöm is őket. Egyébként hogy
kaptam hirt Magától. Mennyire

SZAVOSZT KATALIN

Magyar Igaműv.

2003/2.

19. old.

omogenus

olone could be detected by TLC and
ermentation broth of *Streptomyces*
cortisone, 16α-hydroxy-hydrocortisone
-1,4-pregnadiene-3,20-dione were
aphy from the evaporation residues of
allization of the crude 16α-hydroxy-
deficient mutant of *Streptomyces*
unts of hydrocortisone (<1%) and 16α-
2 %) and a little more 11β,17α-
e-3,20-dione (3 %). The isolation of the
dnisolone with 10-12 % yield proved to
/e extracted this very polar compound

Szávosz Katalin

Magyar Iparművészeti Egyetem
ezredforduló 2000

10 l.

Szávoszt Katalin

Magyar|parművészet az
ezredfoRdulón 2003

275.1.

MDK

Szávoszt Katalin, kerámikus

Szép falbuskolatokkal szerepel a pécsi kerámikus-biennálén.

Székely András: Pécsi Kiállítások 7.

Népszabadság, Bp. 1968 okt. 24.

Szaxa József, [festő] MDK

A Divatcsarnokban restaurál.

Pakots György: Vitrinek a Lotz Teremben 8.

ESTI HIRLAP, bp. 1965. okt. 2.

SZAXON JÁNOSNÉ, cifrázóasszony

---

xkx Ajakon a cifrázás már csak a cifrázáshoz értő asszonyok házában maradt meg.-1966-ban Saxon Jánosné / Bocskai utca 2/házában is. 69.old. 46.jegz

MURAKÖZI ÁGOTA: Cifrázott ppitvarok Ajakon 55.old.

A Nyiregyházi Jósa András Muz.Évkönyve, XII-XIV. 1969-1971. Bpest. 1972

Szávoszt Katalin

Falburkolatokkal

szerepel a fiatal ipar művészek

kiállításán az Ipar tervben

Székely András: Fiatal művészek
Gemutatkozása

Négyszabadság 1969 IV. 23

MDK

Szárosz Katalin, [iparművész]

Szerepel.

Székely András: Fiatal művészek bemutatkozása

7.

Népszabadság, Bp. 1969. ápr. 23.

Szávoszt Katalin

Szerepel az „Építészeti Zerámia" c. kiállításon.
Lakcíme: Bp. V. Szent István krt. 1.
„Metlachi" – ja reprodukálva.

Építészeti Zerámia. Kiáll. kat. Bev.: Walkó Zoltán. Budapest. Magyar Építőművének Szövetsége Székháza. 1970 ápr. 24–30.

SZÁVOSZT KATALIN

SZEREPEL AZ ALÁBBI TÁRLATON.

CSENKEY ÉVA: II. ORSZÁGOS KERÁMIA BIENNÁLÉ

DUNÁNTÚLI NAPLÓ, 1970. OKT. 11.

SZÁVOSZT KATALIN

MŰVEI SZEREPELNEK A II. ORSZÁGOS KERÁMIA BIENNÁLÉN.

BOSÁR IVÁN: KIÁLLITÁSRÓL KIÁLLITÁSRA.

MAGYAR HIRLAP, 1970. OKT. 14.

Szávoszt Katalin

Kerámiai bemutatóri vesz vészt

Pernaczky Géza: Építészeti Kerámia
Élet és tradalom, Bp. 1970. mág. 2.

Szavoszt Katalin

Kerámai kiállításan vesz részt

Bajár Ivan: Kiállítóriel – kiállítóse
Magyar Hírlap, Bp. 1970. ~~[illegible]~~ máj. 6.

Szávoszt Katalin

— **Szávoszt Katalin** keramikus iparművész munkáiból [illegible] és [illegible] kerm[illegible]-terembén. [illegible] eko-lítás hétfő kivételével naponta 10-től 18 óráig tekinthető meg, július 28-ig.

— [illegible]

Wejnane 1985. VII. 5.

Szávoszt Katalin

Szávoszt Katalin keramikusművész kiállítása megnyílt Tatabányán a Kernstok-teremben. A kiállítás augusztus 2-ig (hétfő kivételével), 10–18 óráig tekinthető meg

Batha László felvétele

Képszám 1985. VII. 9.

SVÁJC IDEGE
PROPAGANI

KARL ROSNER: FREMDENVERKE
Wie alt ist die Plakatkunst? Der „Vate
der in Paris in den siebziger Jahren de
katstil schuf. Wie alt ist die schweizer
heutigen Sinne betrachten, entstand sie z
sind Cardinaux, Schaupp, Baumberger
Fremdenverkehr der Schweiz? Die über
zehn Kunstblätter des Verlegers Gaspa
Landschaften der Schweiz propagierten
im Dienste des Fremdenverkehrs betra
Verkehrsplakates ist die Malerei und
Reiseplakates ist der schweizer Malers
offenbart. Auch sind die schweizer Drucker: Wolfensberger, Fretz, Orell
Künstler des Plakats. Nur durch ihre Druckkunst leuchten die Meisterwerke Giacomettis, Bickels, Kuhns, Cyliax', Herdeg, Carigiet und Photomontagen von Matter. Die Werbekraft des schweizer Fremdenverkehrsplakates liegt im zielbewussten Wunscherwecken, in der Nostalgie, die ein jeder bei ihrer Betrachtung empfindet. Das Schweizerplakat bringt nicht nur das Bild, sondern auch die Luft der Schweiz mit sich. Die systematische Fremdenverkehrswerbung der Schweiz durch die „Schweizerische Verkehrszentrale" auch durch die Alpenflora-Hotelplakatserie, und die mustergültige Propaganda der „Schweizerischen Bundesbahnen" (S.B.B.) offenbaren, dass in einem Lande, wo die „amtliche" Werbung auf dieser Höhe steht, der Weg der Plakatkunst nur steigend, seine Erfolge nur befriedigend sein können.

CHARLES ROSNER: TRAVELLING PROPAGANDA IN SWITZERLAND. How old is the art of poster making? The father of European poster art is Chéret, who in the seventies of the last century created the new style of this art in Paris, How old is the Swiss poster art? If we consider it in the modern sense, it came into existence twenty years after Chéret. Its masters are Cardinaux, Schaupp, Baumberger, etc. Since when does the poster serve the travelling propaganda of Switzerland? The surprising answer is as follows: since 1776. Gaspar Wolf's ten artistic leaves, which were propagating the most beautiful landscapes of Switzerland, may be regarded as the first Swiss posters in the service of travelling propaganda. Painting is the root of the Swiss travelling poster and its luck and success is the Swiss style of painting, which reveals the power of acquiring travellers. The Swiss printers: Wolfensberger, Fretz, Orell-Füssli are equally artists of postermaking. It is only by their printing that the masterworks of Giacometti, Bickel, Kuhn, Cyliax, Herdeg, Carigiet and Photomontages von Matter come to effect. The power of acquiring of the Swiss travelling posters is contained in the consciously pursued aim to raise a longing for the country; what everybody experiences when looking at them. The Swiss poster does not offer merely the sight of the country; the air of Switzerland is in it too. The systematic way of acquiring visitors by the „Schweizerische Verkehrszentrale" and by the „Hotel-poster-series-Alpenflora" as well as by the perfect propaganda of the „Schweizerische Bundesbahnen" (S.B.B.) manifest that in a country, where „official" acquiring of travellers is standing on such a high level, there the art of poster-making cannot but rise, and its success must be satisfactory.

Milyen régi a plakátművészet? Az európai plakátművészet apjául Chèret tekintik, ki Toulouse-Lautrec és Steinlennel körülbelül egyidőben, a mult évszázad nyolcvanas éveiben alkotta az első mai értelemben vett plakátokat Párizsban.

Milyen régi a svájci plakátművészet? A mai értelemben vett plakátokat véve alapul, körülbelül húsz évvel a párisi plakátok után alakult ki az önálló, nemzeti svájci plakátművészet, mely nagymestereiül Cardinaux-t, Schauppot, Ferestier-t, Baumbergert, Mangoldot, Stiefelt és Moost tekinti.

Milyen régen áll a plakát a svájci idegenforgalom szolgálatában? A válasz bizonyára meglepő. A XVIII. század második felében vált Rousseau írásai nyomán nagy divattá az Alpesek megismerése és felkeresése a nagy angol idegenforgalom nyomán támadt Wagner Ábrahám berni kiadónak az az ötlete, hogy megfestesse a murii Wolf Gáspárral 170 képben az Alpok tájait, a vízeséseket és gleccsereket. E képekhez a berni Wyttenbach Jakab Sámuellel iratott szövegeket és e képekből tíz műlapot sokszorosítva forgalomba hozott 1776-ban „Csodálatos prospektusok a svájci hegyekből" címen.

Ilymódon már legrégibb kezdeteiben a svájc festészetben gyökerezik a svájci utazási reklám

ményei sakktábla szerint vannak beosztva. A nógrádmegyei r a g á l y i református egyház úrasztalterítője a legnagyobb figyelemre méltó, mert a rajta levő évszám alapján ezzel a terítővel kezdődik a régi magyar úrhímzések gazdag és változatos sora. A stílusanalógiák révén idáig csak sejteni lehetett, hogy a XVI. század közepe az az időpont, midőn a keleti, főleg a török művészet által erősen befolyásolt hímzőiparunk az ilynemű emlékeket kezdi előállítani. A ragályi terítő kétségtelen bizonyosságot tesz arról, hogy a stílusösszehasonlításokra támaszkodó feltevések tényleg helyesek és megfelelőek voltak.

A ragályi terítőt Száz Anna 1548-ban készítette és ajándékozta az ottani úrasztalra. Sarkában színes szálakkal hímzett kacsos virágszálakkal ékített. A c s é p i református egyház XVII. századi terítője sajnálatos módon csonkán maradt reánk. Azonban így is megállapítható, hogy egykoron állógránátalmatöves és rozettás virágok sorakoztak fel rajta egymás mellett. Szép színmegoldásában, biztos rajzában s remek előállításában a legszebb magyar úrihímzések között van a helye a magyar művészettörténelem rangsorolásában.

A magyar úrihímzések gazdag sora mellett református egyházaink még a török hímzőművészet megkapó egyes emlékeit is őrzik. A g y ő r i egyház kiskendője négy szélén török hímzett felírás fut végig. A XVI. század végén, avagy a XVII. század elején készült s úgy a díszítő formai stílusa, mint a színezése is arra vall, hogy nem egy újabban importált munkával, hanem még a török megszállás alatt készült s ittmaradt hímzéssel állunk szemben.

6.

Református templomaink ezer régi úrasztalterítője és kendője a magyar hímzőművészet ragyogó remekei sorába tartoznak. Csak itt-ott találkozunk közöttük egy-egy népies munkával, a többiek majdnem kivétel nélkül az úgynevezett úri hímzés nagyszerű emlékei. Jelentőségüket főleg az a tény határozza meg, hogy ezek a magyar hímzőművészetnek még nem igen látott, egészen másnak tűnő, különféle formákból való díszítésekkel vannak ellátva. Ilykép ezek a magyar hímzőművészet csoportjain belül az eddigiektől részben elütő, külön stílust jelentenek. Fő sajátságaik közül legnevezetesebb az a csoport, mely a négyszögekbe beosztott terítők sorozatából alakul. Ezeknél a főkarakterisztikum az, hogy a négyzetek mindegyikébe más és más díszítések ékeskednek. Ez a díszítő eljárás idáig még nem tapasztaltatott úgy, hogy ezt a református magyar hímzések sajátos érdekességei egyikének joggal lehet tartani. E csoport alfaját azok a terítők képezik, melyek díszít-

MIHALIK SÁNDOR: A magyarországi ref. templomok műkincsei.

Csomagolás. Fábry Pál terve.

MAGYAR IPARMŰVÉSZET 1939.

Száz János

Marosi E:Magyar falusi templomok Bp.1975

ás átveszia Száz János verziót:Száz plébános amatör tevei szerint épült,1513-1520 között

Művészet és felvilágosodás 1978 Bp.

Akadémia Kiadó

Komárik:A korai gótizálás Magyarországon

271 267 old.

Száz János

Voit ,Heves 382 és 407 emliti a kisfüzesi templomtervet és ezt Száznak tulajdonitja

Művészet és fel ilágosodás 1978 B p.

Akadémia Kiadó

Komárik:A korai gótizálás Magyarországon

271 old.

Száz János

ervezte valószinüleg a pétervásári templomot,

bár erre nincs bizonyiték

Müvészet és felvilágosodás 1978 B p.

Akadémia Kiadó

Komárik:A korai gótizálás Magyarországon

27o **old.**

Százhalmi László Tőfarajó

1368-as adatban említve
az óbudai Építkezésekkel kapcsolatban

Gerevich L.:Budapest müvészete a későbbi középkorban
a mohácsi vészig

Budapest története II.Bp.Főv.Tanács 1973

259. old.

SZÁZ Móric egri mérnök. Egerben a Szovjet Hadsereg ut 24.sz. ház tulajdonosa 1848-51 között, előtte az épület -+ Markmüller mérnöké volt.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

Szász Móric (egri mérnök)

M.D.K.

1858-ban elkészítette Cibakháza térképét. Egerben 1848-51 között a mai Szovjethadsereg u. 29. sz. ház tulajdonosa

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 407. old.

SZBINSZKY JÁNOS
hermányi kőmüves mester

1820-ban dolgozott ~~XXXXX~~ a hermányi kőedénygyárban
a

Folia Archaeologica XIV 1962 198 lap

Százdi benedekrendi

monostor

A XI. században

l. keletkezett és a

XIII. sz. végen pusztult el.

Szabó Bossodárpk templ

8. l.

u. o. irodalma

67. l.

1905. VII. 12.

Versecz város tanácsának: a városi múzeum és kláv alaprajzainak és az állami segélyeknek tárgyában értesítés küldetik (916/1904)

Százdi vh. templom

(Hont vm)

falképei.

l.

Gerecsefalképek

503, 504. h.

Másolatok Gróh

Istvántól

Izbiki István

Lőcsei festő festete a miskolci volt minorita templom főoltár képeit, 1734 körül.

Deresényi Dezső, Entz Géza, Havassy Pál, Merényi Ferenc: Magyar műemlékvédelem, 1969-70. Budapest, 1972.

334 l

Szczuka Attila, építén

L. Eltér Ishón

– „követségi" kirek

10-12

Magyar

Épitőművészet Bp. 1983

83/4

SZCZUKA ATTILA ÉPÍTÉSZ

Bojár Iván András: A művészet mint eszköz. új rendelőintézet a Belvárosban...

Népszabadság 1999 jan. 21

Szczuka Attila, építész

A Belváros déli részének rendezése. Tervpályázat, 1985.

A pályamunkák díjazása:

A Bizottság 150.000 Ft-os III. díjban részesítette a 7. bírálati sorrendi pályaművet; szerzői: Szczukáné Lisztay Krisztina, Szczuka Attila, Bulicska Sándorné, Vlári Ymre, Kajbus Mariann, Dániel Krisztina, valamint Fleck Györgyné és kollektívája.

4. A III. díjas terv. | repr. |

Magyar Építőművészet, 1986. 3., 16-old.

Szczukáné Liszkay Krisztina, építész

A Belváros déli részének rendezése. Tervpályázat, 1985.

A pályaművek díjazása:

A Bizottság 150.000 Ft-os III. díjban részesítette a 7. bírálati sorszámú pályaművet; szerzői: Szczukáné Liszkay Krisztina, Szczuka Attila, Buliczka Lászlóné, Hlázi Ynne, Kujbus Mariann, Dániel Krisztina, valamint Fleck Györgyné és kollektívája.

4. A III. díjas terv. (repr.)

Magyar Építőművészet, 1986. 3., 16-old.

Szczygielski
Wolski

XXIII

Ernst Muzeum aukcioi

1354. PLAKETT, öntött bronz, Molnár Viktor mellképével. Mintázta: A SZCZYGIELSKI. —
Plakett, Bronze. XIX. sz. v.

1934. JÁTÉKASZTAL, szétnyitható lappal, né
mit Boulle-Intarsia. Francia, XIX. sz.

1935. PAPIRKOSÁR, cseresznyefából. — Papi

1936. HÁLÓSZOBABERENDEZÉS, diófából
egyajtós szekrény és egy toilette asztal

1937. KÉT ÁGY, diófából, berakásokkal. — Z

1938. ÜVEGSZEKRÉNY, diófa, berakásokkal,

Szczygielski Antal

1910. dec. Kiáll. Nemzeti halon

Nyugalom, gipsz 1500.–

Tomika, gipsz 250.–

Udvarhely vármegye III. 134.

SZEBEHELI JÁNOS, csizmadia

A Székesfehérvári Városi Levéltárban két irat a város XVIII.sz.-i mestereiről. Az egyik 1784-ből, a másik pár évvel későbbi. 64 mesterség, 519 név. Az arab számok a két listát, az rómaiak az öt csoportot jelzik.
263.old
/ 1,2./ V. csizmadia. 265.old

U.VARGA MARIANNA: Mesteremberek Székesfehérvárott a XVIII.században 263.old

ALBA REGIA. István Király Múzeum Évkönyve. VIII.-IX. 1967-68. Székesfehérvár

Srebelleédy Géza

fælvételei illusztrálják

a Budapest c. folyóirat 1971. 9.számát

2-3.l.

Szebellédy
fotós

„Aldo Moro Magyarországon"
(repro)

—: Diplomácia
Tükör, 1974. jun. 14 - 6 lap

Szebellédy Géza
fotós

A fotojripost pályázaton díjat nyert Szebellédy Géza.

Gpcsa Katalin: Az év legjobb képe.
Művészet, 1973. május - 27.oldal

Szebelédy Géza
fotós

„Abernathy lelkész Budapesten"
(repro)
„Szavaz a munyasszony"

— Az MTI fotó tárlatán
Nők lapja, 1972. május – 19 szám

Szebellédy
fotói

Barcsay mesteriől készített fotót.

—: Művészet

Tiszatáj, 1975. jan. 21-6 lap

Szebell ády
fotós

Adam Malik az Indonez Köztár-
ság külügyminisztere és Puja Fri-
gyes magyar külügyminiszter tár-
gyaltak.

—: Neuzitkózi kapcsolatok

Tükör, 1974. dec. 24 - 7 lap

Szebellédy
Jolán

A Palestinai Felszabadulási
Szervezet Budapesten tárgyalt.

—: Tárgyalás.

Tükör, 1974. okt. 22. — 6 cop

Szebellédy
fotás

Sz. Readrsaratnam hivatalos
látogatáson Budapesten járt
(repro)

–: Diplomácia

Tükör, 1974. okt 29 – 4 lap.

Szebelédy
fotós

A Ganz-MÁVAG kommunistáinak
tanácskozásán felszólalt Kádár
János az MSZMP KB első titkára

– : Kongresszus előtt
Tiktor, 1975. febr. 11 – 6 old.

Szabellédy
fotós

Budapest felszabadulásának
30. évfordulója alkalmából ün-
nepséggel tartottak a Vígszín-
házban.

— : Jubileum.
Tükör, 1975. febr. 18 - 6 oldal.

Szebellédy
fotós

Kádár János az MSZMP KB első
titkára Stefan Olszowski lengyel
külügyminisztert fogadta.

— : Diplomácia
Tükör, 1975. febr. 18 - 6 old.

Szabóné
fotós

Pártértekezlet volt a Csepel Vas és
Fémműveknél. (repro)

—: Pártértekezletek.
Tükör, 1975. febr. 25 - 6 oldal

Szebellédy Géza
fotós

A magyar osztrák egyezményt
a két külügyminiszter írja alá.

— Diplomácia.
Tükör, 1975. márc. 4. – 6 oldal

Szebellédy
fotós.

Az Holland királyság kulügy-
minisztere látogatott hazánk-
ba a magyar kulügy minisztere
meghívására.

– : Diplomácia.
Tükör, 1976. ~~[illegible]~~ febr. 24 – 6 old al.

Szebellédy
fotós

Magyar pártküldöttség utazott Havannába.

_ : Utazás.
Tükör, 1975. dec. 23 - 6 oldal

Jelzet:

Év:

Felvette:

Épületrajz:

Leírás:

Rajzi tükör:

Mértékarány:

Technika:

Eredeti:

Jelzet:

Év:

Szeberényi
fotós

Megtartotta téli ülésszakát az
Országgyűlés.

— : Országgyűlés
Tükör, 1975. dec. 23-6 oldal

Szebellédy
Lajos

Gonzalo Barrios küldöttség
élén Magyarországra látogatott.

—: Diplomácia
Tükör, 1975. szept. 23-6 oldal.

Szebellédy
fotós

Ülésezett az országgyűlés.

— Belpolitika

Tükör, 1975. szept 30-6 oldal.

Szebellédy
fotós

Az Indiai Köztársaság elnöke
Magyarországra látogatott.

—: Vendég Indiából
Tükör, 1975. okt. 7 - 6 oldal

Szebellédy
fotós

Kádár János ellátogatott
Vas megyébe.

– : Belpolitika
Tükör, 1975. okt. 21 - 6 oldal

Szabolcsi
Lajos

25 esztendős a Tanácsrendszer

—: Évforduló
Tükör, 1975. okt. 28 - 6 oldal

Szebellédy
fotós

Ápró Mutal egy hetes látogatást
tett Japánban.

— : Diplomácia
Tükör, 1975. okt. 28 - 6 oldal.

Szebelédy
fotós

Kádár János az MSzMP sík-
hárában fogadta hazánk fel-
szabadításában részt vett Ö. Szov-
jet Hadosztály küldöttséget.

— Szovjet vendégek.

Tükör, 1975. ápr. 15 — 6 oldal.

Szubelidy Géza
fotós

Hivatalos látogatásra hazánkba érkezett a líbiai Arab Köztársaság kormányának elnöke.

— Kormányfői tárgyalások

Tükör, 1974. febr. 26-i 7 oldal.

Szebellédy
Lajos

URHO KEKKONEN finn állam-
fő a Ferihegyi repülőtéren Kádár
Jánossal az MSZP első titkárával fo-
gadta.

—: Nemzetközi kapcsolatok.

Tükör, 1975. ápr. 1 – 6 oldal.

Szebellédy
fotós

A Merő Imre úti temető panteon-
jába kísérték utolsó útjára Kis-
hári Ödönt.

—: Gyásszertartás
Tükör, 1975. magyar 6-6 oldal.

Szebellédy
fosós

Fél évszázada halt meg Lenin,
A budapesti Felvonulás téri em-
lékműnél az emlékezés hosszo-
níját helyezték el.

— : Évforduló

Tükör, 1974. jan. 29 - 6 oldal.

Szebellédy
fotói

Bemutatják az újkécskei tímföld
gyárat.

— Belföldről
Tükör, 1974. jan. 1-8 oldal.

Szebellédy
fotós

Ünnepélyesen megnyitották
a tavaszi BNV-t.

— : Külkereskedelem.

Tüllős 1975. május 27 - 7 oldal

Szebellédy
Lajos

Magyarba érkezett Sztanko Todorov a Bolgár Népköztársaság Minisztertanácsának elnöke.

– : Baráti kapcsolatok.
Tükör, 1976. ápr. 13 – 6 oldal.

Szebellei Mihály

Sz/ebellei/ M/ihály/: Szegedi Párt és KISZ-iskola 120 fős kollégiuma. /Szebellei Mihály építész, Sági József belsőépitész/ - Müszaki Tervezés, 1966. 12.sz. 17-19.l.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1969. 3.sz. 243-283. l./ 250. l.

Szeben vármegye
románkori
templomai

Halaváts Gyula: Szeben vármegye románsti-
lusu templomai.

Kny. Budapesti Építőmesterek... Ipartestülete
Kis 8°, 28K, 54L, Budapest, 1913

SZCZUKA Attila ejtés

MOZIMŰSOR JANUÁR 21-TŐL 27-IG

NEMA CITY CSEPEL PLAZA: Dolby digitális hangrendszer. HA ELJÖN JOE BLACK (am.)* 21-én és 24-27-ig h2, 5, n9. 22-23-ig 2, n6, f9. HALLOWEEN, 20 ÉVVEL KÉSŐBB (am.)*** f3, f5, f7, f9, éjjel f11. 23-24-ig de. 12 is. PENGE (am.)*** h3, n6, h8, éjjel n1. **Keresd a nőt!** (mb. am.)* n2, f4, h6, 8, éjjel n11. 23-24-ig de. 11 is. **Mulan** (mb. am. rajzfilm) 23-24-ig de. f12. **Ronin** (am.)* f3, n6, h8, éjjel n11. **Dr. Dolittle** (mb. am.) 23-24-ig de. h12. **Kalózok** (magyar)* 2, 6, éjjel 10. **Egyiptom hercege** (mb. am. rajzfilm) 4, 8. 23-24-ig de. 12 is. **Rajtaütés** (am.)* f2, f4, f6, 8, éjjel 10. 23-24-ig de. f12 is.

LUNA: Este 7 óráig nyugdíjas-mozibérletre 50% kedvezmény! Minden hétköznap a délelőtti előadásokra 16 óráig bezárólag 10% kedvezmény a Pesti Est-klubkártya-tulajdonosoknak! Dolby sztereo hangrendszer. **Kalózok** (magyar)* 2-12-ig és 25-27-ig 11, 1, 3, 5, 7. 23-24-ig 5, 7. HA ELJÖN JOE BLACK (am.)* 9. **Egyiptom hercege** (mb. am. rajzfilm) 23-24-ig de. 11, 1, 3. Egységes helyár: 250 Ft.

LÓRIÁN: Hétfőn és kedden 50%-os kedvezmény! Lege sztereo hangrendszer. **Kalózok** (magyar)* 5. **Keresd a nőt!** (mb. am.)* f7. **Ronin** (am.)* f9. 22-23-ig éjjel f11 is. **Mulan** (mb. am. rajzfilm) 23-24-ig de. 10, h12. **Egyiptom hercege** (mb. am. rajzfilm) 23-24-ig h2. **Ámbár tanár úr** (magyar) 23-24-ig f4.

HOLLYWOOD MULTIPLEX DUNA PLAZA: Telefonon jegyrendelés: 330-30-30. Műsor, kezdés és filminform. 06-309-800-900/5133 kód www.intercom.hu/hollywood-multiplex Jegyelővétel teljes műsorhétre. Helyár: 16 óráig: 420 Ft, 16 óra után: 620 Ft. Premier előtt: 750 Ft. Mindennap 16 óráig jegyének 35%-át mi fizetjük! Péntek-szombaton az éjszakai előadás (Penge) előtt ajándéksorsolás. A mozilátogatás alatt a parkolás 2+1 órán át ingyenes, a parkolójegyét a mozi pénztáránál bélyegeztesse le. Dolby sztereo, Dolby digitális, DTS-digitális, SDDS digitális hangrendszerek. **Ronin** (am.)* 10, f1, 3, f6, 8, éjjel f11. 22-23-ig éjjel h1 is. DTS-Digital. PENGE (am.)*** n11, h1, n4, h6, n9, éjjel h11. 22-23-ig éjjel 1 is. Dolby digital. **Keresd a nőt!** (mb. am.)* 21-26-ig 10, n1, f3, h5, 7, n10. 27-én 10, n1, f3, h5, f10. 22-23-ig éjjel f12 is. Dolby digital. **Zorro álarca** (mb. am.)* de. n11. Dolby digital. HA ELJÖN JOE BLACK (am.)* h1, 4, n8, éjjel f11. DTS-digital. **Rajtaütés** (am.)* h12, 2, f5, h7, 9. 22-23-ig éjjel 11 is. Dolby sztereo. **Átkozott boszorkák** (am.)* 11, h3, 5, f8, h10. 22-23-ig éjjel 12 is. Dolby digital. **Egyiptom hercege** (mb. am. rajzfilm) n5. 23-24-ig de. 10, 12, n3 is. Dolby digital. HALLOWEEN, 20 ÉVVEL KÉSŐBB (am.)*** n7, f9, éjjel n11. 22-23-ig éjjel n1 is. Dolby sztereo. **Mulan** (mb. am. rajzfilm) 21-25-ig és 27-én f4. 23-24-ig de. h10, f12, f2 is. Dolby sztereo. **Ámbár tanár úr** (magyar) 21-25-ig és 27-én 6, 8. Dolby sztereo. **Az utolsó dobás** (am.)** éjjel 10. 22-23-ig éjjel 12 is. Dolby sztereo. **Z, a hangya** (am.)* de. n12, n2 . Dolby digital. **Ryan közlegény megmentése** (am.)** este h10 DTS-digital. **Kalózok** (magyar)* 3, n6, h8. Dolby sztereo. **Dr. Dolittle** (mb. am.) f5. 23-24-ig de. f11, f1, f3 is. Dolby sztereo. **Félelem és reszketés Las Vegasban** (am.)* este h9. 22-23-ig éjjel n12 is. Dolby sztereo. **Mint a kámfor** (am.)* f7 DTS-digital. **Lost in space** (am.)* 23-24-ig de. h11, 1 DTS-digital. **Nincs alku** (am.)** este f10 DTS-digital. **Armageddon** (am.)* h4, h7. DTS-digital.

HOLLYWOOD MULTIPLEX LURDY HÁZ: Jegyelővétel teljes műsorhétre. Helyár: 17 óráig: 420 Ft, 17 óra után: 620 Ft. Premier előtt: 750 Ft. www.intercom.hu/hollywood-multiplex Mindennap 17 óráig jegyének 35%-át mi fizetjük! Péntek-szombaton az éjszakai előadás (Rajtaütés) előtt ajándéksorsolás. A mozilátogatás ideje alatt ingyenes parkolási lehetőség. Dolby digitális, DTS-digitális, SDDS-hangrendszerek. **Ronin** (am.)* f1, 3, f6, 8, éjjel f11. 23-24-ig de. 10 is. DTS-digital. HA ELJÖN JOE BLACK (am.)* f2, 5, f9. 23-24-ig de. 10 is. DTS-digital. **Nincs alku** (am.)** 22-23-ig éjjel 12 , Dolby digital. PENGE (am.)*** h1, n4, h6, n9, éjjel h11. 23-24-ig de. n11 is. DTS-digital. **Rajtaütés** (am.)* h2, h4, h6, h8, h10. 22-23-ig éjjel h12 is.. 23-24-ig de. h12 is. Dolby sztereo. **Egyiptom hercege** (mb. am. rajzfilm) 1. 23-24-ig de. 11 is. Dolby digital. **Ámbár tanár úr** (magyar) 3, 5 Dolby sztereo. HALLOWEEN, 20 ÉVVEL KÉSŐBB (am.)*** 7, 9, éjjel 11. **Átkozott boszorkák** (am.)* 1, n4, f6, h8, 10. 23-24-ig de. h11 is. Dolby digital. **Armageddon** (am.)* 22-23-ig éjjel n1. Dolby digital. **Kalózok** (magyar)* f1, h3, n6, f8. 23-24-ig de. n11 is. Dolby sztereo. **Az utolsó dobás** (am.)** este h10. 22-23-ig éjjel 12 is. Dolby digital. **Dr. Dolittle** (mb. am.) h1, h3. 23-24-ig de. h11 is. Dolby digital. **Ryan közlegény megmentése** (am.)** 21-25-ig és 27-én 5. Dolby digital. **Angyalok városa** (am.)* 21-25-ig és 27-én este h9. DTS-digital. **Mulan** (mb. am. rajzfilm) 23-24-ig de. h10, h12. Dolby digital. **Keresd a nőt!** (mb. am.)* h2, n5, h7. Dolby digital. **Félelem és reszketés Las Vegasban** (am.)* este n10. 22-23-ig éjjel h12 is. Dolby digital. **Z, a hangya** (am.) n2, f4, 6. Dolby digital. **Mint a kámfor** (am.)* este n9. 22-23-ig éjjel n12 is. DTS-digital.

HORIZONT: Helyár: 300-450 Ft. Nyugdíjas-mozibérletre 50% kedvezmény! Lege sztereo hangrendszer. **Egyiptom hercege** (mb. am. rajzfilm) 10, 12, 2. 23-24-ig 4 is. **Átkozott boszorkák** (am.)* 21-22-ig és 25-27-ig 4, 6, 8. 23-24-ig 6, 8. **Kalózok** (magyar)* éjjel 10.

HUNYADI: A matinék helyára: 130 Ft. Helyár: 380 Ft. **Ronin** (am.)* f5, h7 Egységes helyár: 380 Ft. **Rajtaütés** (am.)* 9. Egységes helyár: 380 Ft. HA ELJÖN JOE BLACK (am.)* 23-án éjjel h11. Egységes helyár: 380 Ft. **Egyiptom hercege** (mb. am. rajzfilm) 23-24-ig de. n10. Egységes helyár: 250 Ft. **Mulan** (mb. am. rajzfilm) 23-24-ig f3 Egységes helyár: 250 Ft. Matiné: **Dr. Dolittle** (mb. am.) 23-án de. 11. **Keresd a nőt!** (mb. am.)* 23-án f1. **Z, a hangya** (am.) 24-én de. 11. **Mint a kámfor** (am.)* 24-én f1.

KOSSUTH 4 MOZI: Helyár: 350 Ft. Csütörtöktől–vasárnapig: 16 óra után: 1-2 terem: 550 Ft. 3-4 terem: 400 Ft. Dolby sztereo, Dolby digitális, DTS-digitális, SDDS digitális hangrendszerek. PENGE (am.)*** f11, 1, f4, 6, f9, éjjel 11. SDDS-digital. **Ronin** (am.)* 10, f1, 3, f6, 8, éjjel f11 (2. h. prol.) DTS-digital. **Egyiptom hercege** (mb. am. rajzfilm) 10, 12, 2 (5. h. prol.) Dolby sztereo. **Keresd a nőt!** (There's Something About Mary, eredeti nyelven, magyar felirattal!)* 4, f7, 9 (6. h. prol.) Dolby sztereo. **A sivatag rabjai** (am.)* f11, f1, f3, f5 (3. h. prol.) Dolby sztereo. **Lost in space** (am.)* 6, f9 (8. h. prol.) DTS-digital.

KŐBÁNYA: Helyár: 400 Ft. Matiné: 200 Ft. Dolby digitális hangrendszer. **Rajtaütés** (am.)* 4, 6, 8. 22-23-ig éjjel 10 is.

METRO: Este 7 óráig nyugdíjas-mozibérletre 50% kedvezmény! Minden hétköznap a délelőtti előadásokra 16 óráig bezárólag 10% kedvezmény a Pesti Est-klubkártya-tulajdonosoknak! Lege sztereo hangrendszer. HA ELJÖN JOE BLACK (am.)* n11, f2, h5, 8. Kamaraterem: **Csenő manók** (mb. am.) 23-24-ig de. 11, 1. **Siköly** (am.)*** 21-én és 23-27-ig 3. **A nagy Lebowski** (am.)* 5. **Sziki-szökevény** (mb. am.) 7. **Démoni csapda** (am.)* 9.

OLIMPIA: Helyár: 380 Ft. Dolby digitális hangrendszer. HA ELJÖN JOE BLACK (am.)* f4, h7.

SOTE: Csenő manók (mb. am.) 23-án f10, éjjel f2. **Ezer hold** (am.)* 23-án éjjel f12.

TÁTRA: Helyár: du: 300 Ft, este 8-tól: 350 Ft. Hétvégi matiné: 200 Ft. MIKÖZBEN NÉZI A FILMET, NÁLUNK MEGVACSORÁZHAT! **Az utolsó dobás** (am.)** 6. **Átkozott boszorkák** (am.)* 8. **Lost in space** (am.)* 23-24-ig f4. **Pinocchio** (mb. angol mesefilm) 23-24-ig 2.

UGOCSA: Helyár: 320-400 Ft. Dolby sztereo hangrendszer. **Dr. Dolittle** (mb. am.) 23-24-ig de. 10. **Egyiptom hercege** (mb. am. rajzfilm) 21-22-ig és 25-27-ig f5. 23-24-ig n1, 2, 4. **Keresd a nőt!** (mb. am.)* 6, 8. 22-23-ig éjjel 10 is.

URÁNIA: Helyár: 400 Ft. Dolby digitális hangrendszer. HA ELJÖN JOE BLACK (am.)* f2, h5, 8. 23-24-ig de. 10 is.

ART MOZI HÁLÓZAT

BEM: Helyár: 260-340 Ft. **Mulan** (mb. am. rajzfilm) 4. **Angyalok városa** (am.)* 21-én és 26-án 6. 27-én 8. **Latin vér** (olasz)* 22-én 6. **A Suttogó** (am.)* 22-én h8. 23-án f6. Tekintettel a film hosszúságára, helyár: 370 Ft. **Hét év Tibetben** (am.)* 24-én f6. **Ragyogj!** (ausztrál)* 25-én 6. **Truman show** (mb. am.)* 23-án n9. 27-én 6. **Alul semmi** (am.)* 21-én és 24-én 8. **Keserű méz** (am.)** 25-én 8. **Szép remények** (am.)* 26-án 8. **Nászok ásza** (am.) 23-án éjjel 10. **Csenő manók** (mb. am.) 23-24-ig de. 10. **Egértanya** (mb. am.) 23-24-ig 12. **Dr. Dolittle** (mb. am.) 23-24-ig 2.

BLUE BOX MOZIKLUB: Helyár: 200-300 Ft. Hatásvadászok (magyar) 21-én 4. **Túl a felhőkön** (fr.–olasz–német)* 21-én 6. **Ragyogj!** (ausztrál)* 21-én 8. **Dögkeselyű** (magyar)** 22-én 4. **A sámán ereje** (iengyel)*** 22-én 6. **Alul semmi** (am.)* 22-én 8. **Kutya éji dala** (magyar) 23-án f4. **Pámaköny** (ang.)** 23-án 6. **Truman show** (mb. am.)* 23-án 8. **Egértanya** (mb. am.) 24-én de. 10. **Legényanya** (magyar) 24-én 4. **Tükröződések** (magyar) 24-én f6. **Hét év Tibetben** (am.)* 24-én 8. **Hetedik** (am.)*** 25-én 4. **Sekély sírhant** (ang.)** 25-én 6. **Az utolsó belövés** (ang.)** 25-én 8. **Egy teljes nap** (magyar)** 26-án 4. **Csungking expressz** (hongkongi)* 26-án 6. **Az ikrek visszavágnak** (ang.)** 26-án 8. **Eszkimó asszony fázik** (magyar)*** 27-én 4. **Eső előtt** (ang.–macedón)* 27-én 6. **Káma-Szútra** (am.–indiai)** 27-én 8.

CIRKO-GEJZÍR: Vérvörös (mexikói–sp.–fr., A. Ripstein)** 4, n7, f9. **Gabbeh** (iráni–fr., M. Makhmalbaf) 21-25-ig és 27-én f8. **Törökfürdő** (A. Gassmann) 21-25-ig és 27-én h9. **Idő van** (Gothár P.) 21-én f6. **Megáll az idő** (Gothár P.) 22-én f6. **A bűn mélysége** (L. von Trier)** 23-án f6. **Latcho Drom** (T. Gatlif) 24-én f6 **Karambol** – Crash (am., D. Cronenberg)*** 25-én f6. **Ajándék ez a nap** (Gothár P.)* 26-án 4. **Solaris** (A. Tarkovszkij) 27-én f5. Antineuralgica filmklub: **Nem szoktam hazudni** (Kárpáti Gy.) 26-án 6. **Ártatlan gyilkosok** (Várkonyi Z.) 26-án 8. Gejzir-galéria: Csernus Ágnes Palermo c. fotókiállítása

EURÓPA: Helyár: 200-350 Ft. Csütörtökönként egységes 200 Ft. **Szép remények** (am.)* 21-23-ig f1. **Tökéletes gyilkosság** (am.)** 21-23-ig h3. 24-27-ig f1. **A patrióta** (am.)** 24-27-ig h3. **Lesz ez még így se!** (am.)* 21-23-ig h5. **Armageddon** (am.)* 24-27-ig h5. **Ryan közlegény megmentése** (am.)** n8. Tekintettel a film hosszúságára, helyár 400 Ft. **Démoni csapda** (am.)** 22-23-ig éjjel 10. Kamaraterem: **Mint a kámfor** (am.)* 21-22-ig és 25-27-ig n2. 22-23-ig éjjel h10 is. **Csenő manók** (mb. am.) 23-24-ig n2. **X-akták: a jövő a tét** (mb. am.)** 21-23-ig n4. **Vad vágyak** (am.)*** 24-27-ig n4. **Démoni csapda** (am.)** f6. **Az ördög ügyvédje** (am.)** f8.

GRAFFITI ZÁRVA!

HUNNIA: Helyár: 300 Ft. Matiné: 200 Ft. Nyugdíjas-mozibérlettel 50 % kedvezmény! **Shop-stop** (ff., am.)** 21-én és 25-én 4. **Angyalok városa** (am.)* 22-én h4, h6. 21-én és 25-27-ig h6. **Babe** (mb. am.) 23-án 4. **Vuk** (magyar rajzfilm) 24-én 4. **Ponyvaregény – Pulp Fiction** (am.)*** 26-27-ig n4. **Vérvörös** (mexikói–sp.–fr.)** 21-22-ig és 25-27-ig h8. **Comic strip – Képtelen képregény** (am.)** 21-én és 24-27-ig éjjel 10. **Kolorlokál** (magyar, angol felirattal!) 22-23-ig éjjel 10. Egységes helyár: 200 Ft. Bemutató a MEDIAWAVE '98 filmjeiből: Porlepte dobozok: **A destiny of its, A dream, The film of her** – 23-án 6. Táncfilmek: **Man in motion, Poetry and Apocalypse, Anaphase – The film** – 23-án 8. Abszurd kisjáték- és animációs filmek: **Final cut, Alarm clock, Easy, Piknik, Trunk, Bru-tab chan, The waiting room, Rubicon, Hilda Humphrey** – 24-én 6. Animációs filmek: **Lövestoreys, Shotdown, Cappuccino, Busby, Eat, Bloody serious, Barbe bleue, Cloison** – 24-én 8.

MŰVÉSZ: Egyhetes elővét! Pénztárnyitás mindennap f4 órakor. Este 7 óráig 50%-os kedvezményt adunk ifjúsági és nyugdíjas-mozibérletre. A bérletek ára 300 Ft., ill. 200 Ft, kapható a pénztárnál. 15 főtől 50 %-os csoportos kedvezményt biztosítunk minden előadásra. Fotókiállításnak helyet biztosítunk! Minden csillaggal (**) jelölt film előadására 10% kedvezmény a Pesti Est-klubkártya-tulajdonosoknak! A mozi vendégei részére bicikliőrzést biztosítunk az előadás időtartamára! A mozi helységei rendezvények lebonyolítására kedvező áron kiadók! Minden magyar filmre – előadáskezdéstől függetlenül – az ifi mozibérlet érvényes! Chaplin terem: **Félelem és reszketés Las Vegasban** (am., T. Gilliam)* h4, h10. (**) **Gengszterfilm** (Szomjas Gy.)** h6, h8. (2. h. prol.) (**) Bunuel terem: **Félelem és reszketés Las Vegasban** (am., T. Gilliam)* 5, n8. (**) **Gengszterfilm** (Szomjas Gy.)** este f10. (2. h. prol.) (**) Tarkovszkij terem: **Eladó** (fr., L. Masson)** h4, h6, 8, 10 (4. h. prol.) (**) Bódy terem: **Az ikrek visszavágnak** (K. Allen)** 21-én n5. (**) **Sue** (am. A. Kollek)** 21-én n7. 22-én éjjel h10. 24-én 8. 26-án 6. (**) **Presszó** (SasT.)* 21-én 8. 22-én h8. 23-án 8.05. 24-én 6. (**) **Az élet sója** (D. Boyle)* 21-én éjjel 10. 23-án éjjel 10.05 **Trainspotting** (D. Boyle)** 22-én 4. (**) **Tiltott nő** (P. Harel)* 22-én 6. (**) **Sekély sírhant** (D. Boyle)** 23-án 4. (**) **Szenvedély** (Fehér Gy.)** 23-án 6. (**) **Az utolsó belövés** (V. C. Hall)** 24-én 4. (**) **Két angol lány** (angol, M. Leigh)* 24-én 9.40 (**) **Salo, avagy Sodoma 120 napja** (Pasolini)*** 25-én f5. (**) **Veszettek** (angol, A. Bird)** 25-én f7. (**) **Az erőszak vége** (W. Wenders)** 25-én f9. (**) **A selyem sikolya** (Y. Marciano)* 26-án. 4 (**) **A nagy Lebowski** (am. J. Coen)** 26-án 7.40 (**) **Eleven hús** (sp., P. Almodovar)* 26-án este h10. (**) **Vérfagyasztó** (R. Braddock)** 27-én 4. (**) **A cseresznye íze** (iráni, A. Kiarostami)* 27-én h6 (**) **Underground** (E. Kusturica)* 27-én 7.50. (**) Huszárik terem: **Két angol lány** (angol, M. Leigh)* 21-én n5. 27-én 7.40 (**) **Rizsporos intrikák** (fr., P. Leconte)* 21-én 6. (**) **Eleven hús** (P. Almodovar)** 21-én 8. 24-én este 9.20. (**) **EXTrémek** (holland)*** 21-én éjjel h10. (**) **Lepkevadászat** (O. Joszeliani) 22-én n5 (**) **Eső előtt** (ang.–macedón)* 22-én n7 (**) **A nagy Lebowski** (am., J. Coen)** 22-én n9, (**) **Ponyvaregény** (P. Greenaway)* 23-án n5 (**) **Jeruzsálem** (B. August)* 23-án n7 (**) **Cigányok ideje** (E. Kusturica)* 23-án 9. (**) **A kertben** (M. Sulik) 24-én h4. (**) **Tűzvirágok** (japán)* 24-én h6. (**) **Witman fiúk** (Szász J.)** 24-én h8. (**) **Fújhatjuk!** (M. Herman)* 25-én n5. (**) **Hullámtörés** (L. von Trier)** 25-én n7. (**) **Halott ember** (J. Jarmusch)* 25-én 9. (**) **A játékos** (Makk K. angol nyelvű, magyar feliratos!)* 26-án 4. (**) **Túl a felhőkön** (M. Antonioni, W. Wenders) 26-án h6. (**) **Országalma** (Czabán–Pálos) 26-án h8. (**) **Lost Highway – Útvesztőben** (D. Lynch)** 26-án este f10. (**) **Priscilla, avagy a sivatag királynőjének kalandjai** (ausztrál)* 27-én 4. (**) **Sue** (am., A. Kollek)** 27-én 6. (**) **Szenvedély** (Fehér Gy.)** 27-én n10. (**)

ÖRÖKMOZGÓ: Helyár: 220–300 Ft. **Tükröződések** (Dárday I.–Szalai Gy.) 21-én f5. **Három dal Leninről** (szovjet-orosz, D. Vertov) 21-én 7. **A gorilla délben fürdik** (D. Makavejev) 21-én f9. **Auandar Anapu** (mexikói, R. Corkidi) 22-én f5. **Júlia kisasszony** (svéd, A. Sjöberg) 22-én f7. **A nap vége** (svéd, I. Bergman) 22-én f9. **Autós hétvége** (mexikói, L. Alcoriza) 23-án f5. **Andalúziai kutya** (L. Bunuel) + **Aranykor** (L. Bunuel) 23-án f7. **Bűvölet** (am. A. Hitchcock) 23-án f9. **Más mint a többi** (szovjet-orosz, K. Sahnazarov) 24-én f5. **Limonádé Joe** (csehszl., O. Lipsky) 24-én f7. **Andalúziai kutya** (L. Bunuel) + **Elhagyottak** (L. Bunuel) 24-én f9. **Az öldöklő angyal** (L. Bunuel) 25-én f5. **Kaukázusi fogoly** (orosz, Sz. Bodrov) 25-én f7. **Egyre távolabb** (mexikói, L. Alcoriza) 25-én f9. **Atalanta** (fr., J. Vigo) 26-án f5. **Tejút** (L. Bunuel) 26-án f7. **Lódarázs** (jugoszláv, G. Stojanovic) 26-án f9. **Tükör által homályosan** (svéd, I. Bergman) 27-én f5. **Úrvacsora** (I. Bergman) 27-én f7. **Csend** (I. Bergman) 27-én f9.

PUSKIN: Helyár: de: 350 Ft. du.+ este: 490 Ft. Kedd: PUSKIN-NAP – egész nap 350 Ft. Pénztárnyitás hétköznap du.3. hétvégén de. f10. Este 7 óráig – kedd kivételével – az ifjúsági és nyugdíjas-mozibérletek érvényesek. Aktuális információk: www.artmozi.hu 3 Légkondicionált terem, Dolby sztereo, Dolby digitális hang. Metropolis terem: **Téli vendég** (ang., A. Rickman)* n5, n7, n9. 22-23-ig éjjel n11 is. 23-24-ig n3 is. **Egyiptom hercege** (mb. am. rajzfilm) 23-24-ig de. f11, f1. Amarcord terem: **A nagy Lebowski** (am.)* 24-27-ig f4. **Egy hőigy arcképe** (ausztrál)* h6 **Angyalok városa** (am.)* f9. 21-23-ig f4 is. 22-23-ig éjjel f11 is. **Hőtűndér** (mb. szovjet mesefilm) 23-24-ig de. h11. **Mikrokozmosz** (fr. természetfilm) 23-24-ig f1, 2. Körhinta terem: **Démoni csapda** (am.)* 21-22-ig f5. **Presszó** (magyar)* 23-24-ig 5. 25-27-ig f5. **Vigo** (ang.–fr.)* 9. 23-24-ig 7 is. 22-23-ig éjjel 11 is. **Mátyás, az igazságos** (magyar rajzfilm) 23-24-ig de. h10. **Kék madár** (mb. szovjet mesefilm) 23-24-ig de. 11. **Pinocchio** (mb. angol mesefilm) 23-24-ig f2, n4. SZEMLEIDÉZÉS A 30. Magyar Filmszemle alkalmából az előző 29 szemle bemutatóiból idéznek az estek házigazdái: egyetemisták, főiskolások 1999. I. 21.–II. 3. **Apa** (Szabó I.) ajánlja: Liszka Tamás – 21-én f7. **Kitörés** (Bacsó P.) ajánlja: Rádi Balázs – 22-én f7. **Fotográfia** (Zolnay P.) ajánlja, a filmvitát vezeti és kéri a közönséget, hozza el kedvenc portréfotóit: Nemes Gyula – 25-én f7. **Cséplő Gyuri** (Schiffer P.) ajánlja: Winkler Nóra – 26-án f7. **A kis Valentino** (Jeles A.) ajánlja: Poroszlai Eszter, Surányi Judit, Paál Rebeka – 27-én f7.

SZINDBÁD: Pénztárnyitás 3 órakor. Jegyelővétel az egész műsorhétre. Este 7 óráig ifjúsági és nyugdíjas-mozibérletre 50% kedvezmény! A bérlet ára 300 Ft, illetve 200 Ft, kapható a pénztárban. 15 fő felett 50% kedvezményt adunk minden előadásra. Fotókiállításnak helyet biztosítunk. Minden csillaggal (**) jelölt film előadására 10% kedvezmény a Pesti Est-klubkártya-tulajdonosoknak! Latinovits terem: **Időn kívül** (fr., L. Cantet)* f5, 9. (**) **Ámbár tanár úr** (magyar) h6, f8. (**) Dajka terem: **Natasa** (magyar–orosz) 22–23-ig n5 (**) **Mikrokozmosz** (fr. természetfilm) 24-én n5. (**) **Gyöntatószék** (kanadai–ang.–fr.)* 25-én 4. (**) **A nyár meséje** (fr. E. Rohmer)* 26-án 4. (**) **Tamás és Juli** (magyar)* 27-én 5. (**) **Turisták** (fr.) 21–22-ig 6. (**) **Presszó** (with english subtitles)** 23-án 6. (**) **Megint a régi nóta** (fr.) 24–25-ig 6. (**) **Káma-Szútra** (am.–indiai)** 26-án 6. (**) A szélhámos (orosz–fr.)* 27-én 6. (**) **Ezer hold** (am.)* 8 (**)

TABÁN: Este 7 óráig ifjúsági és nyugdíjas-mozibérletre 50% kedvezmény! A hétvégi matiné előadásokra kedvezményes 200 Ft-os egységes helyár! Minden csillaggal (**) jelölt film előadására 10% kedvezmény a Pesti Est-klubkártya-tulajdonosoknak! MAGYAR KRIMISOROZAT (I. 18–22.) **Dögkeselyű** (András F.) 21-én 6. **Kicsi, de nagyon erős** (Grunwalski F.) 22-én n7. (**) **Itt van Eldorádó** (kanadai, C. Binamé) 21-én 8. (**) **Budapest-retró** (Életképek a '60-as, '70-es évekből) (Papp G. Zs.) 22-én h5. 26-án 9. **Szigorúan bizalmas** (am., C. Hanson)* 22-én 8. **A vakond és a sün** (cseh rajzfilm) 23-án f4. **A Pál utcai fiúk** (Fábri Z.) 23-án f5. **Ponyvalevél** (norvég, P. Sletaune)* 23-án f7. (**) **Angyalok városa** (am.)* 23-án 8. **Az idő urai** (fr.–magyar rajzfilm) 24-én 3. **Lesz ez még így se!** (am., J. L. Brooks)* 24-én f5. **A bűn mélysége** (L. von Trier)** 24-én h7. **Lopott szépség** (olasz–fr.–ang., B. Bertolucci)* 24-én f9. **Beavis és Butt-Head lenyomja Amerikát** (am. kultuszrajzfilm, M. Judge)* 25-én 5. **Puszta formalitás** (olasz–fr., G. Tornatore)* 25-én f7. (**) **Veszettek** (ang., A. Bird)** 25-én f9. (**) **Bűn és bűnhődés I–II.** (mb. szovjet, L. Kulidzsanov) 26-án n6. **Éjanyánk** (am., K. Gordon)* 27-én f7. **Szájból szája** (sp., M.G. Pereira)* 27-én f9. (**)

TOLDI: Helyár: 150–400 Ft. Minden kedden 50%-os kedvezmény! **Furcsa pár 2.** (am.) 21–22-ig f5. 23–24-ig n4. **A Suttogó** (am.)* 23–24-ig f4. **Z, a hangya** (am.) 21–24-ig 7. 25–27-ig h5. **Egyiptom hercege** (The Prince of Egypt, eredeti nyelven, magyar felirattal!) f7. **Kalózok** (magyar)* 22–27-ig n9. Egyéjszakás kaland (am.)** 21–22-ig h5. Varázsige: I love you (am.)* 25–27-ig f5. **Hét év Tibetben** (am.)* 25-én és 27-én n7. **Mint a kámfor** (am.)* 22–23-ig h9. **Angyalok városa** (am.)* 24-én h9. **Gummo** (am.)* 25-én és 27-én h9. „BBS programok": Zenés filmek: **Időt töltök** (Trabant, Balaton, Európa Kiadó) 23-án n6. **Ex-kódex** (Kontroll csoport) 24-én n6 „Kedd fél kilenc" – BBS történeti sorozat: **Dózsa népe** (András F.) + Ifivezetők (Bódy G.) 26-án f9. Ági és a fiúk – koncert. 21-én 9. BBS nyilvános ülés – 26-án 6.

VÖRÖSMARTY: Helyár: 150–400 Ft. Minden hétfőn 50% kedvezmény! Dolby sztereo hang. **Félelem és reszketés Las Vegasban** (am. T. Gilliam)* f6, f8. **Dr. Dolittle** (mb. am.) f4. 23–24-ig 2 is. Egységes 250 Ft-os helyár! **Átkozott boszorkák** (am.)* este f10.

IEK TOPLISTÁJA

lózok hete

öbben a Titanicot látták

Merkúr (113 ezer). De ink a heti toplistánál, ismét magyar film vezet. ietetlen reklámkampány-ldított mozi sikere vigos, harmincegyezer né- olyan sok, ez átlagos iek mondható. Ha még iem tudná, két budapesti diós a történet főszerep-

kozott boszorkák szintén rfilm. Két lánytestvér , akik a mágiával mindig znak szerelmeikre, s egyn hullanak körülöttük az k, mígnem jön egy nyoés megtöri az átkot. többi hetek nagy sikere, a a nőt!, megkezdte mélyrepülését. Az utolsó dobás viszont a semmiből tűnt elő, a múlt héten még nem volt a legjobb tíz között.

A hét talán legfurcsább filmje egyébként a Félelem és reszketés Las Vegasban. Hunter S. Thompson regényéből készült ez a nagy kábszeres és piás utazás Johnny Deppel a főszerepben. Úgy tűnik a közönség még nem fedezte fel, ezért az alacsony kezdés.

Végül egy pillantás a futottak még kategóriára: ezek között található már az Ámbár tanár úr is, meg a kilencedik heti vetítés után már eléggé fáradtnak tűnő Dr. Dolittle. Jövő hétre talán eltűnnek, mint a kámfor.

Heti jegybevétel (ezer Ft)	Heti nézőszám	Hány hete játsszák?	Össznézőszám	Az összes bevétel (ezer Ft)
15 987	31 632	1	31 632	15 987
13 529	26 510	1	26 810	13 529
10 702	20 440	4	139 045	71 857
6 804	15 226	3	98 446	44 410
6 522	11 562	2	40 727	21 621
5 930	10 562	1	10 770	5 970
3 863	7 406	5	93 518	46 893
2 176	4 130	7	67 971	35 234
1 808	4 166	9	185 121	86 987
1 705	4 089	7	78 857	33 402
69 026	135 723			
82 968	166 119			

t ● változatlan ○ új film a tíz között

NÉPSZABADSÁG-grafika

KEZDJE AZ ÚJ ÉVET AZ S.P.Q.R.-NÉL

MÁR TÖBB MINT 300 AUTÓBÓL VÁLASZTHAT - ízelítő a választékból:

Használt autók gyári garanciával

RENDSZÁM	TÍPUS	FELSZERELTSÉG	SZÍN	ÉVJÁRAT	BRUTTÓ VÉTELÁR
GTF-639	Fiat Punto 55 s 3 a	alap	piros	1998	1 765 000
GTF-641	Fiat Punto 55 s 3 a	alap	zöldmetál	1998	1 865 000
GPT-531	Fiat Punto 55 s 3 a	alap	r. barnametál	1998	1 780 000
GPX-934	Fiat Punto 55 s 3 a	alap	r. barnametál	1998	1 780 000
GPX-935	Fiat Punto 55 s 3 a	alap	fekete	1998	1 750 000
GPX-939	Fiat Punto 55 s 3 a	alap	r. barnametál	1998	1 780 000
GFM-324	Cinquecento 900 s	riasztóval	piros	1996	1 050 000
GPD-625	Fiat Brava 1.4 SX	alap	fehér	1998	2 200 000
GPD-625	Fiat Brava 1.4 SX	alap	fehér	1998	2 200 000
GPD-637	Fiat Brava 1.4 SX	alap	fehér	1998	2 200 000
GPD-647	Fiat Brava 1.4 SX	alap	fehér	1998	2 200 000
GPD-648	Fiat Brava 1.4 SX	alap	fehér	1998	2 200 000
GPM-803	Fiat Brava 1.4 SX	alap	fehér	1998	2 200 000
GPM-805	Fiat Brava 1.4 SX	alap	fehér	1998	2 200 000
GPD-635	Fiat Brava 1.4 SX	alap	fehér	1998	2 200 000
GJC-976	Fiat Brava 1.9 D	alap	bordó	1996	2 250 000
GTF-644	Fiat Marea 1.4 SX	alap	szürkemetál	1998	2 950 000
GTR-389	Fiat Marea 1.6 SX	alap	piros	1998	3 240 000
GPT-514	Fiat Marea 1.8 ELX	alap	beigemetál	1998	3 427 200
GTF-644	Fiat Marea w 1.4 SX	alap	ezüstmetál	1998	3 358 000
GTF-644	Fiat Marea Weekend 1.6 SX	alap	s. kékmetál	1998	3 400 000
FAM-741	Fiat Ulysee 2.0 Turbo HL	légkondi, rádió-magnó, könnyűfém felni	szürkemetál	1995	2 990 000

Használt autók féléves garanciával

ALVÁZSZÁM	TÍPUS	FELSZERELTSÉG	SZÍN	ÉVJÁRAT	BRUTTÓ VÉTELÁR
4299829	Fiat Brava 1.6 sx	elektromos napfénytető, visibility cs.	kék metál	1996	2 095 000
4315429	Fiat Brava 1.6 sx	légkondi, metál	zöld metál	1996	2 145 000
4317212	Fiat Brava 1.6 sx	légkondi, metál	kék metál	1996	2 145 000
4320072	Fiat Brava 1.6 sx	légkondi, High rádió-magnó, visibility cs.	kék metál	1996	2 [illegible]
4294823	Fiat Brava 1.6 sx	légkondi, metál	bordó metál	1996	2 [illegible]
4314545	Fiat Brava 1.6 sx	elektromos napfénytető, metál	kék metál	1996	2 083 000
RENDSZÁM					
FDZ-067

A művészet mint eszköz

Új rendelőintézet a Belvárosban – Mentális értelemben is a higiénikus környezetre törekedtek

Aki hallott már építészt arról beszélni, milyen inspirációból merítette a külsőségei alapján sajátosnak semmi esetre sem látszó tejgyári raktár, hizlalda, vagy hamburgerbüfé formáját, igencsak eltáthatta a száját. A jó ég tudja miért, a tervezők állandóan a metafizikát keresik. S aki keres, talál. Mivel az építészi hivatás meglehetősen konkrét problémákhoz, feladatokhoz köti az alkotót, a szellem szabad – olykor követhetetlen – szárnyalása bizony kevés látványos következménnyel jár. Tegyük hozzá gyorsan, épület és használója többnyire ekkor jár a legjobban.

A rendelőintézet homlokzata...

TEKNŐS MIKLÓS FELVÉTELEI

Egyetlen gondolat

A sok tervezői munka kevés aktív időt hagy az olvasásra, ezért a gondos filológus hamar belefut az építészi hivatkozások között Hamvas Béla, Mircea Eliade, Paul Virilio gondolatainak hol helyes, hol alapos félreértelmezésébe. Kétségtelen, hogy az állampárt–pártállam bornírt korában túltengtek a világot mechanikusan értelmező, s a lelki, spirituális tényezőket mellőző világmagyarázatok. Volt, ami lehetett. Azután érthetően jólesett minden, ami szokatlan, megvilágosító erejű. Zen, japán kristály, Feng Shui, cseppnyi okkultizmus, mindenből csak amennyi a legszükségesebb. E szellemi buzgorok esetében gyakorta fedezhető fel az alkotó félreértés valamely formája, amely az építészeket sem kerülte el. Mi sem bizonyítja jobban, hogy sosem az eszme, hanem maga az alkotó számít.

Nagyjából ez vonatkozik egy különös új épületre, amelynek mellbevágóan ellentétes megoldásai remekül szemléltetik az eszmei elkövetelőzés és tehetség együttélésének lehetőségét. (Igaz, láttunk már jó szocreál épületet is.) Született ugyanis egy épület, amelynek alkotói határozott célt fogalmaztak meg maguknak, s ez *komplex alkotás* létrehozására vonatkozott. A komplexitás érvényesülése pedig az építészet és a társművészetek (festészet, szobrászat) együttes alkalmazásában öltött testet. Mindez – legalábbis a tervező közzétett programja szerint – nem öncélú esztétizálás okán, hanem a *művészet a gyógyítás szolgálatába állításával* bontakozott ki. A művészet tehát eszköz szerepet kapott a lipótvárosi Hercegprímás utca nemrégiben átadott rendelőintézetében.

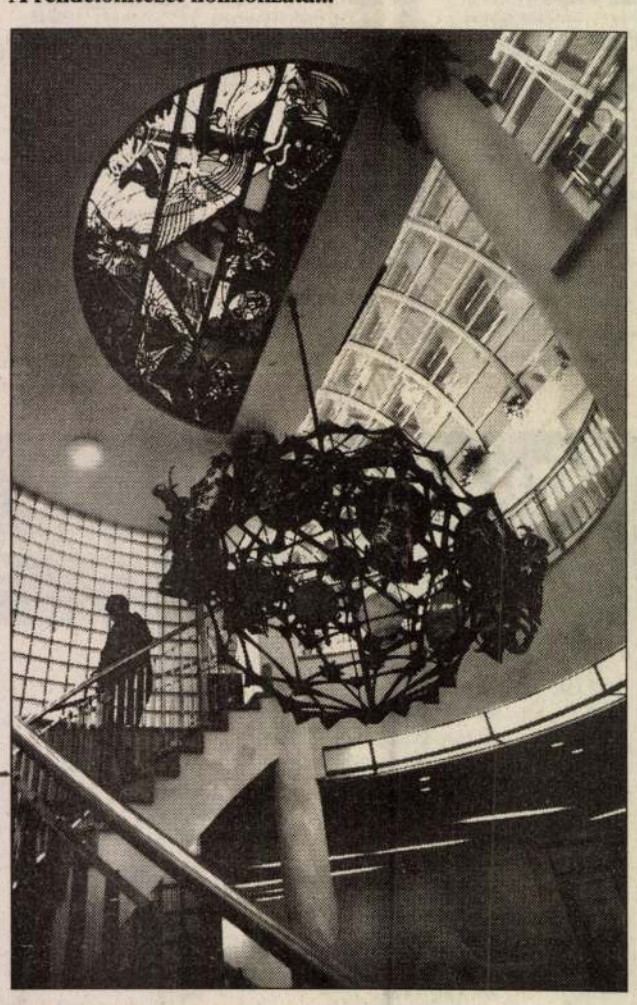

...a lépcsőház...

...és a folyosó

Mikrokozmosz

A ház elegáns modernista homlokzata szerkezeti ésszerűség érvényesülésére utal. Tiszta, finom sarokhangsúlyok között emelkedő homokfali rendszere láttán aligha hihető, hogy az épület legkülönbözőbb részelemei egyetlen kozmológiai gondolat, az univerzum teljességének leképezését egészítik ki. Szczuka Attila építész nem kisebb tekintélyt, mint a Csontváry Kosztka Tivadart Napút-festővé avató Pap Gábort hívta meg szakértő gyanánt, az építészeti munkát kiegészítő műalkotások elkészítésére pedig kisebb csapatot mozgósított. A homlokzaton fölbukkanó Szent Kozma és Szent Damján ablakait megformáló Makoldi Gyulát, az ólomüvegablakok elkészítésére Kustár Zsuzsát, sőt a burkolókerámiák gondos, koncepciózus kiosztásához és megtervezéséhez szintén külön szakembert: Molnár V. Józsefet.

A két bizánci szent elsősorban Kozma neve miatt vált aktuálissá a „szent hely" tervezésének folyamatában. Neve ugyanis azonos gyökű, mint a kozmoszé, amelyből egyszerre van makró és mikró. Ez esetben pedig a mikrokozmosz zavarainak helyreállítására vállalkozik itt építész, képzőművész, orvos és ápoló. Hogy a hely maga is sugárzó egységgé, spirituális térré legyen, a tervező olyan szerkezeti és funkcionális rendszert alakított ki, amely térben, a fizikai viszonyok hierarchiájával utal az emberi test rendszerére. A legfölső szinten az intézmény tudati központja, az irodák, adminisztrációs egységek helyezkednek el, a földszint felé csökkenő szinteken pedig a szemészet, fül-orr-gégészet, fogászat, majd a kardiológia, urológia és nőgyógyászat rendelői sorakoznak. A földszintet az ortopédia és a reumatológia foglalja el. Aki kevéssé járatos az asztrológiában, az is tudja, hogy minden egyes szerv valamely égövi jegy alá tartozik, ezért a tervező figyelme arra is kiterjedt, hogy az egyes szintek padlóburkolatainak kialakítását a vonatkozó jegyek emblematikus megfelelőivel alakítsa ki. A négyzetes kerámiaburkolat persze csak geometrikus elrendezést enged, ehhez pedig a hazai népművészet keresztöltéses hímzéseinek megoldásait hívták segítségül az alkotók. A burkolat alapszövetére zodiákus festmények, ércgömbbel imitált univerzum és ősmagyar jeleket felhasználó ólomüvegek applikációja került. Látható hát, hogy valóban mindent megtettek azért, hogy a világegészbe integrálás nyomán a remélt gyógyulás itt a legjobb feltételek között történhessék.

A végeredmény kettős: tiszta és értelmes térszervezet, valamint egy funkcionális szempontból jól működő épület. Emellett pedig egy jó szándékú, helyenként mégis összevissza, túldíszített látványegyüttes. Az egyes műtárgyak hiába azonos szellemi alapon, mégis eltérő kvalitással készültek el. Együttélésük nehézkes. Az esztétizáló szempontok mellett azonban határozottan igényességre törekvő hatású.

Humánus igyekezet

A negyvenes évek eleje óta nemigen épült olyan rendelő, amely nemcsak egészségügyi, hanem mentális értelemben is higiénikus környezet létrehozására vállalkozott. E szándék pedig aprólékosan végiggondolt program szerint valósult meg a Hercegprímás utcában, amely *közel az ország szakrális közepéhez, a Szent István-bazilikához* eleve jó esélyekkel indult. Szívmelengető ritka érzés, hogy az elmélyült gondolat kiváló minőséggel is párosult. Ez a sajátos programmal, tiszteletet érdemlő végiggondoltsággal, örvendetesen higgadt építészi hozzáállással megépült rendelőintézet még sokáig példa lehet. Reprezentálva majd a rendelő megbízóinak humánus igyekezetét, a hazai kivitelező ipar teljesítőképességét, valamint azt a szabadságot, amely lehetőséget teremt egy komplexitásra törekvő, de kizárólagosnak nevezhető világszemlélet érvényre jutására is.

Bojár Iván András

Úgy ismerjük a **NISSAN**-t, mint a tenyerünket!
Ezért vállalunk rá 5 év teljeskörű garanciát.
Az 5 év teljeskörű garancia, az 1999. január 1. után vásárolt NISSAN személygépkocsikra érvényes.

Primera
NISSAN RAPID Kft. ISO 9002 szerint tanúsítva. 1037 Budapest, Zay u. 26. Tel.: 388-2308 • 1149 Budapest, Mogyoródi

4257. szám.

Válasznál szíveskedjék
e számra hivatkozni.

Nagyméltóságú Valóságos Belső Titkos Tanácsos, Elnök Ur !

A százdi fióktemplom tetőzetének helyreállitása ügyében f.hó 12- én 434. sz. a. kelt s a deméndi plebánoshoz intézett hivatalos irata kapcsán van szerencsém tisztelettel arról értesiteni, hogy a szóban forgó templom tetőzetének helyreállitási költségeinek fedezésére a még hiányzó 371 kor. 44 fill. összeget egyidejűleg a templom szorgalmi tőkéjének terhére engedélyeztem.

Figyelemmel azon körülményre, mely szerint az ipolysági m. k. államépitészeti hivatalnak 741/1913. számú megkeresése szerint »most még a templom külsején lennének szakszerű kőmives és kőfaragó munka részletek helyreállitandók, a melyekre legkevesebb mintegy 1000 korona költség fedezéséről kellene gondoskodni», tekintettel másrészt arra, hogy a százdi templom pénztára újabb megterheltetést épp úgy nem bir el, mint a hogy az ottani hivek sem: tiszteletteljesen kérem, hogy - lévén a százdi r. k. templom a műemlékek közé sorozva s a műemlékekre vonatkozó XXXIX. t. c. 4. §- a védelme alatt - a százdi templomon az ipolysági m. kir. államépitészeti hivatal által szükségesnek mondott kőmives és kőfaragó munkák költségeit a Műemlékek Országos Bizottságának rendelkezésére álló összeg terhére a saját hatáskörében még a jelen év folyamán engedélyezni méltóztassék.

Fogadja Nagyméltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánitását.

Esztergomban, 1913. június 30.

herceg-primás, esztergomi érsek.

Nagyméltóságú báró Forster Gyula valóságos belső titkos tanácsos, elnök úrnak

Budapest.

e

Nagymóltóságú Valóságos Belső Titkos Tanácsos, Elnök Úr !

A százdi fiéktemplom tetőzetének helyreállitása Ugyében f.hó 12-én 454. sz. a. kelt s a demándi plebánoshoz intézett hivatalos irata kapusán van szerencsém tisztelettel arról értesiteni, hogy a szóban forgó templom tetőzetének helyreállitási költségeinek fedezésére a még hiányzó 371 kor. 44 fill. összeget egyidejűleg a templom szorgalmi tőkéjének terhére engedélyeztem.

Figyelemmel azon körülményre, mély szerint az ipolyságí m. k. államépitészeti hivatalnak 741/1913. számú megkeresése szerint "most még a templom külsejénelennének szakszerű kőmives és kőfaragó munka részletek helyreállítandók, a mélyekre legkevesebb mintegy 1000 koronа költség fedezéséről kellene gondoskodni", tekintettel másrészt arra, hogy a százdi templom pénztára ugyanis megtermelt [illegible] mint a hogy az ottani hívek sem: fiszt lettel, esen kérem, hogy - lévén a százd r. k. templom a műemlékek közé sorozva a a műemlékekre vonatkozó XXXIX. t. c. 4. 3. a védelme alatt - a százdi templomon az ipolyságí m. kir. államépitészeti hivatal által szükségesnek mondott kőmives és kőfaragó munkák költségeit a Műemlékek Országos Bizottságának rendelkezésére álló összeg terhére a saját hatáskörében még a jelen év folyamán engedélyezni méltóztassék.

Fogadja Nagymóltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánitását.

Esztergomban, 1913. június 30.

Kiszelejtesett irat

Herceg-primás, esztergomi érsek.

Nagymóltóságú báró Forster Gyula valóságos belső titkos tanácsos, elnök úrnak

Budapest.

Százdi rk. templom

80/1913 sz. a. A deméndi (Hont m.) rk. plebánia hivataltól.

Nagyméltóságú valóságos belső titkos Tanácsos, Elnök Úr!
Kegyelmes Uram!

A százdi r. k. templom javítása tárgyában a Műemlékek országos bizottsága" f. évi 434/1913 számu átiratával azt az értesítést küldötte, hogy a templom födelének javítási munkái számlájának teljes kiegyenlítésére még szükséges 371 kor. 44 fillért a 400 koronán felül az egyházközségnek lesz kötelessége kiegyenlíteni.

Ennek kapcsán a mult évi deczember hó 9 én kifizetett 400 koronán kívül van szerencsém tisztelettel jelenteni a tek. Műemlékek orsz. bizottságának, hogy a fs. főhatósági engedélyezés mellett a százdi műemlékű rk. templom tetőzete bezsindelyezőjének Málik János ipolysági ácsmesternek a még szükséges 371 kor. 44 fillér pótköltséget hivatalból megküldöttem.

De midőn ezen összeggel is a szegény százdi rk. templom pénztárát már teljesen kimerítettem s figyelemmel azon körülményre, mely szerint az ipolysági m. kir. államépítészeti hivatalnak 741/1913. számú megkeresése szerint „most még a templom külsején lennének szakszerü kőmíves és kőfaragó munka részletek helyreállitandók, a melyekre legkevesebb mintegy 1000 korona költség fedezéséről kellene gondoskodni", tekintettel másrészt arra, hogy a százdi templom pénztára újabb újabb megterheltetést épp úgy nem bír el, mint a hogy az ottani hívek sem: mély tisztelettel esedezem, hogy-lévén a százdi r. k. templom a műemlékek közé sorozva s a műemlékekre vonatkozó XXXIX. t. c. 4. § a védelme alatt - a százdi templomon az ipolysági m. kir. államépítészeti hivatal által szükségesnek mondott kőmíves és kőfaragó munkák költségeit a Műemlékek Országos bizottságának rendelkezésére álló összeg terhére a saját hatáskörében még a jelen év folyamán engedélyezni méltóztassék.

Ki egyébbként legalázatosabb kérésemet a már dűledezni

készülő százdi rk. templom falazatainak műemlékre jogosult fentartása érdekében ismételve, mély tiszteletem s kiváló nagyrabecsülésem őszinte nyilvánítása mellett

vagyok Nagyméltóságú

báró Forster Gyula valóságos belső titkos tanácsos,

Elnök Úrnak

Deménd (Hont m.) 1913 évi julius 15 én.

legalázatosabb szolgája:
Pokorny István
deméndi plebános.

Százdi rk. templom

kiselejtezés
trat

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
Szávoszt Katalin
1981 JÚN 14
kerámikus
PEST MEGYEI HÍRLAP

1021

Nyíló formák

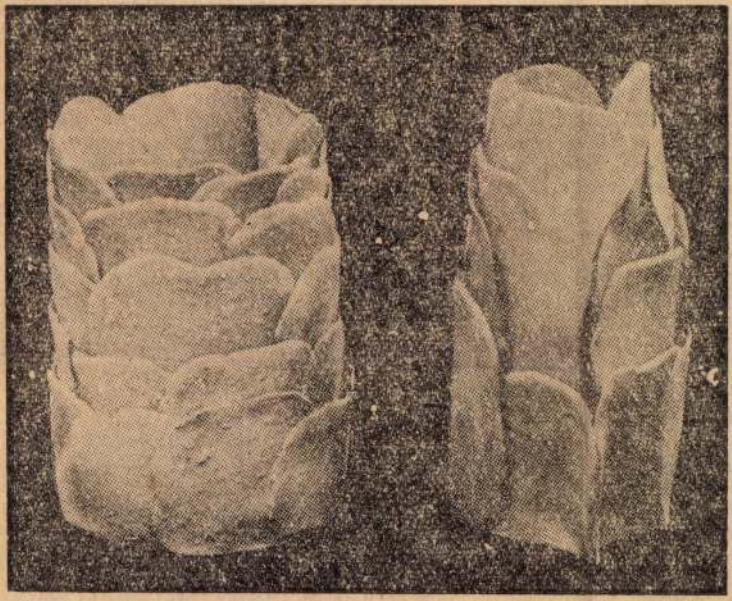

Szávoszt Katalin kerámiái

Olyan ez a környeze
n ösztönöz a közöss
ugyanakkor olyan, a
népítkezők igényeit
ın a takarékos, célsze
rnyezetalakítás felé
ezetalakítást nemcs
rel kapcsolatban em
n a házat körülvev
lati koncepció jegy
lik. Az áttört kerité
s étterem kerthelyisé
a teret, a másik ol
, esetleg sakkasztal
k el. A Kossuth La
majd egyféle sétál
lhat, hiszen itt vezet
ıdulóhelyek felé; az
ltéri rendezvényekre kerülhet
. s ha a mozi eklektikus épületét
ıdbehoznák, érdekes módon szem-
ülne a XIX. és a XX. század
tészete. *Mert ez az új művelődési*
z valóban a kor építészetét jelenti,
alán előlegezi a jövő közösségeit

– Kezdetben feszültséget okozott
épület — mondja Mayer Antal.
Nem arról van szó, hogy nem
k ide, hanem arról, hogy a többi
iletet, a környezetet kell fejlesz-
i a korszerű igények szerint...
kem nagyon szívemhez nőtt ez
ilet, azért is, mert az építészeti
életemből sok minden lecsapódott
azért is, mert látom, mások is
lnek neki. Jó érzés, hogy hasz-

nek, s régiségek. Így került
Arany János Múzeum birtokába
nagykőrösi régészet történetél
egyedülálló lelet. Minden dicsére
megérdemel a megtaláló és segít

— *A sír, amelyben az aran*
voltak, hol van?

— Nem tudjuk. Itt jó néhány
vel ezlőtt földmunkát végez
Csaknem teljesen bizonyos, hogy
markológép az eredeti helyükről
mozdította a tárgyakat. Sír te
nincs. Sőt, az sem valószínű, h
volt. Előfordulhat, hogy ez való
„kincs"-lelet. Mondjuk, még
avarok idején összeszedte valaki
a néhány tárgyat és elrejtette.
(Mégiscsak az őseink lehettek.
Az egyik ásó megkoccant va
miben. Csak egy lófog. A régész

A Dunaújvárosi Munkás Művelődési Központban kéthetenként más-más művész mutatkozik be alkotásaival. Itt mutatta be műveit Szávoszt Katalin, az Iparművészeti Főiskola tanára, kerámikus MTI Fotó – Szabó Imre felvétele

SZÁVOSZT KATALIN

Népszava 1981. V. 18.

– részben a Nemzeti Front-
oz tartozó tömegszervezе-
eken, részben a képviselő-
estületi tagokon (tanácsta-
ok) keresztül — mindenki-
ez eljutnak, tehát a lakos-
ig, az üzemek dolgozói meg-
itatják, jóváhagyják, elvetik
agy módosítják azokat. A
álasztások után meg a kép-
iselő évenként kétszer be-
ámol a körzetében a nem-
eti bizottság és a maga mun-
ájáról. Ilyenkor számot ad
ről is, mi az, ami megvaló-
ult az elfogadott tenniva-
kból, s mi az, amihez még
vábbi segítség kell.

— Az igazság kedvéért azért
zt is meg kell mondani,
ogy a programok jóváha-
atása csak így elmondva,
gyszerű — veszi vissza a szót
apos Ferenc. — Mert van
yan körzet, ahol sokallják
z elvégzendő munkát, má-
utt meg keveslik. Magya-
izatként ismét jó példa a
irdőtelep építése. Az első
ét medence készítéséhez *há-
omszor annyian jöttek dol-
ozni, mint amennyi ember-
szükség volt.* Fölösen küld-
k könnyű és nehéz gépeket
városunkban működő ipari
s mezőgazdasági üzemek is.
e amikor a további bővítés-
ől kezdtünk beszélni, sokan
ár úgy vélekedtek: *Csalovó
kóinak elég ennyi is.* Ha
ég nagyobb lesz a telep,
gyre több idegen akarja él-
ezni a vizet, s az gondokat
koz a helybeliek ellátásában,
ként a hétvégeken. A múlt
yáron is előfordult már —
mindig vittem az úszónadrá-
got is. Aztán annyi volt az
intézni-, megbeszélnivaló,
hogy mindannyiszor ott is
maradt a kocsiban. De azért a
végén mégis jókat fürödtem.
Szabadságom idején, *Magyar-
országon — Harkányban.*

Weidinger László

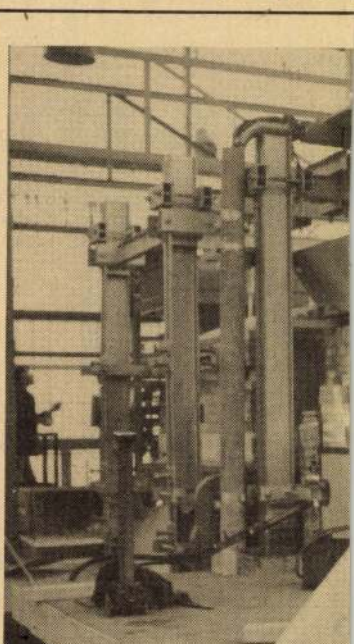

Az Üvegipari Művek első elektron

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
Szávoszt Katalin

VALÓSÁG
1983 OKT

1021

belső tanulmányaiban.

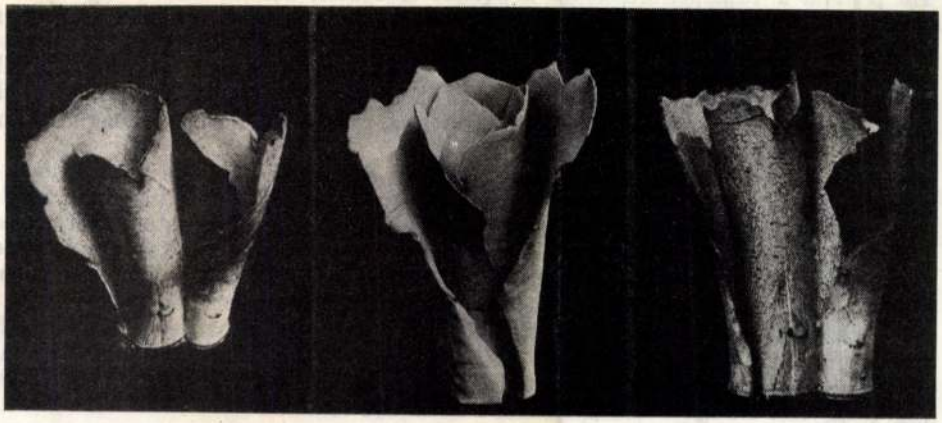

Szávoszt Katalin kerámiái

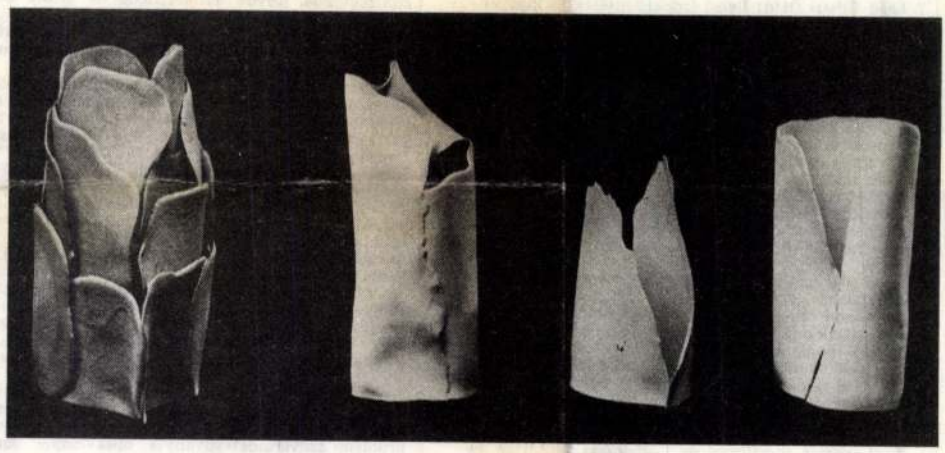

korlátozások azonban jelentősen semlegesíthetik
Ha például a vállalati érdekeket képviselő iga
intézmény vezetésében, akkor lényegében társu
alakul ki. (Teljesen más kérdés, hogy a vállalat
támogatni kell.) A nagy dilemma tehát az, hogy a
lati önállóságot is korlátozza. Az alapkérdés, hog
tok államigazgatási hierarchiából való kiemelése
gyobb mértékű biztosítása, vagy a tőkeáramlás

Véleményem szerint az 1980-as évtizedben
általában nem rendelhetők vagyonkezelő intéz
hogy kísérleti jelleggel létrehozható egy-egy ilye
oktatni kell az értékpapírra épülő technikákat,
sulásokat, illetve nagyvállalaton belüli megold
létre egy-egy iparágon belül eszközáramoltat
középvállalatainknál a különböző típusú — egy- vagy kétfokú — döntési jogkörű igazgatótanácsi kollektív vezetésre való áttérés, illetve a vállalatok ágazati államigazgatási irányítás alól való kivétele és nem ágazati jellegű, lényegében törvényességi felügyelet alá helyezése szerintem a közeljövő feladata.

JEGYZETEK

1 Lásd Bihari Ottó: Belső érdekellentétek és kiegyenlítődésük a szocialista államszervezetben. Gazdaság és Jogtudomány, 1974. 1—2. sz.
2 Például a német irodalomban Forsthoff: Der Staat der Industriegeselschaft. München, 1971.; Rupp: Grundfragen der heutigen Verwaltungsrechtslehre. Tübingen, 1965.; a francia irodalomban Debasch: Science Administrative. Párizs, 1971.
3 A neoliberális irodalommal szemben az utóbbi időben a vegyes gazdaságnak, az állami beavatkozás fokozásának is jelentős irodalma keletkezett. Lásd például az NSZK-ban az ún. brémai iskolát: Assmann—Kirchner—Schanze: Ökonomische Analyse des Rechts. Frankfurt, 1978.; illetve Assmann: Wirtschaftsrecht in der Mixed Economy. Königstein, 1980.
4 Lásd jogi oldalról talán először Krüger: Allgemeine Staatslehre. Stuttgart, 1964.
5 Az állami támogatások és a gazdaságirányítási célra felhasználandó érdekegyeztető, de az államigazgatás javára többletelemeket is tartalmazó ún. igazgatási szerződések német irodalmából már a hatvanas években lásd például Götz: Recht der Wirtschaftssubventionen. München—Berlin, 1966.; Zuleeg: Rechsform der Subventionen. Berlin, 1965.; a francia irodalomból Vasseur: Un nouvel essor du concept contractuel. Les aspects juridiques de l'économie concertée et contractuelle. Revue Trimestrielle de Droit Civil, 1964. 1. sz.
6 Lásd Raiser: Das Unternehmen als Organisation. Berlin, 1969.; Ott: Recht und Relität der Unternehmenskorporation. Tübingen, 1977.
7 „A gazdaságirányítás és a vállalatok partneri jellegű kapcsolatai" gondolat főleg Kozma Ferenc újabb cikkeiben jelent meg. Például Kozma Ferenc: A gazdaságpolitika vállalatszemléletéről. Társadalmi Szemle, 1982. 12. sz.
8 Lásd a klasszikus álláspontot: Venediktov: Organizacija goszudarsztvennoj promüslennoszty SZSZSZR. Moszkva, 1957. Frissebb kritikai feldolgozását a csehszlovák Čapektől: Pravni postavenu socialistihkyh podniku. Praha, 1976.
9 A klasszikus állami vállalati álláspontot kifejti Lohmann: Die Morphologie der Organisationsformen der öffentlichen Unternehmung. München—Leipzig, 1930—1932. Az újabb, kiterjedt német irodalomban Wenger: Die öffentliche Unternehmung. Wien—New York, 1969.; az angolszászban Friedmann: Public and Private Enterprise in Mixed Economie. New York, 1974.
10 Lásd például az újabb NDK-irodalomban Heuer: Recht und Wirtschaftsleitung im Sozializmus. Berlin, 1983.; a szovjet irodalomban Laptyev: Pravovüje problemi szoversensztvovanyia upravlenyie narod-

Szeteni András

Magyar Fotóművészek Szövetsegének küldöndiga

Magyar Nemzet 1985. III. 1.

SZEBENI András (fotó)

Kiváló munkért kitüntetést kapott 1984-ben

Emlékeztető naptár =
Fotóművészet, 1985.1.sz. 55.p.

SZEBENI András

[folyóműrészek]

Fegyelmezett fegyelmezetlenség. Beszélgetés Szebeni Andrással. Az interjút készítette: Gubás M. Ibolya = Kritika 1989/2, 36-37.

XX. sz. 45. n / Mesterek

Szebeni Bálint Mátyás

Valentinus Mathiae

de Cibinio

Kőjövendő

XV szárad

bird

M. Kőjövendő

1881. 213 l

Szebeni Jenő MDK

Őszi napfény

Műcsarnok 1924 őszi tárlat

Kristsovi Szebeni Jenő.

A Műcsarnak téli tárlatán a „Rákospalotai öreg templom" belsejét látjuk. (említe)

Pesti Hirlap, 1928. dec. 19.

MDK

Szebeni Jenő

Tabáni részlet, of.

Templom belseje, of.

Parasztudvar, of.

Árverési Csarnok aukció kat. 1933. okt. 3. sz. 34.l.

MDK

Szebeni Jenő

Interieur, of.

Gyenesdiási kis ház, of.

Interieur, of.

Árv. Közl. 1929. jun. 4.rk.sz. 30 l. 31 l.

M.D.K.

Szebeni Jenő

A Műcsarnok tavaszi tárlatán 443 kép és szobor került bemutatásra. Ezek között szerepel a művész képe is.

A 21. oldalon "Kritsori Szebeni Jenő" névvel 4-es számozással szerepel a művész fényképe. /Feltehető, hogy azonos személyről van szó./

Képek, szobrok--festők, szobrászok c. közl. Szinházi Élet. Bp. 1921. juni.26.- julia. 2. X. évf. 26. sz. 19. l.

Szebeni Jenő MDK

Cineráriák, olf.

Mücsarnok 1921 tavaszi kiállitás

Szebeni Jenő

MIK

Birsalmák, olf.

Micsarnok 1921 tavaszi kiállitás

MDK

Szebeni Jenő

Képzőművészet 1927. I. évf. 1. sz. 13.1.

Szebeni Jenő

MDK

Muskátlis ablak, olf.

Műcsarnok 1926 téli kiállitás

MDK

Szebeni Jenö, festöm.

Birsalmák. Olf.

Mücs.-OMKT. Tavaszi kiáll. 1921. Kat. 5.1.

MDK

Szebeni Jenö, festöm.

Cinerária. Olf.

Mücs.-OMKT. 1921. Tavaszi kiáll. Kat. 8.1.

Szebeni Jenő

MDK

Tavaszi napsugár

Műcsarnok 1925 tavaszi tárlat

MDK

Szebeni Jenö, festöm.

munkája emeli a XIII. terem nivóját.

/gy./:A Mücsarnok téli tárlata.

Képzömüvészet.1929. 16.sz. 25-28.l.

MDK

Szebeni Jenő

Képzőművészet 1929. 16. sz. 28.1.

MDK

Szebeni Jenő

Képzőművészet 1927. I. évf. 1. sz. 13.l.

Szebeni Jenő MDK

Tavaszi napsugár, olf.

Műcsarnok 1925. Tavaszi kiállitás

kristsoóri Szebeni Jenő MDK

A rákospalotai öreg templom belseje, olf.

Mücsarnok 1928/29 téli kiállitás

K. Szebeni Jenő

munkával szerepel az ujpesti
Közmüvelődési Körben rendezett csoportkiállításon.

P. H: 929. XII. 20.

Szebeni fenő

Tájképekkel nevezel a Kép-
mův. Társulat tavaszi tárla-
tán a Műcsarnokban

Magyarság 1925 v. 16

kristsóri Szebeni Jenő

Reggeli napfény, olf.

Műcsarnok 1931 Művészcsoportok kiállítása

űhöz a foglalat, már csak a gyémántokat kell belerakni

onról

annyit jelent, hogy a
gyjuk, s csak a legjobb
et a kötetben...
ttuk, hogy a készülő
assuk Sopron polgár-
i Szabolcsot is – vette át
ndra Könyvkiadó tulaj-
zső. – Természetesen szó
mogatást kértünk volna
n a soproni album –
emutató könyv után a
ndra kiadó által tervezett
– önálló finanszírozásban
Nagyon jól tudjuk, hogy
oniaknak december 14-e.
a törekszünk, hogy a leg-
osról készített könyv no-
egkésőbb december elején
lásson. A kötet szövegíró-
Gyulát kértük fel.

gy, három nyelven

ról szóló albumot egy olyan
últra visszatekintő – kiadó
mely évente háromszáz kiad-
et meg, s forgalma megha-
illiárd forintot.
onról szóló album, amely há-

FOTÓ: GOSZTONYI

Matyi Dezső és Szebeni András a Soproni Múzeum kertjében.

rom nyelven jelenik meg, szándékaink szerint műtárgy lesz, s erre Szebeni András világhíre a garancia – jegyzi meg Matyi Dezső. Sopron művészi könyve olyan hazavihető értéket fog képviselni, amely reményeink szerint a csodálatos város szellemi kincsei közé tartozik majd...

Gosztonyi Miklós

Szabeni András

tékelésében kifejtette: a Movinnov Kft. a mosonmagyaróvári ingatlanpiac meghatározó szereplőjévé, sőt, alakítójává vált az elmúlt évek során. A feladat gerincét eleinte az ingatlanfejlesztések adták, később fejlesztési és értékesítési feladatok is terítékre kerültek. Legutóbb koordinált városfejlesztési tevékenység megindítására kaptak megbízást az önkormányzattól. Bella Sándor elismerően szólt a korábbi ügyvezető, *Takács Tibor* munkájáról is. A jövőben nagyszabású vállalkozásai lesznek a cégnek: ilyen a Széchenyi-terven nyert összegből megépítendő huszonnyolc szociális bérlakás.

Stipkovits Pál, a város polgármestere szerint a társaság Mosonmagyaróvár arculatát meghatározza. Nem volt körülötte botrány, szerényen, mégis szép eredményeket elérve dolgozott. A Movinnovval az önkormányzatnak soha nem volt problémája, nyugodtan rábízhatták a feladatokat. Egységesen kedvező a megítélése a város képviselő-testületében is. Fejlődésüket jól szemlélteti, hogy jelenlegi vagyonuk 400 millió forint, s eddig százmilliót fizettek be osztalékként a tulajdonosnak, azaz az önkormányzatnak. A polgármester kiemelte: a Movinnov mostani koordinált városfejlesztési munkája országosan is példaértékű lehet. **Cséfalvay Attila**

bá, hogy Mosonmagyaróvár földrajzi fekvéséből adódóan nagy gazdasági fejlődésen ment

sére. A
több n
terület

A nyitva tartás m

Az APEH új mosonmagyaróvári idő továbbra is a régi marad. Hétf 9-től délután fél 4-ig, szerdán délutá pedig reggel 9-től délig várják az ü vábbra is zárva tart az iroda. A nyita fonszám is maradt a régi, így továmon érdeklődhetnek az ügyfelek.

magyaróváriak
Kisalföld ér-
ta: a helyi-
gyaro
adóhivatal.
berendezés

erte ismert
opronról. A
si kiadójával,
angolta be a várost.

– több díj nyertese
öltözik Sopronba.
ondta –, kereste a
y hónapja viszont
lás szerint készül-

kihagyjuk..."

knak, soproniak-
dapesti szemével
i csodáját, aki lé-
hatatlanul sop-
ét a készülő al-
– A kiadó által
timális körül-
munkához. Az
k, s tömören
yűrűhöz sike-
ot, abba már
elerakni... A
vezzük, s ez
fotózást igé-

Szabályozás: A gyk az U

Új gép s yir

A mosonmagyaróvári okmányirodában s ani. Erre saj keretek között folyhat ezentúl az ügyfele helyezett tá sára is szüksé sorszámosztó gép kezelését azonban mé is figyelmese oda érkezőknek. k átvételekor

Már pár hete üzemel a mosonmagy irodában az a gép, amely megkönnyíti az ott dolgozók ügyintézését, munkave gi tapasztalatait mondta el lapunkna *Holczhammer Klára*, az iroda vezetője.

– Hivatalunkban mindig nagy a forg si időben – kezdte a vezető. – Az új au

Mára

A Sopr
– tízéves
gondozza,
ványt jele
ladja a 4,5
– A Sop

kristsori Szebeni Jenő
Tavaszi napsugár, olaj

O.M.K.T. 1925. május. 16 1.

Szebeni András építész

Végrős hallgató. Diplomamunkája:
Tovonyházak a Dunaparton

Magyar Hírlap 1963 VI. 15

Szebeni András

Kofarajó

1498

Csontosi jegyz

Mursnai Szebeni
András
vagy effele nev
alatt nincs
meg mér
nélam ??

Turáni vár VI. 10.

Talan Szebeni, András alatt
Andras Lomnives

nagyszebeni (elöneve kinyomozandó)

1625. 25. decembris. Murario Andreae Cibiniensi ad aedificium curiae suae Serenitatis Cassensis conducto, iuxta conventionem cum eodem factam, in anno presenti 1624. facto itidem computu, pro centum et nonaginta duabus orgiis muri noviter exstructi, singulam orgiam in florenis duobus computando iuxta commissionem camerae soluti fl 384. —

Eadem. Eidem pro destructione murorum antiquorum orgiarum octuaginta trium, singulam orgiam in denariis sexaginta computando, soluti fl 49.80.

Irod

Radvanszky 1888. 196. l.

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

elyezem:

.....

vagy helyettesének
irása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Szebeni András

fotós

„A tisztás"
„Ablakban" } repro

—: Vallomás
Nők Lapja, 1978. június 10-16 lap.

Szeleni András

fotós

"Virággal"
"Stégen"
"Gyökeri"
} repro

—: Vallomás.

Nők Lapja, 1978. június 10 - 16. lap.

Szeberi András

fotós

„Pihenő"
„Erdőszélén"
„Terasszon"

repro

—: Vallomás

Nők Lapja, 1978. szeptember 10-16 lap.

Szebeni András 1

Az Első kiállitás képei c. tárlaton szerepelt a Munkásmozgalmi Muzeumban.

Magyar Hirlap 1978-214-8

Szebeni András 2

Szebeni András riportja a bangkoki kábítószerelvonókórházról

Magyar Hirlap 1978-214-8

Hegyi:Az Első kiállitás képei

Szebeni András

fotós

Szebeni András készítette a
fotókat Udvardi György
„A hövek mondják: térj
vissza" című cikkéhez.

Udvardi György: A hövek mondják: térj vissza.
Nők Lapja, 1974. okt. 12 - 16 lap.

Szebeni András

Szebeni András fotókiál-
litása a Helikon galéri-
ában megnyílt. Kiállítá-
sán egyetlen hipsonozat 33
felvétele szerepel.

O.k.: Vallomás
Nők Lapja, 1979. január 27 - 15 lap

Szabari András

Méltatás.

Bereczky Loránd: Vallomás.
Ny Tükör, 1979. január 14 - 36. lap.

Szebeni András

„Fotók" (repro)

Bereczky Loránd: Vallomás.
Új Tükör, 1979. január 14-36. lap.

Szeberi András

Szeberi András festőművész kiállítása a Helikon galériában látható.

Berecsky Lóránd: Vallomás.
Új Tükör, 1979. január 14 - 36. lap.

Szekeres András

Szekeres András képsorozatának a címe „Vallomás”, témája a szerelem.

O.k.: Vallomás
Nők Lapja, 1979. január 27-15. lap.

Szebeni András

Kalmár István és Romvári János a Fiatal Művészek Klubjában január 18.-ig,
Stettner Béla a miskolci József Attila Könyvtárban január 18. -tól,
Orvos András a Fényes Adolf Teremben január 18.-tól, Agotha Margit a Kulturális Kapcsolatok Intézetének kiállító-termében január 28.-ig,- mutatja be alkotásait.
Friedmann Endre: "A pillanatból élek" c. fotókiállítása a Műcsarnokban február 4.-ig,
Szebeni András: fotókiállitása "Vallomások" címmel a Helikon Galériában február 4.-ig,
Ugray György szobrászművész posztumusz kiállitása az Óbudai Klubházban január 28.-ig tekinthető meg,-közli a kulturális eseményeket ismertető rova

Élet és Irodalom, Bp. 1979. jan.13. XXIII. évf. 2. sz. 8. lap.

Szécsi András

Budapesti tavaszi fesztivál

Magyar Nemzet 1985. III. 23.

Szeben város

(Cibinum, Sabinow)

(Sáros om)

Potemkin 61 és

kr. ll

(Text)	1	
	1	
(Text)	1	
(Tafeln)	1	
	1	
	1	
	1	
	1	
	1	
	1	
	2	
	1	

Szeben vármegye
románstílű tem-
plomai

Halaváts Gyula: <>

Kny. Arch. Ert.
1913

Gent (880)

SZEBEN Dersõ műgyüjtő
91 10. 7 8
91 11. 7 7

Új Művészet

MDK

Szeben Jenö, festöm.

Interieur. Olf. Jelz.

Árv. Csarn. 1937. okt. 83. sz./Árv. Közl. rk. sz./ 37.l.

MDK

Szeben Jenö, festöm.

Interieür. Olf. Jelzett.

Árv. Közlöny. 1937.okt. rk.sz. 37.l.

M.D.K.

Szebenbürger János
festő

Bécsujhelyi találkozunk nevével.

Balás Edit: Székelyföldi oltárképek. 11 l.
Székelyföld történeti és művészi multja

Szebeni

egy figyelemre méltó képpel jegyeztetni
meg nevet.

(gy. t.): Függetl. Művészek kiáll. a. (N. Sz.)
8 ó. u. 931. XI. 15.

1973 MAR 21

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Szebeni Ágnes

EGYETEMI ÉLET

Debrecen

1021

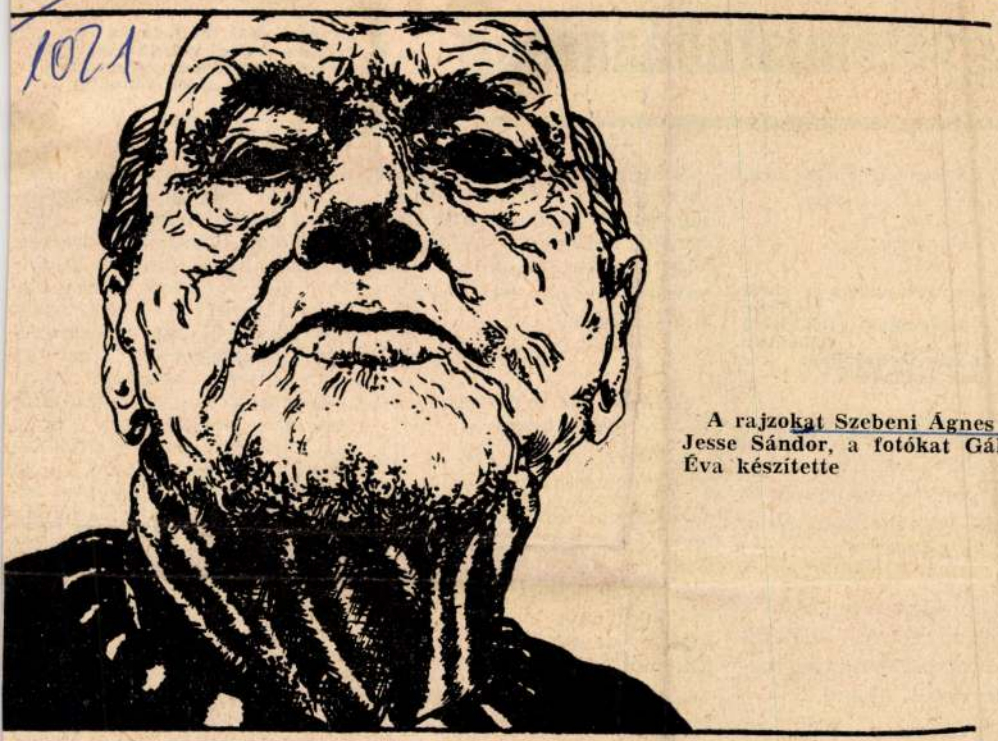

A rajzokat Szebeni Ágnes és Jesse Sándor, a fotókat Gáldi Éva készítette

Egyetemistaházas

— Mióta ismeritek egymást?
— Január közepe óta...

>*<

e kár, be kár nekem a pártát viselnem,
yedül magamnak feküdnöm, felkelnem.
' jaj immár megvénülök,
nkitől sem melegülök."

Ha két hallgató összeházasok, az ösztöndíj elbírálásának gi alapjait tekintve semmi m történt. Továbbra is elrtottak, szociális ösztöndíjuk üleik keresetétől függ. Más helyzet, ha a házastársak yike dolgozik, tehát nem yetemista. Ebben az esetn ő a családfenntartó, az ő etését veszik alapul.

E pillanatban a BTK 731 llgatójából 79; a TTK 1044 llgatójából 80 a házas. (Egy ron belül ritka a házasság, amíg elsőben a házasok száma elenyésző, addig majdnem minden harmadik ötödéves felvette már a házasság keresztjét. (És hol van még a diplomaosztás!)

>*<

Sz. Edit két éve végzett, elvált, van egy kisfia.

— Mi a véleményed az ún. „diplomahozomány"-ról?

— Elavult dolog. Ma már nem olyan nagy valami egy diploma. Talán vidéken...

— Mégis beszélik a „rosszmájúak", hogy jó páran „megfogják" az egyetemen a férjnekvalót... Tudsz ilyenről?

— Mind ilyen. Minden lány férjhez akar menni; csak az egyik korábban gondol rá, a másik később. Az egyik bevallja, a másik szégyelli. Kevesebb a férfi, főleg a böl- [illegible] a diplomának a köztudatban még minőségi (embermegkülönböztető) és nem társadalmi-tartalmi szerepe van. Sok helyen nagyon is számít egy diploma. Sokszor többet, mint egy kocsi vagy egy lakás. (Sokan ezeket látják megtestesülve benne.) Nem hiszem azonban (bármennyire is az ellenkezőjéről akartak meggyőzni), hogy egy-két kirívó esettől eltekintve a házasság, illetve a „jó parti" keresése központi téma lenne diáklányainknál. (Fiúkról nem beszélek, a házassággal kapcsolatban ők valahogy ritkán kerülnek szóba.)

Valami viszont meglep. Nem az első lányt látom, aki köves gyűrűjét befelé fordítja, hogy úgy nézzen ki, mint egy jegygyűrű, aztán bal kezét hanyagul a padra teszi; hadd csillogjon rajta a napsugár. Feltéve, hogy van napsugár...

Vinkó József

Szebeni Ágnes

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1973 MÁR 7

EGYETEMI ÉLET

Debrecen

1021

(Rajz: Szebeni Ágnes)

tem. Megittam egy kávét, elszívtam két cigit. Aztán fizettem.

Miközben a Nagyerdőben bandukoltam, arra gondoltam, este bemegyek a városba valami filmet megnézni.

unik azoknak a hallgatók-
ik felvétele, akik más jelle-
i egyetemekről átirányított-
ént kerültek iskolánkba, azaz
árhatóan nagyobb lesz az el-
ő évesek érdeklődése az építé-
zet iránt.

Sok minden áll előttünk. Jövelnünk kell a szemléltető-
szközök számát, számítógépre
an szükségünk, hiszen ezek
eltételei a műszaki képzésnek.
S ha ez nem is egyik napról a
másikra valósul meg, bízunk
az egyre nagyobb ütemű fej-
lődésben. Ezt segíti elő a je-
lenleg érvényben levő tanter-
vek és tantárgyak részletes fe-
lülvizsgálása a korszerűsítés-
re. A jövő tanévet ezek alap-
ján kezdjük majd.

Az eddig is működött mar-

Turi Gábor

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Szebeni Ágnes

EGYETEMI ÉLET
Debrecen

1973 MAJ 17
1021

Kisfiú, kislány (Szebeni Ágnes)

VOLNA NEMZETI NAGY
MOHÁCS, HA LAJOS KI-
LNA. DE NEM TUDOTT.
UGYAN HOL TANULHAT-
CSÍNJÁT-BÍNJÁT? EZÉRT
TATÁSUNK HIÁNYOSSÁ-
T, ÉS ÁLLIG FELVÉRTE-
ÓKÉNT A CSELÉBE FUL-
IÚLT SZOLGÁLT ELLEN-
D ÚGY ÚSZKÁLT A VÍZ-
ANCS, PERSZE AZ URAL-
PARTON TOPOGOTT MA-
T LÁTJUK, AZ ÚSZÁS
A FELSÉG- (MA FEL-
JA. USZODA HELYETT
IOST AZON PROMINENS
EI, AKIK HIVATOTTAK
K-E MÉG?

LESZ-E (B) USZODA?

BÉRCZES LÁSZLÓ (az ateisták marxista intézetének filozófiai alszekciója kegyelméből fizikai munkás):

— Hagyjatok nekem békét! Inkább vegyetek fel egy szakadt farmert és járjatok! Különben is Kontra írt ősz-

KONTRA MIKLÓS (az egyszer volt Budán kutyavásár közismert kupece, akinek már mindenhez volt köze, de ha nem, akkor is lesz):

— Uszoda? Én megmondtam, úgy kell értelmezni,

SZEBENI ANDRÁS KIÁLLÍTÁSA

Néprajzi Múzeum

Az ellentmondások országát, vagy legalábbis a világ egyik legellentmondásosabb társadalmát mutatják be Szebeni András színes és feketefehér fotói, ezen belül elsősorban a négy és fél millió lakosú fővárost, Bangkokot, vagy ahogyan thai nyelven mondják, Krung Thepet, az Angyalok Városát. Miért rejt ellentmondásokat az egzotikus táj, az itteni vonzó ember? Mert a főváros négyszáz káprázatosan szép temploma mellett nyomornegyedek bújnak meg, mert nemcsak a buddhista szerzetesek száma nagy, hanem a prostituáltaké, az írástudatlanoké is, mert nemcsak az indiai és kínai kultúra együttes jelenlétét figyelhetjük meg, hanem azt is, hogy itt termelik a világon a legtöbb ópiumot.

Mindezekről képet kapunk a kiállításon: a vallásról, a számunkra ismeretlen rítusokról, táncokról, szokásokról, a kikötő, a csatornák világáról, az ősi módszerekkel dolgozó kézművesekről és a modern felszerelésű katonákról. Megismerkedhetünk az árnyoldallal: a megdöbbentő arcokkal, szituációkkal, a megdöbbentő fizikai és lelki magánnyal a kábítószer-elvonó kórházban. Szebeni András korrekt vezető, semmiről sem feledkezik meg, szépen, hatásosan kommentál. Az egyetlen baj éppen az, hogy nem differenciál eléggé: a kábítószer-élvezőkről készült képek azt jelzik, hogy sokkal részletesebb, mélyebb elemzésre nyílt volna itt mód, mint amilyet elvégzett.

P. Szabó Ernő

13. 4.

Ha egy kicsit is mereszebb a r
dező, Vlagyimir Szaruhanov, és sz
vel-lélekkel vállalja műfaját, eb
a történetből jó „eastern" szület
tett volna. A végtelen, sziklás ta
száguldozó lovasokkal, a sebes
lyók, a völgyben megbúvó torná
faházak, melyek padlásáról reme
lehet lőni — ideális helyszín egy
landfilmhez. A szereplők is adott
a vörösök, élükön az új, fiatal
rancsnokkal és a szovjethata
utolsó ellenségei, a „tajga csász
nak" csapata. Közöttük lapul a m

Szebeni Nyíró János

brassói ingyendáz

XVI. sz.

l.

Gulyáskönyvny

60. l.

61. l.

.....szám.

Műemlékek Or

Tárgy:

A be

Mell

Egyú

Előir

Utói

Szebényi Béla

Textiltervező, részt vesz a kiállításon

Jubileumi Iparművészeti Kiállítás
Kecskemét, 1975. jún – júl.

Szebényi Béla

/Hazai Fésüsfonó és Szövőgyár/
nyerte a férfi felsőruházati kategoriában a II. dijat
a II. ipari textilmüvészeti biennálén

Magyar Hirlap 1976/219/6

Szebényi Béla

/Hazai Fésüsfonó és Szővőgyá r/ III. dijat kapott a II. ipari textilmüvészeti biennálén.

Magyar Hirlap 1975/219/6

Szebeni Nyivő János

nyomdász XVI.

sz

l.

Könyvkiáll. emlék

137. l.

idején értesitsetek róla engem.

tettel köszönt igaz hived

Budapest, 1941. szepter

Szebeni Jenő

Gyenesdiáki paraszt-
udvar c. Lépe
repr.
Rátstr. 219. l.

Europa film könyv lapterjesztő r. t.

Budapest

Rothermere u 12. III. 2.

Szebeni Jenő, kristóri
ferro

Szefelslex. 226. l.

Élctr. arck.

u. o. 1027,
1028. l.

reskedő úrnak, aki gazdag
aukció-katalogus gyűjteményét
rendelkezésünkre bocsátotta.)

~~Az osztrák~~ Franz Jaschke
volt az első jelentékenyebb osztrák
művész, aki bejárta ~~[illegible]~~ Magyarországot,
s több vidékünket, s ethnográfiai
érdekességünket lerajzolta. Jaschke
az udvar kedvelt festője volt. 1807-8-ban
Lajos főherceget kísérte el törökországi,
1810-ben Rajner főherceget bukovinai,
galiciai, erdélyi és délmagyarországi

Szebeny Jenő

Kristsoári

festő

Múcs, Kiáll, 1921 tól
Pípiós 120. l.

Kristóori Szebeni Jenő

Műcsarnok fertő Rákospalota

1923 tav. kiáll. - 718. Erzsébet n. 26

Kristsori Szebeni Jenő

1925. tav. kiáll. 197.

1926. téli kiáll. 260, 405

1927. tav. kiáll. - 678

1928/29. téli kiáll. - 598

16684-88. Posner, Budapest.

Szebeni Jenő

~~19~~ Műcsarnok

1921. tav. kiáll. 45, 135

Szebeni Jenő, Kristóri

fertő Rákospalota

1924. tav. kiáll. 535

1924. őszi kiáll. 98, 261

Felülbélyegző fiókhivatalok, osztás

IV. 87.

Szebenyi Jenő

Nagybányai k. k. 1912

~~86~~ 87

Peski Ferencz IX. 126.

Szebeni Jenő

Árverési Csarnok aukció kat.

37. sz. 1907 márc.

924

Ismeretlen német v. osztrák
mester a XIX. századból.
Sikeres kutya. Rk.

K. 0.60

115 m, 178 k.

Szebeni Mária hímző, nép. iparművész

„A népművészet mestere"

Litüntetést kapta

Népművelés 1965 9sz. 2old.

Szebeni Nándor emlék

M. műemlékvédelemért kitüntetés

1994 ám. 18.

Amerikai és belgiumi állatkísérletek alapján
dózisban nem mérgező. A rákkal fertőzött kísérle
kaptak, vagy tovább éltek, vagy visszafejlődött
elpusztultak.

Közben folytatódott az angiogenezis kutatása
kében rámutatott, hogy a rákos áttételek kialaku
lődése, **a metasztázis ellen tehát olyan természe**
megakadályozzák az érképződést (vaszkularizáci
megerősítették. Az angiogenezis és a metasztázis
tagú orvoscsoport is igazolta a **The New England J**
közzétett cikkében.

Dr. Folkman az érképződést gátló és a rák gyóg
meg és megállapította, hogy bizonyos fokig mi
alkalmazható. **A cápaporc viszont egyáltalán nem**

Dr. Prudden, aki az elsők között kapcsolódott
porcban lévő **komplex szénhidrátok (mukopolisz**
gyulladásgátló hatásuk is van. A brüsszeli Jules
ízületi gyulladások **(arthritis)** specialistája a cápa
dott arról, hogy a kivonat egyáltalán nem toxikus -
nálta a készítményt. Igen kedvező eredményekről
foglalkozók egyébként évek óta sikerrel használ

MDK.

SZEBENI NYIRŐ JÁNOS nyomdász
Egy időben kezelte a Honterus féle nyomdát.

Soltész Zoltánné: A magyarországi könyvdiszités
a XVI. században.

Akadémiai kiadó Budapest 1961. p.37.

MVK

Szebeni Nyirő János
nyomdája

állította elő Brassóban az első magyar
nyelvű könyvet „Fons Vitae" Az élet-
nek kútfeje" cím alatt. 1580 ig mű-
ködött.

Firtinger Károly: Hazánk könyvnyomdái.
Grafikai Szemle 1893 évf 6 f 100l.

Szebeni Szervác ágyúöntőmester.

1589. Nagyszebenben.

Archaeologiai Értesítő

XIV. 1880., 130–140.

Thallóczy Lajos: Magyar ágyú.

MDK

Szebeni Tamás
könyvnyomdász

1472–1481 új Mantuában, majd Modenában működött

Tamay Sopsej: A könyvnyomdászat története
előadás.

Grafikai Szemle 1901 évf 6 sz. 127–128.

Szebeni Tamás

1472-1481 Mantovában és Modenában könyvnyomdász

l

Kertész nyomtatott

99. l.

lásd még Ballagi művét

-'82

Postai föladó-vevény

(Czim:) Lo-ebenstein Lipot

-nak ..... -ra czimzett,

készpénzben befizetett, 500 K — f-ről szóló

17 számú **postautalványról.**

Frankojegyekben

	K	f
leróll utalványdíj		
« díj kifiz. értesítvényért	«	«
« expresszdíj	«	«
« távirati díj	«	«

A fölvevő postahivatal

hely- és kelti bélyegzője.

Fölvevő közeg aláírása: .....

156. sz. nyomtatvány. Postai föladó-vevény utalványról.

1916. I. megr. 400 r., II. 400 r. Ivén 20 dró. a) p.

Franklin-Társulat nyomdás.

MNK

Szebeni Tamás
könyvnyomdász

1472 – 1481 ig működött Modenában

÷ Fragmentumok a könyvnyomdászat
történetéből

Grafikai Szemle 1909 évf 3 f 56 l.

mDk

Szebeni Tamás (Septemcastrensis)
nyomdász

1472-81ig Mantuában, majd Modenában
működik. Egyik munkája 1481ben befeje-
zett „Aesopi Fabulae"

Fritinger K. Hazánk könyvnyomtatói
Grafikai Szemle 1893. 10 z 169 l.

Szebeni Tamás

özvös

Tomasó maistros Curi-
onde Szeben

XV izaiad

IROD.

Kör 11 l

M.D.K.

K. Szebeny Jenő: Csendélet. /Teritett uzsonnázó asztal virággal. A müvész tulajdona./

Szinnyomás, -- festménye után.

Panoráma. Bécs. 1927.aug.28. 35.sz. Boritékkép.

MK

Szebenyei K.

Interieur, olaj

" "

Árverési Közlöny, 1939. 3.rk.

33 1.

Szebenyi

"Interieur" c.műve a Független Művészek Társ. kiáll.-án.

P.H.930.V.9.

Szabényi Antal M.D.K.

" élő gondolatok " megoldást kapta diplomafeladatul

/ Pécs uj városi muzeumának terve /

Gárdonyi Jenő: Hogyan képzelik el a Belvárost a fiatal épitészek

magyar Nemzet 1965. julius 14. 3. l.

MDK.

Szebényi Béla

Kiállitási hir

Petőfi Népe 1967 ápr.29.

MDK

Szebényi Béla

V. Orsz. Iparm. kiáll. Mücs. 1965.

SZEBÉNYI BÉLA

Szövött ruhaanyag sárgás alapon, sárga, vörös, barna

Fiatal képzőművészek és pártművészek kiáll 1955

Kovács Margit

Gyászoló asszonyok 1944

Szoptató anya 1948

Kenyérszelő 1952

Eső "leső" 1953

Fonóban 1953

Kovács Margit kiáll 1962

Katalógus Oelmacher Anna

MDK

Szebényi Béla iparművész

Fiatal Képző és Iparművészek kiáll. Ernst Muz.
1955. jun.

MDK

Szebényi Béla, textil

4. orsz. iparmüv. kiáll. Mücs. 1959.

MDK.

Szebényi Béla

Kiállitási hiradás

Petőfi Népe 1967 ápr.16.

MDK

Szebényi Béla

textil

4. Orsz.Iparművészeti kiáll. Miskolc. 1959. dec.

MDK

Szebényi Béla

Szebényi Béla /textil/ résztvett a IV.Orszg. Iparm.K. áll.-on.

IV.Országos Iparművészeti Kiállitás.Műcsarnok. Budapest 1959.Dec.18 - 1960.Jan.31. Kat.

Szebényi Béla MDK

textil művész

A Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége textil bizottságának tagja lett

Müterem 1958 I. évf. 11. sz. 9.o.

Szebényi Béla

Szövött ruhaanyag

Fiatal Képzőművészek és Iparművészek kiállitása

Ernst Muzeum, 1955. junius, 31 l.

Homor 97. l. — Gerevichl PA, 244. l. (Daniel Seghers.) — Rónay, Maria: Die Schätze des Christlichen Museums in Esztergom. A Műgyüjtő, V., 1931., 8. l. — Lepold—Lippay 56. l.

SEGHERS, GERARD (flamand festő, 1591—1651)

Háromkirályok imádása

Fa, olaj, 52·5×84·5 cm.

Esztergom, II. évf. 1875., 4. szám. — Esztergom vármegye . . . Bp. é. n. 176. l. — Gerevich: Az Újság, 1916. júl. 20, 3. l. — Lepold—Homor 97. l. — Gerevich: PA, 243. l. (Gerard Seghers.) — Décsei Könyvismertetés. MM, V., 1929., 173. l. — Rónay, Maria: Die Schätze des Christlichen Museums in Esztergom. A Műgyüjtő, V., 1931., 8. l. — Lepold—Lippay 56. l.

SEVERDONCK, FRANS VON (belga festő, 1809—1889.)

Szerelmi jelenet

Szerelmi jelenet

Fa, olaj, egyenként 26×19 cm.

TENIERS, DAVID, IFJ. (flamand festő, 1610—1690) KÖVETŐJE

Tájkép

Szebényi Béla

Két évtizede végzett az Iparművészeti Főiskolán. Textiltervező a pomázi Posztógyárban. Ruhaszövetet, bútorszövetet, takarót, szőnyeget tervez. A Divattervező Vállalat mintatermében kiállítása volt.

Szigethi Ágnes: Tervezőművészek kiállítása; Ipari Művészet, 1971. 4. sz. 28. l.

Szebényi Béla, [ ]

. Szövetanyag-tervező.' Szerepel az Iparművészeti Tanács rendezésében megnyílt Kiállításon.

— : Művész az iparban Z.

FSTI HIRLAP Bp. 1971. máj. 21.

Szebényi Béla

12 napos tanulmányúton járt
Lengyelországban.

A Magyar Képzőművészek
Szövetsége Iparművész
Titkárságának Tájékoztat 1970. IV. 40.

Szebényi Béla ip.m.főisk.hallg.
Női szövött anyagtervek

Ernst Muzeum. I. iparművészeti kiállitás. 1952.
16 l.

Zagyvapálfalva /Baranyainé
Salgótarjáni járás. Pt

Története: E néven 1910-b
Felső-Pálfalvát /északnyu
felé/ és Alsó-Pálfalvát /
Pt irányban futó erdős heg
Egyutcás település,
mentén.

Templomrom.

A középkori volt te
és 1755-ös Canonica Visit
helyén ásatás folyt, érde
leteket találtak. 1935-be
templom egyeneszáródásu,

Irodalom: Gerecze: Magya
Pt dr. Darnyay /Dornyay/ Béla
középkori régiségei. Kesz

MDK

Szebényi Béla, III.é.szövöttanyagtervező

Ifjusági Képzőm. és Iparm.kiáll. N.Szal. 1950. jun.

8 l.

Szebényi Béla

Bútorszövete szerepel az Iparművészeti Múzeum „Lakás-textil" c. Ziállításán

Népszava 1972 július 14
2. old.

Szécsényi Béla

Rusztikus, halszálkamintás bútorszövettel szerepelt a kiállításon.

Bakay Erzsébet: Lakástextil-kiállítás; Ipari Művészet, 1972/5. sz. 25. l.

Szebényi Béla

A Lakástextil kiállításon kék műszálas bútorszövete szerepelt.
(Textil Iparművészeti Ktsz.)

Horváth Teréz: Lakástextil-kiállítás az Iparművészeti Múzeumban.
Népszava, 1972. Júl. 14.

Szebényi Béla
divatterező

A „Művészar iparban" című kiállítás keretében munkái bemutatásra kerültek a Divatterező Vállalat kiállítóterminben.

(Osvát): Terverte: Mészáros Éva.
Nők Lapja, 1971. június – 25 szám

Szebényi Béla, szobrász-művész

Vincellér festménykiállításával egyidőben láthatták az érdeklődők Szebényi Béla szoborkiállítását is.

Klima Győző

● Szebényi Béla „Ősi" című szobra előtt.

Klima Győző: Vincellér Imre kiállítása.
Petőfi Népe, 1946. júl. 16.

Szebényi Béla

„Helén"

I. kategória III. díj

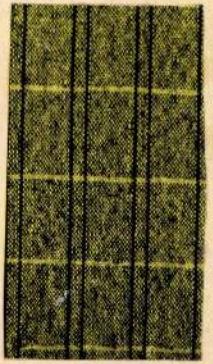

Kovács Csinko: II Spari Textilmüvészeti . . .
Müvészet, 1978. augusztus - 27 oldal.

Szebényi Béla

„Solano"

II. kategória, II. díj

Kovács Anikó · II. Ipari Textilművészeti Biennálé
Művészet, 1975. augusztus - 27 oldal

Szebényi Béla

„Hellén"

(Hazai Fésüsfonó és Szövőgyár Anyalföldi Gyára).

I. Kategória III. díj.

II. Ipari Textilművészeti Biennále

Művészet, 1975. 8.

A kiállítás makettj
Fekete György
(fotó: Cservenka)

Szebényi Béla

„Solano"

(Hazai Fésüsfonó és Szövőgyár Andgal-
földi Gyára).

II. kategória, II. díj

II. Ipari Textilművészeti
Biennálé

Művészet, 1975. 8.

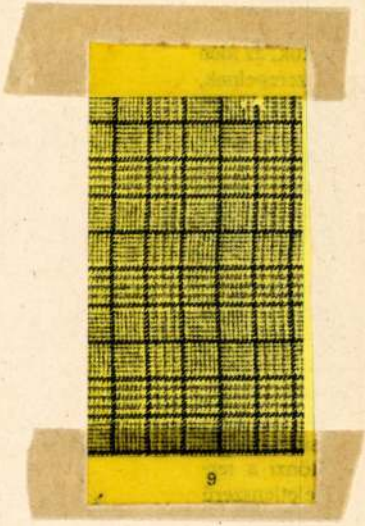

MDK

Szebényi Imre

Kupolarács az állatöv jegyeivel, lemezdomb.

Vizimadarak, "

Sakkozók, vörösréz "

Felszabadult Bp művészete N.Szal. 1960

MDK.

Szebényi Imre

Kiállitási hiradás

Magyar Ifjuság 1966 aug.27.

MDK.

Szabányi Imre

Kiállítási hirdetés

Magyar Ifjúság 1956 aug. 27.

MDK

Szobányi Imre

Játszó pár, ólom

Kacsázó fiu, "

Adi portréja, br.

Szabányi I. szobrászm. kiáll. Fényes A.terem, 1961.

III.

MDK

Szebényi Imre

Nő könyvvel, terr.

Csokonai Vitéz Mihály, br.

Vetkőző nő, br.

Szabényi I. szobrászm. kiáll. Fényes A.terem, 1961

III.

MDA.

Szebényi Imre

Kiállitási kritkka

Müvészet 1967 márc.p.42.

Szécsényi Imre

MDK

Fiu hallal, gipsz

Balatonfüredi borpince bejáratához készült
dombormü, vörösréz-domboritás

Mücsarnok 1957 Tavaszi tárlat

MDK

Szebényi Imre, szobrai

A belgiumi Middelheim-ben
kiállításának műveiből.

– Magyar szobrászok nemzetközi
kiállításon 7

NÉPSZABADSÁG Bp., 1967 máj. 16.

SZEBÉNYI IMRE / nobrád

hegentett technikájú nobraival réntvett a „Duna Műhely" kiállításán (visegrádi Salamon-torony, 1968. aug.), körtük „Duna és mellékfolyói" c. alkotásával

---

Pest Megyei Hírlap (Váci Napló)
1968. nept. 1.

/7

Szabényi Imre

„Halász" c. bronzszobra karikaturisztikus
hangvételt képviseli

Képzőművi. Almanach Bp. 1969. 13. o. Szabó J.: I. Orsz.
Kisplasztikai Biennálé

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Szebényi Imre

Fin hallel, gipsz, 15 cm.

Balatonfüredi borpince bejáratéhoz, zénült dombormű, vörös rézdomb., 150 cm.

Budapest Műcsarnok kiállítása 1957.
kat. ner. hiszdéjiné Kirimi Irén.

19

Szebényi Imre

Olvasó nő, (tanulmány), lusztrajz,

22 x 34 cm

Budapest Műcsarnok Kiállítása.
1957. kat. szerz. kisdéjíné,
kizimi Irén.

16.

Szebellei Mihály

Ikerhár terve 2-nek 2 nohán bakán-sal. Rövid leírása. (Jele: Szeged 10.)

Családi ház tervek. 1959. Szerk.: Bene László, Kárpáti Andorné. Rajzokat készitette: Balogh István, Finta József, stb. Bp. 1959. Sztl. 1., képes.

II. 6. sz. lapokon.

Szebényi Imre

MDK

Olvasó nő, tanulmány, tus

Műcsarnok 1957 Tavaszi tárlat

M.D.K

Szebenyi Imre
szobrász

Hegesztett lemezfigurái
képviseltek a tárlaton

Szelesi Zoltán: A VII. Szegedi Tárlat.
Művészet, 1967. március - 41 lap

MDK.

Szebényi Imre

1848 c. szobra

Magyar Hirek 1967 febr.1.

Szebényi Imre

Szerepel az I. Orsz. Kisplantikai Biennálén

Szelesi Zoltán: Az I. Orsz. Kisplantikai Biennáléról

Viszatáj 1968 I.n. 54 old.

MDK

Szebényi Imre

Kiállitási hir

Esti hirlap 1968 aug.13.

RMÉSZETVÉDELMI HIVATAL
, V., EGYETEM TÉR 5.
EFON: 385-179

Tárgy: _____

Ügyintézőjük: _____

Hiv. sz.: _____

Mell.: _____

Szebényi Imre

Rézlemezből hegyesztett szobrai: 1848, Kiskun-tudomány c. szobrai a IX. Miskolci Országos Képzőművészeti Kiállitáson.

Molnár Vera: A IX. Miskolci Országos Képzőmüvészeti Kiállitásról
Északmagyarország 1967. jan. 25. 4.1.

Szebényi Imre (nül. 1923)

Tyúk,
broun, 8 cm. A mívén tul.

Mezőgazdaság a képzőművészetben:
s Kat. bev. Katolai János.
Bp. 1959

34.

Szebényi Imre

Hegesztő c. kisplasztikája (eml.) szerepel az áll. kép. mův. vásárcások kiállításán

Ujvári Béla: Az áll. kép. mův. vásárcások kiáll.

Magyar Ifjuság 1966 VIII. 27

MDK.

Szedényi Imre

Kiállitási hir

Népszava 1967 máj.7.

MDK

Szebényi Imre

Tiszaszederkényi horgász, vörösréz

1. Orsz. kisplasztikai biennálé, Pécs 1967.

Szebényi Imre

kiállitott nolzai:

Halászfiú. Bronz.
Adika (érem). Ezüst.
Fiatal pár (érem). Ezüst.
Játszó gyerekek (érem). Ezüst.
Idős asszony. (érem). Vörösréz.

Pécs-baranyai Országos képzőm vénzeti kiállitás 195[illegible]. Szt. irta: Végvári Lajos. Bp. 1956. 3[illegible] l., 20 t.

Kebényi Imre

Lemezplantikákkal

szerepel a VII kegedi Nyári

Táriaton

Papp Lajos: Az ember valósága

Tiszatáj 1966 IX. n. 747 old.

Szebényi Imre

Szerepel a Szeged Nyári Tárlatos

Pogány Ö. Gábor: Nyári Tárlat Szeged

Tiszatáj 1965 XI. n. 858 old.

Szebényi Andre

1848 c. műve (eml.)

nekrepel a X. magy. kép. műv.

Tiánitásan

Kösner Éva: A X. magy. kép. műv. tián.

Tinatáj 1965 XII. n. 925 old.

Szebényi Imre

Horgászó fiú. (repr.)

Pécs-baranyai Országos képzőművészeti kiállitás 1956. Kat. irta: Végvári Lajos. Bp. 1956. 32 l., 20 t.

Szebényi Imre

kiállitott munkái:

Leányfej. Vörösréz.

Tálca. Vörösréz.

Pécs-baranyai Országos képzőművészeti kiállitás 1956. Kat. irta: Végvári Lajos. Bp. 1956. 32 l., 2o t.

31.l.

MDK

Szerényi Imre

repr.:

Halász

1. Orsz. kisplasztikai biennálé, Pécs 1967.

Szebényi Imre, szobrász

MDK

Szerepel (Budafokon).

—: Szabadtéri szoborkiállítás 2

ESTI HIRLAP, Bp. 1968 aug. 13.

SZEBÉNYI IMRE

Ifjú evezősök – gipsz

Fiatal képzőművészek és iparművészek
kiáll 1955

GUDICS JÓZSEF

Tańcolók rż

Szebényi Imre

kiállított grafikája:

Olvasó nő (tanulmány), tusrajz,

22 x 34 cm.

Tavaszi tárlat. A Műcsarnok kiállitása 1957. Kat. szerk.: Kisdiginé Lárimi Irén. Bp. 1957. 19 l.

Tavaszi tárlat. A Műcsarnok kiállitása 1957. Kat. szerk.: Kisdiginé Lárimi Irén. Bp. 1957. 19 l.

16.l

Szebényi Imre

kiállított művei:

Fiú hallal, gipsz, 15 cm.

Balatonfüredi borpince bejáratához készült dombormű, kalapált vörösréz domborítás, 150 cm.

[1] Tavaszi tárlat. A Műcsarnok kiállítása 1957. Kat. szerk.: Kisdiginé Kirimi Irén. Bp. 1957. 19 l.

Szeberényi Imre

Halálra c. figurája a middelheimi szabadtéri biennálén.

d. M.: Magyar szobrok a middelheimi biennálén.

Magyar Hírek, 1967. VII. 6. 4. o.

Szebenyi Imre

A Műcsarnok a kínai Népköztársaságba küldi fenti művész alkotásait, kiállításra.

Esti Hírlap 148 sz. 1958. jun. 28. 2 old.

Szebényi Imre, szobrász

Kiskun tudomány c. figurája sajátos népségű. Több művével szerepel a szegedi nyári tárlaton.

Rózsa Gyula: Hány János nyomában 8

NÉPSZABADSÁG Bp. 1966. júl. 31.

Szebényi Imre szobrász

Szöveg emliti részvételét a Szegedi Nyári Tárlaton.

Müve: „Kiskun tudomány" – lemezplasztika.

Földes Anna – Nádor Ilona:
Szegedi Szinek

Nők Lapja 1966 aug. 6.

Szebenyi Imre
/a fiatalok közül/

MDK

A Harmann Otto muzeum Miskolcon kiállitást rendez. Fenti szivósz is részt vesz, munkájával.

Esti Hirlap 237 sz. 1958. okt. 9. 2 old.

Szebényi Imre
szobrász

M.D.K

Kisplasztikáiról, dombormüvei
„Magyar Sybilla" c. müve, az „Ikrek"
a „Nyilaró", az „Oroszlán", a „Bika"
c. müvei, érmei, plakettjei kerültek
kiállitásra.

D. Fehér Csuzsa: Három kiállitás.
Müvészet, 1961. julius — 38 l.

M.D.K.

Szebenyi Imre
szobrász

Pecáró fiú (repro)

D. Fehér Zsuzsa: Szárom kiállítás
Művészet, 1961. julius – 40 l

M.D.K.

Szebenyi Imre
szobrász

„Vizmerő nő" c. műve.

Artner Tivadar: Fiatal szobrászok a Műcsarnokban II

Magyar Ifjúság, 1959. ápr. 18

MDK.

Szebényi Imre szobrász

"Anya gyermekkel" /gipsz/
"A nyári élet örömei/tál/" /vörösréz/
"Vizi élet" /sárgaréz/
"Tyuketetés" /gipsz/
"Halászó fiu" /gipsz/

VI.Magyar Képzőművészeti Kiállitás
Műcsarnok,1955. 4/.1.

Szebenyi Imre
szobrász

M.D.f.

Medgyessy kalálára készített bronzszobor, Harcsa és Gém épületplasztikája, ugyszintén a Darval és a Royal szálló részére készített Oroszlán és Bika tervei. — Méltatás.

Lanár Sandor: Szebenyi Imre kiállítása.
Élet és Irodalom, 1961. április 14 - 10 l.

Szebényi Imre
szobrász

M.D.K

„Ülőnő", „Vízmerítőnő", a „Tyuketető", a „Cipőtisztítónő", „Magyar Sibylla", a „Vethőrőnő", a „Pecáró fiú", a „Kacsáró fiú", „Játszó pár" c. munkái.

Lovász Sándor: Szebényi Imre kiállítása.
Élet és Irodalom, 1961. április 14 - 10 l

M.D.K.

Szebenyi Imre
ötvös

A hajdúszoboszlói SzOT gyógyüdülő épületében helyezik el
lemezdomborításait.

Művészeti életünk.
Művészet, 1961. március. – 42 e.

Szebényi Imre
szobrász

M.D.K.

Kislányfigura (repro)

Élet és Irodalom, 1961. március 10 - 1 lap

Szebényi Imre, szobrász

A fiatal művész a fényes Adolf Tereman megrendezett tárlatán egy sorozat ólomba, bronzba, agyagba és plasztilinbe rögzített mozdulattanulmányt mutat be.
Első mestere Medgyessy volt, ez megérődik művein.
Másik területe művészetének épület dízítésekre készült domborművei (sárgaréz), pályázati tervei.
Pl. A Royal Szálló dízítésére szánt állatfigurái: Bika, bronzlán.

Péter Imre: Jegyzetek kiállításokról 8.

NÉPSZABADSÁG, Dec. 1961. ápr. 1.

M. D. K.

SZEBÉNYI Imre

Kapu fölötti rézdombormüvek
(Repr.)

Szende László: Pécs nyugati városrész
építészeti elrendezése
Magyar Építőművészet 1959. 3/4. sz. 109. l.

Szebényi Imre
szobrász

14.D.K.

Részt vett a tárlaton.

Lanár Sándor: A VIII. miskolci országos kiállítás
Művészet, 1965. március - 40 kap

MDK

Szebényi Imre

Adika, ezüst érem

Fiatal pár," "

Miskolci kiáll.I. Herman Otto Muz. 1955.

24. 1.

MDK

Szebényi Imre

Leányfej, br.érem

Öregasszonyfej, br.érem

Játszó gyermekek," "

Miskolci kiáll.I. Herman Otto Muz. 1955.

24. l.

Szebényi Imre szobársz

M.D.K.

Müve a X, Magyar Képzőművészeti Kiállitáson

Duna és mellékfolyói,

1848

P.A.- D .J.: Társalgás a Mücsarnokban

Pest megyei Hirlap 1965. okt. 3. 9.1.

MDK.

Szebényi Imre

Szoborreprodukciója

Hungarian Review 1965.5.

MDK

Szebényi Imre

Anya gyermekével

Pogány Ö.G.: A IX. Magyar Képzőm. Kiáll. szobrászati anyaga. Népszabadság 1962. máj. 29.

MDK

Szebényi Imre

Szerepelt az 1956.máj.13-27-ig tartó kiállításon

dombormüveivel.

---: "Uj Magyar Képzőművészet".Kiállítás a Déri Muzeumban.

HAJDU-BIHARMEGYEI NÉPLAP, Debrecen. 1956.máj.13.

MDK

Szebényi Imre, szobrász

Fiu hallal.
Balatonfüredi borpince bejáratához készült, dombormü.

Gipsz.
Vörösréz dombortás.

Mücsarnok.-Tavaszi Tárlat.1957. Kat.19.1.

MDK

Szebényi Imre, grafikus.

Olvasó nö. /Tanulmány./ Tusrajz.

Műcsarnok. -Tavaszi Tárlat.1957. Kat.16.1.

MDK

Szebényi Imre, szobrász

Sztálin-emlékmű kapuja. Vörösréz.
2o5 x 144 cm. Megbizás.

Mücs.-V.M.Képzm.Kiáll. 1954.dec.-1955.jan. Kat. 31.l.

MDK

Szebényi Imre

Szerepelt az Iparterv VIII. sz. irodájának kezdeményezésére az Építőművészek Szövetségének tanácstermében rendezett kiállításon.

Az Uzsoki utcai Gyógyszer-decentrumának épületéhez komponált alkotások Kucs Béla, Szebényi Imre, Wágner Nandor és Szomor László alkotásai.

Vajna Éva: Építő- és képzőművészek közös kiállítása.
UJITOK LAPJA. 1956. aug. 5.

Szebényi Imre, szobrász NDk

Anya gyermekével c. szobra vitát váltott ki.

Pogány G. Gábor: A IX. Magyar Képzőművészeti Kiállítás szobrászati anyaga 8.l.

NÉPSZABADSÁG Bp. 1962. máj. 29.:

MDK

Szebenyi Imre, szobrász

Tanulmány. Márvány.

Föv.Kpt.-MKSzSz.-II.Szabad Nemz.Kiáll. 1947.márc.16.-
ápr.6. Kat.18.1.

MDK

Szebényi Imre, szobrásza

5 db réz és ezüst érme.

Mücs.-IV.M.Képzm.Kiáll. 1954,jan.-febr.Kat.21.l.

Szebényi Imre, szobrász MD4

Márc. 17-én nyílik tárlata a
fényes Adolf Teremben.

– : Ma hallottuk 2.

ESTI HIRLAP

Bu. 1961. márc. 16.

Szebényi Imre

M.D.K.

Fém-plasztika vázlat

Tillai Ernő: Kiállítás

Magyar Építőművészet 1962 /4. 51.1.

Szebényi Imre
grafikus

M.D.K.

„Anya gyermekével" c. mű

Csap Erzsébet: A IX. kiállítás grafikai anyagáról
Művészet, 1962. május – 14 l

Szebényi Imre

MNK

"Halászó fiu"

Részt vett a kiállításon.

Benesikné Sergő Erzsébet: Kisplasztikai és grafikai kiállítás a múzeumban.
Dunaújváros, 1962. szept. 18.

Szebényi Imre szobrász M.D.K.

Művei a kiállitáson

Bitly Valéria: A VIII. miskolci országos képző-
művészeti kiállitás

Magyar Nemzet 1964. december 12 4.l.

Szebényi Imre, szobrász M Dk

Kétalakos korcsolyázó gipszmodellt
Készített. – Első szobrát Medgyessy
Ferenc műtermében Készítette.
Most ólomcső-szobrok Készítésével foglalkozik.

– : A Jégszínház falára Kerül 4.

ESTI HIRLAP, bp. 1961. febr. 1.

M.D.K

Szabényi Imre
szobrász

Vetkőző nő" c. műve a fehérvári
"kiállításon az egyetlen nagyméretű
szobor.

K. Kovalovszky Márta: Szobrok
Művészet, 1964. május - 32 lap.

MDK

Szebényi Imre

Leányfej	ezüst érem
Öregasszony	bronz érem
Farraverők	" "
Leányfej	" "
Aktok	ezüst érem

Képzőművészetünk tiz éve. Műcsarnok.
Kiállitott művek jegyzéke. 14.1.

Szebényi Imre MDK

a pécsi lakótelepre készitett vörösrézlemez dombormüve : "A gém" repr. 20.o.

Rozványi Márta: Uj szobrok, uj épületek.

Müterem 1958 I.évf. 12. sz. 16-21.o.

142. kép. *Maulber*

Szebényi Imre
ifju evezősök, gipsz
Fiatal Képzőművészek és Iparművészek kiállitása
Ernst Muzeum, 1955. junius, 28 l.

Szebényi Imre MDK

egy művével szerepelt Párizsban a Nemzetközi Éremkiállitáson.

Müterem 1958 I. évf. 3. sz. 46.

Szebenyi Imre
szobász

M.D.K.

A kiállitáson van egy szobra.

Dutka Mária: A VII. Magyar Képzőművészeti Kiállitás (szobrai) vil
Magyar Nemzet, 1959. ápr. 4.

121.

Szebényi Imre, szobrász MDK.

Bemutatkozik – mázokkal együtt – Bécsben a Nemzetközi Éremművészeti Kiállításon.

–: Magyar képzőművészeti Kiállítások külföldön

Népszabadság, Bp. 1959. febr. 22. 7. 1

MDK

Szebényi Imre

Leányfej, br.érem

Öregasszonyfej, " "

Miskolci O. Képzőm. kiáll. Herman Ottó Muz. 1955. 24 l.

MDK

Szebényi Imre

Játszó gyermekek, br.érem

Adika, ez. "

Fiatal pár, " "

Miskolci O. Képzőm. kiáll. Herman Ottó Muz. 1955. 24 l.

Szebényi Imre MDK

A Pécs-i uránérc bánya lakótelepének szobrászati diszitésére megbizást kapott.

Müterem 1958 I. évf. I. sz. 44. o.

Szebényi Imre

A Mücsarnokban és a HUNGEXPO BNVterületén aug. 14-ig látható az a nagyszabásu kiállitás, amely szobrászatunk fejlődésének térhóditásának uj eredményeit mutatja be.

Uj mühelyek alakultak.; elsőként a székesfehérvári Könyüfémmü 1967-es kezdeményezése, ahol LaborczF, Schaár E, Vilt T., Szebényi I. és Varga I. dolgozott együtt. Vilt és Schaár egy-egy müve jelzi a hajdani találkozó jó inditványát.

Losonczi M. "Találkozás, megbeszélés, mühely. Müvészeti szimpozionok eredményei."

Hajdu-Bihari Napló 1983. aug. 9.

Szebényi Imre szobrász

A hajdúszaboszlói Béke üdülő orvosi rendelőjének külső falán látható a művész lemezdomborítása, amely Debrecenből került ide. A mártfélméteres szeves életnagyságú fekvő alak testét a víz kígyókint fogja körül, fölötte napsugár. (repr.)

Sz. Kürti Katalin: A szép szobrok várasa

Hajdu-Bihari Napló, 1975. szept. 20.

MDK

Szobányi Imre

Pecázó fiu, br.

Ülő Adika, ólom

Cipőtisztitó nő, br.

Szabányi I. szobrászm. kiáll. Fényes A.terem, 1961

III.

MDK

Szobányi Imre

Zongorázó Adika, ólom

Vetkőző nő, alabástrom

Álló nő, kő

Szobányi I. szobrászmv. kiáll. Fényes A.terem.
1961. III.

MDK.

Szebényi Imre

Kiállitási kritika

Tiszatáj 1966 szept.p.749.

M.D.K

Szebényi Imre
szobrász

A Lárkaton szerepel a műve, amelyik a 48-as szabadságharc megjelenítését ábrázolja.

D. Fehér Ismosa: A X. Magyar Képzőművészeti Kiállítás
Művészet, 1965. november – 28 kep.

MDK.

Szebényi Imre

Kiállitási kritika

Müvészet 1965 nov. lap 32.

Szebényi Imre, szobrász MDH

Rént vesz a székesfehérvári téli tárlaton.

Csek Miklós: Alacsony mínivonal 2.

ESTI HIRLAP, bp. 1964. febr. 4.

Szebényi Imre

Szerepel a szegedi Disz. Képzőművr. Kiállításon.
(szobrokkal).

említve.

Tiszatáj, 1964 9. sz. 4. l.

denst, aki a
légióból megs
Németországbar
és onnan haz
Magyarországr

Az a tény,
térni kívánó
kiszolgáltattál
nak, ahol súl
rá, felhábo
közvélemény
élesen bírálja
ségnek" minősí
eljárását.

A baden-württembergi tartományi parlamentben több képviselő már interpellációt is nyújtott be az ügyben

sere Kijelen
donéz nép továbbra
ni fog a Malaysiai Államszövetség ellen, mert az új állam neokolonialista jellegű.

HETFÖI HIREK

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

IDEJÉBEN KÉSZÜLJÖN A TÉLRE!

Női télikabátok
700,— Ft-tól 1400,— Ft-ig

Férfi bélelt sertésbőr kesztyűk
108,— Ft-tól 143,90 Ft-ig

1963 SZEP 30

Darumadár bent a MÉH-ben

Nem a nótában megénekelt darumadárról szól a riport, hanem csak vörös- és sárgarézből készült másáról, mely fölött már több mint három éve vitatkoznak az Alpáry Gyula utca 2. számú öröklakásos ház tulajdonosai és az OTP. A darumadár ugyanis nem hazafelé szálldogált, hanem nyomtalanul eltűnt. A ház lakói követelik, az OTP viszont nem tudja előkeríteni.

Dull Dezső építész az Engels tér sarkán álló házat annak idején úgy tervezte, hogy homlokzatán nagy sima felületet hagyott, mondván: ide egy szép szobrot helyeznek majd el. A Képzőművészeti Alap pályázatot hirdetett, amely végül is Szebényi Imre szobrászművész javára dőlt el. Szebényi kapott megbízást a három méter magas, három daruból álló kompozíció megmintázására. A madárcsoport azonban a ház építésének idejére még nem készült el, s miután a tervben szerepelt, az építő vállalat levonulásakor jegyzőkönyvbe vette: a madarak elhelyezése már nem az ő feladata, s ha elkészülnek, a Képzőművészeti Alapnak, illetve a beruházónak kell gondoskodnia a szükséges állványzat megépítéséről.

A madarak közben vörös- és sárgaréz testet öltöttek, az állványozási vita miatt azonban nem kerültek helyükre, s a művész raktárában várakoztak a „felröpítésre". Egy évig „darvadtak" itt. Nagy volt a művész meglepetése, amikor nyári szabadságáról hazatérve, raktárát felfeszítve találta, s a pincében a darvaknak csak hűlt helyük maradt. Feljelentés, nyomozás következett, míg végül kiderült, hogy három kiskorú törte fel a raktárt, a madarakat kiemelték és eladták a MEH-nek. Amíg azonban mindenkinek nyomára jöttek, a madaraknak már a darabjait sem sikerült megtalálni. Nem firtatjuk mi a MÉH-telep vezetőjének kötelessége, mégis meglepő, hogy nem furcsállta, mint is „repültek" hozzá a darvak. Lemérte a súlyt; kifizetett néhány száz forintot azért az alkotásért, amely egyébként pontosan 37 645 forintba került.

Azóta is folyik a vita a darvakról: a ház tulajdonosai kártérítést követelnek. Költsége ott volt a tervben, tehát nyilvánvalóan valamilyen formában beleszámították a lakások árába is. Az OTP viszont azt bizonygatja: a tervben ugyan szerepelt, de a tulajdonosoknak nincs joguk sem a madár elhelyezését, sem a kártérítési összeget követelni, hiszen — ahogy a hivatalos levélben írják — „a képzőművészeti alkotás elhelyezésére szerződéses kötelezettség nem áll fenn". A darvakat abból a két ezrelékből fizették ki, amelyet a Művelődésügyi Minisztérium rendelete értelmében minden beruházási összeg után külön át kell utalni a Képzőművészeti Alapnak.

A pénzt a művész megkapta, nyilvánvaló tehát, valakinek meg kellett fizetnie a darvakat, s az is valószínű, hogy a lakóház tulajdonosai nem ajándékba kapták volna, mint ahogy ezt az OTP illetékes előadója hangoztatja. Legfeljebb már csak azon lehet vitatkozni, kinek a pénze veszett kárba, a házé, vagy az államé. Ezt az illetékes beruházási szakembereknek kellene eldönteniük.

N. L.

MDK

Szebényi Imre

Nyár, vörösréz tál

Vizmerítő nő, br.

Képzőművészetünk a felszabadulás után. MNG
1960. 4o 1.

Szebeinyi Imre
szobrász

MDK.

Ólomból kalapált Nap-
szüleszben c. kisplasztiká-
ját állatotta ki a tárlaton.

Kovács Gyula: Balatoni tárlat
Művészet, 1965. január - 43 lap.

Szabányi Gyula

Szobrai „Vetkőző nő"-je

Németh Lajos: Gondolatok a X. Magy. Képzőm-i Kiállításról

Kritika 1965 11 sz. 48. l.

Dear Mr. Adams,

Thank you for your letter of the 15th inst.

Yours truly,

MDK.

Szebényi Imre

Kiállitási kritika

Tiszatáj 1965 nov.lap ~~381~~ 861

zebényi Imre szobrász M.D.K.

ei a kiállitáson

" A una és mellékfolyói "

Perneczky Géza: Szobrok a X. Magyar Képző-
művészeti Kiállitáson

agyar Nemzet 196 . szeptember 26. 11. 1.

MDK.

Szebényi Imre

Kiállitási kritika

Kisalföld 1966 febr.18.

MDK

Szebényi Imre

Hir filmbemutatóról

Fejérmegyei Hirla 1968 febr.28.

MDK

Szebényi Imre

Kiskun tudomány, rézlemez

1848, "

9. miskolci e. képzőm. kiáll. 1966.

MDK

Szebényi Imre

repr.:

Kiskun tudomány

9. miskolci o. képzőm. kiáll. 1966.

Szebényi Imre
szobrász

Részt vett a tárlaton

Kovács Gyula: Az Országos Kisplasztikai Biennale
Művészet, 1970. február – 36 lap.

Szebényi Imre

művei kiónyoznak a kiállításról

Németh Lajos: The 1968 exhibition.

The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1968. 31/sz. 194-97 l. 194 l.

Szebényi Imre
szobrász

Résztvett a székesfehérvári Könnyűfémmű szobrásztalálkozóján.
Művei: „Vízöntő";

Takács Imre: Aluminium - Dorottya
Új Írás, Bp. 1968. II. 76.

MDK

Szebényi Imre

érmek:

három táncoló gyerek, br.

" " " "

Szebényi I. szobrászm. kiáll. Fényes A. terem
1961. III.

MDK

Szebényi Imre

érmek:

Sirató asszonyok, br.

Anya gyermekével, sárgaréz

Játszó gyerekek, br.

Szebényi I. szobrászm. kiáll. Fényes A. terem
1961. III.

MDK

Szebényi Imre

érmek:

Leányfej, kalapált vörösréz

Öregasszonyfej, " "

Csokonai Vitéz Mihály, br.

Szebényi I. szobrászm. kiáll. Fényes A. terem 1961. III.

MDK

Szebényi Imre

Kosztümös nő, kalapált ólom

Anya gyermekével, br.

IX. Magyar Képzőm. Kiáll. Műcs. 1962. 30.l.

MDK

Szebényi Imre

Terv /Hajduszoboszlói üdülő filmszinh./

Korcsolyázók /Jégszinház/

Darvak /Pécs-Ujv. Lakótelep/

IX. Magyar Képzőm. Kiáll. kat. pótlás. Mücs. 1962.

MDK

Szebényi Imre

Zodiakus, kalapált vörösréz

Oroszlán, " "

Napozók, " "

Szebényi I. szobrászm. kiáll. Fényes A. terem
1961. III.

MDK

Szebényi Imre

Darvak, kalapált vörösréz

Bika, " "

Nyilas, " "

Szebényi I. szobrászm. kiáll. Fényes A. terem
1961. III.

MDK

Szebényi Imre

bronz érmek:

Édesanyánk

Csikó

Szebényi I. szobrászm. kiáll. Fényes A. terem,
1961. III.

MDK

Szebényi Imre

bronz érmek:

Csokonai Vitéz Mihály

Csokonai Vitéz Mihály

Szebényi I. szobrászm. kiáll. Fényes A. terem,
1961. III.

Szebényi Imre

Vetkőző nő, kő

Kariatida, kalapált ólom

Nő maszkkal, " "

Szebényi I. szobrászm. kiáll. Fényes A. terem
1961. III.

MDK

Szobányi Imre

Adika fej, kalapált ólom

Kislány varjuval, ólom

Szobányi I. szobrászmm. kiáll. Fényes A.terem.
1961. III.

MDK

Szebényi Imre

Adika táskával, kalapált ólom

Leány oszlopon, " "

Női torzó, ón

Szebényi I. szobrászmm. kiáll. Fényes A.terem.
1961. III.

MDK

Szebényi Imre

Tyuk, br.

Kariatida, kalapált ólom

Vetkőző nő, " "

Szebényi I. szóbrászm. kiáll. Fényes A.terem.
1961. III.

MDK

Szebényi Imre

Lábtörlő nő, br.

Anya gyermekkel, br.

Kockán ülő Adika, br.

Szebényi I. szóbrászm. kiáll. Fényes A.terem. 1961. III.

MDK

Szebényi Imre

Gyermekével játszó anya, terr.

Fésülködő nő, ólom

Napozó nő, br.

Szebényi I. szóbrászm. kiáll. Fényes A.terem.
1961. III.

MDK

Szebényi Imre

Tyuketető, br.

Csukás fiu, br.

Siremlékterv, br.

Szebényi I. szóbrászm. kiáll. Fényes A.terem.
1961. III.

M.D.K.

Szebényi Imre
szobrász

„1848" annú szobra szerepel
a tárlaton.

Tibély Gábor: A X. kiállítás szobrai
Művészet, 1966. február – 18 lap

MDK

Szebényi Imre

Halászó fiu, bronz

Vetkőző nő, terr.

M.Képzőművészek ~~Ki~~ grafikai és kisplasztikai kiáll.
1960. jun. Csók Gal.

MDK

Szebényi Imre

Kariatida, kalapált ólom

Vizmerő nő, terr.

M.Képzőművészek kiállítása grafikai és kisplasztikai kiáll. 1960. jun. Csók Gal.

MDK

Szebényi Imre, Bp.

Fésülködő lány, ólom

6. Miskolci orsz. képzőm. kiáll. Herman O. Muz. 1960.

M.D.K

Szebényi Imre
szobász

„A Duna és mellékfolyói".

(vepro)

Művészet, 1965. december - 31 lap

MDK.

Szebényi Imre

Kiállitási kritika

Északmagyarország 1967 jan.25.

MDK

Szebényi Imre

Kiállitási kritika

Népszabadság 1967 jan.21.

MDK

Szebényi Imre

Vetkőző nő, kalapált ólom

Téli Tárlat 1964. Székesfehérvár

on

ját /un. horizontális paktum koncep-
etőségekhez képest jó kapcsolatokat
atalmakkal és a kisantant felé is
ug.-ban Horthy és Imrédy németo.-i
edben megegyezett a kisantant államok-
gyenjogusága elismerésének kérdésé-
kívánta a háborus készülődést. 1938.
iszterelnökkel Berchtesgadenbe repült
. területi igények támogatására. 1938.
a komáromi m.-csehszlovák tárgyaláso-
ónak. Miután az 1938. nov. 21-i né-
Kárpát-Ukrajna tervezett megrohanásá-
k el kellett állnia. § lemondott.

Szebeni Péter

és Czebe József tervei szerint épültek
a XIV. Egressy téri lakótelep házai.

Mérza László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973. 13351

2681

Szebényi Imre

szobrász, művei díszítik a VII. Lenin krt. 49. sz. a. Royal Nagyszálloda épületét.

Berza László, Bernát György, Erdei Ferencsk.: Budapest Lexikon, Budapest 1973 13351

10061

SZEBÉNYI IMRE, éremművész

Hazánkban ma körülbelül ötven művész foglalkozik hivatásszerüen érmek és plakettek készitésével. Szebényi Imre is szerepelköztük müveivel. 44.old. 1.jegyz.

SOÓS GYULA: Az utóbbi évtized magyar éremművészete / 1945-1955 / 44.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVI-LVII.évf. 1957-1958. Akad.Kiadó, Bpest. 1958

Szebényi Imre

„Kiskun tudomány"
c. vobrának fotója
a 2. oldalon

Napjaink 1967 február 1

Szebényi Imre

Szobrai szerepelnek a

IX. Megyei Országos Képzőművészeti

Kiállításon

Nyíregyháza 1967 február 1

5. old.

Szabényi Imre

Halász c. bronzszobra humoros hangvételű

Szabó Júlia: 1. Össz. Kisplasztikai Biennálé Pécs, 1967
Képzőművészeti Almanach 4; 1969, Corvina, 13. l.

----------/19-------

Tárgy:

Hivatkozási szám

Melléklet

Előadó

Szebényi Imre

Szerepelt a IX. Nemzetközi Szabadtéri Szobrászati Biennálén (Antwerpen, Middelheim Park, 1967 jún.-okt.).

Képzőműv. Almanach 1, Comima 1969, 70. l.

MAGYAR IPARMŰVÉSZETI FŐISKOLA
Budapest, XII. Zugligeti u.11-

. . . . . .

Kérésére engedélyezem, hogy a
Könyvtárát a könyvtár nyitvata
és a könyvtárra vonatkozó szab
vehesse.

Budapest, 1971. . . . . .hó. .

MDK

Szebényi Imre

Napsütésben, kalapált ólom

Balatoni nyári tárlat 1964

Keszthely, Tihany, Veszprém

MDK

Szebényi Imre

Vetkőző, kalapált ólom

Adika, br.

Uszó, alum.

Szegedi O. Képzőm. kiáll. 1964, Szeged

MDK

Szebényi Imre

Napsütésben, részlet, repr.

Balatoni nyári tárlat 1964

Keszthely, Tihany, Veszprém

MDK

MDK

Szebényi Imre

Napsütésben, kalapált ólom

Balatoni nyári tárlat 1964

Keszthely, Tihany, Veszprém

MDK

Szebényi Imre

Napsütésben, részlet, repr.

Balatoni nyári tárlat 1964

Keszthely, Tihany, Veszprém

MDK

Szebényi Imre

szerepelt a kiállitáson.

Szelesi Zoltán: Szegedi Országos Képzőművészeti Kiállitása

Tiszatáj. 1964. szept.

Szebényi Imre MDK

Szerepelt a kiállitáson

"Vizmeritő"

Borbáth Sándor: Kisplasztikai és grafikai kiállitás a győri műcsarnokban.
KISALFÖLD. 1963 nov. 13.

MDK

Szebényi Imre

Szerepelt a székesfehérvári országos téli tárlaton

olomfigurája

Cseh Miklós: Alacsony szinvonal.
ESTI HIRLAP 1964 febr. 4.

Szebényi Imre MDK

5 db. réz és ezüst érem

Mücsarnok 1953-54 IV. Magy. Képzőm. Kiáll.

Szebényi Imre MDK

Leányfej, ezüst érem

Öregasszony, bronzérem

Farravaerők, bronz érem

Műcsarnok 1955. Képzőművészetünk tíz éve

Szebényi Imre MDK

Vetköző nő, ólom

A hős elsiratása, übegmozaik

Siremlék-terv, bronz

Vizmerő nő, bronz

Műcsarnok 1959 VII. Magy. Képzőm. Kiáll.

M.D.K.

Szabényi Ynne
szobrász

„Kiskuntudomány" szobra érdi-
hesen komponált, Buró oszlopa
dekorativan motivált.

Baranyi Judit: A Tk. Miskolci Országos...
Művészet, 1967. április – 38 kep

Szabényi Imre

MDK

Tyuketetés, gipsz

Halászó fiu, gipsz

Műcsarnok 1955 VI. Magy. Képzőm. Kiáll.

Szebényi Imre MDK

Anya gyermekkel, gipsz

A nyári élet örömei /tál/, vörösréz

Vizi élet, gárgaréz

Műcsarnok 1955 VI. Magy. Képzőm. Kiáll.

Szebényi Imre MEK

Sztálin-emlékmű kapuja, vörösréz

Mücsarnok 1954. V. Magy. Képzőm. Kiáll.

Szebényi Imre MDK

Ermék

Leányfej, bronz

Aktok, ezüst

Mücsarnok 1955 Képzőművészetünk tiz éve

Szebényi Imre, szobrász MDK

Magabiztosan alakítja legesztett réclemez műveit. (1848, Kiskun tudomány, Buzó oszlop).

Rózsa Gyula: Országos Képzőművészeti Kiállítás Miskolcon 9

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1967. jan. 21.

Szebényi Imre, szobrász MDK

Kiskun tudomány c. hegesztett réztemez szobrának elemzése, ömeharonlítása.

Rajz. Repr.

Rózsa Gyula: Találkozások a Művészetben 8.

NÉPSZABADSÁG, bp. 1967. jan. 28.

MDK.

Szebényi Imre

Kiállitási hir

Bp.Rundschau 1967 máj.26.

MDK.

Szebényi Imre

Kiállitásih hir

Hétfői Hirek 1967 máj.29.

Szebényi Imre MDK

Kosztümös nő, kalapált ólom

Anya gyermekével, bronz

Műcsarnok 1962. IX. Magy. Képzőm. Kiáll.

MDK

Szebényi Imre

Vizmeritő nő, br.

Magyar -Sibylla, ólom

Siremlékterv, "

Szabényi I. szobrászm. kiáll. Fényes A.terem, 1961.

III.

Szebényi Imre MDK

Fiu hallal, ólom

VIII. Miskolci Orsz. Képzőm. Kiáll. 1964

Szebényi Imre MDK

Fiu hallal, repr.

VIII. Miskolci Orsz. Képzőm. Kiáll. 1964

Szebenyi Imre
szobrász

M.D.K

A kiállitáson 23 szobrát mutatták be. Többek között főművét a X. kép. Zőrművészeti kiállitáson is szereplő a „Duna mellékfolyói" cimű művét.

Bodnár Éva: Dr. Ósszegi Balázs és Szebenyi Imre...
Művészet, 1967. november - 44 kap.

M.D.

Szebenyi Imre
szobrász

A kiskunhalason kiállított anyagot
Nürnbergbe küldi a művész, ahol
az év őszén a Heimat Museumban
mutatják be.

Bodnár Éva: Diószegi Balázs és Szebenyi Imre
Művészet, 1967. november - 44 kap.

Szebényi Imre MDK

Tyuketetés, gipsz 17x13

Tornyai János Muzeum 1965.2o év szerzeményei

M.D.V.

~~[illegible]~~ Szebényi Imre

szobrási

A kiállításon nagyméretű szobrainak kicsinyített változatát mutatta be, pl. a a „Medgyessy halálára", a „Táncolók" A „Kiskun tudomány" cimű 2 1/2 méteresre tervezett szobrát a halasi gimnázium előtt állítják fel.

Bodnár Éva: Diószegi Balázs és Szebényi Imre. Művészet, 1967. november - 44 lap.

M.D.

Szebenyi Imre
szobrász

Kiskunhalason érettségizett 1941-ben.
Medgyessy Ferenc atyai barátsága, közel-
ről ható hatalmas erejű művészete
hatott rá.

Bodnár Éva: Dicsőnegi Balázs és Szebenyi Imre.
Művészet, 1967. november - 44 lap.

M. Dl

Szebenyi Imre
szobrász

Kőfaragó, ötvös, majd a Nemzeti Muzeumban ötvös restaurátor néhány évig: 1951-ben iratkozott be a főiskolára

Bodnár Éva: Dioszegi Balázs és Szebenyi Imre.
Művészet, 1967. november - 44 lap.

MDK.

Szebényi Imre

Kiállitási hir

Magyr Nemzet 1967 szept.12.

M.D.K

Szebényi Imre
nobrási

Kiskunhalas on venderett
kiállítást Diószegi Balázsszal.
„Büsö" (vészlet) (vegyv).

Bodnár Éva: Diószegi Balázs és Szebényi Imre...
Művészet, 1967. november - 44 lap.

MDK

Szebényi Imre

Birkózók, ólom

Gondolkodó nő, terr.

Sarukötő nő, "

Szabényi I. szobrászm. kiáll. Fényes A.terem, 1961.

III.

MDK

Szebényi Imre

Ülő nő, terr.

Ülő nő, akt, terr.

Tövishuzó nő, ólom

Szabényi I. szobrászm. kiáll. Fényes A.terem, 1961.

III.

MDK

Szobényi Imre

Évszakok, kalapált vör.réz tálca

Vizi élet, kalapált sárgaréz

A nyár, " vör.réz tál

Szobényi I. szobrászm. kiáll. Fényes A. terem
1961. III.

MDK

Szebényi Imre

Ikrek, plasztelin

Kosztümös nő, kalapált ólom

Szebényi I. szobrászm. kiáll. Fényes A. terem
1961. III.

MDK

Szebényi Imre

Fiu harcsával, kalapált ólom

Medgyessy halálára, br.

Éva-fej, kalapált ólom

Szebényi I. szobrászm. kiáll. Fényes A. terem
1961. III.

MDF

Szobényi Imre

Sakkozók, kalapált vörösréz

Gém, " "

Harcsa, " "

Szobényi I. szobrászm. kiáll. Fényes A. terem
1961. III.

MDK

Szobényi Imre

Három evezős, kalapált vör.réz

Diszajtó, " "

Szobényi I. szobrászm. kiáll. Fényes A. terem 1961. III.

MDK

Szebényi Imre

bronz érmek:

Adika portré

Harcolók

Ikrek

Szebényi I. szobrászm. kiáll. Fényes A. terem,
1961. III.

MDK

Szebényi Imre

bronz érmek:

Két fiu

Kecskés fiu

Futó fiuk

Szebényi I. szobrászm. kiáll. Fényes A. terem,
1961. III.

MDK

Szebényi Imre

érmek:

Halak és moszatok, br.

Komlólevelek, br.

Futó pár, br.

Szebényi I. szobrászm. kiáll. Fényes A. terem 1961. III.

Szebényi Imre

Szobrász.

A kiskunhalasi Thorma János Muzeumban kiállitása

Maksay László: Gál Sándor és Marosán László kiál.
Rajztanitás 1968. 1.sz.

Szebényi Imre

(1923) Dupolapolós az állatöv jegyeivel, 1960, lemezdomborítás, Royal szálló, Vízimadarak, 1960, lemezdomborítás, 50x250 cm, Alpári utcai, OTP ház., Sakkozók, 1955, vörösréz domborítás, 1,5 m^2 Pillangó utcai Munkásszálló.–

A felszabadult Budapest művészete.

Budapest, 1960 Kiállítás - katalógus. 24 l.

MDK

Szebényi Imre

szobrász

Fiatal Képző és Ipm.ek kiáll. Ernst Muz. 1955. jun.

Szebényi Imre, szobrász MDK

Kisplasztikai alkotásokat állít ki.

Cs. M.: Országos képzőművészeti kiállítás 2. l.
Miskolcon

ESTI HIRLAP, bp. 1960. dec. 10.

MDK

Szebényi Imre

Anya gyermekkel	gipsz	27 cm
A nyári élet örömei /tál/	vörösréz	45 cm
Vizi élet	sárgaréz	18x85 cm
Fyuketetés	gipsz	18 cm
Halászó fiu	"	48 "

VI.Magyar Képzőművészeti Kiállitás.Műcsarnok.
1955.Kat.47.l.

Szebenyi Imre, szobrász MDH

Hórgászfiú c. kisplasztikája látható a Nemzeti Galéria tárlatán.

Rókás Sándor: Új nevezemények 1960-61
7. l.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1962. ápr. 8.

Szebényi Imre

„1848" c. szobra a X. Magyar Képzőművészeti Kiállításon

Vigilia 1965. XI.szám 692.l.

MDK

Szebényi Imre

Sarukötő nő, ólom

Dolgozó emberek között kiáll. Ernst Muz.

1964. máj.

Szebényi Andre

„1848" c. nobra

nekrolog a X. nagy. Kép.

mův. kiállításon (emlitve)

Kortárs 1965 XII. n. 2004 old.

MDK.

Szebényi Imre

Kiállitási hir

Népszabadság 1967 máj.16.

Szebényi Imre

nobrászművén kiállítása. Kiskunhalas, Múzeum. – Ism. Bodnár Éva, Művészet, 1967. 8. évf. 11. n. 44-45. l.

Az 1967. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört. Ért. 1970. 1. sz. 68-107. l./

94. l.

Szebényi Imre

Oroszlán 1968. vörösvér 91 cm

II. Országos Kisplasztikai Bienniále
Pécs 1969.

Szobányi Imre

Harsányi fiú, 1956. kv. 28 cm

Major Művészet 1945-1969
Műcsarnok, 1969. szept-okt.

Szebényi Imre, szobrász

1967-ben a Képzőmüv. Alap táblaképfejlesztésből 27 festményt, kisplasztikai vásárlásból 28 szobrot adott a Pécsi Modern Magyar Képtárnak. Szebényi egy művel szerepel. 225. old

ROMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története Uj Szerzemények I. 219. old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, 1967. Pécs, 1968

Szebényi Lukre

Vetkőrőnő. c. ólomnobsa (emlitve)

Szekepel a X. hogy. Kép. hiv.
kiállitáson

Népmüvelés 1965 11 n. 31 old.

Szebényi Imre

Objektiv v.szubjektiv okokból hiányzó
művészek között neve említve

Németh Lajos:Reflexiók a XI.Magyar Képzőművészeti
Kiállitásról /Kritika 1968/6/

Kritikák és képek Bp.Corvina 1976 303.old.

Szebényi Imre

A fehérvári találkozón a Könnyű fémmű öt szobrászt köztük Szebényi Imrét, látja vendégül, hogy ismerkedjenek a gyárral, az alumíniummal és a technológiával - munkaközben. A találkozót a Kepző és Iparmű vészeti Lektorátus igazgatója „partizántevékenységnek minősíti, az elkészült szobrok felállítása" hoz nem járul hozzá, a szobrok a gyárban maradnak sorsuk ismeretlen

Rózsa Gyula: A Munkácsy-díj nemzedéke

Uj irás 1972/2 199 old

Szebényi Imre 1.

1923. február 4-én született Doboz / Békés megye/. Az Iparmüvészeti Főiskola után a Képzőművészeti Főiskolára járt. Résztvevője az országos a miskolci és a szegedi tárlatoknak.

Romváry Ferenc: II. országos kisplasztikai biennálé, Pécs, 1969.

Szebényi Imre

1961 -ben önálló kiállitásai : Budapest és Nürnberg. Több müvét a Nemzeti Galéria és a Modern Magyar Képtár őrzi. Tanulmányuton járt Bulgáriában.

Romváry Ferenc: II. országos kisplasztikai biennálé, Pécs, 1969.

Szebényi Imre

Továbbá járt még Németországban , Kanadában és az USA-ban . Bemutatott müve:

Oroszlán 1968 vörösrézlemez 91 cm.

Romváry Ferenc: II. országos kisplasztikai biennálé, Pécs, 1969.

Szebenényi Imre

Szobrász, aki a kiskunhalasi Thorma János Muzeum tárlatsorozatán kiállitott, mely az avantgarde törekvések neves mai képviselőinek munkáit mutatta be.

Rajztanitás 1968/1 26.old.
Dr Maksay S.: Gál Sándor és Marosán László kiállitása

Szebényi Imre

Schaár Erzsébettel együtt meghívták a Székesfehérvári Könnyűfémműbe, alumínium plasztikák készítésére.

Beke László: Schaár Erzsébet
(Corvina, 21. o.)

Szebényi Imre

„Kiskun tudomány" c. plasztikája emlékve – nem engedélyezte a kiállítása a Lektorátus vezetője.

Németh Lajos: Reflexiók a XI. Magyar Képzőmüvészeti Kiállitásról Kritika 1968/6

Kritikák és képek Bp, Corvina 1976.

Szebenyi Imre
szobász

„1848" (repro)

Földes Anna: Stop műalkotás.
Nők Lapja, 1968. szept. – 38 szám

Szebényi Imre
szobász

„1848" című szobra egy szikár
fiafialakot ábrázol. Az érc
hennénysége erződik a művön.

Földes Anna: Stop műalkotás
Nők Lapja, 1968. szept - 38 szám

Szebényi Imre, szobrászművész

Jul. 1-e óta látható a Műcsarnokban a „Művészeti Szimpozionok eredményei" c. kiállítás sorozat első tárlata, amelyek a magyarországi szobrász művésztelepek eredményeit mutatja be, 1967-ben Székesfehérváron volt az első. – Takács Gábor készített akkor dokumentum filmet. – Az öt szobrász: Laborcz Ferenc, Schaár Erzsébet, Szebényi Imre, Varga Imre és Vilt Tibor. Ők 1967 kora őszén a Székesfehérvári Könnyűfémműben dolgoztak hat héten át – bizonyára nem gondolták, hogy ők öten „szimpozion." Pedig összejöttek, sőt a munka hevében tanácskoztak is.

Stúdió 83.

1983. VII. 19. Televízió 20.55

Szebényi Imre, szobrászművész

A Műcsarnokban és a Hungexpo BNV területén aug. 14.-igláthatóaz a kiállítás, amely szobrászatunk új eredményeit mutatja be. – Kialakultak a hazai és nemzetközi alkotókkal kiegészült új műhelyek. Elsőként említhetjük a székesfehérvári Könnyűfémmű 1964-es kezdeményezését, ahol Laborcz Ferenc, Schaár Erzsébet, Vilt Tibor, Szebényi Imre és Varga Imre dolgozott együtt. Sajnos ez egyszeri alkalom maradt, nem volt folytatása, – s ezen a kiállításon Vilt és Schaár egy-egy műve jelzi a hajdani találkozó jó indítványát.

/említve/.

L. M.: Művészeti Szimpoziumok.

Kisalföld, 1983. júl. 30.

9.-old.

MDK

Szebényi Imre

Femme puisant de l'eau, br.

Exposition de Peinture Sculpture et Arts Graphiques Hongrois D'Aujourd'hui. Antwerpen, 1958.

1071
1964 MÁJ. 17.

Szeberényi Lehel

EGY KALANDREGÉNY SZÜLETÉSE

TÉMA A SÍRGÖDÖRBEN

Egy ismerősünknél szieszt-áztunk. Kellemes feketézés után végigdöltem a hencseren. Ismerősünk azt mondta, tud egy tündéri figurát, akit nekem feltétlenül meg kellene írnom. Elmondott róla jellemzésképpen egy történetet.

A halottas menet útrakészen áll. Senki se tudja, miért hát a várakozás. A pap teljes ornátusban topog, a ministráns gyerekek unatkoztukban orrukat piszkálják. A halott a koporsóban türelmesen, mozdulatlanul vár. Tán az esőt várják, hogy elálljon? Három nap óta egyfolytában esik. November van.

A harangozót és egyben sírásót várják. Tűvé tették érte a várost, nincs, ki elföldelje a halottat.

A pap méltóságára ügyelő, enyhén ájtatos mozdulattal széttárja kezét: nincs, hát nincs. Valami csak lesz. Senki se gondolta, hogy egy harangozó és sírásó miatt valaha is megállhat az élet.

Mikor ereszteni akarják a sírgödörbe a koporsót, némi rögök előre begurulnak. Mire elégedett nyögés hallszik, mint mikor valaki álmában a másik oldalára fordul. Majd cuppogó hangok lendületes hortyogásba torkollnak. Mindennek pedig olyan mélyről jövő muzsikája van, hogy az erős férfiak, a halottra gyanakodva, ijedtükben csaknem elereszti a koporsót.

De azután félreteszik egy dombra, s a ministráns keresztjével, melynek szára elég hosszú, megpiszkálják a sír mélyét. Két ember szunnyad odale: a csenevész harangozó, s annak deli apja, egy rumosüveg társaságában.

Minekutána életre kelték a két tetszhalottat, a harangozó így szóla a mélyből papjához, kinek felkent arca a maga méltóságos nemében megjelenék a borús ég vásznán:

— Te vagy az, te csibész? Hát már itt se hagysz pihennem?

A történeten mosolyogtam. Ismerősünk nemigen láthatta rajtam a belső kényszert: nem pattantam fel a hencserről, nem futottam íróasztalhoz. Csalódást kelthettem.

— Jó kis anekdota — mondtam. — De éppen nem érdekeltek az anekdoták.

— Nem csak ez az érdekes benne — mondta ismerősünk, s nem tudta megmondani, mi az érdekes.

Ismernem kellett volna Tibikét.

A rőt fényt, mely Tibike tetteit varázsosan bevonja, s amelyet én nem érzékelhettem; míg ismerősünk számára természetesnek hatott, azaz már nem is tudott róla.

Így az első történetet, mely tucattörténet volt, veszni engedtem. Nem volt elképzelésem a figuráról, akihez tartozott.

A második történetet, azt a végére hagyon, abból lesz a regény.

Közbül megjelennék Tibike feje körül a magavonta rőt fénnyel.

A HŐS SZEMREVÉTELEZÉSE

A múzeum kapujában ismertem meg Tibikét. Akkor már nem volt harangozó, kicsapták az egyháztól, de földmunkákkal annál intenzívebben foglalkozott. Ásott kutat, pincét, mellékesen persze, esténként a gyepmester mellett különmunkát vállalt, mert torkának csapján igen laza volt a tömítés, minden elfolyt rajta. Legfőképpen sírokat ásott továbbra is. Minden rendűrangú sírokat. Ezt érezte hivatásának. Ezért lelkesedett. Erre tette életét. Az ő esete volt, amire azt mondják: szerencsés véletlen. Mert kevesen vannak, akik azt végzik az életben, amihez hivatást éreznek. Ritkán találkozik a kettő; úgy, hogy a boldogság ismérvét is ide lehet vezetni. Boldog: aki munkájában örömet lel.

Tibikét is sokan irigyelték. Jóllehet, az írókhoz hasonlatosan, a mai sírokhoz ímmel-ámmal nyúlt, de megvolt az a szabadsága, hogy kedvére kotorásszon történelem előtti sírokban, s csak ínséges napokon fanyalodjék pancsermunkára a köztemető újonnan nyitott parcelláin.

Néha a mai sír is szerez örömet. S a nem várt öröm kétszeresen az.

Így ismertem meg Tibikét, ilyen kétszeres öröm állapotában. Aszott kis tenyerén parányi tárgyat mutatott fel, miként újszülöttet felmutatnak ünnepélyes megilletődéssel. Szemének tükrét bárgyú, nedves homály borította, orcáját mintha szirupos révületbe mártotta volna, vagy a tenyerén pihenő tárgyacska visszfénye verődött volna fel rá, az a zöldmázas ragyogás, némileg az idő szürke maszatával megkoptatva. Körömnyi állatfigura volt, égetett agyagból. Ezeréves talizmán.

Tibike ajkához emelte az agyagállatkát, és megcsókolta könnyes, dagályos szavak kíséretében.

— Óh, te drága állat! Hűséges társ! Ki lehetett a gazdád? Szép volt? Csúnya volt? Árva volt tán, s bújdokolnia kellett? Volt-e, ki megsírassa?

Körül elfordultak és kuncogtak. Tudták Tibikéről, hogy az alapozáson már túl van. Délelőtt tíz óra volt. Tudták, hogy a kettős öröm örömére totál leszopja magát. Estére a szűk sikátorban tántorog, és nem ismer meg senkit.

Az ötödik féldeci után a belső egyensúly-vesztés első jele mutatkozik. Tibike morfondíroz: dalmát-e ő, miként a neve mutatja, avagy török származás — a koponya szerint, mely kopasz és csúcsos. Vézna ujjaival körüllépi, akár a szabó méricskéli a derékvagy mellbőséget. Vézna és szakavatott ujjakkal. Gyakorlott ujjakkal. Egy »z« betűt kellene csak közbeszúrni, és akkor a nevének is meg lenne a török jelentése. Úgy lehet, a »z« betű ott is volt, csak idővel kikopott, mint egy rossz fog.

Tibike sok koponyát hozott fel a föld rétegeiből, ujja közt forgatván, miként a Hamlet sírásója. Bolygatott négyezer éves álmokat a rézkor ködlő mezőin, eraviscus koponyát emelt a Nap felé, és római fosszíliákat csalogatott elő az Elysium derengő ligeteiből.

Tibike feje hasonlít azokhoz a csorbafogú, hiányzó állkapcájú, földes koponyákhoz, melyeket ásójával kifordított, s melyeket az idő nemcsakhogy simára gyalult, de már meg is rágott.

Tibike babkaró-szerű nyakára egy négyszázéves török koponyamaradvány lett felcsavarozva.

A hatodik vagy hetedik féldeci után égre emeli pillantását, melyben a túláradó lelkesültség könnye rezeg, s elmondja a koponya-monológot. Feltartja magasba két tenyerét, mintha azt a rézkori koponyát mutatná fel, melyről egy kocsirakomány követ kellett előbb letakarítani. Fogja a gondolatbeli koponyát, s nagy és mutató ujja ágasában a féldecis pohár szorong.

— Uram, oldd meg nyelvét, oldd meg, hogy beszéljen. Szólalj, koponya! Szép ember voltál? Mert a koponyád szép. Milyen ember voltál? Csudálatosan magas a homlokod, ajakad előre ugró. Látom az embert, aki voltál...

Nagy, cuppogó csókokat csattant a tenyere közé, könnye belecsorog a pohárba.

— Ember! Miért kell téged háborgatnom? Miért? Bocsáss meg drága, kedves ember!...

A tizedik fe'é régészeti élményei zavaros kavargásban törnek fel.

A sokféle gazda mellett, kik között voltak tudósok és dilettáns megszállottak, beleháborodott az archeológiába. Olyan lett, mint az őrült szerelmes, ki se lát, se hall. Beleyakul szerelmének tárgyába. Igazán azt se isme., csak az érzés lángol mámorító tűzzel. De e mákony kell Tibikének, ez jó, ez gondolatterelő. Két mákonya van Tibikének: a régészet, mint gondolatterelő, s a tütü, mint gondolatfelejtő. Boldog ember, akinek két mákonya van.

— Mondom az öreglánynak, hozok én valamit. Nagy tudós volt az öreglány. Kenderzsinórt hozzon fiam, azt mondja az öreglány. Hozom neki, megcsavarja, belenyomja a gyurmába, rihtig igaza volt. Nyolcvanéves volt a vénlány. Hát kérem a sírban durva kenderszőttes volt. Már abban a rézkorban. Mellette volt a rézár, rézfonal a dereka körül, gyönyörűséges gyöngyök szétgurulva, mészkő gyöngyök. Tibike, szedje ki! Csókoltam a koponyát, és sírtam. Ember, a szívedet mutasd! Sírtam, és a hitem erősödött. Rózsika, még egy kört az uraknak.

— Sok lesz, Tibike.

— Maga csak ne szóljon bele. Magának ehhez semmi köze. Magát nem azért állították ide, hogy beleszóljon a dolgokba...

Hirtelen nem tudja, miért állították ide Rózsikát. Rózsika pedig nem segít neki, jobb, ha nem szól, bármit mond, úgyis rossz lenne. Ismeri a fázisokat. Ez a kötekedő fázis.

Tibikének eszébe jut megint Rózsika, és azt mondja:

— Magát azért állították ide, hogy kiszolgálja a vendéget. Nem pedig, hogy belebüsse a dolgokba az orrát.

Rózsika úgy tesz, mintha nem is látná, nem is hallaná Tibikét. Javában töltögeti a szilvákat az uraknak.

Tibikét e bevált módszer valóban eltéríti Rózsikától. Merev, szanaszét álló ujjait a szívére helyezi.

— A sok sírt feltártam, s a hitem erősödött. Erős a hitem, uraim. — Hangja a megindultságtól bicsaklós. Tibike mélyre szívja a cigarettafüstöt, és mélyre szívja a dolgokat.

— Paplaki úrral együtt sírtunk. Mind az egész bronzkori falu fel lett dúlva a buldózerrel kérem. Ötvenkilencben, kérem. És kérem, az első kocsinál is ott voltam. Még egy kört, Rózsika. Hű, de nagyon vigyáztunk rá. Méteres vattába csomagoltuk. Irinyó-pirinyó agyagkocsi volt kérem. És uraim, az én hitem mindig erősebb lett. Ott voltam a Paplaki úr halálos ágyánál. Krumplit kért. Megmondta előre, hogy két év múlva meg fog halni. Tibike, két év múlva meghalok, így mondta. Bizonyisten: Egy régi naptárból kiolvasta kérem. Abban benne volt, ki meddig él, meg minden, hogy mi lesz. A csillagok állásából kiolvasta kérem, az egy csudálatos. És úgy lett, ahogy megmondta. És kérem, az én hitem tovább erősödött. Másfél év múlva, mikor kiástam, a bajusza megvolt, a haja megvolt, az inai megvoltak. Paplaki bácsi, nézzen rám!... És sírtam, uraim. Az én hitem akkor olyan nagyon erős lett, uraim!

Tibike zokog. Könyöke lesodor egy poharat. Mindenki odanéz. Rózsika fejét csóválja.

Tibike letörli öklömnyi könnyeit, s átcsap a lázadás fázisába.

Semmi se jó. A templomból kirúgták, mert odavitte a népeket, hogy lássák a benne levő régiségeket, és mert összeveszett azzal a bojnyik pappal, aki sajnálta tőle azt a kis borravalót, amit a népek adtak. Azon vesztek össze, hogy ő megmondta, reflektort kell fölszerelni, mert sötétben nem látnak semmit. De ez csak ürügy volt, mert a borravalót sajnálta.

Rózsika elmondja a szélről álló úrnak, hogy Tibike több ízben az oltár szőnyegén aludta ki magát. Belesúgja az úr fülébe.

S a mostani állapot egyenesen tűrhetetlen. Kibontották az őskeresztény kápolnát, tönkremegy a mozaik. Mert kérem, ebek harmincadján a sok szép régi emlék.

— Az a piszok ringyó — ordít Tibike magából kikelve, öklével a márványra csap — azt meri állítani, hogy a honfoglalás egy nagy humbug. Uraim, én megfogtam, ami a kezem ügyében volt. Egy római sírkövet fogtam meg, uraim. Én felemeltem, uraim, a római sírkövet. Ne, ne Tibike, ha istent ismer, ne, ne! Ugye most ne, ne! Uraim, én letettem a sírkövet, de így reszketett a kezem. Azt hittem akkor, hogy a sittet nem úszom meg.

A tizedik féldeci után Tibike haláljózan lesz. Olyannyira, hogy összefüggően elmondja a városka történetét az uraknak.

— A napórára is ki tette fel a bronztűt? No ki? Tibike bizony, Tibike, uraim. Ki az, aki úgy ismeri a pincéket, mint a tenyerét? Az bizony Tibike. Öt óriáspince uraim a templomhegy alatt, sok-sok kilométer kacskaringó. Húsz méter szikla fölötte, bizony uraim. Én úgy elmegyek azokba, a szemem behunyom. Volt ám bor hajdan annyi, hogy hordó nem volt elég, kivájták a sziklát, abba erisztették a bort. Abba fürödtek. Máma meg szomjan halhat az ember. Híre sincs a dombokon a szőlőnek. A vozárok voltak a szőlősgazdák munkásai. Aztán télen nem erisztették haza őket, ássál kutya, pincét. Aztán, mikor letellett nekik az évük, ásattak velük egy nagy gödröt, odaállították őket, s pif-puf, belelődözték... Ne kelljen fizetni.

Itt Tibike homályosan érzi, hogy emlékei a régi időkről már nem egész megbízhatóak. Ezért töprengve megáll, sőt kiegyenesíti mellét, derekát, megmozgatva nadrágszíját, mint aki nyújtózkodik, és belerázni igyekszik magát a nadrágjába, hogy azért is embernek mutasson. Homályosan érzi, hogy újkori és régi furcsamód összekeveredik benne. Ezért dünnyögve tesz erős elhatározást, hogy katonás huszárvágással szétválassza a kettőt. Ám a dolog sehogyse megy.

— Hát belelőtték őket — motyog, fogja a márványt, mert el akar tőle távolodni. — Eh — legyint —, magam láttam.

Majd felordít, csendes szendergésből hirtelen.

— Urak!!

Tovább nincs. A fuvarosok és szénrakodó munkások megfogják Tibikét, és kiviszik a levegőre. Tibike kalimpál és zokogva kiáltoz.

— De urak! Az én hitem erős! Kutyaerős!...

ÉS IME: A REGÉNY

Elmondom a második történetet, a regény magvát.

Tibike még Tibor volt, és még éppolyan hetyke és izmos férfiú, mint mindazok, akiket katonának vittek.

Jó formájú, jó arcú felesége volt Tibornak. Három kiskorú gyermeke volt tőle. A legkisebb már kezdte kimondani az »er«-reket, és Tiborra hasonlított. Leánygyermek volt.

Tibor nem akart katona lenni. Nem akarta látni a háborút. El akart szökni a háború elől.

Amikor Kassát bombázták, el is szökött. A behívó már nem találta otthon.

— Rajtam ugyan nem fognak ki — mondta. Fütyörészve átlépett a sövényen, amely, miként valamely játékkerítés, az ország határa volt.

Nyakában a vándortarisznya, egyik helyről a másikra vándorolt a háború elől. Könnyedén átlépte a játékkerítéseket, kalandokba bocsátkozott és azt hitte, maga mögött hagyta a háborút. De aztán tovább kellett mennie, mert a háború mindig utólérte. Egyszer észrevette, hogy ahová megy, már ott találja Hitlert. Gyorsan továbbment és ott is ott találta.

— Teheránba megyek — mondta —, és Törökországba.

Tibikének már korábban is voltak álmai, midőn úgy tűnt, hogy ismerős helyen jár, ahol valamikor mintha már lett volna. Ez a hely egy török város volt. Nappal is hallotta, hogy szólítják és hívják az ősök. Érezte, hogy húzza egy titokzatos erő Törökországba, amely erőnek hatalma van rajta. Ez bizonyossá tette abban, amit amúgy is gyanított, hogy ő ősturáni fajú.

Elindult, hogy a határt átlépje. Ez is olyan volt, mint egy álombeli könnyű úszás. Már csaknem átlépte. Álomban is van, hogy futás közben meggyökerezik a lábunk. Akkor, amikor üldöznek. S akkor, nagy szorongattatásunkban előlép a tudatalatti ébrenlét, melyet álombéklyóit levető akaratunk mozgat. Kívülről úgy vezetjük az álom menetét, hogy az üldözők könnyűszerrel megsemmisítetnek.

Tibikét az SS-tiszt visszafelé kísérte. De aztán bezuhant a szakadékba, pedig Tibike éppencsak hozzáért. Tibike látta, hogy az agyveleje rezeg a sziklán, mint a meleg marhavelő.

Ezután Tibikét becsukták, de más bántódása nem lett. Lehet, hogy ez előtte volt, és utána történt az az eset. Álomban a dolgok megcserélődnek. Tibike türelmesen várta a börtönben a halált, és ráírta tintaceruzával a börtönajtóra, hogy: »Kis lak áll a nagy Duna mentében.« De Tibikét nem végezték ki. Egy gyűlésre került. A gyűlésen Csia Sándor beszélt, Szálasi szárnysegédje. Tibike felkiabált Csia Sándornak, hogy ne németpártian beszéljen, hanem turáni érzelműen.

Csia Sándor ránézett Tibikére, hogy ki ez az okos ember, és azt kérdezte:

— Maga nem a János bácsi fia?

— De bizony, az vagyok — mondta Tibike.

— Maga ugye elkísér engem, máshová is?

Tibike, mióta ez a forgószél kerekedett, mindig kifele igyekezett a szélek felé. Azt hitte, arra van a kiút. De most észrevette, hogy nagyonis bekavarta őt a vihar, s már hiába igyekszik kifelé, újra berántaná, sőt a tizenkettes erősségű forgó, mely háztetőket röpít tova, őt is felkapná, s odamázolná egy fához. Képtelenség egy gyönge falevélnek áttörni a forgószél őrületesen örvénylő gyűrűin. Ennek csak az oktalan vág neki.

De ott, ahol közepe van a tornádónak, azon a kicsi ponton, ott szélcsend van. Azt mondják, ijesztő szélcsend. Fölötte az égbolt olyan kék, mint a legszebb kék. Azt mondják, ijesztő az a kék. Azt mondják, ez a tornádó szeme.

Tibike a Königsplatzon közelről látta Hitlert. Beleért a lélegzete Tibike arcába. Hitlernek szép, bársonyos hangja volt. Nem kiabált úgy, mint a filmeken. Belevágott néha a szavába, de nem kiabált. A Barna Házban volt a főhadiszállás. Hitler annyira volt Tibikétől, mint mondjuk ebben a szobában két ember beszélget. Mit mondjak? Mint az az úr, aki a poharát éppen a szájához teszi, a hamismárvány-pult túloldalán. Annyira állt Hitler Tibikétől.

Tibikét úgy vette körül a háború, mint a kicsiny rézkori agyagkocsit a méteres vatta.

Mikor vége lett a háborúnak, Tibike elégedetten így szólt:

— Én aztán kicsúsztam a háború kezéből. Nem sokan vagyunk ilyenek.

Tibike sok emberrel találkozott; mindenki áldozata és károsultja volt a háborúnak.

Tibike kivétel volt. Elégültséget érzett. Megvolt a háza, megmaradtak a hozzátartozói is. Sőt, még inkább szaporodtak.

Tibikének még három gyermeke született, míg a háború elől vándorlásban volt.

— Mikor születtek ezek a gyerekek? — kérdezte Tibike a feleségétől.

A jó formájú, jó arcú asszony csodálkozott: hogy lehet ilyet kérdezni. Egy gyerek akkor születik, amikor születik, máskor nem születhet.

Tibike megpróbált utánaszámolni, de semmire se jutott. Lelkébe valami furcsa költözött, s ahogy az utcán járkált, kóbor kutyához hasonlított.

Tibike nem volt benne biztos, hogy az első három gyerek is az övé. Kettőben nem volt biztos, de a kislány, aki a tizedik életévébe lépett, rá hasonlított. Ezt az egyet elhalmozta majomszeretettel.

De ez is inkább az anyjához húzott.

Néhány héttel Tibike hazaérkezése után, és azután, hogy kihirdették a háború befejezését — a kislány az anyjával egy nyugdíjas vasutasnál hált. Az egyik ágyban az anya aludt a szeretőjével, a másik ágyban a kislány a vasutassal. Mikor a kislány szipogni kezdett, az anyja rászólt:

— Hagyd csak, nem olyan rossz az.

Három napig erről beszélt a város, mert bírósági ügy lett a dologból, és mert minden csoda három napig tart.

De vannak háborús sebek, melyeket sohase lehet kiheverni.

Izsák József rajza

Amerika hetedik legbefolyásosabb embere

nyugalomba vonul

Egy érdekes esemény irányította rá a minap a világ figyelmét Amerika hatalmasságainak egyikére: a *Time* című képeslapra és az azonos nevű kiadóvállalatra. Váratlanul közölték, hogy Henry *Luce*, a vállalat kiadásában megjelenő lapok főszerkesztője és a sokszoros milliomos vállalkozás fő részvényese nyugalomba vonul.

Eisenhower, Amerika legutóbbi republikánus elnöke, aki maga is sokat köszönhetett a Time-birodalomnak, Luce-t »igazán nagy amerikainak« nevezte. Winston *Churchill*, a világháborús évek angol miniszterelnöke pedig a görög hajómilliomos, *Onassis* »Christina« nevű jachtján egy fedélzeti eszmecsere során az Egyesült Államok *hét legbefolyásosabb embere között* említette a Time főszerkesztőjét. Kétség sem fér hozzá, az utóbbi évtizedekben nemigen akadt még valaki, aki oly érezhetően befolyásolhatta volna az amerikai közgondolkodást és oly markáns vonásokat rajzolt volna az Amerikáról alkotott képre, mint éppen ő. Végtére is

minden harmadik család

hétről hétre rendszeresen megvásárolja a Luce-féle nyomdatermék valamelyikét, s a példányszámból ítélve tizenkét év óta az amerikaiak 94 százaléka ismeri a Time-ot. A lap negyvenéves pályafutása alatt megsokszorozta példányszámát, s az első esztendő 12 ezer példányával szemben manapság hétről hétre tizenkét és fél millió Luce-féle lapot ontanak magukból a rotációk. Jóformán nincs a világon olyan eldugott hely, ahová egyik-másik kiadványa el ne jutna. A Time 3,3 milliós példányszáma, a kiadó orgánumainak ranglistáján csak a második helyet biztosítja, az első a *Life*-é, amelyet 7,7 millió példányban nyomnak. A *Fortune* havonta jelenik meg, viszonylag kis példányszámban (340 ezer), de befolyása igen nagy, cikkei és tanulmányai főleg az amerikai és a világgazdaság témakörében mozognak. A *Sport Illustrated* (heti 1 millió példányban) a »négy nagy« egyike, de ezenkívül építészeti, lakberendezési folyóiratot is adnak ki, könyveket jelentetnek meg (a hatvanas évek elejéről való adat szerint évi 4 millió kötetet dobnak piacra), sőt négy televíziós adóállomása is van a cégnek, s ezeknek az adásait több mint kétmillió család nézi rendszeresen.

Egyetlen emberöltő alatt ekkora birodalmat teremteni nem csekélység, s a birodalomépítés Henry Robinson Luce üzleti képességeit dicséri. Már kisgyermek korában nagyságról és hatalomról ábrándozott Kínában, ahol missziónárius szülők gyermekeként 1898. április 3-án látta meg a napvilágot.

Újságíró pályájának első polémiája életre szóló barátságot eredményezett, attól kezdve Briton *Haddennal* szőtte terveit, egy olyan lapról, amely *más* lesz, mint a többi és meghódítja számukra Amerikát. A húszas évek elején sorra látogatták New York, Baltimore és Chicago elökelő klubjait, s a pénzemberek, vállalkozók garden-party-in próbáltak támogatókat szerezni a tervezett laphoz. Százezer dollárra volt szükségük, 86 ezret tudtak összehozni. A legnagyobb összeggel William L. *Harkness* felesége járult hozzá a vállalkozáshoz. *Húszezer dolláros* csekket nyújtott át a két fiatalembernek, miután Cleveland*ban végighallgatta szenvedélyes előadásukat. Utóbb elmondta, hogy végig egyetlen szót sem hallott az előadásból, mert hallókészüléke ki volt kapcsolva, de megragadta őt a két fiatalember lelkesedése és akadályt nem ismerő lendülete. Az öregasszony, úgy látszik,

az érzelgős pénzemberek

ritka fajtájához tartozott, de a történet folytatása már nem a romantika világába való. Az 1929-es világválságban elégett a vagyona, a 20 ezer dolláros befektetés viszont egymillió dolláros értékké nőtt az évek során, s így gondtalan öregkort biztosított Harknessné asszonynak.

A Time, amely az első években a csőd szélén táncolt, mégiscsak befutott, s aki 1923-ban 50 dollárért vett részvényt, 38 év alatt 10 ezer dollár osztalékot zsebelt be, miközben papírjának értéke felment 16 ezer dollárra. A cég vagyona meghaladja a 230 millió dollárt, s évi bevétele magasabb az alaptőkéjénél (1960-ban 287 millió). A negyvennyolc emeletes újságpalota csupán töredéke ingatlanainak. Ezenkívül saját *papírgyárral* rendelkezik a részvénytársaság, sőt akkora *erdővel*, mint amekkora Rhode Island állam. A Time-konszern felemelkedése nemcsak az alapító üzleti képességeit bizonyítja, hanem azt is, hogy tudja, mire kíváncsi az olvasó. Az újságírásban műfaji és nyelvi szempontból iskolát teremtett. Hatalmas tudósítóhálózatot épített ki — több mint félezer helyszíni tudósítójával a két nagy amerikai hírügynökség után a harmadik helyen áll —, s kialakította az úgynevezett »*team-journalism*«-ot. A tudósításokat a szerkesztők dolgozzák fel, írják át, egységes stílusban, s a tudósító csak a lap megjelenése után látja, mi lett az anyagából: önálló story, vagy egymondatos hír, esetleg be sem került a számba. Ez a sajátos stílus azonban nagy veszélyeket rejt magában. Az amerikai újságírás egyik korifeusa, Edmund *Wilson*, tanulmányában nem éppen a leghízelgőbb véleményt vetette papírra: »A Time világképe egy *iskolásfiú mentalitását* tükrözi, amit óriási tudományos apparátussal körít. Azt a benyomást kelti, mintha az emberi nem múltbeli és jelenlegi erőfeszítései csupán *jelentéktelen kis botrányokat* eredményeznének, amelyekről sok ellentmondó részletet tudunk meg a lap szerkesztőitől, akik úgy csevegnek olvasóikkal, mintha bárban ülnének velük egy koktél mellett.«

Bárpult melletti csevegéseknél természetesen nem túlságosan érdekesek az események mélyén meghúzódó társadalmi és gazdasági okok, eltűnnek a bonyolult összefüggések, s maradnak — a pletykák. A *Spiegel* pár év előtti nagy cikke dicsérőleg írta a Luce-féle sajtótermékekről, hogy ezek

szellemi mellékletei a Coca-Colának,

Marilyn *Monroe*-nak és a dollárdiplomáciának, de ez voltaképpen kritika, mert kiderül belőle, hogy egy leegyszerűsített, vásárian kimázolt és végtelenül erőszakos életfelfogás szolgálatát vállalta Henry Luce. Szülei *missziónárius elhivatottsága* tölti el őt is, csakhogy nem vallási hitet terjeszt, nem az ó- és újszövetséget hirdeti, hanem *az amerikai életforma apostolává* szegődött, s csillogó körítésben *szellemi sivárságot* tálal fel. Egyik bírálója szerint a Time »oxfordi akcentusú demagógia«. S ha megemlítjük, hogy a Time és a Life az úgynevezett China-Lobby legfőbb támasza, s Luce orgánumai indították el azt a szégyenletes agitációt, amely a *McCarthy*-féle kommunistaellenes boszorkányüldözésben jutott csúcspontjára, akvének vallja magát — úgy látszik az üzletember fölébe kerekedett a politikusnak, mert megértette, hogy harcos antikommunizmusa, szélsőséges nézetei valahogy *egyre kevésbé* illenek bele a mai, megváltozott világképbe. Önként lemondott trónjáról, ámbár a részvények 16 százalékát magával vitte, s helyét Hedley *Donovan* foglalta el a főszerkesztői székben, akit *liberális* gondolkodású újságírónak ismernek Amerikában. Úgy látszik, az idők változását a Time *is* érzi.

Zala Tamás

GALOPPVERSENY
vasárnap du. fél 2 órakor
MILLENNIUMI DÍJ

Kik uralkodnak a Fleet Streeten

Londonban körülbelül 400 újság, hetilap, képes magazin és folyóirat jelenik meg és ezek közül a legtöbb egy utcában, a *Fleet Streeten* készül. Az angolok gúnyosan »*Tinta utcának*« nevezik a Fleet Streetet. Mások *Kings Crossnak* titulálják. Az előbbi gúnynév a szakmára vonatkozik. Az utóbbi elnevezés London újságkirályának neve nyomán ment a köztudatba. A 63 éves Cecil *King* ugyanis ennek a birodalomnak az egyik fejedelme. 320 újság és kiadvány tartozik az általa vezetett sajtó-tröszt, a *The International Publishing Company tulajdonába*. A maradék fölött egy konzervatív alkirály, Max *Beaverbrook* sajtólord cége uralkodik.

Ebben a két kézben összpontosul csaknem minden nyomtatott betű a szigetországban. Azok a polgári lapok, amelyek még elvétve az önállóság útját járják, halálra vannak ítélve. Most nem kisebb újság, mint a *Munkáspárt* napilapja, a *Daily Herald* ment ilyen látványosan tönkre. Ennek az újságnak 1 millió 320 ezer olvasója volt naponta, mégis erősen deficites volt. A Daily Herald lemaradt az üzleti versenyben. A Munkáspárt lapja a nagy kapitalista sajtótröszt kezébe került. 1961-ben a megállapodás szerint a tröszt kötelezte magát, hogy még *hét évig* kiadja a Munkáspárt lapját. A lap azonban annyira rosszul ment, hogy az új tulajdonost felmentették e kötelezettsége alól. A Munkáspárt nagyhagyományú lapja, a Daily Herald csak az őszi választásokig jelenik meg. Utána — abban a pillanatban, amikor a párt valószínűleg megnyeri a szavazatok többségét és uralomra kerül — a Daily Herald megszűnik. Egy vadonatúj lap indul helyette *The Sun* címen (»*A nap*«). 34 esztendő óta ez az első *új* napilap Angolországban.

Mr. King, aki a neve szerint is királynak született, természetesen nem tagja a Munkáspártnak, de nem tagja a Konzervatív Pártnak sem, mint a 84 éves Beaverbrook, Mr. King egyszerűen üzletember, minden idegszálával érzi, hogyan lehet a sajtóból pénzt csinálni. Olyan lapok tartoznak a keze alá, mint a naponta *ötmillió* példányszámban megjelenő *Daily Mirror*, vagy a két és fél milliós példányszámú *Daily Mail*, azután a *The People* és a *Sunday Mirror* című vasárnapi lapok — mind a kettő *ötmilliónál több példányban* jelenik meg. Ezek a »*nagy menők*« a cég tulajdonába tartozó 320 sajtótermék között. A tröszt hatalma kiterjed azonban a szigetországon túli területekre is. Még Nigériában is van újságjuk (*Daily Times*), sőt Ghanában is megvettek egy lapot (*Daily Graphic*). És említsük a londoni sajtókirály még egy ügyes fogását: a televíziós társaság, az *Associated Television* részvényeinek 28 százaléka a King-tröszt tulajdona!

A Beaverbrook újságház fő vállalkozásai: a *Daily Express* (4 és fél millió példányban naponta), a *Sunday Express* (ugyanennyi példány vasárnaponként) és az ugyancsak nagy példányszámú *Evening Standard*. A fő lapot, a Daily Expresst, a királynő férje, *Fülöp* herceg nemrégiben így jellemezte: »*átkozottul förtelmes újság — tele hazugsággal, botránnyal és kitalált mesével; egy rosszindulatú lap*«. Az idős lordot azonban mindez nem zavarta, hogy egy kis könyvben (1962-ben jelent meg) *Jézus Krisztus működéséhez hasonlítsa* a maga propaganda munkáját. (Lord Beaverbrook neveztes könyvének címe: *The Divine Propagandist.*) Riportereinek melegen javasolja ebben a könyvben, hogy úgy írjanak, ahogy Krisztus beszélt. Mert: »*az ő mondatai rövidek voltak és egyszerűek; ő volt a legnagyobb propagandista, akit a világ ismert*«. És mi a Beaverbrook lapok feladata? Ugyanaz, mint a tanítványoké volt: »*Hirdetni kell az emberiségnek, hogy már ezen a világon is boldogok lehetnek és ezáltal elnyerik az örök élet jutalmát*«.

Ennyi ájtatosság már a *New Statesmannek* is sok volt. Kommentárja: »*Lord Beaverbrook szemszögéből Jézus története nem egyéb, mint a folyamatos sikerek nagy sztorija. A keresztrefeszítés ugyan bizonyos visszaesést jelentett ebben a sikersorozatban, de a feltámadás mindent rendbehozott. Utána Jézus tanításai majdnem úgy elterjedtek, mint a Daily Express példányszámai.*«

A *Beaverbrook Newspapers* cég az angol sajtó 19 százalékát tartja a kezében, ami a példányszámot illeti. Tartalmáról pedig az itt idézett szellem tanúskodik.

(vámos)

Springer úr birodalma

Nyugat-Németországban összesen 1418 napilap és mintegy 300 hetilap jelenik meg. Példányszámuk valósággal *álomba ringatja* a többi nyugat-európai ország kiadóvállalatait: a *Hör zu*-t hetenként több mint négymillió példányban dobják az utcára, a *Bild Zeitung* mindennap három és fél millió példányban hagyja el a nyomdát, a *Stern* a *Quick* és a *Revue* egyenként megközelíti a másfél—kétmilliót.

De ez a nagy változatosság *nem egyéb látszatnál*. A nyugatnémet lapok 80 százalékát *néhány üzletember ellenőrzi*. A legnagyobbak között is a leghatalmasabb Axel *Springer* — sajtóberkekben csak egyszerűen *Cézár* — egymaga *több mint 15 milliós példányszámú újságbirodalmat igazgat*. Övé a Hör zu, a Bild Zeitung, a *Die Welt*, Nyugat-Berlin legelterjedtebb napilapjai, a hamburgi sajtópiac. Springer személyes jó barátja *Adenauer* volt kancellárnak, lapjaiban az ő nézeteit igyekszik népszerűsíteni.

A legnagyobb üzletet Springer számára a Hör zu című hetilap főszerkesztője, Eduard *Rhein* szervezte meg. Rhein feltalálta a megrendelésre és *méretre készített folytatásos regény műfaját*. A technika igen egyszerű: a szerzőnek nincs egyéb feladata, mint röviden, kiagyalni a történet vázlatát. Ha a lap eladása valamelyik tartományban csökken, a következő folytatás színhelyét *át kell tenni* az

től, Springertől *életre szóló szerződést kapott* és a hetilap minden eladott példányszáma után *egy pfennig jutalékot*. Ennek révén Rhein ma Európának talán *legjobban fizetett főszerkesztője*: heti jövedelme eléri *a 40 000 márkát*.

A Springer-birodalmon túl kezdődnek *az »újság-középüzemek«*. A nagyhatalmú Cézárral *Burda, Bauer, Kingler* és *Nannen* nem kelhet versenyre.

És az ellenzéki sajtó? A szociáldemokrata lapok esztendők óta *fokozatosan hanyatlanak*. A legnagyobb példányszámú ellenzéki lapok Hamburgban jelentek meg (*Hamburger Echo — 300 000 példány*) és Nyugat-Berlinben a *Telegraf (félmillió példány)*. Ahogy azonban a Szociáldemokrata Párt fokozatosan feladta ellenzéki magatartását, előbb a külpolitikában, majd a belpolitikában is közeledett a CDU-vonalhoz, *úgy omlottak össze lapjai:* a Hamburger Echo példányszáma csaknem *tizedére csökkent*, ma csak 37000 példányban jelenik meg, a nyugat-berlini *Telegraf* pedig olvasóinak *négyötödét veszítette el* és most 93 000 példánynál tart.

Azt jelenti-e ez, hogy Nyugat-Németországban nincs létjogosultsága az ellenzéki sajtónak? Válaszként elegendő a *Der Spiegel* példájára utalni: 1961-ben 430 000 példányban jelent meg és ma, miután végigvívta harcát *Strauss* egy-

Átalakul az Express?...

A francia baloldali polgári értelmiségiek kitűnő hetilapja, az *Express* választ előtt áll: beszünteti működését vagy át kell alakulnia. A hetilapot 1953-ban alapította Jean-Jacques *Servan-Schreiber* és egy időben, különösen *Mendès-France* miniszterelnöksége korában vezető fóruma volt a francia belpolitikai életnek. A negyedik köztársaság után azonban a lap elveszítette politikai kapcsolatát, megszűntek fő információs forrásai, s olvasótábora évről évre csökkent. A konkurrencia is növekedett: a *France Observateur* balról, az *Aux Ecoutes* és a gaulleista *Le Nouveau Candide* jobbról kezdte ki olvasótáborát. Servan-Schreiber most azzal a gondolattal foglalkozik, hogy átalakítja lapját és a polémia helyett az információra helyezi a nagyobb súlyt. Fivérét az Egyesült Államokba küldte, hogy a *Time*-ot tanulmányozza. Az új L'Express a Time és a hamburgi *Der Spiegel* keveréke lenne...

Hírek szerint folyamatban vannak a pénzügyi tárgyalások a francia újságkirállyal, Jean *Prouvost*-val is.

Prouvost tulajdonába eddig a következő lapok tartoznak: az 1 millió 620 ezer példányszámú *Paris Match*, a havonta 1 millió 200 ezer példányban megjelenő *Marie Claire* című női folyóirat, a *Télé—7—Jours* című televíziós hetilap (példányszám 1 millió 300 ezer), azonkívül a *Figaro* részvényeinek 49 százaléka. Prouvost hajlandó átvenni és átalakítani az Expresst. Egyik feltétele azonban: *az eddigi tulajdonos-főszerkesztőt is »kapcsolni« kell az áruval*...

A kutya fülét!

A nyugati világ lapjaiban megjelent egy fénykép, amely Johnson elnököt ábrázolja a Fehér Ház pázsitján két kutyával. Az egyiket a nője »általános felháborodásról« nyilatkozik. Willy Judy országos hírű kutyaszakértő megállapította, hogy az elnök fülfogása veszélyezteti a kutya hallását. Egy levélíró (teljes névvel) azzal fenyegetőzik, hogy még az élete árán is meg fogja húzni az elnök fülét.

A kutya-ügy után a New York Herald Tribune közölte azt a karikatúrát, amely Johnson és egyes amerikai üzleti körök viszonyára céloz

két fülénél fogva húzza. Vendégei vidáman nézik a jelenetet, a kutya kevésbé. Pofáján fájdalom tükröződik.

Az Egyesült Államokban és Angliában példátlan felháborodást keltett a kép. A kutya fülei sok-sok ezer szavazatot vesznek el Johnsontól a legközelebbi választáson. Allen Gisch, az »Állatok kínzása ellen harcoló« testület elnöke Washingtonban elmondta, hogy a kép megjelenése után háromszáz tiltakozó levelet ka-

A hullám átterjedt Angliára is. A sok milliós példányszámban megjelenő Daily Mirror olvasói százszámra küldik a leveleket. Főképpen a nők támadják élesen az elnököt. Dorothy Roworth azt javasolja, hogy tiltsák meg az elnöknek a kutyatartást. Mrs. Batesnek nincs más vágya

A SZEBÉNYI ÁSATÁSOK

Az utóbbi évek legjelentősebb népvándorláskori ásatása kétségkívül a szebényi (Baranya megye) avar sírmező feltárása. Az ásatás 1935 szeptember 30-tól október 24-ig tartott. Az azóta eltelt idő nagyrésze a leletek múzeumi rendezésével telt el s így ez a rövid beszámoló még nem az anyag tudományos közzététele, nem is előzetes jelentés, hanem csupán rövid tájékoztató. Célja az volna, hogy a múzeum kutatótevékenységének eredményeiről tájékoztassa az érdeklődő közönséget és az illetékes kulturális és közigazgatási hatóságokat, akik a nehéz időkben erkölcsi és anyagi támogatással teszik lehetővé, hogy ez a nagymultú nemzeti intézményünk annak a fontos hivatásának továbbra is megfelelhessen, hogy a Magyar Történeti Múzeum munkája és a művelt magyarok között megtartsa és elmélyítse a kapcsolatokat.

Az avarság, mint pusztai lovasnomád nép először Magyarország füves területeit foglalta el, mert itt találta meg nomád életformájának feltételeit. Erdős-dombos területeinken csak később jelenik meg, még hozzá feltevésünk szerint politikai kényszer következtében. Szebény határa dombos-völgyes táj, a vidéket a föld megmunkálása előtt erdő borította. A sírmezőről *Dombay* János pécsváradi adótiszt értesítette a múzeumot, az értesítés előtt 34 sírt maga tárt fel mintaszerű pontossággal. A vázak arccal keletnek, háton feküdtek, csupán néhány sírban találtunk ellentétes tájolást és mindössze 4 sír feküdt északdéli irányban.

A szebényi temető jelentősen bővíti az avar birodalom földrajzi meghatározását. Dél-Baranyából eddig csak Püspökszenterzsébetről ismertünk néhány avar leletet, a szebényi ásatás mutatta meg, hogy ez a terület is jelentős szerepet játszott a késői avarság életében.

A feltárt síroknak mintegy 10 százalékában találtunk bronzveretes fegyveröveket, azonkívül 5 lovastemetkezést tártunk fel. Mindez arra mutat, hogy lovasnomád hagyatékkal állunk szemközt. A fegyverövek öntött bronzvereteinek művészeti és időrendi helyzete központi kérdése a népvándorláskor régészetének. *Alföldi* András tanulmányai tisztázták, hogy ez a csoport az avarok hagyatékához tartozik. Ezt a rendkívül gazdag művészetet erős kapcsolatok fűzik a nagyszentmiklósi kincs fémművességéhez. Ezekkel a kapcsolatokkal legutóbb *Horváth* Tibor foglalkozott s a nagyszentmiklósi kincset a késői avar aranyművesség alkotásának tartja. *Fettich* Nándor kutatásai, különösen legutóbbi oroszországi útjáról magával hozott anyaga, új oldalról világítják meg az öntött övdíszek művészeti körét. Az avar fémművesség kérdésének tisztázásához döntő módon járul hozzá a szebényi anyag.

A Káma-vidéki bronzleletek képeit *Fettich* Nándor hozta magával Oroszországból. E veretek legközelebbi rokonságban állanak a magyarországi avar emlékekkel, különösen pedig a most feltárt szebényi sírmező leleteivel. Minden bizonnyal a déloroszországi avar birodalom bukása után északra szoruló avarok fegyveröv díszei. Az erdős Kámavidék mint fontos kereskedelmi gócpont később a magyarság életében is fontos szerepet játszott, a honfoglalás előtti magyarság egy része odaszorult (*Fettich* Nándor megállapítása). A Káma-vidéki leletek bizonyos stíluskülönbségei arra mutatnak, hogy ezek a leletek nem Magyarországról kerültek oda, hanem odavaló helyi készítmények. A szebényi temető és a Káma-vidéki anyag erős összefüggésének pontos elemzése bizonyára tisztázni fogja a griffes-indás csoport mindezideig megoldatlan pontosabb időrendi elhelyezését is. A 128. és a 335. sír nagyszíjvégeinek feltűnően nagy méretezése önmagában is egy kultúra végére utal. Ugyancsak erre mutat a díszítés stílusának rokonsága a nagyszentmiklósi körrel. A földrajzi elhelyezkedés mind Szebényben, mind pedig az erdős Káma-vidéken a nomád avarság késői, talán kényszerű elhelyezkedésére enged következtetni.

A fegyverövek rekonstrukcióját a pontos ásatási megfigyelések, fényképek, helyszínen készített rajzok, továbbá a VI—IX. századi keletturkesztáni falfestmények nomád ábrázolásai és nem utolsó sorban a még ma is élő néprajzi formák tették lehetővé.[1] Meg kell említenem egy ásatási megfigyelésemet, melynek éppen a fent felsorakoztatott analógiák ellentmondanak. Több esetben lemérhettem a sírban a fegyveröv szélességét a medence alatt, a mérés eredménye mindannyiszor kb. 9.5 cm volt. Ezek szerint az öv már szinte tüszőnek fogható fel. A fegyverövek díszítései közül a már említett három síron kívül különösen a 46., 100., 139., 140., 142., 194., 201., 286., 290., 304., 334. sírok le-

[1] Elsőnek Csallány Gábor rekonstruálta ásatási megfigyelései alapján.

Magyar Művészet 1936.

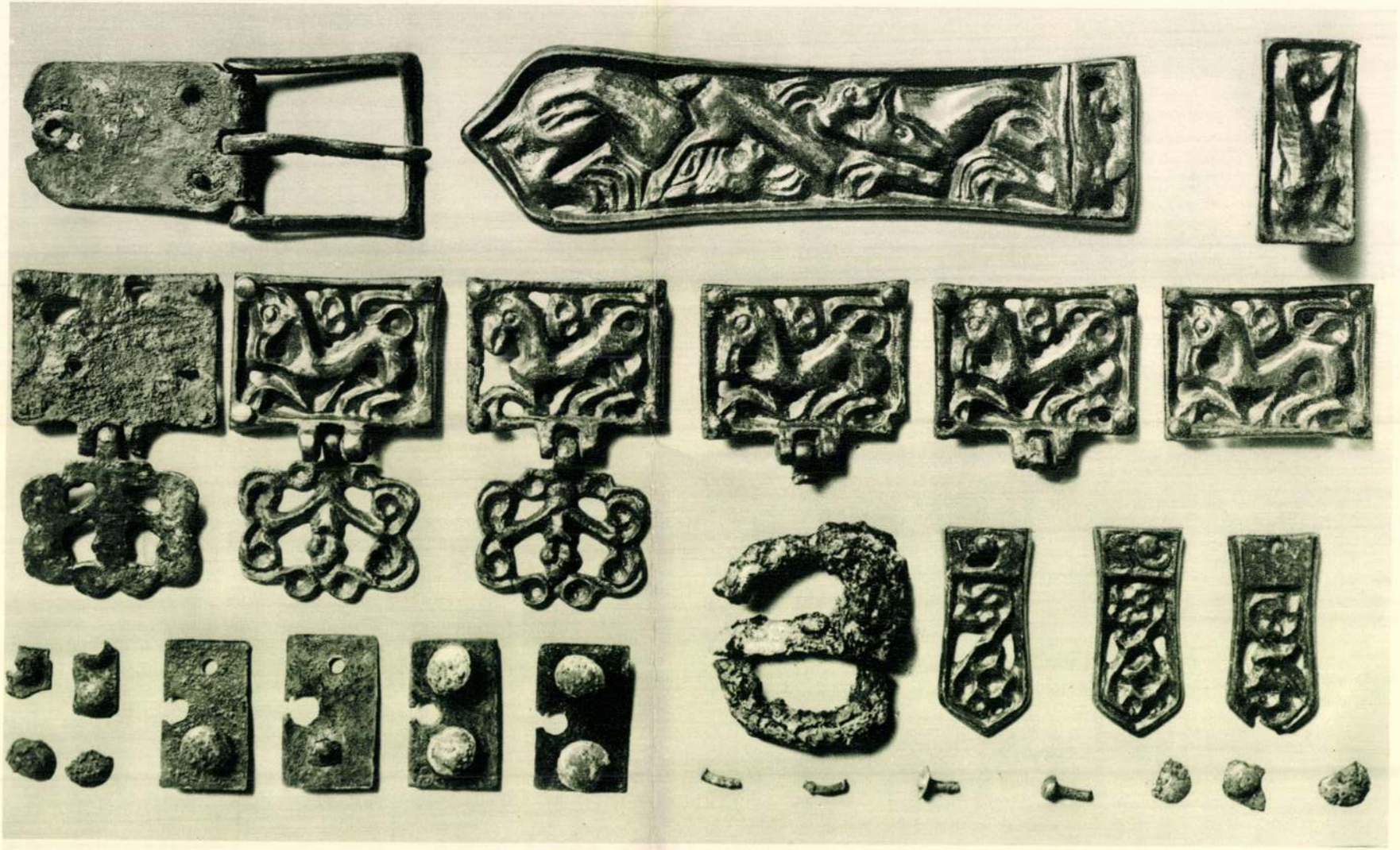

A szebényi 202. sír

1

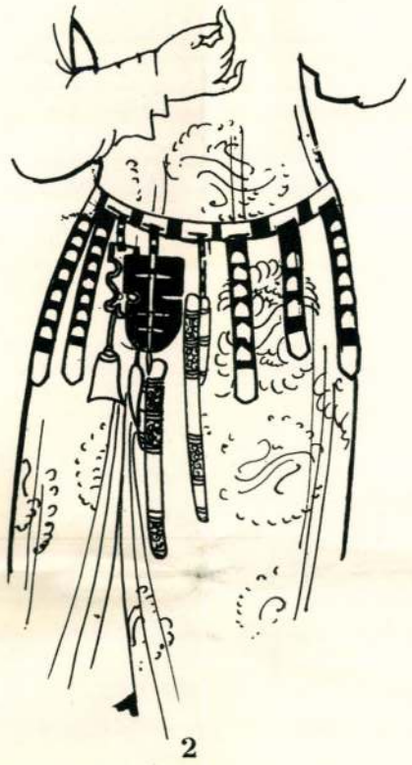

2

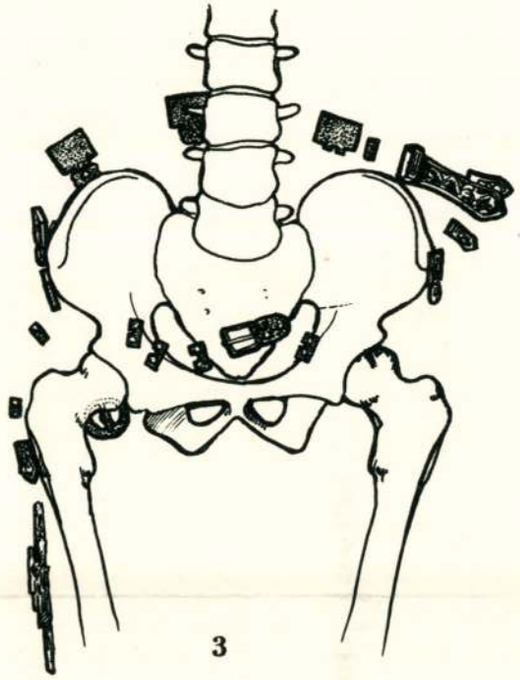

3

4

1. Ujgur fejedelem bäläliki falfestményéről. IX—XII. sz. (A. Le Coq nyomán)

2. Alak ujgur templomi zászlóról
(A. Le Coq nyomán)

3. A szebényi 202. sír övvereteinek fekvése a sírban

4. A szebényi 202. sír fegyverövének rekonstrukciója

letei képviselik a nomád művészet igazi értékeit. A nomád művészet törekvései határozott és kiérlelt formában jelentkeznek ezeken a darabokon. A pontos rajzú indák, a mintázás egyensúlyozottsága, a bekarcolt vonalrajzok könnyed és mégis szervesen megoldott ornamentikája a maguk stílusában elsőrangú értékek. Néhány darabon világosan felismerhető, hogy eredeti mintáját fából faragták.

Ugyancsak magas művészi ízlésről tanuskodnak a sírokból kikerült égetett agyagedények. Három fajta fordul elő közöttük: kézzel gyúrt, a sárgára és a szürkére égetett edény. Mindhárom típus rendkívül nagy számban fordult elő. Az edények hetven százaléka finom iszapolt agyagból készült és igen kiváló műhelyre vall. Gyakori közöttük a vörösre festett edény. Ilyen nagyszámú és változatos avar kerámia eddig egyetlen sírmezőről sem került elő. Néhány jellegzetes fémforma kétségtelenül erős vonatkozásban áll a nagyszentmiklósi aranykincscsel, mintahogy *Horváth* említett elméletének is a kerámia egyik kiindulópontja. Formai változatosságukon kívül, igen figyelemreméltó sírbatételük módja. Az eddigi avar síroknál mindig a lábnál, vagy a fejnél, esetleg a test mellett találták az agyagedényeket. Szebényben sokszor a vázon rajta találtuk, még hozzá leginkább a medence felett, szájával kissé a fej felé dőlve. Az utóbbi évek nagy ásatásai az alattyán-tuláti (Szolnok m.), a jánoshidai (Szolnok m.), az üllői (Pest m.), a kiskőrösi (Pest m.) és a bugyii (Pest m.) sírmezők ezrekre rúgó sírjai közül egyetlen egyben sem fordult elő ilyen temetkezés, sőt legjobb tudásom szerint az azelőtti ásatásoknál sem akadtak ilyen sírokra.

A mult alkalommal[1] említettük, hogy az ororszországi sírszobrok, az úgynevezett *kammenaja babyk* fegyverábrázolásainak megfelelőit avar sírokban találjuk meg. Sírszobrot azonban Magyarország területéről mindezideig nem ismerünk, pedig mint *Fehér* Géza is említi a bolgár—török műveltségről írott könyvében, *Kézai* még látott ilyen szobrot nálunk. Ezeket a szobrokat két csoportra oszthatjuk, az egyik fő jellegzetessége, hogy jobbjában ivókürtöt tart, ezek a régebbiek, még a szkíta—szarmata periódusból származnak. A másik csoportnál az álló alak köldöke előtt összetett kezében csészét tart. *Rubruquis* írja, hogy ezeket a szobrokat arccal kelet felé állították fel. *Bartucz* Lajos az antropologiai anyag átnézésénél megállapította, hogy a szebényi temető népe különbözik az eddig feltárt avar sírmezők csoportjaitól. Nordicus, keletbalti, mediterrán, turanoid és kaukazoid elemek jellemzik. Lehetséges tehát, hogy a szebényi temető népe és a kammenaya babyk népe között valamilyen összefüggés van.

[1] Magyar Művészet 1935. decemberi szám.

Sem koporsónak, sem pedig bőr vagy egyéb burkolóanyagnak nem bukkantunk nyomára. Több olyan sírt találtunk, melyek jellegzetesek az avar kultúrára, de a belőlük minden bizonnyal kihámozható etnológiai elemeket mindezideig nem dolgozták fel. Ilyen például a tojásos temetkezés többféle változata, mely megfigyelésem szerint csak női vázaknál fordul elő. Vagy körülrakják a váz felső részét tojással, vagy a lábak között helyeznek el egy sort, néha kinyujtott tenyérben is előfordul. Sarlós temetkezést ugyancsak találtunk, a sarló a medence felső részén keresztben feküdt. Egyik sírban a comb mellett, félig a nyers földbe fúródva, jellegzetes avar nyílcsúcs került elő. Helyzetéből arra következtethetünk, hogy nem melléklet volt, hanem belelőtték a sírba. A sírok nagy részét részben vagy egészében feldúlták. Nem hinném, hogy rituális bolygatásokkal állunk szemben, mert a rablások már a holttest szétfoszlása után történtek, a csontokat össze-visszadobálva találtuk a sírban.

Feltűnő, hogy az egész temetőben fegyver csak egyetlen sírban fordult elő. Egy visszacsapó ijj csontlemezei képviselik a támadó fegyvereket. Az egyik sírban talált fokos, valamint egy másikban talált csontbotvég véleményem szerint nem mint fegyver került a sírba. Nemcsak a férfisírok voltak ilyen gazdagok, hanem néhány női sírból is rendkívül érdekes régiséganyag került elő. Ilyen elsősorban a 176. sír, melynek remek ezüstdíszes fülbevalópárján és kígyófejes karperecein kívül külön érdekessége két kulcs. Néhány — sajnos igen megrongált — kettős mellboglár s a fülbevaló formák a női sírokat is erős kapcsolatokkal, sőt azonos darabokkal fűzik a többi magyarországi avar temető egységes művészi jellegéhez ugyanúgy, mint a férfisírokat. A kulcsok jelenléte, a finoman korongolt agyagedények nagy tömege és a fegyverek hiánya valószínűvé teszi, hogy letelepedett, vagy félig letelepedett avar népcsoport temetőjét ástuk ki.

Összegezve a mondottakat az ásatási tapasztalatok, valamint az anyag első átnézése után valószínűnek tartjuk, hogy a szebényi temető az avar birodalom fennállásának utolsó korszakából származik. Népe talán a megújuló frank támadások elől vonult vissza az eredeti életformájának meg nem felelő terepre, ott félig letelepedett életmódot élt. Etnikailag nem tartozott a középázsiai mongolokhoz, jóllehet díszítőművészetüket átvette. Sírmellékleteik gazdagsága módot nyujt arra, hogy a kámavidéki, ugyancsak késői avar anyaggal egybevetve az öntött bronzveretek művészeti körének kialakulását új megvilágításba helyezzük.

DR. LÁSZLÓ GYULA

M.D.K.

SZEBENYI Jenő festő

1910-ben Nagybányán a szabadiskolában dolgozott.

Réti: Nagybánya. bp. 1954. 329.l.

Szebenyi Jenő

Szerepel a Független Művének Társaságának Klubhelyiséjében (Erzsébet k.t. 41) rendezett Karácsonyi Képvásárou.

P. H. 929. XII. 22.

Szebényi Jenő

MDK

"Horgászó"

szerepelt a kiállitáson.

[40] -ó: Kisplasztikai kiállitás Sopronban.

Kisalföld. 1962. nov. 17.

MDK

Szebenyi Jenö,

1910-ben az iskolában dolgozott.

A szabadiskola ideje. /1902-1912./ 87.

Szebenyi Mária

a kiskunhalasi Csipkeház halasi csipkéinek tervezője.

Janó Ákos – Vorák József: Halasi csipke, Kiskunhalas, 1969 651

21 l.

Szebenyi Mária Ilmző

A „Nézmüvének mestere"

Lituntatást kapot

Nézmava 1965 aug. 14

Kebelyi Mária, hímző
népművész

MDK

A népművészet mestere lett.

– : Kiosztották „a népművészet mestere" és a „Kiváló népnevelő" kitüntetéseket 7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1965. aug. 14.

Szebenyi Mária M.D.K.

Körösfői Kriesch Aladár tanitványa volt az iparmüvészeti iskolában, azután kijárt a müvész gödöllői gödöllői gobelin iskolájába is szövést tanulni.

N ya ranként ösztöndijjal vidékre járt gyujteni tanulni. 1921-ben az Orsz. Magya r Háziipari Szövetséghez került , itt dolgozott tervezőként a Szöv. megszüntéig

Magyar Nemzet 1965. augusztus 14. 5. 1.

./.

Szebenyi Mária M.D.K.

1951-ben a Népmüvészeti Vállalat rajzolója lett, inné
nét kerülst 11. évvel ezelőtt a Háziipari és Népi
Iparmüvészeti Szövetségetek Orsz. Szövetségének
népmüvészeti osztályára tervezőnek.

A Népmüvészet mestere

/gábor/ A népi himzők oktatója és mestere

Magyar Nemzet 1965. augusztus 14. 5. 1.

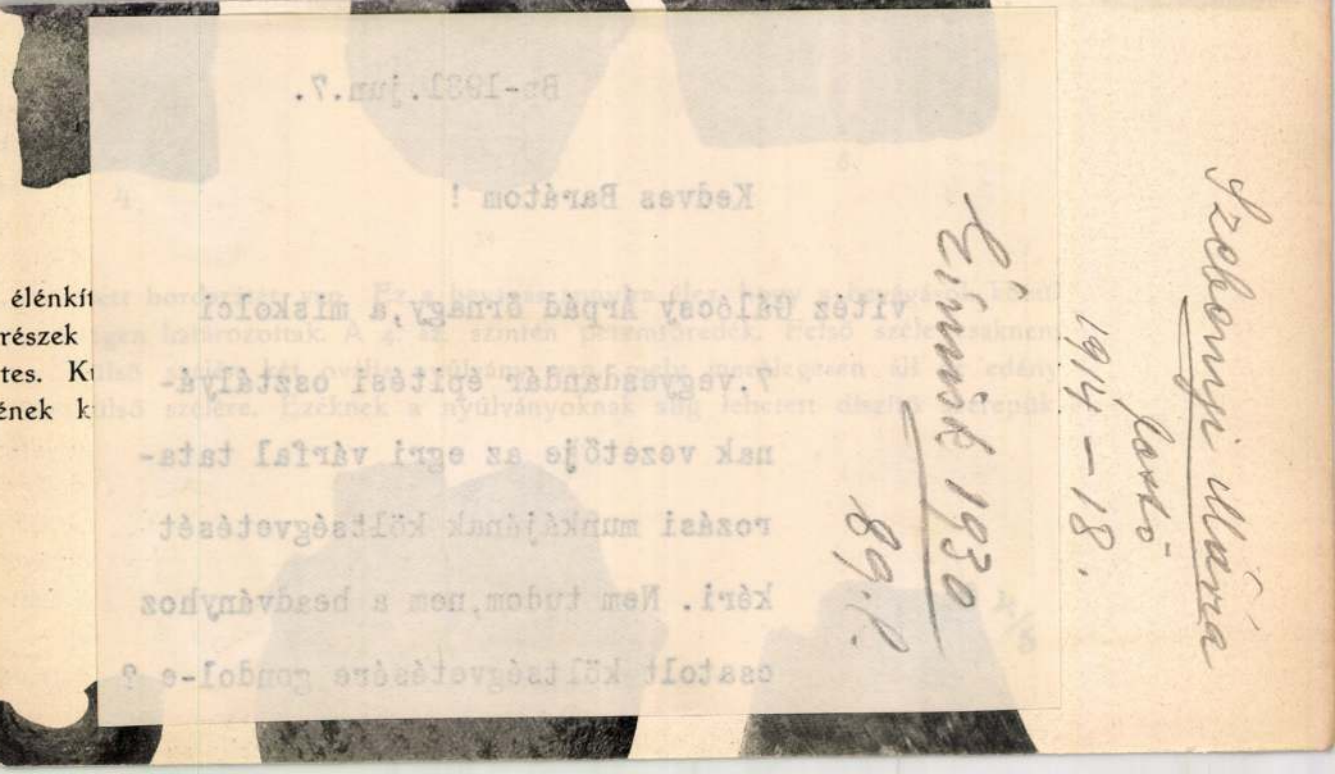

Szebenyi Mária
festő
1914 – 18.

Éimisk 1930
89. l.

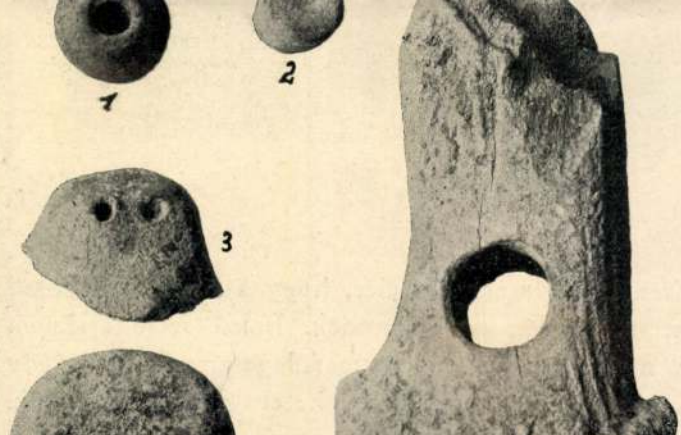

38.

alakú csiszolókő-töredéket
továbbá egy ívelt oldalú, átf
baltának éllel ellátott felét (3
Azok közül a típusok közü
melyeket úgy ismerünk, mi
formát utánzó típust. A n
radt rész hossza 6 cm.

VII. csoport.

A korábbi közlésből
hogy e csoport anyaga a s
fölött 89 cm.-től 1 m.-ig
rétegből került ki.

Az első közlésben ige
anyagról számolhattam be e
rétegből. Tetemesen bővült
anyag az 1911. évi ásatások rendjén. Ennek alapján több új típust iktathatu
az eddig ismertek közé elsősorban és főképen a kerámikai holmikból.

Az egyik típus az a kancsóalakú, kétfülű bögre, mely az első közlés

MDK

Szebenyi Mária, népművész

Hímző népi-iparművész. A Népművészet Mestere lett.

—: Népművészek, népművelők kiküntetése

2.

ESTI HIRLAP, bp. 1965. aug. 13.

MDK

Szebenyi Mária.

Freskó terv.

Árpádházi Szentek Modern Egyházművészeti Kiállításának Katalogusa. Bpest. 1930. Aug. Nemzeti Szalon.

MDK.

Szebenyi Mária

Kitüntetéséről

Esti Hirlap 1966 aug.13.

MDK.

MDK.

Szebenyi Mária

Kitüntetéséről

Magyar Nemzet 1966 aug.14.

MTA.

Szabényi Mária

Kitüntetésről

Magyar Nemzet 1956 aug. 14.

Szebenyi Mária, Limző MDH

A budapesti Limzőnő Kis Jankó Bori Emlékérmet Kapott.

— Kiosztották a Kis Jankó Bori-díjat 12.

NÉPSZABADSÁG, Dr. 1964. aug. 20.

Szebenyi Mária himző · M.D.K.

B udapest

Kis Jankó Bori-díjat és a vele járó 3 000 Ft pé
jutalmat kapta.

Napi krónika

Magyar Nemzet 1964. augusztus 20. 6.l.

Szebenyi Mária népi iparművész M.D.K.

A Népi Iparművészeti Tanács adattára részére régi népi textiliák után kutat

/fr/ Expedició a népi himzés multjába

Magyar Nemzet 1964. augusztus 27. 4.l.

Népszabadság, Bp. 1979. ápr. 12.

— Alkalmatlák az indiai gyermekszoprolyó rot díjait 9.

A KÖZÉLET FÓRUMAI

Elevenebb kapcsolat a

Az utóbbi években mind több hasznos kezdeményezés, útkeres jelzi a párt- és a tanácsi szervek, a Hazafias Népfront-bizottságo tevékenységét. Mind gyakoribbá és rendszeresebbé válnak a vezető és a dolgozók közötti találkozások, a kölcsönös véleménycserék, tájé koztatások. A lakossággal való kapcsolat további erősítésének, a szo cialista demokrácia kiszélesítésének bővülő lehetőségei máris érez tetik jótékony hatásukat; a különböző fórumok, falugyűlések szint mindenütt a közéleti tevékenység fellendülését, pezsgését eredmé nyezték.

Javuló együttműködés

Manapság is találkozunk — ha ritkábban is — olyan vezetőkkel, akik rosszul osztják be idejüket, keveset mennek ki a munkahelyekre, a területre, s ezért alig vagy rosszul ismerik az emberek valós gondjait, problémáit. Sokszor nagy fontosságú döntéseket hoznak az érdekeltek véleményé- ...élkül, holott ...ot kaphattak ...ka során is ...égekben — ...m ismerik ...nne mit ...akori ...mes ...tok ...v- ...a-

tok felvetésére, a közös célok egy séges értelmezésére. Fórumain iránt nagy volt az érdeklődés, egy egy alkalommal háromszázan i részt vettek, s a legkisebb közsé gekben sem voltak száznál keve sebben.

Közérdekű bírálatok

A járás 31 községében megren dezett tanácskozásokon újra ta pasztalhattuk, hogy erősödik a fal vak népének közösségi felelősség érzete nemcsak a helyi kisebb, ha nem az országos nagy dolgokba is. A beküldött és feltett kérdé sek száma csaknem elérte a má fél ezret; ebből mintegy 250 pol tikai kérdés volt. A javaslatok ... százaléka közérdekű észrevéte tartalmazott; többen is bírálták szolgáltató szervizek, az áfészel

nek megkérdezése r...
sok hasznos javaslat...
volna. A tanácsi mun...
— különösen a kisközs...
hallani olykor, hogy ne...
a járás vezetőit, pedig le...
elmondaniuk. Ha nem is gy...
jelenségek ezek, mégis érde...
beszélni róluk, s a tapasztala...
átadásával újra meg újra felh...
ni a figyelmet a vezetők és a l...
kosság kapcsolatainak ápolásár...
az együttműködés hasznosságár...

Nálunk, az edelényi járásba...
például igen gyümölcsöző ez a...
együttműködés. Társadalmi éle...
tünk demokratizmusának kisz...
lesítését, annak lehetőségeit ke...

(Bán)

Három győztes a sok közül: Szebenyi Va...
tyán Levente (Salgótarján), Medgye...

(Tudósítónktól.)

Szerdán az Országos Pedagógiai Intézetben átadták az *indiai Shankar nemzetközi gyermekrajzpályázat* díjait.

A legutóbbi évekhez hasonlóan, az idén is szép sikerrel szerepeltek a magyar gyermekek. Az általános iskolákból összesen 2000 pályamű érkezett be; ebből 192 rajzot küldtek el Indiába; a nem-

zetközi
éremmel,
jutalmazo...
A mo...
fiatalab...
éves ...
jár...

Szebercuji

umarłaby

l.

Egzhazm. Lap

I. 275 l.

UJEVET

KIVÁN SPITZ ADOLF
PESTI LLOYD-NYOMDA
BUDAPEST V, MÁRIA
VALÉRIA UCCA 12. SZ.

MDK

Szeberényi Béla iparmüv.

Diploma-munkák. Magyar Nemzet. 1952. jul. 19. 5 l.

M.D.K.

Szoboszlay Imre, szobrász

műveit említi a lap
a Magyar Építőművészek
Szövetsége műtermi-
kiállításán.

volt Nép, Bp. 1956. jun. 17.

MDK

Szeberényi József, besztercebányai müasztalos

a Stornó F. által tervezett régi magyar házi ipari mintákat véste , és restaurálta a kápolnák padjait, butorzatát. /Vártemplom sz. Borbála kápolna./

Czobor B.: Egyházmüvészeti lap. I. 1880.
Személyének Storno F. müalkotásaiból. 270-278.l.

Szeberényi József

beszterczebányai

műasztalos

l.

Egyházi Lap

I. 1880. 275. l.

Szeberényi Mihály

● Szeberényi Mihály festőművész és Boros Péter szobrászművész kiállítása tegnap nyílt meg a gyulai művelődési házban.

Népszabadság, 1987. VI. 24

Szebesi Sándor építőművész.

8 órai Ujság.
1929. V. 23. 17.
(:Hir.:)

Szeberényi Ferenc.

A Soproni Képzőművészeti Kör ki-
állításán női fejrobra szerepel.
(említve)

Magyarság, 1928. Okt. 23

Szeberta Ferenc.

A zápromi Képzőművészeti Kör Ki-
állításán női jegyzőkönyvvezetőt.
(mulatva)

Magyarság, 1928. Okt. 23

SZEBEY JÓZSEF
Hermányi kőedénygyári piktor 1820

Folia Archaeologica XIV. 1962 200 lap

Szebistye vára

Balássy Ferenc: Szebistye és Talmács váraink és területeink jogtörténelmi nyomozása. Századok 1872. 86. l.

170 SZEBENYI MARIA
Freskó terv 400.—

Nemzeti Szalon
Árrá h szentek kiáll. 1930 aug

Szebenyi Mária

100 kor petalomdíj

Éimisk 1915/16. 42. l.

SZEKFŰ GYULA, történetíró, szül. Székesfehérvárott 1883-ban. Egyetemi tanulmányait Budapesten végezte, a Nemzeti Múzeumban majd az Orsz. Levéltárban volt alkalmazva, 1912 allevéltárnok a cs. és kir. házi, udvari és állami levéltárban. 1916 a budapesti egyetem magántanára. 1924 rendkívüli tanári címet kapott, 1925 nyilvános rendes tanárrá nevezték ki a budapesti egyetemre. Főbb munkái: Szamosközy István történeti munkájának kritikája (1904); Serviensek és familiárisok (1912); A száműzött Rákóczi (1913). Az ennek nyomán keletkezett heves támadásokra több röpirattal válaszolt, ezek közt: Mit vétettem én? (1915). További művei: A magyar állam életrajza (1918); A három nemzedék (1919. 2. kiad. 1922); Széchenyi igéi (1921); A magyar bortermelő lelki alkata (1922); Iratok a magyar államnyelv kérdésének történetéhez (1926); Bethlen Gábor (1929); A Hóman—Szekfű-féle Magyar Tör-

Szebenyi Mária

300 k. állam. segély

Éimisk 1916/17. 29. l.

Végbiz. elégséges sedm.

u. o. 30. l.

Bécs.

Az előtérben lovas katona
látható, a középtért Bécs fogla
feliratok jelzik, a háttérben p
czimerek képeznek diszt. Felira

VIENNA AVSTRIAE METROP
ORBE NOTISSIMA CELEBRA
HODIE IN ORIENTE CONTR
TVRCAM INVICTVM PROPVG

Rm., mér. a vk. 15

140/95.

Szebenyi Mária

Figuralis festésből
kis aranydíj.

Éimisk 1917/18

33 l.

Szebenyi Mária

300 k államsegély

Élmunk 1917/18

30 l.

Srebenji Mária

300 k államsegély

Rimnik 19/5/16. 42 l

A modern művészi ipar.

Dr. *Meller* Simon-tól.

I.

A korszakok nagy eszméi visszatükröződnek a korok teremtette alkotásokon. Még a jelentéktelenebb ipari művek is megőriznek valamit a szellemből, mely az idők nagy áramlatait mozgatja. A figyelmes szem a modern művészi iparban is megtalálja nyomát azoknak a gondolatoknak, melyek az emberiség fejlődését a letünt században irányították. Hiszen az uj művészi ipar részben ép ezen uj eszméknek és uj irányoknak terméke és kifejezője.

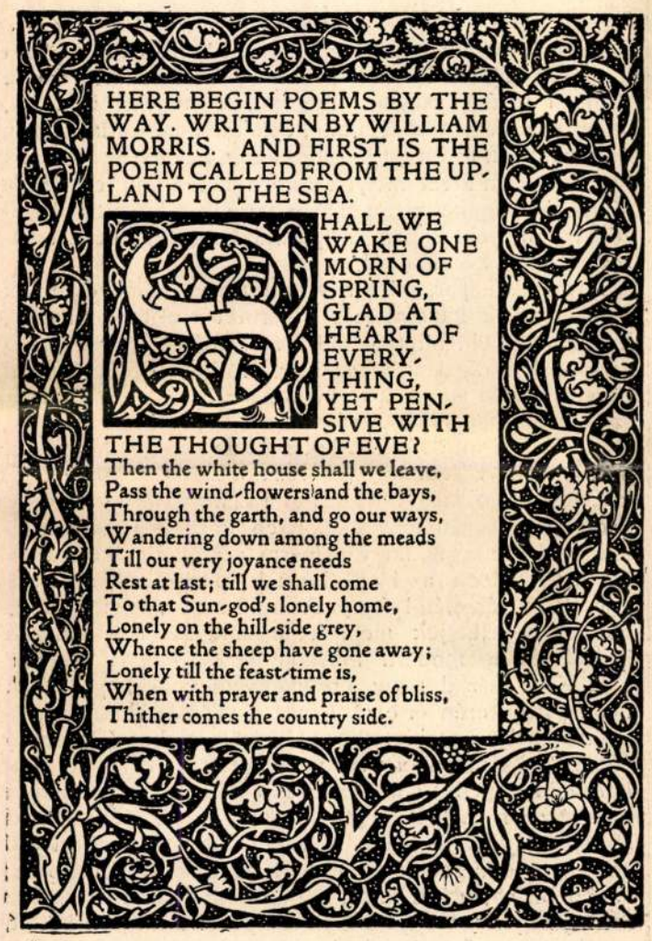

1. ábra. William Morris. A *Poems by the Way* első lapja.

A XIX. század társadalmát elsősorban a szociális eszme foglalkoztatja. A forrongó társadalom egyik fele, a «fölforgató» pártok társadalmi és gazdasági ellentéteinket uj társadalmi rend teremtésével szeretnék megszüntetni; a másik, a konzervativ rész sem zárkozik el a szociális kérdés elől, csakhogy a bajokat a jelen rend keretén belül iparkodik enyhiteni. Ezen egész Európát átható és egyre erősbbödő mozgalom a modern művészi ipar szülőoka. William *Morris*, a modern iparművészet atyja, egyike volt Anglia leghevesebb szociális agitatorainak. Ő a gyáripart tartotta a bajok fő okának, és ennélfogva azt hitte, hogy a művészi kéziipar fölélesztése mindezen állapotoknak véget fog vetni. Abból a fölfogásból indult ki, hogy a gondos, izléses kézimunka alkotójának biztos megélhetést, sőt jólétet nyujt, s hogy a művészi ipar fölélesztése megszabadítja a munkást gyári rabszolgaságából, s megszerzi neki azt a társadalmi helyzetet, a melyet a multban, a művészi kéziipar nagy korszakaiban elfoglalt. Az emberiség boldogulását kötötte Morris az uj iparművészethez; azért szánta egész életét annak megteremtésére; ezért küzdött eszméje érdekében oly csudálatos fáradhatatlansággal, alkotásokkal és elmélettel, irásban és élő szóval. Ez a nagy eszmei háttér adta meg működésének azt az erőt, hogy rövid idő alatt nemcsak Angliát, de egész Európát fölrázta tétlenségéből, s csak úgy érthető az a mély lelkesedés, melylyel a nagy szellemek egész serege a művészi ipar ügyét fölkarolta és diadalra vitte.

William Morris fölfogásával megegyeztek közvetetlen követői, és megegyezik vele a művészek egy töredéke még ma is. Ezek gondos, sok időt megemésztő kézi munkával készítik alkotásaikat; minden művök valóságos kis remek; minden butoruk igazi objet d'art, s megfelelő árakat is érnek el velök.

2. ábra. William Morris: Könyvdísz.

Azonban a művészeknek nagyobb része már elhagyta Morris álláspontját. Belátták, hogy az új művészi ipar képtelen arra a nagy szociális föladatra a melyet elvállalt. A gépi munkával nem versenyezhet; de a gépi munkát lehetetlen, sőt felesleges is volna megszüntetni. A drága, csupán gazdagok számára hozzáférhető kézi munka nem pótolhatja a gyárak olcsó áruját; és a társadalom nagyobb felét továbbra is a gépek művészietlen készitményeire utalja. Az ujabb nemzedék az iparművészetnek szerényebb és reálisabb szerepet juttat. Azt hiszi, az új művészi iparnak elsősorban az a kötelessége, hogy az új, gyári iparhoz alkalmazkodjék, azt nemesítse, azt tegye művészivé.

Az idő kerekét vissza fordítani nem lehet; az új termelésmód megsemmisítése és a régi, az elavult föltétlen visszaállítása hiú ábránd. A művészi kézi munka fölélesztése csak nehány munkás sorsát javítja meg; a többség megmarad régi állapotában, úgy, hogy a társadalmi bajok ez uton való orvoslásáról szó sem lehet. A kizárólagos kézi munka az új iparművészet más irányú feladatait sem oldhatja meg kellően, korunk szükségleteit nem képes mind kielégíteni, mert ezek egy része bennünket

1901.

okvetetlen a gépi munkára utal. Ellenben ha az új iparművészet lemond álmairól és adott esetekben gépi előállításhoz simul, akkor igazán modern irányt teremthet, mely nem mult viszonyoknak és elvirágzott művészetnek kétséges ébresztgetési kisérlete lesz, hanem új szükségletek teremtette egészséges új művészet. Az így irányított új iparművészetre is szép társadalmi feladat vár. Azzal, hogy a gépmunkának művészi irányt szab, lehetővé teszi, hogy az új művészi termékek ne csak a gazdagok lakát díszítsék, hanem behatoljanak a szegények szobáiba is. Nem objet d'art-okat teremt, melyek a kiváltságos osztályok kiváltságai, hanem egyszerű, de művészi hangulatot lehellő használati tárgyakat, melyek az egész nép szemét, lelkét nemesítik. Ez a föladat nem olyan fényes, mint a miről az előző nemzedék ábrándozott, nem olyan mélyreható, mint a társadalmi bajok remélt gyógyitása, de azért ez sem kicsinyelhető, mert hisz lehetővé teszi, hogy a szegényeknek lakása is kedves, lelkes legyen, hogy az új idők embere, még ha anyagilag korlátozva van is, hangulatos otthont teremthessen magának. Ez a gondolat lelkesíti a művészek új nemzedékét, kik a Morrisékével vetekedő buzgalommal és kitartással küzdenek így értett társadalmi hivatásuk érdekében. Szegénynek, gazdagnak egyaránt otthont teremteni a jelszó s a szociális eszme, mely az új művészi ipar megteremtésekor a munkás sorsát akarta megjavítani, ma már inkább a nagyközönség művészeti érdekeit tartja szem előtt.

A művészi ipar szociális jelentőségének ez a kétféle fölfogása nagyon határozottan nyilvánul magukon az alkotásokon is. Az első korszak termékei még többnyire a multhoz, főleg a gótikához simulnak; kivétel nélkül kézimunkák, gazdagon diszített, aprólékos gonddal megalkotott dísztárgyak; az ujabb nemzedék művei ellenben, szociális irányzatuk következtében, a multtól sokkal függetlenebbek, többnyire gép útján sokszoríthatók; egyszerű, de kifejező formákra törekszenek, melyek ismétlésben sem vesztenek erejükből; kerülik a gazdag diszítést, símák, szóval művészi voltuk mellett a nagy közönségnek szánt egyszerű, praktikus használati tárgyak. Az új művésznemzedék azért nem hanyagolja el a dísztárgyak alkotását sem.

A társadalmi eszmékkel együtt, néha azokkal ellentétben, a XIX. századot kiváltképpen a nemzeti eszme hatotta át. Míg a sociális eszme az uj művészi iparnak egyetemes irányát szabta meg, fő céljait tűzte ki, addig a nemzeti eszme ezen irányon belül, külön, de közel párhuzamos ágakat teremt. Nemzeti különbségek mindig voltak a művészetben; s az iparművészetben, melyben a nemzetnek nemcsak különböző művészeti fölfogása, hanem külön-külön gyakorlati szükséglete is nyilvánul, a nemzeti eltérések csak annál inkább szembetünnek. A majdnem lapos ezüst csészének, melyből a renaissance olasza szürcsölte lassan a vörösbort, miközben a csészefenéknek a bibor folyadék vékony rétegén átcsillámló csiszolásain gyönyörködött: valóságos nemzeti ellentéte az öblös, sötét német kancsó, melyet nem lehet talpára állítani, úgy hogy a vendég kénytelen az egészet egy hajtásra kiüríteni. De a régi művészetben és iparművészetben a nemzeti vonások többnyire naivak, öntudatlanok voltak; az új iparművészet ellenben sokszor tudatosan törekszik nemzeti jellegre. Alkotásait ez a tudatos nemzeti törekvés jellemzi.

A nemzeti jellemre való törekvéssel úgyszólván mindenki egyetért, nyivánulásának fokára nézve azonban a vélemények megoszolnak. Az egyik párt egységes európai művészetnek hive, s csak ezen belül óhajtja a nemzeti árnyalatokat. Ezek főleg a mult példájával érvelnek. A mint a román-, a csúcsíves-, a renaissance-, a barokkstil európai stil volt, a melyet azonban az egyes nemzetek külön-külön árnyaltak, úgy kell a mi modern stilünknek is egészében egységesen fejlődnie s az egyes nemzeteknek csupán másodrendű sajátságok kiképzésével megelégedniök. A másik párt ellenben a nemzeti jelleget tartja a művészet velejének, s elsősorban nemzeti, lehetőleg minden külföldi hatástól független művészetet akar teremteni. A két párt nálunk éles harcban van egymással; a külföld vezető országaiban Angliában, Franciaországban, Belgiumban, ellenben az első irány föltétlenül győzött.

Sociális irányzatu művészi ipar nemzeti árnyalatokkal: ekként jellemezhetjük a modern iparművészet mai állapotát a letünt század nagy mozgató eszméinek szempontjából.

II.

Korunk vezető eszméinek nyomát kerestük a modern iparművészetben. De a korok nagy eszméi kihatnak a szellemi tevékenységnek úgyszólván minden irányára, és festészetben, szobrászatban, építészetben, irodalomban, tudományban egyaránt fölismerhetők. Ezeken az általános gondolatokon kivül, melyek a kor minden fajú termékére ráütik bélyegüket, vannak azonban olyan különös tényezők is, melyek éppen az iparművészet fejlődését határozzák meg közelebbről.

A művészi ipar, mint neve is mutatja, a művészetnek és az iparnak kapcsolata. Az iparművészet tetszeni vágy, hangulatot kelt, mint a művészet; másrészt gyakorlati czéloknak szolgál, mint az ipar. Közbenső helyet foglal el a művészet és az ipar között s alkotásaiban a művészet és az ipar változó arányokban egyesülnek. Aszerint amint az iparművészeti alkotásokban az egyik vagy a másik elem erősebb, egész sorozatot lehetne összeállítani, melynek eleje még úgyszólván tisztán ipar volna, vége pedig már tisztán művészet. Ezen közbenső helyzetből önként következik, hogy az iparművészet mivolta minden korban kiválóan az illető kornak iparától és az illető kornak művészetétől függ. A modern művészi ipart is csak úgy érthetjük meg, ha összefüggését a modern iparral és a modern művészettel szemügyre vesszük.

A XIX. század nagy eredményeinek legnagyobbjait tán az ipar terén érte el. Nincs a világtörténetnek korszaka, mely e tekintetben távolról is hozzá fogható volna. Soha annyi embert nem kötött le az ipar, mint korunkban; pedig soha kevesebb ember ugyanahhoz a munkához nem kellett, mint manapság. A XIX. század az emberi kéz helyébe a gépet tette, az emberi erő helyébe a természet leigázott erőit. Az emberi kéz tétováz; a gép biztos; a kéz lassú, a gép végtelen gyors; a kéz formája gyakran ügyetlen, akadályozza a hozzáférhetést, a gép ezer formát ölt és mindenhez hozzásimul. Az emberi erő változó, a természet erői egyenletesek; az emberi erő gyenge, a természeté végtelen; az ember kifárad, a természet fáradhatatlan. A gép és a gőz mindent hasonlíthatatlanul pontosabban, biztosabban, gyorsabban, és ügyesebben elvégez; éjjel-nappal, mindig egyformán dolgozik és akadályt nem ismer. Az ember csak mintegy mellette áll, parancsol neki s az szempillantás alatt a természet legdaczosabb anyagát a kivánt formába gyurja.

A gép hatalmassá tette az ipart, de megölte az iparban a művészetet. Az emberi kéz tétováz, de tétovázásában van melegség; ingadozásának oka gyakran egy hirtelen gondolat, egy megreszkető érzés, egy fölrezzent hangulat. A gép biztos, de hideg. A kéz pontatlan, kétszer ugyanazt nem ismétli, de alkotásain a változatosság

3. ábra. William Morris. Szines üvegablak Burne Jones kartonja után.

gyönyörüsége van; a gép pontos, de örökké egyforma. A kéz lassú, de mozdulata tele van élettel; a gép gyors és mégis halott.

Mikor a gép az ipart hatalmába kerítette, kihalt az iparból a művészet. Az emberi kéz helyébe a gép került; s ugyanazokat a munkákat, a miket eddig a a kéz állított elő, most a gép iparkodott utánozni. S utánozta azokat pontosan, könnyen, százával és ezrével ontotta alkotásait s azokból nem hiányzott egyéb, mint egy semmiség, a munkáját szerető kéznek egy csekély, reszketeg nyoma; nem hiányzott azokból más, csak a művészet. Hiába fordult a gépipar a multhoz, hiába utánozta a mult legkiválóbb iparművészeti alkotásait, amit létre hozott, az csupán halott külső volt, de a szellem, az élet hiányzott belőle.

A gépeknek minden ipari előnye a művészet rovására érvényesül. Az anyag ellentállása semmivé törpül a gép erejével szemben; de ezen könnyüség által, melylyel az új ipar az anyaggal elbánik, sok művészi tulajdonság ment veszendőbe. A gyenge emberi kéznek küzdenie kellett az anyaggal; annak ellentállását nem tudta teljesen megsemmisíteni, s az anyag természete még a kész alkotásban is diadalmasan érvényesült; a fa fa, a vas az ő vas voltát mutatta; a papir papir, a selyem selyem voltával büszkélkedett. A meg nem tört anyag életerős nyilvánulása mély művészi hatásnak lett szülejévé. Az emberi kéz gyengesége művészi erény volt, s az anyag friss, őszinte megnyilatkozása az iparművészet fontos, művészeti tényezője. A gép ellenben az anyagot souverain módon megveti; s az anyag ellenére is minden lehetséges neki. Papirból utánozhatja a fát, a bőrt, a selymet. Az anyag ellentállását tökéletesen legyűri; sajátságait nem veszi figyelembe s nem is érvényesíti. De evvel azután az anyagi hatás ereje is elvész.

A gép papirból utánozhatja a fát, a bőrt, a selymet.

4. ábra. *Van de Velde*: Keller és Reiner cég installációja.

És utánozza is. Igy az anyagnak nem csak azok a finom tulajdonságai vesznek kárba, melyeket a kézi munka óvatosan gondozott, hanem az anyag idegen anyag képét kénytelen magára ölteni, annak hatását hazudni a szemlélő szemébe. Pedig minden művészet első föltétele az őszinteség. Hazugsággal szemben egy érzésünk van: a megvetés. S ezen érzés ébred bennünk a gyári ipar azon alkotásainak láttára, melyekben az olcsó anyag drágának, a romlékony erősnek, a köznapi nemesnek hazudja magát. Ez a parvenu, származását megtagadó, magát szépítgető iparművészet a mindenható gép szülötte.

A gépi munka könnyüsége könnyelmüséggé fajult. Az emberi kéznek bizony gyakran nehezére esett a dolog; azért a hol józerével lehetett, szivesen megtakarította a fölösleges munkát. Ha valami uj iparcikket akart készíteni, előbb jól átgondolta annak a célját, és művének olyan alakot adott, mely ehhez a célhoz egészen hozzásimult. Célszerű alkotásokat teremtett s egyuttal elkerült minden hiábavaló munkát. De a célszerű alkotások formájukban nemcsak hozzá simulnak a célhoz, hanem formájukkal ezt a célt világosan ki is fejezik. A célnak tiszta nyilvánulása pedig erős művészi hatás előidézője. Igy a kéznek látszólag művészietlen takarékossága is csak a kézimunka művészeti tényezőit szaporította.

A gyári munka, a mint az anyag művészi hatását nem vette semmibe, épp olyan könnyelmüen elhanyagolta a cél pontos kifejezését. A munkaerővel olyan nagyon takarékoskodni nem kellett, s igy ahelyett, hogy minden új alkotásának megkereste volna a pontosan megfelelő formát, inkább a régi, már megalkotott s az új célnak csak körülbelül megfelelő formákat utánozta. A gép nem gondolkozott, hanem utánzott. Igy vált a hatalmas gyári ipar, melytől az összes, bennnünket körülvevő használati tárgyak gyökeres reformját lehetett várni, halott századok kezemunkájának silány utánzójává.

Pedig az iparművészetnek ezen ható tényezői, az anyag őszinte nyilvánulása és a cél világos kifejezése, mintegy magában az iparban rejlő művészeti momentumok. Ezen ipari jellemüknél fogva a géppel sincsenek ellentétben, s a gyári ipar csupán könnyelmüségből nem vette őket tekintetbe. Ellenben nem is sikerülhetett a gyári iparnak az a törekvése, hogy a kézi munkának speciális művészi ható eszközeit alkalmazza. Az iparművészet tisztán művészeti elemeinek előállítására a gép többnyire alkalmatlan. A jelentéstelen formák apró árnyalatainak közvetetlen hatása, a művészi diszítés finom hangulata a gép hideg, lelketlen munkája közben gyakorta elillan. Ezen a téren a gép az emberi kézzel sohasem fog versenyezhetni.

A modern iparművészet első munkásait, kiket, mint már láttuk, szociális érzésük amúgy is fölizgatott a gyár ellen, a gépek teljes művészi tehetetlensége csak annál inkább a kézi munka felujítására hajtotta. A kézi munka fölélesztett uralmában látták a társadalmi és művészeti megujhodás egyetlen módját. S a gyári árúk özönében a Morrisék szerető kézzel megformált alkotásai revelációként hatottak. Az ő gyengéd kezök érintésére újból életre kelt az anyag; s a világ, mely az anyag erejéről már teljesen elfeledkezett, most bámulva érezte annak friss hatását. A művészies, egyéni diszítés, melyből az alkotó lélek szólt ott, hol rendesen egy egyéniség nélkül való gép munkája nyomát szokták meg az emberek, bizalmat keltett a szivekben egy modern iparművészet jövője iránt. Az új iskola csupán a formákban nem volt még elég új, a cél kifejezésében nem elég szabatos, mert hisz kézi munkát akart föléleszteni, rég elhalt viszonyokat akart föltámasztani, s ebben a törekvésben mindig ragaszkodott a multhoz, s a mult formáihoz.

Hovatovább azonban belátták a művészek, hogy a régi kézi munka fölélesztése nem felel meg azon várakozásnak, melyet hozzája kötöttek. A gyári ipar térfoglalását nem volt képes megszüntetni; nagyon szűk körre szoríthatott csupán, régi formákat utánzott, s így sem elvállalt társadalmi feladatának megoldása, sem egy igazán modern, egészséges iparművészet megteremtése nem sikerülhetett neki. A művészietlen gyári ipart a művészibb, de költséges és lassú kézi munka nem szoríthatta ki; ennélfogva a művészek, ha a modern iparművészet megalkotásáról nem akartak végleg lemondani, azon kérdés előtt állottak, miképp lehetne a látszólag a priori művészietlen gyári ipart mégis művészivé tenni?

Mihelyt ezt a kérdést föltették, meg kellett találni a feleletet is, mert ugyszólván már a probléma fölvetése egyúttal megoldása is. Az előbbi fölfogásnak az volt a

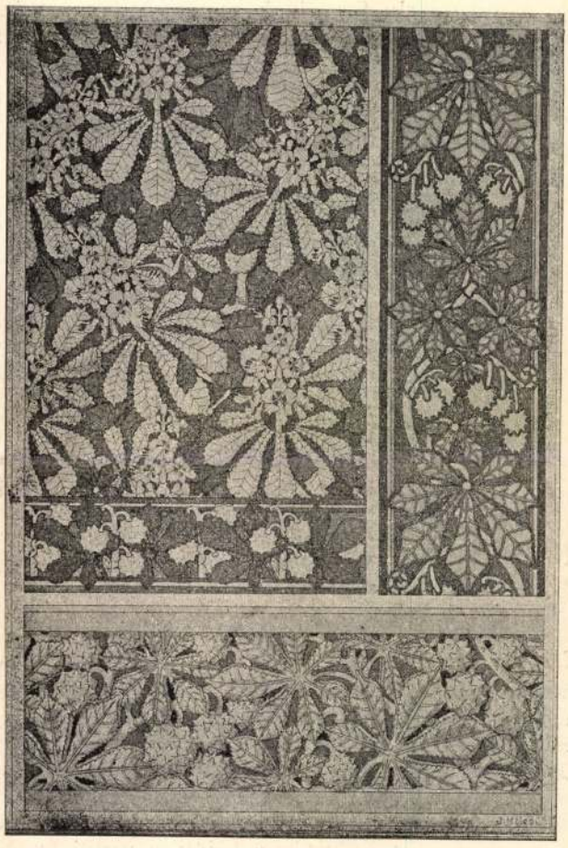

5. ábra. Grasset: A *La plante* c. műből.

hibája, hogy mindig a kézi munkából indult ki; a kézimunka művészieségét tartotta művésziesnek általában; a géptől is azt kivánta, hogy művészi kézi munkát termeljen, s minthogy ez a kivánság a priori lehetetlen volt, azért tartotta a gépet művészietlennek. Mihelyt azonban a kérdést úgy fogalmazták, hogy milyen lehet a művészi gépi munka, szóval mihelyt a gépi munka sajátos művészi voltának lehetőségét megengedték, rögtön megnyiltak a szemek s fölismerték a művészi gépi munka kész valóságát is.

Mert időközben a gép már megteremtette az új művészi ipar alapját, csakhogy öntudatlanul és senkitől észre nem véve. A hol ugyanis a gép művészieségre törekedett, vagyis a hol a kézimunka művészi formáit másolta, ott csupán művészietlen, értéktelen utánzatokat termelt, de másutt, mikor a művészeti szemponttal nem törődött, akaratlanul is kiváló, sok tekintetben művészies

alkotásokat hozott létre. Mikor valami egészen új, praktikus föladat előtt állott, a melyre alkalmas formákat a multban nem találhatott, természetesen meg kellett keresnie a legcélszerűbb, s így a célt leghatározottabban ki is fejező új formát. A modern formákon kivül a praktikus cél gyakran tartós, jó anyagot is követelt; ilyenkor a gép lemondott a hamisításról s az anyagot a maga természetének megfelelően, a legpraktikusabban alkalmazta, úgy, hogy az anyag mivolta teljes ható erejével érvényesülhetett. Igy termelt a gép is, a gyakorlati élettől kényszerítve, öntudatlanul, csupán a használati célt tartva szem előtt, anyagukkal és kifejező erejükkel művésziesen ható ipari alkotásokat.

Ilyen alkotás elsősorban maga a gép. Nem tekintve azt a hamar nyomaveszett kisérletet, mely a gépekre is görög oszlopokat alkalmazott, a gép formáiban kizárólag a praktikus célt tartja szem előtt s így alkotta meg a géprészek formáinak nagy változatosságát. A modern szem a gépben, mely célját világosan, gyakran hatalmas erővel fejezi ki, melyben a szolid anyag minden sajátságával érvényesül, megtalálja a művészeti momentumokat. A míg az emberek csupán a görögség vagy a középkor formáit tartották szépnek, a gépet

6. ábra. Roty O. A művész szülői.

formátlan csúfságnak látták; a modern művészi gyáripar problemája kellett ahhoz, hogy a hályog lehulljon szemökről és a gép sajátos szépségeit is észrevegyék.

Az egymást nyomon követő találmányok által megújhodott élet a gépen kivül még számos új, művészien ható formát termelt öntudatlanul. Ilyenek, hogy csak a szembetünőbbeket említsük: a hajók, a vasuti kupék, a villamos kocsik berendezései, a hol mindenütt kitünő, tartós anyagra s a kis helynek legcélszerűbb kihasználására volt szükség. Azért látjuk ezekben az anyag tiszta jelentkezését és a lehető legegyszerűbb, legcélszerűbb és legkifejezőbb formákat. Szinte csodálatos, hogy ezen alkotások sajátos szépségeivel szemben az emberek olyan soká vakok maradtak.

Ezekből az alkotásokból indultak ki azok a művészek, kik a modern iparművészeti mozgalom újabb irányát megszabták. A régebbi nemzedék, mely William Morris köré csoportosult, a gyári termelés legsivárabb korszakában a művészi iparnak csak fölélesztésére törekedett s e célból a kézimunkához és a multhoz fordult. Az újabb nemzedék ellenben határozottan új, korszerű iparművészet teremtését tűzte ki céljául s nézete szerint ennek alapja csupán csak a korszerű, új gyári ipar lehet. Az iparművészet gerince az ipar s ha az iparművészeti alkotásban az ipari rész elavult, a modern diszítő sallang nem sokat használ. Ezért keresték és találták is meg a gyári ipar sajátos művészien ható eszközeit.

A föladat az volt: olyan tervezeteket alkotni, melyek gépi sokszorosításban sem veszítik el művészi tulajdonságaikat. Az első tervezet, az első modell kézimunka, tehát igazán művészies lehet; alakításánál csak arra kell figyelni, hogy művészisége ne olyan sajátságokból álljon, melyeket a gép nem tud visszaadni. Meg kellett tehát keresni azokat a művészi tulajdonságokat, melyek gépi sokszorosításban sem mennek veszendőbe, melyeknek ható ereje a gép munkája után is teljesen érvényesül.

Az iparművészetnek két legfőbb ható tényezője: az anyag őszinte nyilvánulása és a cél tiszta kifejeződése kézimunkában és gyáriiparban egyaránt helyén van. Azért azok a modern művészek, kik iparművészeti tervezeteikkel főleg a gyári iparra számítanak, nagy gondot fordítanak az anyag szabad érvényesülésére s ebben

7. ábra. Roty O. A művész neje.

a tekintetben hű örökösei William Morris hagyományának. De még Morrisnál is sokkal határozottabban törekesznek a használati cél erélyes kitüntetésére. A használati célnak világos, gyakran a könnyen átlátható szerkezet által közvetitett kifejezése különösen jellemzi a modern művészi ipart.

A cél kifejezése az iparművészet hatásának par excellence értelmi része. Ennek segítségével értjük meg az iparművészeti alkotásokat. De ugyanezen formák, melyek bizonyos szerkezetnek részei, bizonyos erők hatásának fölfogói, bizonyos cél hordozói és kifejezői, nem tekintve a bennök rejlő értelmet, mint elvont, kifejezéstelen formák is hatnak a szemlélőre; sőt ezen abstrakt formák érzelmi hatása nagyon jelentékeny. A kézimunkában az értelmetlen formáknak közvetetlen, érzelmi benyomása nagy szerepet játszott; mert az alkotó kéz a maga érzelmét mintegy öntudatlanul, ezer változatban belelehelte művébe. Egy-egy erősebb, keményebb vonal, egy finom gyöngéd behajlás vagy egy-egy vakmerő domborulat más és más hangulatot ad az egész műnek. A gyári ipar itt az emberi kéz finomságával nem ver-

senyezhet; a gyöngéd árnyalatok az ő utánzatában megmerevednek s különösen képtelen az apró, szeszélyes formák könnyed megalkotására. Azért a gyári ipar számára tervező modern művészek nagy, határozott és egyszerű formákra törekesznek, melyek az ismétlésben hatásukból a lehető legkevesebbet veszítsék. Minden cikornyát, minden hangulatos, de könnyen elvesző aprólékosságot kerülnek és egyszerű, tiszta, úgyszólván teljes erejükben sokszorosítható formáik bizonyos nemes komolyságot, bizonyos kedves igénytelenséget adnak alkotásaiknak, mely rokon a nagy népies költők műveit átlengő szellemmel.

8. ábra. Dubois A. A földrajz.

Míg ilyeténképpen a legújabb iparművészeti mozgalom az anyag őszinteségével, a cél tiszta kifejezésével, a formák egyszerű, könnyen ismételhető voltával, a gépi ipar izlésessé tételére irányul, azalatt a Morris fölélesztette művészi kézimunkának is meg van a folytatása. Mert bár a szükségletek túlnyomó részét a művészi gyári ipar van hivatva födözni, előkerülnek olyan esetek is, mikor a kézimunka nélkülözhetetlen. A társadalom legnagyobb része otthonának berendezésénél a gyári iparhoz fog fordulni; de olyankor, mikor nem reális szükségletekről, hanem diszítésről, művészeti fényüzésről van szó, a kézimunka lép jogaiba. Míg az iparművészetben az iparra, a gyakorlati használhatóságra van főleg szükség, addig a gyári munka utolérhetetlen; de a diszítésnél, a gazdag fényüzésnél, mikor a praktikus szempont elenyészik és a művészeti lép helyébe, a kézimunka érvényesül.

A modern iparművészet a kézi és a gépi munka párhuzamos fejlesztésében látja jövőjét. Mindegyik előállításmódnak megvan a jogosultsága, a szerint, a mint az adott esetben a művészeti vagy az ipari szempont a döntő.

A kézimunkában természetesen a művészi elem uralkodik; de azért nem hiányoznak a művészeti momentumok a gépi munkából sem, ha alkotásai *céljukat és anyagukat tisztán nyilvánító művek, egyszerű, nagy, erejükből a sokszorosításban sem veszítő formákkal.*

III.

Az iparművészet gerince az ipar. Az iparművészet csak akkor fejlődhetik egészségesen, ha a reális szükségletekhez simul; formáit ezek a szükségletek, továbbá az anyagok és a technikák, szóval mindmeganynyi tisztán ipari tényező szabja meg. Elterjedésre, a nép életébe való behatolásra csak úgy számíthat, ha a kor gyakorlati kívánalmainak megfelel, ha praktikus ipari alkotásokat termel. Majdnem azt lehetne mondani, hogy a művészeti rész csupán járulék, a melyet az iparművészet csak gyakorlati célravalóságával tud az emberek otthonába becsempészni.

De ez a járulékos, becsempészett, az emberekre majdnem rákényszerített művészet adja meg az iparművészetnek nagy kulturális jelentőségét. Ez teszi a lelkeket öntudatlanul, észrevétlenül egyre fogékonyabbakká a szép iránt, míg végre a szép valóságos szükségletökké válik; ez alakítja át az otthont a fáradt test pihenőhelyéből a lélek otthonává. Az anyagi szükségletek kielégítésével együtt kelt föl és elégít ki lelkieket; s a társadalom fejlődésében, a magasabb szükségletek kialakításában fontos szerepe van. Az ipar az anyagi szükségletek szülötte és kielégítője; a művészet a lelkieké; az iparművészet kapcsolja a kettőt együvé. S az iparművészetben az iparnak olyan a szerepe, mint a csontváznak s az izmok szövedékének az emberi testben; megszabja az egésznek alakját és funkcióit; a művészet ellenben olyan mint a testbőr, mely elömlik az egész alkotáson, az egyes részeket egészszé fogja össze; a csontváz rideg szerkezetét s az izmok gépies játékát betakarja s csak enyhítve sejteti; a gyakorlati cél szögletes formáit szelidíti s üregeit betölti; lágy vonalakat ad a meg-megtörő szerkezeti részeknek; szeliden átfolyó szinekkel födi el a disharmonikus belsőt; változatos ritmusu mozdulatokat, melegséget varázsol a szabályos gépezetbe s a kiszámított, pontos alkotást elönti szeszélyes szépségével.

9. ábra. A. Charpentier: Ajtózár.

A nagy művészetek, a szobrászat és a festészet hozzásimulnak az ipari művek vázához s művészi külsőt, művészi mezt adnak nekik. Már ott, a hol a művész a használati cél megszabta formákat, a szerkezet részeit kissé megváltoztatja, nem azért, hogy alkotása célszerűbb legyen, vagy, hogy az egyes részek céljukat szabatosabban kifejezzék, hanem csak azért, mert az új forma szebb, hangulatosabb az előbbinél, kezdődik a művészet az iparművészetben. A formák alakítása, tekintet nélkül a praktikus használatra, a világos kifejező erőre, a jelentéstelen, de hangulatos vonalakban és formákban való puszta kedvtelésből, már nem ipar,

hanem művészet. S még tisztábban érvényesül a művészet ezen formák diszítésében. A diszítés az ipari művek fölszinére fonódó festészet és szobrászat; természetesen nem teljesen az a festészet és szobrászat, melyet a nagy, önálló képekről és szobrokról ismerünk, hanem kissé megváltoztatott, az ipari művek természetéhez alkalmazkodott művészet. Milyen nagy szerepe van a diszítésnek, az alkalmazott művészetnek a művészi iparban, legjobban mutatja, hogy az angolok erről az alkalmazott művészetről nevezik az egész iparművészetet applied art-nak, a franciák art appliquének s nyomukon újabban a németek is angewandte Kunst-nak.

A diszítő művészetnek hol több, hol kevesebb tere van a művészi ipar alkotásaiban. Azokban a művekben, melyek első sorban diszül szolgálnak s melyeknél a praktikus szempont nem irányadó, a művészeti elem gyakran olyan erős, hogy az ipari momentumokat elnyomja és azokon igazán csak az *alkalmazott művészet* érvényesül; ellenben azon tárgyaknál, melyek a nagy közönségre számítvák s melyek elsősorban gyakorlati szükségleteket vannak hivatva kielégíteni, a művészetnek természetesen szűkebb a tere. De szerepe azért itt sem kevésbbé fontos, mert ezek az olcsóbb, praktikus

10. ábra. Chaplain J. l. Bibesco Helén hercegnő arcképe.

és mérsékelten diszített tárgyak viszik be a művészetet a társadalom szegényebb rétegeibe.

A mint az iparművészet ipari része a kor iparától, az egyes technikák állapotától függ, úgy függnek művészeti elemei az illető kor művészetétől. A modern iparművészet ipari részét a modern előállításmód, a gépi technika szabta meg; a modern alkalmazott művészet, az új művészi ipar diszítésmódja ellenben a modern művészettel van szoros kapcsolatban. A modern művészet szabja meg az új iparművészeti ékítésnek nemcsak általános irányát, hanem részletes változatait is.

A modern művészet legszembetünőbb jellemvonása: a festészet feltétlen uralma. Az épitészet még félénken tapogatódzik; a szobrászatnak alig van előzménye és nincs több, mint három-négy kiváló művelője; a modern festészet ellenben ott kezdődik a század elején, sőt Goya-val, Constable-lal, átnyúlik a mult századba; fejlődése határozott és folytonos; a harmincas évektől kezdve az elsőrangú mesterek egész sorát mutathatja föl és megállja a versenyt a mult nagy korszakaival. A festészet uralma nem üres véletlen műve; kifejezi ez a kor művészeti fölfogásának sajátosságát.

A XIX. század művészeti fölfogása kiváltképpen festői; festői olyan mértékben, a milyenre a művészet eddigi korszakaiban nincsen példa. Nemcsak hogy a festészet a mi uralkodó művészetünk, de a festészeten belül is a festőiség olyan tisztán érvényesül, mint még a 17. századbeli hollandusoknál sem. A táj, a festészet legfestőibb tárgya, vezeti a fejlődést s a tájképi fölfogás átterjed az egész festészetre. A modern festészet egész technikai fejlődését nyomról-nyomra ujabb és ujabb festői mozzanatok jellemzik. A 30-as évek realistikus tájképeitől kezdve, a naturalizmus, a plein-air, az impressionizmus, végre ujabban a pointillisták, a szinharmonizálók törekvései mind megannyi hódítás a tiszta festőiség birodalmában,

A renaissance fölfogása plastikus volt; ez nemcsak a szobrászat nagy szerepében nyilatkozik, de szembetünik a renaissance épületeken, sőt képeken is. A fölfogásnak ez a különbsége helyezi a modern művészetet oly határozott ellentétbe a renaissanceszal; s ez jellemzi elsősorban az új művészi ipar diszítő módját a renaissance ékítményeivel szemben.

11. ábra. Beck Fülöp: Plaquette.

A modern diszítés a festészetből fejlődött s a kor általános irányának megfelelően túlnyomóan festői. A kép síkban ábrázol; a szobor térben. A renaissance ornament plastikus, többnyire domború kivitelben, s még ha festve volt is, mindig iparkodott a domborúságnak legalább látszatát kelteni; a modern ornament festői volta elsősorban abban nyilvánul, hogy általában sik, vagy a diszített tárgy fölszinéből alig kiemelkedő (mint a vereteknél) és hogy az ábrázolt testeket lehetőleg sikornamentté stitizálja.

A modern diszítésnek festőiessége, sik volta mélyrehatható következményekkel jár az egész modern iparművészet mivoltára nézve. A renaissance művészet, minthogy plastikus formákkal ékített, megváltoztatta az ipari formákat, úgy hogy a szerkezetet a diszítő formák gyakran eltakarták, mint az oszlopokkal, tympanonokkal, szóval épitészeti formákkal ékesített butorokban. A modern ornamentálás sík voltánál fogva a formákon mit sem változtat; a szerkezet, a célt kifejező formák ezen a sima mezen keresztül teljes tisztaságukban átlátszanak

s a cél világos nyilvánítása még a gazdagon diszített modern iparművészeti alkotásoknak is jellemző tulajdonságuk marad. A modern ornamentálás a kifejező formákat egyáltalán nem érinti és ez egyik megbecsülhetetlen előnye. Csak a formáknak belső, indifferens, sík területeire szorítkozik, s ezekre választékos szineivel, finom vonalaival szorosan rásimulva, éri el hangulatos hatását. A renaissance gazdag, plastikusan diszített formáinak, számtalanszor megtörő vonalainak, melyek között a fény és árny váltakozik, merő ellentéte a modern iparművészet az ő síma egyszerű formáival, nyugodtan folyó vonalaival. A diszítésnek ez a sík, festői volta harmonikusan kapcsolódik a modern iparművészetnek egyéb jellemző tulajdonságaihoz: demokratikus egyszerűségéhez és ipari tudatosságához, melylyel a gyakorlati célt törekszik kifejezni.

A modern ornament ezen általános festői jellegén kivül, részletes változataiban is a modern művészet, jobban mondva a modern festészet fejlődésével függ össze. A modern festészet a realizmusból indult ki; a régi mesterek utánzása helyett magához a természethez, a »mesterek mesteréhez« fordult s itt természetesen az új tárgyaknak, új formáknak gazdag tömegére talált.

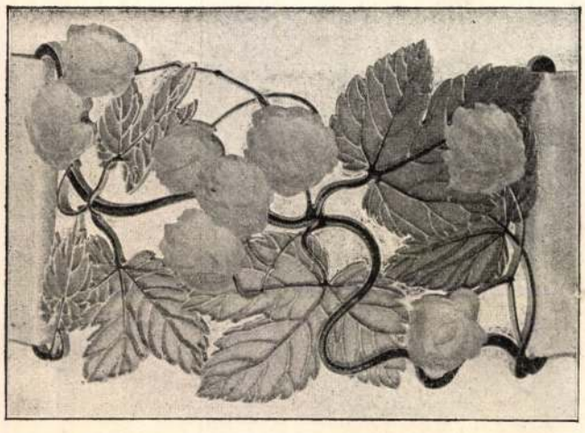

12. ábra. Lalique R. Nyakra való ékszer.

A modern ornamentika is, megunva az ezerszer ismételt, agyoncsépelt és már minden élet nélkül való hagyományos formákat, a természetet s elsősorban az ornamentális formák kimeríthetetlen bányáját, a növényzetet kezdte aknázni. A mozgalom Angliából indult ki, s ennek az új növény ornamentikának még ma is Anglia a legtermékenyebb hazája. Nem ismételték többé a renaissance örökös akanthus, vagy legfőlebb szőllő, babér és repkénylevelét, hanem a hazai növényzet változatos formáit szedték elő, azokat beható gonddal tanulmányozták, azután céljuknak megfelelően stilizálták. Az eredmény meglepő volt, a gyönyörü új formák páratlan gazdagsága valósággal elragadta a művészeket ; a mozgalom csakhamar nagy arányokat öltött s egész Európára átterjedt. A kecses angol növényformák mindenütt hódítottak; hisz újak voltak és mégis régi ismerősök: erdőnk kedves fáinak leveléből, kertünk kedves virágaiból összealkotvák: újak, de meggondoltak, az ipari célhoz hozzásimulók. A liliomornament pl. annyiféle alakot öltött, a hányféle célra alkalmazták, könyvtáblára, csipkére, szövetre vagy falszőnyegre. Franciaország első modern művésze, Eugene *Grasset* is lelkesedve látott hozzá az új növényornamentika gazdagításához, s az ő vezetése alatt jelentek meg tanítványainak gyönyörű ornamentális tervezetei a »La plante et ses applications ornamentales« cimű műben. Minden lapon ott van a gondos, naturalistikus növénytanulmány s mellette ezeknek a formáknak változatos stilizációi, a külön-külön ipari célnak megfelelően.

A németek és az osztrákok sem maradtak hátra ; különösen *Meurer* és *Gerlach* publikációinak volt nagy hatásuk.

De a modern ornamentikát a növényvilág gazdagsága nem elégítette ki, hatalmába kerítette az állatvilág formáit is. A renaissance ebben a tekintetben nagyon tartózkodó volt; a konvencionális oroszlánfejeken és delfineken kivül állati díszt alig ismert. Ez a tartózkodás érthető is; mert az állati formák a renaissance realisztikus, plasztikus diszítésében többnyire kellemetlenül hatottak volna. Ellenben a modern művészet erős stilizálásában, a síkba való redukálásában ilyen naturalisztikus benyomásról nem lehet szó. A festői szem az állatvilágnak különösen szines részében, a madarakban, a bogarakban, a pillangókban lelte örömét, s a modern ornamentika is kiváltképen ezeket alkalmazta céljaira.

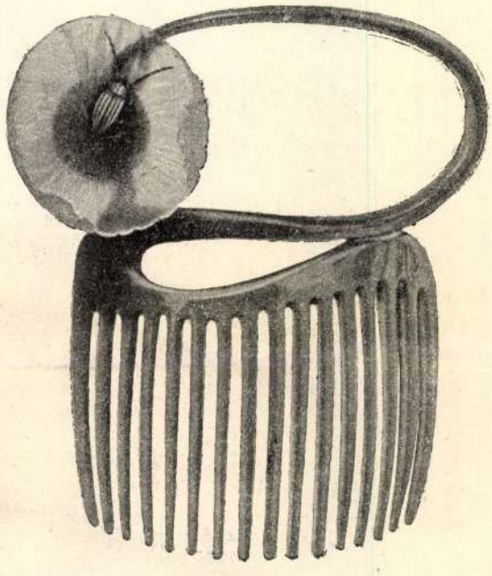

13. ábra. Lalique R. Hajéknek való fésű.

Ezt az állatornamentikát különösen a franciák művelik, az angolok hűségesen kitartanak az ő növénydiszük mellett. Az állatornamentika szép példái találhatók M. P. *Verneuil* »L'animal dans la décoration« és *Seder*, »Das Thier« cz. művében.

De az új művészet nem állapodott meg az állatvilág fölhasználásánál sem, hanem talán a japánok kecses művészetétől indíttatva, a bennünket körülvevő természet mindenféle jelenségéből válogat céljára alkalmasakat. Ezen motivumok sajátos földolgozásában különösen a belgák és a hollandusok mesterek; a legjellemzőbb példák Henry *van de Velde* vitorla- és felhőstilizációi.

A modern realizmus révén a formák kimeríthetetlen gazdagságára tett szert az új ornamentika; a realizmusból kibontakozó, tovább fejlő festészet pedig utat mutatott arra, miként lehet ezeket a formákat földolgozni, stilizálni. A modern festészet különösen a szineket tanulmányozta, a plasztikus formákat, melyeket a renaissance annyira kedvelt, elhanyagolta s a biztos modellálás helyett lapos szinfoltokra törekedett. A ragyogó és halavány, mély és bágyadt szineknek új változatos skáláját állította össze; gyakran már nem is az volt a célja, hogy a természet hű, megkapó képét adja, hanem

az, hogy a szinfoltok tömegét szemet gyönyörködtető, hangulatot keltő harmoniába olvassza össze. A nagy festészetnek ez a végletе mintegy átmenet az alkalmazott, a díszítő festészetbe. Mert az alkalmazott festészetnek nem az a föladata, hogy a külső világot ábrázolja, hanem az, hogy az ipari alkotás üres felszíneit szemgyönyörködtetően, hangulatkeltően ékesítse. Igy maga a nagy festészet fejlődése vitte rá az új ornamentikát, hogy a természet formáit ne azon nyersen, naturalisztikusan alkalmazza, hanem a modellálást félre téve, azokat sík szinfoltokra vezesse vissza. A jelentéktelen vonásoknak elhagyása, a formák lehető egyszerűsítése a stilizálás s a stilizálás alapja minden ornamentikának.

A szinfoltokból álló modern sík ornamentben érvényesülnek mindazon eredmények, a melyeket a modern festészet a színek s a szinkapcsolás terén elért. A modern iparmüvészeti díszítésben a szinek teljes gazdagságával, a finom árnyalatok egész sokféleségével, s ezen változatoknak minden összhangjával találkozunk. A modern ornamentika számüzi a szintelen szürkeséget; »Mais loin de nous le gris, le gris cendre, le gris tombeau, le gris impuissant, le gris décoratif en un mot!» mint E. *Grasset* mondja. A mi erőt, életet a renaissance ornamentnek az ő kidomborodása adott, azt a modern iparművészet a szín ragyogásával, a szín melegségével pótolja. Az új művészi ipar vissza szerzi az emberi szemnek jogát, hogy szint lásson és szint kivánjon; a színben való naiv, boldog kedvtelésnek eleget tesz: s a szín ad alkotásainak életet, fényt, vidámságot vagy hangulatos szelidséget. A modern ornament festői; festői az utolsó konzekvenciákig; sík és színes.

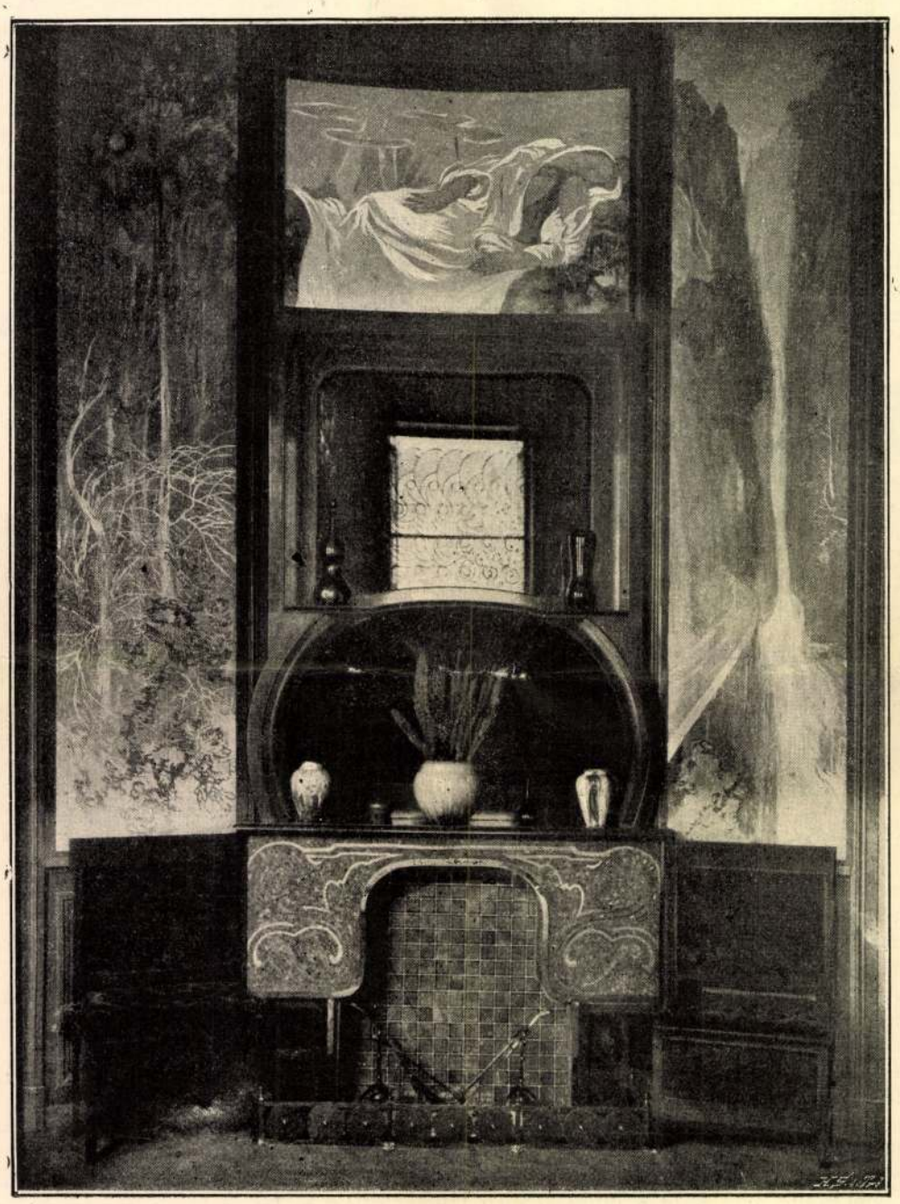

14. ábra. Van de Velde: Kandalló.

A festőiség uralma alatt a szinekén kivül szükségképen ki kellett fejlődnie a vonal kultuszának is. Szinfolt vagy körvonal nyujthatja csak a tárgyaknak síkká redukált képét. S a hol a festői, sík fölfogás szinfoltokat nem alkalmazhat, ott okvetetlenül a festőiség másik végletéhez, a puszta körvonalhoz kell folyamodnia. Már egyes festőknek képein a körvonalnak sajátságos hang-

sulyozását látjuk; legföltünőbben talán a párisi *Jossot*-nál és a hollandus *Jan Toorop*-nál; a vonalnak ez a túltengése, önálló, az ábrázolt tárgytól szinte független élete átvezet bennünket a vonalornamentikához. A színfoltokon kivül a puszta, minden árnyalás nélkül való vonal adja a természet plasztikus formáinak síkká stilizált, az iparművészet céljaihoz alkalmazkadó képét; s a modern színornamentikát csakugyan egy ép olyan változatos, ép olyan hatásos vonalornamentika egészíti ki.

Tekintsünk most végig a modern ornamentika fejlődésén. A modern dekorativ irány a festészetből indult ki, a festészet alkalmazása az iparművészetre. Mint ilyen, mindjárt kezdetben meg volt szabva sík természete ; s a rendelkezésre álló technikák jobbára a festés vagy az intarzia, legfölebb a lapos veret. A mi kevés szobrászati dísz van a modern iparművészetben, az is többnyire egészen lapos, festői domborművé gyengül, mint Joseph *Chéret* és A. *Charpentier* legszebb alkotásain. A festészet az ujonnan tanulmányozott formák bőséges készletével jött a művészi ipar segitségére s ez ezeket a naturalisztikus formákat föl is használta díszül. Azonban ebben a naturalisztikus díszítésben volt valami bántó, díszharmonikus s most az iparművészet törekvése az

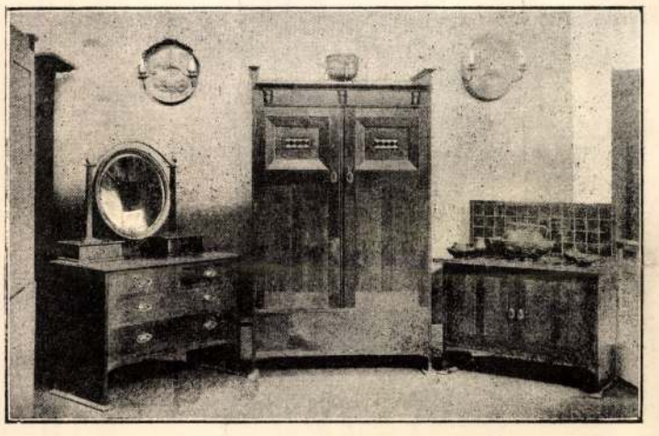

15. ábra. *Heal and Son* londoni cég által készített bútorok.

lett, hogy a diszítendő tárgy és a diszítés ellentéteit elsimítsa. A diszítés egyrészt alkalmazkodott a diszítendő tárgy anyagához, és megmunkálásának módjához, technikájához, másrészt a szabad festészet fejlődése folytán is a dekorativ művészet mindinkább sík szinfoltokra és árnyékolatlan vonalakra törekedett. A naturalisztikus formák nagy változásokon mentek keresztül: szépen a síkra lapultak és minden domborúságukat elvesztették ; az átmenetekben gazdag színeket egységes foltok szoritották ki helyükből; az eredeti szinek megváltoztak, ha a körülmények úgy kivánták; a körvonalak elvesztették véletlen, szeszélyes változatosságukat és szabályosakká, határozottakká alakultak: szóval végbe ment a stilizálás jelentős munkája és megszületett a modern ornamentika.

A stilisált virág már nem akarja a természetes virág hű képét adni, hanem valami ipari alkotáshoz akar simulni és azt ékesíteni. A stilizáció fejlődésében az eredeti forma mindinkább háttérbe szorul, az összefüggés a természettel elvész, a forma eredeti jelentése elhomályosul. A modern ornamentika egy része is eljutott a stilizáció ezen fokáig. De a diszítő forma eredeti jelentésének vesztével nem veszt diszítő erejéből. Sőt mint a szőllőtőkéről földbe bujtatott venyige csak akkor kezd el igazán virulni, miután már elválasztották, elszakitották eredeti tövéről, a stilizált forma is, ha teljesen elszakadt az őt addig megkötő eredetijétől, új, önálló életet kezd, gazdagon hajt és szabadon alakul. A szinfolt, a vonal a maga miniműségében hat, benyomását nem nehezíti a természettel való összehasonlítás, nem kell segítségeül képeket fölidéznie és az értelem munkáját igénybe vennie; az értelmetlen, jelentéstelen formák közvetetlenül hatnak az érzésre; közvetetlenül és erősen mint a zene.

Ebben a közvetetlenségben nyilvánul leghatározottabban a modern dekorativ művészet tiszta, zavartalan festőisége. A szineknek és vonalaknak kultusza végig vonul az egész modern iparművészeten s nyomát megtaláljuk még ott is, ahol nem keresnők, látszólag teljesen dísztelen ipari alkotásoknál is. *Beuson* legszebb gázlámpája a falból kinyuló s fölfelé hajló, egyszerű, síma sárgaréz cső. A kitünő anyag természete teljesen szabadon nyilvánul, és a cső a maga célját is a lehető legvilágosabban fejezi ki, de ez még nem elég ezen egyszerű alkotás művészi hatásának megmagyarázására. A hatásnak tulajdonképen való fő tényezője: az öntött és gonddal csiszolt sárgaréznek finom szintonusa, és a hajlásnak kitünő érzékre mutató, végtelenül kecses vonala. Szinével és vonalával vall ez a látszólag dísztelen ipari alkotás is a minden művészi iparok legfestőibbjére : a *modern* iparművészetre.

IV.

Láttuk azokat a fő tényezőket, melyek a modern iparművészet irányát megszabták; vizsgáltuk külön-külön a modern szellemi áramlatok, a modern technika és a modern művészet hatását az új művészi iparra. De ez a három fő tényező nem működött egymástól elszigetelten, hanem együtt és csodálatosképen egy irányban is. Az irányoknak ezen szerencsés egybevágása, a ható erőknek közös cél felé való törekvése teremthette csak meg az egységes modern iparművészetet.

Az új művészi iparnak mindjárt kezdetén egy irányba tör mind a három tényező. A szociális érzés a gyáripar ellen izgat; a kézi munkától reméli a szociális bajok megszüntetését és a boldogabb mult viszonyok visszaállítását. Az ipari szempontot sem elégíti ki a gépi munka eredménye; a gépi alkotások olcsók, de roszszak. Ebből a szempontból is úgy látszik, hogy becseset, nemeset csak a kézimunka tud teremteni. A művészeti tényező pedig mindenesetre kézimunkát kiván; a gépet a priori művészietlennek tartja. A diszítés, mely mámorosan duskál a naturalisztikus formák új bőségében, csupán kézimunka útján lehetséges. Ezek a naturalisztikus formák, az ő szabálytalan szépségükkel, szeszélyes változataikkal, erősen egyéni voltukkal csupán a művészi kéz munkájában érvényesülhetnek és gépi sokszorosításban megmerevednek, elhalnak. Igy a modern iparművészet első korszakában az összes tényezők a művészi kézimunka felé tartanak.

A modern iparművészet fejlődésének újabb, második felében az összes tényezők megváltoztatják irányukat, de egyértelműen ismét egy közös cél felé haladva. A szociális fölfogás belátja, hogy a gyári ipar megszüntetése és a kézimunka uralmának visszaállítása lehetetlen; hogy a kézimunka egyoldalú művelésével nemhogy enyhítené, hanem csak növeli a szociális ellentéteket, mert a költséges kézimunka csupán a gazdagok, a kiváltságosak számára hozzáférhető s igy az alsóbb rétegek a művészet élvezetétől teljesen megfosztatnak. A szociális fölfogás tehát megváltoztatja irányát és a gyári ipar művészivé tételét tűzi ki céljául; egyszerű, olcsó, gép útján sokszorosítható s ennélfogva mindenkinek hozzáférhető művészi alkotásokra sarkal. Az ipar is be-

látja tévedéseit és szolidságra, őszinteségre, komolyan átgondolt formákra törekszik. A művészeti fölfogás tisztába jön a gépi munka sajátos művészi tényezőivel; átlátja, hogy modern iparművészet csak a modern gyári iparon alapulhat. A diszítés a naturalisztikus formák helyébe a stilizáltakat teszi és egységes színfoltokkal, határozott vonalakkal dolgozik, melyek könnyen sokszorosíthatók s melyek a sokszorosításban sem igen vesztenek művészi erejükből. Igy jutott a modern iparművészet fejlődésének újabb szakaszában a művészi gyári ipar uralomra. Szociális, ipari és művészi szempont egyaránt egyszerű, őszinte, kifejező, nagy formákra utalnak és a modern festői, sík diszítés reásimul ezekre az egyszerű alkotásokra, a nélkül, hogy formáikat legkevésbbé is megváltoztatná, előállításukat megnehezítené vagy árukat nagyon megdrágítaná.

A fő tényezőkön kivül még a kisebb ható erők egész tömege működött közre az iparművészet kialakulásán. Különösen Angliában, a honnét a mozgalom kiindult, követhetni az egyes szálakat ezen erők kusza sokaságában.

A század közepén az európai iparművészet, az eszmétlen gépipar kezében, már a lehető legalacsonyabb színvonalra sülyedt. Egyedül az angol ipar törődött még valamit a szolidsággal s a francia, a néppel veleszületett érzék folytán, a kecsességgel. Ennek az eleganciának s a többi országok hihetetlenül alacsony művészi niveaujának köszönhette a francia iparművészet egész világra szóló föltétlen uralmát. Nyilvánvalóvá vált az a fensőbbség az 1851-iki londoni első általános iparkiállításon; de nyilvánvalóvá vált egyúttal ezen fensőbbség ingatag alapja is.

Angolország ezt belátva s különösen a művészi iparnak nagy gazdasági fontosságától indíttatva, hozzálátott iparművészetének fejlesztéséhez. 1853-ban megalapították a Department of Science and Art-ot, a művészeti ügyek intézésével megbizott állami hivatalt. Ez az intézet, mely 1857. óta a South-Kensingtonban foglal helyet, gazdag anyagi eszközeivel muzeumokat alapított és tart fönn, igy a saját South-Kensington muzeumát, a Bethnal-Green muzeumot, a dublini és edinburghi gyüjteményeket; rajztanárokat képez iskolájában, a Royal Collége of Artban; vándorkiállításokat rendez; iparművészeti iskolákat segélyez; évi vizsgákat tart és jutalmakat osztogat. Az állam példáját követték egyéb hatóságok és egyesületek, különösen a grófságok és a céhek, úgy, hogy Anglia lassankint a kitünően szervezett iparművészeti gyüjtemények és iskolák páratlan seregével rendelkezett.

16. ábra. S. Bing. Modern butorok.

Anglia példáját csakhamar követték Párisban, Berlinben, Bécsben, de aránylag sikertelenül. Mert az angol iparművészeti oktatásnak egy óriási előnye van a kontinensé fölött; t. i. az, hogy míg a szárazföldi iparművészeti iskolák úgyszólván gyermekeket nevelnek föl, a kiknél még kétséges, hogy arravalók lesznek-e, a mire készülnek; addig az angol iskolák kész munkásokat oktatnak. Az angol iparművészeti oktatás az esti órákra 6-tól 9-ig szorítkozik s részt többnyire csak munkások vehetnek benne, a kik a nappalt műhelyben töltik. A kontinens iskolái csak bizonyos korlátolt számú növendékeket fogadhatnak be, mert azoknak teljes kiképzése hárul reájuk; az angol iskolák látogatóinak száma milliókra rúg. Az angol ipari iskolázás nem veszi át a humanisztikus tanitás használhatatlan rendszerét; prak-

tikusan az új viszonyokhoz simul s csakis így érhette el kitüzött célját: az ipari munkásoknak művészeti képzését.

Angliában lassankint lehetővé lett az iparművészet fölébresztésének nagy munkája.

Megvolt a művészien képzett munkások serege; megvoltak az anyagi eszközök; megvolt a vágy valami új iránt. A szociális mozgalmak, a modern festészet fejlődése s speciálisan a még élő angol iparművészeti hagyományok, mind az új iparművészet megalkotására sarkaltak. De a művészeteknek s talán általában az emberi alkotásoknak történetében, a közreható tényezők az új alkotásnak csupán *lehetőségét* teremtik meg. Ez a lehetőség esetleg elmulhatik a nélkül, hogy gyümölcsöt termelt volna; magukból az általános tényezőkből az új alkotás sohse fejlődik ki.

A viszonyok csupán csak az új alkotás lehetőségéig fejlődhetnek; a lehetőség és a megvalósítás között még olyan űr van, melyet semmiféle fejlődés át nem hidalhat. Ahhoz, hogy a lehetőségből valóság váljon, a geniális ember, a geniális tett kell s a nagy emberek feladata éppen az, hogy a levegőben levő lehetőségeket megvalósítsák. Anglia az ő nagy emberét, a ki a modern művészeti ipar lehetőségét valósággá tette, William Morrisban találta meg.

William *Morris* 1834-ben született, vagyonos kereskedő családból. Tanulmányait Oxfordban végezte, azután a festészetnek szentelte magát. Az ő ifjuságába esik az új angol festőnemzedék föllépése, kiknek Ruskin népszerű szava csakhamar egész Angliában elismerést szerzett. William Morris is a Dante G. Rossetti, Madox Brown, Burne Jones fényes gárdájához csatlakozott, de egyelőre kevés sikerrel. Nemsokára el is fordult a festészettől és a költészetben próbált szerencsét. Már 1858-ban megjelent első könyve: a «The defence of Guenevere and other poems»; ez és következő művei csakhamar elsőrangú helyet szereztek neki az egykorú angol költők sorában. Első szerelméhez, a képzőművészethez azonban nem vált hűtelenné. Erős szociális érzése a munkások sorsának megjavítására, a kézimunka visszaállítására ösztönözte s így lassankint megérett benne a nagy eszme: az egész iparművészet regenerálása. 1863-ban alapította az ő iparművészeti intézetét, mely a modern művészi ipar valódi kiinduló pontja. Itt mindig a mult, különösen a gótika példáihoz ragaszkodva ugyan, de mégis önálló egyéni fölfogással iparkodott az iparművészet minden lehető ágában művészit létrehozni. Bámulatos munkaerejét ezentúl a szociális agitáció, a költészet és az iparművészet között osztotta meg. A három működés különben nála egybefolyt; költészetét és művészetét a szociális eszme át meg áthatotta; 1884-ben irta híres költeményét: The day is coming. A chant for socialists. A költészetet és az iparművészetet is egybekötötte; irodalmi műveit, saját maga rajzolta és metszette betűivel kézisajtóján maga nyomta, maga illusztrálta, esetleg maga kötötte is. Sokoldalú művészi tevékenysége mellett időt talált fölolvasásokra, eszméi mellett való agitációra s a művészetről való elméleti fölfogását meg is irta: «The decorativ arts. Their relation to modern life. 1878.» és «Hopes and fears for art. 1882.» című műveiben. Hatása óriási volt; kiterjedt az egész művelt világra és az új iparművészeti mozgalom, bár eltért az ő irányától, föltétlenül elismerte őt mesterének és megalapítójának. Életének utolsó részét Hammersmithben, London kedves külvárosában, a ma már történeti emlékké vált Kelmscott House-ban töltötte. Munkában és eredményekben páratlanul gazdag életének 1896. október 3-án szakadt vége. Életének és művészetének kegyeletes képét adja a Londonban már 1897-ben megjelent díszes munka: *The art of William Morris. A Record by Aymer Vallance.*

William Morris iparművészeti alkotásai között alig hiányzik az iparművészet egyetlen nevezetesebb ága. Készített ő butorokat, tapétát, butorszöveteket, üveg-, agyag-, fa- és ércmunkákat. Könyvet nyomott, illusztrált és kötött. Műveinek tervezésére, technikai kivitelére és

17. ábra. Kanapé és szék aranyozott fából, tervezte De Feure.

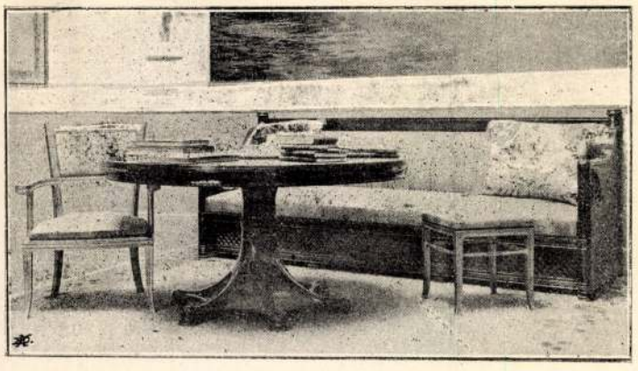

18. ábra. Szobaberendezés, tervezte *Boberg* Ferdinánd.

diszítésére egyenlő gondot fordított. Alkotásait az anyag őszinte, töretlen erejű hatása, a formák kecses volta, a modern növénydísznek új gazdagsága jellemzi. Tüneményesek voltak e művek megjelenésükkor; hisz ezek voltak az első tudatos művészi alkotások, melyeket a XIX. század ipara létrehozott. Az anyagnak kiméletes érvényesítése, a technika gondossága, a formák finom hangulatossága, de mindenekfölött az új növényi dísz-

19. ábra. Szobaberendezés, tervezte Olbrich.

20. ábra, Wiegand E.: Boudoir.

nek soha nem álmodott változatossága bámulatba ejtették az embereket.

A modern művészi ipar azóta továbbfejlődött; Morris alkotásai kissé elavultak, de ez nem von le semmit az ő nagyságából. Az úttörő szellemek munkáin többnyire rajt van a küzdés nyoma, a kezdet nehézkessége, az iránykeresés egy-két eltévelyedése. Utódaik már biztosan haladhatnak a kész csapáson; ők szedik le előzőik munkájának érett gyümölcsét. Morris alkotásai még nagyon függenek a gotikától; formáikban nem elég újak és nincsenek elég erős kapcsolatban a modern élettel. A XIX. század végén a kézisajtó már anachronizmus. De azért ezeknek az alkotásoknak marad elég belső értékük. Ezek ismertették meg újra a világgal az anyag művészi erejét, ezeken jelennek meg újra a művészies egyéni formák; s ezeken kezdődik a modern iparművészet legnagyobb dicsősége, az új ornamentika. Morris, az ő genialitásában megalkotta a modern iparművészet első műveit; minden gyengéjük ellenére ezek az új művészi ipar csírái; s a mi utánuk jő, az csak okszerű fejlődés, továbbalakulás kedvező körülmények között.

Morris jelentőségét azonban művei nem merítik ki. Egyénisége, eszméinek hatása nagyobb iparművészeti alkotásainál. Elméletével is iparkodik az egészséges fejlődés útját megszabni; egyéniségének erejével, lelkesedésének mélységével sikerül neki a kiváló szellemek egész seregét tanítványává avatni és az iparművészet szolgálatába szegődtetni; tollának fényével, fölolvasásainak, agitációjának lankadatlanságával, szociális érzésének melegségével a közönséget is megnyeri céljainak. Megalapítja a modern iparművészetet; megszerzi hozzá a kellő munkatársakat és kivívja neki az őt megillető helyet.

Morris nagyszámú követői folytatták mesterük munkáját. A mi működésében becses, azt átvették és híven követték. Eltanulták tőle az anyag megbecsülését; tervezeteikben ők is szigoruan figyeltek az előállítás technikájára és ahhoz alkalmazkodtak; terveiket ők is lehetőleg maguk iparkodtak megvalósítani, de egyúttal arra törekedtek, hogy a modern élethez közelebb férkőzzenek s itt válik el útjok a Morrisétól.

A modern iparművészet ezen újabb irányának legjellemzőbb képviselője a belga Henry *van de Velde*. Lelkességben és sokoldalúságban méltó tanítványa szeretett és bámult mesterének, William Morrisnak. Szociális érzésében ugyanolyan lelkes; művészi agitációjában ugyanolyan fáradhatatlan. Kitünő a könyvdiszítésben; de a mellett házat épít és azt teljesen berendezi; művészi gondját a legapróbb csekélység sem kerüli el. Munkabírásban vetekedik nagy elődjével; leleményben, fantáziában fölülmulja őt.

Az általa vezetett újabb irányt elsősorban a modern élettel való szorosabb kapcsolat különbözteti meg a Morrisétól. Nem álmodozik a szociális bajoknak az iparművészet útján való gyökeres megjavításáról; társadalmi hivatását abban találja, hogy művészetével az alsóbb osztályok lelkét is nemesítse, életüket kellemesebbé, művészeti élvezetekben gazdagabbá tegye. Nem akarja a kézimunkát visszaállítani, hanem a gyári iparhoz is hozzáalkalmazkodik s azt is művészivé teszi. Nem fordul a multhoz, a gótika formáihoz, hanem a modern élet szükségleteit kérdezi meg s azokhoz szabja alkotásainak alakját. Művei praktikusak, egyszerűek; diszítésben rendesen nagyon takarékos. A diszítmények stilizálásában is tovább ment mesterénél; s a stilizálásban, a művészeté mellett, nem feledkezik a gyári sokszorosítás szempontjáról sem.

A modern iparművészet így lassankint, majdnem észrevétlenül nagyon eltávozott a William Morris álláspontjától. Morris beható gonddal s hosszú, nehézkes munkával egyes objet d'art-okat, valóságos drágaságokat alkotott; az újabb irány inkább gyakorlati hasznú tárgyakat készít. Morris kizárólag a kézi munkára szorítkozott; ma már a gépiparnak az iparművészetben nevezetes szerepe van. Morris minden alkotása a multtal, a gótikával függött össze; az újabbak formáikban eredetiek, a használati célhoz símulók. Morris egyes dísztárgyakat, ritkaságokat alkotott és vevőközönsége csak a társadalom leggazdagabbjaiból kerülhetett ki; a mai iparművészet az egész társadalmat átöleli, a modern ipar minden lehető ágára ki akar terjedni és bélyegét ráüti az egész modern életre.

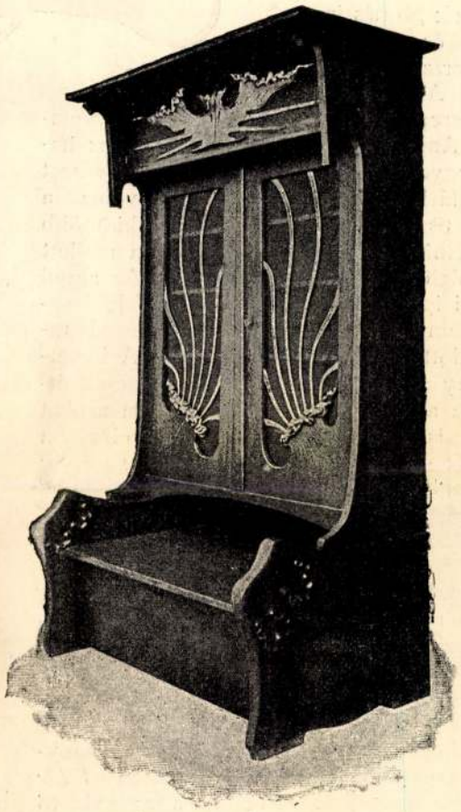

21. ábra. Endell A. Könyvszekrény.

Ezek az ellentétek lassan fejlődtek ki és a végleteket számtalan átmenet kapcsolja össze egymással. Mindegyiknek meg van a maga jogosultsága; a leggazdagabbak termeiben akad helyök a pazar drágaságoknak, ha a társadalom zöme inkább az egyszerű, praktikus alkotásokhoz hajol is. A modern iparművészet rövid fejlődése már csudálatos változatosságot mutathat fel; a komplikált modern társadalom ezerféle szükségletét kell kielégítenie. Az új művészi ipar nagy utat tett meg, nagy munkát végzett el; harmincöt éve kezdte nagy urak fényűző kedvének kielégítésén s ma már a nép széles rétegének osztogatja gyönyörűségeit; harmincöt éve indult ki Londonból, a modern ipar középpontjából s ma már hullámai elhatottak keleten, nyugaton mindaddig, a meddig csak modern ipari életnek némi nyoma van.

Anglia érezte meg természetesen először Morris föllépésének üdvös hatását. Újításai csakhamar követőkre akadtak s különösen ornamentálásának akadt számos utánzója. A képzett, alkalmas munkások serege készen

volt s így az angol iparművészet csakhamar nagyot lendült. Már 1868-iki párisi kiállításon föltüntek az angol agyag- és üvegárúk; és az 1878-iki kiállítás alkalmából, mikor is az új angol butorzat és dekoráció bemutatkozott Párisban, nyilvánvaló lett, hogy az angol művészi ipar már nagyon fölötte áll a franciának. Ez időtől kezdődik az *angol stilus* diadalmas körutjaEurópában, melyen napjainkban érkezett el hozzánk s melyen úgy látszik, most halad tovább keletre, Oroszország felé.

A modern iparművészetnek Morris inaugurálta és képviselte első korszakában föltétlenül Angliáé a vezető szerep. De a fejlődés további folyamatában Angliában nem akadt Morrishoz hasonló egyéniség, a ki a modern iparművészet újabb fázisában is megtarthatta volna a vezéri tisztet. *Voysey*, Morris legkitünőbb angol tanítványa, minden kiválósága mellett sem volt erre a szerepre alkalmas. Az angol művészi ipar nagyrészt megállott fejlődésében, nem haladt a korral, makacsul ragaszkodott Morris álláspontjához. A következmény az lett, hogy Belgium nemcsak átvette az angol eredményeket, hanem azokat tovább is fejlesztvén, csakhamar elhagyta mesterét és a modern mozgalom vezetője lett. Anglia csak a legeslegújabb időkben kezd magára eszmélni s különösen a skótok, pl. a *Mackintosh-Macdonald* pár azok, a kik ismét lépést tartanak a modern fejlődéssel. Az angol közönség azonban még mindig nagyon tartózkodó a *liberty*-stillel szemben.

Belgium lelkesedéssel csatlakozott az angol mozgalomhoz s eredményeit csakhamar elsajátította. *Horta*-ban, *Serrurier-Bovy*-ban, *Rysselberghe*--ben az új stilus kiváló mestereire akadt. De a belga művészek nagyszerű csapatából is kiválik Henry *van de Velde* a modern iparművészet újabb irányának fő harcosa és képviselője. Első sorban az ő hatalmas egyéniségének köszönheti Belgium mai vezető helyzetét.

A többi országokban a modern iparművészeti mozgalom nem oly átalános, nem olyan mindent felölelő, mint Angolországban és Belgiumban. Nincs is nagy befolyásuk a fejlődés egészére nézve, inkább csak az egyes ágakban érnek el figyelemreméltó eredményeket. Csupán Franciaország közeledik jelentőségben az említett két vezető országhoz.

Az Egyesült-Államok művészi ipara eddig átalában kevés szerepet játszott; csak az üvegtechnikai újításaiknak volt nevezetes befolyása az európai iparművészetre. Az *amerikai üveg* színpompás, átmenetekben gazdag anyaga új irányt nyitott a szines üveg művészi alkalmazásában. Amerikának e rendben legkiválóbb művésze Louis C. *Tiffany*, a kinek üvegei eddig utolérhetetleneknek bizonyultak.

Hollandiának az ornamentika fejlesztése terén vannak legnagyobb érdemei. Gazdag diszítő művészetében némi koloniális hatás is észrevehető, utalva a modern közlekedés századára, melyben a távolságok megszüntek. Legkiválóbb ornamentáló művészei: *Colenbrander*, *Jan Toorop* és *Thorn-Prikker*. A köréjük sorakozó művészek kiválósága és nagy száma a modern ornamentika terén kiváló helyet juttat Hollandiának.

22. ábra. H. Sauvage. Kottatartó.

Az északi országok is korán csatlakoztak az angol mozgalomhoz. Dánia a könyviparban és a keramikában, Svéd- és Norvégország a keramikában és a szőnyegszövésben alkotott kiválót.

Franciaországban és Németországban egy-egy nagy építész elmélete megelőzte a modern mozgalmat. Franciaországban *Viollet-le-Duc*, Németországban Gottfried *Semper* hirdettek a modern iparművészetével rokon elveket. Praktikus hatásuk látszólag nem volt; de talán még sem a puszta véletlen műve, hogy modern francia mozgalom vezetője, Eugène *Grasset*, Viollet-le-Duc hű tanítványának vallja magát; a modern német iparművészetnek első munkása és képviselője, *Berlepsch* pedig, Gottfried Sempert hallgatta a zürichi polytechnicumon.

A modern festészet tulajdonképpen Franciaországban fejlődött ki s ennélfogva Franciaország a modern művészi iparnak legalább művészeti részét illetőleg nagyon kedvező helyzetben volt. Az iparművészetnek az a része, mely a művészettel határos, melyben még alig van ipar, hanem csak kissé megváltoztatott, kissé alkalmazott művészet, csakugyan ki is fejlődött a franciáknál. A lithografia virágzott náluk, a plakát ott termett: de mindez még alig ipar, hanem kissé valami célhoz alkalmazkodó művészet. Ugyancsak a franciáknál mutatkoztak a modern szobrászatnak kezdetei s egyúttal annak alkalmazása, a kis plastika is. *Barrias*, *Frémiet* kis állatszobrai, *Roty*, *Chaplain* gyönyörű érmei, *Chéret*, *Charpentier* hangulatos domborművei a modern kis szobrászatnak remekei. Azonban a tulajdonképpen való művészi iparban Franciaország egy ideig semmi ujat sem termelt s így váratlan vetélytársának Angliának új, meglepő alkotásai teljesen készületlenül találták. Egy darabig védekezett az új stilus ereje ellen; de végre kénytelen volt engedni. Az angol stilus uralkodóvá lett Párisban. Azonban a francia szellem csakhamar letö-

rölte róla az angol jelleget s a modern iparművészetnek francia árnyalata és kialakult. Legnagyobb érdeme ebben a modern mozgalom geniális fejének, Éugène Grassetnek van.

Eugène *Grasset* 1850-ben született Lausanneban. Fiatal korától kezdve fáradhatatlan és sokoldalú munkásságot fejtett ki, bár neve sokáig ismeretlen maradt. Első külön kiállítása is csak 1894-ben jött létre a Salon des Cent-ban és ekkor tetszett ki valódi nagysága. De azért csendes, rejtett munkássága sem volt eredménytelen. A «Quatre fils d'Aymon»-hoz rajzolt illusztratiói az első igazán modern könyvdiszítés, mely Morris és Walter Crane e fajú munkáit is fölülmulja. Ő a modern francia ornamens megteremtője s köréje a lelkes tanítványok nagy száma csoportosul.

Kivüle a művészek egész serege szenteli már erejét a modern iparművészetnek. Különösen a keramika s az

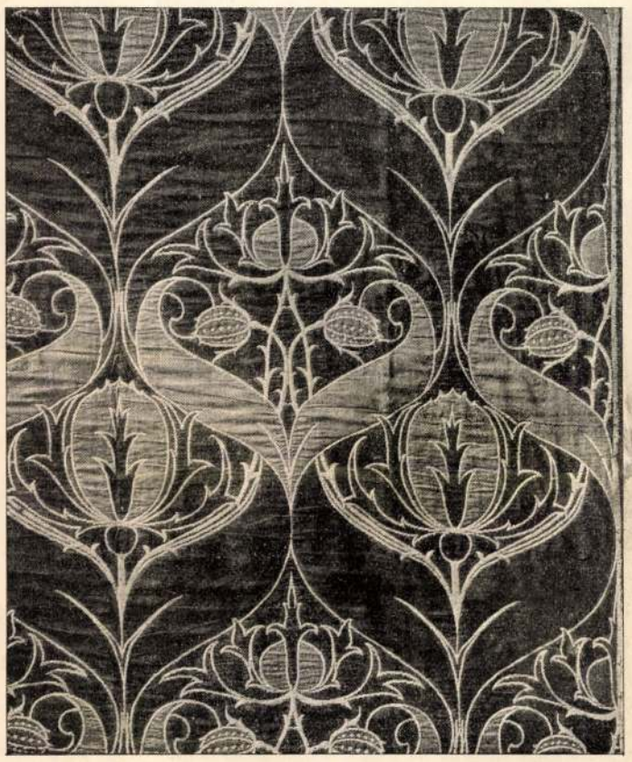

23. ábra. Butorszövet *Liberty* londoni cégtől. Háttér vörös, a selyemből átszőtt rajz sárga.

üvegipar mutat föl fényes neveket, a minők: *Bigot*, *Gallé*, *Majorelle*, *Dammouse*, *Dalpayrat*, *Lesbros*, *Delaherche*.

A francia művészi ipar mindeddig jobban drágaságokat, objet d'art-okat termelt, mint használati tárgyakat. A drágaságokban fölülmulhatatlan; *Lalique* ékszereinek nincs párjuk a világon. (12—13. ábra.)

Ujabban azonban a francia iparművészet mindinkább az építészethez kapcsolódik s közeledik az élet hétköznapibb szükségleteihez is.

A francia iparművészet, különösen a lakásberendezés ifjú gárdája, *Plumet*, *Benouville*, T. és P. *Selmersheim*, *Gardelle*, *Sauvage*, valamennyien építészek. S abban az országban, hol a modern vasszerkezet először érvényesült az építészetben, hol Charles *Garnier* a modern szinház, Paul *Sédille* a modern árúház típusát alkotta meg, remélhető, hogy az építészethez fűződő iparművészet is a gyakorlati élet problémáit fogja megoldani.

Németország hosszú ideig ellenségesen állt a modern mozgalommal szemben. Az új iparművészet egyes munkásait, mint a törhetetlen Berlepschet nem értették meg és kigunyolták. A legújabb időben azonban művészek és hivatalos világ lázas sietséggel iparkodnak a mulasztottakat pótolni. Az angol és a belga mintáknak kezdetben fejtelen utánzását már komolyabb munka váltotta föl és lassankint egyéni és nemzeti árnyalatok alakulnak ki.

24. ábra. Nyomtatott kreton *Liberty* londoni cégtől. Háttér sötét rózsaszín, a virág zöld és sárga.

Egészséges fejlődésnek azonban nagy akadálya az, hogy az iparművészet művelői náluk túlnyomóan a festők közül kerülnek ki, kiknek iskolázatlan képzelete megveti az ipar hideg szerkezeti törvényeit. Csak az *Olbrich* építész vezetése alatt munkálkodó darmstadti művésztelep biztat nyugodt eredményes jövővel. Külön csoportot alkotnak a bécsi művészek, kik különösen az elrendezésben, a diszítésben, a harmonikus összhatás létrehozásában mesterek.

Nálunk szintén csak a legutóbbi időben vet a mozgalom nagyobb hullámokat. Eredményeképp *Zsolnay* eozin edényeit, *Roth* szines üvegablakait, *Horti*, *Wiegand*, *Spiegel* butorait, az ungvári butorgyár hajlított famun-

káit, *Horti*, *Beck* dísztárgyait, *Rappaport* emailait említjük. Remélhetjük, hogy a hivatalos világ fáradozásai, a gyakori és válogatott kiállítások közönségünket és iparunkat egyaránt nevelni fogják a modern iparművészet nagy feladataira.

A modern iparművészet már első eredményeivel meghódította az egész művelt világot. Most tovább dolgozik problémáinak megoldásán: át akarja alakítani a bennünket körülvevő tárgyakat; a mi modern lelkünkhöz, a mi sajátos szükségleteinkhez akarja idomítani környezetünket. Eredményei közül a három legszembetünőbbet: a modern könyvet, a modern szobát és a modern utcát akarjuk kissé közelebbről megvizsgálni.

25. ábra. Preaubert francia cég velour falkárpitja.

V.

A könyv az embernek jó barátja: egyedüllétében hozzászegődik, unalmában szórakoztatja, bánatában megvigasztalja. Nem csoda, ha az ember szerető gondjába fogadja és szive szerint megékesíti. A mely korszakban az emberiség a könyvet megtudta becsülni, diszítésében sem volt fukarkodó. Az ó-kor könyveinek pompájáról számos hír beszél. A középkor elején is, mihelyt a népvándorlás hullámai elcsendesedtek s a kolostorokban megindult a művelődés lassú munkája, szorgalmas szerzetesek hozzáfognak a könyvek fáradságos írásához, diszítéséhez. Naphosszat vetik formás betüiket és művészi gondjuk az iniciálékat, a lapok szélét drága szinekkel ékesíti. A kolostor legfőbb kincsei, a könyvek, sorban szaporodnak és édes öröm bennük lapozgatni. A kedves betük szépen egymás mellé sorakoznak s a pergamenttől élénken elváló fekete nyomokon könnyen halad szórul-szóra, sorrul sorra a szem. A sorok komoly rendjét a lap oldalán szines, szeszélyes, állatfejekbe kunkorodó fonat fogja együvé. Az egyhangú sorok vidáman egybetartott csapata éppen elfér a pergamenlapon; nem kell szoronkodnia, de betölti az egészet. S míg a szem végigsiklik rajtok, egyszerre csak elfeledkezik értelmükről; nem hallja a mit neki ezek a sorok mondani akarnak, csak úgy elnézi őket és gyönyörködik a pergamen fehéres-sárgás szinében, melyről a betük szinte lemosolyognak; és örömét találja a komoly fekete, a vidám kék, a mély bibor és a ragyogó arany harmóniájában. A szerzetesek egyre ügyesebbek, a könyvek egyre gazdagabbak, szinesebbek lesznek; félénk virágok és kacskaringós indák kusznak föl a lapszélekre s a növényvilág változatos gazdagsága szegődik a könyvek diszéhez.

Mikor a középkor alkonyatával a kultura a kolostorokból a palotába költözik, követi oda a könyvtár is. A renaissance urai ezreket fizetnek az illuminátoroknak és Mátyás király megalapítja az ő világraszóló könyvtárát. Az újonan fölfedezett és mohón másolt autorokról lehámlik a százados feledség pora és azok új pompázó ruhába öltöznek. Sehol olyan forma pazarlást, sehol olyan színragyogást a renaissance ornamentika nem fejtett ki, mint a könyvek diszítésében.

Időközben a reformáció hazájában kitalálták a könyvnyomtatást. Ezzel a könyv kiszabadult a gazdag kolostorokból, a fényes palotákból és bevonult az egyszerű emberek egyszerű szobájába. Itt kezdte meg nagy, szivekbe ható és elmékbe világító munkáját, melylyel lassankint a világot átalakította. Ebben az új, egyszerű környezetben a könyv is köntöst cserélt. Az igénytelen papirról erős, kissé esetlen betűk néztek az olvasó szemébe; a lap széle üresen maradt; a piros kezdőbetük csak halványan emlékeztettek a régi ragyogásra s a fejezetek fején és végén egyszerű, fekete kis dísz maradt a régi buja ornamentikából. Közbe-közbe nehézkes illusztrációk, durva vonalú fametszetek: ilyen a reformáció diszített könyve. Ám ezekből az igénytelen könyvekből kitetszik a kor kissé csiszolatlan, de erős, hatalmas szelleme és az egyszerű fametszetekből Dürerek lelke szól hozzánk.

Azután a történet folyamán még egyszer fölülkerekedett az aristokrácia és a rokokoban kitombolta magát. A nép fegyverét, a könyvet is magáévá tette és kertekbe rejtett, aranyos palotáit diszítette vele. A rokoko könyv aranyozott szélű, sima lapjain finom metszésű, kecses betűk sorakoztak; az ornament újra gazdag, sőt kicsapongóan szeszélyes lesz; a könnyelmű, kéjt lehellő, de végtelenül finom rézmetszetek egész lapokat töltenek meg. La Fontaine Contes-jának ilyen külső felel meg.

26. ábra. Preaubert francia cég velour falkárpitja.

A mi századunkban a gyári előállítás terjedése a könyvet is megfosztotta művészi külsejétől. A század közepén a könyv már elérte a művészietlenség netovábbját. Az olvasó közönség soha nem remélt mértékben megnövekedett; a könyv olyan erősen összeforrott az élettel, mint soha addig és külsejét mégis úgy elhanyagolták, mint soha azelőtt. A vékony, szürke papir, melynek egyik oldalát átverte a másik oldal nyomtatása pár év alatt megsárgult, megfoltosodott; a halvány nyomdafesték csakhamar megfakult; az apró izléstelen betűknek szemrontó sokasága összeszorult a lehető legkisebb helyre: az egyedüli irányadó szempont az volt, hogy a könyv minél kevesebbe kerüljön. A munka

egyre kisebb ágakra oszlik, egyre jobban specializálódik; a betűmetsző nem tudja, milyen könyvhöz metszi tipusait; az illusztrátor nem ismeri könyve betüit. A dolog sok kéz között oszlik meg s az egyiknek nincs tudomása a másikról. Igy a kész műben sem lehet egy-

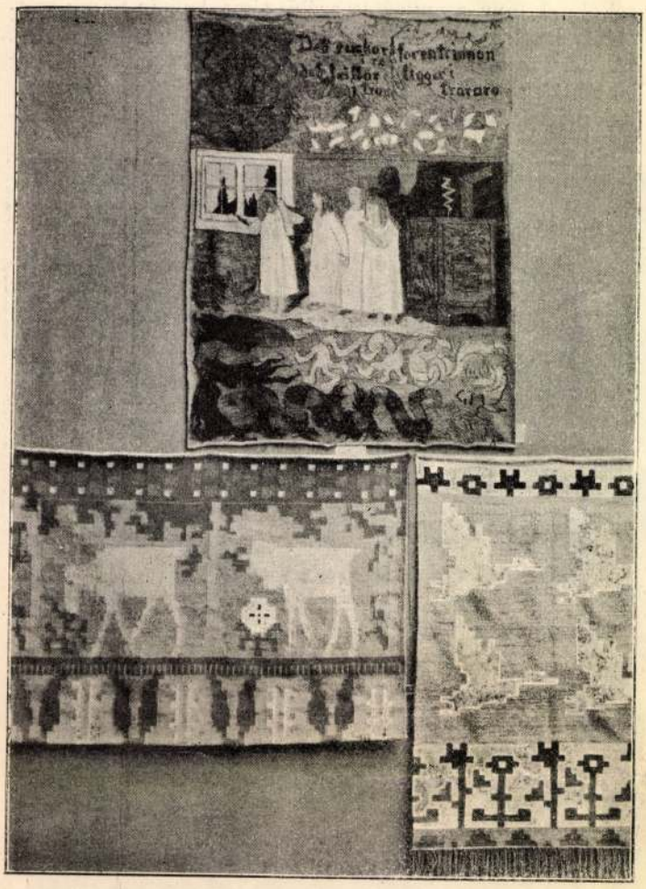

27. ábra. Norvég szőnyegek, tervezte Munthe Gerhard.

többi ágának fölélesztésében, a multhoz fordult segítségért. A középkor vagy a renaissance kéziratáig nem mehetett vissza, mert a könyvnyomás nagy vívmányát ő sem hanyagolhatta el. A könyvnyomás multjából az ő művészeti és szociális fölfogásának a reformáció primitiv, népszerű, de erővel teljes könyvei feleltek meg leginkább s munkái főleg ezeken alapulnak.

A Kelmscott-Press-nek ma már drága pénzért sem kapható nyomtatványai a XIX. sz. könyviparának első művészi alkotásai. Morris gondja kiterjedt a papirtól kezdve a kötésig mindenre. Maga rajzolta és metszette a megfelelő tipusokat; maga tervezte és készítette a diszitő és illusztráló fametszeteket. Betüi választékosak, s a könyvek különböző alakja és tartalma szerint változnak. A festék színe mély, erős; a nyomás rendkivül gondos, hisz kézisajtón történt s Morris minden egyes példányra külön figyelhetett. Illusztrációi fametszetek; nem a századközepi technikailag raffinált, de jellemtelen fametszetek, hanem egyszerű nagy vonalakban megrajzolt, fametszet voltukat első pillantásra is bevalló alkotások, melyek naiv régiességökkel, majdnem árnyék nélkül való tisztaságukkal végtelenül kedvesek. Morris csak nagyon jó lenyomatokat akart készíteni, azért könyvei példányszámát igen szükre szabta. Halála után a Kelmscott-Press működése csakhamar megszünt és csudált termékei ma nagy ritkaságszámba mennek. (1—2. ábra.)

Nagyjában Morris fametszeteinek álláspontját képviseli Anglia leghíresebb illusztrátora, a Morrisnál sokkal jelentéktelenebb s talán éppen ezért a nagyközönség számára könnyebben hozzáférhető és népszerű *Walter Crane*.

Nagy elődjeinek hagyományából élősködve, kis művészi tőkéjét bámulatos ügyességgel tudja forgatni. Biblia, vagy Shakespeare illustrációi üresek és értéktelenek, de a népmeséket, a virágregéket gyakran kedves humorral diszíti. Legtöbb eredetiség, legtöbb hangulat színes virágstilizációiban van.

A modern könyvipar további fejlődésében azonban eltért Morris irányától. Nem akart a modern sokszorosító technikák nagy változatosságáról, páratlan előnyei-

28. ábra. Salomé tánca, tervezte *Hansen* Frida.

ség és összhang. A diszítés teljesen kiszorult; az illusztrációban nincsen köszönet. A fametszetnek legfőbb törekvése, hogy ne lássék fametszetnek; s ez a kor, mely ugyanazon lapról a lehető legnagyobb példányszámot akarta levonni, hozta létre a legtartósabb, de legművészietlenebb metszetet: az acélmetszetet.

A könyv művészi voltának helyreállítása William Morris nevéhez fűződik. Ebben is, mint az iparművészet

ről lemondani és nem is lehetett el a modern sajtó vivmányai nélkül. A modern iparművészet újabb iránya itt sem az elavult sajtóhoz, az egyetlen fametszethez való visszatérésben kereste föladatát, hanem az új sajtó, az új technikák művészivé tételében. S föladata ilyetén fölfogásának köszönheti, a modern viszonyokban gyökerező nagy eredményeit. A könyvipar általános művészi színvonala az utóbbi években feltűnően emelkedett s

ma már egyes igazán elsőrangú alkotások nélkül sem szükölködünk.

A papir minősége átalában megjavult; a merített papir, technikájának és strukturájának őszinte bevallásával, újra méltánylásra talált. Jótékonyan hatott az európai iparra China és Japán kitünő papirosának megismerése. Ma már a legdíszesebb munkák is szert tehetnek hozzájuk méltó papirosra.

A betűk metszésére is egyre nagyobb gondot fordítanak s Morris példáján fölbuzdulva kiváló művészek foglalkoztak betűminták rajzolásával. Az öntött betűknek ötvényanyaga a század folyamán nagyon megsilányult; ennek javításán és a nyomdafesték tökéletesítésén is sokat fáradoznak.

Nagy lendületet vett és durva, gépies munkából művészi magaslatra emelkedett a könyvkötés. A modern könyvkötést is William Morris kezdte s ebbeli törekvéseiben hű barátra és munkatársra talált *Cobden-Sanderson*-ban. Cobden-Sanderson eredetileg ügyvéd volt s csak szociális fölfogása vitte a mesterségre és tette Morris barátjává. Ő is Hammersmithben, a Kelmscott-House-zal szemközt telepedett le s nagy barátjának közvetetlen közelében, mondhatni vele együtt töltötte serény napjait. Egész lelkesedéssel látott hozzá a könyvkötés nagy multú művészetének fölélesztéséhez. Nézeteit, elméletét irásban is kifejtette. (The Studio. 1893. A «Forwarding»-ról.) A könyvkötés munkáját két részre osztja: Forwardingra és Finishingre. Szerinte a könyvkötőmunka első felének, a Forwardingnak praktikus főszabálya: úgy fűzni a könyvet, hogy az a hol kinyitják, ott nyitva is maradjon. A gyakorlati használat ezen józan követeléséhez szabja ő a fűzés egész technikáját.

29. ábra. Svédországból való kézi himzés durva vásznon; virág narancssárga, levéldísz zöld.

Míg a Forwarding a könyvkötésnek inkább ipari részét foglalja magában, addig a Finishingben jobban a művészi momentumok érvényesülnek. A könyvtábla sík fölszine alkalmas helyül kinálkozik a diszítő művészetnek. A tábla borító anyaga a költséges kötéseknél leginkább a maroquin; a diszítést rendesen kis, e célra rajzolt és készített szögekkel, à petits fers, végzik. A könyvtáblának bőrmetszés útján való plasztikus diszítése nem igen fér meg a modern iparművészet szellemével; ellenkezik ennek festői fölfogásával és a gyakorlati szempontal, mely a könyvtáblát simán szereti. Ujabban a bőrmosaikkal való diszítés is terjed. A modern ornamentikának a könyvtáblán bő alkalma nyílik finom alkalmazkodó képességének kimutatására, míg a modern vonalérzék a címbetűk alakításában és dekorativ elhelyezésében törekszik érvényesülni.

A külső tábla és a tulajdonképpen való könyv között egy lap van, az ú. n. előzékpapir (Vorsatz). Föladata az, hogy a díszes, színes külső és az egyszerű, túlnyomóan fehér, belső címlap között átmenetet teremtsen. Mivel semmi, a könyv tartalmával összefüggő szerepe nincs, a jelentéstelen ornamentika behálózza egész területét. Az ornamentáló fantázia az előzékpapiron szabadon csaponghat; talán azért foglalkoznak vele a modern művészek olyan feltünő szeretettel. Művelői közül csak az angol Charles *Ricketts*-t, a belga Georges *Lemmen*-t, a hollandus *de Bazel*-t, a dán Anker *Kyster*-t és Th. *Bindesbölt*-, a francia *Bastard*-ot, a német P. *Behrens*-et és O. *Eckmann*-t említjük. Milyen változatosságot hoztak e szellemek a közelmult könyveinek ezen egyhangú, élettelen lapjára! (42. ábra.)

A könyvkötésnek Cobden-Sanderson által megalapított iskolája Anglián kivül Dániában talál kiváló követőkre. Az 1888-ban alakult kopenhágai «Forening for boghaandvaerk» termékei mintaszerűek. A legkitünőbb művészek: Th. *Bindesböll*, *Lundbye* és Hans *Tegnér*.

De ezek a kötések nagyon sok gondot kivánó, nagyon drága alkotások és a közönséges ember könyve ilyen köntösre nem tarthat számot. A modern művészet az olcsó, gyári uton sokszorosítható kötésekre is kiterjesztette figyelmét. A drága bőr erre a célra nem alkalmas, helyébe az olcsóbb, de elég tartós vászon lép. Csakhogy ez a vászon nyiltan bevallja vászon voltát, tisztán mutatja structuráját s nem akarja a bőr barkáit utánozni, mint a hogy azt a régebbi vászon, sőt papirkötések tették. Az angolok adták az ő sötétkék vászonkötéseikkel az első modern példákat. A diszítés gyakran csupán a dekorative elhelyezett címre szorítkozik; máskor azonban külön ezen címhez rajzolt ornamens járul hozzá. A cím nincs mindig szimmetrikusan a középen; sokszor a tábla jobb, felső sarkát foglalja el. A kötés általában nagyon egyszerű; az ornamens egy vagy két színnel, többnyire feketével és vörössel van nyomva, a vászon jó része minden diszítéstől ment marad. A könyvlapok oldalát és alját nem szokták simára nyesni; a lapszélek itt eredeti mivoltukban maradnak a kötés után is, csak fölül nyírják le és márványozzák vagy aranyozzák be őket, hogy a por be ne szállhasson a könyv belsejébe. Ezen egyszerű, de nagyon kedvesen ható kötésekből Anglián kivül Németország termel figyelemreméltót.

30. ábra. Dán porcellán.

A könyvdiszítés legfőbb föladata mindenkor a könyv belsejének művészi megékesítése volt. Középkor, renaissance, reformáció, rokoko egyaránt erre fordította a legtöbb gondot. Ma is, ha valamely könyv művészi voltáról beszélünk, elsősorban a könyv belső diszére gondolunk.

Irás és művészet közös forrásból fakadt s egyes népeknél mint például a japánoknál az írás még most is valóságos művészet. A modern könyvnyomás is iparkodik a betűk formájában, elhelyezésében, a szöveg beosztásában a művészeti momentumokat érvényesíteni. De ezzel nincs végök a könyv művészi ékességeinek. A lapszélek, a fejezetek elejét és végeit jelölő nagyobb üres laprészek, kéthasábos szövegnél a hasábok közt levő szabad tér szinte hangosan kívánják a művészi diszítést. De a művészi diszítés ezzel sem elégszik meg;

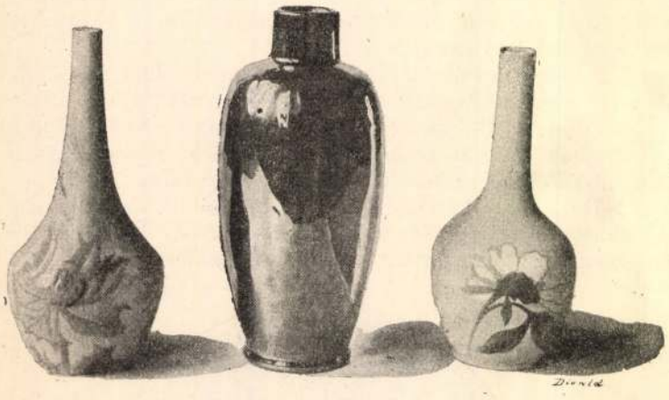

31. ábra. A két szélső: kopenhágai porcellán; a középső: *Rokwood* fayence.

gyakran a szöveget is kiszorítja helyéből és egész lapokat foglal el. Ilyenkor azonban már nem az üres papir vonzza a kezet, hogy rajzával az űrt kitöltse, hanem a szöveg hozza mozgásba a művész fantáziáját és a visszatarthatatlanul feltörő képek helyet követelnek.

A könyv belsejének művészi dísze tehát kétféle; egyik az üres tereket akarja csak szépen eltakarni, ez a valóságos könyvdísz; a másik a szöveggel van kapcsolatban, a szöveg hatásának művészi megnyilatkozása, ez az illusztráció. A kettő gyakran többé-kevésbbé össze is olvad.

A modern könyvdísz és a modern illusztráció előállítási módja nagyon változatos. Morris a régi és a nyomás karakteréhez legjobban illő fametszethez fordult; az ő fekete metszeteivel szemben az újabbak a színes fametszet hatásos technikáját is alkalmazzák. Költségesek és nagy művészi tulajdonságokat kívánnak a rézmetszet, a rézkarc és ezek vegyes technikái; miért is azokat ritkán s csak nagyon előkelő műveknél szokták alkalmazni. A legmodernebb reprodukáló technika határozottan a kőnyomás; a XIX. századnak ez a szülötte különösen színes hatások elérésére nagyon alkalmas. Ezekhez járul a reprodukcionak számtalan új faja, mely mind a fotographiát veszi segítségül s mely a tervezőt a kiviteli technika befolyásától jórészt függetleníti.

Nem tekintve a reprodukáló technika kevéssé megkötő követelményeit, a könyvdísz tervezője különben saját kénye-kedve szerint járhat el; alig köti meg egyéb, mint a kitöltendő tér alakja, a mely végre mindennemű képírásnál szerepel. Nyoma sincs itt annak a szigorúságnak, melylyel egyebütt kell az iparművészeti diszítésnek a diszítendő tárgy anyagához és technikájához alkalmazkodnia. A könyvdísz egyetlen föladata, hogy a rábizott űrt kedves formákkal és szinekkel töltse be. Funkcióját, hogy összetart-e vagy szétválaszt, kezd-e vagy végez, jobbára már az elfoglalt tér alakja is kifejezi. Meg is jelenik a modern könyvdíszben az új ornamentika egész gazdagsága s ezen fölül minden, a mit a művészi képzeletnek a futó pillanat sugall. Stilizált formák váltakoznak naturalisztikusakkal s a vázlatkönyvek szeszélyes ötletei itt találnak megfelelő alkalmazásra.

A tulajdonképpen való illusztrációnak (itt természetesen csakis *művészi* és nem tisztán szemléltető illusztrációról van szó) szűkebbek a korlátai, mint a könyvdísznek. Azonfölül, hogy az elfoglalt területet kell diszítenie, megköti a szöveg, a melyhez fűződik. Az illusztráció az irodalomhoz alkalmazkodott képírás. Két külön művészet hat itt együtt és hogy hatásuk összehangzó legyen, egyiknek a másikhoz kell simulnia. Mint a modern zenedrámában a zene a költészethez alkalmazkodik; nem elégszik meg a hangok, a dallam sajátos, határozatlan hangulatával, hanem a költészet eszközeit is magáévá teszi, zenei szavakat, motivumokat alkot, hogy a költészet megjelölte személyeket, gondolatokat, érzelmeket ő is kifejezhesse, helyzeteket festhessen, történeteket elbeszélhessen; úgy alkalmazkodik a képírás is a költészethez az illusztrációban. Max *Klinger*, mikor

32. ábra. Bing és Gröndahl. Porcellán.

«Malerei und Zeichnung» című művében a rajznak a festészettel szemben nagyobb gondolati tartalmat, több kifejező és elbeszélő erőt tulajdonít, tulajdonképen nem a rajzra, hanem az illusztrációra gondol; annyival is inkább, mivel ő maga is elsősorban illusztrátor.

A modern illusztráció simul a szöveghez; annak betűjéhez vagy eszméjéhez, a mint éppen a helyzet és az illustrátor egyénisége magával hozza. De akár szorosan ragaszkodik az illusztrátor a költő képeihez, akár annak csak eszméjét tartva meg, szabadabban alkot, főcélja mindig az, hogy ugyanazt a hangulatot keltse bennünk, a

mit szöveg, hogy a költőébresztette hangulafot emelje, erősítse. Nem akar semmit sem magyarázni, mert evvel csak képzeletüket bilincselné meg; hanem a képirás hangjaival a költészet megzendítette akkordot kivánja kisérni, erősíteni.

Senkinek sem sikerülhetett ez jobban, mint annak az illusztrátornak, a ki saját költeményeit illusztrálta, William Morrisnak. Oly harmonikusan egyesült nála is a két művészet, mint a zenedráma megalkotójánál, Wagner Richardnál a zene és a költészet. Utána — a népszerű Walter Cranet már említettük — Aubrey *Beardsley* volt a legkiválóbb angol könyvillusztrátor.

Franciaország a legkitünőbb rajzolók országa; de dekorativ erejű illusztrátorokban nem igen bővelkedik. Eugène Grasset műveit még nem érték utól s nem mérkőzhetnek vele Alphonse *Mucha*-nak, a legmodernebb párisi illusztrátornak finom, hangulatos munkái sem.

Németország a könyvillusztrátioban sok jeleset alkotott. A müncheni *Jugend* öntudatlanul a könyvdiszítés iskolájává lett s kitünő tehetségeknek adott alkalmat a kifejlődésre.

A német illustrátorok egyik legérdekesebbje és legkitünőbbje, *Fidus*, szintén a Jugend útján vált ismeretessé. Finom vonalakban megrajzolt illustrácioiban nem ragaszkodik pontosan a szöveghez, hanem azt az eszmét, azt a hangulatot, a mit illustrálni akar, önállóan, saját fantáziája szülöttjeivel fejezi ki. Ezt a szabad fölfogást még határozottabban képviseli a németek legnagyobb modern illusztrátora, Max Klinger. Legkiválóbb alkotásai nem a költészethez, hanem zenéhez készült illusztrácioi: a Brahmscyclus. A mit a zenész az ő hangjaival, azt a hatást kelti ő fel alakjaival; a megzendülő akkordok bűbájos hangulatát — a tengerből hirtelenül kiemelkedő gyönyörű nőalak formáival. Az ő páratlan technikájú rézkarc illusztrációi igazán két művészet egyesülése: festett költészet vagy festett zene.

VI.

A modern gépipar már az új művészi ipar kifejlődése előtt vasútak, villamos kocsik, hajók fölszerelésénél, üzlethelyiségek berendezésénél, szóval mindenütt, a hol kizárólag a gyakorlati szempont vezette, újat, megfelelőt és izléseset hozott létre. Ezekben az egyszerű, diszités nélkül való alkotások célravalóságában, őszinteségében ugyanaz a szellem nyilatkozik, mint a mely a modern művészi ipart teremtette. De ott hol ez az ipar nem egyszerüt és praktikusat, hanem díszeset és művészit akart teremteni — teljes kudarcot vallott. Leggazdagabb szobaberendezései is csak a mult alkotásainak tehetetlen utánzása. A XIX. század történeti fölfogását büszkén szokták emlegetni. A XIX. század fiának volt is érzéke a mult minden korszaka iránt, csak a maga korszakát, csak saját jelenjét nem értette meg. A XIX. század embere végig lakta a középkor és az újkor összes szobáit, végigélvezte a góttól az empire-ig az összes stilusokat, de csak a század végén jutott arra a gondolatra, hogy neki is lehetne külön stilusa, hogy olyan szobát lakjék, mely az ő szükségleteinek, az ő szokásainak, az ő lelkének megfelel. Sokat magasztalt történeti fölfogása kiűzte őt a jelenből; lakását a mult halvány árnyaival töltötte meg; ezen árnyak közt a modern ember csak idegenül érezhette magát. A XIX. század fiának volt gót hálószobája, barokk ebédlője, rokoko salonja vagy empire dolgozója, de otthona nem volt.

A XIX. század folyamán az otthon szükségének érzete is nagyon meggyengült az emberekben. A modern közlekedési eszközök páratlan mozgékonyságot, vándorló kedvet hoztak a társadalomba. Mintha az emberek föllélegzettek volna, hogy a távolságok megszüntével lehulltak rólok a bilincsek, melyek eddig a röghöz füzték őket. Tömegek özönlöttek az ipari és kereskedelmi központokba és a nagyvárosok hihetetlenül megnövekedtek. Ez az új lakosság nem is érezhette magát mingyárt otthon, nem is telepedhetett le egyszerre állandóan. Megteltek a bérkaszárnyák és a ki lakásával nem tudott megbarátkozni, negyedév mulva ott hagyta. A költözködés valóságos járványnyá vált. Az állami gépezet óriás arányai, a vállalatok nagy mértékü terjeszkedése ezrek tartózkodási helyét tették önkényes áthelyezésektől függővé. Az otthon elvesztette állandóságát; régi jellegét jobbára csak falun tarthatta meg. Az otthon állandóságának veszte magának az otthonnak vesztét jelenti. A meggyengült otthon berendezésére rátört a divat kórsága is. Öt évenként más és más stilus lett divatos, és a ki a világgal akart tartani, öt évenként kiszórhatta régi bútorait és próbálgathatta megszokni az ujakat. A divat megadta az otthonnak a kegyelemdöfést.

33. ábra. Rörstrandi porcellán.

A modern művészi ipar legfőbb törekvése az otthont halottaiból föltámasztani. Otthont akar teremteni az embereknek, a kik már kifáradtak az örökös vándorlásban. Kedves nyugalmas otthont, a hol a test kipihenheti fáradalmait s a melyben a lélek örömét leli. A lakást ismét állandóvá teszi, száműzi onnét a divat hóbortját; elkergeti a halott mult visszajáró lelkét; s butorra, szőnyegre, diszitésre új szellemet, új életet varázsol.

Az emberek már megelégelték a nagyváros rossz levegőjét, a bérházak drága és szük szobáit, az örökös lakásváltoztatást. Nagyvárosok körül, künn az üde zöldben, egyre szaporodnak az apró házikók, melyek csak egy-egy családot rejtenek magukban. A polgárság tanul a munkásházak példáján. Künn több a tér, olcsóbb a telek; könnyebben juthatni önálló, csöndes otthonhoz A modern közlekedés pár percnyire hozza a távol kültelkeket a város szivéhez. Az új művészi ipar ezekben a kültelki házikókban látja az jövő otthonát, s ezeket veszi szerető gondjaiba. Elsősorban ezekre gondol, mikor berendezéseit tervezi.

A modern berendezés szakít a mult stilusaival. Az asztal azért természetesen asztal marad, a szék szék;

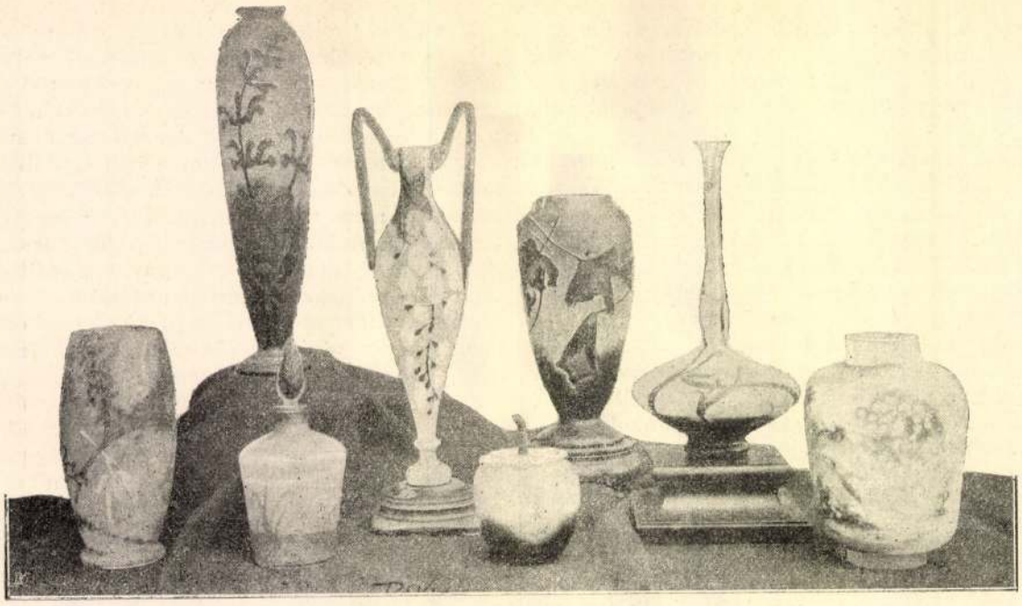

34. ábra. Daum (Nancy): Díszedények.

35. ábra. Dammouse. Díszedények.

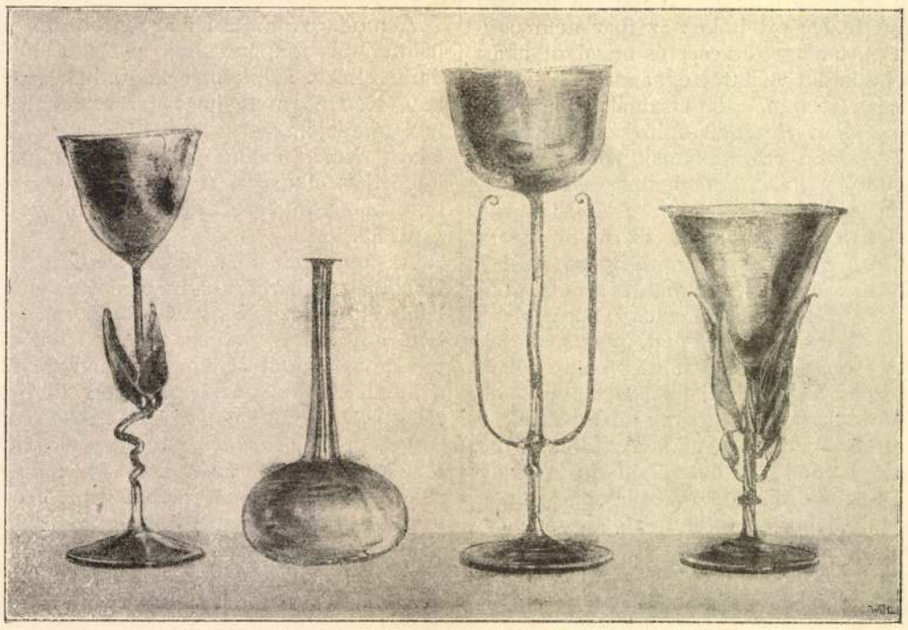

36. ábra. Koepping: Üvegek.

de lehámlik róluk az elavult cziczoma. A szerkezet alakja nagyjában megmarad; csak anynyiban változik a mennyiben a szükségletek módosultak, melyek azt létrehozták. Az új művészi ipar mindig a gyakorlati célt kérdezi meg: annak feleletéhez szabja alkotása alakját. A széknek annyi változatát alkotja meg, a hány módon a mai ember ülni szokott. Teljesen új céloknak teljesen új formát is teremt, a gáz- vagy a villamos-világitásnak nem ad gyertya alakot. Alkotásainak épen célravalóságukkal akar föltétlen jogosultságot szerezni.

Ha így a régi formákat változatlanul, gondolkozás nélkül sohasem utánozza, annál kevésbbé másolja a régi diszitést. A modern művészet, a modern diszités jobban megfelel a modern ember szemének, lelkének, sen hatott a modern butoripar kialakulására, bár velejét sem ez, sem Morris gotizálása nem érinti.

A modern angol butor hódította meg tulajdonképen Európát az új iparművészetnek. Ezen nyilvánult legkézzelfoghatóbban az új irány minden gyakorlati és művészeti előnye. Az új angol butor elsősorban az anyag kitünőségére és a szerkezet biztosságára fordít gondot; pompás anyagának köszönheti könnyüségét, formái feltünő karcsuságát; a szerkezet gondosságából folyik annak világossága, kifejező ereje. Az angol butor könnyed, finom, szinte nőies; másrészt egyenes vonalai bizonyos előkelő merevséget adnak neki. Az értékes fa gyakran eredeti szinével hat, máskor zöldre, vörösre stb. van pácolva, a diszités mindig minimális. Az angol

37. ábra. Gorham Co. Angol ezüstneműek.

mint a régi; tehát az új iparművészet is butorain, szőnyegein, kárpitjain, mindenütt a modern díszitő művészetet alkalmazza.

Az új művészi ipar szülőhazájában, Angliában, legkevésbbé veszett ki az otthon iránt való érzék; itt maradtak meg leginkább az anyag kitünőségének, a technika szolidságának hagyományai. A XVIII században az angol butoripar nagyon föllendült; virágzásának az irodalomban is nyomát hagyta. A legkiválóbb bútor készitők fölfogásukat könyvekbe foglalták, igy adta ki Thomas *Chippendal* 1752-ben a »The Cabinet makers directory« Thomas *Sheraton* (1751-1806) 1789-ben »Cabinet makers and Upholsterers Guide« cimű művét. A Queen-Anne stilus, mely ugyan inkább Anna királynő utódainak stilusa, formáinak egyszerüségével, kifejező voltával erőházberendezés legelőkelőbb képviselője *Voysey* épitész, Morris kiváló tanítványa.

Belgiumba az angol házberendezést *Serrurier-Bovy* ültette át. Alkotásain meglátszik az angol butorok hatása ámbár érdesebbek, keményebbek amazoknál. A belga belső decoratio tulajdonképpen való megteremtője Henry van der Velde. Butorain erős a belga character, az angol rideg egyenesei helyett nála a kifejező, simulékony hajlott vonalak uralkodnak; ezek teszik lehetővé, hogy erővel teljes, néha hatalmas alkotásai mindamellett finomságban, hangulatosságban sem állanak hátrább az angolokéinál. Berendezéseiben nemcsak a saját egyénisége érvényesül; finom művészi érzékkel alkalmazkodik annak a lelkéhez, a kinek számára dolgozik.

A modern francia butoripar az angol és a belga példá-

kon indult; kedves eleganciája és a diszítésnek nagyobb szabadsága ad neki bizonyos nemzeti árnyalatot. Legkiválóbbak *Plumet* művei, de figyelemreméltók *Gallé* intarziás butorai, a *Benouville*, *Selmersheim*, *Gardelle*, *Sauvage*, *Majorelle* alkotásai is.

Az új iparművészeti mozgalom befolyása alatt modern német művészek is, mint *Berlepsch*, *Pankok* stb. foglalkoznak butortervezéssel. A nemrégiben alapított *Vereinigte Werkstätten für Kunsthandwerk*, *München*. a nagyközönségnek szánt, s annak anyagi erejéhez mért modern berendezések alkotását tüzte ki céljául.

Az *Olbrich* építész vezetése alatt álló darmstadti művésztelep fejedelmi kegynek köszöni létesültét; a fejedelem renaissance szelleme tán a művészekben is

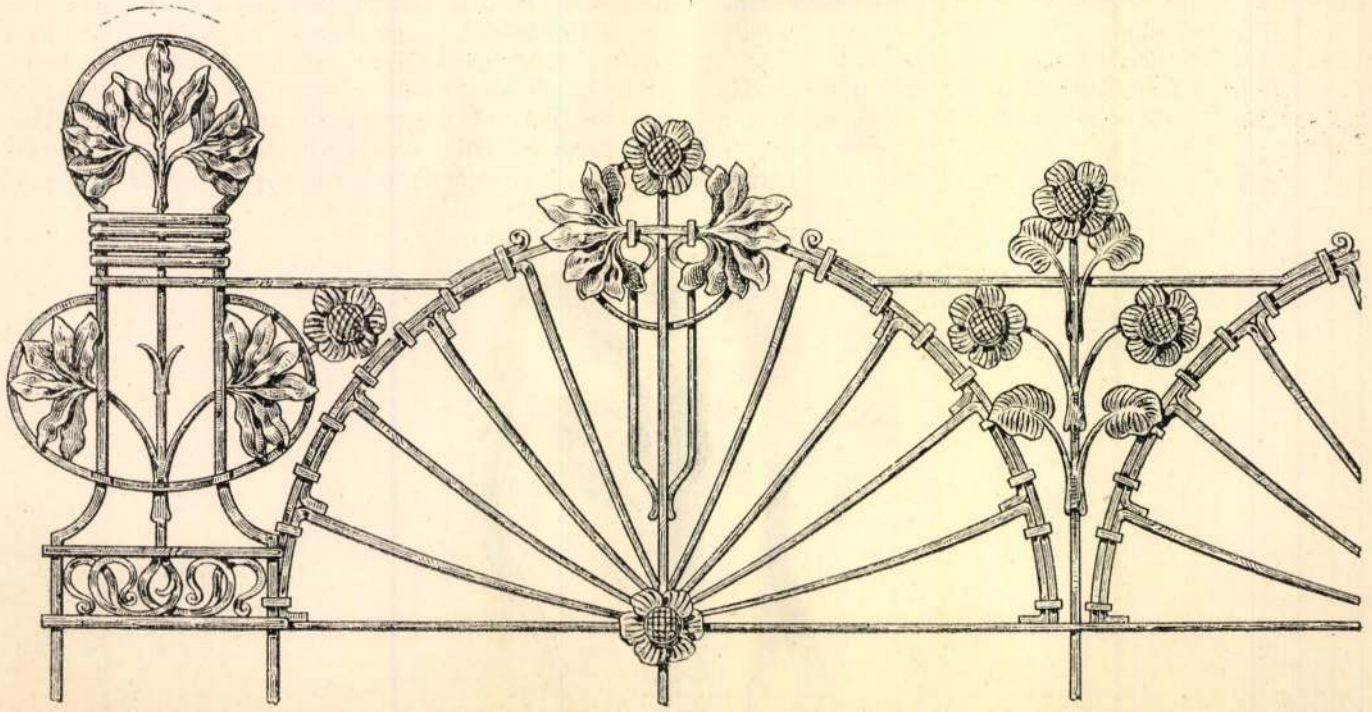

38. ábra. Kerítésrács: tervezte és készitette Krüger Pál berlini vasműves.

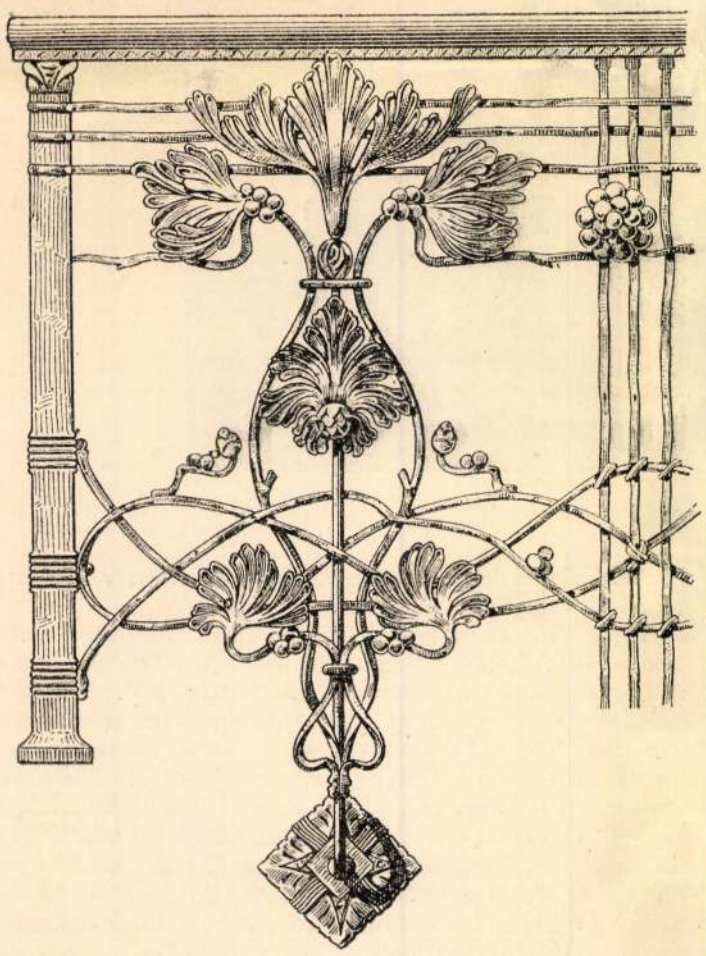

39. ábra. Folyórács, tervezte Hoffacker K. építész, készítette Marcus Pál berlini vasműves

fölkelti majd a renaissance önmérsékletét és izlését. A nagyon figyelemreméltó bécsi butoripar legkiválóbb modern képviselői: Josef *Hoffmann*, Kolo *Moser* Josef *Niedermoser* és a *Portois et Fix* cég.

Magyarországon a modern butoripar az utóbbi időkben szintén lendületnek indult; az *Ungvári butorgyár* szobája a párizsi kiállításon méltó feltünést keltett. Egy erős vezető egyéniség hiányát azonban nagyon érezzük.

A modern szobaberendezés terjesztését tűzte ki feladatául Spiegel Frigyes: *A modern lakás* c. vállalata is, mely *Bing*: *Art Nouveau*-jának mintájára alakult.

A modern butorok főleg anyagukkal és szerkezetükkel hatnak. Művészeti tényezőik is elsősorban az ezekkel összefüggő választékos formák és szinek. Valóságos díszitést kevésbbé alkalmaznak; legfőlebb ott, a hol a szerkezet ezt maga is mintegy követeli. Igy például az ajtók sarokforgói, zárai, kilincsei gyakorlati föladatuk elvégzése mellett könnyen vállalkozhatnak a díszítés szerepére is. Formáikat csak kevéssé kell kiképezni, s a fára rávert ércrészek a butor kiváló ékességeül szolgálhatnak. A modern művészi ipar csakugyan föl is karolta a vereteket, s a modern ornamentika változatos formái szerint alakította őket. A modern veret sima, mintegy ráfekszik a butor falapjára, s hatását szinével és vonalai kecsességével éri el. A modern veret Angliából indult ki, legfőbb képviselője *Benson*, a modern ércművesség atyja, a föltünően egyszerü *Rathbone*, és *Ashbee*, a londoni *Guild of Handicraft* vezetője. Hozzájuk csatlakozik a modern veret készítők egész serege Belgiumban Henry van de *Velde*, *Hankar*, Georges *Lemmen*, Hollandiában *Lauweriks* és de *Bazel*, Franciaországban *Lamiral*, *Gardelle*, Németországban, hol a veret szinte túlteng, *Behrens*, *Berlepsch*, *Endell*, *Obrist*. (4., 15—22. ábra.)

A butorok másik, természetes disze a szövetburok, mely a székekre, pamlagokra borul. A modern ornamentika itt elemében van s formáinak egész gazdagságát, szineinek teljes pompáját kifejtheti. A szövőgyárak voltak is az első nagy ipari vállalatok, melyek a modern iparművészetnek megnyitották kapuikat.

A vereteken és a szövetburokon kivül egyéb diszitést a modern butor ritkán alkalmaz. Nagyobb fényüzés kifejtésére fordul néha az intarziához, melyet festői voltáért kedvel, a plasztikus faragott díszt ellenben, mint a mely a modern iparművészet irányával ellenkezik, lehetőleg kerüli.

A szobaberendezés egyik jelentékeny alkotó része a lámpa. Ennek kialakításában a modern művészi iparnak előnyös helyzete volt, mert nem bilincselték meg a régi formák. A XIX. század folyamán a világítás nagy változáson ment keresztül, új világító anyagokat, petroleummot, légszeszt, villamos izzó testeket kezdtek alkalmazni, s a régiek közül csak a gyertya maradt meg. A többé-kevésbbé átalakúlt gyertyatartón kivül a modern művészi ipar a petroleum-, a gáz- és a villamos lámpa tipusait iparkodott tisztázni. A régebbi gyári ipar a különböző világítási módok sajátos formáival nem igen törődött; gázvilágítást vezetett gyertya alakokba, villamos lámpákkal pedig a gázcsillárt utánozta; a modern művészi ipar ellenben minden világítási módot tisztán akar érvényesíteni. A legfőbb szerkezeti részeket, petroleum lámpánál a folyadék tartó bassint, légszeszvilágításnál a vezető csővet, villamos fénynél a drótot világosan kimutatja. A bassin, a cső és a drót szabják meg lényegileg az egyes lámpa fajok alakját; és ezek alapján szereti a modern iparművészet a petroleum lámpát a hordozható, a légszeszt az oldalfalhoz erősített, s a villamos fényt a függő világítás céljaira alkalmazni. Hordozható talapzaton érvényesül legjobban a kőolajtartó bassin; az oldalfalból kinyulva a légszeszvezető cső és a mennyezetről szabadon alácsügve a villamos drót. Légszesz vagy villamos lámpákból *Benson* és az *Ashbee* vezette *Guild of Handicaft* termelték a legkitünőbbet. Benson formáiban egyszerübb; az ő öntött sárgarézcsövei gyári úton sokszorosíthatók; Ashbee inkább a vert vörösrezet kedveli, a kézi munka híve s formái bonyolultabbak. Bensont követik a belgák, *Horta*, Henry van de *Velde*, *Rysselberghe*. A gazdag, pompás petroleumlámpának *Tiffany* a mestere.

A modern ércművesség a modern szoba lámpáján kivül a kandallón talált alkalmazást. Mert az uj művészi ipar, ahol csak szerét teheti, a szintelen kályha helyébe vissza állítja a régi kandallót. A kandalló még ha nincs is benne tűz, épületszerüségével állandó, szinte monumentális jelleget ad a szobának; egyedüli méltó kifejezése a házi tűzhely eszméjének. Hát még mikor tűz pattog benne! A hosszú télen át maga köré gyüjti a családot; színes lángjával beragyogja a szürke napokat; melegséget, barátságos fényt önt el szobán és arcokon. A kandalló teszi csak igazán otthonná a szobát. (14. ábra.)

A kandallót, mely a szobának fő része, a mely köré a többi, mozgékony butorzat csoportosul, különös gonddal ékesíti meg a modern iparművészet. Az ércművességhez még segítségül hívja a modern keramikát, főképen a modern keramika változatos ornamentikáju, szinpompás téglácskáit. A keramika egyáltalán kényeztetett kedvence az új művészi iparnak; ahol különösen diszíteni akar, mindig hozzá folyamodik. Az általában egyszerüségre törekvő modern iparművészet a keramikában pazar fényt fejt ki. Diszítő lapokban, díszedényekben páratlanul gazdag; s mesés értékű alkotásokat hoz létre.

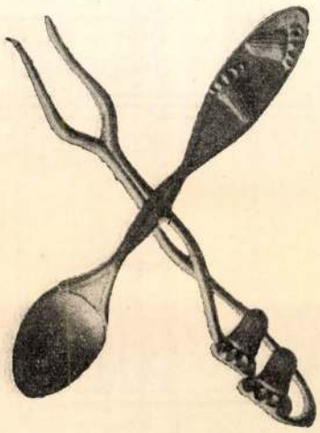

40. ábra. Beck Fülöp: Evőkészlet bronzból.

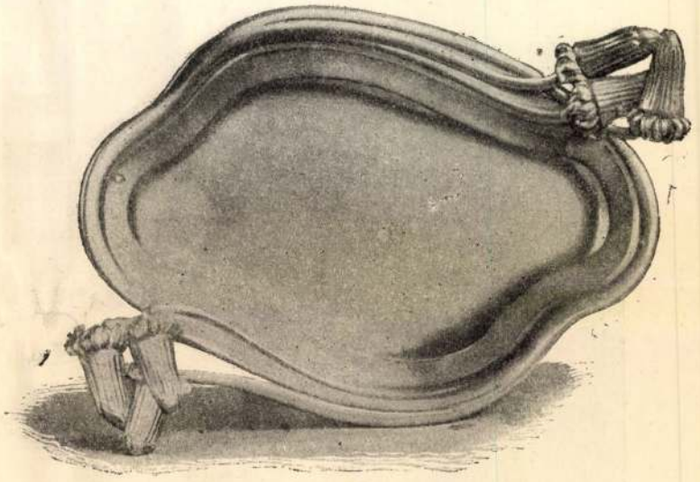

41. ábra. Beck Fülöp: Tálca.

Első sorban említendők a new-yorki *Tiffany* színpompás üveg vázái, melyeket már említett petroleumlámpáiban is fölhasznált. Alkotásait nem festi; magát a szines anyagot kezeli úgy, hogy a kivánt szineket és formákat létrehozza. A nagy holland ornamentáló művész, *Colenbrander*, hosszú ideig a rozenbourgi gyár kitünő keramikájának szentelte tehetségét. A kopenhágai kir. porcellángyár finom tonusu, máz alatti diszítései új ösvényt nyitottak, melyen már eddig is gyönyörű eredményeket értek el. A dán keramika még *Hermann A. Kählerben* és I. F. *Willumsenben* mutathat kiváló képviselőkre. Svédországban a rörstrandi porcellángyár termékei, Norvégiában Andreas *Schneider* bizarr, lágy cserépedényei tünnek ki. Franciaország, mely a modern iparművészetben legerősebben hangsulyozza a fényüzést, a keramika terén talán az első helyet foglalja el. *Delaherche*, *Bigot* nem decorálnak, csupán a kitünő anyaggal érik el hatásukat s ebben a tekintetben megállják az összehasonlítást az elsőrangú japán keramikával. *Bigot* még finom, ezüstbe foglalt formáival is kitünik. Albert *Dammouse* ellenben rajzolja és szinezi porcellánjait és kőedényeit. (Grés.) Kiválnak még *Dalpayrat*, *Lesbros*, *Majorelle*. Emile *Gallé*, a nancyi üveggyáros, többrétegü üvegből alkotja ragyogó vázáit, melyeket

drágakőszerüvé csiszol. Németországban a v. *Heider*-család, *Läuger* és *Schmuz-Baudiss* edényei nevezetesek. A legutóbbi időben a meisseni porcellángyár is a kopenhágai nyomába lépett, sőt azt technikai ujítások révén meg is előzte. Magyarországon *Zsolnai* eozin-edényei tarthatnak európai hirnévre számot. (30—35. ábra.)

A keramika mindezen alkotásai azonban dísztárgyak, melyeknek a gyakorlati élethez kevés közük. Ennek követelményeit is kielégíteni lesz a modern keramika legközelebbi föladata. Ilyen irányban halad most a modern üveggyártás, mely eleinte szintén inkább drágaságok alkotásával foglalkozott, mint azt Tiffany és a berlini *Koepping* végtelenül finom üvegei mutatják. (36. ábra.) Ujabban azonban már Koepping is a gyakorlati hasznú üvegtárgyak tervezéséhez s készítéséhez fordult.

A modern iparművészet fölélesztette a szines ablakok használatát. Nemcsak templomokra alkalmazza őket,

42. ábra. Walter Crane. Előzékpapir.

hanem olyan intérieurökben is, hol tiszta világosságra nincs szükség, s a hol, mint például a dohányzóban, a szines fény csak fokozza a szoba hangulatosságát. Már Willam Morris, fölismervén a korabeli festészet dekorativ irányát, Burne *Jones*, *Brown* és *Rossetti* kartonjait üvegre alkalmazta. Az *amerikai opalescens üveg* új korszakot jelöl a szines ablakok történetében. A vegyes szinű, változó felszínű üvegmasszából a művész kiválasztja a kellő darabokat és vastag ólomkötéssel, mely tervének rajzát alkotja, fűzi őket együvé. Ebben az új technikában Tiffany érte el a legbámulatosabb eredményeket. Tiffany-anyaggal dolgozik a hamburgi *Engelbrecht* is, a ki Hans *Christiansen* szinpompás terveit rakja ki üvegbe. Szines üvegablakok alkotásában kiválnak még Eugene *Grasset*, a brüsszeli R. *Evaldre*, a német M. *Lechter* és C. *Ute* és minálunk *Róth* Miksa. Dekorative fölfogott figurális és tájképek váltakoznak tiszta, jelentéstelen ornamentikával.

A modern iparművészet szereti a szobát bizonyos magasságig polcszerűen kiszélesedő, különben túlnyomóan sima faburkolattal körülvenni. A szobán körülfutó polcon van a díszedényeknek, a drága üvegvázáknak megfelelő helyük. A falnak a faburkolat fölé nyúló részét a modern művészi ipar különbözőkép díszíti. Alkalmazza a patronnal való festést, mely a modern ornamentika anyagát már a maga céljaihoz tudta alkalmazni. Modern patronterveket különösen Anglia és Francziaország termelt; ez utóbbiak szép példája *Verneuil*: L'ornamentation par le pochoir című műve. De alkalmaz a modern iparművészet falkárpitot is, melynek különféle anyagán a modern ornamentika szinei és formái méginkább érvényesülhetnek. Néha pedig az egész falat egyetlen, de finoman hangolt szín fedi, melyet csak közbe-közbe szakít meg egy-egy dekorativ szalag.

A falnak egyhanguságát az egyszerű sima keretekben függő képek és a falszőnyegek törik meg. A falszőnyegek rendesen élénk szinű, erősen stilizált tájképeket vagy jeleneteket ábrázolnak. Példái Otto *Eckmann*

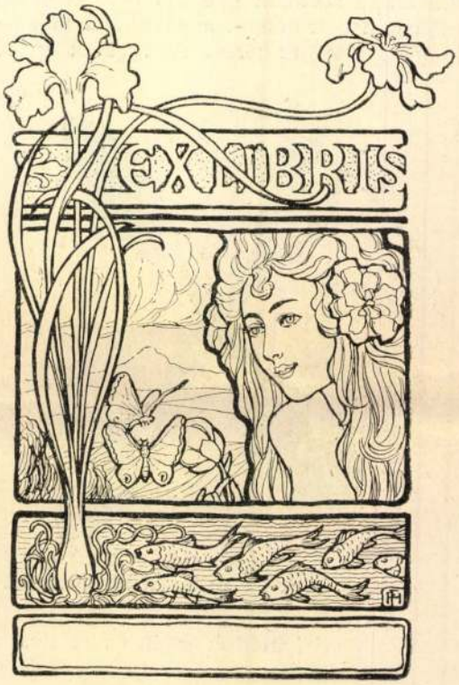

43. ábra Helbing F. Ex libris.

scherrebeki, Gerhard *Munthe* norvég és a torontáli gyár magyar falszőnyegei. A padlót fedő modern szőnyegek ellenben, a perzsa-szőnyegek finom értékű útmutatása szerint kizárólag jelentéstelen ornamentikára szorítkoznak. A szőnyeg-ornamentika a szőnyeg technikája folytán egészen sajátossá alakult; főereje a színhatásban van. A modern szőnyeg legkiválóbb mesterei, Frank *Brangwyn*, a nagy angol decorateur; a belga Georges *Lemmen*, Henry *van de Velde* legkitünőbb követője és a holland ornamentikának megalapítója *Colenbrander*. (23—29. ábra.)

A modern iparművészet így a lakásberendezés minden ágára kiterjesztette figyelmét és mindenütt iparkodott a modern iparnak s a modern művészetnek megfelelőt létesíteni. De nem elégszik meg egyes tárgyak alkotásával; művészi gonddal vigyáz azoknak egymással való összhangjára is. A modern szoba megkapó benyomását elsősorban művészien egybehangolt színeinek köszönheti. Modern butoroknak véletlen rendszertelen összehalmozása egy szobában még nem modern

szoba. A modern interieur művészi egység, melynek butor, szőnyeg, kárpit, faldísz stb. csak alárendelt részei. Egy *Voysey*, egy *Bonnier*, egy *van der Velde*, egy *Berlage*, építészi föladatát csak akkor látja befejezettnek, ha az egységes, a ház szelleméhez alkalmazkodott berendezés is elkészült. A modern művészi ipar legkiválóbb képviselői az iparművészetnek úgyszólván minden ágát művelik. Ez az egyetemességre törekvés reakció a XIX. sz. végtelen speciálizációja ellen. A művészi vezetés nélkül való gyári ipar a munkát teljesen szétforgácsolta, az egyik rész alkotója mit sem tud a másikéról, s ezekből a lelketlen részekből sohasem lesz egységes egész. A modern művészi ipar egészet akar; alkotásaiban a részek háttérbe vonulnak, s a mi uralkodik, a mi először ötlik szemünkbe, az mindig a művészi egység.

44. ábra. Jules Chéret: Plakát.

VII.

A modern iparművészet egységre törekszik. A mint láttuk, az ipar különböző ágait egyesíti a modern könyv megteremtésére, s ha a könyvet, mint a könyvszekrény, mint a szoba díszét fogjuk föl, akkor a modern művészi ipar legtöbb törekvése a modern szobában összpontosul. A modern szoba vezet azután a nagyobb egység, a modern épület fogalmához. A modern iparművészet, melynek alapítója, Morris, költő és festő volt, a festészetből indult ki, eleinte egyes dísztárgyakat alkotott, majd mindjobban egységesült, megalkotta a modern szobát, eljutott a modern épületig és ma már legkiválóbb művelői építészek. Az iparművészetnek természetes kerete az épület s a modern művészi ipar életrevalóságára, fiatal erejére vall, hogy az egyesek fényüzéséből az általános szükségletekig és a festészettől az építészetig tudott emelkedni.

A modern építészet még fiatal korát éli, egyelőre csak a legégetőbb szükségleteknek találta meg kielégítő megoldásukat. A modern közlekedés óriási arányai hatalmas ívszerkezeteket követeltek s ezeknek megszerkesztése hozta létre az új vasépítészetet. Hatalmas vashidak, pályaudvarok óriási csarnokai az első modern épületek. A tágas csarnokok alkalmasoknak bizonyultak másutt is, a hol nagy tömegek befogadásáról volt

45. ábra. A. Mucha. Plakát.

szó; kiállítási épületeknél, vásárcsarnokoknál stb. Ezeken a középületeken kivül megteremtette a modern építészet az új magánházat, még pedig a landhouse, a vidéki vagy kültelki családház alakjában. Mert a modern művészet a mai bérkaszárnyák helyett ezekben a kis családházakban látja a jövő otthonának tipusát nem csak a vidéken, a hol ez önkényt értődik, hanem a városokban is. (47—48. ábra.)

A mai város még a középkor hagyománya. A középkori várfalak, a melyeken belül érezte csak magát a lakosság biztosnak, jobbára még a mult században is fönnálltak. A növekvő városok nagy raktárai, ipari vállalatai csak a falakon kivül találtak helyet, s mire a század folyamán a régi várfalak eltüntek, a város levegőrontó gyárak gyürűjével volt körülvéve. A lakosság tovább is a belső városban szorongott s a drága telkeken magas zsufolt bérházak emelkedtek.

A modern közlekedő eszközök a város területén kivül fekvő telkeket is pár percz alatt elérhetőkké tették s ezzel megindult a középkori város átalakulása modernné. Künn a zöldben, a gyárak gyürűjén is túl, lassankint mas középületeket, óriási világos csarnokokat, tele a kereskedés kincseivel és az ipar dolgozó gépeivel, kivül pedig zöld fák között apró nyugalmas otthonok végtelen sorait.

A modern iparművészet azonban nem várja be álmai teljesültét, hanem időközben simul a meglevő viszonyokhoz. Ha nincsen családház rendelkezésére, alkalmazkodik a bérházak lakásához és azt butorozza be; s a hol csupa csarnokból vagy csupa festői landhouseból álló utcák nincsenek még, ott a mai, bérházas utcának igyekszik kissé modernebb színt adni. A nagyvárosokban egyre több bérház homlokát takarja modern ornamentika vagy modern dekorativ festmény s habár

46. ábra. Klarwill család siremléke. (Gránit, bronzzal diszítve.) Tervezte Olbrich.

48. ábra. Friedmann villájának részlete. (Hinterbrühl, Bécs mellett.) Tervezte Olbrich.

munkás-, tisztviselőtelepek keletkeztek, csupa apró családházakból. A lakosság kezdett kivándorolni az olcsóbb, jobb levegőjű, nyugalmas kültelkekre. A belső városban is megindult az átalakulás. A növekvő kereskedelem, mely eleinte csak a házak földszintjére szorítkozott, elfoglalta az első, második emeletet, sőt a nyugat nagyvárosaiban az egész épületet is. Az emeletek korlátai eltüntek s a bérházból kialakult a modern árucsarnok. A kereskedelem növekvése egyre több tért követel, a belső város nagyforgalmu helyeire van szüksége s így a lakosságot mindjobban kiszorítja onnét. A belvárosok néptelenedése a modern alakulás egyik fontos jelensége. A lassú, talán százados fejlődés befejezéseül a modern művészet egészen új várost remél, belül a város szivében hatalennek a fölületes diszítésnek, mely csak félig-meddig leplezi a bérkaszárnya kiáltó művészietlenségét, nincs sok jelentősége, valami kis színt, valami kis változatosságot mégis hoz az utcába. Nagyobb jogosultsága és nagyobb jelentősége van a modern diszítésnek a mai utca azon épületeinél, melyeknek egy-két emeletét üzlet foglalja el s melyek mintegy átmenetek az árúház tipusához.

A modern utca nem csak a szegélyező házak formájában, diszítésében tér el a régitől: vannak egyéb majdnem fontosabb új tulajdonságai is. Az újabb város rendezés a régi szűk és kacskaringós utcák helyett széles egyenes utakra törekszik, hűvös, hangulatos szögletek helyett, melyekben békés polgárok állnak össze csön-

des beszélgetésre, nyílt, világos útvonalakra, melyeken a közlekedés zúgó folyama szabadon hömpölyöghet. A fasoros széles út, melyet a modern közlekedő eszközök százai élénkítenek, szabad perspektivát nyit s kifejezi az új idők szellemét.

A modern utcának egy alárendelt, de azért figyelemre méltó járuléka a falragasz. A falragasz a prózai reklám szolgája s föladata az, hogy a járókelőket az utcán megállítsa és figyelmüket a hirdetett tárgyra fordítsa. A nyomtatott szövegnél erre a célra sokkal alkalmasabb a szembe ötlő kép. A modern festészet, mely kifejező körvonalakban, feltünő színfoltokban már tudott alakítani, alkalmazkodott a plakát kívánalmaihoz és a lithografia segítségével megteremtette a művészi plakátot. (44—45. ábra.)

híven ábrázolják falragaszai. A párisi élet kacagó vidámságát, könnyelmű mámorát, bolondos örömeit lehellik ezek a lapok. A Chéret-plakát az igazi francia, az igazi párisi plakát.

A művészi plakát bámulatos gyorsasággal hódított s a művészek százait foglalkoztatta. A franciák többnyire Chéret nyomain haladtak, de mellette kialakultak egyéb irányok is. *Toulouse-Lautrec* szeszélyes, japáni befolyást mutató rajzokkal ragadta el a műértőket; *Steinlen* hatalmas plakátjain teljes valószerűségében megjelent a párisi utca, végre legujabban Alphonse *Mucha* halovány színű, finom harmoniájú művei hódították meg a közönséget. Az angolok, mint *Aubrey Beardsley*, *Dudley Hardy* stb. óriási méretekre és egyszerű nagy színfoltokra törekedtek. A művészi plakát az egész világon

47. ábra. Friedmann villájának nyilt csarnoka. (Hinterbrühl Bécs mellett.) Tervezte Olbrich.

A művészi falragasz, mely a régebbi falragaszok művészietlen, ügyefogyott képeit, művésziekkel, de egyuttal a célhoz alkalmazkodókkal helyettesítette, Franciaországból indult ki. A plakát fő követelménye, hogy kifejező, feltünő és könnyen sokszorosítható legyen. Mind a három föltétel együtt volt a modern lithografiában; három kővel könnyen kihozta a legváltozatosabb színhatásokat s a modern festészettől megtanulta, hogy lehet egyes föltünő színfoltoknak biztos kifejező erőt adni.

A művészi plakát megteremtője Jules *Chéret*. Kitünően ismeri a lithográfia technikáját és a legbámulatosabb színhatást éri el. Plakátjai ragyogó, majdnem sziporkázó színfoltokból állanak, melyeket csak két-három szín egymásra nyomásával hoz létre. Alakjai többnyire párisi táncosnők, hamiskás grisettek, a kiknek elpusztíthatlan jókedvét, utolérhetetlen könnyedségét elterjedt, az ipar, a kereskedelem belátta célravalóságát és rögtön igénybe vette. A művészi plakát az utcai nép képeskönyvévé vált és jellemzetesen egészíti ki a modern utca képét.

*

Végigmentünk a modern iparművészet föltételein, történetén, eredményein. Láttuk, mint hat közre a XIX. század szociális és nemzeti érzülete a modern iparművészet megteremtésénél és árnyalatainak kiválásánál, láttuk mint sarkal a gyári ipar egyszerű könnyen sokszorosítható formákra s láttuk, mint járul hozzá a modern művészet fejlődése a sima festői díszítés kialakításához. Végig kisértük aztán a modern iparművészetet fejlődése utján William Morristól napjainkig és Londontól kiterjedésének végső határáig. Összefoglaltuk végül elért eredményeit és remélt céljait, a mint

azok a modern könyv, a modern szoba és a modern utca fejlődésében nyílvánulnak. Áttekintésünkben láttuk, hogy az új iparművészetet létrehozó tényezők egy irányba törtek, hogy a létesült tulajdonságok szerencsésen összehangzanak egymással és hogy az országokra és nemzedékekre terjedő mozgalom egységre törekszik és egységes. Egységes voltát önkénytelenül érzi a laikus is és a ki Bécsben vagy Münchenben egyszer látta a szecesszió kiállítását, modern butorra, modern vázára is rögtön rámondja, hogy szecesszió.

Mindamellett nem tudnak az új iránynak olyan nevet, olyan jelzőt adni, mely a velejét kifejezné és meg kell elégednünk a *modern* jelzéssel. De ez nem az új művészet hibája, hanem a miénk, a kik nagyon is a közelben vagyunk s a kiket a részletek sokasága megtéveszt. Igy volt ez máskor is a művészet történetében és a csúcsíves stilust, mely kézzelfoghatólag egyetlen szerkezeti elven alapszik, az egykorúak szintén nem tudták másnak nevezni, mint schema novumnak, mint modern stilusnak.

Ezt a mi schema novumunkat eleintén gyanakvással fogadta a közönség. A rövid időközökben váltakozó stilusutánzások, a csúcsíves stil, a renaissance, a barokk utánzásának muló divatja bizalmatlanná tették s azt a meggyőződést keltették benne, hogy az új stilus is csak mulékony divat lesz. A párisi kiállítás azonban megmutatta, hogy a nagyközönség is kezd letenni bizalmatlanságáról. Hisz a történelmi stilusok divatja és az új művészet között a különbség kézen fekvő. Amazok indokolatlan stilusutánzások voltak, ez a kor szelleméből, iparából és művészetéből kiforró új stilus. Ott hirtelen változások, itt lassú fejlődés, amazok egyetlen jogosultsága a szeszély volt, s ha ez a szeszély elmult, az egész divat teljesen értéktelenné vált; itt a század szükségleteiben gyökeredző komoly törekvés, melynek első alkotásait nem rontják le, hanem folytatják a következők. A modern iparművészet fejlődésében is avulnak a régebbi alkotások, de azért értéküket nem vesztik el, mert a maguk elmult évtizedének jogosult művészi kifejezői és ez az avulás nem hirtelenül, divatszerűen, hanem lassanként, a muló idő hatása alatt történik. Igy fejlődtek, így változtak, így alakultak a mult nagy művészi irányai is. A modern iparművészet kialakításán korunk legjobbjai működtek közre s eszméi és eredményei becses örökségként szállottak a letűntről az új századra. A modern iparművészet nem utánzás, hanem alkotás, nem szeszély, hanem szükséglet, nem divat, hanem stilus.

A Simplon-alagút építése.

Kain Albert-től. (Befejező közlemény.)

Az alagút építését mindkét oldalon két-két egyenkint mintegy 6·0 m^2 keresztmetszetű fenéktáró előrehajtásával kezdték meg, a melyek közül az I. sz. alagút tárója egyszersmind a kitüzés céljaira iránytáróúl is szolgál. E célból ez (a Svájcz felől tekintve baloldali) táró nem követi az alagút két végének görbületeit, hanem azt a kitüzés könnyítésére és egyszerűsbbítésére e helyen az alagút közepének hosszú egyenes meghosszabításával vezették. Igy mindkét oldalon egy-egy, a tulajdonképpeni alagúton kivül eső, és csupán a kitüzés, illetőleg az építés céljaira szolgáló iránytáró darab hajtása vált szükségessé, melyeknek hosszusága a svájczi oldalon 134 *m* és az olasz oldalon 274 *m*. Tehát kitüzésnél számbajövő táró hosszuság $134 + 19{,}312\ m + 274\ m = 19{,}730\ m$, mely az alagút kitüzés munkájánál, mint egyetlen hosszú egyenes szerepel. A mindkét oldali tárók bejáratát, valamint a külső munkahelyeket és több a munkálatokkal összefüggő részletet a 34—40. sz. ábrákban tüntettük ki.

Az iránytárónak 1901. év elejéig való haladásáról a becsatolt táblázat tájékoztat. Megjegyzendő, hogy a Brieg felőli oldalon 1898. augusztus 1-én, az olasz oldalon ugyanazon hó 13-án végezték az első lövéseket s kezdetben mindkét részen kézi erővel dolgozva.

A gépfúrást a Brieg felőli részen 1898. december hó elején kezdték; a kézi erővel végzett munkaközben itt a napi átlagos teljesítmény 1·68 *m*-re rugott. A kőzet csilámos agyagpala volt.

Az Iselle felőli oldalon a gépfúrást 1898. december hó 20-án kezdették meg; a kézi erővel elért átlagos napi teljesítmény a kemény gránitszerű gnájszban ezen az oldalon csak 0·47 *m*-t tett ki. Ez a feltünően csekély teljesítmény onnan ered, hogy csak a gépfúrás kezdetén adta meg az olasz kormány a dinamittal való munkálkodásra vonatkozó engedélyt; eddig az időpontig közönséges lőporral repesztettek.

Mint a táblázat mutatja 1901. január 1-én az elért iránytáró hosszusága a Brieg felőli oldalon 4119 *m*, az Iselle felőli oldalon 3148 *m*-t, összesen tehát 7267 *m*-t tett ki. 1901. május 1-én pedig Brieg felől 4863 *m*-ig, Iselle felől 3766 *m*-ig haladtak, az összes tároshossz tehát a mondott időpontban 8629 *m*-re emelkedett.

A gépfúrással az első két teljes munkaév alatt elért átlagos napi teljesítmény a Brieg felőli oldalon 5·26 *m*, az Iselle felőli részen 4·27 *m* együttesen tehát 9·53 *m*. E szerint az átlagos teljesítmények alatta maradtak azoknak, a melyek programm és számítás szerint a berendező munkálatok teljes befejezése után, (a rendelkezésre állott összes segédeszközök felhasználása mellett) elérendők lettek volna. Ennek ugyanis mint előbb láttuk egy-egy oldalon 5·85 *m*-t, együttesen tehát 11·70 *m*-t kellene kitenni. Az 1899-iki első munkaév folyamán azonban, programm szerint egyenkint csak 4·50—4·50 együttesen tehát 9·00 *m* táró lett volna átlag hajtandó, mely teljesítményt jóval meg is haladták. Igy végeredményben a mondott napig 1900. december 31-éig, a táró hajtásának munkálatai a programmal szemben még sem mutatnak hátramaradást.

A 19,730 *m*-nyi összes tároshosszuságból a mondott napon $19{,}730 - 7267 = 12{,}463\ m$ volt hátra.

A befejezés végső határideje 1904. május 1-je ugyan, de a tárónak mint már előbb említettem, a teljes kitörő, falazó stb. munkák befejezése céljából, legalább öt hóval hamarább, tehát 1903. deczember hó 1-ére készen kell állnia.

E szerint a táró hajtására és befejezésére még 35 hó áll rendelkezésre, mely idő folyamán $\frac{12{,}463}{2 \times 35 \times 30}\ m = 5{\cdot}93\ m$ minden oldalról 5·93 *m*, együttesen tehát 11·86 *m* tárót kell átlagosan naponként hajtani, tehát még valamivel többet, mint a mennyit erre az időszakra, programmszerint előre megszabtak.

Az eddigi átlagos napi haladás azonban, mint kimutattam, jóval kevesebbet, csak 9·50 *m*-t tett ki naponkint s így az ezentúl teljesítendő napi átlagnak 2·36 *m*-rel alatta maradt.

Kétségtelen, hogy ezt a hátramaradást főképpen az

Széchenyi Gyula gr

Széchenyi Gyula gróf építész-
mérnök, I. Úri-u. 8. 161-400

Bptávb 1940 szept.

BM

MDK

gr. Széchényi Gyula, épitész.

szabályosan megkezdte munkáját és a ház tetö alá jutott. /Margit-rakpart. 25. /Egyike lett volna Budapest legszebb házainak. -Közben valutáris nehézségek támadtak és az épitkezést szüneteltetni óhajtják.Majd pedig társat keres a család ,h. foltathassák a munkát.Erre vonatkozólag várják Alpár Gitta válaszát Londonból.

Alpár Gitta dunaparti palotájának regénye.
Az Est.1937.ápr.2. 6.1.

Széchenyi (Fanni) gr

Franciska mint festő

1783 – 1861.

l.

Vayer Széchenyi

94. l. 104.

105. l.

...en Möbel
...s
...abmäler
...ercia
...m Mitte XV. Jh.
...a
...d. 2. Hälfte d. XV. Jh.
...n
...Plastik
...ance
...ance

...io, Pesellino, Castagno
(Masolino, Angelico
G. da Fabriano)
...ichk, Legenda

II. Hochrenaissance

Lionardo u. seine Schule
Michelangelo
Fra Bartolomeo
Stanzen d. Vatikans
Teppichkatons v. Rafael
Rafaels Dekoration
" Tafelbilder
Römische Schule
Andrea del Sarto
Lombard. Schule
Venedig
Brescia und Ferrara
Spätren. in Venedig
Correggio

1021

Mozaik — Duna-kavicsból

Mesterség és művészet között kitapinthatatlan a határvonal: minél magasabb rendű a művészet, annál bensőségesebb a jártassága is a mesterség rejtelmeiben. Tanítható és megtanulható tehát, de csak művész tanulhatja meg igazán, mert a mesterség szellemi kalanddá az önálló, a személyes művészi feladat megoldása közben válik. A mesterség rejtélyeit csak a művészet tárja fel, a választottakat viszont a mesterség kalauzolja el a művészet rejtekútjain; a képzőművészet éppen ezért az egyetlen művészet, mely tárt karokkal fogadja a műkedvelőt: a mesterség segíti ugyan első lépéseit, de rögtön magára hagyja ott, ahol a végzetes kaland, a művészet kezdődik.

Az első lépéseknél tart még Széchényi Emília s Törley Marily, vagy a megszerzett mesterségbeli tudás az önmegvalósítás s önkifejezés igényét is felkeltette már bennük? Az első lépéseken — mozaikjaik tanúsága szerint — bizonnyal túl vannak, de hogy a „hobby" mögött ott van-e a művészet aranyfedezete is, csak az idő döntheti el.

A mozaik, festészeti műfaj, s aligha a modern kor műfaja. Hiszen már a velencei, szicíliai mozaikművészet is utolsó fellángolása csak a bizáncinak, simább, merevebb, hidegebb annál, több benne a rutin, mint az eredetiség. Kollektív műfaj, hiszen egész műhelyeknek, mesterek seregének munkája egy-egy kompozíció, de kollektív abban az értelemben is, hogy mítoszokat szülő korok hozták létre, a vallásos hitközösséget, egységes világképet teremtő korszakai alkották a műfaj remekeit. Széchényi Emília és Törley Marily jó érzékkel a műfaj legősibb változatából, az i. e. IV. században keletkezett görög kavicsmozaikokból vette a példát és bátorítást, melyek a sötét és világos színek játékára épültek s egyetlen jelenetet, figurát, gesztust ábrázoltak, részletező festőiség nélkül. Az olünthosziaknál évszázadokkal régibb gordioni mozaikok nonfiguratívok, geometriai formák mozgalmas ritmusa jellemzi őket. Nem ismernek ismétlődést, szimmetriát, rakásuk is szabálytalan — szellemük rokon a modern művészet szellemével. Ezek a kompozíciók nem kívánnak nagy méreteket; a hagyományból, a mozaikművészet csodálatos történetéből ennyi a folytatható, az újjáteremthető.

S a modern építészet igényli is az újjáteremtést, terveihez, formáihoz és anyagaihoz jobban illik a freskónál a szél és víz munkálta kavicsból rakott, kevés színt használó falkép, mely nem a festészettel, hanem a domborművel tart rokonságot. Széchényi Emília és Törley Marily mozaikjai — amelyek a szentendrei Teátrum éttermében rendezett kiállításon láthatók — nem szakadnak el egészen a figurától, mégis inkább ritmusok és organikus erők teremtette formák öntudatlan mozgásának bemutatását érzik feladatuknak. A formák persze feszengenek, a mozgások épphogy csak nekilendülnek a kis méretek szűk keretei között — több négyzetméteres nagyságban, épületdíszként éreznék jól magukat. A kis falképek bizonyítják, hogy mestereik képesek lennének ilyen feladat megoldására is.

s—k

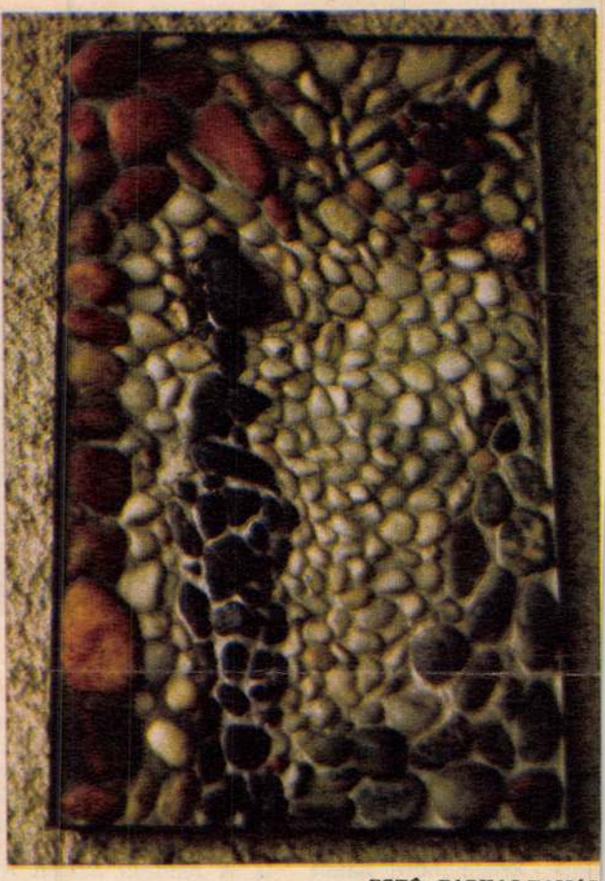

FOTÓ: FARKAS TAMÁS

Major Ottó

ektra

öli hát szerelmes nővérét, Elektrát.

Ha egy író — s különösen, kommunista író, mint Gyurkó László — mitológiai témát választ, a közönség óhatatlanul történelmi utalást, példázatot keres benne. A Szerelmem, Elektrát a műkritika is úgy fogta fel, mint drámai példázatot a hatalomról. A vitát éppen az keltette, hogy ta-

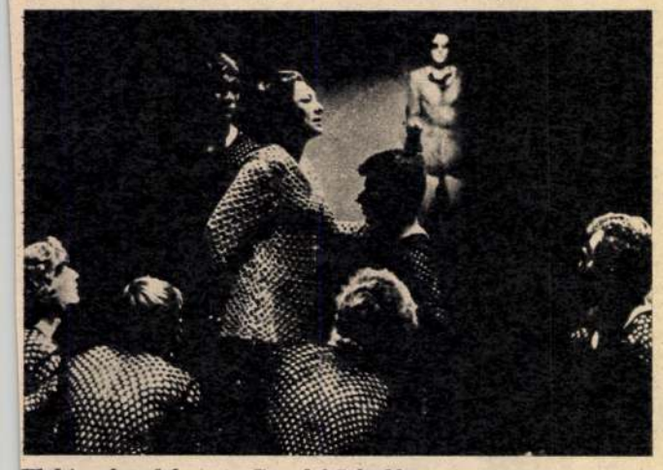

Elektra és a kórus — Gyurkó László Szerelmem, Elektra című tragédiájában

nulságait ki-ki maga módján alkalmazta újabbkori történelmünkre. A négy esztendő előtt bemutatott dráma csakugyan adott lehetőséget többféle értelmezésre. Értelmünkre hatott elsősorban, s nem érzelmeinkre. Arra késztetett, hogy a példázatot tovább gondoljuk, és a magunk módján válaszoljunk azokra az izgalmas kérdésekre, amelyeket felvet, és válasz nélkül hagy.

A *Huszonötödik Színház* bemutatóján most egy megújhodott, mondhatnánk, *új* Elektrával találkozunk. Úgy hat ránk, mint a görög sorstragédiák — megtisztító erővel. A dráma szövegén és színrevitelében jelentős változás történt. Hadd utaljak a legfontosabbra: a kórusra. Az antik tragédiák kórusa — közvéleménye —, mely az előző változatban nem kapott igazi képviseletet, most valóságos szerephez jut. A kórust nem egy szál rezonőr képviseli, mint régebben. Nem is csak ennek megkettőzött, bohócruhába bújtatott utóda, a két csepűrágó. Színre lép maga a mykénei nép. Mindjárt az indító jelenetben, ahol a királyi nővér, Krizotémisz, a kartáncot járó nép soraiból hívja fel táncra a boldogtalan Elektrát.

A táncoló nép jelenléte — akárcsak antik tragédiákban a kórusé — most a dráma egész jellegét meghatározza. Az ének, a szó és a mozgás olyan egysége jön létre a színház kis játékterében, ami hazai színjátszásunkban eddig ismeretlen volt. Ebben a színpadi megvalósításban Elektra megölése valóban tragédia. Élményünk pedig azért megtisztító erejű, mert nemcsak az elkerülhetetlen testvérgyilkosság tragikumát éljük át, hanem az igazság tragédiáját is.

A *Szerelmem, Elektra* e fiatal színház legszebb, legérettebb előadása. Amit kapunk, magasrendű művészet, s ugyanakkor — mint példaképe a görög tragédia — mindenkihez szóló is. A rendező, *Szigeti Károly* és az egész társulat művészi törekvései teljes igazolást nyernek. Az eredmény visszafelé is sok mindent megvilágít a színház gyakorlatában. A szép előzmények célját éppúgy, mint a kudarcnak vélt kísérletek értelmét.

A színház együttes munkája — mellyel eddig is kitűnt — soha egybehangoltabb és harmonikusabb nem volt, mint most. S bár e kis létszámú és közösségi szellemű társulatban a szereposztás kisebb fontosságú, mint hagyományos színházainknál, a megújhodó együttesben minden egyes színész is megújul. A produkció lelke, főalakja *Berek Kati*. Teljesítménye éppoly magávalragadó, mint a többieké. Mint a főiskolás *Jeney Istváné, Zala Márké* és *Jobba Gabié*. Vagy mint a kórusé, melyben kiemelt szerepet kap a két csepűrágó: *Kristóf Tibor* és *Jordán Tamás*.

Ha ezidáig egy új színházi gondolat, egy új játékstílus vajúdásának és kialakulásának lehettünk tanúi, most már teljes biztonsággal mondhatjuk: az új színház megszületett.

KAJÁN K

Széchán

asztalosmester 1838

1.

A pest-budai árvíz
1838-ban. Bp. 1938.
50. l.

Második rész.

Az 1941/42. tanévben tartandó előadások és gyakorlatok.

MDK

Gróf Széchenyi Gusztáv Fery bey

Leégett bizanci oszl op Stambulban, vf.

N. Szal. Téli Tárl. 192o. dec.
17.1.

MDK

Széchenyi Gusztáv

Sztambul, vf.

Török nők pihenője...vf.

Leander torony Konstantinápolyban, vf.

K.Szal. Őszi tárl. 1920. szept. 25.1.

Széchényi György érsekprimás

Tarr László: Új emléktáblák a fővárosban.

A Hilton-szálló déli falán felavatott cimeres tábla különösen érdekes. A cimer Széchényi György érsekprimás, aki 300 pontosabban 301 éve alapította meg Pozsonyban az „Academicum et Universitatis Collegium" nevű tanintézetet, amely később Budára költözött és évszázadokig Egyetemi Katolikus Főgimnázium néven működött. A 300 éves jubileum kissé megkésett emléke a szépen faragott emléktábla. A felállítás helyét az magyarázza, hogy a gimnázium egykor a Hilton-szálló helyen állott épületben oktatták a budai ifjakat.

Budapest folyóirat, 1988., 10., 29-old.

Széchenyi György

mikedvelőfestő

+ 1897

Dörfler György archépe

olaff. 1884.

Soproni baron Museum

Csatkörl

Széchenyi György

- 1897.

Tóth István festő barátja.

Arcképeket fest. Dörfler György soproni várospolitikus olajfestésü arcképe. /soproni Liszt Ferenc Muzeum/

Csatkai Endre: A soproni képzőművészet története

1962. Sopron 16.1.

MDK

Széchényi György püspök

építette [!?] a győri püspökvárbeli
Székesegyház tornyát 1660-ban.
(v. ö. 37. és 54. l.)

Borbíró - Valló: Győr, Bp. 1956. 237. l.

Széchenyi Gusztáv gróf

1920. szept.

kiáll. Nemzeti szalonban

Sztambul, vízf.
Török nők piknikje Kis Ázsiában, vízf. 1000.—
Leander torony Konstantinápolyban, vízf.

Gróf Széchenyi Gusztáv Fery bey

1920. dec.

kiáll. Nemzeti szalonban

Leégett bizanci oszlop Sztambulban, vízf.

Zólyom vármegye V. 98.

MDK

Gróf Szécheny Gusztáv Fery Bey, festö

Budai részlet. Vizf.
Bazilika ködben. "

A Magy. Akv.- és Pszt.fest. Egy. X.kiáll. 1923.nov.
Nemz. Szal.

Széchenyi Géza

KEDD

9.38: Tévétorna (sz.)
9.45: Francia nyelv 1
— 10.00: Idesüss! — 1
Továbbképzés kém
nároknak (ism. 15.10). — 12.05: F
rajz 5 o. (ism. 15.55). — 16.23: H
— 16.30: Egészségünkért! — 16.35
oázis. Fr. rövidfilm (sz.). — 16.5
moszkvai Gorkij művelődési ház
sora. — 17.30 és 18.03: Mindenki i
lája. — 18.35: Hat évtized 3. — 1
Esti mese. — 19.20: Tévétorna (sz.)
19.30: TV Híradó. — 20.00: Kék fé
— 21.00: Afrikai örömeink 5. (sz.)
21.55: Panoráma. — 22.20: TV Híra
— 23.00: Nagy László-és

9.

—: A Hableáky Pánzsban

Népszabadság, Bp. 1977, szept. 30

Széchenyi Gusztáv gróf Fery Beg

1923. nov. M Akv Pf Egy
kiáll. Nemzeti Szalonban
Budai részlet, vrsf. 400.000.-
Barilka Ködben, vrsf. 400.000.-

1003/1905 sz. (1905 nov. 16.)

Hivatalból: Wosinszky Mór bpesti útiszámlája átvétetik a számvevőséglez. XI. 18.

Széchény József

„Pinxit Josephus Széchény
Anno 1791 Die 28 May
Magno Karolyini.
A Szántói görög katholi-
kus templom részére festett
Madonna-kép. Másolat
olasz eredeti után. 1791
nagykárolyban festette fenti,
aki alighanem gör. kath.
pap volt.
Klein Sándor mutatta
be a képet 1929. II. 5-én.

tár

SZECHENY *József*, festő a XVIII. sz. végén Nagykárolyban. Alighanem gör. kat. pap volt. 1791. olasz eredeti után a szántói gör. kat. templom részére egy Madonna-képet festett, amely jelenleg magántulajdonban van.

Sz. Gy. II. 491 l.

DOBOS BELA
OKL. GÉPÉSZMÉRNÖK
VILLAMOSSÁGI ÉS MŰSZAKI VÁLLALATA
BUDAPEST, IV., VÁCI-UTCA 56-58.
TELEFON XXXXX 84-3-98

Tekintetes

Müemlékek Országos Bizottsága

Budapest

IX. Üllői-ut 33-35.

Szebeni Nyirő János (= Zebeni Nivco)

– brassói nyomdász. Honter régi betűit használta. 2 latin aprónyomtatvány. Ő adta ki Brassó első magyar könyvét: Fons vitae, az életnek kútfeje. 1580, 1581. Következő évben eltűnik.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp.1967.

128.l.

Szebeni Nyiró János

Könyvnyomdász

XVI. sz

l.

Kertész nyomtatott

106. l.

naradt fel, régi átlyukasztott.
iszem, hogy erre a vörös rézre
A leltárba nincs felvéve de azért
tulajdonát képezi.
gos Uramat, mivel most az
van a vörös rézre, mert hiszen
, méltóztassék ez ügyben in-

el jelentem egyuttal azt is, hogy
lefont nem a postahivatalba
egyáltalán nem volna semmi
ivatal éjjeli szolgálatott nem
kaphatok összeköttetést.
erencsétlenség történé össze-

Szécheny-család

tagjainak ikonogr.

l.

Zichy Széch

BUDAPEST,.....

IX., RÁKOS-UTCA 10

TELEFON: 81-5-95

Széchenyi Alexandra gr

Közlezrkiáll

1458-l

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Széchenyi Antalné
Grófné

l.

Mův. Kronika

1904. 9 sz. 10 l.

szabadsága idejére
bort, bugát, békességet,
egészséget, jókedvet, s
főképpen dohányt, sok
sok dohányt.

ugát, valamint egész csa-

S z é c h e n y i B é l a gróf

Fővárosi Lapok.1867.ápr.25. /Fővárosi hirek./~~Uj terv.../~~

Széchenyi Emilia

grófnő

ferjezett Erdődy

Gyuláné grófné

festő

lásd

Erdődy Gyuláné

alatt.

b) középiskolai érettségi bizo távozási bizonyítvány ;

c) egy évnél nem régibb kel ről és erkölcsi megbízhatóságáról ;

d) ha folyamodó hadiárva, e

e) ha folyamodó atyja har elnyerésének igazolása ;

f) egy évnél nem régibb kel foglalkozásáról (főfoglalkozás határoz hogy szülei mióta laknak jelenlegi helyen laktak, régebbi lakóhelyükön

Azoknak a folyamodóknak, kérik, a fenti okiratokon kívül még n ványt (az I. évre folyamodónak mind masságát tanusítja ; továbbá hatóság állapotát igazolja.

Az esetben, ha folyamodó ta köteles illetékes lelkipásztori és közh idő alatt hogyan viselkedett és mivel

Eredeti okiratok nélkül bead

Postacím : (tudománykar megnevezése) **De**

Annak, aki hazai középiskol zonyítványt annak a középiskolának modó tartozott. Aki azonban nem zik be, folyamodványához állandó lak városokban rendőrkapitányság) kiállító hazai főiskoláról a másikra átlépőnél távozási bizonyítvány szolgál.

Annak, aki egyetemi tanulm egy félévig más hazai egyetemen ta csupán (első esetben) a közigazgatás bemutatnia, utóbbi esetben a távozás

MDK

Széchenyi Ferenc gr.,

1. akinek a Magyar Nemzeti Muzeum létét köszönheti. Széchenyi István édesapja, maga is festegetett vizfestményeket; nem lehetetlen, h. a Széchényi kis emlék-muzeumban őrzött képet: Gróf Széchenyi Ferenc
2. és családja. Vizfestmény. 1795. a Sz.F. festette volna. Ez különben Széchenyi Istvánról birt első festmény. ő a három fiu közül a legkisebb, akkor 4 éves.

1. Széchenyi Bertalan: Széchenyi István példája. 407.l.
2. ifj Vayer Lajos: Széchenyi István képmásai. 420.l.

Tükör. 1941. IX. évf. 9. sz. szept.

Széchenyi Ferenc

mint festő

l.

Vayer Széchenyi

94. l.

enaissance in Italien

Kirchen. Langbauten
Centralbauten (Brunelleschi, Bramante)
Palladio
Innenperspective

llen u. Höfe

Paläste. Führen. in Toscana
" Venedig
" Rom
Hochren. in Rom
Späten. in Florenz
" Genua
" Vicenza
" Venedig

Hallen der Hochrenaissance.

en

MDK

gr.Széchenyi Ferenc

gr.Széchenyi Ferenc készitette Somogy vm. térképét
rajzolta Nagy József,mérnök, metszette Prixner
Pozsonyból

Magy.Hirmondó 1803.márc.8. 23.szak. 19.sz.
285 l.

Széchényi Ilona gr.

1922/23 T.

Ferképzőmfoiskola

B6. 1.

T. 2961.

s köröndökkel megerősitett vár fog-
k hatolnak be, mialatt a spanyolok
háttér felé; az előtérben pedig,
s egy ház ég, az ostromlótörököket
irata:

VNG ZOLNOCK WIE DIE VOM TVRCKEN
EN Ao 1552.

Die Statt Solnock és befejezése:

16.7 : 26.8 cm.

MDK

Gróf Széchenyi Irma

Kiállítások. Független Kritika, 1935. márc. 1.

5 l.

MDK

Gróf Széchenyi Irma

Karikaturái az Ernst-Muzeum kiáll.-án.

/-ny./ : Hat müvész csoportkiállitása Ernstnél

Az Est, 1935.febr.2. 11.o.

MDK

Széchenyi Irma gróf festőművész

Hunyadi József gr.
Herceg Odescalchiné
Br.Hatvany Lili
Teleki Gyula gr.
Beilen gr.
Bajor Gizi
Pálffy Ferenc grófné

Az Ernst-Muzeum CL.kiállitása.Bp. 1935.febr.hó
Katalogus 8 és 9 old.

MDK

Széchenyi Irma gróf festőművész

Somlai Artur
Gróf Széchényi László
Weiss Fülöp
Gróf Rády Gedeon
Vaszary Piri
Cziráky László gr.
Chorin Ferenc
Imrédy Béla
Herceg Odescalchi Károlyné

Az Ernst-Muzeum CL.kiállitása.Bp.1935.febr.hó

Katalogus 8 és 9 old.

MDK

Széchenyi Irma gróf festőművész

Odescalchi Miklós herceg
Titkos Ilona
Uray Tivadar
Törzs Jenő
Gömbös Gyula
Hóman Bálint
Ullman György br.
Székelyhidy Ferenc
Beregi Oszkár

Az Ernst-Muzeum CL.kiállitása.Bp.1935.febr.hó
Katalogus 8 és 9 old.

MDK

Széchenyi Irma gróf festőművész

Kállay Miklós
Somló István
Andrássy Mihály gr.
Gróf Berchtold Zsigmond
Albrecht főherceg
Bárciházi Bárczy István
Zichy Domokos gr.
Harsányi Zsolt
Pallavicini Györgyné őrgróf

Az Ernst-Muzeum CL.kiállitása.Bp.1935.febr.hó
Katalogus 8 és 9 old.

MDK

Széchenyi Irma gr.

Karikaturagyüjteménye az Ernst-Muzeum kiáll.-á

Cikk: Csoportkiállitás az Ernst-Muzeumban.

Pesti Napló, 1935.febr.2. 20.1.

Széchenyi Irma gr

festi

l.

Ernst Mureum Kid

1935. febr.

teves szama CL

NYOM

Nagyméltóságu
Méltóságos
Nagyságos

dr. Szen

Hivatalból
dij átalányozva

Á. 4—58. Megrendelve

Szechenyi Irma gr.

festo

l'Forum

1935. 72 l.

„EUROPA"
film-, könyv-, lapterjesztő- és
könyvkiadó r. t.
Bp., V., Rothermere-u. 12.
Telefon: 127-837.

Széchenyi Irma grófnő

Vaszary Piri szinésznő
Karikatúrája
Repr.

Képzőművészet
1935. 82. sz. 61. l.

1871/72. Rézny

M.D.K.

Gróf Széchenyi Irma

Karikatúrája Titkos Ilona szinművésznőről. Repr.

Szinházi Élet. Bp. 1935. febr. 1o-16. XXV. évf. 7. sz. 35. lap

M.D.K.

Gróf Széchenyi Irma

Karikaturái: Gróf Andrássy Géza, Őrgróf Pallavicini György, Báró Ullmann György és Darányi Béla képei.
Repr.-ók.

Szinházi Élet. Bp. 1935. jan. 13-19. XXV. évf. 3. sz. 1o2. lap.

melyek egyedüli, de annál frappánsabb kifejezője az egész embernek. Nagyszerűen megtalálja azokat a vonalakat, amelyek magukat a társadalom támaszainak tartó emberek pöffeszkedését, a spanyolok érzékiségét, az amerikai nő férfiasságát magában rejtik. Ez a lényegkeresés sokoldalú munkásságának minden darabját jellemzi, kompozicióban, tájképben éppúgy megtaláljuk, mint portréban.

Egy Párizsban élő művészünk, *Detre* Szilárd mutatja itt meg, hogy mit tanult a művészet legtermékenyebb melegágyában, a francia fővárosban. Képein érzik a francia művészvilágnak az a különös levegője, amely sajátos ízt kölcsönöz minden ott élőnek. A „színes-grafikus" formanyelv külföldön közismert irányát képviseli Detre, amely stilus a magyar műélvezők között

Gr. Batthyány Gyula: Fiam arcképe
Az Ernst Múzeum csoportkiállításáról
Foto Guttmann és Rédner

még kevéssé ismert. A kétségtelenül nagytehetségű grafikus legnagyobb hibája, hogy ismétlésekbe bocsátkozik, mert istenadta képessége állandóan űzi az alkotás gyönyöre felé, de kifejezésmódja, — amely annyira hozzá van kapcsolódva kevésszámú tárgyproblémájához — nem engedi univerzális témák földolgozását. Ez magyarázza a folyton ismétlődő artistanőket, bohócokat, csavargókat, csapszéket stb. Mindegyiken ott van a külső szín, pompa mellett az élet szürkesége, melankóliája: ez az ő állandó témaköre.

Volt egy terem a kiállításon, amelybe mikor bementünk Dante purgatórium-világának döbbenetes árnyait, túlvilági színeit véltük megelevenedve látni. Az egész termen valami kellemetlen lidércnyomás ül, amint nyálkás moszatok, huhogó baglyok, kegyetlen ősállatok, undok hidegvérűek világát elevenítik fel, szimbólizálva a rettenetes emberi bűnöket. A dantei „hagyj fel minden reménnyel" pesszimista szellemében működik *Paizs-Goebel* Jenő. Jól mondja egyik leírója: Paizs-Goebel az álom festője, csakhogy oda kell tenni: a rossz álom festője, a kellemetlen szorongások, nyomasztó szituációk csak álomban átélhető eseteinek ábrázolója, aki reggelre kelve lefesti azt, amit más ember örvendve felejt el. Ez a szinte perverzitássá fokozódó lidérc-képfestés diadalmasan oldódik fel a mosolygó természet, az egészséges falu lágy színfoltjaiban. Úgy látszik Paizs-Goebelnek kellett

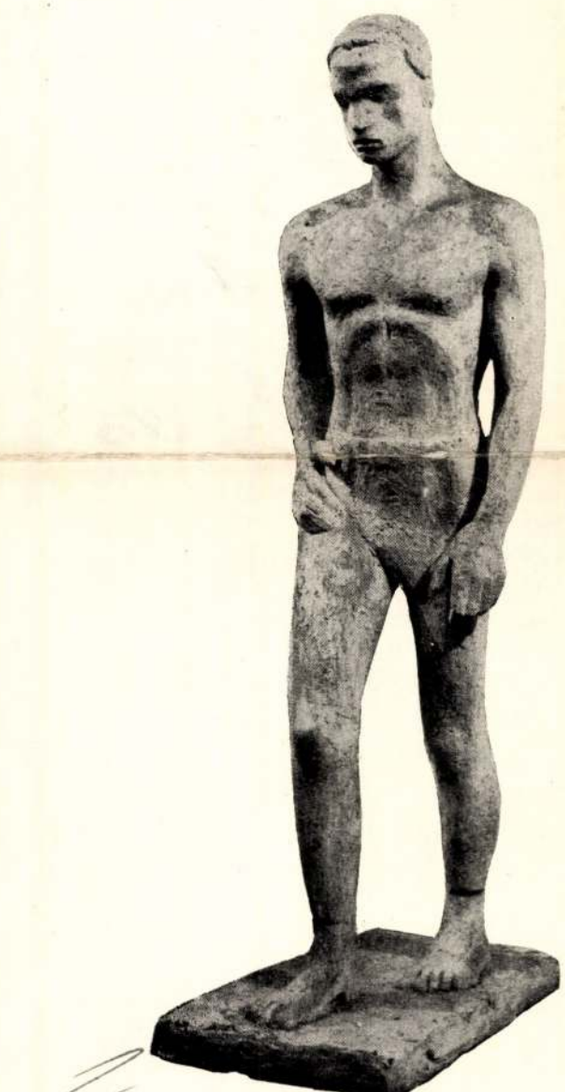

Beck András: „Gyula Márton"
(Székely ballada)
Az Ernst Múzeum csoportkiállításáról
Foto Guttmann és Rédner

AZ ERNST MÚZEUM CL. KIÁLLÍTÁSA

Hatoldalú kép volt ez a kiállítás. Azért hat, mert hat olyan művész: öt festő, egy szobrász állított ki, akik teljes egészükben eltérnek egymástól, lelkük, elképzeléseik, művészetük individuális struktúrája annyira más és más, hogy egyetlen közös vonást vagy hasonlóságot nem mutatnak. A kiállítást banálisan „különlegességi kiállításnak" mondhatnók, mert a kiállítók mindegyike teljesen sajátos világot ábrázol, témáik és azok kifejezésmódja valamennyinél külön művészet — egyetlen más művészééhez nem hasonlítható. Új keresések szokatlan eredményei ezek a képek, idegenek lelkünktől és még nagyon sokszor kell látnunk őket, míg teljesen megtudjuk érteni alkotóik furcsa akarásait. Ha érthetetlenül is állunk a kiállítás sok alkotása előtt, mégis ki kell fejeznünk a csodálat és elismerés hangját, amely az újat keresők, az úttörők nagyszerű, de nehéz munkája iránt érzünk és amely művészetet felfrissítő, fejlesztő munkából ezek a művészek alaposan kivették részüket, hogy milyen eredménnyel, azt a jövő fogja eldönteni.

A legegyénibb közöttük *Batthyányi* Gyula gróf. Első látásra képei nagyméretű ötvösmunkák benyomását teszik, mert színei olyan pazarok és perspektívaábrázolása annyira plasztikus, hogy agyagba ágyazott drágakövek csillogását véljük látni. Ez a színpompa azután csodálatosan átértelmezett, szimbólikus alakok ábrázolását szolgálja, melyeknek megnyúlt formája, a környezetbeolvadó összefonódása azt a művészeti irányt juttatja eszünkbe, amely a transcendens szolgálatát tűzte maga elé célul. Az érzékfölöttit ideálizáló középkor művészete ábrázolta ezeket a légies, égbetörő alakokat ,amelyeket a barokk hasonlóan szubjektív, értelmet kizáró és csak díszt, összetettséget szolgáló formanyelvével összekapcsolva megkapjuk Batthyányi különleges kifejező módjának eredetét. Festészetének egyedülállóságát még fokozza az az ösztöne, amely a lényeget láttatja meg vele, amely kiválasztatja vele a tárgy, az ember jellemzőjét, hogy ezzel ábrázolja — pars pro toto — az egészet. Így jut el az embertömeg festésénél csak az arcokig,

Gróf Batthyány Gyula: Las Palmasi nők
Az Ernst Múzeum csoportkiállításáról Foto Guttmann és Rédner

AZ ERNST-MÚZEUM KIÁLLITÁSAI

CL.

GR. BATTHYÁNY GYULA, DETRE SZILÁRD (Páris), PAIZS-GOEBEL JENŐ, GR. SZÉCHENYI IRMA ÉS TÓTH B. LÁSZLÓ FESTŐMŰVÉSZEK ÉS BECK ANDRÁS SZOBRÁSZMŰVÉSZ

EGYÜTTES KIÁLLITÁSA

A KIÁLLITÁST RENDEZTÉK:
ERNST LAJOS ÉS DR. LÁZÁR BÉLA

AZ ERNST-MÚZEUM KIADÁSA
BUDAPEST, 1935 FEBRUAR HÓ

1935. 16027. Légrady Testvérek nyomdai műintézete Budapest (Igazgató: Kertész Árpád.)

ELSŐ TEREM.

Detre Szilárd.

Művészi pályája nem nagyon változatos folyamán most érte el az első hatásos bemutatkozás ünnepi pillanatát. Mikor Hollósytól tanult, Budapesten vergődött (1927-ig), s belevetette magát a szinte napról-napra változó *izmusok* formavilágába, — a maga egyéniségét sose tudta megtalálni. Csak künn, Párizsban, az ő igazi Bakonyában, lett a maga ura. Az uj világ, mely a francia fővárosban fogadta, az uj grafikai nyelv, mellyel ott beszéltek, főleg a Toulous—Lautrec—Pascin —Vértes stilusirány vezette el végre igaz önmagához.

Detre Szilárdban sok a báj és a kecsesség, nem témáiban, hanem vonalvezetése könnyed eleganciájában és szinezésének halk futamaiban. Az előadásnak ez a grációja legfőbb jegye művészi egyéniségének, mely a mesteri életábrázolás virtuozitásában éli ki magát.

Egy kitünő grafikussal gazdagodtunk e kiállitás révén.

1.	Kintornás	40.—
2.	Balettlányok	40.—
3.	Gitározó nő	30.—
4.	Bohócok	40.—
5.	Kulisszák közt	50.—
6.	Öltözőben	40.—
7.	Sminkelés	50.—
8.	Külvárosi alakok	50.—
9.	Gyermek virágcsokorral	50.—
10.	Szegénység	30.—
11.	Virágárus	30.—
12.	Harmonikás	40.—
13.	Család	40.—
14.	Majális	40.—
15.	Koldusgyerekek	50.—
16.	A vén gitározó	40.—
17.	Anya és gyereke	30.—

18. Furulyás . . . . . 30.—
19. Próba . . . . . 30.—
20. Szeparé . . . . . 30.—
21. Artistanők . . . . . 40.—
22. Kulisszák közt . . . . . 50.—
23. Cirkusz . . . . . 40.—
24. Csapszék . . . . . 40.—
25. Bohóc-család . . . . . 40.—
26. Ballerina . . . . . 40.—
27. Jelenés előtt . . . . . 30.—
28. Kocsmában . . . . . 30.—
29. Tête-à-tête . . . . . 40.—
30. Egyedül. Magántulajdon.
31. Bohóc és unokája . . . . . 40.—
32. Család . . . . . 50.—
33. Didergők . . . . . 50.—
34. Próba . . . . . 40.—
35. Kéregető . . . . . 30.—
36. Terefere. Magántulajdon.

grafikák

MÁSODIK TEREM.

Batthyány Gyula gróf.

Ha van művészet, melyről elmondhatni, hogy egy sajátos világot teremtett meg, ugy az Batthyányé. Az a világ, melyet ő álmodott meg s amely a Keleten valóvá vált, egy sajátságos ornamensjáték. Ott megnyulnak a vonalak, ékkő-szerüen csillognak a szinek, vonaglik, hullámzik, káprázik ott vonal és szin és tónus, minden; s a valóság elemei, házak, utak, kertek, szigetek, emberek, férfiak, nők, minden-minden belenő, belealakul az ő vonaljátékába, melynek menete kápráztat, amint végeláthatatlan lendületben kuszálódik össze, mint egy-egy játékos inda. Megnyulik, elhajlik, szétterpeszkedik képzeletében ember, állat, ház, hegy, utca, viztükör, uttekervény, a portugál diák a házak fölé nől, a cigánylányok fejei egymásfölé kusznak, mint egy-egy barbár ékszer ornamense, hogy ujabbnál-ujabb geometrikus formákba alakuljanak, mint a tiarák drágakőfoglalatai, mint a nápolyi öböl előtt a sziget hidnyulványaival, melyekkel Mussolini kötötte oda az anyaföldhöz, mint egy százlábu pók, mint a tengerfenék polypja, fantasztikus alakzatként. Micsoda tetraéder-, poliéder-, oktaéder-alakok mozognak előttünk nyughatatlanul, egymásbafolyóan, mintha csak egy kaleidoszkópot forgatnánk! A valóságot látva, portugáliai utján, a kanári szigeteken, Madeira és Andalusia ege alatt, képzelete felgyult és hazajőve játszik az elképzeléseivel. Bűbájos játék! Minden forma élővé válik. Izgalmas, titokzatos élőlénnyé, melyek egyre ujabbnál-ujabb formákat öltenek. Most mintha kissé megnyugodtak volna, de még mindég élő, kigyózó, tekergő, hullámzó, folyton hajlongó vonalakba szoritja lázas emlékképeit, melyek a műterem magányában ujra felbukkannak előtte, hogy aztán egységes stilusba összefoglalja őket.

Batthyány Gyula gróf ez ujabb kollekciója művészi fejlődésének izgalmas állomása.

37. Spanyol nő . . . . . 150.—
38. A társadalom támaszai . . . . . 400.—
39. Gitána . . . . . 150.—
41. Epsomi Derby . . . . . 200.—
42. Páholy . . . . . 200.—
43. Garden Party (London) . . . . . 200.—
44. Spanyol nők ablaknál . . . . . 250.—
45. Portugál diák . . . . . 200.—
46. Madárkereskedő (Funchal) . . . . . 200.—
47. Spanyol nők erkélyen . . . . . 200.—
48. Tiarák . . . . . 200.—
49. Fiam arcképe. Magántulajdon
50. Alvó nő . . . . . 200.—
51. Társaság . . . . . 200.—
52. Miss C. . . . . 200.—
53. Nász . . . . . 150.—
53/a. Cintrai kert (Portugália) . . . . . 200.—

HARMADIK TEREM.

54. Fandalgo (Sevilla) . . . . . 200.—
55. Pilar de Garcia (Sevilla) . . . . . 200.—
56. Funchali főutca . . . . . 200.—
57. Nisida szigete (Nápolyi öböl) . . . . . 200.—
58. Débutante-ok (London) . . . . . 200.—
59. Tengerpart . . . . . 200.—
60. Lakzi . . . . . 200.—
61. Amerikai nő . . . . . 200.—
62. Spanyolok . . . . . 200.—

NEGYEDIK TEREM.

63. Kanári-szigetbeliek . . . . . 200.—
64. Lisszaboni halárusnő . . . . . 200.—
64/a. Három spanyol nő . . . . . 200.—
65. Las Palmasi nők . . . . . 200.—
66. Gibraltár . . . . . 200.—
67. Néger lány (Las Palmas) . . . . . 200.—
68. Jajca (Bosznia) . . . . . 200.—
69. Angol tájkép . . . . . 200.—
70. Nápoly . . . . . 200.—
71. Bodega (Nápoly) . . . . . 200.—
72. Spanyolok . . . . . 200.—
73. Gitánák (Sevilla) . . . . . 200.—
74. Bosnyák nő . . . . . 150.—
75. Táncosnők . . . . . 150.—

ÖTÖDIK TEREM.

Gróf Széchenyi Irma.

Miért ment éppen Aba-Novákhoz tanulni? Affinitás vonzotta hozzá. Hajlama a groteszk-formákhoz, melynek Aba-Novák a mestere. A grófnő szeme olyan, mint a görbe tükör. Jól látja az embereket, kik körülötte nyüzsögnek, de elferditve, karakterüket kiolvassa vonásaikból, de eltorzitva. Nem csufondároskodik, csak hahotáz, mikor leleplezi őket. Az ő karikaturái is levetkőztetik az embert, mert egyetlen formulára vezetve vissza egy sokrétü lelket, mintegy kivonatát adja az emberi szenvedelmeknek, karaktertulajdonságuknak, a mellékest fontossá fokozva, mint a torzitó tükör, s ilykép nevetségessé teszi őket. Csakhogy sose kegyetlen. Éppen azért nem sértő. Ez adja meg karikaturáinak — nőies jellegzetességét. Mint vonalának duktusa, könnyed; mint szinezésének tompitottsága, halk; a grófnő karikaturái szalonban készültek.

76. Kállay Miklós . . . . . 40.—
77. Somló István . . . . . 30.—
78. Andrássy Mihály gr. . . . . 40.—
79. Gróf Berchtold Zsigmond . . . . . 40.—
80. Albrecht főherceg. Magántulajdon.
81. Bárciházi Bárczy István . . . . . 40.—
81/a. Zichy Domokos gr. . . . . 40.—
82. Harsányi Zsolt . . . . . 30.—
83. Pallavicini Györgyné őrgróf . . . . . 40.—
84. Odescalchi Miklós herceg . . . . . 30.—
85. Titkos Ilona . . . . . 30.—
85/a. Uray Tivadar . . . . . 40.—
86. Törzs Jenő . . . . . 30.—
87. Gömbös Gyula . . . . . 50.—
88. Hóman Bálint . . . . . 30.—
89. Ullman György br. . . . . 30.—
90. Székelyhidy Ferenc . . . . . 30.—

91. Beregi Oszkár . . . . . 40.—
92. Somlai Artur . . . . . 30.—
93. Gróf Széchényi László. (Magántulajdon.)
94. Weiss Fülöp . . . . . 50.—
95. Gróf Ráday Gedeon . . . . . 30.—
96. Vaszary Piri . . . . . 40.—
97. Cziráky László gr. . . . . 30.—
98. Chorin Ferenc . . . . . 50.—
99. Imrédy Béla . . . . . 30.—
100. Herceg Odescalchi Károlyné . . . . . 40.—
101. Hunyadi József gr. Magántulajdon.
102. Herceg Odescalchiné . . . . . 30.—
103. Br. Hatvany Lili. Magántulajdon.
104. Teleki Gyula gr. . . . . 40.—
105. Beilen gr. Magántulajdon.
106. Bajor Gizi . . . . . 40.—
107. Pálffy Ferenc grófné . . . . . 30.—

HATODIK TEREM.

Tóth B. László.

Csók István tanitványa volt. Meg kell nézni, hogy mire vezette rá mestere?

A természet ájtatos szivvel való megfigyelésére. Ezek a rajzok — mind Budapest és környékének vedutái — az élő természet költői magyarázatai. Ahhoz, hogy poézist olvashasson ki a vonalakból, nem kellett sem a torzitáshoz, sem az alakitáshoz nyulnia. Mestere azt mondta neki, hogy nézze meg jól a világot, s abból emelje ki — a valóból — a festői elemet. Ettől aztán, mint ahogy a madár szárnyra kap, elrepülhet a költészet szines világába.

És Tóth B. László valóban képzeletére bizza magát, mikor a világot átirja a fehér-fekete árnyalataira. Éppen ezekkel az árnyalatokkal ragadja meg a költészetet. A szive lüktet a keze duktusában. Amit a szeme meglát, azt érzése formálja.

Tóth B. László poétaember.

108.	Magányos fa	40.—
109.	Sashegy	40.—
110.	Tabáni fa	35.—
111.	Halászbárkák	40.—
112.	Tabán	50.—
113.	A Dunán	50.—
114.	Királyi vár	50.—
115.	Fák napsütésben	40.—
116.	Felhők a Duna felett	50.—
117.	Halászcsónakok	40.—
118.	Ferenc József-hid	50.—
119.	Tabánt lebontják	40.—
120.	Tabán pusztulása	40.—
121.	Házbontás	50.—
122.	Szebeny Antal-tér	40.—
123.	Bontás	40.—
124.	Tabáni fák	40.—
125.	Tabán	30.—
126.	Fák alatt	40.—
127.	Tabáni iskola	40.—
128.	Bethlen-udvar	40.—
129.	Kőmives-lépcső	40.—

NAGYTEREM.

Paizs-Goebel Jenő.

Négy évvel ezelőtt ugyane helyen mutatkozott be ez a művész s most bemutatja, mit csinált azóta?

Ugyanazt, amit azelőtt: *álmodott.*

Neki az élet ma is álom.

Mintahogy Csontváry álomköpenybe burkolta a világot, mint ahogy Gulácsy egy külön földrészt teremtett Nakonxipániában, ahová elrepült álomalakjaival álomképei közé, — ugy álmodja át a jelen fakó életet Paizs-Goebel Jenő meseképzelete és állitja elénk a nekünk talán groteszk, de neki szigoruan naturalista szemmel ábrázolt világot. Ez a világ nem az ő nappali világa. Abból ő — ha művészkedik — kiszakitja magát és mint egykor Rousseau, a finánc, beleveti magát a képzeleti dzsungel világába, amaz vasárnapi pihenőnapokon, festegetve, Paizs-Goebel hivatásszerüen álmodvafestve, a képzeletében felbukkanó víziókat, a vadállatok viaskodását, az éji maradak, a baglyok és denevérek szemének izzását, a tengeralatti halak sajgó vonaglását, világitó halaknak a tengerfenéken való bujkálását, a lepkék, flamingók vonalmozgását, a nap izzik, a hold sápadozik, de közben mese lesz a szentendrei utcából s mese, ahogy önmaga arcát elképzeli, a lágy szinfoltok halk ütemében.

Paizs-Goebel álmaiban minden *más.* A szinek sóhajtoznak, azelőtt mosolyogtak, a szinek fátyolt kapnak magukra, mely alatt ég a tüzük; a vonalak azelőtt ringtak, mostanság megjuhászosodtak. Mint ferditő tükörben látja az életet, de abszolut hűséggel az áloméletet. Ott nincs más, csak dermedt nyugalom, itt sisteregnek a szenvedélyek és tüzelnek a lilák, kékek és vörösek. Ha Paizs-Goebel rászáll álomlovára és elszáguld álomországába, otthon érzi magát és hirt hoz nekünk a másik világ titkairól.

Ez a művészet dekorál. Nekünk, szegény nappali

életet élő embereknek, csak dekoráció. Neki, a lihegő, lüktető álomembernek szigoru valóság. De — mint Gauguin Tahiti képei — melyeket barátja, Fayer lakásán láttam, ahol egymás mellé sorakoztak, tapétaszerüen a lázasan felgyuló szinek. — Paizs-Goebel képei is álomvilágot teremtenek falainkon, kiragadnak a való keserüségéből és álmokba ringatnak, mint a mesedallamok.

129/a. Tűzgyík . . . . . 150.—
130. Párducok . . . . . 300.—
131. Dante a purgatóriumban . . . . . 150.—
132. Görög emlék . . . . . 300.—
133. Virágzó fák . . . . . 400.—
134. Kakadu . . . . . 300.—
135. Festőnő . . . . . 100.—
136. Kertben . . . . . 1000.—
137. Kaméleon . . . . . 150.—
138. Dermedt világ . . . . . 300.—
139. Őserdőben . . . . . 600.—
140. Lepkék . . . . . 400.—
141. Szentendrei táj tehenekkel . . . . . 600.—
142. Aranyok-ezüstök tánca . . . . . 1000.—
143. Harc az őserdőben . . . . . 400.—
144. Szentendrei kishid . . . . . 150.—
145. Baglyok, denevérek . . . . . 400.—
146. Kertek alatt . . . . . 100.—
147. Kalapos önarckép . . . . . 300.—
148. Ágaskodó lovak . . . . . 400.—
149. Önarckép . . . . . 300.—
150. Csendélet . . . . . 200.—
151. Álom . . . . . 300.—
152. Moszatok között . . . . . 200.—
153. Flamingók . . . . . 300.—
154. Petymeg . . . . . 150.—
155. Libák hazatérőben . . . . . 300.—

Beck András.

Az egyszerüség, az anyagba beleérzés, a gyöngéd formák szerelmese. Ez a fiatal szobrász máris érzi, hogy mely ut viszi a nagyvonaluság, a tökéletes kifejezés felé? Ugy áll a természet elé, dobogó szivvel, ugy kihallja a formák ritmusát, mintha csak madárdalt hallgatna. Fejein a lényeges formák ritmusával ad lelki hangulatot. Csupa muzsika nála minden forma.

Hatodik teremben.

1. Fiu. Gipsz. Bronzban . . . . . 600.—

Nagyteremben.

2. V. B. arcképe. Magántulajdon.
3. V.-né. Magántulajdon.
4. Bulla Elma arcképe. Terracotta . . . . 200.—
5. Tanulmányfej. Gipsz . . . . . 100.—
6. Dr. Bárdos Artur. Magántulajdon.
7. Női fej. Magántulajdon.
8. Ditrói Ica arcképe. Terracotta . . . . . 150.—
9. Fájdalom. Kőben . . . . . 400.—

Hallban.

10. „Gyula Márton." (Székely ballada.) Kőben 2000.—
11. Férfifej. Terracotta . . . . . 120.—
12. Menyecske. Terracotta . . . . . 120.—
13. Parasztasszony. Terracotta . . . . . 70.—
14. Batyus nő. Terracotta . . . . . 70.—

Széchenyi Irma

Festő

Továbbítással

gróf Széchenyi Irma

festőművész

Csoportkiállítás - Ernst Muzeumban - képével szerepel. Érdekesek, jellemzők és mulatságosak rámes karikatúrai közelítünk ismert alakjairól.

Magyarország
1935.II.2.

Széchenyi Irma grófnő.

festőmüvész

Csoportkiállitás - Ernst Muzeumban - képével szerepel. Sokkal kevesebb jót mondhatunk a kiállitás arisztokrata művészről. Szines karikatúrái egyelőre inkább családi használatra valók, mint nyilvános kiállitásra.

U j s á g
1935.II.2.

gróf Széchenyi Irma

festőmüvész

Gyüjteményes kiállitás - Ernst Muzeumban - képével szerepel. Egy egészen különös, hogy úgy mondjuk paradox műfajt művel nagy bravurral: a szeretettelyis, gyöngéden sunogató karikatúrát.

Nemzeti Ujság
1935.II.2.

Széchenyi Irma grófnő

festőművész

Csoportkiállitás - Ernst Muzeumban - képével szerepel. Karikatúráit a kiállitás tárgymutatója Abanovák Vilmos hatásával magyarázza. Mesterétől - sajnos - inkább csak libáit vette át; czekhez nem sok creditiséget adott. Rajzai kemények, plakátszerűek, szinezésük sablonos, az a nagy nagyarság pedig amellyel kérkülnek, a átérzett művészi élmény helyett virtuózkodásra csábitja.

Magyarság
1935.II.2.

Dr. Szécsényi Irma

festőművész

Batthyány Gyula kiállitása az Ernst Muzeumban - képé-
vel szerepel.

Reggeli Ujság
1935.II.4.

Széchényi Irma

— **Széchényi Irma karikaturái.** A Dunapalota szálló alagsori éttermében érdekes és derüs kiállitás nyilt meg hétfőn este. Ez a kiállitás teljesen közvetlen jellegü, az előkelő kis étterem falait izléses csoportositásban Széchényi Irma grófnő karikatura-galériájával diszitették fel, amely bizonnyal nagy szórakozására szolgál majd az ott vacsorázó publikumnak. Az intim kis kiállitásnak nagy sikere volt a bemutatón, amennyiben nemcsak fenti jelentősége lett nyilvánvaló, hanem művészi értéke is. Sok kedves humor csillog a rajzokon s bár több arc kicsufolásánál a női gyöngédség győzött a karikaturista kötelező kegyetlensége felett: a jellemzőt mindig megtalálja Széchényi Irma grófnő s ebből pompásan el tud indulni torzitó munkájában. *Gömbös, Kánya, Winckhler* és *Kozma* képviselik a kormányt a karikatura-galériában, a budapesti diplomáciai kart *Maugras* francia, *Knox* angol, *Mackensen* német és *Colonna* herceg olasz követek, a képviselők közül *Rassay* Károly, *Esterházy* Móric gróf, *Károlyi Viktor* gróf és *Festetich* Domokos gróf estek áldozatul. A színes és vidám karikaturák mind eladók és valószinü, hogy sorra gazdát fognak találni azokban, akiket ábrázolnak. Nagyon érdekesek a Gömbös Gyuláról, gróf Széchenyi Viktorról és gróf Csekonics Endréről szoborkarikaturái is. — Ezt — különösen karácsony idején — bizonnyal meg is érdemlik. *(e.)*

Uemzeti Ujság

1935 XII. 17

MDK

Széchenyi Irma gr.

Karikaturái, Vaszary Piri profilja az Ernst-Muzeum kiáll.-án.

Cikk: Csoportkiállitás az Ernst-Muzeumban.

Budapesti Hirlap, 1935.febr.2. 19.o.

MDK

Gróf Széchenyi Irma

Karikaturái az Ernst-Muzeum kiáll.-án.

Cikk: Öt festő és egy szobrász az Ernst-Muzeum ban.

Nemzeti Ujság 1935.febr.2. 27.l.

szövarch 20.- 201.lap

Szechenyi Irma.

Kiállitetta müveit az Ernst muzeom 1935-be

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat

MDK

Széchenyi István

iratainak nagy részét a cenzura miatt
Lipcsében nyomtatták.

Firlinger Károly: Hazai könyvnyomtatói
Grafikai Szemle 1893 évf. 11 z 184 l

Széchenyi István

ikonogr.

Vayer Lajos: Széchenyi kepe. Kny. Magyarságtudomány 8. r 18 kép, 24 l. Bp. 1942

Gent (2305)

Összesen	28.500	24.500	
…álló műcselékek,			3
…fentartására, továbbá			
…orszai koronaká-			
…, valamint építési	100.000	87.378	
Rendes kiadások összege	160 390 ~~159.990~~	141.618	
…ások			
…ások 490.000 Kt. kitevő		70.000	1
	20.000	20.000	2
…k helyreállítására 1. rénlét	30.000		3
…k conserválására 1. rénlét	20.000		4
…itásának költségére	17.637	20.000	5
…meneti kiadások összege	87.637	110.000	
Kiadások főösszege	248.027	251.618	
	3.940	3.940	
…e	9.622	9.622	
…ási alap jövedelme	269	269	
…des bevételek összege	13.831	13.831	

Széchenyi István
ikonogr.

Vayer Lajos ifi:

Széchenyi István ismeretlen képmásai.
Kny. Dunántuli
Szemle. 8-r. 4 kép
8 l. Szombathely.
1942

Gent (2303)

Folyó sz.

Tárgy

Folyó mtr.

méretek				Egyes ár		Egyes össz.		Munkák össz.	
Négysz. mtr.		Köb mtr.		kor.	fill.	kor.	fill.	kor.	fill.

Széchenyi István gróf

Önkarí katuraja

eerwzarajz

l.

Vayer Széchenyi

107. l.

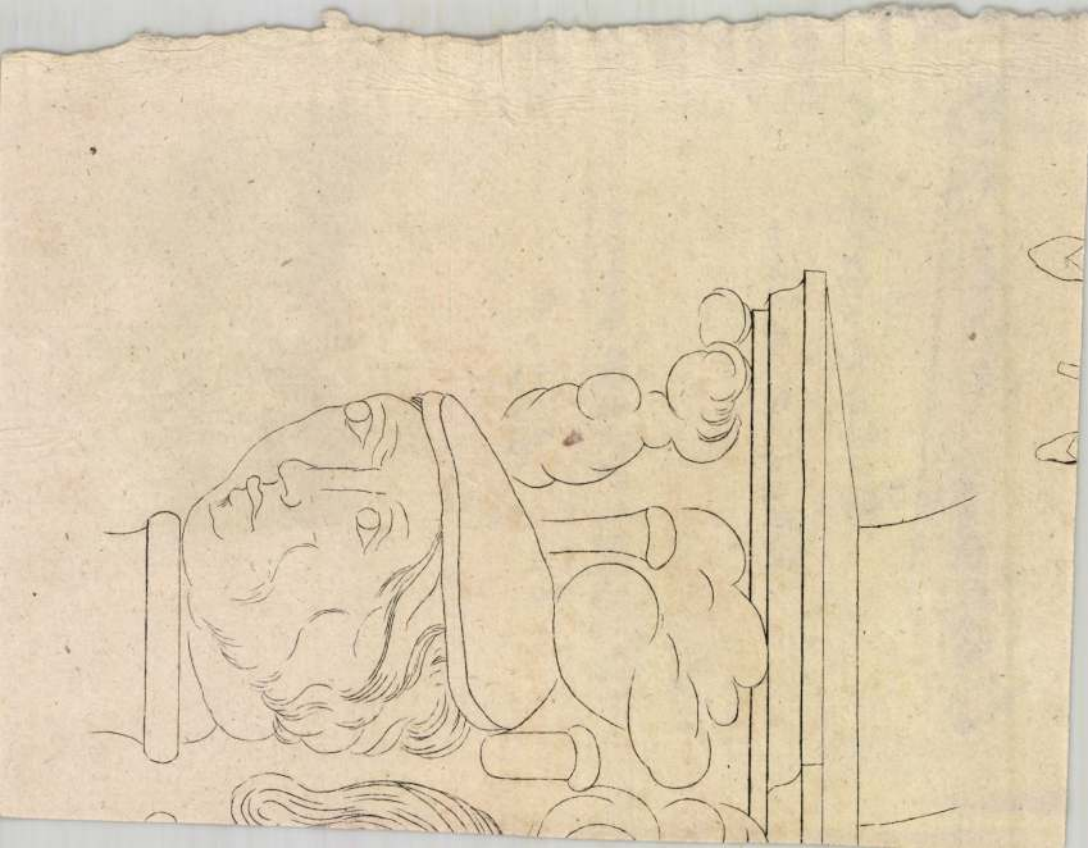

SZÉCHENYI István

25. jan. 17. Az igazgató kéri Tasner Antal urat, a m. tud. társaság levelező tagját, eszközölné ki, hogy a lánchídépítési gipszminták gr. Széchenyi István ígérete szerint most már a híd elkészültével a n. museumnak engedtessenek át; kérdezősködvén egyszersmind a b. Sina, gr. Széchényi s a két Clark arczképeinek a múzeumnak való ajándékozása felől.

1850

94. márc. 18. Az igazgató kéri gróf Széchenyi Istvánné Ő Exc. méltóztatnék a nemz. museumot tisztelt férjének életnagyságbani arczképével a nemz. múzeumot megajándékozni

Művtört.Ért. 1990 1-2 128.

levonások: jöv. adó .....

.....

.....

Kifizetendő összeg: .....

azaz .....

Fenti összeget a mai napon hiánytalanul felvettem.

Fenti összeget kérem alábbi címemre kiutalni: ....

.....

Budapest, 19 ..... hó ... n

94. jún. 8. Többszöri felszólítás következtében bekül-
detik gr. Széchenyi Lajos úr arcképe
Szerzemény

1852

MTA Sokszoro

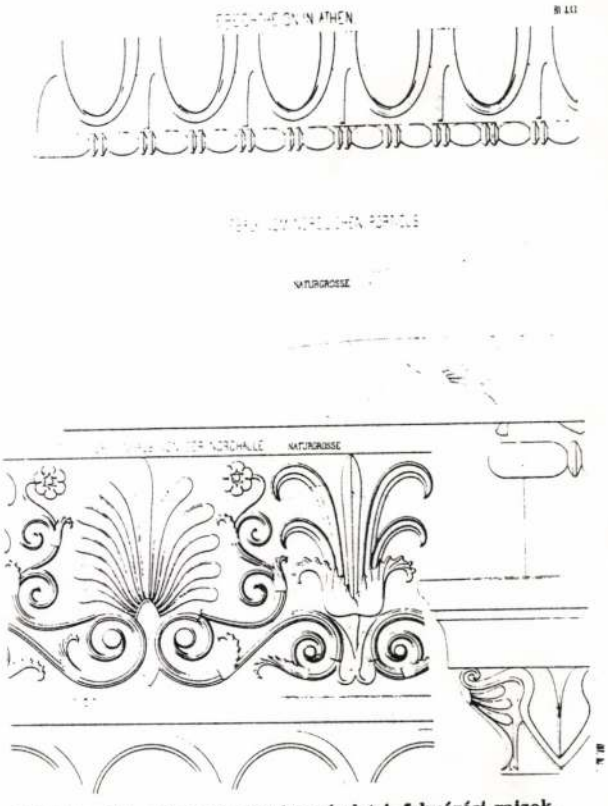

8. Hoffer József: az Erechteion részletei, felmérési rajzok.
Allgemeine Bauzeitung **XVI (1851) 433. tábla**

IV.1202/h. Pesti tanácsi iratok, relationes a.n. 7120. - Az iratokat összefoglalja *Komárik Dénes*: Építészképzés és mesterfelvétel a XIX. században. Pesti mesterek és mesterjelöltek. Építés- Építészettudomány III (1972) 402.

3. *Hajnóczi Gyula:* Az építészet története. Ókor. Bp., 1967. 238-239.
4. *F. Penrose:* An Investigation of the Principles of Athenian Architecture. London. 1851. 20.
5. Ueber die Neuesten Messungen am Parthenon, (Nach einer Mittheilung des Herrn Regierungs-Architekten Joseph Hoffer in Athen). Allgemeine Bauzeitung III (1838) 249-250.
6. Allgemeine Bauzeitung XVI (1851) 353.
7. Utalás *Vitruvius*: Tíz könyv az építészetről III. könyv 4. fejezetében olvasható sorokra: „A sztülobatészt pedig úgy kell kiegyenlíteni, hogy középen különböző szintű rátétektől [per scamillos impares] magasabb legyen, mert ha vízmérték szerint irányítjuk, szemre homorúnak látszanék." (Magyar kiadás Bp., 1988. 81. Fordította Gulyás Dénes.)
8. *J. Hoffer:* Das Parthenon zu Athen, in seinen Haupttheilen neu gemessen. Ein Beitrag zur Konstrukzionslehre der Tempel bei den Griechen. Allgemeine Bauzeitung III (1838) 371-375, 379-383, 387-391; CCXXXVII-CCXXXIX. tábla
9. Uo. 371.
10. Uo. 379.
11. *J. Pennethorne:* The Elements and Mathematical Principles of the Greek Architects and Artists. London, 1844. 21-26, 30-33, 41-42, 48-49.
12. Uo. 31-32.
13. Uo. 33.
14. Uo. 54.
15. *Penrose* i.m. 20.
16. *J. Pennethorne:* The Geometry and Optics of Ancient Architecture. London and Edinburgh, 1878. I-IV. 81-82.
17. Uo. II. old.
18. Uo. 81-82.
19. L. 2. jegyz.
20. *Viszota Gyula:* A Széchenyi-híd története az 1836:XXVI. T.-C. megalkotásáig. Bp., 1935. 44.
21. L. 2. jegyz.
22. *R. Wagner-Rieger:* Wiens Architektur im 19. Jahrhundert. Wien, 1970. 16, 50, 140-143.
23. Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára, Kézirattár és Régi Könyvek gyűjteménye: K 205/35.
24. Uo.: K 205/36.
25. A Magyar Nemzeti Múzeum, in *Henszlmann Imre*: Képzőművészeti írások. Szerk.: *Tímár Árpád.* Bp., 1990. 231. [Eredeti megjelenési helye: Uj Korszak II. (1866) jan.]
26. *Bierbauer Virgil:* Pesti építőmesterek munkássága 1809-1847. Tanulmányok Budapest Múltjából I. Bp., 1932. 76-98.
27. *A. Schöll:* Ansichten der Akropolis zu Athen und ihrer Gebäude. Allgemeine Bauzeitung VI (1841) 11-19, 91-119; *Hoffer* magyarázata: 119-125. CCCXC-CCCXCVI. tábla.
28. Die Restaurazion des Erechteions zu Athen. Allgemeine Bauzeitung XVI (1851) 335-353; *Hoffer* rajzai: 431-435. tábla.

BASICS BEATRIX

SZÉCHENYI ÉS A KULTÚRPOLITIKA

A 19. század első felének Magyarországát, *Széchenyi István* életének azon szakaszát, amikor cselekvő szerepet töltött be a társadalmi-politikai életben, történeti szempontból számos munka tárgyalta. Legalább ennyire érdekes ez a periódus, nem is szorosabban véve művészettörténeti, talán inkább kultúrtörténeti szempontból, és ezen belül érdemes megkísérelni fölvillantani Széchenyi pályájának e tekintetben jelentőséggel bíró eseményeit.

Az 1825-27. évi pozsonyi országgyűlésen való felsőtáblai fölszólalásától az 1848-as kormányban való miniszterségig, majd a Döblingbe távozásig tartó időszak egyrészt magába foglalja a Széchenyi-életút kiemelkedő csomópontjait, másrészt olyan korszakot jelent, amely a hazai közéletben a képzőművészetek terén a kialakulás, támogatás és fejlesztés egyre nagyobb közérdeklődéstől kísért folyamatát foglalja magába.

Miután 1806-ban a Ratio Educationis megszüntette a középiskolai rajzoktatást, ezt sajátos módon igyekeztek a magyarországi és erdélyi városok pótolni: az állami oktatástól függetlenül igyekeztek városi rajziskolákat fölállítani. Ez fontos volt a későbbi hazai művészeti képzés szempontjából is. A megelőző korszakhoz képest csökkent a külföldi művészek jelentősége, az idelátogatók elsősorban a pesti polgári közönség művészeti szükségleteinek kielégítésére számítottak. Csak két művészt említünk az 1800-as évek elejéről, 1809-ben Augsburgból *Kaergling János Tóbiás*, 1810-ben pedig Bécsből *Donát János* költözött Pestre, mindketten kedvelt polgári arcképfestőkké váltak. Mellettük *Schöfft József Ágost* neve említendő még, aki számos illusztrációt készített a korszak egyre szaporodó számú irodalmi évkönyvei - például a Hébe, Auróra - számára.

Ugyanezen időszakban, a 19. század legelején építészeti

SZÉCHENYI Wien Paulus 7 (1992)

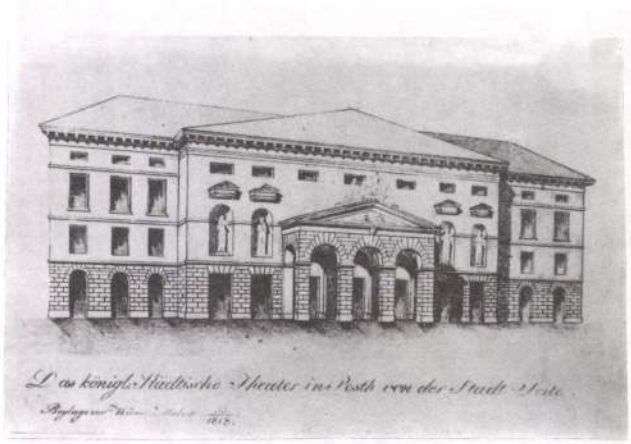

1. A királyi városi színház Pesten. Rézmetszet, Wiener Zeitschrift 1818/1833

és városrendezési szempontból emlékezetes *József nádor* 1804-es leirata a pesti városi tanácshoz. A következő évben *Hild János*sal gyakorlati megoldást is terveztetett a városrészek szabályozására. 1808-ban született meg a Királyi Szépítő Bizottság, ennek élén építészként ugyancsak Hild János állt. Tudjuk, hogy Széchenyi pályázott a Szépítő Bizottság elnöki posztjára, a nádor maga utasította azonban vissza.

Képzőművészeti és építészeti tekintetben egyaránt határozott elképzelése és ízlése volt Széchenyinek. Festőként a század első évtizedeinek legnagyobb magyar művészegyénisége, *Kisfaludy Károly* volt első kedveltje és támogatottja. 1830 januárjában az ő szerkesztésében kívánt modern politikai lapot indítani. Kisfaludy már az 1810-es években egy százhúsz képpel illusztrált magyar történet megírásába és megrajzolásába fogott. Ennek során nagy hatással volt rá *Fessler Ignác Aurél* tíz kötetes műve, a „Die Geschichte der Ungern und ihren Landsassen" (Leipzig, 1815-25). Kisfaludy Aurórájában egymás után jelentek meg olyan történeti illusztrációk (Dobozi, Árpád pajzsra emeltetése), amelyek későbbi neves festők ünnepelt műveinek előképei. A nagy történelmi festmények kedvelt témái sorra előfordulnak nála (az aradi országgyűlés, András és Béla jelenete, a török ellen küzdő magyar nő, amely később az Egri nők témájában valósult meg). Kisfaludy volt az első, akit a később oly fontos szempont, a viselet történeti hitelessége, korhűsége is foglalkoztatott. Az ő „Árpád emeltetése" című kompozíciója ihlette *Vörösmarty* azonos című költeményét. Kisfaludy magyarországi tevékenységével egyidejűleg Bécsben is kezdeményezték nagyszabású történelmi festmények készítését. *Joseph Hormayr báró* 1821-es fölhívását a Tudományos Gyűjtemény szerkesztője ismertette, s azonnal a magyar viszonyokra értelmezve szorgalmazta, hogy a magyar művészek témáikat a nemzeti történelemből vegyék. A nemzet múltjának felidézését, megjelenítését - mint ezt az irodalmi és képzőművészeti témák is mutatják - olyan igény hozta létre, amely az önállósodás biztosítékát és bizonyítékát kereste és találta meg a történelemábrázolásban. Kiemelkedő fontosságúvá vált egy olyan fogalom - a nemzeti jelleg -, mely döntő jelentőségű volt a 19. század történelmi festészetének, történelemábrázolásainak létrejöttében. A 18-19. század fordulóján kialakulóban lévő nemzetkoncepció lett a történelmi festészet műfajának létrehozójává, lényegében elméleti alapjává. Ez az elv - bár később többször is megváltozott értelmezésben - az egész 19. század uralkodó eszméje volt Magyarországon.

Széchenyinek nemzete fölemelkedésével kapcsolatos elképzelései is ezt a koncepciót tükrözik. Elgondolásai és ezek

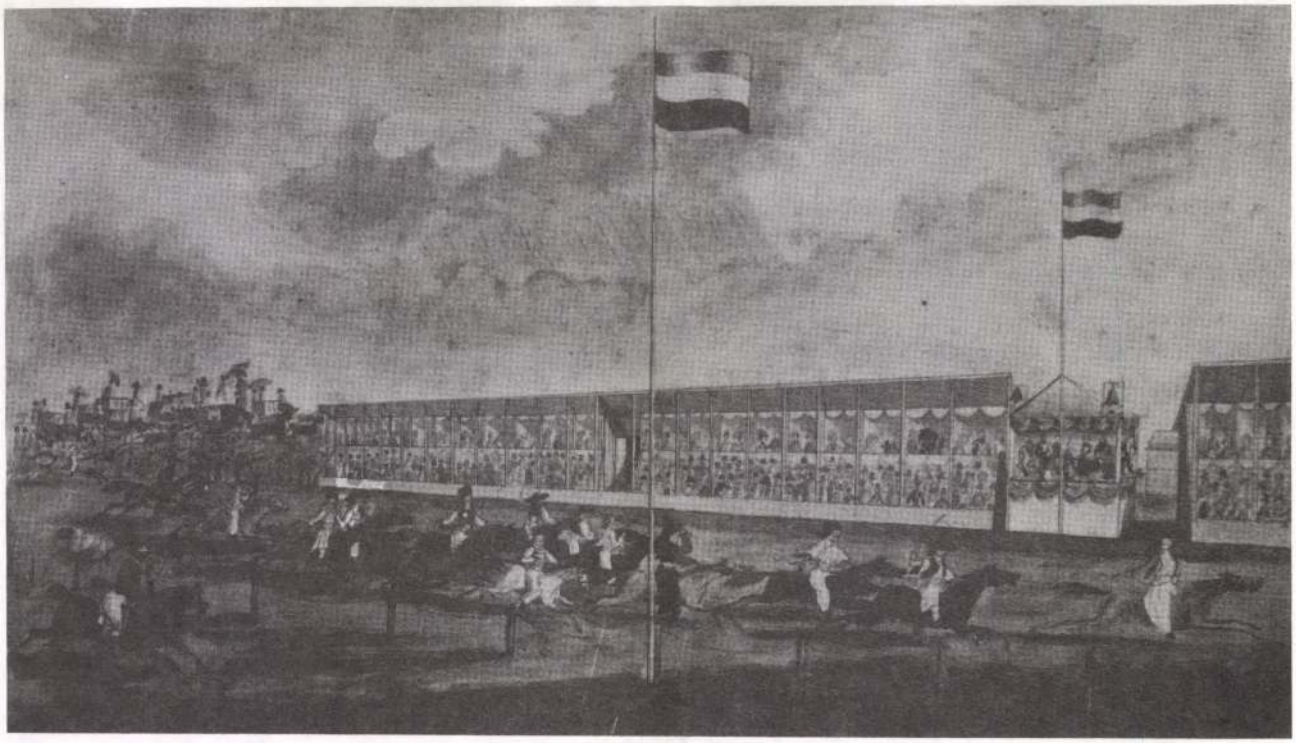

2. Paraszt lóverseny Pesten az 1820-as, 1830-as években. Ferdinand Hessen - Philipp Sthal vízfestménye

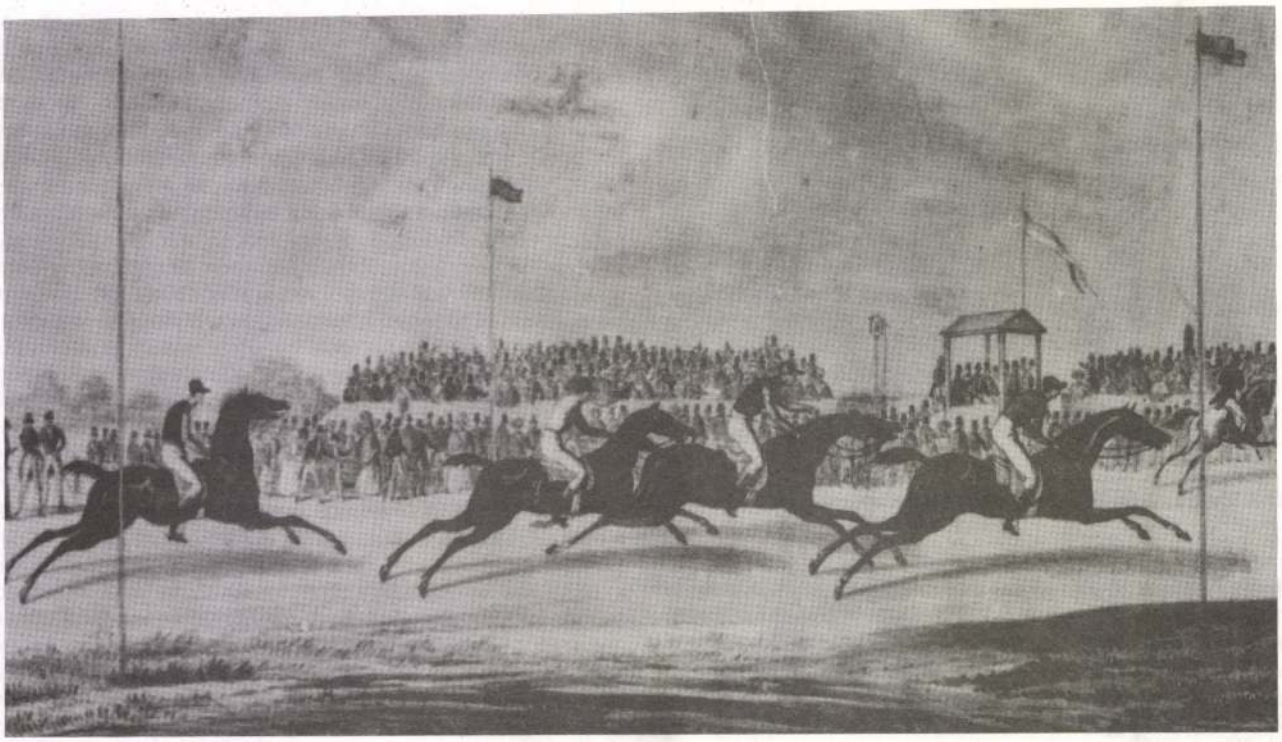

3. Pozsonyi futtatás (Széchenyi lova volt az egyik résztvevő),
1839. október 27. Anton Strohmayer litográfiája

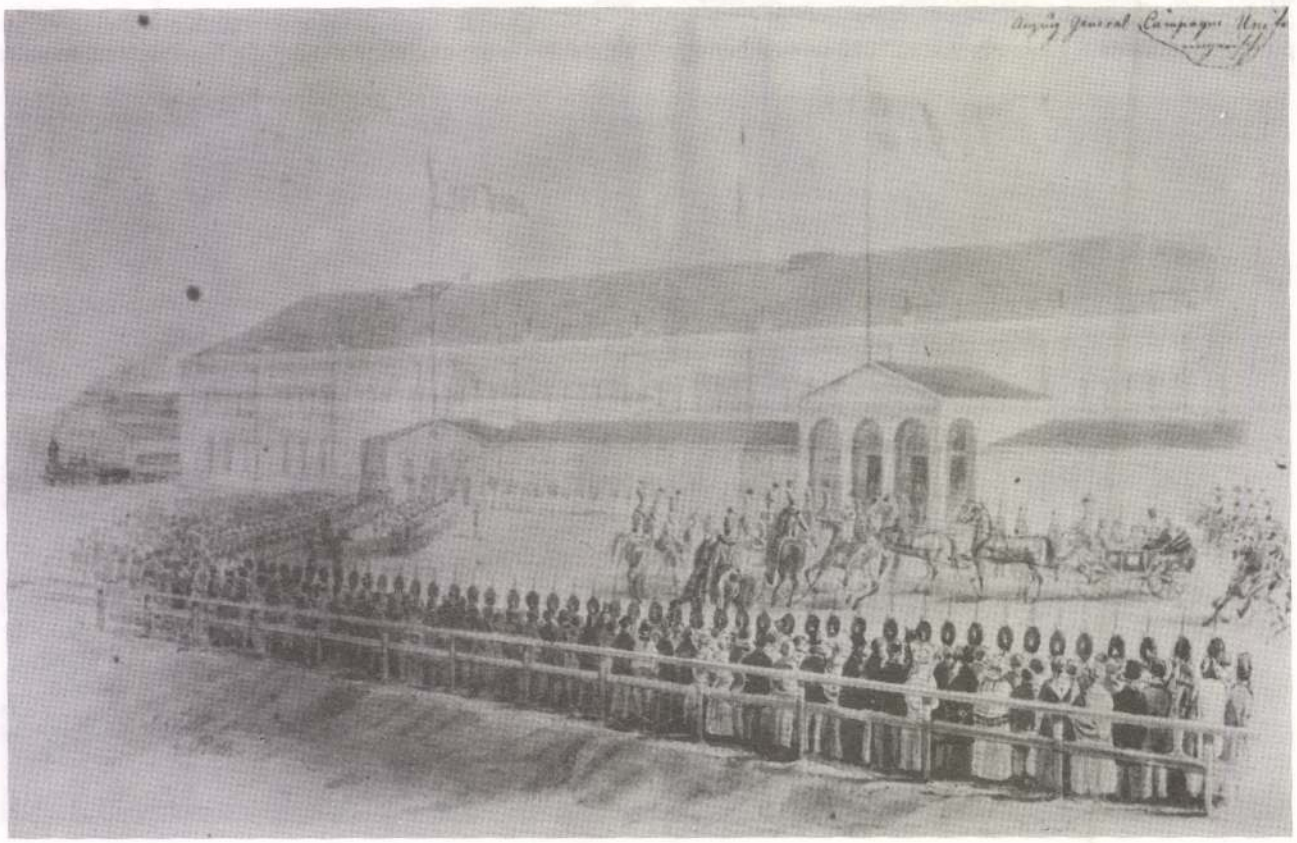

4. István főherceg megnyitja a Pest és Szolnok közötti vasútvonalat, 1847.
J. Clarot litográfiája

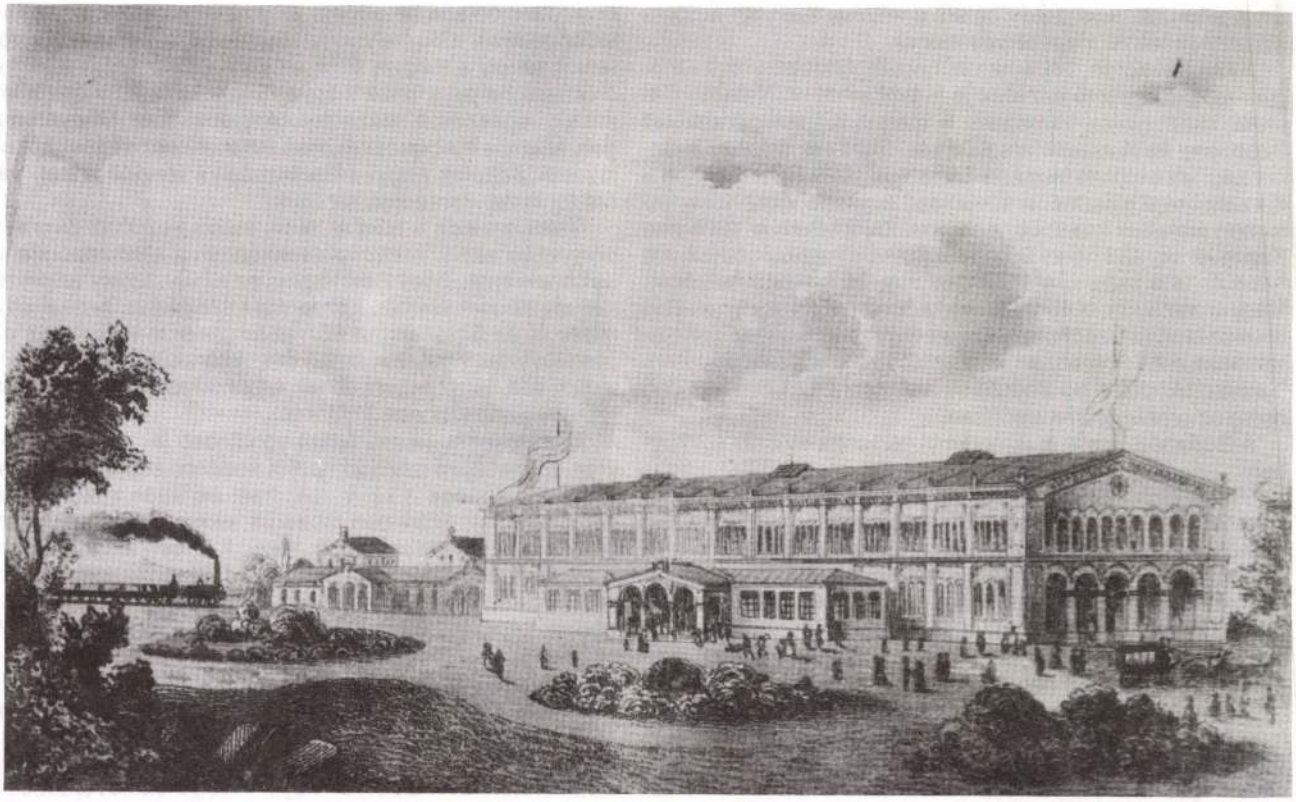

5. Fesel - Perlaszka: A magyar vasút központi indóháza Pesten. Litográfia

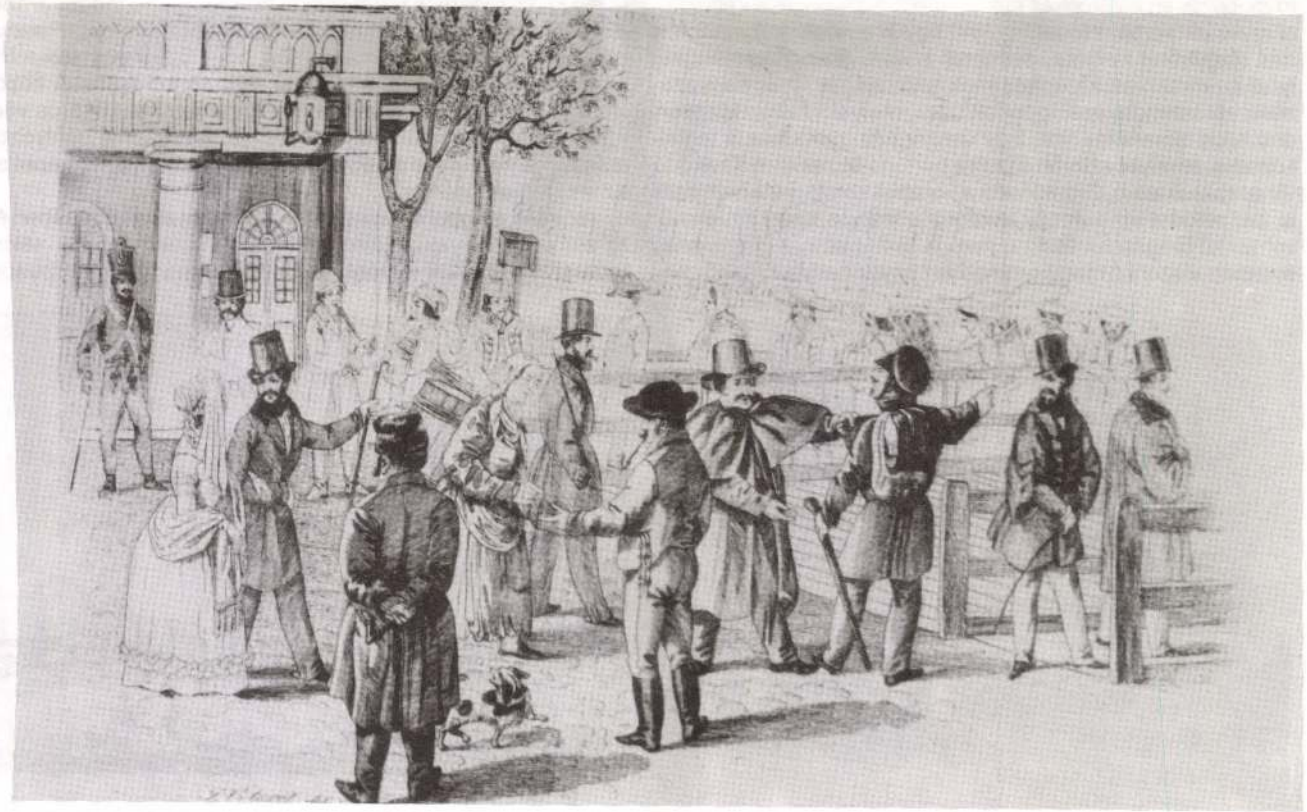

6. A pesti hajóhíd, 1843. J. Clarot acélmetszete

megvalósítása jellegzetes példái a közélet ilyen szempontú kialakításának és megszervezésének.

A kaszinó korán, 1826-ban felmerülő gondolata, mint a magyar reform egyik fő eszköze is itt említendő. A Nemzeti Kaszinó 1827 nyarán formálisan is megalakult, alapszabályait Széchenyi és *Wesselényi* együtt készítették el, *Döbrentei Gábor* segített a stiláris formába öntésben. 1829-ben nyílt meg a Kereskedelmi Kaszinó. A következő években több vidéki városban alakultak kaszinók, a pesti mintáját követve, 1828-ban Kaposvárott, 1831-ben Sátoraljaújhelyen - ez utóbbinak volt Kossuth is a tagja -, s 1833-ban már 24 kaszinó működött Magyarországon, öt pedig Erdélyben. Az épület, melynek első emeleti termeit Széchenyi kezdeményezésére a Nemzeti Kaszinónak adták bérbe, a Lloyd palota volt, a Kirakodó téren. Benne működött még a börze és a Magyar Bank is, 1848-ban pedig az országgyűlés alsóháza.

A Budapest nevet is Széchenyi javasolta először a Világban.

Városépítészeti és rendezési elképzeléseiben az épülő Lánchíd környéke kiemelkedő fontosságú volt. 1831 telén Pesten, a Diana fürdő épületében lakott, ahol az 1839-40-ben megalakuló Pesti Műegylet majd kiállításait tartja. Erre a térre, ahol ezek az épületek álltak, a Magyar Tudományos Akadémia mai székházának helyére tervezte Széchenyi a nádortól megszerzendő telken a Nemzeti Színház épületét (1. kép) - mire azonban kiharcolta a helyet, addigra a *Grassalkovich Antal*tól kapott ajándéktelken a megye és a város fölépíttette az első magyar kőszínházat. Nagyszabású városépítési terveinek része volt még az úgynevezett Széchenyi-bazár elképzelése, amely ugyancsak a Duna-part ezen részén épült volna föl, közhasznú irodákat és társasági termeket tartalmazva.

1834-ből való a „Pesti por és sár" félbehagyott kézirata, s továbbszőven a várost az ország méltó központjává változtatni igyekvő terveit, Wesselényivel együtt csatornát álmodott a mai Nagykörút helyére, sétateret kívánt, állandóan hangsúlyozta a kőrakpartok kiépítésének fontosságát, olyan nagyszabású városrendezésen gondolkodva, mely korábban Magyarországon ismeretlen volt. Egy Országház gondolata is foglalkoztatta, amelyet szintén a Duna-parton képzelt el, a Kirakodó tér északi oldalán. Érdeklődött a korabeli emlékműtervek iránt is, bár például a *Ferenczy István*-féle Mátyás király emlékművet túl költségesnek találta, nem is támogatta. A negyvenes években viszont ő maga emlegette - ugyancsak a század gondolkodásmódjába beleilleően, a nemzeti tudat és mozgalmak erősödésével több helyen is megjelenő - Nemzeti Panteon tervét, amely a magyar ősök emlékét lett volna hivatva megörökíteni, helyét a Gellérthegyen képzelte el. Ez a gondolat is sokáig, egészen a századfordulóig továbbélt Magyarországon, számos megvalósítási kísérlettel, elképzeléssel, közülük itt csak *Schulek Frigyes* Halászbástya tervváltozatát, vagy *Medgyaszay* Panteonját említjük.

Széchenyinek a húszas évek elején kezdődő lóversenyszervezési akciói voltak tulajdonképpen a kiindulópontjai annak a tervének, hogy Pest legyen az a hely, amely az országnak minden tekintetben központjául szolgálhat. Amikor a mai Határ út és Soroksári út közötti területet megkapta az első pesti lóverseny céljaira, amelynek nyitónapja 1827. június hatodika volt, lényegében ennek a gondolatnak egy állomását látta megvalósítottnak. (2-3. kép)

A közlekedés fejlesztésére vonatkozó javaslatainak (4-5. kép), s Pest ilyen szempontból is központi szerepének része volt a híd építése a két város, Pest és Buda között. Ennek gondolata már 1821-ben fölmerült, ekkor még csak hajóhíd kötötte össze a két partot. (6. kép) 1832-ben alapították meg mágnások és polgárok együttesen a Hídegyesületet. Az építkezést Széchenyi a Duna-szabályozással szoros összefüggésben képzelte el, valamint a gőzhajózás fejlesztésével. Már 1833-ban volt rendszeres hajójárat Pest és Bécs között (7. kép), és 1835-ben az Óbudai-szigeten fölépült a hajógyár.

Végül az 1837-es nagy árvíz (8. kép) után *Sina báró* pályázatát, Széchenyi elképzelését fogadták el, és bízták meg *Adam Clark*ot az építés vezetésével. A Pesti Hírlap szerint az alapkő letételével a polgári egyenlőség első követ tették le. (9. kép)

Az 1839-es farsangi bál újabb alkalmat adott a nemzeti jelleg kifejezésére, ezúttal sokkal hétköznapibb megnyilvánulási formában, mint az említett nagyszabású tervek. *Podmaniczky Frigyes* említi memoárjában, hogy Széchenyi ekkor fölhívta a bál közönségét a magyar tánc táncolására. A közölt illusztráció (10. kép) ugyan nem ezt, hanem az 1845-ös védegyleti táncvigalmat mutatja be, de a szereplők hangsúlyozott magyaros viselete, s a helyszín minden bizonnyal hű képet ad az említett eseményről.

Az 1844 októberében alakuló Védegylet szervezésében és az első eseményeken jelen volt még Széchenyi is, de - tekintettel a négy évvel később vele történtekre - ennek további

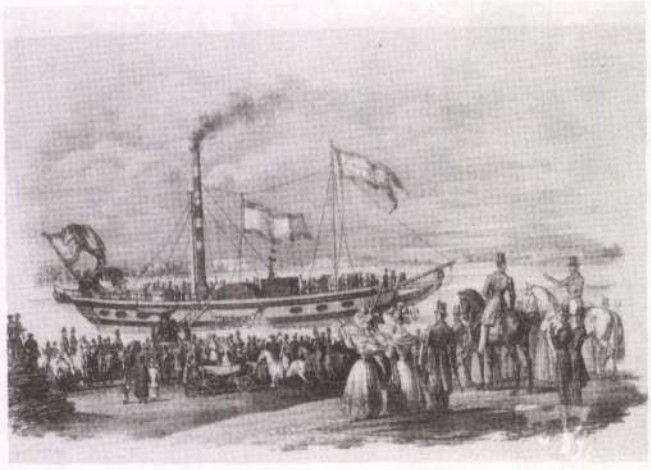

7. A gőzhajó indulása a Práterből Bécs felé, 1831. április. F. Wolf litográfiája

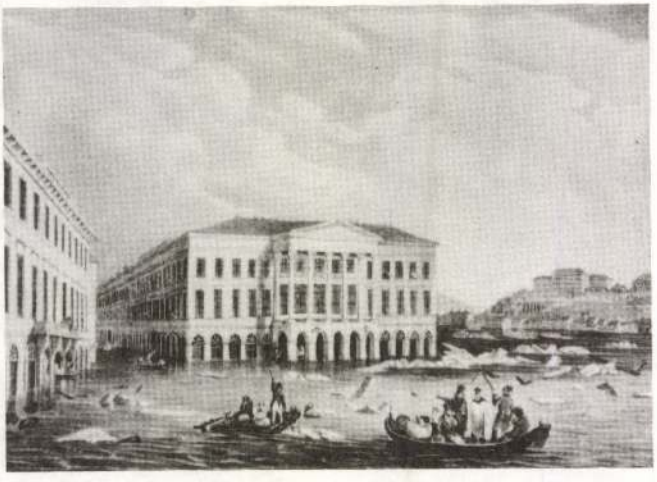

8. A pesti Kirakodótér az 1838. évi árvízkor. Georg Scheth litográfiája

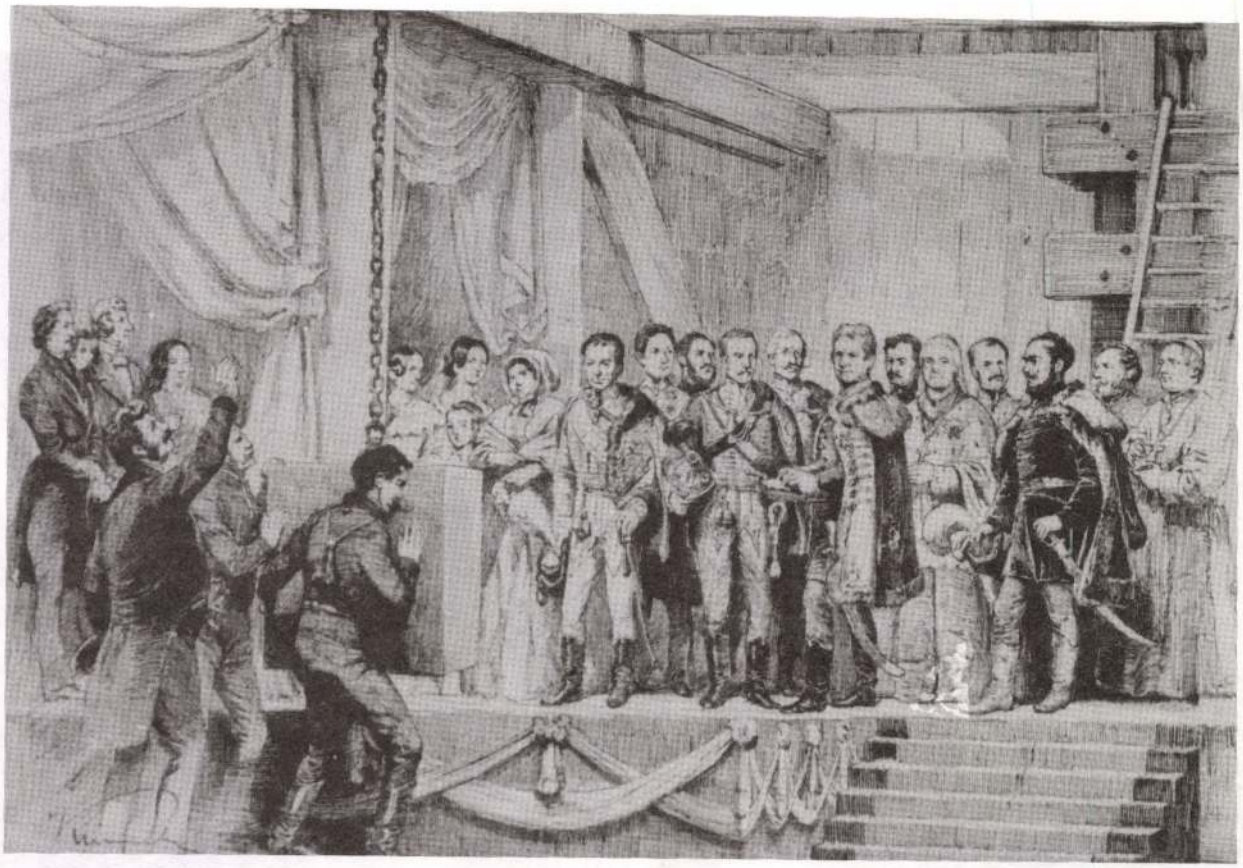

9. A Lánchíd alapkőletétele. Kimnach László tollrajza

működésében már nem sokáig tudott részt venni.

1836-ban, amikor Bihar megye portrét kért tőle, *Barabás Miklós* támogatására hívta föl a figyelmet. Kisfaludy Károly mellett, hasonlóan kiváló érzékkel választotta ki a következő évtizedek egyik meghatározó jelentőségű mestereként Barabás Miklóst. Ő elsősorban portréfestőként szolgálta a Széchenyi nemzetfölemelő szándékaival egyező célokat: arcképei a korszak történelmének összes jelentős személyiségét megörökítik, életképei révén pedig olyan típust kedveltetett meg a közönséggel, amely azután szintén a nemzeti művészet formailag és tartalmilag egyaránt kedvelt műfajává vált.

Magyarországon ekkoriban a régebbi korok művészetének tanulmányozására egyedül a Magyar Nemzeti Múzeum gyűjteménye adott lehetőséget. 1846-ban itt nyílt meg az ország első nyilvános képtára, vezetője 1847-ben a festő *Kiss Bálint* lett.

10. Az 1845-ös védegyleti bál. Medve rajza, Vidéky acélmetszete

Ami a művészeti képzés megoldására való törekvéseket illeti, ezek kevesebb sikerrel jártak. 1846-ban nyílt meg *Marastoni Jakab* festőiskolája, amely fönnállásáig az egyetlen hazai művészeti oktatást ellátó intézmény maradt. Sokan látogatták, de inkább csak a külföldi, elsősorban a bécsi akadémiák mellett. Ez utóbbiban tanult Barabás Miklós is, és hazatérvén itthoni föllépése és sikerei, egyre szaporodó megrendelései tették a korszak meghatározó művészévé, amit Széchenyi is fölismert.

1848-49, Széchenyi közéletből való távozásának ideje a nemzeti művészet fejlődésében is döntő fordulópont. A viszonylag egyenletesnek mondható művészeti fejlődés folyamatában nem okozott ugyan változást, mégis cezúrának tekinthető. A témaválasztás lényegében maradt a régi. A stílus esetleges átalakulásai nem köthetők egyetlen konkrét időponthoz sem. A történelemábrázolás legfontosabb tényezője, a tartalom azonban döntően más lett 1848-49 után: a korábban ábrázolt témák, a kialakított ikonográfiai típusok, jelenetek, addigi mondanivalójukon túl új jelentést kaptak. A képek tárgya újabb réteggel gazdagodott, a téma által jelzett allegorikus mozzanattal. Ez nem „eszmefestés", mint például a német történelmi festészet kortárs megnyilvánulásai, hanem a témák tartalma, önálló jelentése mögötti, az által sugallt további jelentéstartomány. Minden, korábban is ábrázolt eseménynek kialakult egy második jelentésrétege, s ez mindenki számára köztudott volt, sőt a kettő közé egyenlőségjelet lehetett tenni. Az addig is rendkívül fontos tényező, a tartalom, elsődleges fontosságúvá vált. Így az egyes alkotások művészi értékét gyakran csökkentette a mondanivaló

11. Gyászmise gróf Széchenyi Istvánért Pesten, 1860. Litográfia Werfer Károly műintézetéből

legmegfelelőbb kifejezésére való törekvés. A festmény, a grafika a társadalmi-politikai harc eszközévé vált, a közönség számára nem a stílus, a formai tökély volt a leglényegesebb szempont, hanem az, milyen erővel képesek kifejezni céljaikat, azaz egyúttal hatni is, minél szélesebb körben. A közönségben kezdett kialakulni, hogy mit vár el a történelemábrázolásoktól. Ennek a több irányú, s gyakran egy művön jelentkező funkciónak volt az eredménye, hogy olykor művészileg meglehetősen sikerületlen kompozíciók váltak az egész ország számára ismertté, valóságos nemzeti közkinccsé. (11. kép)

Ez már olyan korszak történetéhez vezet, amely Széchenyi döblingi tartózkodásával, egyfajta emigrációjval is jellemezhető. Ezen időszak képzőművészeti megnyilvánulásainak előzményeit is igyekeztünk felvázolni, utalva az újabb korszak eseményeire.

1991

Az illusztrációk a Magyar Nemzeti Múzeum Történelmi Képcsarnokából valók, a reprodukciókat Dabasi András készítette.

PROHÁSZKA LÁSZLÓ

SZÉCHENYI ISTVÁN ÁBRÁZOLÁSA A SZOBRÁSZATBAN

„Hol vagy dicső? Melyik nagymesszi bolygón?
Ünneplésed itt lent nem lesz kései?"
(Jékely Zoltán)

Gróf Széchenyi István, akit még neves politikai ellenfele, *Kossuth Lajos* is a legnagyobb magyar jelzővel tisztelt meg, kiemelt helyet foglal el a magyar históriában. Mint a történelmi nagyságokat általában, természetesen az ő emlékét is számos szobor idézi hazánkban. Számos, de jóval kevesebb, mint amennyire gondolnánk. A legnagyobb magyar nem a szavak embere volt. „A tett mindenben nagyszerű és hatalmas, az üres gyönge szóval összehasonlítva" - jegyezte fel naplójában Széchenyi. Maga is ekként élt: gyűlölte az üres politikai szócséplést, a konkrét, kézzelfogható eredmények érdekelték igazán. Valahol itt kereshetjük az okát annak, hogy szobrászatunkban - jelentőségéhez mérten - viszonylag kevés a Széchenyi-ábrázolás. Kossuth vagy Petőfi forradalmat szimbolizáló alakja jóval nagyobb vonzerőt jelentett a művészek számára, mint Széchenyi István önmagával vívódó egyénisége, akinek tevékenységét kézzelfogható, nagyszerű alkotások (Lánchíd, Tudományos Akadémia, Duna-szabályozás, stb.) jellemzik. Mindezt meglehetősen nehéz szobrászatilag kifejezni.

Félreértés ne essék: Széchenyi emléke előtt mindig méltó

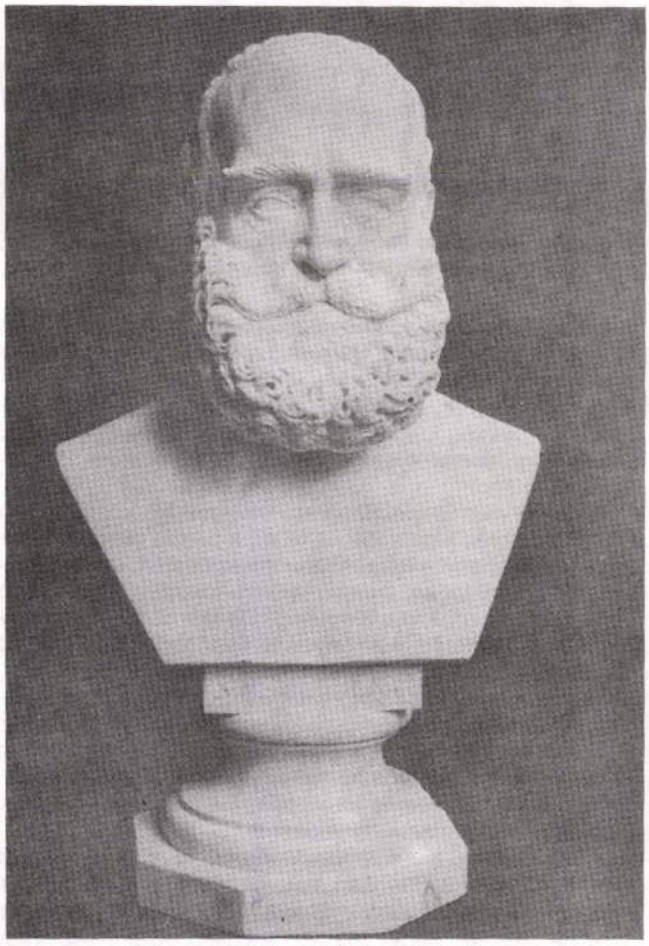

1. Hans Gasser: Széchenyi István mellszobra. Nagycenk, Széchenyi Emlékmúzeum

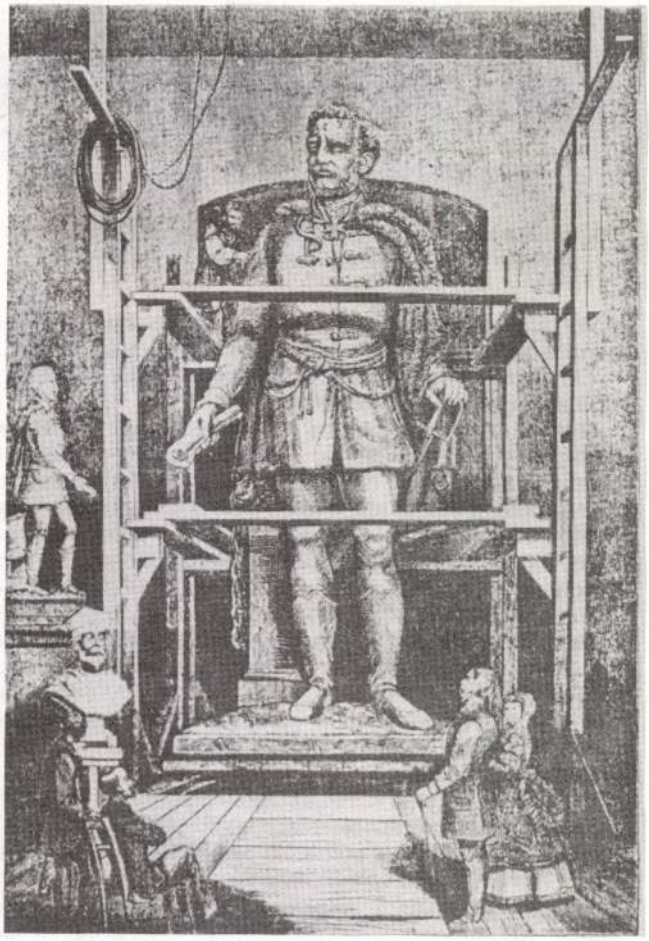

2. A Széchenyi-szobor nagymintája Engel József műtermében (a Vasárnapi Újság 1869. évi 25. számából)

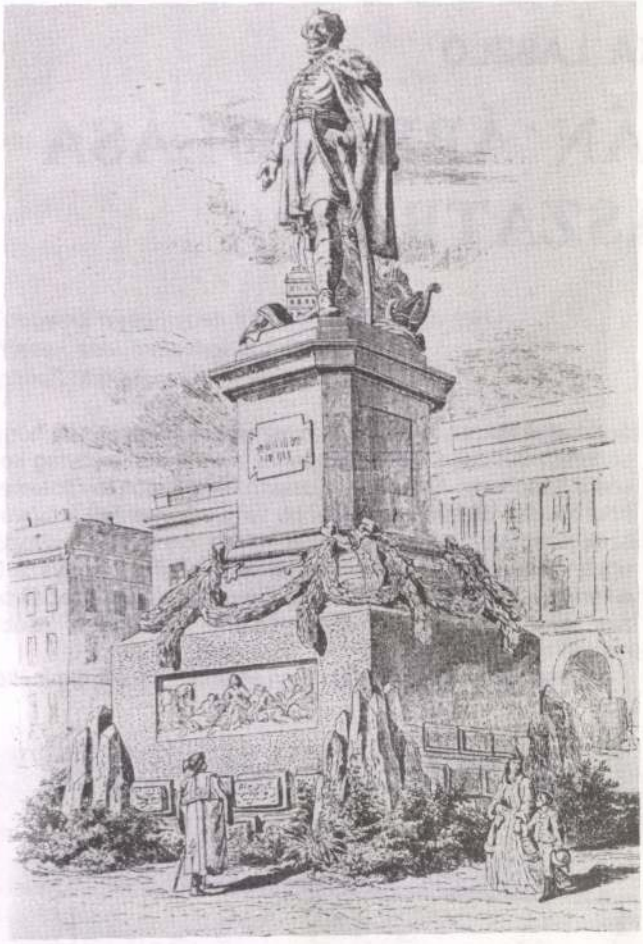

3. Izsó Miklós pályaterve a Széchenyi-szoborpályázaton (Székely Bertalan rajza a Vasárnapi Újság 1866. évi 15. számából)

4. Marschalkó János patinázott gipsz kismintája, Széchenyi-szoborpályázat, 1866. Magyar Nemzeti Galéria

módon tisztelgett az ország. Hiszen egy nemzet tudata, nemcsak bronzba öntött vagy kőbe faragott formában nyilvánulhat meg ...

De nézzük magukat a szobrokat, hiszen ezek szintén sok érdekességet rejtenek magukban.

Kár volna tagadni, jobb ha a legelején leírjuk: Széchenyi legsikerültebb ábrázolása nem magyar, hanem osztrák művész nevéhez fűződik. *Hans Anton Gasser* volt az a szerencsés szobrász, akinek megadatott a páratlan lehetőség, hogy életében, természet után mintázhatta meg a legnagyobb magyart. Gasser 1858 augusztusától dolgozott Döblingben. Erről Széchenyi naplójában mindössze egy odavetett „Gasser" bejegyzés tanúskodik, 1859. november 29-én. A szobor befejezéséről is pontos adat áll rendelkezésre. „Meglátogat Madame. Gasser, hogy befejezzen ... Crescence, Sophie, Lonovics és Gasser ebédel nálam." - jegyezte fel Széchenyi 1860. március 8-án a naplóban. Ez már az utolsó bejegyzések egyike. Egy hónap múlva, az április 8-ára virradó éjszakán, eldördül a végzetes pisztolylövés ...

Hans Gasser tehát szinte az utolsó pillanatig dolgozhatott a mellszobron, amelyet hamarosan fehér márványba faragtak. Az alkotásnak kalandos sors jutott osztályrészül. Eredeti példánya hamar híressé vált. Ezrével készültek róla sokszorosított grafikai ábrázolások, amelyek közül elsősorban *Josef Kriehuber, Katzler Vinzenz* és *Grimm Rezső* munkáit kell kiemelni. Magának a márványszobornak azonban, úgy tűnt, végleg nyoma veszett. A hazai műkereskedelemben végül 1989-ben felbukkant a Gasser-féle szobor, amelyről kiderült, hogy nem másolat, hanem az eredeti. Az alkotást a Széchenyi Alap 1990-ben megvásárolta, és a nagycenki emlékmúzeumnak ajándékozta. Hans Gasser műve tehát a legméltóbb helyre, Nagycenkre került, ahol 1990. augusztusában a Széchenyi-családnak a világ különböző részeiből összesereglett tagjai jelenlétében, ünnepélyes keretek között helyezték el a múzeumban. (1. kép)

A szobor - amely gróf Széchenyi István egyetlen hitelesnek tekinthető ábrázolása - valószínűleg a család megbízásából készült. Széchenyi aligha lelkesedett az ötletért, de végül beleegyezett a dologba. (Hogy mekkora szenzációt jelentett a döntés, azt igazolja az a tény, hogy Gasser döblingi mintázását *Kiss József* még festményen is megörökítette.) Maga az alkotás az antik mellszobrok stílusában készült. Puritánul egyszerű, sima mellrész fölött rendkívüli pontossággal kidolgozott, ugyanakkor mégis végtelenül emberi ábrázolás. Tükrözi Széchenyi markáns egyéniségét, ugyanakkor érzékelhető az arcvonásokon a hosszas bezártság eredményezte befeléfordulás, amely mögött már ott lappang a - még a művész által sem felismert - végzetes elhatározás ...

Hans Gasser, aki e művével végleg bevonult a magyar művészettörténetbe, igazán sokrétű alkotó volt. Miközben olyan monumentális emlékműveket készített, mint *Erzsébet királyné* szobrát Bécs, *Mária Terézia*ét Bécsújhely, vagy *Adam Smith*ét Oxford (!) számára, addig Széchenyi mellett megmintázta *id. Markó Károly* és *Petőfi Sándor* portréját is. Ugyanakkor az ő nevéhez fűződött az 1852-es felavatása után

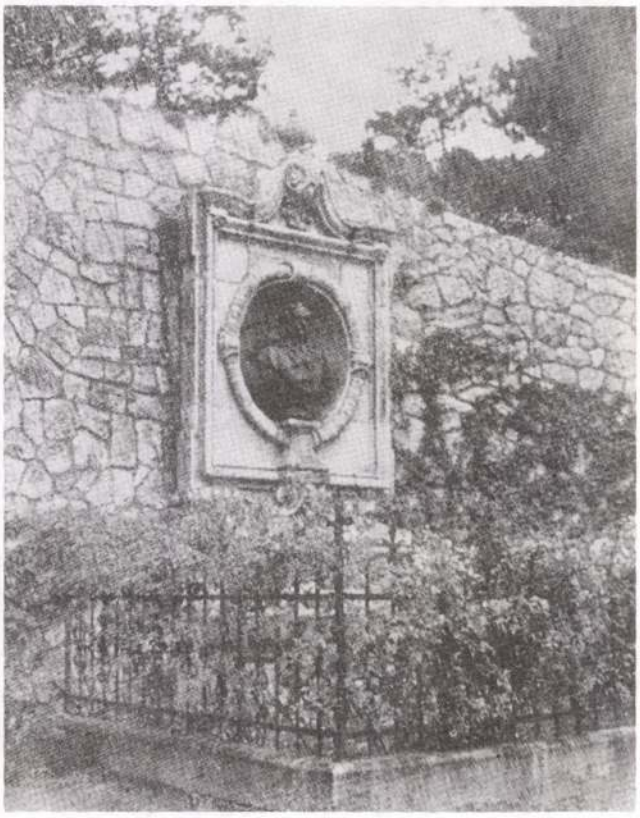

5. Stróbl Alajos Széchenyi-mellszobra a Széchenyi-hegyen

oly sok politikai vihart kavart, budavári Hentzi-emlékmű szobrainak elkészítése is, melyeket végül a közvélemény nyomására, 1899-ben távolítottak el a Szent György térről.

Gasser méltán elhíresült Széchenyi-portréjáról több kópia is készült. A Magyar Tudományos Akadémia már 1860-ban megbízta *Izsó Miklós*t egy másolat márványba faragásával. (Az Akadémia tehát nem új művet rendelt a neves szobrásztól, s bizonyára nem azért, mintha Izsó tehetségét kérdőjelezték volna meg. Gasser egyszerűen olyat produkált, amit nem lehetett felülmúlni: az élet utáni mintázással az abszolút és utólag mindörökké megvalósíthatatlan *hitelességet*.) Izsó Miklós alkotása egyébként az MTA heti üléstermében kapott méltó elhelyezést.

A keszthelyi Festetich-kastély is büszkélkedhet egy Gasser-másolattal, amely az 1860-as években készült. A bronzba öntött mű ugyan nem tudta visszaadni az eredeti alkotás faragásának finom részleteit, de az arcvonások híven idézik az idős Széchenyit. Széchenyi István édesanyja *gróf Festetich Júlia* volt, s a Festetich-család, amely szellemiségében sok rokon vonást mutatott a Széchenyiekkel, természetesen kiemelten ápolta a legnagyobb magyar emlékét. Ennek tanúbizonysága a bronz mellszobormásolat, amely ma a Helikon Kastélymúzeumban látható.

Végül essék szó a Gasser-alkotás egy különös, modern ihletésű továbbéléséről is. Széchenyi István halála 130. évfordulójára emlékezve 1990. tavaszán érdekes alkotás került a nevezetes döblingi, volt Görgen-szanatórium kertjébe. A rendkívül egyszerűen kiképzett háttér elé egy üres ablakkeret került, s ezen át „tekint ki" a Gasser-féle Széchenyi mellszobor bronzba öntött változata. Az emlékmű a nagycenki Széchenyi Kör kezdeményezésére került Döblingbe (amely ma Bécs XIX. kerülete), az Obersteinergasse 18-24. számot viselő, híres épülete elé. A kompozíció építészeti tervelt két soproni művész, *Fekete Szilárd* és *Vajda Géza* készítette; a kivitelezés *Faragó János* és *Balogh Imre* nevéhez fűződik. (Az újonnan felavatott emlékmű közelében, az intézet utca felé eső oldalán, közvetlenül a kerítés mellett, egyébként egy szerény kivitelű tábla is hirdeti Széchenyi emlékét.)

Magyarország tiszteletadása azonban, természetesen nemcsak Hans Gasser alkotására hagyatkozott. Széchenyi tragikus halálának hírére megmozdult az egész ország. Az emlékülések szinte mindegyikén felvetődött a gondolat: mielőbb szobrot kell állítani a legnagyobb magyarnak, akinek halála félelmetes erejű tiltakozás volt az országra kényszerített önkényuralom ellen. Még el sem hangzott a Belvárosi templomban a gyászmise gróf Széchenyi István lelkiüdvéért, már megindult az adakozás a Pesten létesítendő emlékműre. A szükséges pénzösszeg hamar összegyűlt, ám a pályázat meghirdetésére különböző adminisztratív huzavonák miatt, csak 1865-ben kerülhetett sor. A bírálóbizottság ajánlatára, a szoborbizottság 1868-ban végül *Engel József*et bízta meg a munkával. A Magyar Tudományos Akadémia épülete elé vörösgránit talapzatra (amelynek terveit *Weber Antal* készítette) 1880-ban került fel Széchenyi ötméteres bronzalakja. Engel díszmagyar ruhában, jobbjában papírtekerccsel ábrázolta a grófot. (2. kép) A főalakot körülvevő szobrok: Minerva a kereskedelem, Neptun a hajózás, Vulkán az ipar, Ceres a földművelés allegóriája. Maga a Széchenyi-szobor nem mondható igazán sikerültnek. Mértéktartó, ám átütő erő nélküli alkotás.

A kissé merevre sikerült beállítás kevéssé tükrözi a legnagyobb magyar dinamikus egyéniségét. A korabeli nézetek szerint a megbízást nem Engel Józsefnek, hanem a II. helyre sorolt *Izsó Miklós* pályaművének (3. kép) kellett volna odaítélni. A korabeli sajtó össztüzet zúdított a műre, de még a ké-

6. Stróbl Alajos: Széchenyi István, 1897. Nagycenk

7. Stróbl Alajos: Széchenyi István, 1912. Szeged

8. Kisfaludi Strobl Zsigmond: az Országházban 1941-ben felavatott Széchenyi-dombormű gipszmintája, 1938

sőbbi művésztársak bírálata is kíméletlen volt. („Az Engelé, ami a Dunaparton áll, nagyon gyenge alkotás" - nyilatkozta *Stróbl Alajos.*) Szerencsére azonban, Izsó elképzelése sem veszett teljesen kárba. Korai halála után, a fennmaradt tervek alapján, *Mátrai Lajos György* elkészítette Széchenyi egészalakos bronz szobrát, amelyet 1896-ban avattak fel Sopronban. A soproni emlékmű - dacára annak, hogy a végső kivitelezést nem az eredeti művész végezte - igazolni látszik azokat a nézeteket, melyek szerint az Engel-féle változathoz viszonyítva Izsó Miklós műve jóval kiérleltebb alkotás.

A korabeli pályázók munkái közül *Marschalkó János* kisméretű gipszvázlata is fennmaradt, de ez sem sorolható a jeles Széchenyi-ábrázolások közé. A Lánchíd nevezetes oroszlánjainak alkotója kaftánszerű, hosszú díszmagyarban ábrázolta Széchenyit, s ez a megjelenítés nehézkessé teszi az amúgy is lendület nélküli kompozíciót. (4. kép) Érdemes még megemlíteni *Dunaiszky László* pályaművét, amelynek mellrészét 1877-ben márványba faragták, és a Magyar Tudományos Akadémia székházának főlépcsőházában állították fel. Különös sors jutott *Kugler Ferenc* tervének. A kevéssé ismert művész meglehetősen közepes színvonalú alkotását a főváros kezdeményezésére kőbe faragták, ám felállítására sokáig nem került sor. Végül a kamaraerdei szeretetotthon kérésére, 1929-ben az intézmény kertjében helyezték el. Az 1865-ös szoborpályázatra beérkezett tervek jó része tehát a későbbiek során valamilyen formában megvalósult.

A Széchenyi-ábrázolás témakörében külön fejezetet képvisel *Stróbl Alajos* munkássága. A századforduló időszakának Stróbl az egyik legismertebb és legtöbbet foglalkoztatott mestere volt, aki szívesen mintázott portrékat. A művész első, Széchenyit megörökítő köztéri szobrát 1891-ben avatták fel a Széchenyi-hegyen, a legnagyobb magyarról elnevezett kilátó alatt. (5. kép) A faragott kőkeretbe helyezett, mészkő talapzaton álló bronz mellszobor a fiatal, energikus Széchenyi Istvánt mutatja be. A ruházat mintázásánál jól érvényesülhetett Stróbl közismert részletező kedve, de a kompozíció lényegét nem ez adja. „Stróbl, ha fel is díszíti az ábrázoltakat... mindig csak az igazat hajlandó elmondani róluk, s a díszmagyaros pompa alatt is érzékelteti velünk az ábrázolt alapvető jellemvonását" - írta *Henszlmann Lilla* művészettörténész. A szobor históriájához tartozik még, hogy a művet 1900. szeptember 14-én ellopták a helyéről, s a 130 kilogramm súlyú alkotást csak egy évvel később találták meg - szerencsére teljes épségben - Bécsben, ahonnan 1901-ben került vissza eredeti helyére.

Stróbl két egészalakos emlékművet is készített Széchenyi Istvánról, Nagycenk, illetve Szeged számára. Ikonográfiai szempontból ezek a művek alaposan eltérnek egymástól. Az 1897-ben felállított nagycenki bronz szobor nem sorolható a művész legjobb alkotásai közé. (6. kép) A kompozíció meglehetősen patetikusnak tűnik. Leginkább Huszár Adolf budapesti Petőfi-szobrával rokonítható: Széchenyi felemelt jobb keze szinte az eget ostromolja. Technikailag nem kifogásolható az alkotás, de a szobor hangulata meglehetősen idegen Széchenyi egyéniségétől. A mester talán maga sem volt elégedett e művével, hiszen néhány évvel később, 1912-ben, Szeged főterén felavatott Széchenyi-szobra egészen más hangvételben fogant. (7. kép) A hófehér carraral márványból faragott emlékmű visszafogott, szinte hűvös méltóságot sugároz. „A szobor nyugodt, zárt kompozíciót alkot, egységes benyomást kelt." - jellemezte *Szuchy Lajos.*

A nagy emlékműveken kívül, Stróbl Alajos 1916-ban a Széchenyi-család megrendelésére egy márvány mellszobrot is készített, a Mezőgazdasági Múzeum számára, amelyet a díszlépcsőház I. emeletén helyeztek el. Az 1941-es évfordulóra a múzeum, Stróbl egyik korábbi vázlata alapján, új Szé-

9. Somogyi József: Széchenyi-emlékmű, 1988

chenyi mellszobrot faragtatott, amely az egykori királyi fogadóteremben lelt otthonra.

A századforduló idején működő neves szobrászaink közül *Ligeti Miklós* is készített egy bronz mellszobrot Széchenyiről. A jól sikerült portrét Csokonyavisontán avatták fel, 1906-ban a szintén Ligeti alkotta Kossuth mellszobor párjaként. Az együttes szoborállítás a két nagy magyar politikus eszméi közötti kiengesztelődést hirdette. Sajnos, nem sokáig: 1954-ben ismeretlen kezek ledöntötték Széchenyi szobrát, amelynek nyoma veszett. Az elárvult talapzatot ma egy zászlórúd „ékesíti"...

Akadt persze eltávolított Széchenyi-szobor Budapesten is. Igaz, csak a lebontott Kossuth-emlékmű mellékalakjaként. *Horvay János* 1927-ben felavatott alkotása miniszertársai körében ábrázolta Kossuth Lajost. Az emlékművet felállítása óta sok bírálat érte, a miniszterek túlságosan pesszimista hangvételű megjelenítése miatt. Az ötvenes években sommás egyszerűséggel oldották meg az esztétikai vitát: Horvay művét 1951-ben lebontották és Kisfaludi Strobl Zsigmondot megbízták egy új, „forradalmi" hangvételű Kossuth-emlékmű tervezésével. A szétszedett alkotást először a Kerepesi temetőbe vitték, majd 1959-ben a város vezetőinek kérésére Dombóvárra szállították, de a felállításra csak 1971-ben került sor. Az egykori 1848-as kormány tagjait párosával, önálló alkotásként helyezték el a Béke parkban. Így került báró Eötvös József szomszédságába gróf Széchenyi István márványalakja is Dombóvárra. A város ma már féltve őrzi a különös sorsú szoboregyüttest.

A budapesti emlékművek sorában két köztéren álló dombormű is idézi Széchenyi István alakját. Az Akadémia épületének oldalfalán 1893-ban avatták fel *Holló Barnabás* nagyméretű alkotását, amely a Tudományos Akadémia megalapításának híres jelenetét idézi. A kompozíció középpontjában természetesen Széchenyi huszáregyenruhás alakja áll, ám a művész láthatóan arra törekedett, hogy az ülésen résztvevő valamennyi neves politikus arcvonását is megörökítse. A Szabadság téri Virulj! feliratú dombormüvön viszont inkább maga az esemény, mint a személyek állnak az előtérben. *Telcs Ede* munkája Pest első sétaterének nevezetes faültetésére emlékeztet. Középen Széchenyi hitvese, Seilern Crescence öntözi az új facsemetéket. Széchenyi István alakját két - hangsúlyozottan polgári ruhát viselő - férfi közé rejtette a művész. Alighanem ez az ország legszerényebb, ám mégis kifejező Széchenyi ábrázolása. (Fényképe: Pavilon 6. szám, 50. oldal, 10-11. kép)

A két világháború között, a harmincas évek időszaka nem sok feljegyezni valót adott a Széchenyi-ikonográfia számára: jószerivel csak *Markup Béla* bronz mellszobra érdemel említést, amelyet 1930-ban, a szegedi Dóm téri Pantheonban állítottak fel. Széchenyi születésének 150. évfordulóján - 1941-ben - viszont több alkotás is tisztelgett a legnagyobb magyar emléke előtt. A legjelentősebb ezek közül *Andrássy Kurta János* balatonfüredi egészalakos, kőből faragott kompozíciója, amely - szakítva a korábbi díszmagyaros ábrázolásokkal - letisztult stílusban, valóban a gondolkodó, tetterős Széchenyit állítja elénk. Hasonlóan pátoszmentes ábrázolás *Medgyessy Ferenc* büsztje is, amelynek 1941-ben készült kisméretű vázlatát a debreceni Déri illetve a győri Xantus Múzeum őrzi. A szép alkotás bronzbaöntését csak 1962-ben végezték el, s a

10. Borbás Tibor: Széchenyi, 1990. Kaposvár, Széchenyi tér

11. Trischler Ferenc: Széchenyi, 1982. Magántulajdon

kész mű a nagycenki kastélyba került. (Medgyessy 1941-ben érmet is mintázott a Széchenyi-évfordulóra. Ez szintén a Xantus Múzeumban található.)

Kevesek által ismert *Kisfaludi Strobl Zsigmond* domborműve, amelyet 1941-ben avattak fel az Országházban a Delegációs terembe vezető folyosó falán. A vörös márvány táblára helyezett relief, amely profilból mutatja a grófot, az egyik legsikerültebb portré Széchenyiről. (8. kép)

Az 1941-es évfordulón természetesen a Közlekedési Múzeum is tisztelgett Széchenyi emléke előtt. Dunaiszky Lászlónak egy, a 19. század második felében készült portréja után a múzeum egy bronz és egy márvány kópiát készíttetett. Az előbbi az épület bejárata előtt áll, az utóbbi a múzeum új szárnyának lépcsőházában található.

A II. világháborút követően, az ötvenes években mély csend honolt Széchenyi emléke körül, ami csak a hatvanas évek közepén engedett fel. A modern hangvételű alkotások között, külön említést érdemel *Vilt Tibor* 1967-ben készített mellszobra, amely az OVH (ma KVTM) Fő utcai székházában lelt otthonra. A modern elképzelésben fogant alkotás a művész sajátosan egyedi, rusztikus anyagmegmunkálásával készült.

Modern stílusban, egészen formabontó eszközök alkalmazásával készült 1976-ban *Varga Imre* Széchenyi portréja, amely a művész életművét bemutató, óbudai állandó kiállításon látható. A Széchenyi arcvonásait körülölelő láncok, csavarok és fogaskerekek egyszerre utalnak a gróf technika iránti érdeklődésére és tevékenységének mesterséges korlátaira ...

Szintén modern hangvételű ábrázolás *Borsos Miklós* munkája. A mester eredetileg egészalakos szoborra kapott megbízást, ám - feltehetőleg anyagi okokból - végül csak egy mellszobrot öntöttek bronzba a műből. Ez került 1974-ben felállításra a nagycenki Széchenyi Emlékmúzeumban.

A nyolcvanas évek Széchenyi-ikonográfiájának egyik legjelentősebb alkotása *Kiss István* kecskeméti emlékműve. Széchenyi rendhagyó pózban, egy nagyméretű kőasztal mögött áll, amelynek lapját beterítő bronztérképét éppen csak érintik ujjai. A kompozíció egyedi jellege ellenére, a szobor arcvonásai - ellentétben a test némileg leegyszerűsített kontúrjaival - részletező pontossággal kerültek kivitelezésre. Érdekes, bár többek által vitatott alkotás, amely mára elválaszthatatlanul összekapcsolódott Kecskemét városával. Ugyancsak a modern stíluseszközöket helyezi előtérbe *Somogyi József* 1988-as, illetve *Borbás Tibor* 1990-es Széchenyi-szobra. Előbbi Budapesten a MÁV Duna-parton álló tervezőirodája épületét díszíti, az I. emelet magasságában. (9. kép) Az egyszerű polgári ruhát és magas kürtőkalapot viselő alak nem az arisztokratának, hanem a keményen dolgozó reformernek akar emléket állítani. Borbás Tibor kaposvári szobra az ülő helyzetben gondolkodó Széchenyit kívánja megjeleníteni. (10. kép) Maga az ötlet nem mondható újszerűnek, de a talapzat nélküli, hangsúlyozottan emberközeli alkotás sikeresnek bizonyult. (A művésznek egyébként nem ez az első Széchenyi-szobra: 1983-ban Szegeden, a Széchenyi Gimnázium teraszán állították fel egy bronz mellszobrát.)

Sajnos, az 1980-as évek egyik legjobb bronzba öntött Széchenyi-ábrázolása nem közterületen, hanem magántulajdonban található. *Trischler Ferenc* 1982-ben készült alkotása rendkívüli határozottságával és kifejezőerejével hívta fel magára a figyelmet. (11. kép) „Olyan tisztán valósítja meg a szubjektív világnak rajzi, plasztikai kifejezését, hogy munkái alapján pszichológiai jellemképet adhatnánk róla" - méltatta a fiatal művész tehetségét *Chikán Bálint*.

A sikerült alkotások sorába tartozik *Balogh Géza* 1986-ban, Nyíregyházán felavatott utcajelző-táblája, amit a fiatal Széchenyit ábrázoló, kitűnően sikerült, bronz dombormű díszít.

Széchenyi István szobrászati ábrázolásának története természetesen nem zárult le az 1980-as évekkel: a bicentenáriumi ünnepségsorozat bizonyára tovább fogja gyarapítani az alkotások számát. Az újonnan születő művek reméljük, nemcsak a reformer grófnak állítanak majd méltó emléket, hanem maradandó értékekkel gyarapítják a napjainkban útját kereső, megújuló kortárs magyar művészetet is.

1991

IRODALOM

Aradi Nóra: A kecskeméti Széchenyi-szobor. Művészet 1983/10.
Chikán Bálint: Pannóniai portré. Művészet 1987/5.
Gádor Endre - Lyka Károly: Budapest szobrai. Bp., 1955.
Henszlmann Lilla: Stróbl Alajos. Bp., 1955.
Kisfaludi Strobl Zsigmond: Emberek és szobrok. Bp., 1969.
Kriszt György: Nagycenk, Széchenyi kastély. Bp., 1985.
László Gyula: Medgyessy Ferenc. Bp., 1981.
Liber Endre: Budapest szobrai és emléktáblái. Bp., 1936.
Lyka Károly: Szobrászatunk a századfordulón. Bp., 1983.
Medvey Lajos: Vezető Budapest szobrai megtekintéséhez. Bp., 1939.
Péter László: Szeged. Bp., 1986.
Potó János: Emlékművek, politika, közgondolkodás. Bp., 1989.
Sík Csaba: Vilt Tibor. Bp., 1985.
Szentkuti Károly - Vértes László: Széchenyi emlékek, emlékhelyek. Bp. – Nagycenk, 1990.
Széchenyi István: Napló. Bp., 1978.
Szuchy Tibor: Stróbl Alajos. Bp., 1942.
Sz. Kürti Katalin: Medgyessy Ferenc. Bp., 1983.
Vayer Lajos: Széchenyi képe. Magyarságtudomány 1942. évf.
Wehner Tibor: Köztéri szobraink. Bp., 1986.
Weiss Anna: Izsó Miklós élete és művészete. Bp., 1939.

Olvasóink és Sebestyén Jánosok elnézését kérjük.

jás hejat, anomian hosszu nyakukat spirálozva folyvást kibámultak ránk, rakoncátlan kölykökre.

ha egyik utcából a másikba menetünk, a szülői házból a nagyszülőibe.

Burjánzó képzeletünk csak las-

több lehet?

A két haza fogalma csak akkor kezdett valóságosan gyökeret ereszteni, amikor a határon túlra kerültünk. Tilalmassá vált Benedek Elek, Pósa Lajos, Petőfi Sándor, Tompa Mihály vagy

Kötelés Pál

Esszé a szerzőnek rövidesen megjelenő Magyarország európaisága c. kötetéből

ANYANYELVÜNK

A tények ismeretéről és tiszteletéről

Az Anyanyelvünk rovatban néhány hónapja szóvá tettem napjaink felületes ítélkezését. Példaként a *felvállal* igére utaltam, de valóban csak példaként, mert hivatkozhattam volna sok egyéb nyelvművelő babonára is. Arra a számomra megdöbbentő állításra válaszoltam, hogy a *felvállal* igét valamire való magyar író, magyar ember soha nem írta le, ez csak a kommunista zsargon legújabb terméke. Nos, a vizsgálat azt mutatja, hogy *Arany* is, *Petőfi* is élt vele, de rajtuk kívül igen sok neves író és közéleti ember. Nem elég hát a „nyelvérzék", a nyelvi tények vallomását is számba kell venni.

Cikkem megjelenése után több megjegyzést, helyeslő és ellenző véleményt is kaptam. Ha mindet közölnénk, néhány évig nem volna gondunk az Anyanyelvünk rovat megtöltésével. Én most csak ez „ellenkező" vélemények néhány típusára térek vissza, az író (írók) nevének megemlítése nélkül.

1. Többen írták, hogy az írók is tévedhetnek, én igazán tudhatnám. Még *Arany* János is! Valóban így van. Arany például azt írta, hogy a *naponta* csak abban az értelemben helyes, hogy: nappal. De megállapítását meg is cáfolta egyik szösszenetében: azért vágyom *naponta* (azaz minden nap) kunyhóba és vadonba...

Vagy: *Gyulai* Pál valamikor azt hirdette, hogy aki a *cz*-ből el akarja hagyni a *z*-betűt, az nem is magyar ember. Folytathatnám a sort. De ez nem bizonyít a felsorolt tekintélyek ellen.

2. Sokan védelembe vették a *nyelvérzéket*, amellyel igenis számolnunk kell. Valóban! De a „nyelvérzéket" valami megalapozza. Íróink nyelvhasználatának ismerete, a nyelvjárásokban (minél több nyelvjárásban) való jártasság, a nyelv változása „törvényeinek" ismerete stb.

3. A „nép" bizonyosan nem élt volna ezzel a szörnyűséggel. Nos, aki szótárainkat forgatja, használja, az megtudhatja, hogy ennek éppen az ellenkezője igaz. Értelmező Szótárunk éppenséggel népi, népnyelvi minősítéssel tartja számon. De tessék felütni az Új Magyar Tájszótárt, s elolvasni a *felvállal*, *fölvállal* szóról írottakat.

Mi hát az oka az általánosnak mondható ellenszenvnek, s mi a teendőnk ezzel kapcsolatban? Erről majd a következő héten ejtünk néhány szót.

Lőrincze Lajos

Hétvégi ajánló

Széchenyi meggyilkoltatása

TV 2

Hosszú séták előzték meg ezt a filmet *Hajdufy* Miklóssal, a rendezővel: valami módon vissza akartuk hozni a köztudatba a legnagyobb magyar emlékét. Ehhez *Kacziány* Géza két háború közötti, ma már elfeledett és nyilván tudománytalan röpiratát vettem alapul a titokzatos döblingi halálról, s a fiktív történetbe egy titkosszolgálati akciót állítottam középre. (Van erre is utalás, a főnyomozó nevével, a régi nagy Széchenyi-kiadás előszavában.) Főhősünk, maga a gróf, így éppencsak megjelenik, háttal – egy tisztes statiszta alakította –, de alakját mégis életre kelti (remélem) mindaz, ami körötte történik és róla elhangzik, amint a késdobáló is kirajzolja a sziluettet. 1971-ben kimagasló szereplőgárdával vetítették először a filmet, egy évre rá a fődíjat nyerte el a Veszprémi Tévétalálkozón (a zsűri elnöke *Keresztury* Dezső volt), s ennek ítélték a legjobb forgatókönyv díját is. Kíváncsi vagyok, *húsz év után* is – fekete-fehérben – leköti-e majd a nézőt most szombaton este, 22.30-kor a Tv 2-n, s felidézi-e egyúttal a mű születésének időszakát, amikor ugyancsak napirenden voltak a házkutatások meg a titkos akciók.

Szabó György

Nyitó hangverseny a Zeneakadémián

Szeptember 25-én a Zeneakadémia nagytermében rendezik meg a Budapesti Művészeti Hetek nyitó hangversenyét, amelyen *Bartóktól* a *Két kép* és *A csodálatos mandarin*-szvit, *Kodály Budavári Te Deumja* és *Liszt Haláltánca* szólal meg. A Magyar Állami Énekkart és Hangversenyzenekart *Joó* Árpád vezényli, közreműködik *Ardó* Mária, *Ulbrich* Andrea, *Daróczy* Tamás és *Bátor* Tamás (ének), zongorán *Jandó* Jenő.

– Kinek ajánlja e nyitó koncertet Bozay Attila, a Nemzeti Filharmónia igazgatója?

– Mindazoknak, akik évek, évtizedek óta izgalommal, kíváncsisággal, vagy épp csak megszokásból várják ezt az eseményt, amelyet a kegyeletteljes emlékezés Bartók Béla elhunytának évfordulójára időzít. Azoknak, akik természetesnek tartják, hogy ezen a koncerten a magyar zenetörténet jeleseinek adóznak tisztelettel és hálával, tudván, hogy műzenei múltunk talán nem vetekedhet más, szerencsésebb történelmi sorsot osztályrészül nyert nemzetekével, de csúcsteljesítményeikben mestereink méltó társai a halhatatlanoknak. Azoknak is ajánlom, akiknek ez az est a nyár múltával, az ősz kezdetével szép alkalmat nyújt ismét találkozni régi kedves ismerősökkel, barátokkal, s azoknak is, akiknek a hely, a zene varázsa új, értékes emberi kapcsolatokat kínál. Akik képesek ismét átélni Liszt dinamikus művének halálon túlmutató életerejét, örülni a virágzásnak, a falu táncának, követni a szerelem kínjait és legyőzhetetlenségét Bartók műveiben, és együtt ujjongani – a múltat sem feledve – az új, elnyert szabadság mámorában Kodállyal. Ajánlom e koncertet azoknak, akik szeretik és féltő figyelemmel kísérik az Állami Hangversenyzenekar és Énekkar útját, a kitűnő szólisták karrierjét és a számunkra már annyi megragadó élményt nyújtó karmester, Joó Árpád egyéniségét. Végül talán a legnagyobb szeretettel annak a hangversenylátogatónak ajánlom, aki először lépi át a terem küszöbét, abban a reményben, hogy híve, támogatója lesz annak, ami nekünk, muzsikusoknak a legnehezebb helyzetekben is örök reménység: a zenének.

Gábor István

Bach: Magnificat

J. S. *Bach Magnificat*ját hallhatja a közönség – belépődíj nélkül – szeptember 22-én, vasárnap délután fél 6-kor a *Belvárosi Főplébánia-templomban*. Közreműködik az Erkel Ferenc kamarazenekar, a Cantus Corvinus Énekegyüttes. A szólisták: *Fers* Márta, *Koós* Flóra, *Németh* Judit, *Marosvári* Péter és *Szűcs* Ferenc.

– Kinek ajánlja e művet Klembala Géza zenetanár, a Magnificat karmestere?

– Mindazoknak, akik egyrészt szeretik Bach muzsikáját, és az egyházi zenét egyházi környezetben szeretik hallgatni. Azoknak, akik az ökumenizmus hívei, és főképpen azoknak, akik a barokk zene korhű előadási gyakorlata iránt érdeklődnek, és az így megszólaló műveket szívesen hallgatják. A Magnificat azok közé a Bach-művek közé tartozik, amelyek a szentírási részleteket hitelesen zenésítik meg, tehát nem használnak föl Bach-korabeli vallásos költők munkáiból. Ráadásul ezek a szavak Lukács evangélista szerint Mária szájából hangzanak el, és ez még hitelesebbé teszi a Magnificat szövegét. Ezeknek a gondolatoknak az eszmevilága az ószövetségi zsidó hitből ered, és Máriával és Krisztus születésével nyerik el az Újszövetségben beteljesülő távlatokat.

g. i.

A kétarcú

Felvilágosodás és romantika; fény és árny: gyakorlatias jó zanság és önmardosó téboly. Legtöbbünkben kétféle kép él a legnagyobb magyarról. Az egyik a *látnoké*, aki a legnemesebb és legteljesebb értelemben akarta európaivá alakítani hazáját. A tizennyolcadik század eszméin nevelődött, és élete utolsó évéig hű maradt a felvilágosodás örökségéhez. A *Hitel* szállóigévé vált végszavai – *„Sokan azt gondolják: ‚Magyarország – volt: – én azt szeretem hinni: lesz'!"* – nemcsak az *Akadémia* alapítójának, a dunai hajózás kezdeményezőjének, a Lánchíd megépíttetőjének vagy az első magyar felelős minisztérium tagjának a hitét fejezik ki. A naplóban 1832. június 26-án megfogalmazott magatartást – *„Ha lenyírják a szárnyamat, járok majd a lábamon – ha azokat is levágják, a kezemen járok; ha azokat is kitépik – hasoncsúszok!"* – a döblingi tébolyda lakója is magáénak vallotta. Ezért küldött levelet a magyar nemzet sorsáról *III. Napóleonnak* és *Palmerstonnak*, ezért jelentetett meg cikkeket a *Times* hasábjain és ezért adatta ki az osztrák önkényuralmat leleplező könyvét, a *Blicket* Londonban. Béla fiától is azt várta, hogy hasonló életeszményt kövessen, vagyis a nemzet szolgálatának rendelje alá életét.

Csábító volna azt állítani, hogy *a nemzetét ostorozó másik Széchenyi* voltaképpen szervesen egészíti ki a magyarság nevelőjét. Kegyetlen kifakadásai nem tesznek lehetővé ilyen egyszerűsítést. A *Világ*ban például olyan országként jellemezte hazáját, *„hol sokszor annyi esztendőig, sőt emberkorokig hallgatni kell, a leghasznosb ideákat elfojtni, a legéletrevalóbb tudományokat egyben, kebelben hervasztva rejtegetni, és szinte tudatlannak látszani – míg szólni szabad, s akkor is jobbára csak úgy kell szólni, nem mint a mondó érzi szívén s meggyőződik lelkében, hanem mint mások gondolkoznak s kívánják, vagy parancsolják."* Nem pusztán vidékiességünk, kisszerűségünk bírálataként kell olvasnunk e szavakat. Széchenyi vakságot, elbizakodottságot, állhatatlanságot, egymás ellen acsarkodást látott maga körül, *s a megdöbbentés céljával írt a nemzeti fogyatékosságokról*. Tudta, hogy a haladásról is lehet felszínesen vélekedni, sőt, az értékőrző, a maradi is lehet mély gondolkodó. Sötéten látó pillanataiban olyan élesen fogalmazott, hogy szavait lehetetlen másként felfognunk, mint az utókorhoz intézett szigorú elmarasztalást.

Nemcsak az angol haszonelvűség, de a német metafizika is vonzotta. Nem is annyira *Byron*nak, mint inkább *Hölderlin*nek, *Kleist*nek, Robert *Schumann*-nak volt a lelki rokona. Hozzájuk hasonlóan őt is megérintette a semmi érzete, az ő életét is beárnyékolta a téboly. Ami tőlük megkülönböztette, az a példátlan önfegyelem és makulátlan tisztánlátás, amellyel élete utolsó éveiben dolgozott. Félrevezető volna gyógyulással magyarázni e kései termékenységet, hiszen *tulajdonképpen soha nem őrült meg*, viszont kezdettől fogva jellemezte a kétlelkűség, amelyről más romantikusoknál is nehéz eldönteni, mennyiben tekinthető kórosnak. Mindvégig küzdött benne a használni kívánó értelem s a korlátot nem ismerő, végletekig fokozott, rendkívül gyorsan működő képzelet. Ez a szembenállás teszi hallatlanul érdekes olvasmánnyá a naplóját és azt a Döblingben magyarul írott vallomásos-ironikus művét, melynek huszadik századi kiadója a *Nagy Magyar Szatíra* címet adta.

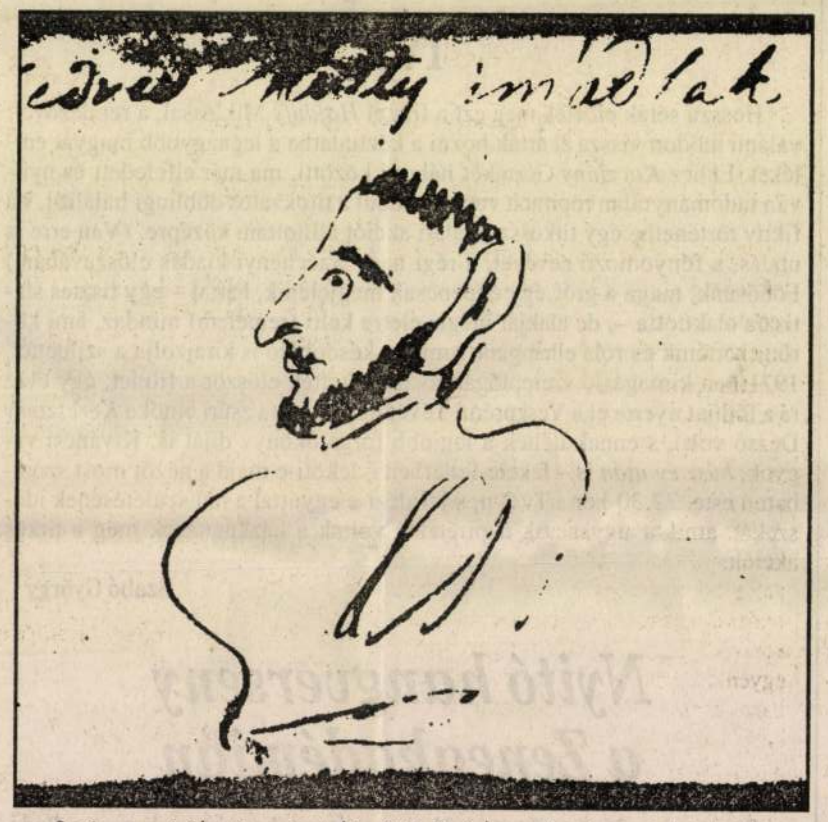

Saját magáról gúnyrajzot készített Széchenyi István egy biszkvit-lapra, felesége, Seilern Kreszcencia számára. A karikatúra a Nemzeti Múzeum kiállításán látható.

Belső ellentmondásait teljességükben aligha lesz valaha is képes megmagyarázni az utókor. Miért nem hagyta el Döblinget, és miért lett öngyilkos? Sok a magyarázó tényező, mégsem egészen megnyugtató a válasz. A zaklatás, fenyegetés, sőt a betegség sem oldja fel az ellentmondást vallásos hite s halálának módja között.

Szerep volt számára a romantika, de szenvedés is. Időről időre hatalmába kerítette a nemzethalál látomása. Legtöbbször nem fizikai, de lelki pusztulást, belső kiüresedést jósolt. Nem a magyarság létét, hanem a lényét látta veszélyben. Hidat akart építeni a régi s az új Magyarország közé. Félt a folytonosság megszakadásától, *nyomasztotta a balsejtelem, hogy az is kihull az emlékezetből, ami pótolhatatlan érték a magyarság túlélése szempontjából*. Így is lehet érteni híres kijelentését: *„Lehet talán, hogy azok, kik helyünkbe fognak ülni, becsületesebb, okosabb emberek lesznek, de hogy magyarok nem lesznek, az előttem axióma."* Nem kivételszerű e keserűség, másutt is található párja munkáiban. Egy papírszeleten maradt fenn a következő, 1835. július 15-én kelt feljegyzése: *„Mi lesz a magyarbul, ha belőle Magyarországon nem lesz több?"*

A felvilágosodás örökségét képviselő politikus és a romantikus író mindvégig feszültségben állt egymással. Innen Széchenyi rendkívüli eredetisége és roppant sokoldalúsága. Ezzel magyarázható, hogy noha rengeteget írtak róla, még a legkiválóbb tudósoknak vagy íróknak sem sikerült átfogniuk egész tevékenységét. *Kemény* Zsigmondtól *Babits* Mihályig, *Asbóth* Jánostól *Kosztolányi* Dezsőig, *Grünwald* Bélától *Szekfű* Gyuláig, *Péterfy* Jenőtől *Németh* Lászlóig sokan értelmezték munkásságát. E felfogások jórészt ellentmondanak egymásnak, mert a nagy életműnek csak egy-egy szeletét veszik alapul.

Lehetséges, a politikus Széchenyi olykor tévedett, amidőn az 1840-es években *Wesselényi*vel vagy *Kossuth*tal szállt szembe, más alkalmakkor viszont *A kelet népe* s a *Barát* szerzője bizonyult éleslátónak. Alapkérdésekről folyt a vita, s a résztvevők szellemi s erkölcsi súlya óriási volt. Az író Széchenyi messze túlmutat e forradalom előtti évtized közéletén. Olyan gondolatokkal viaskodott, amelyek a legfejlettebb országokban bölcselőket foglalkoztattak. A XIX. századi magyar kultúra legösszetettebb jelensége, *Vörösmarty* s *Liszt* mellett a magyar romantika harmadik vitathatatlanul európai rangú képviselője volt.

A romantika szellemében tagadta meg a felvilágosodás némely képviselőinek azt az állítását, amely szerint a kisebb nyelvi közösségek el fognak tűnni. Utazásai s olvasmányai arról győzték meg, hogy *az emberi lét lényegét nem az egyformaságban kell keresni*. Minden olyan kísérletet veszélyesnek tartott, mely az egyének vágyait, véleményeit, szándékait egy irányba akarja terelni, mert a romantika szellemében *a lelkileg független embert vallotta eszményének*. A sokféleség fokozódását, egymástól merőben különböző szokások, életmódok és hiedelemrendszerek szabad kibontakozását vélte a haladás fő mozgatójának. A nemzet-jellemet éppúgy nem adottnak, hanem a képzelet termékének tekintette, mint az egyén személyiségét, és mindkettőnek egyaránt nagy szerepet tulajdonított. Naplójában már a tízes évektől foglalkozott a nemzet-jellem mibenlétével, 1831 és 1835 között pedig önálló könyvet szentelt az elemzésének *Hunnia* címmel. Feltételezvén, hogy minden nyelvi közösségnek saját, önálló kultúrát kell létrehoznia, *„bármely kis körben a sötétben létező nemzetnek megmaradását"* is fontosnak tartotta az emberiség számára. Ez a gondolat vezette, amikor 1842-ben az *Akadémián* tartott beszédében *kárhoztatta az erőszakos magyarosítást, és akkor is, midőn a türelemben jelölte meg a lelkileg független ember legfontosabb tulajdonságát*. Születésének kétszázadik évfordulóján hadd idézzem a türelemre vonatkozó fejtegetését a *Világ* lapjairól. Szavainak érvényessége ma is nyilvánvaló. Szigorúan fog megméretni a kor, mely nem képes elfogadni közös nevezőnek e mélyen liberális üzenetet.

„Az Isten igen nagy! Számtalan út vezérel hozzá, s csak egyedül ő látja keresztül belsőnk tiszta vagy tisztátlan létét. Mi olly gyarlók, olly igen homályban látók s botorkázók, egymáshozi türedelemnél józanabbat nem gyakorolhatunk; mert utóbb válik el, kinek volt több igaza, s ha van kárhozatra méltó bűn, itéletem szerint nincs nagyobb a türelmetlenségnél".

Szegedy-Maszák Mihály

Széchenyi István

KÖRMÖCZI Katalin: Széchenyi István és kora, emlékkiállítás. = Muzeumi Hirlevél, XII.évf.9.sz. 1991. 12-13.p.

Bp., MNM

lakott, kinek haza jövő fia, ki meg akart enni egy, a seprű megé bujt idegent, elküldi öt testvéréhez az ezüst várba, s ad enni ólom gombóczot, mibe a királyfinak két foga kitörik. A mint neki az utat tizenkét holló mutatja, három napi vándorlás után huszonnégyet talál, kiknek röptét követvén, az ezüst várba, és innen ezüst gombóczokkal ellátva, a harmadik testvérhez küldetik, hova öt ismeti bolyongás után negyvennyolcz holló vezeti. Itt arany gombóczokat kap és a kivánt értesítést. Igy eléri az üveg hegyet, de föl nem hatolhat, mig a gombóczokból lépcsöket csinálni nem próbál. Ez sikerül, és feljutva önkényt leesik a három czitrom egy fárul kebelébe. De a legnehezebb még mind hátra van, mert haza felé tértében éhség és szomjuság veszi öt elő, melyek elüzésére más módot nem lelvén, fölmetsz egy czitromot. Ekkor egy meztelen csudaszép leány ugrik ki belöle s kérdi ha vajjon ételt, italt, ruházatot is készíte-e neki? Midön ő erre csak nem-et válaszolhat, a leány meghajtja magát, háromszor csattant kezével és eltünik; e balcset után minden vigasztalása annyi, hogy éhségét és szomját egy időre elütheti, és mégis kettő marad; de ez nem tart sokáig, s ő kényszerül felvágni a második czitromot is, melyből még szebb leány ugrik elő; és még csak a harmadikban levő leg és legszebb lesz az övé, midön végső nélkülözésig türve, csak oda haza metszi föl azt. Midön a királyfi atyja meghalt és ő helyette trónra ült,

Széchenyi István

KŐHEGYI Mihály: Sopron megye Széchenyi Istvántól az ő és apja képmását kéri. = Soproni Szemle, XLV. évf. 3.sz. 1991 213 - 215.p.

1828-ban kérik ,hogy festesse meg portréját

Széchenyi István

PROHÁSZKA László: Széchenyi István ábrázolása a szobrászatban. = Pavilon 7 (1992) 33-38.ill.E

Széchenyi István

BASICS Beatrix: Széchenyi és a kulturpolitika.
= Pavilon No 7, 1992 26 - 32. ill.E

Biblio

Art Lo
Gottes
Kerek
Koczis
Rugási
4. sz.
Sebők
Szegő
Tolnai
László

...ulója alkalmáb...

...odalmi Múzeum

Széchenyi István

SISA József: "Bárki mit mond is, az architektura törvényi csupa önkényen alapulnak." Széchenyi István épitészeti érdeklődése. = Művészettörténeti Értesitő, 41, 1992, 1-4. 45-61. ill. E

Széchenyi irodalom

PREISICH Gábor: Széchenyi érdemei Budapest fejlesztésében. = Magyar Tudomány, Uf. XXXVI.köt. 8.sz. 1991 1023 - 1028. p

kisszebenit nem képes helyreállitani, de a gogánváraljai mennyezé
tet, több kisebb szárnyasoltárát, roppant rossz állapotban lévő, d
fontos középkori nagy szobrát sem. Az Iparművészeti Múzeum küls
költségvetésből dolgozik az Esterházy-kincsen. A Nemzeti Múzeur
a maga eszközével nem tudna hozzáfogni a koronázási jelvények
nek se a konzerválásához (pl. a koronán a cinkes forrasztáso
kiváltásához) se a koronázási palást konzerválásához és restaurá
lásához. Időközben az ugyancsak állami költségvetésből működ
Országos Műemléki Felügyelőség polgári lakóházak 18. századvég
- 19. század elejei szobafestéseinek feltárásáért és helyreállításáé
olyan összegeket mozgósíthatott, amelyek a múzeumok költségve
tésében még a vágyálmokban is ismeretlenek. A Feszty-körké
újraalkotása a köztudatban ágaskodó közüggyé igyekszik kinő
magát, és eddig többe került mint az összes országos múzeur
restaurálás célú költsége (a további előirányzat pedig elegend
lenne minden múzeumi restaurálási gond megoldására). Mindez
nem féltékenységből mondom, hanem annak illusztrálására, hogy
közpénzek restaurálási felhasználásában két vagy három miniszté
rium a restaurálásban szinte szükségképpen más-más mértékke
gazdálkodik.

A Szépművészeti Múzeum külföldi, egyes adakozók segítségéve
magyar bankhozzájárulással, egyéni támogatással is végezte resta
urálási munkáját, amelynek erős bővítését szeretné elérni. A Múze
umon belüli műhelyek irányítása, szervezése legalább annyir
tudományos és menedzseri, azzal szervezői feladat, mint amennyir
művészi teljesítmény is. Akkor ez különösen jó szakképzettséget é
tapasztalatokat, sőt néha kivételes tehetséget követelő cél, mond
hatná valaki; - vannak-e rá megfelelő személyek, sőt személyisé
gek? Azt hiszem, minden tusakodás ellenére itt látszana
legbiztosabbnak a reményeink. Jól összedolgozó, szakképzett é
eredményesen működő gárdát lehet magunk mellett tudnunk.

Hogy mennyire nehéz egyetlen alkotást is a közönség elé hozn
engedjék meg, hogy egy részletkérdésnek tűnő mozzanatot mond

IX. ÉVFOLYAM 9. SZ.
1941 SZEPTEMBER

ÁRA 90 FILLÉR

TÜKÖR

EBBE A SZÁMBA IRT:

Baróti Dezső
író

Gróf Széchenyi Bertalan v. b. t. t.
a magyar országgyűlés felsőházának elnöke

Joó Tibor
egyetemi magántanár

Kozocsa Sándor
egyetemi magántanár

Östör József
a soproni Ügyvédi Kamara elnöke, m. kir. gazdasági főtanácsos

ifj. Vayer Lajos
a Magyar Nemzeti Múzeum tisztviselője

A borítékon közölt fénykép a Széchenyiek nagycenki kastélyát ábrázolja.

A SZEPTEMBERI SZÁM TARTALMA:

Gróf Széchenyi Bertalan: Széchenyi István példája 407
Östör József: Az élő Széchenyi..... 408
Báró Villani Lajos: Széchenyi Olaszországban 413
Ifj. Vayer Lajos: Széchenyi István képmásai..... 419
vitéz Aggházy Kamil: Széchenyi, mint katona..... 424
Kozocsa Sándor: Magyar kézírások . 427
Baróti Dezső: Jacqueline csodálatos átváltozása (Katona M. Eszter rajzaival) 428
Weöres Sándor versei 430
Joó Tibor: Budavár 1541..... 431
A Tükör naplója:
Schöpflin Aladár: Babits Mihály halálára..... 434
Gyulai Pál: Széchenyi és a magyar nyelv 437
Bóka László: Széchenyi, az író..... 438
Könyvek...... 440
Pratsinger I.: A képkivágás iskolája 441
N. K.-né: Beiratom a kislányomat.... 443
Levélszekrény...... 444
Neukomm Gyula: Sakk

KORNIS GYULA

A MAGYAR POLITIKA HŐSEI

Mély léleklátással, a politika tudományának és művészetének teljes ismeretében, tökéletes képet fest ötödik fejezetében a magyar reformkor hőséről, gróf Széchenyi Istvánról.

A 460 nagy-negyedrét lapra terjedő mű ára mellékletekkel, egészvászonkötésben 24 pengő.

FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA

Szinte újjászületünk!

Néhány csepp ODOL csodát művel. Öblögessük szánkat reggel ODOL szájvízzel, ettől üdék és frissek leszünk. Az ODOL hatásos szer a fogbetegségek és a meghülés megelőzésére is. Az ODOL alaposan tisztítja a szájat és elpusztítja a bomlasztó baktériumokat. Az ODOL nemcsak a kellemetlen szájszagot szünteti meg, hanem az üdeség és ápoltság érzetét kelti.

„A csunya pattanások nyomban eltűnnek!"

A pattanásokat és a bőr tisztátalanságait a karokon, a vállakon és a nyakon a nők és a férfiak egyaránt zavarónak, elcsúfítónak és kényelmetlennek érzik — bármilyen kicsinyek legyenek is azok. A testi kényelmetlenségeken kívül az a benyomás, hogy még a kedves legközelebbiek tekintetét is valósággal magukra irányítják.

Ennek folytán jelenlétükről soha sem lehet megfeledkezni, mindenki nagyobbaknak és eltorzítóbbaknak érzi, mint amilyenek a valóságban. Úgy gondolják, hogy a környezet szemében a „hiányos tisztálkodás", vagy még ennél is kellemetlenebb diagnózist kell meglátniok. Pedig van egy egyszerű, gyorsan és biztosan ható bőrfertőtlenítő szer, amely a pattanásokat és a bőr tisztátalanságait, — amelyek túlnyomórészt a rossz anyagcsere következményei, vagy a bőr túlságosan nagymérvű zsírkiválasztódásából erednek — nyomban eltünteti

PITRALON

hatása csodás!

a pattanásoknál és a bőr egyéb tisztátalanságainál.

MAGYARORSZÁGI ODOLMŰVEK R. T. BUDAPEST

ELŐFIZETÉSI ÁRA
EGÉSZ ÉVRE P 9·60
EGY SZÁM ÁRA
90 FILLÉR
Megjelenik havonta

TÜKÖR

SZERKESZTŐSÉG
ÉS KIADÓHIVATAL
BUDAPEST,
IV., EGYETEM-U. 4.
Tel.: 185-617, 185-618

1941. SZEPTEMBER IX. ÉVF. 9. SZÁM

SZÉCHENYI ISTVÁN PÉLDÁJA

Bizonyos tekintetben zavarban vagyunk, ha olyan egyénről kell nyilatkoznunk, akinek nemzetségi köréhez magunk is tartozunk. All ez Széchenyi Istvánra is, aki dédatyámnak, Széchenyi Lajosnak kisebbik öccse volt — és aki így rokonsági vonalon sem esik távol tőlem. Az ilyen viszony azonban inkább arra kötelezi az embert, hogy jól mérlegre tegye azt, amit mond és hogy a családi kapocs ne befolyásolja. Ehhez tartom magamat.

Széchenyi Istvánban azt a páratlan, szinte hihetetlen önfeláldozást bámulhatjuk legjobban, amely hazájáért és a magyar fajért égett benne. Azt hiszem, hogy ezt a véleményt a ma élő Széchenyiek osztani fogják, annál is inkább, mert ez az önfeláldozás nem csupán anyagi, hanem legnagyobb mértékben erkölcsi is volt. Tudvalevő, hogy Széchenyi István a híres 60,000 forintos akadémiai alapítványán kívül, ami abban az időben önmagában véve nagy vagyont jelentett, — rendkívül sokat adakozott közcélokra: ő nem jó, hanem a legjobb példákkal járt elül. Mindazon intézményeink, amelyek gyökerüket az ő idejébe eresztik vissza, érezték nagy bőkezűségét. Hogy lázas tevékenysége, bel- és külföldi utazásai mibe kerültek, elképzelhető. Mint a magyar közlekedésügyeket vezető helytartósági tanácsos, ő intézte a számára költséget is jelentő Tisza-szabályozást, de nem fogadott el semmiféle fizetést. Hát kilenc aldunai útja, mibe került ez neki! Nem lehet csodálni, ha szép csokonyai birtokától, ami ingatlan vagyonának majdnem felét tette, kénytelen volt megválni.

De ezek csak anyagi áldozatot jelentettek számára. A mai sietős korban is szinte érthetetlen, hogy miképpen tudta kibírni azt a rengeteg és lázas munkát, amit ötvenhét éves koráig — míg Döblingbe nem került — kifejtett. Télen-nyáron reggel négy-öt óra tájban már íróasztalánál ült és az éjjeli órákig nem pihent; a sok járás-kelés, tárgyalás, ülések — mennyi munkájába került! Pedig ez a munka alapos volt a legkisebb részletekig, akár a Szedereglet, akár a Lánchíd, akár a dunai gőzhajózás, vagy számtalan más vállalkozás megalapozásáról és fenntartásáról volt szó. Nem is szólva arról a hatalmas munkáról, amelyet Magyarország közlekedésügyi reformjáról 1848-ban az országgyűlés elé terjesztett.

És végül — egészségét, legvégül életét adta oda. Mindezt nem magáért, sőt nem is családjáért, hanem magyar testvéreiért. Igaza volt Arany Jánosnak, mikor híres ódájában azt írta, hogy milliókra költé dús élte kincsét.

Széchenyi Istvánnak e páratlan önfeláldozása — nem robbant ki minden előzmény nélkül. Nem csalódom, ha azt állítom, hogy éppen nemzetségünknél és elődeinél voltak erre már ragyogó példák. Említsem-e közös ősünket: atyját, gróf Széchenyi Ferencet, akinek a Magyar Nemzeti Múzeum létét köszönheti? Vagy Széchenyi Györgyöt, a primást, aki a család vagyoni alapjait rakta le, de mégsem mutatkozott szűkkeblűnek, sőt majdnem egy millió forintra rúgott az az összeg, amit abban az időben iskolára, templomokra, kórházakra és más kegyes alapítványokra adományozott. Ha hozzáteszem, hogy Széchenyi Istvánnak anyja Festetics-leány volt, nővére a Georgikont alapító, és szintén áldozatkész gróf Festetics Györgynek, akkor anyai ágon is megtaláljuk áldozatkészségének forrását.

Ez az, ami Széchenyi Istvánban talán leghatékonyabb, mert ilyen áldozatkészséget a pártoskodni annyira szerető magyar pártokon felül el fog ismerni és ezt az idei jubileumi évben feltárni különösen kívánatos, — éppen most, amikor minden magyar legmagasabbra köteles fokozni áldozatkészségét.

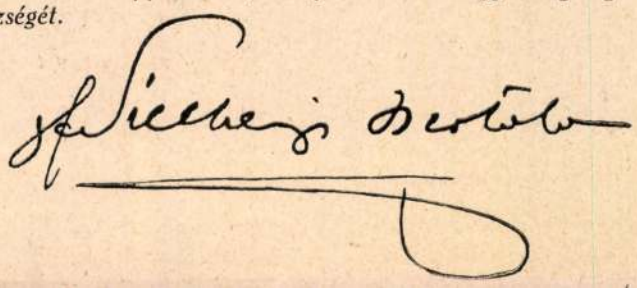

AZ ÉLŐ SZÉCHENYI

Írta ÖSTÖR JÓZSEF

Azt tapasztaljuk, hogy Széchenyi időszerű, sőt a trianoni csapás óta egyre időszerűbb lesz. Hozzá lehetne tenni, hogy népszerű, amit soha nem keresett ; ennek hajhászását pedig egyszerűen megvetette, noha elismerte, hogy jó, ha megvan, de igazi államférfi előtt soha nem lebegett ez, hanem csak elveinek követése és ha e kettő egymással összecsap, kötelessége habozás nélkül az előbbit és vele a népszerűtlenséget választani. Széchenyiben e vonás azonos újabb korunk egy másik államférfiáéval, Tisza Istvánéval, bár egyébként az utóbbinak hatása Széchenyiéhez nem mérhető, igaz, hogy más viszonyok között is működött.

Felmerül a kérdés, hogy mi az oka Széchenyi időszerűségének? Személyében vagy elveiben rejlik az? Az elsőről nem állíthatjuk, már azért sem, mert a személy varázsa az idő múlásával arányosan fogy. Ettől eltekintve sem volt úgynevezett «vonzó» egyéniség : epés, sötétsárga arc, redőkbe vont homlok, szokatlanul erős és szinte egymásba folyó szemöldök, a száj körül gúny és fásultság, rettenetes erélyről tanuskodó, majdnem durva áll, mindezt talán csak a széles, magas, mély gondolkodást elárúló homlok enyhítette. Ez inkább zord külsővel szemben a lelki tulajdonságok már több rokonszenves vonást gyakorolhattak : hirtelen és tréfás szellemessége a társalgásban, alaposság a tárgyalásoknál, bátorság a leghatalmasabbakkal szemben, példás önzetlenség és kitartó áldozatosság. Mindezek ragyogó tulajdonságok, de mégsem sugározzák át a hatást évtizedről-évtizedre, sőt egész századon át. Hiszen a kortársak, sőt ezek unokái és dédunokái is elhalnak, a közvetlen hatás egyre kisebb lesz. Elődeink egyéniségéről írt legpompásabb egykorú írások is elhalványodnak, szavaknak, mondatoknak értelme, de főleg jelentősége vész el. Csak igen-igen ritkán sikerül valamelyik történeti alaknak a külsővel is évszázadokra kihatóan biztosítani hatását és páratlan népszerűségét, mint például hős királyunknak, Szent Lászlónak, aki, mint «az utolsó keresztény lovag» megtestesítője él ma is képzeletünkben.

Széchenyi időszerűségét tehát egészen másban kell keresni. És pedig azokban a politikai elveiben, amelyeket könyveiben, beszédeiben és hírlapi cikkeiben szétszórt, mondhatnám szétárasztott, mert hiszen tüneményes már számszerűleg is mind ennek a mennyisége, hátha még tekintjük azok minőségét! Fel kell ütni legismertebb munkáinak bármelyik helyét, teszem a Hitelt, a Kelet Népét, az 1842. évi híres Akadémiai Beszédet, vagy akár már a döblingi gyógyintézetben megírt Blick-jét, hogy ezekből szinte oldalakat olvashassunk, mindezt követendőleg, mai viszonyainkban. A *Hitel*, amely követeli az ország gazdagodása végett hitelszervezetünk gyökeres reformját, vagyis a valódi hitelt, de ennek alapjává a hitet teszi (bizalmat), ezt ráhelyezi a polgári erényre, ezt a nemzetiségre és mindezt «a koncentrációra, amelynél mélyebbre nem szállhatunk». Nem időszerű ma is a legnagyobb mértékben ez a megállapítás? S mikor azt mondja, hogy «nem hegyek meredeki, folyók mélységi, tengerek szélessége, várak erőssége teszik a haza valódi erejét és bátorságát ; nem teszik azt az alkotmányok szabadabb vagy függőbb léte, az most már csupán azon emberektől függ, kik az országot lakják», — nem áll-e mindez ma is, sőt a legfrissebb politika nem ezt hirdeti-e? Amihez hozzátehetjük politikai meggyőződésének másik fundamentumát, hogy «a keresztény vallás zavartalan forrásán megtisztult erkölcsi jó, a legegészségesebb, mert a leghosszabb életidőt igérő feneke a nemzetiségnek». Olvassuk el *Akadémiai Beszédjét*, amelyen még egy Vörösmarty is megbotránkozott, mert társaival együtt nem látta előre azt, amit Széchenyi már akkor látott és akkor előre megjövendölt, nevezetesen a nemzetiségi kérdésnek túlfeszítését, amit az országban lakó idegen nemzetiségeink ürügyül fognak felhasználni ellenünk, hogy majd vészes időkben ránk támadjanak. És valóban így is lett, amint ezt — saj-

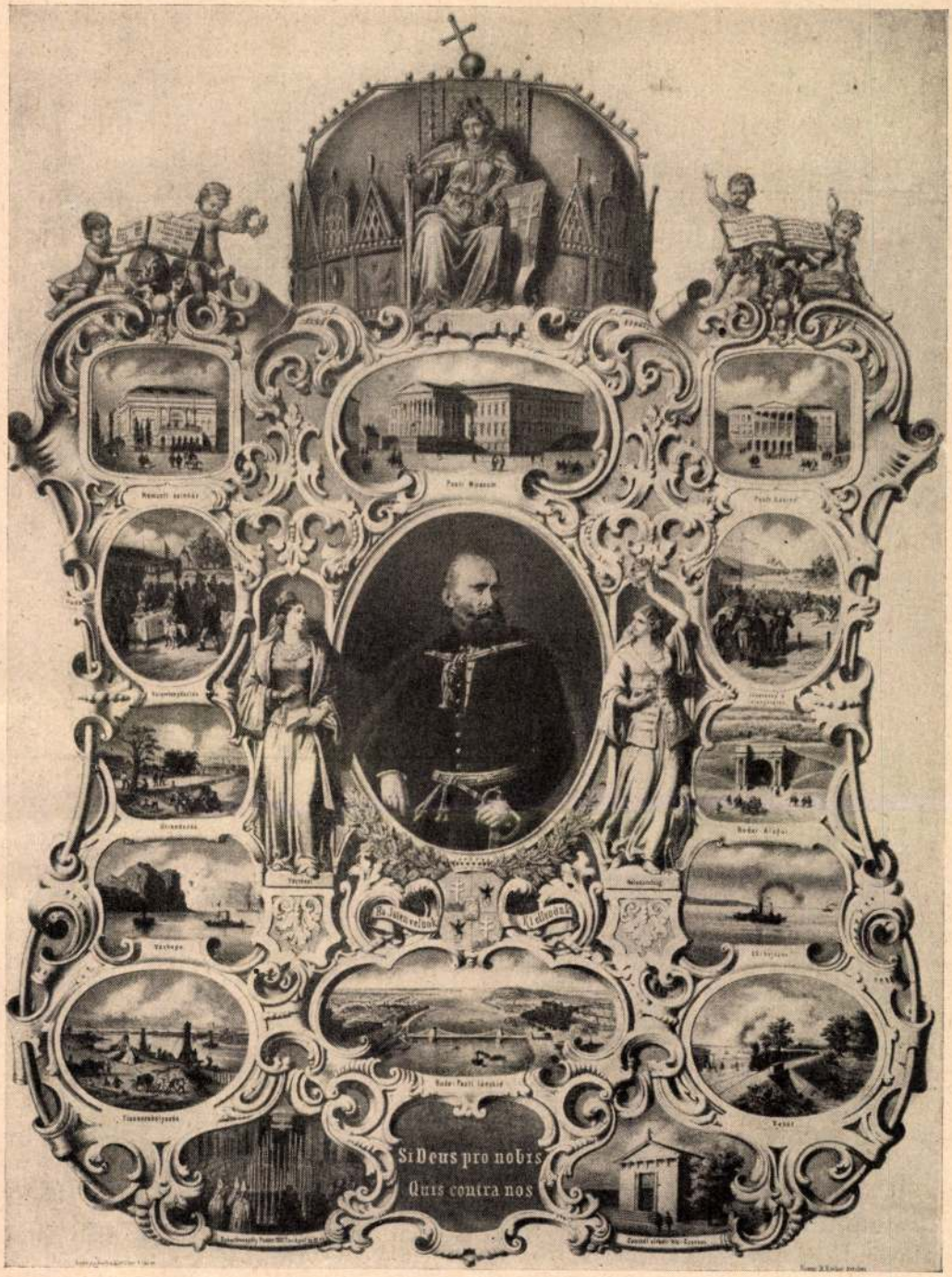

Széchenyi alkotásai

nos, már későn — Kossuth Lajos is kénytelen volt elismerni. Hát a *Blick?* Ez a nagyszerű szatira, melyet Gyulai méltán hasonlított Juvenalis és Swift legmetszőbb gúnylapjaihoz, elkeresztelve Bachot, a bárót és a favoritot «Übertünkungsgenie»-nek, mert mindent az ő uniformizáló egységesítésével akart leönteni abban a hitben, hogy ez mint «Wiener-Trankl» majd mindenen segít, holott ezen nem segített már Schwarzenberg Félix «démoni genialitása» sem. És még ezer példát lehetne felsorolni.

Ha munkái időszerűek, mennyire azok politikai meglátásai! Vonatkozik ez elsősorban arra, amit vele szemben az ő nagy,

Széchenyi és kora. (Than Mór falfestménye, 1875, Magyar Nemzeti Múzeum)

akkor oly népszerű és oly végzetes hatású kortársa, Kossuth hirdetett. Hol van ma Kossuthnak «független» Magyarországa? Nem volt-e igaza Széchenyinek, amikor Magyarország biztonságát tartotta legfontosabbnak, legelsőnek és *akkor* ezt egyedül az Osztrák-Magyar Monarkián belül látta megvalósíthatónak? Nem erre a Széchenyi-alapra helyezkedett-e ötven esztendő után egy másik tragikus államférfink, Tisza István is? Hol Széchenyi ugyancsak kiváló kortársának, báró Eötvös Józsefnek a naiv hite, hogy a nemzetiségi kérdés háttérbe fog szorulni és a «szabadság» üdvében a Monarkia nemzetiségei szépen ki fognak békülni, miként az ötvenes esztendők közepén megjelent «A XIX. század uralkodói eszméi» című egyébként kiváló munkájában hirdette? Sőt — fájdalom — hol van Deák Ferenc bölcs alkotása, a hatvanhetes kiegyezés, amelyet elsodortak az idők viharai, s amelynek kerete egyedül és csupán nem volt elégséges, hogy előbbi politikai helyzetünket megvédje. Neki, Széchenyinek minden csak «keret» volt : «liberalizmus», vagy «konzervativizmus», monarkia vagy független ország. Ma Széchenyire szeretnek hivatkozni jobb és bal oldalról, ami rettenetes tévedés. Ő fellépése pillanatában szabadelvű, sőt túlzó volt, később Kossuth izgatásai folytán — vele és irányával szemben — konzervativ. Mert első ízben ösztökélő, buzdító, sőt követelő táborra volt szüksége, hogy feltüzelhesse a cammogó gőzgépet a lehető legmagasabb működésre, mert csak így lehetett megindítani, de később bűnnek, sőt hibának tartotta a túlfűtést. Nincs is igazi nagy hadvezér vagy államférfi, aki egyetlen taktikához mérné lépéseit, ahogy Madáchunk Keplerje is az igazi művészre oly találóan mondja: «A szabályt, a mintát hagyd pihenni. Kiben erő van és Isten lakik, az szónokolni fog, vés vagy dalol, ha lelke fáj, kizáróan zokog, mosolyg, ha a kéj mámorát alussza. S bár új utat tör, bizton célra ér. Művébül fog készitni uj szabályt, nyügül talán, de szárnyakul soha egy törpe fajnak az abstraktio».

S így közeledünk lassan Széchenyi megértéséhez, ahhoz, ami benne a lényeg, ami ma is érték és örökké érték lesz, amíg magyar él. Ő a lényeget nézte, azt, ami az intézmények, a köz- és a magánjogok, sőt a társadalmi szervezet alatt van. A magyarság fenntartó gyökereit, a fajt és ebben a magyar parasztot, amelyet évezreden át harcosnak ismert és fiatalnak, frissnek tartott, tehát jövőt mert neki jósolni. Ez, ez itatja át Széchenyi lényét. Igy érthetjük meg híres felkiáltását, hogy még a magyar apagyilkosnak is meg kellene kegyelmezni, oly kevesen vagyunk. Így értjük meg, mikor 1844-ben Pozsonyban két legénynek fejét veszik, mert megölték Orosz Elek ungi követet. Széchenyi megtekinti őket a kivégzés előtt, de nem a megtorlás miatti jogos érzés vesz rajta erőt, hanem csak a «jól táplált, fiatal» magyar fiúkat látja. Így értjük meg azt is, amikor így szól minisztertársainak, akik csak «a szabadságot» látják : «Akkor én fütyülök a szabadságtokra, nekem legelső a magyar nemzetiség». Így értjük meg híres Blick-jében, mikor odadörgi Bachnak az egész világ előtt : «Mi már legifjabb korunkban bámulni és megsiratni tudtuk Kosz-

cziuszkot, mi, akik akkor még alig tudtuk megérteni a «Victrix causa diis placuit, victa Catoni» mondás finomságát, — de mi hiába, olyan idiologusok, fantaszták, vagy olyan javíthatatlan magyar tökfejüek vagyunk, sőt, ha akarja Exzellenciád, olyan betyárok stb., hogy mi minden körülmények között mindent összevéve inkább a pusztaság után sóvárgunk, mintsem a Judenplatzra» . . . Mindegy neki minden : fontos a magyar érdek és ehhez vezetőleg minden és mindenki csak eszköz : Kossuth, hogy visszatartsa először szép szóval, azután egyre hevesebbé váló hírlapi cikkeivel és röpirataival a forradalomtól, amelyet ő előre biztos szemmel lát és amelyről előre tudja, hogy leveretésünkkel fog végződni s ebből mérhetetlen kára lesz a magyarnak, mert hosszú időre vissza fogja vetni legalább is nemzetisége kifejlődésében ; eszköz neki Batthyány, hogy az ő személyén keresztül nyerje meg Kossuthot, vagy legalább ettől elválassza ; eszköz Deák, akit nyugodtságánál és tárgyilagosságánál fogva egyedül tart alkalmasnak nagyobb, nem forradalmi, de mégis ellenzéki és majd egyszer kormányképes párt vezetésére, amire Széchenyi önmagát alkalmasnak nem tartja ; eszköz neki József nádor, aztán Metternich, Kübeck és az akkori reformkorszak még számtalan más politikai kiválósága, akiket hol kedves szavakkal igyekszik megnyerni, hol rájuk támad, hogy pellengére állítsa őket, úgy, amint az adott helyzet és a taktika kívánja. Politikai eszközei a nők : Grassalkovich Tini hercegnő ; a «Caroline», vagyis gróf Károlyi György felesége, Batthyány Lajos barátnéja ; eszköze neki az utóbbinak felesége, Zichy Antónia grófnő is és még számos, akkor társaságbeli «delnő», akiket sűrűn látogat, megkocsikáztat, ajándékokat hord, udvarolgat nekik, de mind e mögött finoman meghúzódik a politikai számítás és hódítás. Sőt eszköz neki döblingi börtönében az igazgató főorvos felesége, Görgenné is, nála rejti el veszedelmes politikai írásainak egy részét, sőt mondhatjuk, hogy részben öntudatlanul eszköz neki legnagyobb szerelme, Zichy Károly felesége, a híres szép Crescence is, akit géniuszának választ s aki őt a prometeuszi tűz ellopására és ezzel az új magyar élet lángra lobbantására ihleti. Minden csak eszköz, legnagyszerűbb létesítményei is : a Lóversenyek, a Kaszinó, a Tudós Társaság, az Alduna- és Tiszaszabályozás, a dunai és balatoni gőzhajózás, a Gőzmalom, a Szederegylet, a vasutak és egyebek, mert mindezek fölött lebeg, mint mindeneket átható és melengető nap, mindezek alatt van az egyedül életerőt adó gyökérzet : a magyar nem-

A Lánchíd alapkövének letétele. (Barabás Miklós festménye)

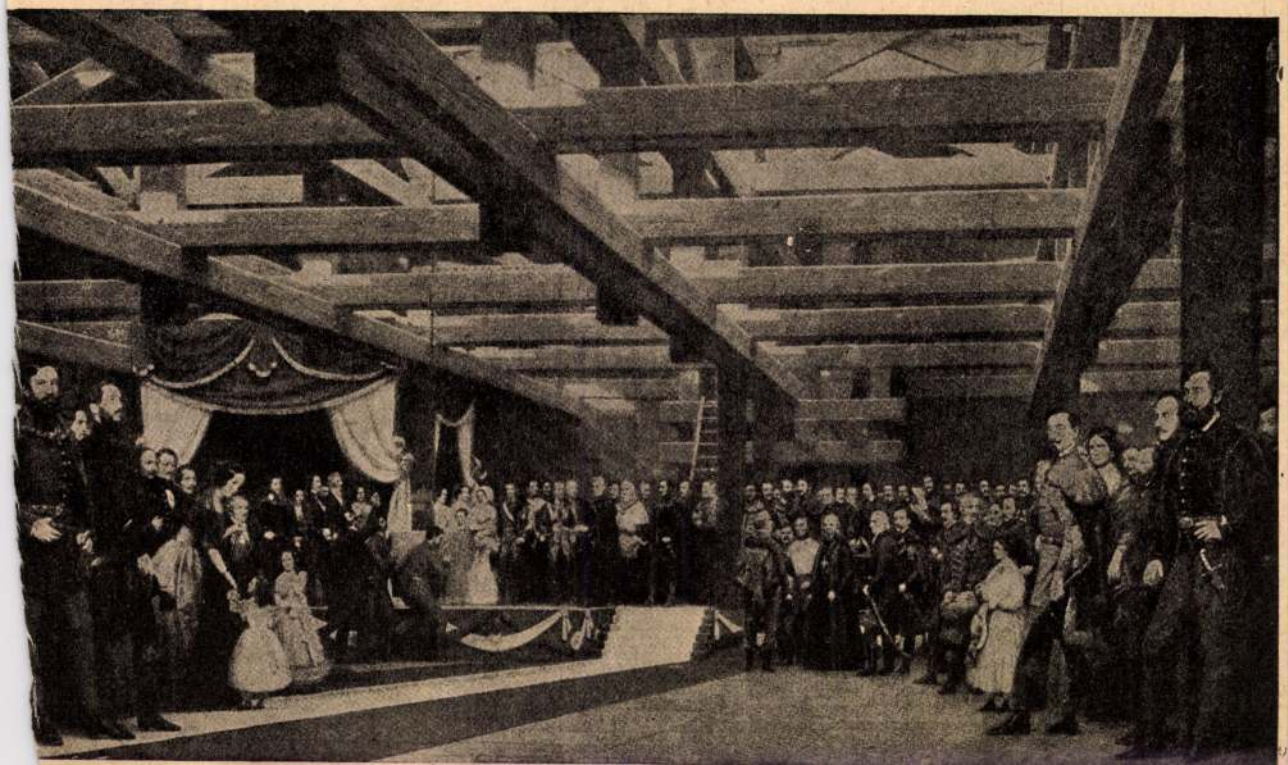

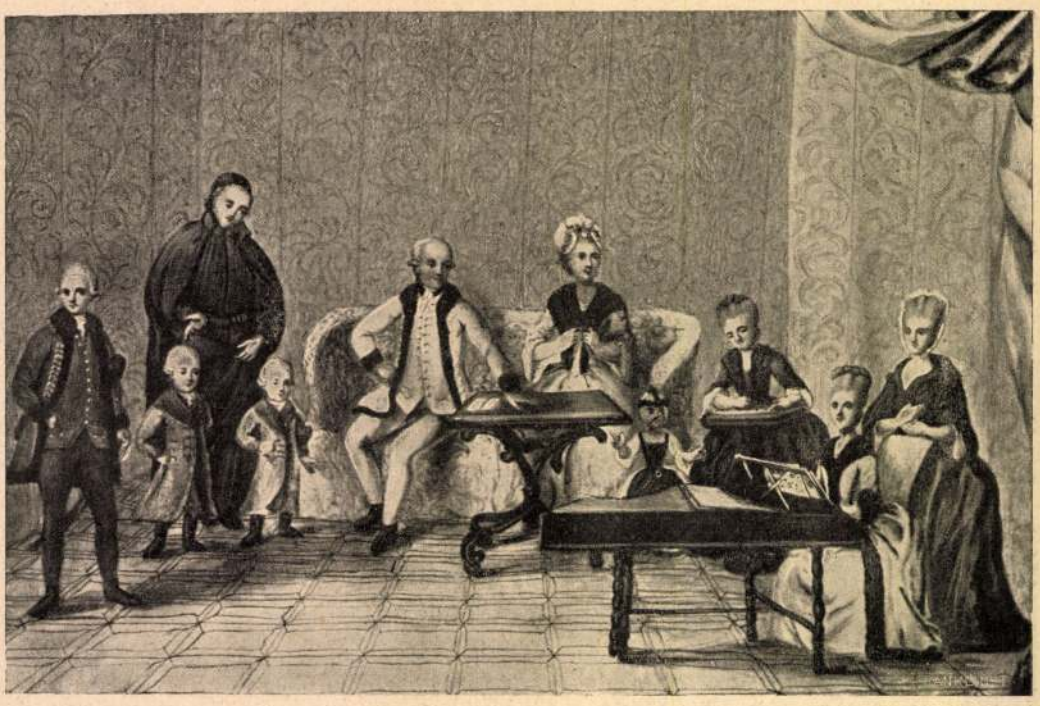

Gróf Széchenyi Ferenc és családja. (Vízfestmény, 1795)

zetiség, amely szerinte «emberi lény minden ereibe s lelke legbensőbb rejtekébe szőtt természeti tulajdon, melyet az öntest megsemmisítése nélkül szinte oly lehetetlen kiirtani, mint bizonyos, hogy a szív kiszakítatása után világunkon többé élni nem lehet».

Ez tehát Széchenyinek magának, minden beszédjének és írásának, alkotásának, egész életének a legveleje. E nélkül nem lehet megérteni.

Eszköze? Lángesze és mindaz, amit egy lángész isteni adottságánál fogva elsajátíthat. Nála legelsősorban képzelőerejének és egyúttal legszámítóbb alkotóképességének csudálatos összhangja. Zabolátlan, csapongó, századokra és országokra tekintő, de amint alkotni kell, a legkisebb részletekig alapos és gondos. Ez utóbbiakban találhatók meg elképzelt alkotásai életrekeltésének lehetőségei. Amihez hozzányúl, az sikerül, nem azért, mint Deák mondja, mert «szerencsés keze van», hanem azért, mert mindent a legalaposabban végig gondol, végig latol és százszorosan jobban lát, mint mások. Ha kell, közgazdász, gépész, folyammérnök, útépítő, mindezt megtanulja. Hogy volt lehetséges — kérdezi az ember, ha munkáit és műveit tanulmányozza? A felelet csak egy : lángész, csak lángész bírhatta el azt a szörnyű mennyiségű és minőségű s hozzá szakadatlan munkát, amit Széchenyi végihez vitt.

És mindezt abban a korban, ezelőtt száz évvel! Egészen fiatal huszártiszt még, amikor a napoleoni háborúk idején felismeri a nemzetiségi kérdés feszítő, esetleg túlfeszítő erejét és megjövendöli, hogy ez könnyen lehet Ausztria szétpukkanásának az oka. Ugyanakkor ír a hadviselés beásási módszeréről, amit három emberöltő mulva már mi is megértünk ; természetesnek tartja és megjósolja — akkor! — a levegő meghódítását ; szabadságharcunk gyászos végének megjövendölését, ami a döblingi elmegyógyintézetbe kéryszerítette, nem kell emlegetnem, ma már mindenki tudja. Sokan azt mondják, hogy a lángész külön adománya megérezni azt, amit mások nem is sejtenek. Talán nem egészen így van a dolog. Széchenyi nem érezte, hanem látta mindezt, előre, hiszen megfelelően előre meg is okolta. Ő csak messze, sokkal messzebb látott, mint számos kortársa. Lángész volt, le kell borulni a Mindenható előtt, aki nekünk magyaroknak ezt a tüneményes üstököst, válságos történelmi időkben, borus egünkre varázsolta.

SZÉCHENYI OLASZORSZÁGBAN

Írta br. VILLANI LAJOS

A legnagyobb magyar áldásos, gazdag életének első felében járt Itáliában. Hatszor tartózkodott olyan területeken, amelyek ma az Olasz Birodalomhoz tartoznak. 1814-től 1825-ig terjed, tizenegy évet foglal magában az az időszak, amelynek folyamán gróf Széchenyi István rabja volt Itália gyönyörű vidékeinek és páratlan kultúrájának, történelmi és művészeti emlékeinek, szines életének.

Széchenyi István pályájának ez a szaka izgalmasan változatos, de ezenfelül lelki fejlődésében fontos, sőt döntő volt. 1814-ben a daliás, szertelen, 23 éves ulánuskapitány azért vállalja Metternich kancellártól kiküldetését a nápolyi királyi udvarhoz, hogy elszakadjon Karolina sógornőjétől, aki halálosan szereti. 1825-ben már ott ragyog felette, még elérhetetlen távolságban, életének jó csillaga, gróf Zichy Károlyné, Seilern Crescencia. Gróf Széchenyi Ferencnek, a Nemzeti Múzeum megalapítójának legifjabb fia István, 1814-ben a bécsi udvarhoz húzó, Bécsben költekező, a nagyvilági életben röpdöső, meglehetősen osztrák érzésű, a vadságig bátor, a cinizmusig szabadon gondolkozó, bár a lelke mélyén vallásos arisztokrata, aki magyar hazájával még igen keveset törődik. 1825-ben pedig a 34 éves gróf Széchenyi István huszárkapitány a magyar főrendiházban elsőnek szólal fel magyar nyelven és néhány héttel később felajánlja egy évi jövedelmét egy magyar tudományos intézet alapítására, majd memorandumokat ad be Metternichnek, amelyek tele vannak államférfiúi elgondolásokkal és izzó magyar hazaszeretettel.

A nagy magyar férfiú ez első hazafias cselekedeteit a magyar tettek sorozata követte ; ezek harangozták be a magyar reformkorszakot, indították el az ország felvirágzását. De az első cselekedetekig eljutni, annyi külső és belső gátlás leküzdése után : ez volt a legnehezebb.

Széchenyi lelki fejlődésének ezt a magára és hazánkra sorsdöntő útját a mai nemzedékünk a legnagyobb magyar naplóiból látja. Ezek a naplók a magyar irodalom legizgalmasabb olvasmányaihoz tartoznak. Nem magyarul iródtak, hanem német, francia, angol és olasz nyelven, itt-ott egy-egy magyar mondattal, de 1825 után már nagyobb magyar részletekkel is. De magyar szív dobban meg bennük. Nagy hálával tartozunk a Magyar Történelmi Társulatnak azért, hogy közrebocsátotta ezeket a naplókat (Viszota Gyula kitünő bevezetésével és jegyzeteivel).

Az éppen 1814-ben kezdődő, igen rendszertelenül vezetett naplók két első kötetében találjuk meg azokat a részeket, amelyek Széchenyi István öt olaszországi tartózkodása idején keletkeztek. Szerzőjük még nem íróművész, néhol hadilábon áll a nyelv szerkezetével, sőt a helyesírással is ; de szaggatottságukban, ide-oda csapongásukban érdekesek, mulattatók, izgalmasak, drámaiak, néhol megrendítők feljegyzései.

*

Még nincsen szó a naplóban Széchenyi István legelső olasz útjáról, melyet 1814 májusában tett, a gyászos emlékezetű Windischgraetz Alfréd herceg kíséretében. Párisból utaztak Turinba, ahol Széchenyi ulánuskapitány, több rendjel tulajdonosa (fontos szerepe volt a lipcsei

A «párisi arszlán». (Johann Ender vízfestménye, 1848)

Gróf Széchenyi István és felesége gróf Sellern Crescence. (Daffinger miniatürjei)

csatában), az ott időző szardiniai királytól magas kitüntetést kap.

Ennek az útnak visszfényét látjuk Széchenyi egy naplófeljegyzésében 1814 november 21-éről:

«Hogy a hunnok legvalódibb fajából kell származnom, ennek elég bizonyítéka az, hogy Svájc legszebb alpeseiben, vagy Itália legdúsabb völgyeiben és vidékein soha oly melegen, soha oly egzaltáltan és entuziasztikusan érezni nem tudok, mint hazám pusztaságában, sík területén.»

Bécsben aztán a fiatal ulánuskapitány belekerül a bécsi kongresszus tébolyító forgatagába. Császárok, királyok, fejedelmek sereglettek itt össze, hogy Napoleonról és birodalmáról határozzanak. Őrületes pazarlás folyik, fényes lakomák és bálok követik egymást, ahol a világ leggyönyörűbb asszonyai és leányai fogadják a leghódítóbb férfiak udvarlását. A férfiak udvarlás közben kisimogatják az asszonyokból a legféltettebb titkokat. Metternich e boszorkánykonyha nagymestere; ura, a nyárspolgárias Ferenc császár, befogja szemét és fülét.

Ez a sokhónapos kongresszus, melytől Bécs meggazdagodik, a fiatal kapitány számára, aki keleties arcával, sűrű szemöldökével, szuggesztiv szemével, érzéki ajkával felkelti még a legkényesebb nők figyelmét is, az élet magasiskoláját jelenti. Széchenyi naplójában érdekes eseteket közöl a kongresszus krónikájából. De ebbe maga is belekerül.

1814 novemberében a Karolina-ügy hatása alatt úgy határoz, hogy Itáliába utazik, akárhova. Ezért veszi szívesen Metternich megbízatását. 1814 november 30-án éjfélkor hagyja el Bécset, a legszörnyűbb lelkiállapotban.

*

Már december 11-én Nápolyban van. Itt Murat Joachim a király, Napoleon Karolina hugának ura. Széchenyi István, akit azért küldöttek ide, hogy Metternichnek jelentéseket küldjön az udvarról, amelyben az osztrák kancellár nem igen bízott, szívének nagy sebével is tovább folytatta bécsi életét: a bálozást, szerelmeskedést, pénzszórást.

Fölényesen tárgyalja naplójában nápolyi tapasztalatait. A király egészen olyan, mint egy kalandor, a királyné szeretetreméltó, elegáns asszony. Az angol trónörökösné, akinek báljén Széchenyi résztvesz, kövérségével egyike a legkülönösebb torzképeknek. A bálon nyüzsögnek a hercegnők: tűrhető alakja egyiknek sincs. A kis Avalos hercegné, a királyné 16 éves unokahuga ... «ist ein hübscher, artiger Aff». Ott van Waleska grófnő is, Napoleon híres lengyel kedvese, egzaltált nő, akinek különben igen sok pénze van.

Napjai szinesen telnek. Leszáll a katakombákba. Itt azzal ijeszti magát, hogy földrengés jöhet, ide temeti a csontvázak közé, ahol sokáig kell szenvedni. Kirándul Pompeji, Herculanum és Bajae romvárosokba. Pompejiben vele van Gallenberg gróf is, akinek felesége Guicciardini Giulietta grófnő ; ez Beethoven kedvese, unokahuga volt Brunswick Teréz grófnőnek, a magyar gyermeknevelés apostolának, akinek német nyelvű naplói hazafiasságukkal Széchenyi naplóira emlékeztetnek. Széchenyi István az udvar körül sok kalandorféle emberrel ismerkedhetett meg. Innen lehet, hogy rossz véleménnyel van az olasz ducakról, sőt az olaszokról általában. Ezt a véleményét, amely olyan, mint egy gőgös osztrák arisztokratáé, később módosítani fogja.

Naplójában most mind gyakrabban idéz részeket Torquato Tasso hőskölteményéből, a «Megszabadított Jeruzsálem»-ből. Ezt az eposzt annyira szereti, hogy rajta keresztül gyorsan tanul meg olaszul.

Tájak, asszonyok, régiségek : ez Széchenyi érdeklődésének meglehetősen szűk köre ; az olasz irodalomból némiképpen Metastasio érdekli a magyar utazót, de főként, lelkesen, Tasso.

Három hónapot tölt a napoleoni kalandor udvarában. 1815 március 11-én elsiet Nápolyból. Napoleon — ahogy Széchenyi írja — «ezer derék legényével elevezett Elbájáról. Lehetséges, hogy ez az ezer elszánt emberből álló sereg vidám végét akarja vetni a bécsi kongresszusnak, amely azért nem fejeződött be, mert Sándor császár és a mi nem kevésbbé vitéz Ferenc urunk, mindegyik 500,000 emberrel a háta mögött, egymásra még erősen pofákat vágtak.»

Széchenyi István ilyen maliciózus. De vitéz magyar katona is, aki tudja, mi a kötelessége. Milanóban csatlakozik az osztrák hadsereghez, amely lassan visszavonulni kénytelen Murat elől, aki Napoleon oldalára áll. Most már huszárkapitány a fiatal magyar gróf. Lovasszázada egyik szárnyának élén nekitámad a tízszeres ellenséges túlerőnek, amelyet összezavar. Megsebesül. Felgyógyulva még kétszer visz véghez kitűnő haditetteket. Május 20-án megint Nápolyban van, a győztes osztrák sereggel. Murat nincs többé. A magyar huszárkapitány pedig, kéthetes nápolyi tartózkodása alatt, a szép Avalos hercegnő urát ugratja.

Június elején Széchenyi Bécsbe utazik. Egy rövid félév alatt tündökölni és sárbabukni látott egy királyságot ; maga pedig harcolt, megsebesült, újra harcolt.

1815 szeptemberében Párison át Angliába utazik. Harmadfél hónapi ottani tartózkodása alatt sokat forog az előkelő társaságban, a regenshercegnél is megfordul. Lady Carolina Lamb megismerkedésük első órájában a fiatal magyar tiszt jellemképét rajzolja. Ezt is mondja : «A szerelem Önben állhatatos, de igen gyakran változtatja tárgyát.» Ez nagyon is igaz. De Széchenyi Angliában nem annyira az asszonyok, mint a gyárak után néz. Gépgyárat, serfőzdét, gőzfűrészt, cipőgyárat tekint meg. E tanulmányok hasznát Magyarország látja évtizedek multán.

Dovertől Calaisba átkeltében Széchenyi kevés híján hajótörést szenved. De 1816 január 2-án megint Bécsben van. Szokott életét folytatja. 1817 májusában Itáliába utazik, hivatalosan azért, hogy bevonuljon ezredéhez Milánóba, de igazában gróf Saurau Zénóné, Hunyady Gabriella után, akibe akkori érzése szerint halálosan szerelmes. A grófné nem akar tudni róla, sem Veronában, sem Milanóban ; innen Széchenyi hintaján Genuába utazik. A boldogtalan szerelmes az év végéig ezredénél marad, azután visszatér Bécsbe.

Ezidőtájt szűkszavú naplójából úgy tűnik ki, hogy Széchenyi István szerelmi kínjában és apja tanácsára nagy útra határozza magát. Keletre akar menni, Törökországba, melyhez akkor még Görögország is tartozott. Kísérőket szerződtet, köztük Landschulzot, aki görögre tanítja és Ender Jánost, a tehetséges fiatal festőt.

Ender arcképet készít róla. Ezen Széchenyi István párisi arszlánra hasonlít. Tojásdad arcában csak a sötét, sűrű szemöldök emlékeztet a régi Széchenyire. A nagy szemek zöldesek. A szürke kürtőkalap hullámos karimája alól fodrosan tör ki a barna haj. Az éppen olyan barna, csokorba kötött nyaksál alatt kikandikál a kék kabát, amelyet beborít a romantikus

A fiatal Széchenyi. (Joh. Ender miniatürje, 1812)

ráncokban röpdöső, többszínű általvető. Fölemelt jobbjával puskát tart a vállán.

Nagy útjára 1818 július 13-án indul. 17-én Triesztben van; augusztus 18-án Anconában az Orione nevű briggre száll, amelyen Lützow Rudolf gróf konstantinápolyi osztrák diplomata Görögországba viszi.

Széchenyi István tehát ez alkalommal éppen egy hónapot tölt Itáliában. De ez a hónap tele van emberi és művészi élménnyel. A naplóból és a vele párhuzamosan írt útijegyzetekből látszik, hogy Széchenyi fogékony lelke boldogan fürdik meg azokban a gyönyörűségekben, amelyeket az ország tájszépségei és páratlan remekművei nyujtanak.

Padovába utaztában a hintóban, egyedül, szakadatlanul Alfierinek, bálványának («mein Abgott»), a nagy olasz költőnek tragédiáit olvassa. Alfieri izzó hazafi, a műveiből kiáramló szabadságimádat bizonyára Széchenyit is megperzselte.

Az osztrákok Padovában kivégeznek egy szegény olasz katonát, háromszoros szökéséért. Széchenyi, aki megszokta a halál látását, mégis nagy felháborodással ír a szörnyű jelenetről, amelyet ismerőse, a kivégzést vezető őrnagy jóvoltából néz végig. Talán hogy kiegyensúlyozza ezt a látványt, kiutazik kétszer Arqua faluba, Petrarca sírjához. Petrarcát nem szereti: unalmasnak tartja. De sírjánál a gyönyörű naplementétől fellelkesülve német verset ír.

Ferrarában meglátogatja Tassonak, kedves költőjének börtönét; e hangulat hatása alatt elrévedezik Tasso műveiről. Ariosto házában félóráig a költő székében ül, de «Orlando furiosojából hálistennek egyetlen egy verssor sem jutott eszembe; ilyen romlott ízlésem nem volt és nem is lesz soha».

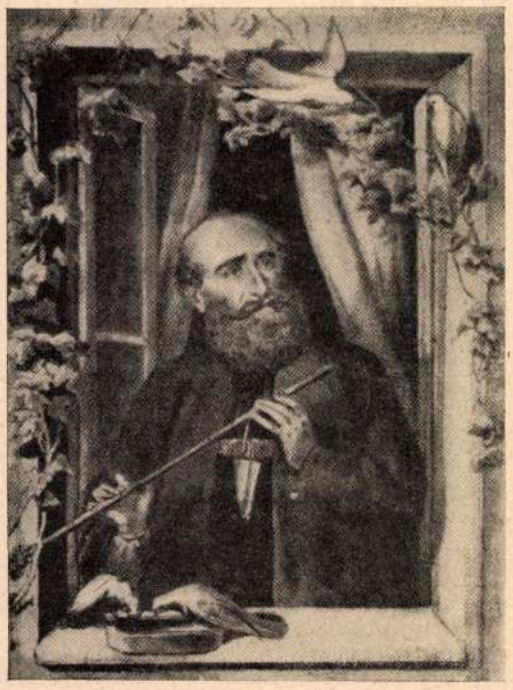

Széchenyi Döblingben, fuvolájával és galambjaival

Firenzében egy hetet tölt. Ott Ferdinand főherceg Toscana gyűlölt nagyhercege. Nála gróf Apponyi Antal az osztrák követ; Széchenyi összebarátkozik vele, csaknem naponta nála ebédel. Legtöbbet képzőművészettel foglalkozik. Középszerű festőkről és szobrászokról emlékezik meg. Benvenuto Cellini Perseusával nincs megelégedve, de Paganini hegedűjátékával sem.

«Gute Nacht lieber Vater und theuere Mutter», — írja utolsó firenzei estjén naplójába. Augusztus 3-ának hajnalán elutazik. «Welch ein herrliches Land ist Italien!» Arezzoban ebédel, Perugiában festményeket néz, Assisiben megemlékezik Szent Ferencről, Terniben megtekinti a vízesést; eszébe jut, hogy ebben a városkában született Tacitus.

Róma! A nagyszerű városra sincs többje alig egy hétnél. A sok szaladgálástól elakad a lélekzete, mindig fáradt. Megmámorosodik a sok műkincstől. Útijegyzeteiben osztályozza a festőket. Rafael biztosan egészen elől van, aztán egy nagy tér üresen marad, majd következnek: Michelangelo, Caravaggio, Leonardo da Vinci, Domenichino.

Megfordul két híres egykorú szobrász műtermében. Az olasz Canováról sok lapon át áradozik, a szintén klasszicizáló dán Thorwaldsen (Thorwalzen-nek írja) már kevésbé nyeri meg tetszését. Thorwaldsennél: «finde ich einen jungen Ungar (Ferentzi), der den Csokonyai modelt! — hat leider gar kein Talent. Ich glaube nicht, unter uns gesagt, dass ein Magyar für einen Bildhauer taugt!» (Ez Ferenczy István, első szobrászunk.)

Augusztus 18-án szállt hajóra Anconában. Gazdag tapasztalatokkal teli keleti útjára indul, amelyen magába szívja a görög művészet szellemét. Sok viszontagság után (Máltában vesztegzárt kell elszenvednie) 1819 április 4-én Siracusa sziciliai kikötőben újra olasz partot ér.

*

Szicilia csodálatos tájait csaknem egy hónapig élvezi. Megmássza az Aetnát, a legszebb hegyet, amelyet valaha látott. Alfierit és Byron «Childe Harold»-ját olvassa, elhatalmasodik rajta a mélabú, lényének egyik alapvonása.

Április 19-e életének egyik csodálatosan különös napja. Lelki tisztálkodást végez, elmélkedése után meggyón. Egy félórával később megfürdik a nyugtalan tengerben; a nagy hullám, amely hátára kapja, nekicsapja a sziklának; elájul,

Gróf Széchenyi István. (Barabás Miklós festménye, 1836)

magához térve nagynehezen partot ér. Este, naplóírás után, nyugodtan és boldogan lefekszik.

Többhetes sziciliai gyalogtúrája után Nápolyba hajózik, innen, hogy könnyebb legyen az utazása, egy nagyobb állami pénzküldeményt kísér Rómába. Két napig, két éjen át tart az utazás, a legkellemetlenebb, amelyben valaha része volt. Rómából Firenzén, Ferrarán, Padován át Bécsbe megy. Június 11-én érkezik meg, tizenegy hónapos távollét után.

A fiatal magyar gróf keleti útján és Itáliában nagyot fejlődött. Az osztrák uralmat most már erősen bírálgatva nézi: Nápolyban a sötét hatalmaknak ajánlja az ott tartózkodó Ferenc császár udvarának léhütőit, «diese ganze, herumreisende Schauspieler-Gesellschaft». Útjában gyakran hazájával példálódzik; ez most már nem a nagy Ausztriát, hanem mindinkább Magyarországot jelenti, minden szépségével, erényével és hibájával.

*

Hazatérése után meggyónja naplójának, hogy nem is Gabriella grófnő miatt futott el keletre, hanem Karolina huga, Lady Meade Selina miatt. Nem akarják hozzáadni, ezért boldogtalan. Gabriella nevével álcázza még önmaga előtt is Selina iránt érzett szerelmét. Mint Dantenak «Uj élet»-ében, Széchenyinek is van tehát Donna Schermo-ja, álcázó hölgye.

Bécsben most ráeszmél, hogy Selina nem szereti. Megrendülve kérdezi önmagától: Mi tehát az én rendeltetésem? Még e világban bolyongva tapasztalatot szerezzek, hogy egykor hasznos legyek az elhagyott országnak? Vajjon szolgálni az egyetlen ok, amely miatt élnem kell?

Igen, szolgál. Látszólag huszárezredé-

Az 1848. évi első alkotmányos országgyűlés megnyitása. Az emelvény balsarkában a legszélső Széchenyi. (Borsos József után Pettenkoffen Károly, 1848. Litográfia)

ben, Magyarország keleti részében. Valójában hazájának, amelyet most ismer meg igazában. Erdélyi útjában összebarátkozik báró Wesselényi Miklóssal, akivel 1822-ben Franciaországban és Angliában utazgat. Ez országok szellemét, műveltségét, ipari és gazdasági tudását azért szívja magába, hogy hazáját szolgálhassa. Selina búcsúzásul azt mondja neki: «Tachez d'être heureux, Széchenyi!» De talán már nem lehet sohasem boldog; sok lelkifurdalása mardossa, Karolina és Gabriella korai halála, saját lelki alkata miatt. De hazáját boldoggá akarja tenni. Egyelőre lóversenyt rendez, lovat futtat, a lótenyésztésről ír, kaszinót alapít, eszmeváltó, díszes kört, de már 1821 januárjában mondja, hogy szívesen adná egész jövedelmét egy Buda és Pest között építendő hídra.

*

Földművelés, selyemtenyésztés érdekli legjobban, amikor 1825 augusztusának második felét (Páris után, ahol tagja volt annak a küldöttségnek, amely résztvett X. Károly francia király koronázásán) Északolaszországban tölti. Torinot nem szereti, a tavakban gyönyörködik, Milanot megszépülve találja. De naplójában sokat ír a selyemhernyókról. Hazagondol Nagycenkre, ahol alkalmazni akarja a látottakat. De amikor hazaér, egyelőre fontosabb dolga akad. Elutazik Pozsonyba, az 1825-ös országgyűlésre, amely, tudjuk, azért is oly nevezetes, mert azon tűnt fel először politikailag gróf Széchenyi István.

A legnagyobb magyar Itália-szemlélete hatodik olaszországi tartózkodása alatt nem igen bővült. De igen figyelemreméltó, hogy 1825-ben az olasz népet, vagy legalább is annak egy rétegét, már csodálattal nézi.

1821-ben még kétkedve fogadja Brudern József bárónak azt a kijelentését, hogy valamikor talán majd úgy beszélnek az Abruzzokról, mint most a thermopylaei szorosról, s hogy a nápolyiak között még Leonidas is akad. De már 1823 áprilisában a legnemesebb szabadsághősök sorában megemlíti Federigo Gonfalonieri grófot, a milanói carbonarik vezérét: «Es ist edel, sein Blut für die Freiheit und das Wohl seines Vaterlandes zu vergiessen.» És ez év december 27-én az osztrák aulikus arisztokráciával oly szoros kapcsolatban élő Széchenyi István így kiált fel: «Gonfalonieri verurteilt, zum Strang! Ein Martyr der Völker! Welche Schande für die heilige Alliance!»

Az olasz szabadsághősök fenséges példája az izzó magyar hazafivá fejlődő huszárkapitányt részvéttel és csodálattal tölti el. Itália nemcsak gyönyörű tájaival, multjának és művészetének felülmúlhatatlan kincseivel hat immár gróf Széchenyi Istvánra, hanem legnemesebb fiainak példaadásával is. Méltán mondhatjuk, hogy Itáliának és szellemének a legnagyobb magyar fejlődésére döntő befolyása volt.

SZÉCHENYI ISTVÁN KÉPMÁSAI

Írta ifj. VAYER LAJOS

A nagy magyarok igazi arcát szemtől szembe látni, megjelenésüket megismerni, minden mult felé forduló «kimüvelt emberfő» kívánsága. A nagy lélek testi megjelenése az elmúlás után sem érdektelen. A művészet kész műfajt kínál a szellemi kiválóság anyagban való megörökítésére: az arckép, többetmondó szóval a képmás műfaját. Az intim emlékezést szolgáló családi arcképek és a l'art pour l'art művészi problémáiról tanuskodó tanulmányfők mellett, ősi szokástól szentesített művészi téma a nagy emberek képmásainak megfestése, kőbefaragása, bronzbaöntése. A művész számára az átlagember arcképének elkészítésénél többet ígérő, érdekesebb és nehezebb feladat, a közönség számára a kép tartalmának sohasem múló vonzóereje fokozza a formákban való gyönyörködést. A nagy ember életében sok közösségbe kapcsolódik bele és halála után sok helyre kívánkozik az emlékét elevenen tartó képmás. A magyar művészi élet multszázadi ébredése a reformkor nagy magyarokban bővelkedő *ver sacrum*-ával esett egybe. A biedermeier művészei a képmásnak különben is korstílus követelte műfaját a nagy magyarok történelmi arcképcsarnokává avatták.

A legnagyobb magyar nyomát keressük köztük, Széchenyi István képmásai után kutatunk. A történeti ikonográfia egyik érdekes témaköre, a nagy emberek képmásainak kutatása, nemcsak a hiteles emlékek kritikai jegyzékét, a típusok és változatok származási tábláját kívánja összeállítani, hanem a képekből mint ábrázolt történeti forrásokból a képmás nagy eredetijének utóéletére is következtetéseket igyekszik levonni. Az arcképek művészi mivolta, száma és sorsa, a művészek és a megrendelők egyénisége, hű tükre a kortársak és az utókor felfogásának, az ábrázolt életében és halálában róla kialakult közvéleménynek. A magyar történeti ikonográfia még sok értékes adatot fog a mult közvéleménykutatása számára szolgáltatni. Szekfü Gyulának és Viszota Gyulának köszönjük, hogy Széchenyi István ma már mint a magyar élet tanítómestere a társadalom tudatában lépésről lépésre elfoglalja az őt megillető helyet. Életművének szellemi renaissance-a, úgy látszik, épp mostanában indul meg. Képeinek kutatása közben földi életének idejébe kell visszatérnünk és a nagy ember kis kezdeteit keresnünk, hogy képeiben követhessük azon az úton, mely a ma Széchenyijének szellemmé magasztosult fogalmához vezetett.

Széchenyi Ferenc családi körében, a

Széchenyi a Dunaparton. (Sterio Károly. Színes litográfia a negyvenes évekből)

Az első felelős magyar minisztérium. (Barabás Miklós litográfiája, 1848)

magyar rokokó főúri miliőjében látjuk először Széchenyi Istvánt. Mint négyéves kis gyermek áll előttünk azon az előkelő hangulatú kedves kis akvarellen, melyet Széchenyi emlékeinek kis múzeuma, a Magyar Tudományos Akadémia Széchenyi-szobája őriz. A kis kép műkedvelő festő munkája, nem mérhető magas művészi mértékkel. Így is értékes művelődéstörténeti dokumentum, és artisztikus rokokó keret a legnagyobb magyar első képmásához. Széchenyi Ferenc az apa, maga is festegetett hasonló kis vízfestményeket, nem lehetetlen, hogy ez és párdarabja, melyen jegyesével idilli rózsalugasban társalog, ugyancsak az ő kezemunkája. A képen a kis Széchenyi István a három fiú közül a legkisebbik. Mint a legszebb közösség bájos kis tagja kapott életében először képet.

A családi körhöz fűződik első önálló képe is, melyet a Széchenyi Ferenc családját kis ovális miniatürökben megörökítő sorozatban, a bécsi biedermaier fínom formakultúrájú mestere, a Magyarországon sok családi képet készítő Johann Ender festett. Az ifjú gróf a család piktorát, Endert, magával vitte délvidéki utazására is. Görögországban festette róla kis akvarelljét, melyen a kor romantikus utasa cilinderben, hanyagul vállravetett köpenyben, puskával a vállán jelenik meg. Az első Ender-kép családi derűje után itt a göndör hajtól és bodros nyakravalótól keretezett fínom keskeny arcból a *mal du siècle* szokásos szomorúságán túl csaknem tragikusan komoly szemek néznek szembe. A kis képre maga írta rá a nevét és a «*Tachez d'être heureux*» világfájdalmas szavakat. Problémáiba mind mélyebbre merülő, gondolkodó ifjú közvetlen képmása.

A gondolkodó csakhamar a cselekvés terére lép és a magyar élet nagy és kis kérdéseibe egyenlő lelkesedéssel, a reformok könyörtelen követelésével hatol bele. Jóbarátja és keleti útitársa, Waldstein János gróf megértő szeretettel és fínom humorral illusztrálja «Stefferl» fáradhatatlan közéleti tevékenységét. Egyik vízfestményén mint a pesti por és piszok ellen küzdő utcaseprőt, másikon mint a Vaskapu szabályozására kiküldött királyi biztost, tetőtől talpig felszerelve, a Dunában lábolva, karikirozza.

Egy másik főúri műkedvelő, Andrássy Manó gróf, az ősi magyar lótenyésztés felvirágoztatóját, a *Lovakrul* íróját ünnepli kis képén, mely Sterio Károly színes litográfiájában került kiadásra, a magyar mágnások vadászatról és sportról írott díszművében. Széchenyi angolos viseletben, lóháton, a Lánchíd pesti hídfője előtti téren jelenik meg. A görögországi utas felett elmúlt már egy-két évtized és az ifjú fínom arcából határozott férfiarc lett. A szemek azonban ugyanazzal az aggódó gonddal tekintenek ki a közvetlen képből, mely messze visz a pestbudai városi élet körülötte zajló forgatagából és szimbolummá emeli a háttérben a két várost összekötő hidat és a folyón úszó gőzhajót. Sterio egy másik színes kőrajzán Széchenyi hasonló viseletben fiával a Dunán csónakban kel át és érzelmességgel teli áldó mozdulattal terjeszti jobbját a folyó fölé, melyhez oly sok nagy terve és műve fűződik.

A nagy politikában egyre többször szereplő grófot a bécsi bidermeier nagy miniatürfestője, Daffinger, sietett bájos remekei egyikén megörökíteni. A komoly fej semmiképpen sem volt alkalmas modell a biedermeier báj festőjének és a kis kép kifejezése a fínom formák mellett eléggé ingadozó. Széchenyi Istvánné Seilern Crescencia ifjúkori arcképében azonban stílusához méltó kedves képmást alkotott a mester.

A bécsi reprezentációs arckép nagymestere, Amerling, Széchenyi két fivérének megrendelésére festette meg az Akadémia alapítóját. A nagy olajképen, melyet a Széchenyi grófok az Akadémiának ajándékoztak, a magyar díszben ábrázolt alak a szokásos nagyszerű környezetben áll. A háttérben lépcsős előcsarnok és a

klasszicizmus stílusában emelkedő épület mögött regényes táj teszi teljessé a hangulatot. A mester egyik legmonumentálisabb hatású műve. Az előkelő felfogású fej nem ment a bécsi báj emlékétől, azonban az egész alakon komoly méltóság ömlik el és a mű méltó tárgyához.

Daffingernél és Amerlingnél közelebb került a legnagyobb magyar sohasem nyugvó és mindig önmagát emésztő egyéniségének helyes felfogásához Eybl, a bécsi grafikának párisi mintáihoz méltó mestere. Pozsonyban sorra megfestette a diéta kiváló követeit és így került szembe Széchenyi István képmásának művészi megoldásával. A mesteri munkával készült litográfián Széchenyi bő kabátban karosszékében pihen, vázlatszerűen odavetett kezei finoman egészítik ki a kép közvetlen hatását. Feje az a Széchenyi-fej, mely a művészi felismerés élményének eleven erejével érezteti a legnagyobb magyar arcának minden magyar gondot magára vállaló kifejezését. E kép láttán Kemény Zsigmond mesteri soraira emlékezünk. «Széchenyi erős, de nem athletai, magas, de nem túlemelt alakú férfiú volt, a legarányosabb növéssel, hajlékony tagokkal, jól formált mellel, izmos, edzett karral és középnagyságú napsütött kezekkel. Orcája miatt, mely széles és eléggé telt vala, inkább látszék testesnek, mint szikárnak; bár valósággal, ha nem is sovány, de kövérségre legkevésbbé sem volt hajló. Arcbőre sötétsárga, rézvörös színezettel. Homloka széles, magas, gondolkodó és redőkbe vont; felső része, a nagyszerűbb intellectuális erők helye, oly domború, oly teljes és széles átmérőjű, minő igen ritkán található. E göndör fekete hajjal körözött méltóságos, de sötét homloknak jellemét kiegészítette a sűrű, nagyszálú, szögletes ívű és egymásba folyó két szemöld, mely annyira komor és annyira kivételes vala, hogy maga a gróf is élceket csinált reá, s népszerűsége egyik akadályának mondá... Sötétszürke szemei nem voltak lelket áthasító, megkövesztő, leigéző élűek,... de tekintete majd fürkésző, a kebel titkait átkutató, majd andalgó, borult, a szellemélet és eszmevilág tévetegeibe merülő. Orra vastagtövű, merész hajlású és tág nyilatú volt. Sűrű nyírott fekete bajusz takarta a középszerűnél nagyobb száját. Álla rendkívüli erélyt tanusító, erős, csontos, széles és tömör... az ajkszögleteken a gunyor és fásultság kinyomatával. Egyenesen tartott derék, elegáns, de kiválólag kényelmes öltözék, melynek divatszerű-

Széchenyi, a férfi. (Friedrich Amerling, 1836. Olajfestmény)

ségéhez többnyire valami bizarr és felötlő vegyül; ezek együtt teszik a jellemzőt Széchenyiben azon gyéren előforduló percek alatt, mikor sem elméje, sem érzése nincs felhangolva...»

Eybl képmása sokféle változatban terjedt el, azonban az eredeti erényei minden másolaton elvesztek.

Természetesen nemcsak a bécsi biedermeier Magyarországra látogató mesterei, hanem a magyar reformkor művészetének élén álló magyar festők is versengtek a Kossuth Lajos szavával legnagyobb magyarnak tisztelt Széchenyi István képmásának megfestésében. A mult század nagy magyarjait százszámra megörökítő Barabás Miklósnak többször adatott rá alkalom. Maga Széchenyi kívánta, mikor a biharmegyei rendek képmását bírni akarták, hogy ha már őt «kiben csak az a kis lélek ér tán valamit, mellyet festeni nem lehet, de kinek sárgás ránczteli képe és sovánka törödött teste képnek sehogyse való» lefestetni szándékoznak, tegyék azt Barabás Miklóssal, az «igen becses 's ritka ügyességgel biró festő»-vel, kinek műve, «ha nem is egy különös és szép arczu s szép testű embernek» mása, de «okvetlen talpra esett munka leend». Barabás magyar díszű képe csakugyan becsületes teljesítmény és a szabadságharc előestéjén festett másik képmása is hasonlóan sikerült. Mégis mind a kettő, mint a mester minden arcképe, nagyon *Barabás* ahhoz, hogy eléggé *Széchenyi* lehessen. Barabásnak ült modellt Széchenyi, mikor az emlékezetes szavakat mondotta magáról: «Ha nemzetiségünk erősebb alapon fog nyugodni, mint a bajusz és sarkantyú, akkor levágatom a bajuszomat». A negyvennyolcas minisztérium sok változatban elterjedt csoportképére, helyesebben a miniszterek képeinek csoportjára is Barabás litografálta Széchenyinek a testi hasonlóságot hűen másoló, de a lelket fel nem érő képmását, melyet külön kőrajzban is kiadott. A nagy építőmunka fontos momentumát, a Lánchíd alapkövének letételét, egykorú vázlatai és kőre rajzolt arcképei nyomán ugyancsak Barabás örökítette meg. A negyvenes évek emlékezetes társadalmi eseményét a sok képmás ügyes felvonultatásával bemutató hatalmas vásznon Széchenyi alakja, Amerling képéhez hasonló beállításban, a kép központjában álló csoportban foglal helyet.

Borsos József tervezte a negyvennyolcas országgyűlés ünnepélyes megnyitását megörökítő nagyszabású, sokalakos kompozíciót, melyet Pettenkoffen Károly rajzolt kőre. A minisztérium emelvénye szélén az elnöklő nádor közelében ott áll Széchenyi István is, azonban az alak kis méretei miatt a hűnek tűnő arc különösebb kifejezése nem vehető ki.

Barabás és Borsos, a magyar biedermeier két legnagyobb egyénisége mellett sok más magyar művész is vállalkozott Széchenyi képmásának elkészítésére. Kevesen tehették természet után. Kovács Mihály, Amerling, Marastoni József és Györgyi Lajos Eybl nyomán festették képmásaikat. A magyar művészet társa-

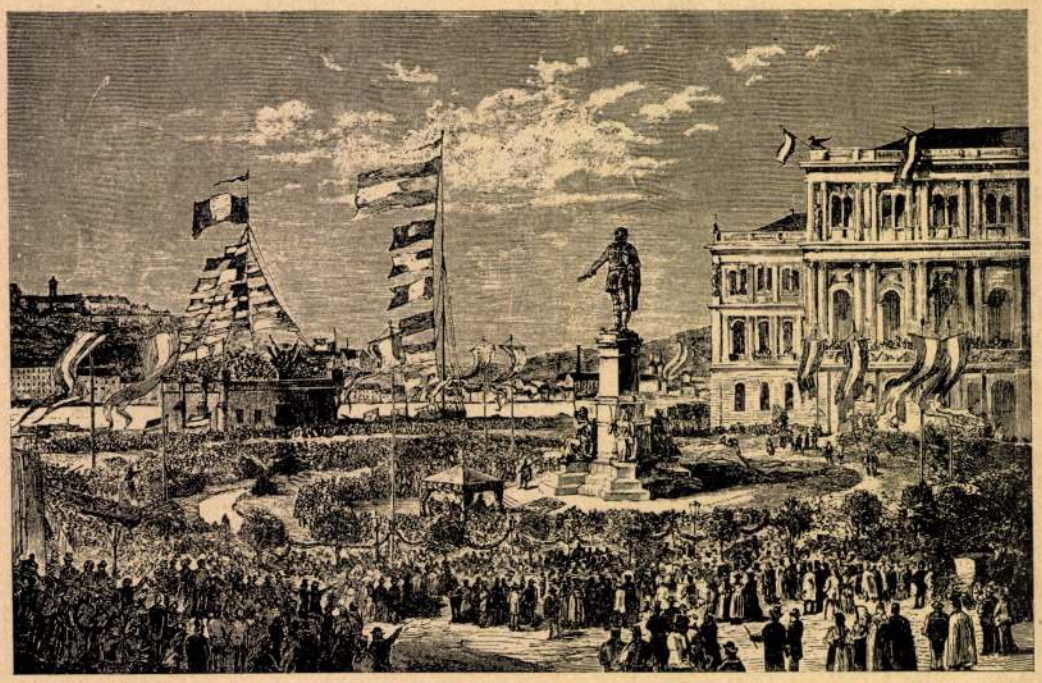

A budapesti Széchenyi-szobor leleplezése. (A Vasárnapi Ujság rajza, 1880)

dalmi elismerésének kezdeti állapotában semmi különös sincs benne, hogy magyar festők bécsi piktorok természet után készült képeit követve kénytelenek megörökíteni a legnagyobb magyart.

48—49 nagy cezurája két részre osztotta Széchenyi életét. Ikonográfiájának alakulása kifejezően tükrözi tragédiáját. A nemes fő, melyet Kemény mesteri leírása és oly sok nagy művész képmása örökített meg, a nemzetre és nagy fiára egyszerre rászakadt katasztrófa után sokáig nem mutatkozott. Mire felmerült a döblingi magányból, megdöbbentően megváltozott. Gasser Hansnak, a lelkiismeretes bécsi szobrásznak jutott osztályrészül, hogy élet után megmintázhassa a felépült Széchenyi mellszobrát. A lelki és testi szenvedés nagy nyomokat hagyott a döblingi remete arcán. Híres homloka még határozottabban kiemelkedett, ősz szemöldöke, szakálla és bajusza hosszú hullámokban keretezte éles vonásait.

Gasser művét Izsó Miklós másolta le az Akadémia számára és a litográfusok, a fáradhatatlan Barabás, a bécsi Kriehuber és Hoffmann is Gasser szobrának vonásait rajzolták át kőre kisebb-nagyobb változtatásokkal. Többen a döblingi ablakban fuvolával kezében, galambjainak etetése közben rajzolták meg, mélabús hangulatú és az elnyomatás éveiben erősen elterjedt litográfiáikon. Halála után műveinek szimbolikus képei között tűnik fel a legnagyobb magyar, a rajzolók a többé-kevésbbé hiteles egykorú képeket követték népszerű kompozíciókban.

A kiegyezéstől a millennium felé haladó korban Széchenyi ikonográfiája a városok, vármegyék és más intézmények számára rendelt reprezentatív képmásokkal csak mennyiségben, nem minőségben gazdagodott. A közepes festők egymást másolták és nem akadt köztük, aki a halhatatlan témához méltót alkotott volna. Az emlékszobrok kultusza sem billenti helyre a mérleg nyelvét, a nagyigényű szobrokban a méretek a színvonal fölé emelkedtek. Budapesti szobrát Engel József, a sopronit Mátrai Lajos készítette. Marschalkó János és Kugler Ferenc sem hiányoznak a sorból. Ma már nem könnyű követni a klasszicizmus epigonjainak képzeletét. Műveiknek csak a kortársak kegyelete ad rangot.

A századforduló historizmusának művészete Széchenyi életét még nem tartotta történelemnek. Életének eseményei nem adtak alkalmat történeti kosztümök pompájára és arra sem, hogy a történeti témák

Széchenyi a karosszékben (Franz Eybl)

művésze színpadi jelenetek patétikus pózában fejtse ki kifejezőképességét. Than Mór freskóján a magyar történelem korszakait összevont képekben szemléltető frízen (Magyar Nemzeti Múzeum) még ott ül tépelődő alakja a néphez szónokló Kossuth és a magabízó Deák között. A Magyar Tudományos Akadémia is kötelességének tartotta, hogy alapításának emlékezetes pillanatát, az ifjú huszárkapitány lelkes fellépését a pozsonyi országgyűlésen, falát díszítő domborműben, Holló Barnabással megörökíttesse. A Múzeum és az Akadémia a kor művészetének szellemében és stílusában méltó emléket állított Széchenyi Istvánnak. Hiába kutatunk azonban a festészet vagy a szobrászat egész területén más mű után, mely bizonysága volna annak, hogy Széchenyi egyénisége elevenen élt volna a magyar művészek és a magyar közönség képzeletében. A kor művészetének közömbössége Széchenyi alakja iránt a katasztrófa felé haladó magyar társadalom szimboluma. Széchenyi István örök magyar arca nem kelt életre a kor művészetében, hogy az «olcsó időnek hasztalan soká»-ból magára ébressze a magyart. Ma ikonográfiájának megújhodását mint szelleme és tanítása helyes értékelésének dokumentumát várjuk a jubileum emlékező és termékeny napjaitól.

SZÉCHENYI, MINT KATONA

Irta vitéz AGGHÁZY KAMIL

A legnagyobb magyar életének legritkábban emlegetett és így legkevésbbé ismert időszaka az, melyet a hadseregnél töltött. Életrajzírói erről írnak legrövidebben. Egyetlen, kitűnő, de vázlatos ismertetését Bártfai Szabó László dr. írta meg a Hadtörténelmi Közlemények 1928-i évfolyamában, sokat emlegetett szereplését az 1813-i lipcsei csatában pedig néhai nosziczi Thurzó Kálmán, az 1914-ben hősi halált halt százados. (Dolgozatom az ő nyomukat követi.) Rajtuk kívül inkább csak az osztrák írók foglalkoztak vele, de ezek is jobbára a lipcsei szereplésére szorítkoztak. Így tehát nem csodálható, ha a magyar közönség alig tud róla többet, mint hogy Széchenyi huszárkapitány is volt. Úgy tudják, hogy abban az időben ehhez egy magyar főnemesnek nem kellett sokat szolgálnia. Mindenesetre olyan rövid ideig volt katona, hogy ez a felületes élmény alig volt nagyobb alakító hatással egyéniségére, még kevésbbé későbbi korszakalkotó tevékenységére, mint a mi korunk egyévi önkéntesi és tartalékos huszárhadnagyi szolgálatának egy későbbi miniszterére. Nem a katonai volt az igazi hivatása, ha szolgált is, csak az akkori szokásos nagyúri passzióból, s amikor megunta, otthagyta, hogy soha többé ne is gondoljon rá. A szorgalmas lélekelemző is csak annyit hajlandó megengedni, hogy Széchenyit a napoleoni háborúk nyujtotta alkalom sodorta a hadsereghez, melyben a lelke mélyén forrongó nagy indulatok és kicsírázó akaraterejének legalkalmasabb érvényesülési területét sejtette. Amikor pedig ebben csalódott, letette a kardot és felvette a tollat. Igaz, hogy végeredményben ez történt. De amíg idejutott Széchenyi, addig a hadsereg és a katonai szolgálat lelki ügye volt, addig az itt szerzett összes ismeretek, megismert viszonyok és átélt alkalmak mélyen hatottak testi és lelki szervezetére, jellemére és fejlődési irányára. Szép feladat volna legkiválóbb katonai íróink számára ennek kielemzése és összegezése, katonanemzetünk fiai számára pedig nagy tanulság, mind irányító, mind óvó értelemben. Ezt igazolja talán ez a rövid vázlat is, mely inkább az életrajzi adatok felsorakoztatására szorítkozik, míg a következtetéseket az olvasóra bízza.

Széchenyi az utcaseprő. (Gr. Waldstein J., 1839, vízfestmény)

Gróf Széchenyi István 17½ éves volt, amikor Napoleon hadai 1809-ben magát Magyarországot közvetlenül veszélyeztették s a magyar nemesség «felkelése» is szükségessé vált. Széchenyi, mint a sopronmegyei lovas nemzetőrök rövid oktatásban részesült és jól felszerelt főhadnagya a cenki kastélyból bevonult a győri táborba. Áprilistól június elejéig a Győr körül sáncoló 8000 munkás felügyeletével volt megbízva, június 13-án részt vett a ménfői ütközetben, mint futár csónakon vitt parancsot Komáromba s a visszavonuláskor tanusított hősi magatartásával Ferenc király dícséretét vívta ki. Tehát jól indult. Ősszel már a rendes hadsereg tagja, a 7. (Liechtenstein) huszárezred főhadnagya, Pápán és Székesfehérvárott állomásozik. Legénységét oktatja, térképez, távlovaglásokat tesz, ugrat. Aztán Biharban, rossz szállásokon él. Részt vesz a világosi (!) őszi gyakorlaton, a híres Mecséry Dániel báró altábornagy alatt, aki 1794-ben a Mária Terézia-Rend lovagkeresztjét, 1805-ben pedig középkeresztjét szerzi meg, pár nap mulva pedig úgy összevagdalják a francia lovasok, hogy felépülése csodaszámba ment, de azért 1809-ben a nemesi felkelés vezérkari főnöke volt. (Meglékelt koponyája viaszmásolatát a Hadimúzeumban ma is elszörnyedve szemlélhetjük.) Széchenyi nem jól érzi magát a tiszántúli környezetben, áthelyezik a Pardubitzban állomásozó 1. (Merveldt) ulánusezredhez, de nemsokára, 1811 őszén egyévi illetménynélküli szabadságot vesz. Ennek le-

telte után ismét bevonul ezredéhez, ahol 1813 nyarán, 22 éves korában alszázados lesz. Mint ilyen vonul a szászországi hadszintérre, de atyja utánjárására rövidesen a fővezérlethez osztják be 8. parancsőrtisztül. Az augusztus 26/27-i drezdai csatában agyonlövik egyik lovát, négy lova pedig kidől a nyargalásban. Schwarzenberg fővezér megdicséri, de lázas állapota miatt a prágai kórházba küldi. Csak egy hetet tölt itt, de ez eldönti katonai sorsát. Tiszttársai és porosz bajtársai előtt eljár a szája. Nézete szerint Ausztriát győzelmei sem mentik meg a széthullástól, ami egy évszázad letelte előtt megtörténik. (1813—1913? Csak öt évet tévedett: 1918!) mert részei egyenlőtlenek és közeledés helyett távolodnak egymástól. Egy köztük levő kém ezt meghallja, amiből egy év mulva baj lesz. Ő pedig ismét bevonul a főhadiszállásra. Lipcse körül októberben 200,000 francia néz farkasszemet 350,000 szövetségessel. 16-án zajlik le a gossai lovasharc, Széchenyi alól kilövik a lovát, hátára erős laposvágást kap. Schwarzenberg másnap megdícséri, főszázadossá lépteti elő. 17-én önként vállalkozik arra, hogy Blücher porosz tábornagyot és Bernadotte svéd trónörököst a másnapi csatába «meghívja». 17-ről 18-ra hajló éjjelen, ismeretlen és nehéz terepen, az ellenség előőrsei és táborai között, esőtől ázott talajon, mocsaras partokon és cserjésben lovagol több mint 25 kilométert. Blüchernek és Bernadottenek átadja a meghívást, rábeszéli őket, hogy avatkozzanak be, reggel pedig sértetlenül jelentkezik a főhadiszálláson. A meghivottak valóban beavatkoztak, 2000 ágyú dörgése közben megszületett a nagy győzelem, melynek emlékét 1913 óta égigérő hatalmas emlékmű hirdeti a lipcsei csatatéren. Széchenyi szerepe oly fontos volt, hogy ezért a Mária Terézia-Rend lovagkeresztje lett volna talán illő jutalom. A poroszoktól meg is kapta a Pour le mérite-et, az oroszoktól már csak a Szent Wladimir-rend 4. osztályú keresztjét, saját hadseregétől azonban csak Schwarzenberg szóbeli dícséretét és a Károly Csapatkereszt egyenes őst, a Kanonenkreuzet. (Mai Mária Terézia-rendi lovagjainak közül sédeni Ambrózy György huszárfőhadnagy 1914-ben a keletgaliciai hadszíntéren azzal érdemelte ki a Mária Terézia rendet, hogy hadosztályának a visszavonulási parancsot 100 kilométeres távlovaglás árán átadta.) Bár nem írja, bizonyosra vehető, hogy Széchenyit ekkor érte az a nagy csalódás, mely, ha nem is emlegette, örökké égette. Ezután már csak az őrnagyi címre vágyik és Cenken szeretne gazdálkodni. Decemberben a Drezdába szorult és innen megugrott francia tábornokokat nyomozza és üldözi Svájcon át. 1813 karácsonyán Bázelben úgy érzi, hogy nagy lelki átalakuláson esett át és

Széchenyi, a Vaskapu miniszteri biztosa. (Gróf Waldstein János, 1839. vízfestmény)

honvágya van. 1814 elején az éjjeli kiküldetések fárasztják, izgatják, nyugállományra gondol, de becsülettel végzi dolgát, éjjel, ködben, mocsarak közül magyar huszárok mentik ki. Március végén ő is részt vesz a Párisba történt bevonuláson. 1814/5-ben a bécsi kongresszus alatt a bajor király díszkíséretébe van beosztva. A király előtt hasonlóan nyilatkozik, mint a prágai kórházban. A prágai kém ekkor teszi meg Széchenyire végzetes jelentését s ezzel megpecsételi sorsát. Széchenyi erről mit sem sejt. Decemberben Észak-Olaszországban szórakozik. Itt 800 kitüntetésekkel díszített, de éhes és rongyos katonánkkal találkozik, akik koldulni kényszerülnek. Széchenyi felháborodik ezen és 200 forintot ad nekik kenyérre.

1815 áprilisában bevonul ezredéhez, májusban San Giustónál századával megfutamítja az ellenséges túlerőt, két helyen megsebesül, de még két ízben vitézkedik s megkapja a nápolyi érdemkeresztet. 1816-ban Holicsban szolgál. 1817-ben a bécsi Práterben lova leveti s ő kisebb agyrázkódással néhány hétig nyomja az ágyat. 1817 nyarán Bécsből Cenkre gyalogol, Bécsben többször átússza a Dunát. 1815—1819 közt majdnem feleidejét szabadságon tölti, Francia-, Angol-, Olasz-, Török-, Görögországban és Kis-Ázsiában jár, sokat olvas, tanul és figyel. Lótenyésztési és közlekedési, társadalmi és történeti problémák foglalkoztatják. Közben királyokkal, diplomatákkal, hadvezérekkel, társadalmi előkelőségekkel ismerkedik, barátkozik, mindent megfigyel és folyton élesebben lát

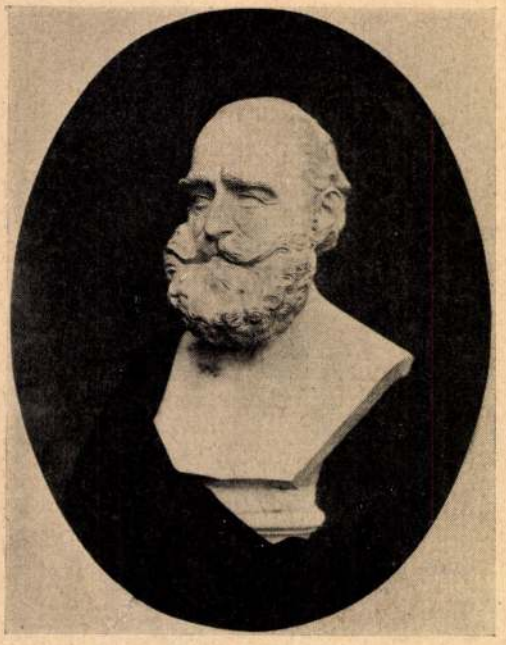

Széchenyi mellszobra. (Hans Gasser, 1858, márvány)

és bírálgat. Nyelvismereteit fejleszti, gépeket tanulmányoz. Katonai ambíciói sorvadnak, már az egyenruhát is nyűgnek érzi. Hosszabb szabadsága után 1820-ban bevonultatják új ezredéhez, a 4. (Hessen—Homburg) huszár ezredhez, melynek Simonyi óbester a parancsnoka. Huszárai között ébred fel fajszeretete. Irodalmi témái is gyűlnek, köztük több katonai, mint pl. a portyázó hadjárat és az előörsszolgálat korszerűbbé tétele. Sokat foglalkozik a katonai neveléssel, kiképzéssel, a hadsereg jóléti kérdéseivel. Azonban Simonyi óbester magatartása, fennhéjázása, anyagi ügyei ismét kiábrándítják. Őt viszont sokan különcnek tartják. 1821-ben megtekinti az ország magánméneseit és katonai lótenyésztő intézeteit. Előléptetése ügyében is próbálkozik. Bécsben kihallgatásra jelentkezik Lajos főherceg táborszernagynál, de mert ez félóráig várakoztatja, elmegy, amivel a főherceget maga ellen ingerli. Károly főherceg ebédjén nyiltan kijelenti, hogy ő, mint örökös főrend, a radikális politikusok közé törekszik. Bírálja a kormányt, Metternichet hiú bolondnak mondja, ami a kiterjedt kémhálózat útján csakhamar az érdekeltek tudomására jut. 1821 márciusában sem történik meg őrnagyi kinevezése; feljegyzi naplójában, hogy mi szeretne lenni. Leginkább híres katona, sok kitüntetéssel és ismert névvel. Hetedik helyre kerül az a vágya, hogy egy politikai párt élén az igazságért és jogért küzdjön. Végül szépíró lenne, verseket és színdarabokat írna. Ekkor már több rangifjabb társa megelőzte az előlépésben. De még mindig megvenné valamelyiknek elsőbbségét, az alku azonban felborul. Simonyi óbester is közbenjár érdekében, de Széchenyi sok szabadságát tárják eléje. A királyhoz is elmegy kihallgatásra, de bizonytalan választ kap. Nyugdíjba akar menni, de figyelmeztetik, hogy akkor még az őrnagyi címet sem kapja meg. Ekkor döntő fordulat áll be: 1824 elején meghal már régebben elözvegyült édesanyja, kinek kedvéért még szolgálatban maradt. Erre bevonul ezredéhez és májusban nyugdíjaztatását kéri. Kérelmét nem teljesítik. 1825-ben ismét mellőzik. A király főhadsegédét megkérdezik, hogy miért mellőzték Széchenyit, hiszen így minden hasonló helyzetbe került vagyonos magyar tiszt elmegy a hadseregtől. A főhadsegéd Kutschera tábornok azzal válaszol: «Menjenek!» 1826-ban mint főrend, még egyenruhában vesz részt az országgyűlésen s a magyar nyelv és a Magyar Tudós Társaság ügyében ismételten felszólal. Ugyanakkor pedig beadja tiszti rendfokozatáról való lemondását. Ezzel véget ért katonai szolgálata és megkezdődött közéleti pályafutása a halhatatlanság felé. Katonai multját azonban továbbra is nagy becsben tartotta, erről ismételten és hálásan emlékezett meg. Elismerte, hogy rendkívül sok tapasztalatát köszönheti katonai szolgálatának, katonás modorát, egyenességét, a nehézségektől való meg nem rettenését, hazaszeretetének és fajféltésének kifejlődését, de egyúttal az elnyomottság érzését is, melyből fokozott tettvágya fakadt. Tapasztalatait az országgyűlésen és irodalmi műveiben ismételten értékesítette, a hadsereg magyar irányú reformjait, az újoncfogdosás eltörlését, a magyar ezredekhez magyar tisztek beosztását és a magyar vezényleti nyelvet követelte. Másokkal szemben védelembe vette a hadsereg fegyelmét. Képzelhető, hogy milyen jól eshetett neki, amikor 1836-ban 5. huszárezredbeli bajtársai a Nemzeti Színház (akkor még Pesti Magyar Színház) építésére küldött adományuk kísérő levelében azt írták neki, hogy: «alulirott tisztikar becsületének és dicsőségének tartván, hogy Méltóságodat hajdan mint egyik vitéz és érdemes bajtársát s kapitányát keblében tisztelhette, ezen viszonyt fenntartani kívánja.» Ezt kívánja ma is minden magyar katona, büszkén arra, hogy a legnagyobb magyar pályatársa volt!

Széchenyi alkotásairól, főként közgazdasági és műszaki alkotásairól méltó módon emlékezett meg a Soproni Nyári Egyetem ezévi tanfolyama. Augusztus 6-án délelőtt ugyanis Rohringer Sándor külön előadás keretében egyenkint ismertette és méltatta a halhatatlan nagy magyar, Széchenyi István gróf közgazdasági és műszaki alkotásait. Az érdekes előadáson a Soproni Nyári Egyetem hallgatósága teljes számban részt vett.

MAGYAR KÉZIRÁSOK

BÁRÓ WESSELÉNYI MIKLÓS FÖLDVÁRY GÁBORHOZ

Közli KOZOCSA SÁNDOR

Azon a történelmi nevezetességű napon, amelyen Széchenyi István gróf a pozsonyi országgyűlésnek az alapítandó Magyar Tudós és Nyelvmívelő Társaság részére egyévi jövedelmét felajánlotta, az országgyűlésen jelenvolt Wesselényi Miklós báró levelet írt barátjának, Földváry Gábor pestmegyei alispánnak, a Nemzeti Színház későbbi intendánsának. A nagyfontosságú művelődéstörténeti dokumentumot jelenleg a Magyar Tudományos Akadémia kézirattárában őrzik, ereklyéket megillető gondossággal. Bemutatjuk e levélnek néhány sorát.

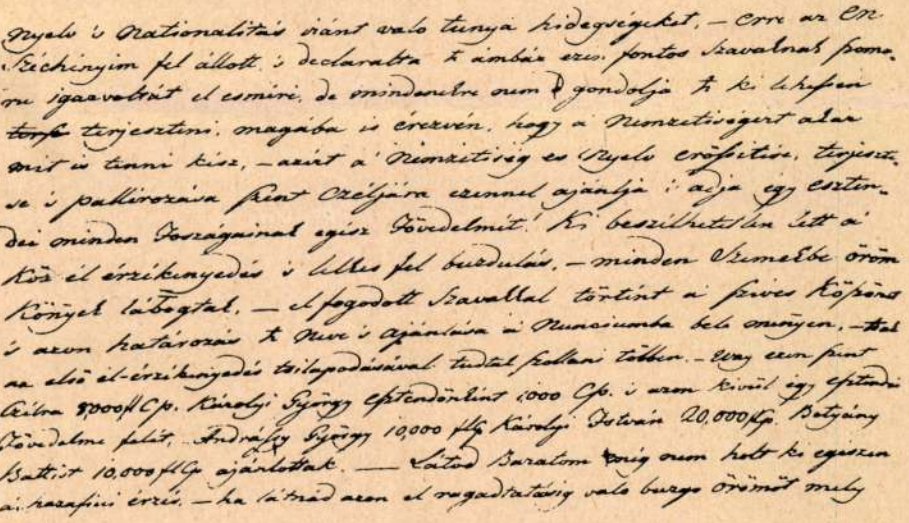

Olvasása:

...Nyelv 's Nationalitás iránt való tunya hidegségeket, — erre az *én* Széchényim fel állott 's declaralta, hogy ámbár ezen fontos szavaknak szomoru igazvoltát el esméri, de mindenekre nem gondolja hogy ki lehessen terjeszteni, magába is érezvén, hogy a Nemzetiségért akar mit is tenni kész, — azért a' Nemzetiség és Nyelv erőssitése, terjesztése 's pallérozása szent czéljára ezennel ajánlja: adja egy esztendei minden Jószágainak egész jövedelmét! Ki beszélhetetlen lett a' köz el érzékenyedés 's lelkes fel buzdulás, — minden Szemekbe öröm könnyek lábbogtak, — el fogodott Szavakkal történt a szives köszönet 's azon határozás hogy neve 's ajánlása a' Nunciumba bele mennyen, tsak az első el-érzékenyedés tsillapodásával tudtak szollani többen. — Way ezen szent czélra 8000 ft. Károlyi György esztendőnkint 1000 's azon kivül egy esztendei Jövedelme felét, Andrássy György 10.000 ft., Károlyi István 20.000 ft., Batyány Battist 10.000 ft. ajánlottak. — Látod Barátom még nem holt ki egészen a' hazafiui érzés, — ha látnád azon el ragadtatásig valo buzgo örömöt mely...

Katona M. Eszter rajzaival

Írta BARÓTI DEZSŐ

Langyos, koranyári alkonyat volt. A Boulevard Saint Michel kávéházaiból olcsó tánczenét szórtak szét a ventillátorok, táncolni azonban korán lett volna még, nem is figyelt senki az érzelmes argentinai zenére s az így észrevétlenül hullt a járdára, akár a színes reklámcédulák, amelyeket egy álmos néger fiú osztogatott az egyik dancing előtt.

Jacqueline-t a Rue Soufflot sarkán vártam. Már jött is. Egyszerű vászonruhájának hófehérségében úgy jött át a Quartier Latin zsivajgó szivárvány-színei között mintha csak egy kis fehér galamb repült volna felém. A néger fiú is megérezte, hogy tündéri jelenség megy el mellette, nem merte reklámcédulával kínálni, hanem énekelni kezdett.

Jacqueline ezt már nem hallotta meg, már hozzám beszélt s a fiatal lánytest meleg közelsége engem is elvitt a körútról, már nem a Quartier Latin-ben, hanem Jacqueline mellett voltam. A Quartier azonban védekezett a megszökés kísérlete ellen s a négert küldte ellenünk, aki, hogy jobban észrevétesse magát, most már táncolni kezdett, fel-alá ugrált mellettünk, ritmikusan csapdosta a fenekét kezével és így el is érte, hogy hiába mosolygott Jacqueline rám, hiába karoltam én őbelé, nem lehetett még mienk ez a találkozás. Jacqueline, ez a törékeny versaillesi vicomtesse a régi francia világ báját jelentette nekem és most itt az egész tablóban volt valami nyugtalanító, az egész így együtt, a táncoló néger, háttérben a Boul'Mich' érzéki színorgiájával, (amelyen égi kontrasztnak Jacqueline az imént mintha fehér galambként repült volna át,) egy különös sose-látott tárlatra emlékeztetett, ahol a szürrealista képek közepére apró Louis XVI. stílusú metszeteket ragasztottak.

Óh, hogy szerettem volna, ha Jacqueline most valójában is fehér galambbá változik és messzire repül innen. A Quartier Latin nem neki való, minden varázsa elveszne ebben a vad charivari-ban, ami a diáknegyed így estefele. Ha itt hódítom meg, mindig úgy érzem majd, hogy árleszállításon vettem meg szerelmét. A Quartier a könnyű szerelmek hazája, én nehéz szerelmet akarok.

Szerencsére egy amerikai lány segített nehéz bajomban. Meglátta Jacqueline-t és a nyakába ugrott. Fortuna, így hívták a lányt, Jacqueline gyermekkori barátnője volt, valaha együtt labdáztak egy belgiumi intézetben. Azóta Fortuna is felnőtt, nagy vagyont örökölt és kitépte a szemöldökét. Most régi francia tapétákat, ahogy az amerikaiak mondják scenic papers-okat keres egy chicagói műgyüjtő számára. Ezért van Párisban.

— Menjünk el, nézzük meg a gyüjteményét, invitált.

Fortunának valóban nagyon szép anyaga volt. Madère klasszicizáló Télémaque sorozata, ami a mult század elejének ebédlői számára népszerűsítette a regény főbb jeleneteit vagy az érzelmesebb, lányszobába való Brock *Paul et Virginie*jének a levonatai Jacqueline-t is elérzékenyítették, gyermekkori emlékeit, a vidéki nagynéniknél töltött vakációkat idézvén.

Sokáig maradtunk Fortunánál. A színes papírok elszórakoztattak.

Hazafelé ismét a Boulevard Saint Michel-en mentünk át. Közben beesteledett. A mellékutcákban már mind nyitva voltak a szórakoztató üzemek. Fényreklámjaik vibrálása kivilágított a körútra is. Olcsó, prix-fixes helyek voltak ezek, nagy betűkkel hirdették, hogy kényelmes termeikben egy doboz cigaretta vagy egy rúd ajakpirosító áráért szívek dobbanhatnak össze.

Jacqueline nem ruzsozta magát és nem cigarettázott. Ezt a lányt otthon, Versailles-ben kell meghódítanom. Jacqueline szívesen beleegyezett a versaillesi találkozásba.

Búcsúzáskor meg akartam csókolni. — Holnap Versailles-ben megcsókolhatja a kezemet, mondta nevetve és becsapta az orrom előtt az ajtót. A nyitott ablakon még hallottam, hogy dúdolva lépett be szobájába :

O guè lan la lanlère,
O guè lan la.

Így énekelt másnap délután is, amint a parkban felém jött. A klasszikus kerethez illő, nyugodt, méltóságteljes lépésekkel jött, szabályos arca s a könnyű ruha alatt feszülő kerek kis keble a park fehér istennőinek rokonává tették. Nem is volt más a környéken, csak az istennők,

Jacqueline meg én. Jacqueline kalap, keztyű és táska nélkül jött, mint aki otthon van és egy pillanatra leszaladt sétálni a kertbe. A kert csendes volt. A fák mozdulatlanul őrizték a szobrokat és a szökőkutak medencéjében álmosan terjedt szét a poshadt víz.

Egy pillanatra mintha elvesztettem volna magamat, eddigi életemet, a teret és az időt magam mögül. Nem tudtam, hogy kerülök ide és miért vagyok itt. Az, hogy franciául beszéltem, csak fokozta ezt az érzést. Az idegen nyelv mindig irreális világba sodor; ahogy elhagyom az anyanyelvet és *étoile*-t mondok *csillag*, vagy *vos yeux*-t *szemed* helyett, már nincs egészen közvetlen kapcsolatom a szemekkel és a csillagokkal. Francia mondataimat úgy teremtem, mint a versailles-i parkot teremtették valaha, adott szabályokat alkalmazok, megtagadva anyanyelvemet, a nyers természetet: a nyelvtant, a nyelv ars poëtica-ját mondom fel s szavaimat a józan okosság diktálja, nem a szív. Így amit mondok, nem is kanyaroghat patakként ide-oda, nem nőhet szabadon, rendszertelenül, mint az erdők bokrai, mondataim zárt keretben partok közé szorítva vagy négyszögletűre, gömbalakúra nyírva születnek s a klasszikus park komoly csatornáihoz és a geometriai idomok formájára nyesett fákhoz hasonlítanak. Más szóval, ha franciául beszélek, szigorú, kimért etikettnek hódolok.

Kissé feszélyezve is éreztem magamat Jacqueline mellett. Olyan volt, mintha színpadon lennék.

Jacqueline a Mansart-féle Collonade-ot akarta megnézni. Valaha rég ősei az akkori De La Lande kisasszonyok is hallgattak zenét az oszlop-körrel bezárt kis térben. A tér közepén lévő szobor mellett álltunk meg. Kedvem jött, hogy úgy tartsam a kezét, ahogy a *fêtes galantes* lovagjai tartották hölgyeikét. Már-már szinte egy régi randevút ábrázoló képpé változtunk, amikor Jacqueline énekelni kezdett. A dallamot már tegnap este hallottam, most a szöveget is megtanultam hozzá :

«Les nymphes dans Cythère
Faisaient un jour
Un éloge sincère
De mon amour.

Les trio des Grâces sourit,
L'amour applaudit
Et Venus bouda.
O gué lan la lanlère
O gué lan la la.»

Amikor befejezte, kicsit hozzám símult. Forró lehellete az ajkam súrolta.

— Most megcsókolhatja a kezemet, — mondta. Kézcsókom kimért volt és ünnepélyes. Még sütött a nap. — Alkonyatkor megcsókolom, — mondtam csöndesen.

— Játsszunk régi Franciaországot, — indítványozta Jacqueline, aki maga is észrevette, hogy a környezet uralkodik felettünk és a halott királyok épp úgy ránk kényszerítik akaratukat, mint valaha saját udvartartásaikra.

— Bókoljon nekem a Grand Cyrus stílusában.

Milyen szívesen megtettem volna. De éreztem, hogy az első mondat után úgyis belesülnék a szerepbe, ez a játék franciául túlnehéz lenne nekem. Szomorúan néztem Jacqueline-ra, aki hirtelen megértette, hogy mégis csak idegen vagyok itt és uszonnázni hívott. Az uszonnázóasztalnál aligha kaphatok olyan szerepet, amit nem tudok eljátszani. A környéken egyébként valóban a vajaskenyér volt a legközelebbi internacionális fogalom.

Csendesen indultunk el az egyik ven-

déglő felé. Én már nem tudtam tizennegyedik Lajosra gondolni, vidéki magyar kastélyok fasorai voltak a szemem előtt, egyszerű, szegényes kertek, amiket egy darabig franciásan nyestek, azután megunták a bajlódást és zöldséget ültettek a virágok közé. A Grand Cyrus magyar fordítása pedig sose készült el.

— A hugom már két hónapja nem írt, mi lehet vele? — szólalt meg Jacqueline. Már ő is családi ügyeivel foglalkozott.

— Jacqueline drága, ne menjünk uzsonnázni, — kérleltem.

— Miért? — kérdezte idegesen.

— Csak, — feleltem és hirtelen elkaptam a derekát. Jacqueline ijedten lökött el magától. — Úgy látszik, mégis csak barbár minden magyar — mondta szomorúan.

— Jacqueline, szeretlek, érts meg... Addig nem mehetsz ki a parkból, amíg meg nem csókollak.

Beszéltem még többet is, de Jacqueline remegve futott előlem s magamra hagyott félig mondott szavaimmal. Gyönyörű volt, amint szaladt, könnyű ruhája lebegett utána s a haja kibomolva omlott vállaira.

Üldözni kezdtem, mint Phoibos Peneios leányát s már-már utól is értem, amikor Jacqueline Desjardins Artemis szobra felé fordult.

— Segíts Artemis, óvj meg a barbár csóktól, nyilazd le őt vagy változtasd el vesztemet okozó lányságomat. — Nem volt ideje szavát bevégezni. Lábai hirtelen gyökeret vertek, karjai hintázó ágakká változtak, haja dús lombbá, orcájából piros bogyók lettek és kebleit gyenge fahánccs fogta körül.

Dermedten álltam én is, majd lassan megértettem, hogy az istenek ezzel a csodával akarnak figyelmeztetni arra: Jacqueline más világból való mint én. De én nem akartam lemondani róla, átöleltem az ágakat s megcsókoltam a fát, Phoibos csókolta így Daphnét. A fa megremegett, de látszott, hogy meghatja hűségem és nem húzódott vissza csókjaim elől. Jacqueline-t Desjardins Artemise változtatta fává, a francia földön született antik istennő többet engedett meg védenceinek, mint görög ősanyja.

Nem tudom, hogy jutottam haza. Fortuna, akinek azonnal elmeséltem szomorú kalandomat, azzal vígasztalt, hogy még nem veszett el minden. A park éjszaka nagyon hideg és ha szépen kérlelem Jacqueline-t, meggondolja magát s visszaváltozik. Addig is látogassam meg mindennap, mert a francia lányok nem szeretnek egyedül lenni.

Fortunának igaza volt, Jacqueline még aznap éjjel felhívott telefonon, hogy menjek el Versailles-ba érte és vigyek egy kabátot, mert nagyon fázik.

A különös versailles-i délutánról többé nem beszéltünk. Néhány hét mulva egy londoni kiránduló vonaton már újra jól értettüke gymást, talán azért, mert angol földön mind a ketten idegenek voltunk. De londoni kalandjainkat majd csak legközelebb mesélem el.

WEÖRES SÁNDOR VERSEI

LASSÚ FELHŐ-ÁRNYÉK . . .

Lassu felhő-árnyék
száll a jég fölött,
nagy foltban terülve
a két part között,

majd odébb huzódik
a Lánchídon át
és keres magának
egy zöld kupolát —

ott se vár sokáig,
tovább szálldogál
és mögötte lassan
jön az esthomály.

Ó NE VIDD EL . . .

Ó ne vidd el
két szemeddel
a napsugarat!
Ne menj, várj még,
mert e tájék
sötétben marad.

Ág nem himbál,
fecske nem száll,
béres nem arat.
Ó ne vidd el
két szemeddel
a napsugarat!

VÁRLAK A DÉLI SUGÁRBAN . . .

Várlak a déli sugárban,
várlak az éji sötétben,
várlak a télben, a nyárban,
várlak a földön, az égen.

Szél remeg át a határon,
fényei fogynak a nyárnak.
Ó te örömteli álom,
holtomig én idevárlak.

A magyar birodalom térképe 1528-ban

Szolimán szultán

BUDAVÁR 1541

Írta JOÓ TIBOR

Mindnyájan ismerjük az eseményeket, melyek a négyszáz év előtti nyáron a magyar birodalom fővárosának falai alatt lejátszódtak. A történelem íróin kívül költők és regényírók egyaránt újra és újra felidézték a drámai napokat, a két ellenséget a Duna két partján, az özvegy királyné remegő alakját csecsemő fiával, a Barát tragikus alakját, a végzetes ebédet a szultán sátorában és a fényes Buda, Mátyás király ragyogó székvárosa elbukását, török kézre jutását.

Az események önmagukban is sötétek és tragikusak. De egész katasztrófális jelentőségük akkor nyílik meg az évfordulón visszatekintő utódok elborzadó szeme elé, ha nem önmagukban tekintik őket, hanem az egész magyar történelem hátterében.

A folyamat, melynek Buda eleste természetes következménye volt, igaz, megindult már Mátyás király halálával. Ekkor kezdődött meg az a bomlás a magyar nemzeti társadalomban, a felelőtlenségnek, egyéni kapzsiságnak, politikai rövidlátásnak, általános romlottságnak és gyűlölködésnek az a folyamata, amely rövid évtizedek alatt Mohácshoz vezetett. De ezt a folyamatot meg lehetett volna állítani, — nemcsak Mohács előtt, de még Mohács után is, — ha a nemzet észretér, magábaszáll, összeszedi magát s egységesen és kemény akarattal szembeszáll a fenyegető vésszel. Mohács után a török visszavonult, az országnak lett volna ideje rendbeszedni magát és megerősíteni a határokat. Ám a nemzet vezetői folytatták régi egyéni játékaikat, mígnem a végzet betelt, a helyrehozhatatlan bekövetkezett. Az ország három részre osztatott. Ezek közül kettőn a szultán, egyen pedig Bécs uralkodott. A középkori hatalmas magyar birodalom megsemmisült, földje majd kétszáz évre Európa egyik csataterévé vált, nemzete pedig vagy kiirtatott, vagy halálra váltan hevert a végén a pusztává tarolt hazában.

1541 két élesen elváló félre hasítja a magyar történelmet. Eddig a nemzet egy hatalmas birodalom dicsőségének büszke hordozója. Most önálló államiságának puszta formái is alig maradnak s halálraítélt megalázottja hódítóinak. És soha többet régi erejét és méltóságát visszaszerezni nem tudta. E tragikus esztendő előtt Európa történelmének egyik fontos intézője, ettől kezdve külső hatalmak kezében van az ő sorsa is. Mindazt, amit hosszú évszázadok alatt a magyar felépített, egy nemzedék gonoszul eljátszotta s az újabb évszázadok nemzedékeire az élethalál kérdésének állandó szorongását,

kétségbeesését hagyta. Ettől kezdve tragikus sors magyarnak lenni.

Mindenesetre Európa is vétkes abban, hogy hagyta a magyar birodalmat elbukni. Mert ennek a birodalomnak a megmaradása általános európai érdek is volt. Eddigi szerepe és teljesítményei bőven

I. Ferdinánd

János Zsigmond

bizonyították. Nemcsak azzal a közismert és sokat emlegetett ténnyel, hogy valóban ő volt a kereszténység és Európa keleti védőbástyája. Ennek megmaradt az ország ezentúl is. Ezt a hivatást nem adta fel a nemzet és fiai sűrűn temetkeztek tovább is a bástya egyre omladozóbb kövei alá. De míg állott, ennek a birodalomnak a politikai és szellemi befolyása kiterjedt majd az egész Balkánra s északon és keleten is messze ért. S ameddig ért, Európát sugározta. A magyar birodalom erejéből tágabb volt Európa határa, mint az ő bukása után. Ezek a Magyarország határain függő tartományok érezték is ennek a jelentőségét. A magyar Szent Korona tagjainak tudták magukat és ezzel Európához tartozóknak. Ez a korona volt számukra a kapocs köztük és Európa között. Ebből merítették hivatástudatukat is és erre voltak büszkék. Magyarországot oltalmazójuknak tartották és hirdették, és ő valóban gondozta és óvta is őket. Felelősnek érezte magát érettük. Ez a birodalom és befolyása oly természetes, életrevaló és áldásos egységbe foglalta egész Kelet-Európát, amely hatalmának elhanyatlása óta soha többé nem állhatott helyre. E táj sokféle népe békésen és biztonságban élhetett e nagyszerűen szervezett politikai és stratégiai egységben, s jótékony és termékeny kulturális egységbe is összefoglalta a Budáról kisugárzó európai szellem. Kiszámíthatatlan, mire lett volna még hivatott ez a nagyszerű szervezet, hogyan alakíthatta volna Európának ezt a részét, s ezzel egész háborgó kontinensünk sorsát.

Ám a nemzet mégsem nyugat felé fordult szemrehányásaival, nem az elmaradt segítséget okolta, midőn a keleti áradat elborította. Ez a végzetes esztendő lelki fejlődésében is korszakalkotó. A megalázott maga is megalázkodik. Nem keres bűnbakot, sem bent, sem kint, hanem magába száll és önmaga bűneiben, romlottságában ismeri fel bukásának forrását. A kor irodalma a magyar bűnbánat irodalma. És most, amikor a birodalom, a hatalom és a dicsőség meg nem menthető és helyre nem állítható többé, a nemzet ismét a régi áldozatkész hősiességgel száll a bástyákra. Országa elveszett és maga is majd utolsó szálig e kétségbeesett küzdelmekben. De az elbukó nemzet lelkében felemelkedett és mégis megtartotta önmagát. Mert megmentette becsületét és megmentette lellkiismeretének tisztaságát, nemzeti öntudatának csorbítatlanságát : teljesítette hivatását : európai és keresztény maradt tovább is és védőbástyája ennek a kereszténységnek és Európának. Magyar maradt. Amikor lefosztottak róla minden külső erőt, hatalmat, díszt, akkor vált igazán erőssé, hatalmassá, magasztossá lelkének legbelsejében. Az 1541

utáni magyar történelem magának a hősiességnek a történelme. Annak a hősiességnek, mely eszményekért és a szellem örök szabadságáért küzd.

Oly könnyű lett volna az 1541 utáni nemzedékek férfiainak megmenteni veszendő életüket és maguknak biztonságot, díszt, vagyont biztosítani! Csak a nemzet szabadságáról, létéről és eszményeiről kellett volna lemondaniok, megalázkodva a külső hatalmak előtt. Ám ők küzdöttek, amint tudtak, s csak Isten előtt alázkodtak meg. Azért emelkedhettek is fel az Ő színe előtt.

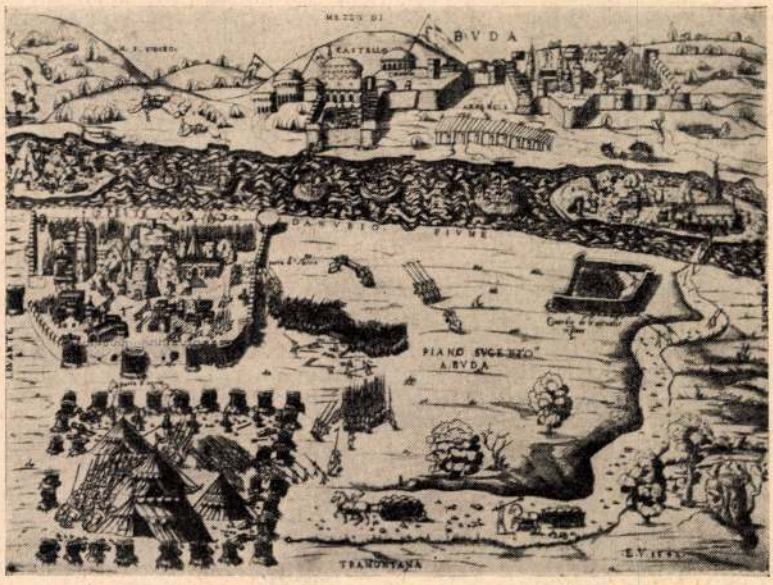

Buda a török megszállás első esztendejében

Mi ismerjük legjobban tulajdon fogyatkozásainkat, hibáinkat, bűneinket ; senkit sem okolunk sorsunk miatt, vállaltuk mindig és vállaljuk ezt a sorsot, szemrehányás és átok csak tulajdon fejünkre szállt mindig a magyar ajkakról és soha idegen olyan kemény ítéletet nem mondott rólunk, mint amilyet mi tartunk magunk felett legjobbjaink szózataiban : jogunk van hát elmondani azt is, hogy ez a sorsában oly bűnös nemzet a lélek legméltóságosabb erejét is megmutatta, amikor megújította magát a legmélyebbre sujtottság állapotában és birodalmától, államától, országától megfosztottan is vállalta és teljesítette azt a hivatást, melyet a gondviselés kirótt rá akkor, amikor még hatalmának teljességében állott.

Széchenyi kétféle magyarja. Széchenyi István meglátásai mindig időszerűek. Nemcsak alkotásai, de gondolatainak időszerű volta is hozzájárul, hogy örök időre halhatatlan a legnagyobb magyar. Ha a mult tévedéseit vizsgáljuk, Széchenyit kell idéznünk, ha a jövő Európa terveit latolgatjuk, Széchenyihez kell fordulnunk. Ezt teszi a ma külpolitikusa is, mikor Magyarország jövőbeli helyzetét mérlegeli. Széchenyi ugyanis biztos szemmel meglátta a magyarság széthúzásának okát. Meglátta a kétféle magyart : a *«de facto»* és az *«ex principio»* magyart. Az elsőt így jellemzi : «hűbb honához, mintsem annak elérhető szerencséjét lábbal tapodná, természetes, hogy legalább honának másodlagos szerencséjét iparkodik biztosítani»; az «ex principio» magyar pedig mindenkit «ki nem tapos daccal mindent... egyenesen gyáva vénasszonynak vagy egyedül önelőmenetelét szomjazó önösnek, sőt a hazát mindenáron eladni kész szégyenfinek hirdet». És ez az ellentétes felfogás okozza egtöbbször «elágazásink... okát». Mi lehet az orvosság erre? — kérdi Széchenyi, és meg is felel rá : az egymás megismerése és megbecsülése, röviden az egység és a béke. Ezt hirdeti a mai magyar külpolitika is Széchenyi István maradandó igéi nyomán.

Százéves a Kelet népe. Széchenyi első nagy vitázó műve Kossuth Lajos ellen ezelőtt száz évvel, 1841-ben jelent meg. Széchenyi István, akit Kossuth 1840 november 19-én Pest vármegye közgyűlésén a *«legnagyobb magyar»*-nak nevezett, hűvösen nézte Kossuth munkásságát. Széchenyi ugyanis újításait a kormánnyal együtt akarta végrehajtani, Kossuth azonban kezdettől fogva kormányellenes volt és élesen kikelt annak intézkedései miatt. Széchenyi hűvös tartózkodása — 1841-ben, mikor Kossuth Lajos megindította a Pesti Hirlapot és hevesen támadta a kormányt — ellenérzéssé vált. A Pesti Hírlap támadó vezércikkeinek hatására ragadott tollat Széchenyi s mivel úgy érezte, hogy Kossuth a nemzet bukását készíti elő, megírta első nagy vitázó irását, a Kelet Népét.

Együnk Dreher kekszet!

A TÜKÖR naplója

BABITS MIHÁLY HALÁLÁRA

Babitsról bajosan fognak valaha regényes életrajzot írni. Nem abból a típusból való ember volt, akinek élete — ahogy mondani szokták — kész regény, mint Byroné, Shelleyé, Balassa Bálinté vagy Petőfié. Az ő élettörténete a lehető legegyszerűbb külsőségek között folyt le, nem voltak benne izgalmas kalandok, szertelen szenvedélyek, nagy válságok. Mindvégig olyan keretek között élt, mint bármelyik intelligens középosztálybeli ember. Úri családból született, nem kellett küzködnie, hogy iskoláit elvégezze, gyermek- és serdülő kora egészen normálisan folyt le. Még csak az iskolával sem volt komolyabb baja, a rendes időben, rendes módon elvégezte a gimnáziumot, aztán megszerezte a tanári oklevelet. Előbb helyettes tanár volt Baján, Szegeden, aztán rendes tanár Fogarason, onnan előbb Újpestre, majd Budapestre került. Volt tanítványai azt mondják, jó tanár volt. Mikor annyira vitte, hogy pusztán az irodalomból is meg tudott élni, nyugdíjaztatta magát s mint független, a maga kenyerén élő író élt haláláig. Volt egy-két szerelme, de nem voltak nyilvánosan lezajló romantikus szerelmei. Harmincnyolc éves korában megházasodott és azóta nem volt számára más nő. Személyével nem sokat foglalkoztatta az embereket, magánügyeit nem vitte piacra, semmi sem volt benne a költők gyakori maga-mutogatásából. Úgynevezett társadalmi életet alig élt, házassága előtt majd mindennap megfordult az egyik belvárosi kávéházban, de azután csak nagy ritkán ment el hazulról, benső barátai, hívei körébe. Nem volt barátkozó természetű ember, csak keveseket, válogatott embereket bocsátott közel magához. Magányos lélek volt.

Aki meglátogatta, a dolgozószobájában találta. E szoba bútorzata szinte aszketikusan egyszerű volt. Apjától örökölt, régi íróasztal, öblös, nagy bőrkarosszék, néhány régi, kortól megviselt családi kép volt benne és a falhoz támasztott polcokon könyvek, könyvek tömege. Nem is fért el a sok könyv a polcokon, jutott belőlük a székekre, a kis asztalkára, de még a lakás többi szobáiba is. Inkább egy tudós dolgozószobája volt ez, mint költőé s Babits Mihály, mikor udvariasan felállt, hogy látogatóját fogadja, szikár testalkatával, sovány sápadt barna arcával, felcsillanó szemüvege alatt sötét, fényes szemével, nagyon egyszerű ruhájával, kissé félszeg mozdulataival inkább egy tudós benyomását tette, mint költőét. Excentricitásnak, romantikus rendetlenségnek nyoma sem volt sem személyében, sem környezetében. Igaz, tudós is volt, a világirodalom történetének mesteri ismerője, aki mellesleg eredményes kirándulásokat tett a történelem, filozófia, matematika, klasszika-filológia térségeire is. Csillapíthatatlan kíváncsiság élt benne az emberi géniusz eredményeire. A legteljesebb mértékben a szellem embere volt. Utolsó éveiben, mikor kínos betegségek apasztották, már alig volt rajta valami testi, de a szelleme teljes erejű maradt, érdeklődése friss és eleven.

Valójában ez a sok könyv, sokfelé forduló tudományos érdeklődés csak keret volt. A középen a költő állt, akinek a sok és mély tudás csak szellemi színvonalat adott. Olyan színvonalat, mely magasan felette állott olvasói színvonalának. Az igazán művelteket ez izgatta és vonzotta hozzá, a tömegek értetlenül állottak előtte. Ő nem akart s ha akart volna is, nem tudott volna leszállani a tömegekhez, engedményeket tenni ízlésüknek vagy megszokásaiknak. Független szellem volt, váltig hű önmagához és a Múzsához, magasan fölötte az emberi zajongásoknak, társadalmi és közéleti ellentéteknek, apró-cseprő aktualitásoknak. A világnak egy saját maga alkotta képe élt elméjében s ezt fejezte ki költészetével. Rendkívül érzékeny lélekkel élt a világ érzéketlenségeinek közepette, idegrendszere azonnal reagált minden érintésre, minden idegszála kifeszített húr volt, amely rögtön hangot adott, ha valami megpendítette. Költészetében, mint minden lírai költőében, benne van az életrajza, de nem úgy, mint Petőfiében, hogy megtudjuk belőle, hol lakott, kivel barátkozott, kire haragudott meg, kit szeretett és a többi. Lelki életrajz ez, egy nagy és érzékeny lélek története, a világ behatásaira való reagálásnak története. Ha a világ érinti a költőt, rendszerint fájdalmas hangot ad a megpendített húr. Babits Mihály költészetében benne van fájdalmainak, elégedetlenségeinek, sóvárgásainak története is. A világ tökéletlenségei bántották tökéletességre vágyó szellemét, szenvedett miattuk, de nem lázadt fel, szemlélődő lélek volt, nem cselekvő. Aeolhárfa, melyet künn tomboló viharok szólaltatnak meg. Élete külső körülményeiről keveset árulnak el versei, ahhoz túlsá-

D.SZABÓ
Üditő kellemes illat
OLD SANDAL WATER
Old Sandal Water
KÉSZITI: MAGYARORSZÁGI ODOLMÜVEK R.T. BUDAPEST. X.

gosan szemérmes, zárkózott lélek volt, hogy magánélete titkait a nyilvánosság elé tárja, de annál többet árulnak el lelke belső titkairól. Őszinték és közvetlenek ezek a versek, de ez az őszinteség és közvetlenség a tartózkodás fedőrétegén tör át, hogy annál nagyobb feszültséggel fejezze ki magát. Amit ki akar fejezni, az sokszor sokkal bonyolultabb, nagyobb mélységekből felbukkanó, semhogy egyszerű szavakkal legyen kifejezhető. A szavakat a ritmusnak, rímnek, nyelvi díszeknek, néha merészségeknek kell támogatni, hogy ki tudják fejezni a mondanivalót a hangulataival, hangsúlyaival, színeivel együtt. Senkisem fogja igazán élvezni tudni Babits Mihály költészetét, ha csak a szavakat olvassa és nem érzi ki a szavak mögül az embert, akiből a versek kifakadtak.

Mélyen katolikus lélek volt, nem a külsőségekben, nem is annyira a jámborkodásban, hanem mondjuk így—szelleme halmazállapotában. A magyar katolikusság örök köszönettel tartozik neki azért a fejedelmi ajándékért, amit tőle kapott : a katolikus szellem legnagyobb költőjének, Danténak s a legszebb katolikus egyházi énekeknek fordításáért az Amor Sanctus könyvben. Élete utolsó éveiben, nagy betegségében állandóan kérte az egyház segítségét szenvedései elviselésére. Dunántúli gyökereit büszkén ápolta. Költészete olyan értelemben dunántúli, mint Vörösmartyé, nemcsak a dunántúli táj képei teszik azzá, hanem még inkább a dunántúli magyar nyelv nemes ízei. Ez a hangszer Vörösmarty óta néma volt irodalmunkban, ő szólaltatta meg újra méltó művészettel.

Babits Mihály. (Máté Olga fényképe)]

Élete csak a vége felé fordult viszontagságosra : testét gyötrő betegségek támadták meg. Szó ki nem mondhatja, mit szenvedett. Hősiesen tűrte a szörnyű fájdalmakat, bizalmas embereinek sem panaszkodott, dolgozott tovább minden maradék erejével úgyszólván utolsó napjáig. Utolsó írásaiban sem érezni elernyedést. A halálra vált testben mindhalálig erős maradt a lélek. Élete-halála a szellem dicsőséges győzelme az anyag felett.

Schöpflin Aladár.

SZÉCHENYI ISTVÁN GRÓF születésének százötvenedik évfordulóján országos ünnepségeket rendez a miniszterelnökség nemzetpolitikai szolgálatának Széchenyi-emlékbizottsága. Az ünnepségek előkészületei már régóta folynak s az előre kidolgozott terv már csaknem minden téren a megvalósulás felé halad. A Széchenyi emlékév ünnepségei szeptember 21-én, Széchenyi István gróf születésnapján kezdődnek. Az egy hétig tartó ünnepség-sorozat idején a MÁV külön zarándokvonatokat indít Budapestre az ország minden nagyobb városából. Az ünnepi hét gazdag és változatos tervlapján érdekes újítást nyujt az előkészítő bizottság. Az eddigiekkel ellentétben nemcsak ünnepélyek és előadások útján kívánja az emlékbizottság megismertetni Széchenyit, de szakszerű vezetők útmutatásával végigvezeti a résztvevőket a Széchenyi nevéhez fűződő intézmények és Széchenyi-emlékeket őrző múzeumok során. Külön érdekessége a bizottság tervének, hogy nem csupán Budapesten szándékozik ünnepélyeket rendezni, hanem az ország 28 vidéki városában is. Az ünnepségeken kívül legjelentősebb terv kétségtelenül a Széchenyi Népfőiskola és később a Széchenyi Tájfőiskolák megalapításának gondolata. A népfőiskola és a tájfőiskolák tananyagának előadásai máris elkészültek. Mindezekből tehát látható, hogy a Széchenyi-ünnepségek sora méltó keretek között kívánja ápolni Széchenyi István gróf emlékét.

*

SZÉCHENYI ÉS A LÁNCHID. Ma már mindenki előtt közismert, hogy a magyar országgyűlés 1836-ban Széchenyi István gróf buzdítására elhatározta «Buda és Pest városok között építendő állandó híd» terveinek megvalósítását. A híd építéséhez szükséges összeget részvénytársaság útján hozták össze. A pénz megszerzésére Széchenyi István Sina György bárót találta a legalkalmasabbnak, aki pénzműveletek terén elismert szaktekintély és korának legkiválóbb bankára volt. Sina György apja görög származású, Boszniából került Bécsbe, ahol bankházat nyitott. Kereskedelmi érdemeiért előbb magyar nemességre emelte a király, majd halála évében bárói rangot kapott. Fia a magyar kereskedelmi élet fellendítésére szentelte életét. Az országgyűlés határozata után hét évvel, 1838 szeptember 27-én kötötte meg Sina György a szerződést a hídépítő bizottság elnökével, József nádorral. A huszonhárom pontba fog-

lalt szerződést az 1840. évi XXXIX. törvénycikk is teljes erejűnek nyilvánította s egyben biztosította a részvényeseknek azt a jogát, hogy *1946-ig a hídtól egy-egy mérföld távolságra* (egy mérföld = 8 kilométer) *új hidat építeni nem szabad.* A szerződés e pontja később természetesen érvényét vesztette. A Lánchíd építésének előmunkálatai 1840 július 28-án kezdődtek meg, a cölöpök leverésével. Az új hidat 1849-ben adták át a forgalomnak.

SZÉP MAGYARSÁG

SZÉCHENYI ÉS A MAGYAR NYELV

Gyulai Pál írja «Gróf Széchenyi István mint író» c. akadémiai előadásában (1892): Az írói pályára sem készületlenül lépett, amint sokan hiszik. Aki megtekinti 1814-től kezdve rendszeresen vezetett naplóinak számos vastag kötetét, meggyőződhetik, hogy mily sokat írt írói föllépte előtt. E naplók nemcsak élményeket és eseményeket foglalnak magukban, hanem terjedelmes elmélkedéseket és értekezéseket is s egészen kidolgozott utirajzokat. Amint a nyilvánosság terére lép, kevesebb elmélkedést, értekezést ír naplóiba, leginkább csak élményeire szorítkozik és sokkal rövidebben. Amit azelőtt magának mondott el, most a közönségnek hirdeti s inkább csak titkait rejti naplóiba. E naplók hol franciául, hol angolul, de leginkább németül vannak írva s magyarul akkor kezd írni, amikor már résztvesz a közdolgokban. Mily fáradságába került egy pár év alatt úgy megtanulni az eddig elhanyagolt magyar nyelvet, hogy rajta biztosan kifejezhesse gondolatait! De buzgósága és erélye győzedelmeskedett az akadályokon. Iróbarátai csak némely szókötési hibákat javíthattak iratain, s némely fínomságokra figyelmeztethették, stílje oly sajátságos és eredeti volt, hogy e tekintetben nem igen használhatta a mások tanácsát. A Dunántúli tájszólás nem egy nyomára találhatni irataiban. Itt-ott sikerrel alkalmaz egy-egy népies szólamot, melyet gyermekkorában vagy a huszároktól hallott. Legkedvesebb magyar költői Berzsenyi és Vörösmarty, akiket többször idéz, s kiktől kölcsönöz is egy pár kifejezést. Bizonyos küzdelmet a nyelvvel mindvégig észrevehetni prózáján, de ha a szenvedély heve, vagy a gúny keserűsége elragadja, nyelve merevségének bilincsei széttörnek. Éppen akkor vált magyar íróvá, amidőn a nyelvújítás győzött, s mintegy előkészíté a társadalmi és politikai reformot. A vénülő Kazinczy ösztönszerűleg érzi, hogy pályája a Széchenyiével szoros kapcsolatban van és sírja szélén egy köteménnyel üdvözli őt. Azonban Széchenyi nem úszott az árral. Gondolkozott e jelenségen, nem mint nyelvész, hanem mint író. A *Világ*ban egy egész szakaszt szentel a magyar nyelvnek. «Ha van saját szavunk — úgymond — ne tűrjük az idegent, ha pedig nincs s nyelvünk bányáiból nem teremthető, vagy pedig honi szavunk, csak egy irányzattal (nuance) is, mást jelent, mutassunk az idegen, minket gazdagító s az anyanyelvvel majdnem összeforrandó szó iránt éppen annyi hospitálitást, mint amennyivel régi magyar szokás szerint fogadjuk a jövevényt.» Gúnyolja az orthologusok álláspontját, a neologusok túlságait, s azt hiszi, hogy egyik fél sem lehet bíró e nagy kérdésben, maga az akadémia sem, hanem csak a nagyközönség, úgy tudniillik, hogy mindaz, mit idő, szokás által sajátjává teend, magyar lesz, az ellenben idegen marad, amit nem fogad el. Ő sem fogadott el minden új szót, válogatott köztök; amellett maga is alkotott néhányat, nem mindig szerencsésen. Legtöbbször az akadémia nyelvész tagjait kérte föl egy-egy idegen szó jó magyar kifejezésére. Bosszankodva tapasztalta, hogy a német *Klugheit*-ot nem lehet kifejezni jól magyarul, talán azért, mert nemzetünkben nincs meg e tulajdonság. Fogarasi a régi nyelvből az *ildom* szót ajánlotta e fogalomra, Szemere Pál új szót alkotott, az *eszély*-t. Széchenyi az elsőt fogadta el s mindvégig egyik legkedvesebb szava maradt. Már a *Világ*-ban panaszkodott, hogy a magyar társalgási nyelv nincs eléggé kifejlődve. Élénken érezte, hogy nincs szavunk, melyet a megszólításban cím helyett használhatnánk, minő az angol *You*, a francia *Vous*, a német *Sie*. A *Nagyságod, Kegyelmed, Kegyed* inkább címek, a *Kend* és *Maga* már lenéző értelműekké süllyedtek. Igy alkotta e célra az *önnön* és *önmagából* az *Önt*, amely aztán közkeletűvé vált.

— — — — — — — — — —

1842-ben az akadémiában elmondott elnöki beszéde vihart idézett elő. E beszéd, mely Széchenyi beszédei közül talán az egyetlen kidolgozott és nem rögtönzött, a nyelv

és irodalom művelésének a nemzeti életre való hatását tárgyazza ugyan, de leginkább a magyar nyelv terjesztésére nézve kifejlett túlbuzgalmat és eszélytelen eljárást veszi bírálat alá. Fél a veszélyes visszahatástól. Szellemi és anyagi felsőbbségünkben, szeretetreméltóságunkban van az olvasztó erő. Nem kevés számunk a baj, hanem az, hogy nincs elég súlyunk. Ennek növelésére kell törekednünk, a többi magától jő. Nincs drágább kincsünk, mint nyelvünk, nemzetiségünk, éppen ez volt neki pályája kezdetén kiinduló pontja, midőn az akadémiát alapította s ezt sohasem bánta meg, mert művelt nemzetiségben, nemzeti műveltségben rejlik életerőnk. De a fejlődést veszély fenyegeti, végveszély egész nemzetünket. «Ki tudja, óh nagy Isten, — kiált fel balsejtelmei fájdalmában — távol van-e még tőlünk a gyászidő s a nemzeti életek mértéke szerint nem borúl-e szaporábban reánk, mint gondolnók, mikor csak az akadémia fogja ereklye gyanánt vagy inkább bágyadtan pislogó lámpaként őrizni azt a nyelvet, melyet legdrágább kincsének, nemzeti és függetlenségi alapjának elismert ugyan a magyar, de forró vérétől hajtva, bálványaitól elszédítve, nemcsak őrizni nem bírt, hanem saját lábaival tiport el.» Széchenyi jóslata teljesült. Emlékszünk mindnyájan, midőn a nemzeti romok között egyedül az akadémia állott még, bágyadtan pislogó lámpaként őrizve nyelvünket, de Széchenyi abban sem csalódott, hogy nem bánta meg az akadémia alapítását, mert e szomorú korszakban innen áradt ki az a hév, mely oly lelkesedve karolta fel a nyelv, irodalom és nemzetiség érdekeit és ékesszóló ajkak innen hirdették a vigaszt s egy jobb jövő reményét.

IRODALOM

SZÉCHENYI, AZ ÍRÓ

Széchenyit a költők vezették a műveltség útján az elmélyülés felé. Tasso nemcsak egy költői lovagvilág szépségeit mutatta meg neki, hanem lehetővé tette számára, hogy itáliai útjain ne csak a Habsburgok helytartóit ismerje meg, hanem olasz hazafiakkal beszélve, beleláthasson az osztrák uralkodóház politikájának rejtett akcióiba is. Nagy közgazdasági műveltségét viszont Shakespearenek köszönhette, mert ennek a szellemóriásnak varázsa tanultatta meg vele az angol nyelvet, csakúgy mint Tasso az olaszt. Szellemi fejlődésében a világirodalom nagy szellemei voltak őrangyalai. Ez nem jut mindenkinek osztályrészül, ilyen döntő jelentőségű szerepet csak azoknak életében játszik az irodalom, akiknek bensőbb közük van hozzá. Széchenyi gazdag lelki világában igazi írói képességek rejteztek. Irodalmi hajlamai könnyen felismerhetők lelkivilágának felépítésében.

«Én csak a legszebbet, a legtökéletesebbet szeretem — a középszerű nekem ellenszenves» — jegyzi naplójába. A tökéletesség keresése s a középszerűségtől való iszony a művészi alkotás mozgatója. Ehhez járult még a kifejezési formák iránti szeretete. 1819 novemberében ezt olvashatjuk naplójegyzeteiben: «Magam is sok évet éltem úgy, hogy egyetlen törekvésem az volt, hogy ne legyek unalmas és élénken emlékszem arra az időre, amikor mindent — még a legszentebb érzelmet is — egy mulatságos elbeszélés kedvéért feláldoztam volna.» E sorokat mély bűntudattal írta le, de lehetetlen fel nem ismerni bennük az író örök vallomását, mely abból a lelkiösmeretfurdalásból táplálkozik, hogy kecses formák, költői fordulatok kedvéért feláldozza énje legtitkosabb érzéseit, leleplezi környezetét s egy elbeszélésért elárulja mindazt, amit meghitt órákban bízott rá egy szerető asszony suttogó hangja. Az irodalom bizonyos fokig indiszkréció, az író nem titokőrző, hanem hangszóró. Mindent kimond, mert számára csak a kimondott szó, a megformált valóság létezik.

Formaszeretete nem merült ki a szép gesztusok, a színes előadásmód kedvelésében. Legmélyebb gyökerét a nyelvi kérdésekbe való elmélyülésében lelhetjük meg. Az arisztokrácia mindig nemzetközi egy kicsit, s a Habsburg-uralom nálunk tervszerűen törekedett arra, hogy a magyar főurakban elaltassa a nemzeti érzést s ezt elsősorban azzal igyekezett elérni, hogy a bécsi udvar vonzó fényével elvonta őket nyelvi közösségüktől. Széchenyi egy bécsi palotában született, ifjúsága nagy részét külföldön töltötte, első barátai s tiszttársai osztrák arisztokraták voltak: szinte teljesen elfeledett magyarul beszélni. Még 1826-ban azt írta barátjának, Wesselényi Miklós bárónak: «tudod, hogy milyen megerőltetéssel írok az anyám nyelvén» — és hamarosan ő lett e nyelv felvirágzásának egyik legtevékenyebb intézője és a magyar próza egyik mestere.

A magyar nyelv a XVIII. és XIX. század fordulóján megújhodási folyamaton ment keresztül. A közigazgatás nyelve évszázadokig a latin volt, a felső osztályok pedig a Habsburg udvar nyelvét beszélték. A tömör, képekben, hangutánzó és hangfestő szavakban gazdag magyar nyelv csak a parasztság s a középnemesség körében élt, kincseit a népköltészet őrizte és a szépírók művelték. Erejében, költői szépségében nem is fogyatkozott meg, de politikai, technikai, gazdaságtudományi és kulturális kifejezésekben bizonyos szegénységét észlelhették azok, kiknek gondjuk volt a nyelvre: ezeket a szavakat latin és német jövevényszavak helyettesítették. De íróink is hiányérzettel küzdöttek néha, irodalmi nyelvünk vadon nőtt kerthez volt hasonló, ha egybevetették a nagy nyugati nemzetek irodalmának nyelvével. Az úgynevezett «nyelvújítás», mely ezen hivatva volt segíteni, a munka dandárját már elvégezte, mikor Széchenyi fellépett, de még mindig volt tennivaló e téren. Széchenyi, aki nyelvérzékéről a nyelvtanulás terén is bizony-

ságot tett, mint a magyar nyelv reformátora is jelentős munkát végzett. «Ha van a nemzeteknél egy bizonyos aggság vagy halál jele, az semmi egyéb, mint ha nyelvök holt, vagy többé nem haladhat» — vallotta. Nem volt doktrinér nyelvújító, nem képzelte, hogy a műszavak megmagyarosítását akár politikai parancs, akár az általa alapított Akadémia tekintélye megvalósíthatja. Tudta, hogy új szavak alkotására a nyelvtudós és az író csak javaslatokat tehet (erre buzdította is őket), de azokat csak az élet, a beszélők szokása honosíthatja meg. Kéziratai azt tanusítják, hogy fogalmazványaiból mindig kitörölte az idegen szót, ha helyette magyar szót talált, kísérletezett szavakkal, próbálgatta az új szavak használhatóságát. Néha valóságos tanácskozásokat tartott írókkal, nyelvészekkel egy-egy szóról. Röpiratai és könyvei révén számos új műszó került forgalomba s ezeknek nem kis részét ő alkotta szerencsés nyelvi ösztönével. Műveinek nyelve elhatározó hatást tett a negyvenes évek magyar irodalmára. Szavai, melyeket ő alkotott, ma is élnek köznyelvünkben s irodalmunkban. Ennek egyik oka a nyelvről, a nyelv szépségéről vallott józan felfogása. Még ma is akadnak esztéták, kik a nyelv szépségét csakis a nyelv hangrendszerének akusztikai hatásában vagy nyelvtani felépítésének logikájában keresik. Széchenyi nem fogadta el egyiket sem kizárólagos irányelvnek. «Már a szó tökéletessége — irta a Világban — megint korántsem áll abban legfőképp, hogy hangja kellemes zengésű legyen a fülnek, hanem hogy vele mindazt a lehető legnagyobb tökéletességgel ki lehessen fejezni, mit a legnemesebb, legtanultabb s legnagyobb erényű férfiú vagy asszony ép fejében, romlatlan szívében, az idő, tér, képzelet s gerjedelmek határtalanságában, lelki tehetsége szerint, gondolhat, érezhet, sejdíthet!» Ő tehát a kifejező erőt tartotta a nyelv legfontosabb funkciójának: ezért voltak szóalkotásai életrevalók. De hatásukat a magyar irodalmi nyelvre nem magyarázná meg csupán ez. Hatásának titka az volt, hogy magaalkotta szavait egy izgalmasan változatos, néha monumentálisan tömör, néha játékosan könnyed, képekben, hasonlatokban, ízes népi és patinás régi szavakban gazdag stílus sodra közvetítette az olvasókkal. Az, hogy kitűnő író volt.

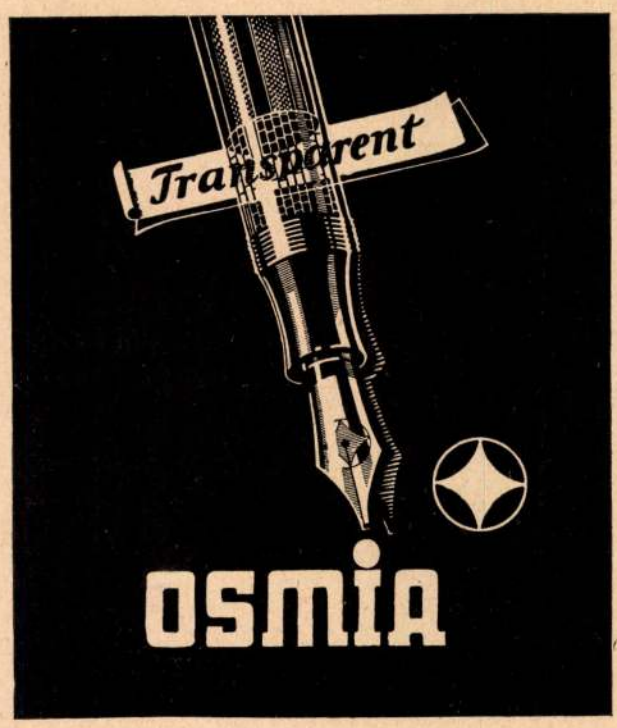

Az írók felfigyeltek szavára. Nemcsak a nemzetét tespedésből kiemelő politikust látták benne, nemcsak a nemzeti nyelvet és irodalmat pártoló, Akadémia-alapító olygarchát. A századforduló legnagyobb költője, Berzsenyi Dániel, egy ódájába beleszövi Széchenyi nevét. Ezzel az ódával kapcsolatban írja Széchenyinek: «Kérem tehát Méltóságodat, vegye szemügyre az ódát és ne tagadja meg tőlem bölts észrevételeit. Én már sok szépet tanultam Méltóságod könyveiből...» Ugyane levélben beszámol a grófnak a Hitel hatásáról s örvendetesnek találja a «tarka debattokat», melyek e nagyhatású mű körül keletkeztek. «Én örültem a zajnak, — írja — mert az még életet mutat. De örvendjen Méltóságod is, mert olly anyagra tette művészkezét, mellybül még minden bizonnyal formálhat daedalusi járó szobrokat». A nagytekintélyű költő elismeréssel hajlik meg irodalmi kérdésekben Széchenyi előtt, de felismeri politikai hatásában is az emberformáló «művész-kéz» munkáját.

Berzsenyi már pályája legmagasabb csúcsán állt, mikor Széchenyivel találkozott s még ő sem vonhatta ki magát e nagy ember hatása alól. Nem nehéz elképzelni, hogy az akkor virágzani kezdő magyar romantika ifjú íróira milyen mélyen hathatott. Széchenyi a harcedzett katona, a világutazó, az asszonyok bálványa, a félelmes politikai debatter, a fölényes világfi s a haza nagyja először is a romantika férfiideáljának megtestesítője volt szemükben: életeszményt láttak benne. S ez az eszményi férfialak remekül értett az ő mesterségükhöz, az íráshoz is. Nagy romantikus költőnk, Vörösmarty Mihály, s barátja és kritikus-társa, Bajza József, a korán elhúnyt Kisfaludy Károly, a magyar drámaírás előfutára, az Akadémián keresztül személyes hatása alatt állottak. Politikai terveinek publicisztikai megvalósításához mindig a legkitűnőbb írók tollát kereste, mert egyenrangú munkatársakra volt szüksége. Egyik lapalapítási tervéhez Kisfaludy Károlyt igyekezett megnyerni, később a XIX. század derekának legkülömb magyar regényíróját, Kemény Zsigmond bárót vonta körébe. Később Kemény írta meg róla a legszebb portrét egy tanulmányában, mely egyéniségének máig a legmélyebb méltatása. Báró Eötvös Józseffel a regényíróval s kulturpolitikussal is egészen közeli kapcsolatai voltak s e nagyműveltségű szellem történetfilozófiai munkáin, de regényeinek történetszemléletén is felismerhető Széchenyi egyéni-

ségének hatása. Petőfi költészetén, hazafias líráján, kritikai bátorságán is ott van Széchenyi szellemének nyoma s egy-egy szemléletes képének ôse megtalálható Széchenyi műveiben. Petőfi lángoló fiatalsága, kérlelhetetlen radikalizmusa, forradalmi szelleme nem egyezett Széchenyi politikai mérsékletével, bölcsességével; hogy mégis hatott rá Széchenyi, ez a legnagyobb magyar írói erejének bizonyítéka. Arany János költői világán is felismerhető hatása s «Széchenyi emlékezete» című költeményéből láthatjuk, milyen mély volt e hatás. Arany különben is olyan írói körhöz tartozott, mely Széchenyit vallotta eszményének. E kör tagja volt Gyulai Pál is, a századvég legnagyobb hatású kritikusa, akinek a magyar irodalmi közízlés kialakításában döntő szerepe volt. Józanságában, mértéktartásában, valóságtiszteletében Széchenyi politikai nézeteinek irodalmi vetületét ismerhetjük fel. Jókai Mór romantikus regényeiben nem egy hős mintája Széchenyi, sőt megnevezve is szerepelteti gyakran: rajongó hangján bizton lemérhetjük, mekkora hatással volt Széchenyi a kortárs írókra. Még sokáig folytathatnók e felsorolást, akkor is hiányos maradna. Így csak azt fűzzük hozzá, hogy e hatás nem volt egyoldalú. Széchenyi nemcsak nagy ihlető volt, hanem nagy olvasó is. Műveiben, naplójegyzeteiben a korabeli magyar irodalom legjava szerepel; Berzsenyi, Vörösmarty, Petőfi visszahatott nemcsak műveinek szellemére, hanem stílusára is. S még valamit el kell mondanunk. Széchenyi és a magyar irodalom kapcsolata ma sem szűnt meg. Nemzetünk legkritikusabb óráiban, a Trianoni Békekötés idején jelent meg Szekfű Gyulának egy hatalmas nemzetpolitikai tanulmánya, a Három nemzedék. Ez a mű, mely egy új magyar életstílus kiindulópontjává vált, Széchenyi alakját újra emberi közelségbe hozta a mai magyar szellemi élettel. Babits Mihály, a Széchenyi alkotta életideált formálja költeményeiben. Széchenyi szellemének újjáéledésében nagy szerep jutott annak, hogy a huszas évek óta váltak csak közkinccsé azok a munkái s feljegyzései, melyek esztendőkig hevertek a bécsi udvari levéltárban.

Bóka László.

KÖNYVEK

SZÉCHENYI-KÖNYVEK

Királyi léleknek nevezi egy helyütt Széchenyi Istvánt egyéniségének legkiválóbb vizsgálója s lelkialkatának biztos ítéletű meghatározója, *Kornis Gyula.* «*Az államférfi*» című művében a politikai hivatástudat kutatásának középpontjába Széchenyi magatartásának vizsgálatát állítja, és ez már magábanvéve is nyilvánvalóvá teszi, hogy Széchenyiben a magyarság karizmatikus államférfiát kell látnunk. A *karizma* — olvassuk Kornis nagy munkájában — természetfölötti, titokzatos és rendkívüli kegyelmi ajándék, melyet Isten az egyeseknek az emberek lelki üdvére adott. Ez a kegyelmi ajándék — a tehetség, mely belsőleg a hivatás érzésében jelentkezik. Széchenyi küldetéstudatának korai felbukkanását, érlelődését és kibontakozását, egész gondolatrendszerének kiépülését néhány mesterien megcsillogtatott idézet fényében láttatja meg *Kornis Gyula* «*A magyar politika hősei*» című legújabb művében is, amelynek Széchenyi-portréja tanulmányirodalmunk legnemesebb hagyományait fejleszti tovább. Kornis tömör fogalmazása szerint «Széchenyi legtöbb műve, elsősorban Hitele, ma is minden ízében aktuális, száz esztendő leforgása után is programmatikus jellegű, olyan történetfölötti, örök értékű nemzetpolitikai-társadalmi elvek tárháza, melyek sohasem avulnak ki a világból, hanem minden későbbi nemzedék tettvágyának állandó forrásai. Széchenyi a nemzetnek valóban a legnagyobb politikai klasszikusa.»

Széchenyi évében fokozott érdeklődéssel fordul az olvasóközönség a legnagyobb magyar művei és általában a Széchenyivel foglalkozó tudományos irodalom felé. Örök időszerűségüknek különös nyomatékot adnak az országszerte tartott Széchenyi-ünnepségek. Az évfordulóra ünnepi köntösben sorakoztatja fel kimagasló értékű Széchenyi kiadványait a Franklin-Társulat.

A díszes sort *gróf Széchenyi István válogatott munkái*nak testes kötete nyitja meg, amely a *Hitel, Világ, Stádium, Kelet népe, Egy pillantás a névtelen visszapillantásra* mellett az akadémiai és országgyűlési beszédek gyüjteményét is tartalmazza. A kötet élén a Széchenyi-kultusz nagy harcosának, *Beöthy Zsolt*nak klasszikus tanulmányát olvashatjuk, s a szöveget az ő magyarázó jegyzetei kísérik.

A *Hitel* szemelvényes kiadásában *Gyulai Ágost* bevezetése és jegyzetei könnyítik meg az olvasónak a mű alapgondolatának felismerését. Gazdaságpolitika és kultúrpolitika ikertestvérek: ez a Hitel veleje. A kultúrfölény feltétele a gazdasági megerősödés, ez viszont emeli a közműveltséget.

A *Kelet népe* is megjelent különkiadásban. *Kerecsényi Dezső* bevezetéséből kitűnik, hogy Széchenyi e legelső vitázó művének éppen most van a centenáriuma: száz évvel ezelőtt, 1841 júniusában jelent meg. «Ebben a műben oly kérdések merülnek fel s oly feleletek adatnak, melyekkel ismerősnek kell lennie mindenkinek, aki ebben a magyar életben gondolkodva és tevékenyen élni akar.»

Külön helyet foglal el e kiadványok sorában *Éber Antal* úttörő műve: *Széchenyi gazdaságpolitikája.* A tudományos és gyakorlati téren egyaránt kitűnően tájékozott szerző rendkívüli szorgalommal mélyedt el Széchenyi közgazdasági gondolatainak tanulmányozásában s azokat Szé-

chenyi könyveiből, naplójából, beszédeiből, leveleiből és újságcikkeiből nemcsak hogy hiánytalanul összegyüjtötte, hanem áttekinthetőn rendezte is, ezenfelül pedig az egyes gondolatkörökön belül értékes magyarázatokkal látta el. Könyve hozzáférhetővé teszi a közgazdaság iránt érdeklődő olvasó számára azokat a megbecsülhetetlen szellemi kincseket, amelyeket Széchenyi közgazdasági tanításai magukban foglalnak.

Rendkívül tartalmas az a kitűnő tanulmánykötet, amely *Széchenyi eszmevilága* címen *Berzeviczy Albert, Tolnai Vilmos, Gaal Jenő, György Endre, Ferdinandy Géza, Ravasz László* írásait gyűjti egybe. Ennek a kötetnek különösen nagy érdeme, hogy megmutatja Széchenyi szellemének páratlan sokoldalúságát: útmutatásait, kezdeményezéseit, alkotásait a közművelődés, a nemzeti nyelv, a közjog, a nemzetgazdaság és a közlekedésügy terén. Ravasz László magasröptű tanulmánya Széchenyi hatásának titkát fürkészi s arra a megállapításra jut, hogy «Széchenyi azért a legnagyobb magyar, mert a legegyetemesebb uralkodó gondolatot, a legátfogóbb ideát hozta. Azt mondotta ki, hogy Magyarország akkor tölti be életparancsát, ha magyar lesz, magyarsága akkor, ha a lehető legműveltebb lesz, műveltsége akkor, ha merőben ethikus lesz. Széchenyi új értelmet adott a hazafiságnak, mert hozzá ötvözte a kultúra gondolatát.»

A Széchenyivel foglalkozó tanulmányok sorában külön hely illeti meg *Gyulai Pál* finoman ötvözött értekezését a legnagyobb magyar írói géniuszáról. *(Gróf Széchenyi István mint író.)* Ez a dolgozat Széchenyi kritikai értékelésének egyik legjelentősebb állomása. Főként mint írót és szónokot méltatja Széchenyit *Berzeviczy Albert* magvas tanulmánya is *(Gr. Széchenyi István)*. «Olyan kényelmes föltételezni azt, hogy mindenki tudja, mit akar Széchenyi, hogy az emberek legkevesebbje szánja rá magát nehéz olvasmányul szolgáló művei mélyébe hatolni.» Berzeviczy igyekszik a mai olvasót Széchenyi műveihez édesgetni és izelítőül szerencsésen összeválogatott aforizmákat közöl Széchenyi munkáiból. Mindkét tanulmányt vonzó külsőben bocsátotta útjára a kiadó.

Végül meg kell még emlékeznünk ifjúsági irodalmunk utólérhetetlen mesterének, *Gaal Mózes*nek Széchenyi könyvéről, amely örök tanulságul és példaképül állítja a magyar ifjúság elé Széchenyi István gróf halhatatlan alakját. *(Széchenyi István gróf vagy Magyarország újjászületése.)* Gaal Mózes munkája: lelkesítő korrajz, amelyből a mai ifjúság hitet és hazaszeretetet meríthet.

A Franklin-Társulat ezekkel az értékes és szép kiadványaival méltón veszi ki részét a Széchenyi-év ünnepségeiből.

Az *Extra* nyolc évvel ezelőtt mindössze kísérletként indult el útjára. A cigaretták között is típusokat különböztetnek meg a cigaretta ínyencei. Az *Extra* nemcsak pompás anyagának, jó formájának köszönheti sikerét, hanem annak is, hogy valamilyen fínom és el nem odázható rágyujtási kényszer teszi kívánatossá. Most e tulajdonságát még fokozták is. Szent István napjára külön töltésben került forgalomba.

FÉNYKÉPEZÉS

A KÉPKIVÁGÁS ISKOLÁJA

Közli PRATSINGER ISTVÁN

Hogyan is énekelte Madách? «Be van fejezve a nagy mű, igen, a gép forog, az alkotó pihen...»

Te is elkészítetted remekedet, kedves amatőrtársam, de az alkotónak kijáró pihenéstől még igen messze vagy. Persze, ha megelégszel azzal, hogy felvételed csak albumodat díszítse, akkor valóban nincs több gondod, ha azonban igényesebb vagy, akkor a negatív előhívása után bezzeg főhet a fejed, hogy a negatív milyen formában vagy annak melyik része érdemes arra, hogy nagyítva maradandóvá tedd.

Ezt a feladatot amatőr körökben általában képkivágásnak nevezik.

Erről szeretnék beszélni azoknak, akik a fényképezésben többet keresnek a látottak egyszerű megörökítésénél.

Ha képkivágásról beszélünk, nem csupán az elkészített felvétel későbbi alakját határozzuk meg, hanem sokszor — a képtárgy megpillantása alkalmával, tehát még a felvétel elkészítése előtt — olyan szellemi tevékenységet fejtünk ki, mely a képkivágás névvel illethető. Ezt a műveletet elsődleges képkivágásnak tekinthetjük s az a lényege, hogy már a képtárgy befogásakor (a beállításnál) úgy állítjuk be képünket, hogy a kép középpontjába a képtárgy leglényege-

sebb része kerüljön s a fölösleges részletek lehetőleg lemaradjanak. Hogy ezt a feladatot mennyi sikerrel tudjuk elvégezni, ez részben gépünk lencséjének gyujtótávolságától függ. A rövid gyujtótávolságú lencsékkel felszerelt gépek sokat rajzolnak ki a látómezőre, a hosszú gyujtótávolságúak jóval kevesebbet, vagyis ez utóbbiaknál az elsődleges képkivágás könnyebb feladat.

Ez azonban csak látszatra van így. Mert a fölösleges részletektől megszabadított, már eleve kivágott kép az előhívás után ugyan zártabb egységet mutat, s azt gondolhatná az ember, hogy a másodlagos, tehát a nagyítást megelőző képkivágás már gyerekjáték lesz, valójában azonban nem ez a helyzet. Ugyanis a fényképezésben száz és száz előre nem látott körülménnyel számolhatunk s bizony előfordul, hogy előhívás után olyan képjellegek mutatkoznak, amelyek bizony a képre vonatkozó eredeti elgondolásunkat alaposan megcsúfolják.

Nagy gyakorlattal bíró amatőröknél ez ritka eset, ők tehát már a beállításnál meglehetős biztonsággal megcsinálják az elsődleges képkivágást, miközben természetesen gondosan ügyelnek arra, hogy a kép természete — annak várható végleges alakja szempontjából — még milyen változtatásokat kíván másodlagos képkivágás alakjában a felvétel után. Ha például hosszú gyujtótávolságú lencsével arcképet készítenek, már a felvételnél megfelelően kitöltik a képteret, de feltétlenül hagynak a figura nézésének irányában elegendő üres teret, hogy ha a nagyításnál az arcot «dönteni» kell, ez az üres tér megfelelően felhasználható legyen.

Mint a fentiekből megállapítható, a képkivágás lényege az, hogy egyrészt a felvételnél — megfelelő beállítással — elhagyjuk a képtárgy magját esetleg zavaró részleteket, másrészt pedig a már elkészített felvételt nagyítás előtt elemezve pontosan meghatározzuk, hogy azt minő formában vagy annak mely elhatárolt részét nagyítsuk ki.

Lássuk most már, mik a teendők a felvételt megelőző elsődleges képkivágásnál.

Mindenekelőtt figyelembe veendő, hogy gépünk rövid vagy hosszú gyujtótávolságú lencsével felszerelt-e? Rövid gyujtótávolságú lencsével ugyanis a képtárgyat jobban meg kell közelítenünk, ha a képtárgy fölösleges részeit el akarjuk hagyni. Mondjuk, hogy érdeklődésünket egy székelykapus paraszthá köti le, előtte tereferélő asszonyokkal. Rövid gyujtótávolságú lencsével felszerelt géppel a kaput kb. 2—3 méterre kell megközelítenünk, hogy csak a kapu maga, mint képtárgy kerüljön a felvételre. Ha 5—6 méterről vagy távolabbról készítenők el a felvételt, már nemcsak a házat, hanem nagyobb utcarészletet is befognánk, ami egyrészt nem volt célunk, másrészt azt eredményezi, hogy a kapu és az asszonyok a felvételen túlságosan kicsinyek lesznek, részletekben szegényebbek s kinagyításuk távolról sem lesz oly eredményes, mintha a képtárgyat közelebbről vettük volna fel. Hosszú gyujtótávolságú lencsével felszerelt géppel az adott esetben már 4—5 méter távolságra mehetünk a képtárgytól.

A másodlagos, vagyis nagyítás előtti képkivágás, nagy és komoly feladat. Rendesen úgy csináljuk, hogy a negatívot nagyítógépünkön keresztül kivetítjük egy fehér rajzlapra s a kritikus elfogulatlanságával minden részletében átvizsgáljuk. Sokszor ez az alapos vizsgálat kellemes meglepetéseket tartogat számunkra, mert oly értékek jelentkeznek, melyekre a felvételnél nem fordítottunk különös gondot, máskor viszont leverő az eredmény s bizony a negatív lomtárunk fenekére kerül.

Kérdés: milyen legyen ez a vizsgálódásunk s mire terjedjen ki?

Mindenekelőtt legyen tárgyilagos! A felvétel körülményei, vagy az azon szereplő személy ne befolyásoljon bennünket. Ha ezeket az érzelmi szempontokat ki tudjuk kapcsolni s úgy érezzük, hogy tőlük függetlenül a kép mint olyan megállja majd a helyét, következzék vizsgálódásunk második állomása, vagyis annak elhatározása, hogy a kivetített negatív mely részét, milyen formában nagyítsuk. Megnézzük, hol van a képtárgy magja, mely arra hivatott, hogy a szemlélő érdeklődését elsősorban és önmagában le tudja kötni. Ezt kezdetben — a gyakorlat kedvéért — a rajzlapon irónnal körülhatároljuk. Tovább vizsgálódva most már azt figyeljük, hogy a képtárgy magját kiegészítő témarészek hogyan helyezkednek el a mag körül. Ezeknek a helyzete dönti el ugyanis, hogy a képet függőleges, vagy pedig vízszintes formában állandósítsuk-e. T. i. ha a téma-mag kiterjedését előidéző másod- és harmadértékű képtényezők a mag fölött és alatt találhatók (s erre már a kép felvételekor is gondoltunk!), akkor a képet függőlegesnek képezzük ki s a képkivágás határait ebben az irányban szabjuk meg, ha azonban a képkiegészítő elemek a magtól jobbra vagy balra jelentkeznek, természetes, hogy a képkivágás is a vízszintes irányt követi. Ezzel azonban még nem vagyunk készen! Következő állomásunk a képkivágás révén keletkező kép szerkezeti felépítését vizsgálni s a fény- és árnyékrészek egyensúlyát biztosító végleges keretet találni.

A szerkezeti egységet a kép vonal-, tömeg- és helyes folthatása biztosítja. Ennek elérésére ismét visszatérünk a kép magjához (amit előzetesen körülhatároltunk!) s megnézzük, hogy vonalrajza milyen irányú. A mellék-, tehát másod- és harmadrangú képtényezők ugyanis csak akkor lesznek szerves és kiegészítő részei a képmagnak, ha vonalrajzuk a főtéma vonalrajzához hasonlónak mutatkozik. Vizsgálnunk kell tehát, hogy vajjon a jobb, illetve baloldali, vagy pedig az alul és felül jelentkező kiegészítő képelemekben több-e a főtémához való hasonlóság s ez alapon megválasztani a helyes kivágást. A kivágott kép értékének emelését szolgálja a helyes tömeghatás. Mit értünk ezen? Képünk vonalakkal határolt formák együtthatója is. Ezek a formák a felületen különféle nagyságban — tömegben — jelentkeznek. Ha már most a kép egyik oldalán nagyobb

Zeiss-Ikonta
fényképezőgépek, kedvező fizetésre is. Csere-akció.
CHMURA
IV., Ferenciek-tere 2

«Most vagy soha!»

gondolta magában az amatőr, s máris kattant a zár. A lány csak ennyit mondott, amikor a képet meglátta: «Jaj, de édes!» Így történt. De ne feledjük, hogy a gép a 6×6-os **IKONTA** volt, a közkedvelt Zeiss Ikon kamara, amely kizárja a kettős megvilágítást, önműködően kattan felvételre kész helyzetbe és elmés újításokkal szolgálja gazdáját, (vázkioldó, csavarmentes szűrőfoglalat és sín a rátolható kereső számára).

Fotokereskedője szívesen bemutatja Önnek.

Mesteri felvételekhez e három:

Zeiss Ikon kamara, Zeiss objektív, Zeiss Ikon film!

Vezérképviselet: Jurány Henrik, Budapest, IV., Váci-utca 40.

világos tömegek mutatkoznak, a másikon pedig csak kisebb sötét formákat látunk, ez a kép egyensúlyát megbontja, a szemlélet nyugtalanná válik. Ügyelnünk kell ezek szerint a képkivágásnál a tömegek helyes elosztására. Nagyobb sötét tömegek (árnyékok stb.) kisebb, erősfényű formákkal tarthatók egyensúlyban. Lefolyó, laza, el nem határolt nagy tömegek egyensúlyát az élesen elhatárolt kisebb tömegek tudják biztosítani. A folthatás a képmező felületelemeinek helyes elosztása s főként a fény- és árnyékrészek egymásra gyakorolt hatásában érvényesül. Az árnyékfoltok túlnagy tömege a képet komorrá, «nehézzé» teszi, a csillogó, világos felületelemek viszont — ha nem halmozzuk túl a felvételen — derűt sugároznak. A képkivágásnál mindenesetre ügyeljünk arra, hogy a legnagyobb fényértékeket a képmag tartalmazza, ha a nagyítandó képen ezenfelül csúcsfények másutt is jelentkeznének, vágjuk ki a képből, bármennyire fájna is, mert csak ártalmára lennének.

HÍREK.

Az Egyesült Magyar Amatőrfényképezők Országos Szövetsége ez év októberében is megrendezi immár VII. nemzetközi művészi fényképkiállítását és színes fényképversenyét. A mai időkben ez óriási feladatot és kockázatot jelent, de nemes és bátor kiállást is. Úgy halljuk, hogy a világ amatőrjei megértéssel fogadták a Szövetség meghívását, még a háborút viselő országokból is egyremásra érkeznek a jelentkezések. Örvendetes jelenség, hogy a fegyverzaj nem lohasztotta le az örökszépet kereső amatőrök hitét és lelkesedését s Budapesten «a béke szigetén» találkozót adnak egymásnak a világ legjobb amatőrjei.

A kiállításon részt vehet minden magyar amatőr s reméljük ott is lesznek, hogy ebben a nagy nemzetközi versenyben megmutassák felsőbbrendűségüket. Jelentkezési ív a Szövetség titkárságánál: IV., Ferenc József-rakpart 17. díjmentesen igényelhető.

AZ ASSZONY

BEIRATOM A KISLÁNYOMAT

Kedves Szerkesztő Úr! Engedje meg, hogy szót kérjek az Asszonyrovatban, olyan ügyben, amely egy anyának mindig fontosabb lesz a kozmetikánál, a nyaralási készülődésnél és az őszi lakásrendbehozásnál. Szeptember van, családunkban nevezetes hónap, mert kislányom most augusztusban töltötte be hatodik évét. Nálunk már hónapok óta készülünk a nevezetes eseményre, a kis Ildikó beiratására. Őszintén megvallom, nem tudok módszeresen cselekedni: annyi mindenféle tennivaló tornyosult fel előttem egyszerre. Most ebben a levélben a nyilvánosság előtt próbálom rendbeszedni gondolataimat és kérem szerkesztő úr szíves segítségét is: járjon a kezemre, ha valami nagyon fontos dologról megfeledkeztem volna.

Mindenki tudja, hogy először is össze kell

szedni a gyermek okmányait, ezekkel el kell menni az elemi iskola igazgatójához, aki annak rendje és módja szerint beírja a kislányt. Most következik a tankönyv és az írószervásárlás. Itt már, úgylátszik, vigyázni kell, mert az előzetes családi tárgyalások alatt kiderült, hogy a lánykának nagy igényei vannak. Ő mindent szeretne megvenni, amit papírkereskedések kirakatában látott, s én ennek a kívánságözönnek nem tudok megálljt parancsolni. Komolyan mondom, nem tudom: vegyek-e neki töltőtollat; lehet, hogy nagyon naiv kérdés, de elvégre olyan korban élünk, amikor azon sem lehetne csodálkozni, ha a kislány azonnal egy portable írógépet kívánna. Bizonyos-e benne szerkesztő úr, hogy nem lesznek-e még a maiaknál is kisebb írógépek s hogy nem jön-e el az idő, amikor az emberek egyáltalán nem fognak tudni kézzel írni, mert nem lesz rá szükség?

De látja, hová ragad a képzelet, holott az én képzeletem még meglehetősen szerény a kislányoméhoz képest. Hát jó, megveszem a füzeteket, a színes ceruzákat, az úgynevezett csavarirónokat, a törlőgumikat, a tolltartót, a táskát, — álljunk meg egy pillanatra! Ennek a táskának a kiválasztása tart legtovább; erről már hetek óta színes ábrándok lebegnek a családi asztal fölött s bennem már valami olyan gyanú ver gyökeret, hogy Ildikó szeretne minden ruhájához másik iskolatáskát. Mert ennyit már ő is ért a divathoz. Hát ez természetesen lehetetlen; egy táskát kap, de nem aktatáskát, hanem tarka ballonvászonból egy szép régimódi, de jól használható könyvtáskát, amilyet, ha jól emlékszem, apáink viseltek még a hátukon. Én is a hátára fogom adni a kislánynak, hogy télen a kezét zsebredughassa. Erről jut eszembe, hogy keztyű is kell neki, harisnya is, cipő is, és minden egyéb. Régi regényekben olvastam, hogy az iskolásgyerekek valaha rézorrú cipőket viseltek. Milyen kár, hogy ez már nem divat, holott ma sokkal többet rúgnak a gyerekek, mint régen. Egyáltalán nem tudom, hogy leszünk a bőrtalpú lábbelivel, tehát nem is gondolkodom rajta.

Előre tudom, hogy a bevásárló körút napokig fog tartani, már csak az a kérdés, hogyan állunk fedezet dolgában. Megmondhatom: rosszul. Mert mindaz, amit eddig röptében felsoroltam, még csupa külsőség. De most következnek az igazi nagy tétel: a gyerek itthoni taníttatása. Sajnos, nem vagyunk abban a helyzetben, hogy nevelőnőt tarthassunk, márpedig azt hiszem, a gyereknek éppen ebben a korban kell megpróbálkoznia az első idegen nyelvvel. Én megmondom, talán használni fog másoknak is: megoldottam a nevelőnő kérdést. Mostantól fogva munkaköröm két fontos ággal bővül: én leszek a házitanító és én leszek a német kisasszony. Elkezdem újra az elemi iskolát, együtt tanulok a kislányommal, együtt törjük a fejünket a szorzáson és osztáson, együtt írjuk a szépírást és már előre látom, amint vele együtt tanulom 12 év mulva a nyolcadik osztályban a gömbháromszögtan izgalmas tételeit. Azután megszabunk minden nap egy félórát, hogy idegen nyelven kezdjen társalogni. Én véletlenül franciául tudok, tehát Ildikó is franciául fog velem csevegni. Vajjon szerkesztő úr helyesli-e ezt az elhatározásomat? Azt is szeretném tudni, vajjon mit szólnak ehhez a többi anyák, akik a nehéz viszonyok között is szeretnének rendszeresen megalapozott műveltséget adni gyermeküknek. Én úgy gondolom, hogy nem a drága és divatos iskolai felszerelés veti meg az alapját ennek a jövendőbeli műveltségnek, hanem elsősorban ez az alapos szülői foglalkozás és gondoskodás.

Most, hogy mindezt leírtam, kissé kitisztult a fejem s bár nem vagyok író, mégis hiú vagyok erre a kis írásművemre. Úgy érzem, jó volt számotvetni magammal. Ezt az írásomat majd Ildikónak is odaadom, ha — remélhetőleg karácsonyra — megtanul olvasni.

Őszinte tisztelettel
N. K.-né
Székelyudvarhely.

LEVÉLSZEKRÉNY

Nagy titok. Minek? A hold. Mindjárt első versének első strófájában ezt kell olvasnunk: (az éj) «olyan tok, minek homály az alanya». Ugyanebben a versben odább: «s ez ellen kénytelen tiltakozással fellépni». Mindazonáltal elolvastuk többi verseit és mindegyikben találtunk képzavart, erőltetettséget, de a nyelvi kifejezés szépségének nyomát sem. Csak egy szolgálatot tehetünk ilyen versek szerzőjének: ha nem hozzuk nyilvánosságra elmeszüleményeit.

Vénlány. A kis novella nincs megkomponálva, a lezáró fordulat — a találkozás két év mulva az egykori kedvessel — nagyon hirtelen és kettévágja az alakot; abból a lányból, aki az első részben szerepel, nem lehet olyan, amilyen a végén.

Szerelmes furulyaszó. A próbát kiálltam. A mi próbánkat nem állta ki: a versek erőltetettek, képzavarok akadnak bennük és nincs semmi muzsikájuk.

Hírnév. Tűzhalál, stb. Csak a hangja nagy, a mondanivalója jóformán semmi.

A csunya nő. «Az arca rút, alakja sem csinosnak nézhető.» Nem tud jól magyarul, hogy le tudott írni ilyen mondatot? Az meg, hogy a «kicsi asszony» nem jól főz, igazán nem verstéma.

Vallomások. «Merev ajkam riadtan tört szókat bugyborékol» — ez pontosan ráillik verseire.

Tanács. Élni. Színek stb. A költő hiányzik a versekből. Ilyet akárki tud írni, aki ráadja magát.

Halál a síneken. Nincs ahhoz ereje, hogy ilyen nagyon sokszor feldolgozott témát meg tudjon írni. Tragikusnak kellene lenni, de csak a banalitásig viszi.

Kéziratokat nem adunk vissza Felelős szerkesztő és kiadó: DR. RÉVAY JÓZSEF
Hirdetések díja: egész oldal 240, fél oldal 125, negyed oldal 65, nyolcad oldal 35, tizenhatod oldal 20 pengő.
A szerkesztő fogad hétfőn és csütörtökön 12—2-ig Budapest, IV., Egyetem-utca 4. — Telefon 185-617
4686 Franklin-Társulat nyomdája. — A nyomdáért felelős: vitéz Litvay Odön.

SAKK

190. sz. *Kiss J.* (Kispest)
Eredeti.

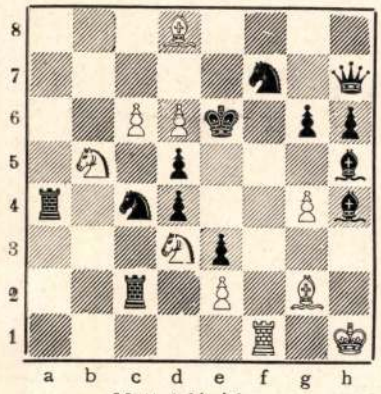

Matt 2 lépésben.

191. sz. *Molnár H.*
1. díj «Tidskrift för Schack» 1940

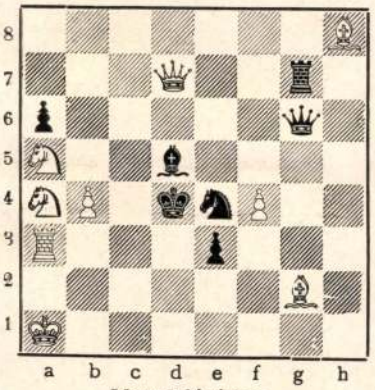

Matt 2 lépésben.

192. sz. *Bakay B.*
2. díj «Vart Hem» 1940

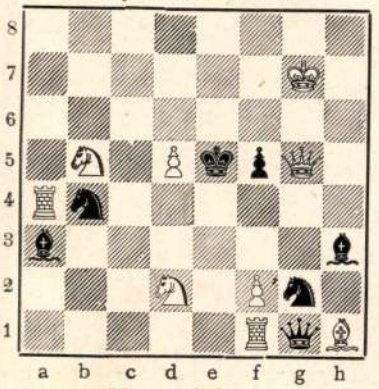

Matt 2 lépésben.

MEGFEJTÉSEK

187. sz. (Neukomm) : 1. Bh5! — Kényszerlépése feladvány, a meglevő helyhez még egy helyet adó kulcslépéssel, 1 többmattal. Téves fejtés : 1. Ve1.

188. sz. (Zilahi) : 1. Vf8 — Fenyeget 2. Ve7#. A feloldással és vil. önvonalzáró mattal kapcsolatos 1 . . ., Hg5 ; 2. He4# látszólagos változat a kulcslépés folytán 2. Hf5-re, azaz *más* önvonalzáró mattra változik.

189. sz. (Feldmann és Szöghy) : 1. Ff6 — Fenyeget 2. d×c5#. A c5H általános elmozdulására 2. Hc8#, e másodrendű (belső) fenyegetést védő H×e6-ra 2. He8#. A d4F általános elmozdulására 2. He8#, e másodrendű fenyegetést védő Fc6-ra 2. Hc8#. Reciprok hasogatás.

Helyes megfejtéseket küldtek be : Boros S., Kárpáti E., Szekerka G. (188 sz, 189 sz.) és Zilahi Z. (188 sz., 189. sz.).

SAKKHIREK

Magyar versenysikerek. A svéd «Tidskrift för Schack» 1940. évi 2-lépéses versenyén *Molnár H.* nyerte az 1. díjat (l. 191. sz. feladv.) és *Bányai J.* dícséretben részesült. Még szebb eredményt értek el szerzőink a holland «Tijdschrift» 1940. évi 2-lépéses versenyén, amennyiben *Molnár H.* 2. díjat, *Kiss J.* és *Szöghy J.* közös műve 3. díjat nyert ; dícséretben részesült : *Zilahi Z.*, *Herpai F.* és *Kiss J.* (közös mű), valamint *Klein Gy.*, míg elismerést aratott *Klein L.*†. A «Limburgsch Dagblad» 1941. I. negyedévi 2-lépéses versenyén *Bányai J.* 1. díjas, míg *Molnár H.* és *Szöghy J.* társszerzeményét megdícsérték. A «Magyar Sakkvilág» 3-lépéses versenyén kitüntetést nyertek : *Fleck F.* (3. díj) és *Kovács F.* (1. és 2. dícs.).

A «**Magyar Sakkfeladványy Társaság**» melynek működését a téli hónapokban a helységhiány megbénította, most ismét élénk tevékenységet fejt ki. Június 20-án Boros S. rendezett megfejtési versenyt, melynek tárgya 12 db *kétlépéses* problémának (rendező saját eredeti szerzeményei) ábráról való megfejtése volt. Eredmény : 1. *Feldmann T.* (20 perc!), 2. Telkes I. (43 p.) ; 11 helyes fejtéssel : 3. Doglioni F. (29 p.), 4. Szöghy J. (42 p.), 5. Dr. Lazarus L. (44 p.), 6. Hún S. (61 p.), 7. Neukomm Gy. (68 p.), 8. ifj. Kárpáti A. (71 p.), 9. Nagy Ö. (93 p.) ; 10. Zilahi Z. (10 helyes fejtés 38 p.) stb. Résztvevők száma : 25. — Júl. 4-én hasonló megfejtési verseny folyt le Lindner L. rendezésében, csakhogy most 18 résztvevő 6 *db 2-lépéses segítőmattot* fejtett. 1. *Boros S.* (18 perc!), 2. Feldmann T. (28 p.), 3. Zilahi Z. (66 p.), 4. ifj. Kárpáti A. (95 p.), 5. Neukomm Gy. (105 p.) ; 5 helyes fejtéssel : 6. Tafferner J. (24 p.), 7. Telkes I. (48 p.), 8. Nagy Ö. (98 p.), 9. Hún S. (105 p.) stb. Mindkét versenyen a győztesek eredménye, a tőlük megszokott, világviszonylatban elsőrendű teljesítmény. Júl. 18-án Szöghy J. rendezésében kétlépéses feladványszerzési verseny folyt le. A kitűzött nehéz témával a háromórás határidőn belül a 15 induló közül egyáltalán csak 6 résztvevő birkózott meg és ezek közül is csak a díjnyertes *Molnár H.* pályázata volt kifogástalan. Aug. 1-én Dr. Páros Gy. kétlépéses segítőmatt újraszerkesztési versenyt rendezett, melyen *Lindner L.* és *Tafferner J.* (ex aequo) a díjnyertesek.

Tudnivalók a megfejtők részére. A rovat (míg a lap terjedelme korlátozott) negyedévenként jelenik meg. A megfejtéseket kérjük a megjelenés havának utolsó napjáig szerkesztőségünk címére (borítékon vagy a levelezőlap címoldalán «Sakk» jelzéssel ellátva) postára adni. Világos első lépésének az úgynevezett «kulcslépés» közlése elegendő. Helyes megfejtések beküldőinek neveit esetről-esetre közöljük. A Sajtókamara rendelkezése folytán, további intézkedésig, jutalmat nem oszthatunk.

SZÉCHENYI ISTVÁN GRÓF

születésének másfélszázados fordulójára

Grófi Széchenyi István válogatott munkái

Beöthy Zsolt bevezetésével és magyarázó jegyzetekkel

Tartalma: Hitel * Világ * Stadium * A Kelet népe * Akadémiai beszédek * Egy pillantás a névtelen visszapillantásra * Országgyűlési beszédek

Művészi kötésben, 780 lapon, kötve 6·80

Hitel

Szemelvények, Gyulai Ágost bevezetésével és jegyzeteivel

Fűzve 1·20

A Kelet népe

Kerecsényi Dezső bevezetésével és magyarázataival

Fűzve 1·40

Széchenyi gazdaságpolitikája. Írta Éber Antal

Széchenyi István *könyveiből, naplójából, beszédeiből, leveleiből és újságcikkeiből* vett idézetek alapján áttekinthetően csoportosítja és behatóan ismerteti «a legnagyobb magyar» közgazdasági tanításait

Kötve 4·80

Széchenyi eszmevilága. Hat tanulmány. Írta Berzeviczy Albert, Tolnai Vilmos, Gaal Jenő, György Endre, Ferdinandy Géza és Ravasz László

Kötve 2·80

Grófi Széchenyi István mint író. Írta Gyulai Pál Fűzve —·40

Grófi Széchenyi István. Írta Berzeviczy Albert Fűzve —·80

Széchenyi István gróf vagy Magyarország újjászületése. Az ifjúság számára írta Gaal Mózes Kötve 1·—

FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA

Széchenyi István, [ ]
grafikus

Várlata: Repr

[L.: Barabás Miklós]

Buza Péter: A Lánchíd — 207-209

Élet és Tudomány, Bp. 1982, febr. 12 XXXVII/7.

1974. IX. 24-11.00 Kossuth - Vue -
175 éves a Széchenyi Könyvtár

amik nem érdektelenek. Ezt én felajánlottam a Széchenyi Könyvtár kézirattárának. Fölajánlottam volna ingyen is, mert semmi szükségem nincs arra a pénzre amit azért kaphattam volna, illetve nem érdekelt az a pénz. De én úgy gondoltam, hogy egy olyanféle alapitványt teszek, hogy én ezt az egész anyagot odaadom a Kézirattárnak, hogy becsüljék meg az értékét, hogy mit fizetnének érte. De ne fizessék ki, hanem annak az összegnek a kamatát minden évben - két évben - amikor, hogy szüksége mutatkozik, adjyák oda a könyvtárban működő fiatal tudósnak vagy tudós hölgynek, aki a könyvtári munka tágasabb értelmében vett könyvtári munka keretén belül tudományos munkát folytat.

/Zene/

- A Kéziarttár munkájátMindis Éva tudományos osztályvezető irányitja. Legrégebbi kirásos emlékeinket ön és munkatársai őrzik, gondozzák, és az a munka nagyon lényeges, mert a gyüjtemény anyagának pusztulása pótolhatatlan veszteségeket jelentenek irodalom és kulturtörténetünknek egyaránt.

- A kutatás számára különleges érdekes forrást jelentenek a kéziratok, tehát a kézzel irott vagy akár géppel irott levelek munkák, kötetek, vers, kéziratok és még a kéziratoknak az a nagyon sokféle változata, amit ebben a gyüjteményben őrzünk.

- Nagyon szép az a terem, ahova leültünk beszélgetni. Ez az úgynevezett Széchenyi Terem.

- Eredetileg a Nemzeti Múzeumnak és egyuttal a könyvtárnak az diszterme volt. A kép a falon, az alapitónak, Széchenyi Ferencnek a nagyon szép portréja, képe egész alakos képe, fia István, Széchenyi István festette apjáról ezt a képet. A mennyezeten a magyar cimer és a vármegyék cimerei láthatók. A berendezés a múlt század 60-as éveiben készült, neoreneszánsz stilusban.

- Beszélgessünk most a kéziratokról. Beszéljünk azokról, amelyek először a könyvtárba kerültek, és beszéljünk a levél szerzeményekről is.

- Már Széchenyi Ferencnek a könyvtárához tartozott kéziratgyüjtemény. A Hungarikum Könyvtár mellett egy ezer darabnál több kéziratos gyüjteményt is átadott. Széchenyi Ferenc utáni évtizedekben gyors gyarapodásnak indult a kéziratgyüjtemény. Már az I. évtized végén például irói és tudományos hagyatékokat ajándékoztak vagy adtak el a könyvtárnak. Igy Bessenyei György volt az az iró, aki 1811-ben végrendeletileg hagyta a könyvtárra a kéziratos munkáit. Kötet alaku kódex vagy esetleg Paradiék mintegy ezer darab van a gyüjteményünkben. Nagyjelentősebbek azok, amelyek a magyar történet során keletkez-

tok, Magyarországon vagy más szempontból magyar vonatkozásuak. Fölsoronél még néhányat, amelyek jól ismertek. Anonimusnak a "Névtelen jegyzőnek " a krónikája, az úgynevezett Képes krónika az Miximilc kiadásokból is ismerhetjük. Azután egy külön egységet képeznek kódexeink sorában az úgynevezett Corvinák, megemliteném a különlegos közékori értékeink között az úgynevezett Kálmán csehi Breviáriumot, ami Mátyás király korában készült, de nem az ő számára, hanem egy kálmáncsehi domokos nevü székesfehérvári prépost számára és különlegesen gazdagon diszitett, egészen egyedül állóan szép kötet. Középkori gyüjtemények másik csoportja a nyelvemlékek. Az első és a legismertebb és legjelentősebbek ezek között a Halloti beszéd. A legkorábbi kötet alaku nyelv emlékünk pedig az úgynevezett Jókai Kódex, Szt. Ferenc legendáját tartalmazza. Másik ilyen jelentős középkori könyvünk a Margit legenda, melynek a kapcsán emliteném meg azt, hogy a reformkorban már, tehát a múlt század I. felében egy nagyon értékes magángyüjtemény került a könyvtár birtokába Jakovits Miklósnak a nagy magángyüjtőnek hatalmas, több száz kódexet, nyelvemléket és egyéb értékeket felölelő gyüjteménye.

- Irodalomtörténeti szempontból nagyon jelentősek azok a kéziratok - én úgy érzem- amelyek azt rögzitik, hogy iróink, költőink hogyan alakitották egy-egy munkájukat. Például mondjuk hogy alakult ki egy Petőfi majd Vörösmarthy vers. De nagyon érdekesek a levelek is. Bizonyára ezekből is nagyon sok van a kézirattárban.

- Igen. A kézirattárunk anyagának zömét természetesen ujkori kéziratok alkotják. Kisebb számban, a XIX. század közepéig terjedő kéziratok, hiszen különösképpen a XVII.-XVI. századi anyag, ami a könyvtár alapitása előtt keletkezett, csak gyüjtő tevékenység során és viszonylag szorványosan került a könyvtárba. Persze igy is jelentős darabokat őrzünk, mint Mikes Kelemen müveinek vaskos kötetait, kivéve a törökországi leveleket, amelyek Egerben vannak. Vagy a jakobinus mozgalom részt vevőinek irásait, levelezéseit. XIX. sz. közepén alakult ki talán az a helyzet, hogy a gyüjtés szinkronban van az irodalmi és tudományos termeléssel. Tehát kortársak és a közel múltban élt személyiségek kéziratai kerülnek be a gyüjteménybe. Nagyon sok kéziratunk van Petőfitől. Az ő hagyatékának az együtt maradt részét Petőfi özvegye, István helyezte el könyvtárunkba. Kossuth hagyatéka nem maradt együtt, de különféle forrásokból, levelek cimzettjei révén igen nagy mennyiségü Kossuthra vonatkozó anyag került a könyvtárba. Nálunk van egészében Madách Imre hagyatéka. A későbbiek közül Krúdy hagyatéka példának okáért. Sok anyagunk van Jókaitól és Adytól is. A kortársi levelezések, életmü, kéziratok közül kiemelnék egy névsort, akiknek igen nagy mennyiségü és értékes anyagát őrizzük.

- "A fehér ló mondája. A hét vezér között Álmos fia, Árpád volt a leggazdagabb és a leghatalmasabb, aki Üge fia, Előd unokája volt. Az ő attyát Álmos Erdély országban megölték, nem mehetett ugyanis be Pannóniába. Erdélyben tehát megpihentek és barmaikat erőhöz juttatták. Hallván pedig a lakosoktól a föld jóságát, hogy a Duna a legjobb folyóviz és hogy annál a tájnál a világon jobb föld nincsen, Tanácsot tartottak és Künd fiát, Kusidot követül küldték, hogy menjen és tekintse meg az egész földet és ismerje ki a föld lakosait. Midőn Kusid Magyarország közepére érkezett és a Duna mellékére ereszkedett, a helyet gyönyörüségesnek, a földet körös körül jónak és termékenynek, a folyó vizét és rétjeit kitünőnek találta, s megtetszett neki. Azután a tartomány Szvatoplu nevü fejedelméhez ment, aki Attila után uralkodott, köszöntötte őt övéi nevében, és előadta az okot, amiért jött. Ezt hallván Szvatoplu nagyon megörült, mert azt gondolta, hogy telepesek. S azért jönnek, hogy a földet müveljék. Ezért a követet örömmel küldte vissza. Kusid pedig megtöltvén kulacsát a Duna vizéből, megrakván tömlőjét perjefüvel és mutatót vévén a fekete, homokos földből, visszatért övéihez, s amint elbeszélt mindent, amit hallott és látott, nagyon megörültek. Aztán visszaküldték ugyanazt a követet közmegegyezéssel az emlitett fejedelemhez és földjéért egy nagy fehér lovat küldtek neki, arábiai arannyal megaranyozott nyereggel és aranyos fékkel. Ennek láttára a fejedelem még jobban megörül, mert úgy vélte, hogy azt mint holmi telepesek a földért küldték. A követ pedig azt kérte a fejedelemtől, hogy adjon neki földet, füvet és vizet. A fejedelem erre elmosolyodva mondta, vegyenek, amennyit akarnak, ezért az ajándékért. Igy a követ visszatért övéihez. Erre Árpád és a hét vezér benyomult Pannóniába, nem mint jövevény, hanem mint a föld örökös jogú birtokosa. Ekkor másik követet küldtek a fejedelmhez, és ezzel az üzenettel bocsátották el. "Árpád emberei azt mondják neked, hogy azon a földön, amelyet megvettek ne marad tovább semmiképpen. mivel a földedet lovon, füvedet féken, vizedet nyergen megvették, és te szegénységed és kapzsiságod miatt a földet, vizet és füvet nekik engedted."A fejedelem azt hallván s félvén a magyaroktól hirtelen hadat gyüjtött, meg segitséget kért barátaitól, és mindezeket összeszedvén ellenük indult. A magyarok eközben a Duna mellé érkeztek, s egy gyönyörüséges mezőn hajnal hasadtával harcra keltek. Az úr segedelme pedig a magyarokkal volt. Kiknek szine előtt az emlitett fejedelem futásnak eredt, a magyarok pedig a Dunáig üzték, ptt aztán nagy ijedtében a Dunába vetette magát, s annak sebes vizébe fulladt."

Babits Mihály, Bajcsi-Zsilinszky Endre, Blőni György, Csécs Imre, Dienes Valéria, Egri József, Remenyik Zsigmond, Szabó Pál, Szentkuti Miklós, Szép Ernő.

- Én gondolom, hogy ezeknek a kéziratoknak, amig a tudományos feldolgozására sor is került, nem biztos, hogy napvilágot láthatnak. Hiszen itt esetleg élő emberekből van szó, vagy hozzátartozókról, akik talán bele se egyeznének.

- A döldolgozott hagyatékaink általában kutathatók. Ha azonban a hagyaték tulajdonosa, eladója úgy rendelkezik, hogy a hagyatékot 10-20 évig vagy esetleg hosszabb ideig nem adhatjuk át a kutatóknak, akkor ezt természetesen tisztelettben tartjuk ezt a kivánságát, és tudjuk azt, hogy ezeket a hagyatékokat az utókor fogja kihasználni a maga tudományos munkáját.

- A kézirattárnak bizonyára szorosan együtt kell dolgoznia más osztályokkal is. Gondolok arra például, hogy vannak zenei kéziratok. Talán néha nehéz is eldönteni, hogy hova tartozik. Zenemütárhoz vagy a kézirattárhoz.

- Ugy döntöttük el már régebben, hogy a középkori kottás kéziratok nálunk vannak, hiszen ezek kódexek, az újkori kottákat pedig zenemütárunk gyüjti és őrzi. A zenemütár persze nemcsak kéziratokat őriz, de igen gazdag és értékes kéziratos anyaga van. A XVI. századtól napjainkig terjedő időkből, mintegy tizenötezer darab. Ezek közt van a hires Bártfai gyüjtemény, a XVI-XVII. sz. kórus kulturájának alapvető forrása, azután közel száz Haydn kompozició eredeti kézirata, aztán Erkel valamennyi operájának kézirata, és igen sok értékes, eredeti Liszt zenemü kézirat. Ugyanakkor Liszt levelezését például vagy leveleinek azokat a darabjait, amik Magyarországon vannak,...

- Kézirattár őrzi.

- Kéziratárunk őrzi. Igen. De van más osztályoknak is kézirata. Igy a térképtárunkban sok kéziratos térkép van. A XVIII. XIX. század magyar földmérői által készitett több mint háromezer térkép. És végül van a szinháztörténeti osztályunknak jelentős kéziratanyaga. Régi szánházi súgó, rendező példányok és jelentős személyiségek saját kezü szinmü kézirata is. És egy nagyon értékes és különleges gyüjtemény, a diszlet és jelmeztery gyüjtemény, ami tizezer darabnál többet ölel fel, és ami az Esztrerháziak értékes, XVIII. századi anyagával kezdődik, napjaink müvészeinek a munkájáig terjed.

- A kézirattár egyik legrégebbi darabja a Képes krónika. Hall-

35

„BÁRKI MIT MOND IS, AZ ARCHITECTURA TÖRVÉNYI CSUPA ÖNKÉNYEN ALAPULNAK"

SZÉCHENYI ISTVÁN ÉPÍTÉSZETI ÉRDEKLŐDÉSE

NÉMETH LAJOS EMLÉKÉNEK

„Tegnap felkerestem Széchenyit; asztalát szokás szerint különféle tervek és rajzok borították — vasút Sopron és Bécsújhely között — színház Pesten — tervek a pesti Városliget mellett felépítendő házakról szolgaházakkal és körülkerített kertes terekkel, mint Londonban ..."[1] Így emlékezik meg Széchenyiről 1844. május 11-én a Magyarországot járó angol diplomata, Andrew Joseph Blackwell, elénk vetítve az örökké alkotó, terveket és ábrándokat szövő ember jól ismert képét. Széchenyi István alkotásairól, beleértve építészeti alkotásait is, már jó néhány tanulmány született, különösen Pesttel kapcsolatos működése keltette fel a kutatók érdeklődését.[2] Ezen írások szerzői azonban főleg műszaki, városrendezési vagy más, sajátos szempontból vizsgálták meg Széchenyi építészettel kapcsolatos tevékenységét, illetve valamilyen részletkérdést dolgoztak ki. E tanulmányban elsőként kíséreljük meg összefoglalóan áttekinteni Széchenyi István építészeti érdeklődését — ilyen irányú iskolázottságát, utazási tapasztalatait, olvasottságát, esztétikai nézeteit, stíluspreferenciáit, építkezéseit, az építészekkel fenntartott kapcsolatát —, tudván, hogy az így nyert kép még nem teljes, és további kutatásokra lesz szükség egyes részletek kimunkálásához.

A gyermek és az ifjú Széchenyi nemcsak hogy részesült építészeti képzésben, hanem tanulmányai során kapcsolatba került a kor Magyarországának két jeles építészeti szakértőjével is, Révai Miklóssal és Kresznerics Ferenccel. Mint a család házitanítója, Révai Miklós Nagycenken oktatta a rajzot a Széchenyi-fiúknak, Pálnak és Istvánnak. Erről a Széchenyi-kutató Bártfai Szabó László a következőket jegyezte le: „Az a néhány színes rajzlap, mely Révai kezétől készítve fennmaradt, bizonyságul szolgál annak megítélésére, hogy növendékeit a rajz és méréstan, stílus és építéstan akkor ismert legtökéletesebb szabályai szerint oktatta. Le Clerc, Vignola és Palladio után készített mintarajzai a színezés, méretezés és árnyékolás valóságos remekei."[3] Révai Miklós, a *Városi építésnek elei* (1780) című tankönyv szerzője a Magyarországon modernnek számító klasszicizáló ízlés alapján állt.[4] A Széchenyi-fiúk később Pesten is tanultak Révainál. A gimnazista István 1808. november 19-én jelentette szüleinek: „... most mink tanuljuk az Architecturát Révai főtiszteletű úrtúl, a ki gyönyörűen tud rajzolni, a magyar nyelvnek és oskolának professora."[5] Széchenyi István magántanulóként Pesten, Sopronban, majd Szombathelyen tette le a gimnáziumi, illetve bölcsészeti vizsgákat. A szombathelyi líceumban 1807-ben Kresznerics Ferenc vizsgáztatta mennyiségtanból, majd 1808-ban geometriából, mindkét alkalommal „kitűnő" osztályzatra érdemesítve őt.[6] Kresznerics, mint fennmaradt latin nyelvű kompendiuma bizonyítja, Szombathelyen többek közt az Architectura Civilis témájából adott elő, és ha önálló ideákat nem is fejtett ki, említett kéziratának tanúsága szerint a kortárs szakirodalomban igen jártas volt.[7]

Az elmondottak alapján megállapítható, hogy Széchenyi diákként legalább a társadalmi osztályánál szokásos, ha azt valamelyest meg nem haladó építészeti ismeretekre tett szert. Ugyanakkor azt is el kell mondani — és ez az építészethez való későbbi viszonyulását is jócskán előlegezi —, hogy belsőleg nem tette magáévá az oszloprendeken alapuló klasszikus architektúrát, nem fogadta el annak örökérvényűségét. „Magam is tanultam architecturát" — írja később —, „hanem már gyermekkoromban sem akartam elhinni azon *nec plus ultrat*, miszerint, teszem például, négy határozott oszloprend s egyéb már megállapított rendszabás van. Soha nem birtam átlátni, ‚ötödik, s még hatodik' oszloprendet s számos más változásokat miért nem volna szabad divatba hozni? s mióta öregedtem, e tekintetben egy cseppet sem tanultam, sőt most egyenesen így szólok: ‚Mily szemtelenség néhány száz vagy ezer évvel előbb bizonyos szabályokat állítni fel a jövők számára, vagy inkább mily gyávaság ily szabályok rabja, sőt bolondja lenni örökleg? Győzzön az ok, s csak az ok, ne a régiség, s még kevésbé azon nimbus, melyet csalbölcsek saját sötét céluk vagy világos hiúságuk elburkolása végett szoktak a régiség körül terjeszteni."[8]

Széchenyi építészeti ismereteit és ízlését számos, egész Európára kiterjedő utazás is gyarapította, illetve formálta. Naplójának lakonikus, helyenként töredékes jellege ellenére kirajzolódik, hogy mi az amit látott, mi tetszett neki és mi nem, milyen benyomásokat és tapasztalatokat szerzett.[9]

A történeti korok közül Széchenyit leginkább az ókor, azon belül is a görögök építészete érdekelte. A 18. század utolsó és a 19. század első évtizedeiben az európai régészeti és építészeti kutatás homlokterében a görög építészet állt, Szicíliában és Görögországban folytak a feltárások és felmérések[10] — az ifjú magyar arisztokrata e tekintetben tehát az európai tudományosság fő vonalát követte. 1818—19-es mediterrán utazása során Nápolyban megismerkedett Sir William Gell angol régésszel[11], aki lenyűgöző tudásával magával ragadta, s akinek *Itenerary of the Morea* (London, 1817) című könyvét — hasonló jellegű angol és francia művekkel együtt — Görögországba is magával vitte.[12] Megtekintette a Nápoly környéki műemlékeket és ásatásokat, majd felkereste Ephezosz romjait, Tróját, Athént, Aeginát, Korinthoszt. Meg akarta nézni a basae-i templomot is — amelyről tudta, hogy az angol Charles Cockerell végzett ott ásatásokat —, de eltévedt. Megtalálta viszont az aeginai Zeusz-templomot, ahol azonban hiába kereste Cockerell ásatási munkájának nyomait. Az épületről — nála szokatlan módon — viszonylag hosszú és megkülönböztetett figyelemről tanúskodó naplóbejegyzést tett: „Der Tempel ist von schöner Proportion — dorischer Ordnung, und ganz in dem Genre und Grösse des Theseus Tempel[s] in Athene, nur mit dem Unterschied, dass die Säulen in dem Tempel des Jupiter Basen haben, die bei denen anderen fehlen — und dass der Stein bei diesem schlecht und dem andren herrlich ist ..."[13] A templomot a vele utazó Johann Enderrel lerajzoltatta, s ezzel valószínűleg ő az első magyar, aki ókori görög épület ábrázolását elkészítteti.[14]

Az édesapjának 1818. december 15-én Athénból írt, a görög építészetről szóló levele jól érzékelteti azt az elragadtatottságot, amely a napló rövid és tárgyszerű bejegyzései mögött van: „Das was von denen Griechen in Athen noch übriggeblieben ist, verdient nicht nur unsere Aufmerksamkeit, sondern unsere Bewunderung: ich selbst ein *profaner Beseher* der Kunstwerke fühle mich jedesmal ergriffen, wenn ich neue Gegenstände der vormaligen Bildung und Vervollkommnung zu sehen das Vergnügen habe. — So hab' ich mir's nicht vorgestellt — Nach mehr als 2.000 Jahren, solche Überreste! Und wie kleinlich sind selbst diese Tempeln diese Gebäude, die wir nicht nachahmen können, wenn man, von ihrer Stelle hinaus in das Meer in die lieblichen blauen Wogen blickt."[15] A görög építészet tökéletessége iránti tisztelet csendül ki Széchenyi később papírra vetett soraiból: „Egykori Hellas maradványait vette fel a civilisált világ az építési ízlés' mintájául, s ha ezeket egybehasonlítjuk Egyptus idomtalan rakványaival, s későbbi Romának sokszori össze nem hangzó vegyességeivel, — nem adunk elsőséget Görögország remekeinek, mert *'így akarjuk, így tetszik'*, hanem mert tagadhatatlanul több összhangzás, azaz a czélnak és szükségnek több megfelelés van a görög épületi anyagok és alakok közt, mint az egyptusi s római építményekben."[16]

Alaposan felkészült akkor is, amikor 1825-ben a délfranciaországi Nimes római műemlékeit látogatta meg: két francia topográfiai munkát olvasott el róluk.[17] Naplójában megjegyzés nélkül felsorolja a római kori épületeket, csak a mérnöki teljesítményt megtestesítő Pont du Gare készteti elismerő felkiáltásra: „Eine der Herzerhebensten Szenen!"[18]

A középkori és újkori épületek mint építészeti alkotások kevéssé kötötték le Széchenyi figyelmét, csak kivételes esetben jegyzett fel róluk a naplójába egy-két szónál többet. A gótikus épületekben gazdag Oxford csak röpke pillanatokra kelthette fel érdeklődését: „Superb! Mich gelangweilet."[19] Ezzel szemben padovai látogatása kapcsán hosszan méltatja Palladiót: „Die Universität von Palladio gebaut, ist klein, aber elegant und von einem äusserst schönen Styl, ganz in dem genre wie alle seine übrigen Gebäude."[20] Véleményében feltehetően nemcsak sze-

37

mélyes tapasztalatai, hanem a Palladio művészetét az újkori Európában — elsősorban Angliában — övező megkülönböztetett tisztelet is szerepet játszott. A kor ízlését figyelembe véve nem meglepő, hogy a barokk kor óriási palotái nem lelkesítik, Versailles melankolikus benyomást kelt benne[21], s az angliai Blenheimet hasonló szellemben, röviden intézi el: „Herrliche Decadance."[22] A párizsi Képviselők Kamarája görögös oszlopsorával megnyerte tetszését: „Herrliches Gebäu. Welche Elegance."[23] Hidegen hagyják viszont a modern München jeles klasszicista épületei, a Glyptothek és a Pinakothek, s a Walhalla sem rendíti meg.[24] József nádornak egyenesen azt írja: „In Baiern geschah indess noch nichts, — das uns irgend als Muster, Vorbild oder Versuch dienen könnte."[25] Müncheni látogatásának minden jel szerint egyetlen eredménye, hogy személyesen megismerkedett Leo von Klenzével[26], a kor ünnepelt építészével, a Glyptothek és több jeles bajorországi középület tervezőjével.[27] Egyébként Klenze volt az egyetlen számottevő építész a Habsburg-monarchia határain kívül, akivel Széchenyi utazásai során kapcsolatba került.

Ha az építészet mint művészet — a görög építészetet kivéve — különösebben nem érdekelte, az építészet technikai és gyakorlati kérdései módfelett izgatták. Naplója tele van ilyen jellegű észrevételekkel és feljegyzésekkel, amelyeket gyakran apró vázlatokkal, rajzokkal illusztrált. Elsősorban Anglia, a technikai vívmányok hazája a kincsesbánya számára, az ország, ahol nem kevesebb mint öt alkalommal fordult meg. Első, 1815-ös angliai utazása után — ahonnan, mint közismert, egy gázfejlesztőgép makettjével tért haza — fontos eredményként rögzíti: „Ich hab in England sehr wichtig gefunden 1° die Rauchfänge die der Wind drehen kann. — 2° die Thüren und Barrieren die auf allen beiden Seiten aufgehen und sich von selbst zumachen — 3° die Gaze Beleuchtung", mely feljegyzés után a vízöblítéses vécé („Water closet") méltatása következik.[28] 1832-ben vázlatokat készít az Angliában közkedvelt zárterkélyről, egy üveg előtetőről, sőt egy zuhanyozóról is, egyes alkatrészei megnevezésével.[29] Amikor 1834-ben Londonban meglátogatja a nem sokkal korábban elkészült Travellers' Clubot, a neoreneszánsz architektúrája miatt újszerű, sőt úttörő jelentőségű épületet, építészeti stílusára egy szót sem vesztegetve lerajzolja a lépcsőház mellvédjét és a hozzá kapcsolódó kandelábert, a klubban található egyik ágyról pedig feljegyzéseket és öt (!) vázlatot készít.[30] Különösen érdekli őt a cement és a beton készítése és alkalmazása, később ezek előállításával maga is próbálkozik.[31] Az egyébként figyelemre nem méltatott müncheni Glyptothekban annak felülvilágítós rendszere ragadja meg és hasznosításán gondolkodik: „für mich und Casino anwendbar."[32]

Ami azonban igazi vesszőparipája, az a lakóház, annak praktikus és kényelmes berendezése. Ahogy a *Pesti por és sár* című művében „Szabályi" nevű, s valójában a Széchenyi nézeteit kifejtő, képzeletbeli szereplő mondja: A „lakházakat illetőleg — ... más építmények körül soha nem fáradtam, s így ezekhez nem is szólok ..."[33] A lakóházak körül viszont Széchenyi igencsak fárad, szenvedélyesen látogatja és vizsgálja a házakat, villákat, kastélyokat, nemcsak külföldön, hanem Magyarországon is. 1833-ban Münchenben, a francia követ társaságában eltöltött egyik este után legfontosabb észrevétele: „Sehr confortables Haus. Sessel weiss mit Gold. Thüren detto."[34] Pár héttel később Párizsban is „házlátogatóba" megy: „... besah ich mit Apponyi Delamare's Haus. Herrlich ... ein Pentagon ganz verbaut, anstatt Tepich, rother Samt."[35] 1839-ben Pesten Pückler-Muskau herceg társaságában megtekinti Ullmann Móric és Károlyi György házát.[36] Máskor, Sopronban járva hasonló módon cselekszik: „Gehen zu Nagy Sándor — sehen sein Haus an. Nicht viel Geschmack und Zweck."[37] Amikor a Vas megyei Nagyfaluba látogat, nem találja ott Szentgyörgyi Horváth Józsefet, de ez nem akadályozza meg abban, hogy kastélyát meg ne nézze.[38] Természetesen jó néhány kastélyt tekint meg Angliában is. Ezektől el van ragadtatva és tapasztalatai összegzésére késztetik: „Welche herrlich Landhäuser! Wie dumm wohnen wir auf dem Continent! — Und besonders in Ungern!"[39] Más alkalommal még lesújtóbb véleményt mond a magyar kastélyokról és uraikról: „Die Leute haben keinen Begriff von Comfort in ihren Landhausern. Sie wollen es haben, verstehen es aber nicht. — Es ist nicht aus stolzer Verachtung des Bequemen und Weichlichen — Reine Unwissenheit."[40]

Tekintve Széchenyi gyakorlatias felfogását, nem meglepő, hogy a mérnöképítészet alkotásait, és főleg a hidakat különös érdeklődéssel szemléli. Dél-franciaországi útján a Pont du Gard váltott ki belőle lelkesedést. Természetes, hogy amikor 1832-ben a pesti állandó híd építésének ügyében Angliába látogat, fokozott figyelemmel fordul a hidak felé. Műszaki adatokat jegyez fel a kor legnagyobb függőhídjáról, a Telford-féle Menai-hídról, apró vázlatot is készít róla.[41] Amikor a hammersmith-i hidat, a későbbi pest-budai Lánchíd ősét meglátja és adatait lejegyzi, varázsos érzés tölti el: „Diess erhob mein Herz hoch — lange hatte ich diess bitter süsse Gefühl nicht!"[42] Pár héttel később, a Temze mentén utazva újabb híd látványa hozza lázba: „Southwark Eisen Brücke, die schönste der Welt!"[43]

Ami Széchenyi építészeti tájékozódásának egy másik forrását, a könyveket illeti, nem kevésbé tanulságos és jellemző kép bontakozik ki. Könyvtárának jegyzékében tulajdonképpen nem találunk egyetlen „igazi", elméleti építészeti könyvet sem, hiányoznak az olyan klasszikus munkák — pl. Vignola vagy Palladio művei —, amelyek gyermek- és ifjúkori tanulmányainak tárgyát képezték.[44] Viszont birtokában volt számos útleírás és topográfiai munka, hasonlók, mint amilyeneket görögországi vagy franciaországi útja során forgatott.[45] Címe alapján gyakorlati kézikönyv lehetett egy 1808-ban Bécsben megjelent vaskos kötet.[46] De könyvtárában volt egy angol könyv a gázvilágításról és egy francia munka a cementkészítésről is.[47] A nagyrészt még feldolgozatlan magyar kertészet-történet szempontjából különösen érdekes, hogy Széchenyinek megvolt Herrmann Pückler-Muskai *Andeutungen über Landschaftsgärtnerei* (Stuttgart, 1834) című műve, az angol kerttervezési elveket propagáló és egész Európában jól ismert kézikönyv. A szerzőt, aki Pesten is megfordult, Széchenyi István személyesen is ismerte.[48] De Széchenyi másfajta forrásokból is gyarapította ismereteit; egyik naplóbejegyzéséből tudjuk, hogy tervbe vette, megnézi az Encyclopaedia Britannica „Cottage System" címszavát.[49]

Mint sokmindenről, Széchenyi az építészetről is meglehetősen határozott nézetekkel vallott. Naplóbejegyzésein, levelein kívül az általa írt könyvekben szintén találhatók hosszabb-rövidebb megjegyzések e tárgykörből. De írt egy önálló művet, egy nagylélegzetű építészeti traktátust is *Pesti por és sár* címen. Naplójából tudjuk, hogy megírásához 1834. június 30-án fogott hozzá.[50] A munkával lassan haladt előre, a kéziratot többször félretette. Talán azért, mert illetéktelennek érezte magát e tárgyban, illetve egyáltalán, más irányú tevékenységét hasznosabbnak vélte. Ez olvasható ki a készülő mű kapcsán 1837. április 11-én papírra vetett naplóbejegyzéséből: „... soll ich's herausgeben? On dira 'Wir hätten von Sz[échenyi] mehr erwartet.' Bin mit mir uneinig, ob es nicht besser wäre, 'Etwas anderes zu machen, als schreiben p[ar] e[xemple] Gesetze — latein lernen, — Oeconomie ect.'"[51] Mindenesetre tárgyalt a kéziratról Heckenast Gusztáv könyvkiadóval, aki ívenként 25 forintot ígért neki.[52] Ez a munka azonban Széchenyi életében nem jelent meg, kiadására csak 1866-ban került sor[53], míg az 1858-ban Döblingben írt második előszó 1925-ben látott napvilágot.[54]

A 138 nyomtatott oldalas *Pesti por és sár*ban Széchenyi alig több mint 20 oldalnyit szentelt a címből sejthető témának, az elmaradt pesti viszonyok ostorozásának, illetve azok orvoslásának; a többi — legalábbis elvileg — a lakóház- és kastélyépítésről szól. (Nem véletlen, hogy 1837-ben naplójában „Jobb Lak"-ként említi készülő művét, amelyet akkor valószínűleg ilyen címen akart kiadni.[55]) Természetesen nem szigorúan tudományos értekezésről, hanem inkább lendületes, valamelyest csapongó eszmefuttatásról van szó, amelynek formája részben katekizmus-szerű kérdés-felelet. Az írás a magyar építészeti szakirodalom páratlan alkotása, egy nagy formátumú ember lenyűgöző és szabálytalan okfejtése. Hasonló megírására egy osztályos társa sem vállalkozott. Széchenyi e műben kifejtett nézeteit nem az ott szereplő, meglehetősen esetleges sorrendben, hanem egy-egy kérdés köré csoportosítva tekintjük át, oly módon, hogy más írásaiban található s a tárgyalt kérdésre vonatkozó megjegyzéseit, illetve az építészettel kapcsolatos tényked̈ésének egy-egy mozzanatát is bevonjuk a vizsgálatba.

Mint láttuk, tanulmányai során Széchenyi megismerkedett a klasszikus építészeti tanokkal és elvekkel. Talán anglofil beállítottsága miatt is, különösen nagyra becsülte Palladio művészetét. Ennek ellenére — ahogy erre tanulmányai bemutatásakor már történt célzás — megkérdőjelezte az európai architektúrában a görög időktől az újkorig generációk által örökérvényűnek tekintett, a klasszikus oszloprendeken alapuló építészet kánonát.[56] A kortárs Magyarország klasszicista építészetére utalva „az 'architecturának', a bevett zsarnok ízlésnek"[57], illetve „a bevett ízlés zsarnokságának"[58] az állapotáról beszél. Ezt elsősorban gyakorlati megfontolásokból, a mediterrán és a magyarországi éghajlat közti különbség miatt tekinti tarthatatlannak, hiszen a kor tipikus magyar palotája a „bevett olasz szokás 's görög ízlés szerint van építve, félig muszka clímában!!![59] „Pest, a mintegyre fejledező fiatal Pest semmi sajátsággal nem bír, s félig-meddig muszka légben, félig-meddig olasz minta után épült új része ... úgy áll a mindennapi prósa hamuszínű köntösében, mintha a magyar nemzet minden eredetiségéből kikopott s élte poesisát rég kilehelte volna már."[60] A problémára Széchenyinek van megoldása:

„Magyarország építményeire kizárólag sem éjszaki, sem déli minta nem tökéletes, s ekkép, valamint a magyar nemzetnek eredeti képe, s éghajlatának, ha nem is szembeötlő, de mégis különös sajátsága van ugy architecturájának önállásunak szükséges lennie, s ennélfogva építményeinek is különös ábrázattal kell birnia, s ez sem muszka, sem olasz, sem german nem lehet, hanem Magyarország eredetét, visszaemlékezését, jövendőjét s éghajlatát, szóval mind költői mind prosai körülményeit philosophiai mérlegbe vetve, elkerülhetetlenül goth tekintetünek, a 19-ik század finomabb s szaporább szükségeihez szabott *scytha szelleműnek* kell lennie."[61]

A fenti sorok több fontos és a magyar építészetelméletben forradalmian újnak számító gondolatot tartalmaznak, még ha ezeket Széchenyi csak felvetette, de következetesen nem munkálta ki. A 19. században a korát megelőzve ő mondta ki először önálló magyar építészet létrehozásának szükségességét. (A 18. század végén a pozsonyi Johann Schauff tett kísérletet nemzeti oszloprend megteremtésére;

ez a viszonylag konvencionális — és lényegében visszhang nélkül maradt — elképzelés a hasonló európai törekvések mintáját követte.[62]) Nem kevésbé újszerű, hogy a megoldást a felújított gótikában találta meg, akkor, amikor ezt a stílusirányzatot Magyarországon pár templomon (a Pollack-féle restauráláson átesett pécsi székesegyház, a pétervásári plébániatemplom stb.) kívül csak néhány, az országban elszórtan található kis épület, egy-egy falfestmény vagy iparművészeti tárgy képviselte.[63] Ebben az időben Európában is egyedül Anglia az, ahol már nagyobb számban emelnek neogótikus épületeket, sőt amikor 1835-ben a londoni parlament pályázatát kiírták, az előírt stílus gótikus vagy Erzsébet-kori volt, ami által a gótika gyakorlatilag a nemzeti stílus rangjára emeltetett.[64] Széchenyi le is írja, hogy az újjászületett gótikával a szigetországban találkozott: „Anglia építőmesterei jó idő óta felfogták az építés ez elvét, és nagyobb úri lakjaikban jobbadán ők is elhagyták az olasz s ekkép éghajlatukhoz sehogy sem illő minta utáni építést, s a komolyabb góth izlésnek hódolván, s ezt éghajlatuk s szellemükhöz alkalmazva, telepvényeiket csudálatos sikerrel javíták."[65] A kép teljességéhez hozzá kell tenni, hogy a 19. század első felében Európa nagy nemzetei, az angolok, a franciák és a németek mind meg voltak győződve arról, hogy a középkorban a gótika az ő országuk földjén keletkezett, és ilyen értelemben nemzeti stílusnak tartották azt.[66] Ha Széchenyi nyilván nem is tekintette a gótikát magyar találmánynak, már eleve a középkori magyar emlékek pusztulása miatt sem — Árpád, a hét vezérek, Szt. István, Corvin — etc. csak még egy követ sem hagytak maguk után, mely valahai nagyságukat bizonyítaná" — írja egy helyütt[67] —, a gótika és nemzeti stílus összekapcsolása mint európai gondolat közrejátszhatott az ötlet megszületésében.

Szintén épp hogy csak felvillantott, de izgalmas felvetés, hogy a létrehozandó magyar nemzeti építészetnek szkíta „szelleműnek" kell lennie. Itt Széchenyi megint csak úttörő módon elsőként kapcsolja össze a magyarok keleti eredetének mítoszát a nemzeti stílus kérdésével, megelőzve ezzel Feszl Frigyes stíluspróbálkozásait és az 1860 körül felszínre került, a magyar stílust a keleti (bizánci) építészetben megtalálni igyekvő törekvéseket[68] Amikor Széchenyi a gótikát és a szkíta szellemet egymás mellé állítja, ezeket össze is kapcsolja. Ez még jobban kidomborodik következő soraiból: „... nyerne az egész ország is, ha épitményeiben, az olasz helyébe az éjszak-ázsiai góth mintát állítaná minden lehető javításaival."[69] A gótika szkíta, illetve észak-ázsiai jellegének nem kevésbé naiv, mint amennyire újszerű gondolata abban az időben született meg Széchenyi fejében, amikor az európai szellemi életben még bizonytalanság uralkodott a gótika eredetét illetően.

Széchenyi szerint az „olasz" építészetnél a gótikus azért is jobb, mert praktikusabb és olcsóbb, ugyanis míg az előző merev és lezárt rendszer, az utóbbi bővíthető:

„... a góth mintaváz lehető legjobban illik a magyar éghajlat alá, ..." mert a „hozzáragasztványok, verandák ... mosolygó alakban fűződhetnek a góth komolyság körül ..."[70] „... mi a költséget illeti, ez góth mintai lakóházaknál azon okbul nem nagyobb, sőt kisebb, mint olasz terv utániaknál, mert ezek szigorú symmetriája szorosabban, vagy mondhatni ‚elkerülhetetlen' megkívánja az egész épitmény egyszerrei, systematcus felállítását, s igy tetemesb tőke készletét, midőn a góth architectura keleti kéjekkel körülövezett sokfélesége nem tiltja az épitmény külön külön részeinek, nagyobb közbevetésekkel is, egymásutáni fölemelését — per excerpta — sőt új szükségek kifejlésével egészen új daraboknak, a régibb épülethez ragasztását is, mik az egésznek bevégzésére megkívántató tőkék elosztását, s csak időszakonkénti szükségét következtetik. S ez az épitőre nézve oly nyereség ... hogy ha bizonyos egyes részei drágábbak is a góth mint az olasz architecturának, valamint tán drágábbak is, általában véve mégis olcsóbb az, mint ez. A goth architectura szükségeinkkel tágulhat, s ekkép ezekkel mindig okszerinti arányban létezhet, az olasz ellenben azokhoz nem könnyen simul, s igy nem ritkán kezdetben igenis nagy az e minta után épitett lak, később viszont igenis kicsi, és szép idomban alig tágítható."[71]

Ezek az eszmék gyakorlatiasságukban a század derekán Franciaországban megjelent, Viollet-le-Duc nevével fémjelzett racionalista iskola gondolatvilágával rokoníthatók. Ugyanakkor, ha úgy tetszik, Széchenyi elébe vágott azoknak a 19. század második felében Magyarországon is felbukkanó érveknek, miszerint a klasszicizáló — vagy éppen neoreneszánsz — architektúra azért részesítendő előnyben, mert olcsóbb, mint a gótikus.

Mindamellett úgy gondolja, a „goth típust" előbb a „nemzeti épületek"-nél kéne bevezetni, s csak később a kastélyépítészetben.[72] 1836-ban például, az építendő Harmincadhivatallal kapcsolatban följegyzi: „das sollte im Gothischen Genre ... gebaut seyn."[73] 1843-ban, bár magánépületről, saját házáról van szó, megint csak a gótikával kacérkodik: „Sollte ich ein 2-tes bauen, és ez meglehetne, werde ich etwas Gothisches versuchen."[74] (Meg kell jegyezni, hogy az első gótizáló architektúrájú pesti bérház — Borsody András háza — csak 1845—46-ban készült el.[75]

Annak ellenére, hogy Széchenyi írásaiban a felújított gótika mellett tört lándzsát, amikor megvalósult romantikus-neogótikus épülettel állt szemben, a lelkesedés semmi jelét nem mutatta. 1944. szeptember 26-án a Pozsony melletti Oroszváron járt, ahol ez idő tájt készült el Zichy-Ferraris Emánuel angolos gótikájú kastélya, a maga nemében az első az országban.[76] Bár még a tervező építésszel, Franz Beerrel is találkozott a helyszínen, naplójában az épületet egy szóra sem méltatja.[77] Amikor 1847-ben újból arra jár, már alaposabban megnézi a kastélyt, de csak fanyalgó megjegyzéssel illeti: „Schon en Décadence. ... To[o] much day light."[78] (Ez a bejegyzés nyelvi „szépsége" miatt is figyelmet érdemel.) Ugyanakkor 1844-ben megtekinti az elkészült Nemzeti Múzeumot, a klasszicizmusában megkésett s a kortársak részéről általában vegyes fogadtatásban részesülő épületet, és neki fenntartás nélkül minden tetszik rajta: „Schönes Gebau, bis auf die Lage."[79] Ugyanebben az évben „olasz ízlésű", tehát klaszszicista stílusú villákból álló nyaralótelep létesítésén fáradozik.[80] A magyarázat abban rejlhet, hogy bár Széchenyi elvileg és általában a (neo)gótika pártján állt, konkrét esetben a stílustól függetlenül mondott értékítéletet, illetve döntött az épületekről. Éspedig azért, mert szokásához híven ebben a kérdésben sem volt doktriner, és egyik stílusirányzattal sem akart végleg azonosulni. Sőt, ha néhány további gondolatát megvizsgáljuk, kiderül, hogy az építészeti stílusok végeredményben közömbösek voltak számára, olyannyira, hogy még létjogosultságukat is megkérdőjelezte.

Ezt legmarkánsabban, aforizmaszerűen *A magyar játékszínről* írt könyvében fogalmazta meg: „... bárki mit mond is, az Architectura törvényi csupa önkényen alapulnak ..."[81] „Mert vajon mi a szép, mi a jó ízletű emberi készítményben?" — teszi fel a kérdést a *Pesti por és sár*ban. „Semmi egyéb, mint czélirányosság, s így azon idomok és formák, melyek ehez legközelebb visznek."[82] Vitruviusi kategóriákkal fogalmazva, Széchenyi számára az *utilitas* fontossága a *venustas*szal szemben olyan nagy, hogy az előbbi az utóbbit is helyettesíti. Az utilitarizmus e szélsőséges megnyilvánulását érdemes még egy építészetre vonatkozó Széchenyi-idézettel illusztrálni: „... a' dolgok valódi becsét vagy becsnélküliségét soha nem határozza el a' kül rajz, hanem a' bel lét!"[83]

A hasznosság gondolatával függ össze, hogy Széchenyi, ha csak alkalma nyilott, hangsúlyozta az épületek egyszerűségének, dísznélküliségének szükségességét. Amikor a pesti magyar színház építése van napirenden, kifejti, hogy „az első állandó színháznak is nem visszarettentő fénypalotának, hanem magához vonzó szelid világú kis bájlaknak kellene lenni."[84] Nem meglepő hát, hogy midőn 1935-ben Párizsból akarja beszerezni az épület terveit, csak a méreteket feltüntető tervlapokat kér, olyanokat, melyek architektúrát nem ábrázolnak. „Ich würde alle unnöthige Pracht zu vermeiden suchen, und Alles, was auf ein Fest deutet ..." teszi hozzá.[85] Hogy egy ilyen minden dísztől és ünnepélyességtől megfosztott színház mitől lett volna „bájlak", azt igazán nem könnyű elképzelni.

Amikor Széchenyi 1846—47-ben második házat akart magának Pesten építtetni, írásbeli utasításokat állíttatott össze elképzeléseiről és igényeiről. Az általános bevezetésben megint csak az „egyszerűség" a kulcsszó, amihez a díszek beszennyeződésétől való félelem alig több átlátszó ürügynél. A szóban forgó bevezetés Széchenyi esztétikai nézeteinek summázataként is tekinthető:

„Character oder Art des Hauses.

1. Das Haus soll ein einfaches solides Herrschaftshaus sein ohne Anspruch eines Palastes. Äussere Form

2. Die äussere Form und Ansicht desselben soll eine einfache Eleganz und guten Geschmack zeigen, und sich mehr durch Schönheit der Zeichnung und Harmonie in der Zusammenstellung bemerkbar machen, als durch Überladung mit besonderer Bildhandwerken und Zierrathen, die in einer Stadt wie Pesth in kurzer Zeit nur als Sammlungsplätze für Staub und Schmutz dienen würden.

Das Äussere der inneren Bequemlichkeit untergeordnet

3. Da die vernünftige und bequeme Eintheilung des Inneren eines Privat-Wohnhauses immer der Hauptzweck bleibt, so soll diese dem äusseren Effekt auf keinen Fall aufgeopfert werden, der — obwohl nie ausser acht zu lassen ist — doch als eine untergeordnete Nebensache betrachtet werden muss."[86]

Nem tagadja meg magát Széchenyi akkor sem, amikor 1860-ban megbízza Ybl Miklóst a családi kriptát is magába foglaló nagycenki plébániatemplom tervezésével, kikötése, hogy a templom „lehetőleg minden cikornyás díszítményt kizáró, egyszerű, de mégis tágas Istenháza" legyen.[87]

A fentiekkel összhangban Széchenyi elveti a hivalkodás minden formáját az építészetben. Mint írja, ideálja a „*praetensio* nélküli báj, melylyel keblem oly nagy sympathiát érez".[88] Saját, a Fertő tó partján felépíteni szándékozott házának is ilyennek kell lennie: „Mein Cottage soll nicht viel kosten und ohne aller Praetension gebaut werden sonst werde ich's nei erleben."[89] A vidéki lak, a „cottage" szenvedélyesen érdekli; amikor 1832-ben Visegrád környékén kirándul, sajnálattal állapítja meg, hogy nem talált alkalmas helyet ilyen építésére.[90] Véleménye szerint a konvencióktól mentes, csak a természetes igények és körülmények figyelembevételével készült, intim hangulatú épület felülmúlja a „bevett" ízlés szerint épült házat. „Nem ritkán sokkal rosszabbul *lakunk* — a' szó valódi értelmében — egy temérdek pénzért felhalmozott palotában, mint egy egyszerű paraszt-házban" — vallja.[91] Ezek az ideák, még ha Széchenyi saját érzéseit fogalmazta is meg, az európai gondolatvilágban évszázadokon keresztül jelen voltak.[92] A természetes lakhely, az egyszerű „kunyhó" eszményképe különösen a kapitalizmus beköszönte után, a 18. századtól kezdve erősödött meg.

Ami Széchenyit szenvedélyesen érdekelte, aminek szükségességét szinte megszállottan, újból és újból hangsúlyozta, az a lakóház „comfort"-ja, vagyis kényelmes, praktikus elrendezése és berendezése. Ezt kereste, ezt tanulmányozta utazásai során, és ez a *Pesti por és sár* legrészletesebben taglalt témája, mondhatnánk gerince.

A „jó lakház fő feltételei"-t a következőképpen foglalja össze: „Csend, szagtalanság, füst-nélküliség, könnyű tisztíthatás, meleg télen, hűs nyáron, minél több világ s szellőztethetés légvonat nélkül, s oly elosztás, mely szerint nappali, ebédlő s éjjeli szoba, terem kellőleg elkülönítve legyenek."[93] Ami az utolsó pontot, tehát a termek elrendezését illeti, rossznak találja az egybenyíló teremsort vagy — ahogy ő is nevezi — az enfilade-ot, éppúgy az egy „ambitus"-ra fűzött szobákat, vagyis mindazt, ami a korabeli magyar kastély- és kúriaépítészetet jellemzi. Így nem lehetséges az egyes életfunkciók szétválasztása, „elrontott lég uralkodik", s a lakók a cselédekkel folyton összeütköznek. Egyes kastélyok „nagyobb része grádicsa, de minek? hogy szinte sehova se lehessen rajtuk jutni, mert az első emelet néhány szoba, egy irdatlan szála, ambitus, és semmi egyéb!"[94] A belső tagolatlanság helyett a különböző rendeltetésű termek elkülönítését javasolja, hasonló módon, mint Angliában, mert „nem létez hon, mely falusi lakházak körül több tapasztalással birna, mint Anglia".[95] A szigetországban az ebédlő, a nappali szoba és a könyvtár

a földszinten van, a hálószobák az első és második emeleten, sőt a cselédek számára még a padlástérben is. A házban a belső közlekedést legalább két lépcsővel oldják meg, melyek közül az egyiket az uraság, a másikat a cselédség használja. A pincében vagy inkább alagsorban vannak a raktárak, néhol a konyha is.

Széchenyi e témakörben talán sehol nem érvel több hévvel, mint amikor az árnyékszékről esik szó; ez a kérdés szinte vesszőparipája. Amikor leírja a korabeli magyar viszonyokat — olyasmit felidézve, amire a 20. századi ember ezen épületek látogatásakor már alig gondol —, megfogalmazása szinte Jonathan Swiftére emlékeztet. A magyar kúriában „az ambitus végén igen gondosan felállított árny- vagy inkább zsarnok-szék, minthogy senkit sem kímél, de kivétel nélkül mindenkire egyforma büntetést ró, bár használja árnyékait szerencséjére rendesen, bár szerencsétlenségére csak ritkán".[96] A kor tipikus kastélyában „az előház pedig a lépcső alján két nagy eleven ‚árnyékkal' van ellátva, mely nem annyira vet árnyékot, mint legnagyobb elevenséggel oly dögvészes szagot terjeszt az egész házban lehető legnagyobb egyenlőséggel, mert *aequilis divisio* sat., hogy én legalább saját ízlésem szerint alig ismerek kellemetlenebbet, mint ily elrontott légbeni lakást".[97] A probléma egyik lehetséges megoldása az árnyékszék távolabbra helyezése a háztól. A másik az Angliában meghonosított öblítéses vécé, amelynek működését Széchenyi gondosan elmagyarázza. Nem véletlen, hogy Magyarországon ő volt az első, aki kastélyába angolvécét szereltetett, amelyet 1840-ben a Deák Ferenc vezetésével Nagycenkre érkezett országgyűlési küldöttség annak rendje-módja szerint megcsodált.[98] Meghökkentő és korát megelőző az az elképzelés, amely Széchenyinek a lakóházának építéséhez kiadott rendelkezésében olvasható: kívánatos, hogy az árnyékszék ablakából jó kilátás nyíljon![99]

Egy másik gyakorlati kérdés, amellyel Széchenyi előszeretettel foglalkozott, a falak nedvessége. (Nem véletlen, hiszen hasonló problémákkal maga is küszködött kastélyában Nagycenken.) Nézete szerint a megoldás a pince alkalmazása, vagy hogy „rakassék az egész építmény *concrete* rétegre".[100] Az utóbbi javaslat nem meglepő, ha figyelembe vesszük, mennyire érdekelte Széchenyit a betonkészítés, bár elismeri, hogy az új anyag felhasználása Magyarországon még felettébb költséges. Nem kevésbé újszerű gondolat a kőszéntüzelésű, angol rendszerű kandalló („iron grate") propagálása sem.

De Széchenyi kitér a ház környezetére, a ház körüli zajok és szagok kérdésére, a tájolásra, az ablakból nyíló kilátásra, tehát olyan problémákra, amelyek majd inkább a későbbi korok emberét érdeklik. Arra az esetre, ha valaki a falu közepén építkezik, rendhagyó javaslata van: „... állítása gazdasági épületeit egyenesen az utczára, s így istállóit, konyháit stb. is, szóval szoritsa a lármát, rosz szagot, stb. utczára, ház homlokát pedig, ha ezt csak félig-meddig megengedi a kitétel, fordítsa kertjének, t. i. a csendnek, s a por s rosz szagtól ment oldalnak."[101]

Pesttel kapcsolatban Széchenyi nem kevés oldalt szentel a kulturálatlan viszonyoknak, a nyáron poros, télen saras utcáknak s a gondok orvoslását akadályozó tespedtségnek. A városról — és vele kapcsolatos érzéseiről — lehangoló képet fest:

„[Ezen] bajokat azokra nézve, kik télen nyáron pesten-Budán maradni kénytelenek, én legalább valódi szerencsétlenségnek tartok, minthogy saját ízlésem szerint akármit szenvednék inkább, mint a természet szép szineitől örökké eltiltva s kénytelen lenni, például Buda-Pesten a szőke Dunát, szennyes dunapartokat, kiégett budai szőlőket, kertnélküli házakat, minden fátul eltiltott utczák- s téreket, szóval az egész láthatárt mindig s mindent hamuszínű köntösben nézni s a természet sokszínű bájai helyett örökleg a homok bajaival küzködni."[102] Később meg fogjuk látni, mit tett, illetve próbált tenni saját maga a felsorolt problémák megoldására.

Az alapvetően pragmatikus Széchenyi szerint a jó lakóházakra nemcsak azért van szükség, hogy a fizikai és esztétikai igényeket kielégítsék. A mindig nagy összefüggésekben gondolkodó ember — függetlenül attól, hogy nyilvánvaló öröme telt a „Jobb Lak" megírásában — munkájával távolabbi és általános célt, a haza ügyét is kívánta szolgálni: „Szeretete azon háznak, melyben család lakik és melyben azért szeret lakni, mert természeti szükségeit, hajlamát, ízlését abban kielégítve tapasztalja, az ilyféle lak képzi azon ‚motivált hazaszeretetnek' legszilárdabb alapját, mely előbb-utóbb, de bizonyosan bekövetkezteti a nemzetek felvirágzását."[103]

Természetesen Széchenyi nemcsak gondolatban és írásban foglalkozott az építészettel. Voltak saját építkezései, és kapcsolatban volt több középület tervezésével. Ezek áttekintése — még ha most nem is lehet célunk részletesen foglalkozni velük — nem kevés tanulsággal szolgál.

Nagycenki kastélyának jobbításával és bővítésével Széchenyi évtizedeken keresztül foglalkozott. Amikor például az 1830-as évek első felében Angliában és Franciaországban utazgatott, naplójába — Nyilván friss élményei hatására — apró vázlatokat készített a kastélyhoz.[104] Ezek azonban annyira elnagyolt, minden műszaki és művészi jelleget nélkülöző rajzok (többnyire alaprajzok), hogy nem lehet amatőr tervezésről beszélni. Az új szárny Hild Ferdinánd vezetésével 1834 és 1840 között épült fel; sima homlokzatára késő gótikus ablaknyílásokat idéző, egyenes záródású, nagyméretű kettős ablakok kerültek.[105] Újdonsága — mint már szó volt róla — az angolvécé és a fürdőszoba volt.

Érdekesen alakult Széchenyi pesti házának tervezése.[106] Hild József az első tervváltozatot 1843 végén készítette el, az építtető kívánsága szerint toronnyal. A torony mellett felsorolt érvek jól illusztrálják Széchenyi ellenérzését az építészeti monotóniával szemben, vágyát a közt szolgálni — és saját gazdasági megfontolásait:

„Wegen Thurm bin ich aus 3 Ursachen: 1. weil die Monotonie in Pesth bereits über Hand nimmt, 2. weil ich dem Publicum eine Urglocke spendieren will, 3. weil sich bald jemand bei uns einziehen wird, der sich so weit von dem Centrum der Stadt fürchten zu werden, ausser er wohnt in einem so marquanten Haus, das nicht zu fehlen ist."[107] Első, romantikus elképzelése szerint a torony vörös lett volna, de rábeszélték, hogy legyen fehér, miként az egész ház. Széchenyi eredetileg hegyes tornyot szeretett volna, de Hild nem ilyet tervezett, „Unter uns gesagt hätte ich einen Spitz lieber, als den Csonkatorony von Held (!). Dieser letztere hat einen Geschmack auf eine und gewöhnliche Simplicität nach Palladio gestellt und in seinen ist es sehr gut" — írja egyik levelében.[108] A jelek szerint azonban mindenki a torony ellen van. Utóbb Széchenyi megelégedett volna kisebb fatoronnyal is, de miután felesége is ellenezte, elejtette a tervet. Mintegy utóvédakcióként felvetette, hogy legyen a házon legalább valami ismertetőjel, egy óra vagy egy szobor. A végeredmény azonban egy viszonylag szokványos lakóház lett a Sas utca sarkán. Csak a klasszicizáló római késő barokkra emlékeztető ünnepélyes kapukiképzése tért el a Hild épületein ismétlődő megoldások közül.[109]

A konvencióval szemben lépett fel Széchenyi akkor is, amikor 1860-ban megkérte Ybl Miklóst, hogy a nagycenki templomot ne úgy tervezze meg, hogy a tornyot a homlokzatra helyezi, mint az a vidéki templomoknál szokás, hanem illessze az épület egyik oldalára.[110]

Igencsak újszerű épület lett volna a régi Harmincadhivatal helyén az a „bazár", amelynek terveztetésével Széchenyi 1833-tól foglalkozott.[111] Kapuja nem lett volna, csak két kocsifelhajtó az első emeletre, s a szokásos belső udvar helyett kert. De még ennél is érdekesebb az összetett funkció, amelyet Széchenyi szánt neki: „Belül és kívül boltok, kávéházak, sátorok, verandák etc. Casino, Tudós Társaság a házban ... Azt hiszem, derék familiaház lehetne ..."[112] Ugyanakkor szorgalmazta egy új Harmincadhivatal építését a Duna-parton, a Lloyd-palotával szemben.

A tervezés ettől függetlenül lezajlott, máig sem tisztázott történetében az ország két legnagyobb építésze, Pollack Mihály és Hild József játszotta a főszerepet, oly módon, hogy a jelek szerint Pollack mögött József nádor, Hild mögött Széchenyi állt. Mindkét építész több variánst készített; közülük különös figyelmet érdemel Pollack monumentális hatású, „forradalmi" jellegében reménytelenül idejétmúlt tervváltozata — talán azonos a Széchenyi által 1834-ben említett tervrajzzal —, és Hild 1836-os, újítókedvről tanúskodó, kubusos tervvariánsa. Az építkezésből végül semmi nem lett.[113]

1846-ban Széchenyi a pesti Ipartanoda épületéhez készíttetett terveket, ezúttal Kauser—Feszl—Gerster társult építészekkel.[114] A tervlapokon látható félköríves stílusú épület a Feszl Frigyesre jellemző egyéni architektonikus jegyeket hordozza, a főhomlokzaton a tömb árkádos fellazításával. Jellemző, hogy József nádor — akinek Széchenyi a terveket bemutatta —, bár az épületet általában jónak találta, nyitott folyosói ellen emelt kifogást és architektúráját ízlése szerint nem találta szépnek.

Még ha valószínűleg Széchenyinek a stílusválasztáshoz semmi köze sem volt, mindenképpen figyelmet érdemel, hogy a nevével leginkább összeforrott építmény, a pest-budai Lánchíd nemcsak mint műszaki alkotás kiváló, hanem két masszív, itáliai reneszánsz stílusú, diadalív-szerű pilonja magyarországon építészetileg is újszerűen számított. Még ennél is szokatlanabb lett volna a Clark Ádám által 1846-ban tervezett, hatalmas egyiptomi lótuszoszlopokkal közrefogott alagút-bejárat, amelynek tervrajzát Clark kifejezetten Széchenyi ötlete alapján készítette el.[115]

Széchenyi egyik kedvenc ideája volt Pest-Buda fásítása, új parkok létrehozása. Így kívánt az áldatlan állapotokon segíteni, a por és sár egy részét megkötni, de programja nyilván a festőiséget tagadó klasszicista városkép fellazítását is célozta. Nem kevés szervezőmunkával elérte, hogy az Újépület déli oldalán — ahol egyébként saját háza is állott — sétakertet hozzanak létre.[116] Szimbolikus jelentőségű, hogy 1846-ban felesége ültette el a tér első fáját. De Szé-

chenyi szorgalmazta Duna-parti sétány létrehozását, az akkor a nádor tulajdonában lévő Margitsziget közmulatóhellyé történő alakítását, foglalkozott a budai erdőkben nagy vadaskert, a Csepel-szigeten fácános létesítésével, és különösen a fővárost övező villanegyedek telepítésével.[117] Ilyen lett volna az Óbuda feletti völgyben a közép- és kereskedő osztály nyaralótelepe, a kamaraerdei villatelep, és egy hasonló telep a Városliget mellett.[118] Ezzel Széchenyi természetesen már nemcsak a főváros környezetének egészségügyi és esztétikai viszonyain akart javítani, hanem egy új, és minden bizonnyal Angliában megismert életformát kívánt meghonosítani.

Széchenyit maga a kertészet is érdekelte. 1816—17-ben Charles Moreau-val átterveztette nagycenki kertjét; vonatkozó levelében felsorolta a kerti építményeket, és örömmel állapította meg, hogy a Moreau javasolta formában a kert természetesebb lesz.[119] Kertészeinek neve (Ritter, Stepanek) naplójában többször is felbukkan.[120] Amikor az angliai Blenheimben járt és ott a nagyszabású tájképi parkot felkereste, naplójában botanikai érdeklődéséről — és annak határairól — tanúskodó bejegyzést tett: „Welche Bäume? Ceder von Libanon — Kränze von Eichen. Menge Baume, die ich nicht kenne, die herrlich sind — Chinesische Blumen ..."[121] A kertészettel kapcsolatban érdemes felidézni, hogy Széchenyi könyvtárában ilyen tárgyú kézikönyv is volt.

Széchenyi a monarchia több jeles építészét személyesen ismerte: Riegel, Zofahl Lőrinc, Franz Beer, Kasselik Ferenc, Carl Roesner, Johann Romano, Paul Sprenger, Clark Ádám neve fordul elő naplójának lapjain. Természetesen Pollack Mihályt,[122] a kor egyik vezető építész-egyéniségét szintén jól ismerte.[123] Egyik 1842-es naplóbejegyzéséből úgy tűnik, mintha még egy épület tervezése kapcsán is gondolna rá: „Bei Pollack: 'Ich bitte, machen Sie mir eine Berechnung ...' Haus vor dem Serviten Kloster!"[124] Ez az épület soha nem valósult meg, sőt egyes jelek szerint Széchenyi — Hild Józsefet favorizálva — Pollackot egyenesen háttérbe akarta szorítani. Ez olvasható ki a pesti Vigadóra vonatkozó soraiból: „Der Rückwärtige Theil des Theaters wird von Pollak gebaut, obschon der Hild anerkannt geschickter und wohlfeiler ist. — *Er* will es aber ect. cela suffit."[125] (Az utóbbi megjegyzés József nádorra vonatkozik.) A Harmincadhivatal tervezésével kapcsolatban még inkább kidomborodik elfogultsága: „Igen örülök, hogy Pollack oly lágyan vagy hamisan viseltetett irányomban, most jó ürügyem van őt kerülni, s így Hildnek jut a harmincad."[126] Széchenyinek Pollack Mihállyal szembeni fenntartása táplálkozott személyes okokból, de az építész művészi felfogásának elutasításaként is értékelhető.[127] Közismert, hogy Pollack József nádor kedvelt építésze, mondhatni bizalmasa volt, ami önmagában elegendő ok lett volna arra, hogy Széchenyi ne közeledjen hozzá. De Pollack kissé ünnepélyes klasszicizmusa, amely műveit szinte mindvégig jellemezte, ugyancsak ellenérzést ébreszthetett az építészetet szabadabban értelmező Széchenyiben.

Pollack Mihállyal szemben több mint egy évtizeden keresztül Pest másik nagy építészét, Hild Józsefet[128] részesítette előnyben. Választásában nyilván elsődleges szerepet játszott, hogy Hild építészeti felfogása rugalmasabb volt, és a klasszicizmus mellett a romantika stílusformáit is alkalmazta.[129] Széchenyi naplójában Hild 1830-ban a pesti Vigadó kapcsán szerepel először, amikor őt — mint korábban idéztük — Pollacknál jobbnak találja.[130] Az elkövetkező időszak nagy építészeti vállalkozásaihoz, ha csak teheti Hildet alkalmazza vagy javasolja. Így volt ez 1836-ban a Harmincadhivatalnál. Rá gondolt Széchenyi akkor is, amikor a Duna-parton építtetni szándékozott színház kivitelezése került szóba.[131] A régi Harmincadhivatal helyén emelendő bazárhoz is Hilddel készíttetett terveket.[132] Ő építette Széchenyi javaslatára és megelégedésére a pesti hengermalmot.[133] Széchenyi javaslata alapján a Gazdasági Egyesület ugyancsak őt kérte fel a nemzeti lovaglóiskola megtervezésére.[134] De Széchenyi akkor is Hildhez fordult, ha saját házáról volt szó. Miután 1841 elején megvette a Duna-parti régi Szalayházat, vele készíttette el a helyén emelendő új épület tervét.[135] Hild tervei szerint történő felépítését 1844 elején is fontolgatta, pedig ez idő tájt már döntött egy másik — a Sas utcai — ház felépítése felől.[136] A téma ilyen formában még 1846-ban is felmerült.[137]

A Sas utcai házat már érintettük.[138] Építésével kapcsolatban Széchenyi eddigi ismereteink szerint legrészletesebben nyilatkozik meg Hildről. Figyelemreméltó, hogy — bár leírja — mennyire kedveli Hildet, az üzletben, a pénzügyekben nem ismer tréfát, különösen hogy az építész a pénzügyi számításokkal hadilábon áll: „Für die ganze Summe von 105,348 fl. 27 (die nun durch den Thurm weniger sein wird) allein mit Hild contrahiren, halte ich für sehr gefährlich. — Wenn er — da er kein besonderer Rechenmeister ist — etwa verliert, so muss ich daraufzahlen! Also wieder der paga pantalone!!! Der arme Hild und der Prasser Széchenyi wird es heissen. Wir sollen mit jedem extra *bindend* und kein Bruder in Spiel, selbst mit Hild nicht. Ich kenne seine Umstände nicht, weiss aber, dass die Meinigen mit 9, jetzt bald mit 10 oder 11 Kindern sehr drückend werden kann, wenn ich nicht aufpasse ... Gut binden, und Contract ohne Gnaden und Barmherzigkeit erfüllen ... Hild ist mir sehr lieb, — und hat er so eine Reputation, dass man ihn über jede Controlle erhaben denkt."[140]

A Hild iránt érzett szeretet és tisztelet csendül ki a hangjából akkor is, amikor 1848 elején a bécsi Carl Roesner a pesti lehetőségekről tájékozódik: „Roesner von Wien. — Ich sage ihm offen — in Pest wird er nicht reussiren, weil man Hild ect. *liebt*." Széchenyi — már mint közlekedési miniszter — utoljára 1848 tavaszán és nyarán dolgozik együtt Hilddel, amikor a Vigadó és a Nemzeti Múzeum termeit alakítják át országgyűlési célokra.[141]

A szabadságharc előtti években, aktív közéleti szereplésének utolsó szakaszában Széchenyi más építészek, a társulásban dolgozó Kauser Lipót, Feszl Frigyes és Gerster Károly felé fordult.[142] Mint emlékszünk, velük készítette el az Ipartanoda terveit. Széchenyi — Pest város megbízásából, Borsody András választott polgárral közösen — ezt az építész-triászt bízta meg a Belvárosból kitelepítendő Szervita-épületegyüttes megtervezésével is. Feszl tervezte a Széchenyi-sétatér kioszkját. S ami még ennél is sokatmondóbb, Széchenyi a Kauser—Feszl—Gerster-társaságot azzal is megbízta, hogy második házához (a „Szalay"-házhoz) készítsenek terveket — annak ellenére, hogy rendelkezésére állt a néhány évvel korábbi Hild-féle terv! (Sajnos, eddig egyik házterv homlokzatrajza sem került elő.) A magyarázatot Széchenyi már megismert — a klaszszicizmust elutasító, a változatosságot igenlő — nézeteiben, töretlen újító szellemében, de nem kevésbé mozgékonyságában és élességében kell keresnünk. Hiába mutatott Hild Pollackhoz képest nagyobb affinitást a nem klasszicista áramlatokkal, merészségben és újszerűségben nem mérkőzhetett az ifjabb generációt képviselő Feszllel és Gersterrel. Széchenyi ismerhette az előbbinek enyhén keleties formálású, félkörívés stílusú Országház-tervét, az utóbbinak a Széchenyi-háztól nem messze álló művét, a Borsody-házat, s ha más nem, ez a kevés is meggyőzhette arról, hogy érdemes dolgoztatni a még jóformán ismeretlen, kezdő építészekkel. Balszerencse, hogy az említett tervekből mindössze a sétatéri kioszk valósulhatott meg.

A legnagyobb magyar, a nemzeti építészet megteremtésének szószólója a hazafiságot nem úgy értelmezte, hogy az épületek tervezését kizárólag magyarokra bízza. Ha úgy látta, külföldi építész alkalmasabb a feladatra, Széchenyi habozás nélkül neki adta a megbízást. Így történt ez Charles Moreau[143] esetében, akivel 1816—17-ben átalakítási terveket készíttetett nagycenki kastélyához és kertjéhez.[144] Amikor a pesti színház építése volt napirenden, rögtön egy párizsi művészhez, Pierre-Luc-Charles Cicérihez[145] fordult, tudván, hogy a legjobb színházépületek a francia fővárosban találhatók.[146] (Kedves Hildjének csak a kivitelezést juttatta volna.) Az, hogy William Tierney Clark[147] személyében angol mérnököt talált a Lánchíd tervezéséhez, szinte már magától értetődő. Még a magyar Országháza tervpályázata alkalmával is rábeszélt egy külföldit, Joseph Andrew Blackwellt, hogy nyújtson be pályamunkát.[148] Építész magyar, pontosabban magyar hazafi mivolta csak a szabadságharc leverése után, az önkényuralmi korszakban lett számára fontos; 1860-ban, a nagycenki templom tervezésére Ybl Miklóst fogadta fel, aki — mint írja — „wenn auch nicht ein Speck Magyar, doch ein fideler Ungar".[150]

A Széchenyi által elképzelt műszaki alkotásokból jó néhány megvalósult, de tervezett középületeiből alig valami. Biztosan másképp alakult volna a helyzet, ha megkapta volna a Szépítő Bizottmány vezetését, amint azt remélte és József nádortól kérte.[151] József nádor azonban a bizottmány irányításához kitartóan ragaszkodott, annak elnöke Széchenyi csak a nádor 1847-ben bekövetkezett halála után lehetett. Pest város kialakításában Széchenyi és József nádor végül is vetélytársak voltak. Ahogy Széchenyi a naplójában kurtán feljegyzi: „Er ist mit mir in Rivalität."[152] De arra is van példa, hogy hosszabban kifakad a nádor ellen, annak önkényes fellépését emlegetve: „Pollack bestimmt den Saal [ti. a Vigadóét] auf 24 Klafter Länge. *Er* retranchirt 7 Klafter — andere zahlen es aber! — Die Gelder für das Ludoviceum hat er einmal im Bau der Waitzner Eseleyen angebracht — nun kauft er den Ortzy Garten, baut, was er will, und wie er will. Er ist absoluter, nur verkrüppelter wie Mahmud [ti. az akkori török szultán]."[153]

Természetesen itt nemcsak két hasonló alkotóvágytól égő közéleti ember burkolt, talán csak Széchenyi által érzékelt pozícióharcáról, hanem két vérmérséklet, két felfogás különbözőségéről van szó. Míg a konzervatív ízlésű József nádor a klasszicizmus hagyományos talaján állt, addig a nyitottabb Széchenyi egyik stílus uralmát sem tudta elfogadni. Nem véletlen, hogy József nádor építésze Pollack Mihály, Széchenyié Hild József, illetve utóbb Feszl Frigyes volt. Építészeti ízlésük eltérő mivolta akkor fogalmazódott meg szavakban, amikor az alapvetően jóindulatú nádor a Széchenyi által benyújtott Ipartanoda-tervet nem találta szépnek. De különbözött a városépítészetről vallott felfogásuk is. Közismert, hogy az egyébként szenvedélyes kertész és park-alapító nádor a városi házak közt nem tűrte meg a fákat, Széchenyi ellenben a városi zöldfelületek, villanegyedek telepítésének lelkes szószólója és művelője volt.

A Széchenyi építészeti érdeklődéséről most fölvázolt képet még nem lehet teljesnek és véglegesnek tekinteni. A feldolgozott anyag a jövendő kutatás irányait is érzékelteti. Széchenyi nyomtatásban megjelent, és főleg kéziratban maradt szellemi hagyatéka például további eredményekkel kecsegtet. De szükséges lenne magánépítkezéseinek tüzetes feldolgozása is, így például a nagycenki kastély és kert történetének végleges tisztázása. Nem lenne kevésbé fontos és izgalmas feladat — több ilyen irányú próbálkozás után — végre valahára levéltári források alapján feltárni a pesti Harmincadhivatal tervezésének históriáját. Sok érdekeset igér Széchenyi és az egyes építészek közti kapcsolat feldolgozása. Különösen Széchenyinek Hildhez fűződő, e tekintetben legfontosabb kapcsolatát kéne tüzetesen megvizsgálni, hasonló formában, ahogy ez a közelmúltban Feszl kapcsán történt.[154]

Ha megvalósult épületek révén ízlésének hatásáról alig beszélhetünk, Széchenyi súlya és szerepe a magyar társadalmi életben olyan nagy volt, hogy a különböző kérdésekben kifejtett nézeteit általánosan ismerték és tisztelték. Aligha képzelhető el, hogy az építészetről vallott elképzeléseit széles körben ne terjesztette volna. Hatásával akkor is számolni kell, ha tudjuk, egyetlen, csak e tárgykörrel foglalkozó munkája, a *Pesti por és sár* életében nem jelent meg. Ezen hatás felderítése ugyancsak érdekes és fontos feladat. Néhány adalékkal erre vonatkozóan már rendelkezünk.

Szemere Bertalan, a reformkor ifjabb nemzedékének tagja — 1837-es angliai útjáról írt beszámolójában — a „comfort" fogalmával kapcsolatban olyan gondolatot fogalmaz meg, amely tartalmában, sőt szóhasználatában is Széchenyit idézi. „Az angol nemcsak a szavat *'comfort'* birja, hanem azt is, mit jelent, s nékünk nemcsak e szó hiányzik, de a dolog is" — írja.[155] Széchenyi e kérdésről vallott nézeteit már ismerjük, de összehasonlításul talán érdemes tőle még egy idézetet kiemelni: „Az angolnak van egy szava *'comfort'* mihez a német *'Behaglichkeit'* közelít, s mit magyarul tán *'jól-esés'* által lehetne valamikép s némelykor visszaadni. Más kitételünk e képzetre nincs ...

mintha a magyar soha nem érzette volna még *‚comfortable'* s *‚behaglich'* magát, s ... ilyes kitételre s szavakra nem szorult ..."[156]

A kor egy másik vezető személyisége, Eötvös József nem képviseli Széchenyi nézeteit, hanem — az 1845-ben megjelent, *A falu jegyzője* című regényében — szinte „felesel" azokkal. Vonatkozik ez olyan fontos kérdésekre, mint az angol házépítési elvek, vagy a gótikus stílus megítélése. Az angol lakóházépítéssel — és mellesleg a „comfort"-tal — jól elbánik: „Van Angliában egy különös dolog, melyet comfortnak neveznek, s mely e nemzetnek annyira tulajdona, hogy a szót fordíthatatlannak mondhatjuk. ... A comfort főképp három dologban áll. Az első: hogy a ház külső alakjában szimmetria ne legyen. A második: hogy belsejében mindenféle kis folyosók s főképp kisebb lépcsők legyenek a szobák között. A harmadik: hogy mennyire lehet, az egész lakás egy s pedig brámaféle lakattal zárassék. Szőnyegek s jó karszékek igen kívánatosak, elkerülhetetlen azonban egy vagy több s pedig kőszén égetésre épülő kandalló, melynek szaga a comfortot Angliában tetemesen neveli és a világért sem volna fával felcserélhető."[157] Eötvös számára a gót stílus az elmaradott hazai viszonyokat jelképezi, s mint ilyen, nem tűnik neki vonzónak: „Hazánk tehát, amint mondom, középkori alkotmánnyal bír; az egész, hogy új hasonlattal éljek, gyönyörű, egészen gót ízlésben készült épület! — Való, vannak egyes részei, melyek az úgynevezett parókamodorra emlékeztetnek, de az majdnem minden gót épületnél így van. Az is igaz, itt-ott ez épület düledezni kezd, úgyhogy csak támaszokkal tartatik, melyek miatt néha alig mozdulhatnak belsejében ... de végre gót, s ez a fődolog ..."[158]

Meg kell jegyezni, hogy a gótika és általában a középkori építészet kutatásának kezdete Magyarországon a reformkor idejére esik, és Henszlmann Imre nevéhez fűződik. Amikor a (neo)gótika 1860—61-ben az akadémia tervpályázata kapcsán vívta csatáját a többi stílussal, fő szószólója Henszlmann Imre volt.[159] A nagy polémiában Henszlmann fegyvertárából nem hiányoztak azok a praktikus érvek sem, amelyek Széchenyi korábban ismertetett gondolataival rokoníthatók. Ha Henszlmann valószínűleg nem is Széchenyitől kölcsönözte, ezen érveket Széchenyi mintegy megelőlegezte. S jellemző módon Eötvös József, ezúttal mint az Akadémia Építési Bizottságának tagja, megint csak a gótika ellen lépett fel, szerepet vállalva a csúcsíves stílus végleges elutasításában.

Széchenyinek és kortársainak az építészeti ízlését nemcsak azért fontos megismerni, mert valamilyen módon tükrei az európai és magyar építészeti gondolkodásnak. Azért is, mert ahogy a 17—18. században a hagyományos mecénás — a kastélyépítő arisztokrata vagy a templomépítő főpap —, úgy a 19. században egyre inkább a politikus, a közéleti személyiség dönt az aktuális építészeti kérdésekben. Köszönhető ez a polgári társadalom intézményei — az állam, a város — megnövekedett politikai és pénzügyi hatalmának, az új közösségi igényeket kielégítő épülettípusok előtérbe lépésének, illetve általában a társadalmi viszonyok megváltozásának. Széchenyi építészeti kérdésekben mint magánember és mint közéleti ember egyaránt érvényesíthette akaratát valamilyen mértékben. Az akadémia Építési Bizottságának egyébként ugyancsak arisztokrata tagjai mint közhivatalt viselők döntöttek az új palota felől. De ez is köztes állapot. A középítkezéseknél az egyéni ízlés ilyen patriarchális módon történő érvényre juttatását utóbb a bürokrácia személytelenebb mechanizmusa váltja föl.

Sisa József

CS7:A-MA LASERCOMP:1 GALLEY: 1 MOM-AC 7 DEC 1992 MON 12.29
File:ME4 Job:2-6 Code:DEF198b + + PROOF + + muv. tort. 167-175

RÖVIDÍTÉSEK

Adatok Adatok gróf Széchenyi István és kora történetéhez 1808—1860. Összeállította Bártfai Szabó László. I—II. Budapest 1943.

Bevezetés Gróf Széchenyi István döblingi irodalmi hagyatéka, III. Szerkesztette és bevezetéssel ellátta Tolnai Vilmos. Budapest 1925, 839—870. Por és sár [Második bevezetés, 1858. jún. 3—29.]

Játékszínrűl Széchenyi István: A magyar játékszínrűl. Pest 1832.

Levelek Gróf Széchenyi István levelei. Összegyűjtötte, előszóval s jegyzetekkel ellátta Majláth Béla. I. Budapest 1889, II. Budapest 1890, III. Budapest 1891.

Naplók Gróf Széchenyi István naplói. Szerkesztette és bevezetéssel ellátta Dr. Viszota Gyula. I. Budapest 1925, II. Budapest 1926, III . Budapest 1932, IV. 1934, V. 1937, VI. 1939.

Pesti por és sár Gróf Széchenyi István: Pesti por és sár. Töredékek Gróf Széchenyi István fennmaradt kézirataiból. Közli Török János. II. Pest 1866.

Tervek Széchenyi pesti tervei. Válogatta, a szöveget gondozta, az utószót és a jegyzeteket írta Bácskai Vera és Nagy Lajos. Magyar Levelestár. Budapest 1985.

JEGYZETEK

1 *Joseph Andrew Blackwell* magyarországi küldetései 1843—1851. Sajtó alá rendezte és az utószót írta Haraszti-Taylor Éva. Budapest 1989, 58.

2 *Lipthay Sándor:* Gróf Széchenyi István műszaki alkotásai. Budapest 1896; *Siklóssy László:* Hogyan épült Budapest? (1870—1930). 1931, 40—52, Széchenyi István Gróf, a Közmunkatanács szellemi ősе című fejezet; *Bártfai Szabó László:* Gróf Széchenyi István és Budapest. Pest-Budai Lapok IV. 1931 (1.), 3—39 (3—4.), 85—104: (A História melléklete); *V. Bierbauer:* Count Széchenyi and Budapest. The Hungarian Quarterly VI. 1940 (2.), 242—251; *Gárdonyi Albert:* Széchenyi István szerepe Budapest fővárossá fejlesztésében. In: Tanulmányok Budapest Múltjából IX. Budapest 1941, 1—31; *Belitska-Scholtz Hedvig:* Széchenyi és a magyar színházépítési törekvések. Építés-, Építészettudomány V. 1973, 535—546; *Preisich Gábor:* Széchenyi érdemei Budapest fejlesztésében. Magyar Tudomány XCVIII., Ú. F. XXXVI. 1991, 1023—1028.

3 *Bártfai Szabó László:* A sárvár-felsővidéki Széchenyi család története, III. Budapest 1926, 115. — Bártfai Szabó azt is tudni véli, hogy Révai eltávozása után Novák Dániel „későbbi pesti rajzolóművészt" bízták meg a gyermekek tanításával. A Széchenyinél fiatalabb Novák Dániel (1798?—1849), a magyar művészeti írás úttörő alakja aligha lehetett az oktatójuk, saját maga 1820-tól 1824-ig volt a bécsi Képzőművészeti Akadémia építészeti szakosztályának hallgatója. (*Tímár Árpád:* Novák Dániel művészeti írásai. Művészettörténeti Értesítő XXXVIII. 1989, 21—51.)

4 Révai Miklós (1750—1807) nyelvész és író is volt. 1777-től Bécsben rajzot és építészetet tanult. 1787-től 1798-ig Győrben rajztanár, 1794-től az esztergomi gimnázium tanára. 1802-től a pesti egyetemen magyar nyelvet és irodalmat oktatott. [*Bibó István:* A magyar építészeti szakirodalom kezdetei. (Építészeti szakkönyvek Magyarországon a XVIII. században). In: *Zádor Anna—Szabolcsi Hedvig* szerk.: Művészet és felvilágosodás. Budapest 1978, 41—54; Magyar Életrajzi Lexikon (2. kiadás) II. 1982, 510—511.]

5 Zichy Antal: Gróf Széchenyi István életrajza. I. 1896, 11.

6 *Viszota Gyula:* Gróf Széchenyi István a gymnasiumban. Századok XLI. 1907, 912—920.

7 Kresznerics Ferenc (1766—1832), akárcsak Révai, író és nyelvész volt. Pozsonyban, majd Pesten tanult, könyv- és régiséggyűjteménye a Magyar Tudományos Akadémia birtokába került. [Lásd *Bibó* i. m. (4. jegyzet) 65—66; Magyar Életrajzi Lexikon (3. kiadás) I. Budapest 1981, 1017.]

8 *Pesti por és sár* 25.

9 A Napóleon és a fontosabb életrajzi feldolgozásokon kívül Széchenyi utazásaihoz lásd *Zichy Antal:* Széchenyi István külföldi utazásairól. Budapesti Szemle LXII. 1890, 160—162, 320—335; Gróf Széchenyi István külföldi utazásai följegyzései és Naplói nyomán. Összeállította Zichy Antal. Budapest 1890; *A. Máthé:* Széchenyi's Mediterranean Journey. The Hungarian Quarterly V. 1939/40, 675—685.

10 *W. Hautumn* szerk.: *Hellas:* Die Wiederentdeckung des klassischen Griechenland. Köln 1983.

11 Sir William Gell (1777—1836) régész és utazó. Írásai inkább topográfiai, mintsem régészeti érdekeltségűek. Nápolyi házában előkelő látogatók sorát fogadta. (The Dictionary of National Biography VII. Oxford é. n. 994—996.)

12 *Naplók* I. XXXXIX. 514.

13 *Naplók* I. 510.

14 Johann Endernek az aeginai templomról készült rajzai a művésznek a Magyar Tudományos Akadémia kézirattárában őrzött művei közt nem maradt fenn.

15 Gróf Széchenyi István levelei szüleihez. Összeállította, előszóval s jegyzetekkel ellátta *Zichy Antal.* Budapest 1896, 266—267.

16 *Pesti por és sár* 26.

17 *Naplók* II. 575. A két szóban forgó könyv *Leon Menard:* Histoire des antiquités de la Ville de Nimes és *Gaston Bonafoux:* Monuments antiques de Nimes déssinés à l'eaufort. Nimes 1824.

18 *Naplók* II. 574.

19 *Naplók* IV. 306.

20 *Naplók* I. 254.

21 *Naplók* II. 263.

22 *Naplók* II. 306.

23 *Naplók* IV. 441.

24 *Naplók* IV. 437—439.

25 *Levelek* I. 344.

26 Leo von Klenze (1784—1864) bajor királyi építész, K. F. Schinkel mellett a német klasszicista építészet legnagyobb mestere. Bajorországon kívül tervezett épületeket külföldre is, 1861-ben meghívták a Magyar Tudományos Akadémia palotájának tervpályázatára. (*O. Hederer:* Leo von Klenze. München 1963.)

27 *Levelek* I. 344., *Naplók* IV. 437.

28 *Naplók* I. 782.

29 *Naplók* IV. 315, 343, 345.

30 *Naplók* IV. 449—450.

31 *Naplók* IV. IX., *Zichy* i. m. (5. jegyzet) 345; *Dr. Komlóssy Ferenc:* Széchenyi István gróf élete. Budapest 1911, 168.

32 *Naplók* IV. 438.

33 *Pesti por és sár* 59.

34 *Naplók* IV. 437.

35 *Naplók* IV. 442.

36 *Naplók* V. 320.

37 *Naplók* IV. 551.

38 *Naplók* V. 396.

39 *Naplók* IV. 336.

40 *Naplók* II. 361.

41 *Naplók* IV. 328.

42 *Naplók* IV. 298.

43 *Naplók* IV. 309.

44 *Bártfai Szabó László:* Gróf Széchenyi István könyvtára. Budapest 1923.

45 *J. L. S. Bartholdi:* Voyage en Grèce I—II. Paris 1807; *L. B. Berger:* Libanon I—II. Wien 1827—28; *R. Brenner:* Excursions in the Interior of Russia I—II. London 1839; Travels in the Ionian Isles, Albania, Thessaly etc. London 1815; *A. Delaborde:* Les monuments de la France I—II. paris 1836; *Th. Legh:* Narration of a Journey in Egypt (2. kiad.) London 1817; London and Its Environs (12. kiad.), *W. Martin-Leake:* Researches in Greece. London 1814; *H. Murray:* An Historical and Descriptive Account of China I—II. Edinburgh 1836; *Pausanias:* Graeciae descriptio I—IV. Leipzig 1794—96; *B. Percy:* Northern Antiquities. (Új kiad.) London 1847; *Shakespeare:* The Beauties of Chiswick. Sherwood 1818; *C. S. Sonnini:* Voyage dans la Haute et Basse Egypt. Paris 1796; Il tempio di Antonio Canova e la villa di Posagno. Udine 1823; The Tourist's Memorial of Scotland. A series of twenty views of picturesque scenery and celebrated localities. Edinburgh 1858; Voyage pittoresque, ou description des royaumes de Naples et de Sicile I—II. Paris, 1782.

46 Theoretisch und praktisches Handbuch der bürgerlichen Baukunst. Wien 1808.

47 *F. Acuum:* A Practical Treatise on Gas-Lighting. London 1815; *Berthault-Ducreux:* Théorie et pratique des mortier et ciments romains. Paris 1833.

48 *Naplók* V. 319, 320, 323 stb.; *Adatok* I. 349.

49 *Naplók* II. 723.

50 *Naplók* IV. 482.

51 *Naplók* V. 70.

52 *Naplók* V. 60.

53 *Pesti por és sár.* A könyv előlapján az áll, hogy 1837 és 1840 között írta Széchenyi, ami — mint láttuk — nem helytálló.

54 Bevezetés.

55 *Naplók* V. 70.

56 *Pesti por és sár* 25.

57 Uo. 24.

58 Uo. 95.

59 *Játékszínrűl* 49.

60 *Pesti por és sár* 101—102.

61 Uo. 101—102.

47

62 *Bibó István:* Johann Schauff oszloprend-terve 1790-ből. In: Sub minervae nationis praesidio. Tanulmányok a nemzeti kultúra kérdéséből Németh Lajos 60. születésnapjára. Budapest 1989, 60—63. Bellaágh József kassai építész és rajztanár 1834-ben említ „magyar" oszloprendet kéziratos építészeti szótárában.

63 *Komárik Dénes:* A korai gótizálás Magyarországon. In: *Zádor—Szabolcsi* i. m. (4. jegyzet) 209—300.

64 *K. Clark:* The Gothic Revival. 1. kiad. London 1928, 3. kiad. London 1962.

65 *Pesti por és sár* 104.

66 *P. Frankl:* The Gothic. Literary Sources and Interpretations through. Eight Centuries. Princeton 1960; *G. Germann:* Gothic Revival in Europe and Britain. Sources, Influences and Ideas. London 1972.

67 *Bevezetés* 854.

68 *Dr. Komárik Dénes:* Feszl Frigyes 1821—1884. Kiállítás katalógus. Budapest 1984; *Komárik Dénes:* A nemzeti építőstílus keresése. Feszl és a pesti Vigadó. Építés-, Építészettudomány XVII. 1985, 127—136.

69 *Pesti por és sár* 103.

70 Uo. 104.

71 Uo. 105.

72 Uo. 106.

73 *Naplók* V. 46. E megjegyzés tükrében különösen érdekes az a gótizáló architektúrát mutató, a Harmincadhivatalhoz készített homlokzatrajz-részlet, amelyet az akadémia Széchenyi-gyűjteményében őriznek. (Magyar Tudományos Akadémia Kézirattár: K 188/14., Tervek 43.)

74 *Levelek* III. 215.

75 *Komárik Dénes:* A gótizáló romantika építészete Magyarországon. Építés-, Építészettudomány XIV. 1982, 315.

76 *Komárik Dénes:* A romantikus kastélyépítészet kezdetei Magyarországon. Építés-, Építészettudomány VII. 1975, 433—444.

77 *Naplók* VI. 106.

78 *Naplók* VI. 689. Az utóbbi kitétellel Széchenyi minden bizonnyal az ablakok különösen nagy méretét kritizálta, tudjuk ugyanis, hogy mennyire nem kedvelte a nagy ablakokat: „... a kis ablak, ha felnyitják, szintúgy ki- és beereszti a levegőt, mint a nagy ablak, de sokkal jobban kirekeszti a meleget és a hideget, és ehhez képest, noha nem pompás és nagy szerénysége miatt híres Palladionak valamint az üvegeseknek nem igen tetszenék, mindenbe véve mégis okosabb." [*Gr. Széchenyi István:* Önismeret (döblingi kéziratairól). Budapest 1875, 241.]

79 *Naplók* VI. 135.

80 Nemzeti Újság XXXIX. 1844, (12.) 97.

81 *Játékszínről* 58.

82 *Pesti por és sár* 95—96.

83 *Játékszínről* 23.

84 *Játékszínről* 51.

85 *Levelek* II. 141.

86 Magyar Országos Levéltár, P 623. A Széchenyi család levéltára. XI. kötet, 41. sz., fol. 44; *Komárik Dénes:* Feszl és Széchenyi. Ars Hungarica XIX. 1991, 179—192.

87 *Bártfai Szabó László:* Gróf Széchenyi István művész kortársai és barátai. Magyar Művészet VI. 1930, 603.

88 *Pesti por és sár,* 39.

89 *Naplók* II. 726.

90 *Naplók* IV. 280.

91 *Játékszínről* 48.

92 *J. Rykwert:* On Adam's House in Paradise (The Idea of the Primitive Hut in Architectural History). New York 1972.

93 *Pesti por és sár* 30. — Széchenyi lakóházakkal kapcsolatos elveiről lásd *J. Sisa:* English Influence on Hungarian Romantic Architecture. The New Hungarian Quarterly XXIII. 1982 (87.) 182—185.

94 *Pesti por és sár* 35.

95 Uo. 53.

96 Uo. 34—35.

97 Uo. 35—36.

98 *Kriszt György:* Nagycenk. Budapest 1982, 10.

99 Lásd 86. jegyzet

100 *Pesti por és sár* 45.

101 Uo. 44.

102 Uo. 11.

103 *Bevezetés* 865.

104 *Naplók* IV. 308, 329, 344, 553, 554.

105 *Kriszt* i. m. (98. jegyzet).

106 *Levelek* III. 197—198, 200, 214—215, 232, 289.

107 *Levelek* 200.

108 *Levelek* 215.

109 *Zádor Anna—Rados Jenő:* A klasszicizmus építészete Magyarországon. Budapest 1953, 166. — Érdekes sorok olvashatók erről a házról egy 1900 után megjelent munkában: „Erre a térre [ti. a sétatérre] építtetett Széchenyi István lakóházat angol mintára: hogy t. i. mindenik fél teljesen bírja a maga lakását, a közös ambitusról ne láthasson bele a szomszéd a más konyhájára. Szerény kísérlet a 'my house — my castle' (az én házam: az én váram) felé. De kevés eredménnyel. Mégis csak összejártak a szomszédok és benéztek az egymás konyhájába, mit főznek." (*Porzó [Ágai Adolf]:* Utazás pestről — Budapestre 1843—1907. 3. kiadás, Budapest 1912. 103—104. Az idézett sorokra Komárik Dénes hívta fel a figyelmemet, amiért itt mondok neki köszönetet.) Széchenyi házának alaprajzi elrendezése nem különbözött a korban szokásostól, de az idézet jól érzékelteti, hogy még évtizedekkel Széchenyi halála után is élt a köztudatban sajátos elképzeléseinek emléke.

110 *Bártfai Szabó* i. m. (87. jegyzet) 603.

111 *Tervek* 25—28, 110, 126; *Pásztor Mihály:* A százötven éves Lipótváros. Budapest é. n. 143.

112 *Tervek* 28.

113 *Levelek* I. 474, II. 268, 274, 286, 292; *Naplók* V. 55, 134, 140, 142; *Zádor Anna:* Pollack Mihály 1773—1855. Budapest 1960, 281—285; *Komárik Dénes:* Egy sajátos tendencia a romantika korának építészetében (az ún. kubusos stílus kérdése). In: *Szabó Júlia—Széphelyi F. György* szerk.: Művészet Magyarországon 1830—1870. Katalógus 1981, I. 27, 30, 195—197; *Nemes Márta:* A pesti harmincadhivatal (vámház) és a Gerbaud építéstörténete. Ars Hungarica XII. 1984, 69—71; *Tervek* 61, 109—110, 126. Vö. 73. jegyzet.

114 *Lipthay Sándor:* Adalékok műegyetemünk történetéhez. A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye XXIX. 1895, 237—245; *Vámos Ferenc:* Széchenyi Budapestért. Új tér terve a Belvárosban 1842—46-ban. Budapest V. 1967, (8.) 36—37, *Komárik* i. m. (86. jegyzet).

115 *Fleischer Gyula:* Gróf Széchenyi István és a budai Várhegy beépítésének terve. In: A Gróf Klebelsberg Kunó Magyar Történetkutató Intézet évkönyve, V. Budapest 1935, 322—331. A bécsi Albertinában található tervlap felirata: „Proiectirte Auffahrt von der Tunnel-Mündung in die Ofner Festung, nach der Idee des Grafen Stefan Széchenyi; entworfen von Adam Clark.

116 *Schmall Lajos:* Adatok Budapest székes-főváros történetéhez II. Budapest 1899, 53—63; *Bártfai Szabó* i. m. (2. jegyzet) 92—97; *Pásztor* i. m. (111. jegyzet) 144—145; *Tervek* 263, *Komárik* i. m. (86. jegyzet).

117 *Kovács Lajos:* Gróf Széchenyi István közéletének három utolsó éve I. Budapest 1889, 139; *Gárdonyi* i. m. (2. jegyzet).

118 Lásd az 1. és 80. jegyzet.

119 *Levelek* I. 25, 29, 35—36, 48.

120 *Naplók* IV. 377, 382, V. 109, 396.

121 *Naplók* IV. 306.

122 Pollack Mihály (1773—1855) a bécsi akadémián tanult, majd Milánóban tartózkodott, ahol féltestvére, Leopoldo Pollach a Brerán építészetet tanított. 1798-ban Pesten letelepedve egyebek közt a kor néhány fontos középületét tervezte, mint a Vigadó és a Nemzeti Múzeum. [*Zádor* i. m. (113. jegyzet)].

123 *Naplók* IV. 280, 563, 579, V. 555, VI. 49.

124 *Naplók* V. 556.

125 *Naplók* IV. 14.

126 *Tervek* 61. A naplóban vannak további, Pollackkal foglalkozó, kedvezőtlen jellegű feljegyzések: *Naplók* V. 125, 206.

127 *Zádor* i. m. (113. jegyzet).

128 Hild József (1789—1867) valószínűleg a bécsi akadémián tanult, majd Charles Moreau mellett dolgozott. Pest számos köz- és magánépületét tervezte, amelyek jelentős mértékben meghatározták a város klasszicista arculatát. Mint templomépítő is kiemelkedő volt. (*Rados Jenő:* Hild József, Pest nagy építőjének életműve. Budapest 1958.)

129 *Komárik Dénes:* Hild József és a romantika. Pavilon 1991, (5.) 21—24.

130 *Naplók* IV. 14.

131 *Tervek* 94.

132 *Naplók* V. 111, 525.

133 *Gaál Jenő:* Gróf Széchenyi István és a pesti hengermalom. Budapest 1909.

134 *Naplók* V. 465, 471; *Bártfai Szabó* i. m. (2. jegyzet) 7.

135 Der Spiegel XIV. 1841, 608; *Naplók* V. 706, 711, 714, 719; *Levelek* III. 165, 229, 230.

136 *Levelek* III. 234.

137 *Naplók* VI. 367.

138 Érdekes módon a ház első (?) terve nem tetszett neki, amit 1843. augusztus 21-i naplóbejegyzésében a rá jellemző erőteljes formában észrevételez: „Hild mit Heinrich. Sein Plan degutirt mich." (*Naplók* V. 753.)

139 *Levelek* 232.

140 *Naplók* VI. 721.

141 Gróf Széchenyi István döblingi irodalmi hagyatéka. Szerkesztette és bevezetésével ellátta *Dr. Károlyi Árpád* I.. Budapest 1921, 304, 306, 308, 323, 324, 334, 337, 345.

142 *Komárik* i. m. (86. jegyzet) — Feszl Frigyes (1821—1884) tanulmányait Münchenben végezte. Fő műve a pesti Vigadó (1859—65), a magyarországi romantikus historizmus meghatározó jelentőségű alkotása. Egyéb megvalósult művei főleg lakóházak. Számos tervpályázaton vett részt. (*Komárik* i. m. (58. jegyzet).

143 Charles Moreau (1758—1841) építész és festő. Párizsban végezte tanulmányait, Magyarországra Esterházy Miklós hívta. Az Esterházyaknak több épületet tervezett, Kismartonban a kert kialakítását is irányította. Ő tervezte Erdődy Károly dobai kastélyát. Széchenyi István számára végzett tervezői munkáját a magyar művészettörténet idáig nem tartotta számon. (Művészeti Lexikon. Főszerk. *Zádor Anna* és *Genthon István* III. Budapest 1967, 377—378.)

144 *Levelek* I. 25, 29, 35—36.

145 P.-L.-C. Cicéri (1782—1868) francia festő és díszlettervező. 1810-ben restaurálta a kasseli színházat, de egyébként színháztervezéssel alig foglalkozott. (*U. Thieme—F. Becker:* Allgemeines Lexikon der bildenden Künstler VI. Leipzig 1912, 571.)

146 *Levelek* II. 139—142; *Adatok* I. 116, 242—243, 248, 254, 261, 266; *Tervek* 85—86, 94—95.

147 W. T. Clark (1783—1852) angol mérnök. Ő tervezte a hammersmith-i hídon kívül pl. a New Shorchan-i hidat és a Temze-Medway-csatornát. (Művészeti Lexikon. Főszerk. *Zádor Anna* és *Genthon István* I. Budapest 1965, 420.)

148 Lásd i. m. (1. jegyzet) 56.

149 Ybl Miklós (1814—1891) a 19. század második felének legnagyobb magyar építésze. A bécsi Polytechnikumban és a müncheni akadémián tanult. Főbb művei a fóti templom, a Fővámház, az Opera, a Várkertbazár. (*Ybl Ervin:* Ybl Miklós. Budapest 1956.)

150 *Ybl* i. m. 127. Megjegyzendő, hogy a döblingi elvonultságban is mindenről jól informált Széchenyi tudott Ybl addigi fontosabb épületeiről.

151 *Naplók* IV. 266, V. 142.

152 *Naplók* IV. 266.

153 *Naplók* IV. 14—15.

154 *Komárik* i. m. (86. jegyzet).

155 Utazás külföldön. Válogatás *Szemere Bertalan* nyugateurópai naplójából. Budapest 1983, 272. (1. kiadás 1841, 2. kiadás 1845.)

156 *Pesti por és sár* 38.

157 *Eötvös József:* A falu jegyzője. Szépirodalmi könyvkiadó. Budapest 1971, 511.

158 Uo. 154—155.

159 *Hajnóczy Gábor:* Nemzeti építészetünk stíluskérdései az akadémia székházára kiírt pályázat körüli vitában. Építés-, Építészettudomány XVII. 1985, 81—98.

CS7:A-MA LASERCOMP:1 GALLEY: 1 MOM-AC 7 DEC 1992 MON 12.32
File:ME4 Job:2-8 Code:DEF200b + + PROOF + + muv. tort. 187-183

49

Dubbed by the contemporaries as "the greatest of Hungarians", Count István Széchenyi (1791—1860) was indeed one of the most original and creative personalities of Hungary in the first half of the 19th century: with a generous donation he founded the Hungarian Academy of Sciences, he was the initiator of the erection of the Chain Bridge (the first permanent bridge) in Pest-Buda, besides he initiated and sponsored a number of other projects with the purose of improving the social and economic conditions in the country. As he was involved in several private and public building projects, and as he — due to his role and weight in public life — exerted a great deal of influence on his contemporaries, it is by no means uninteresting to know what kind of architectural education and taste he had and what views he held on matters concerning architecture.

As a boy and a young man, Széchenyi received mostly private tuition. One of his teachers, Miklós Révai was, among other things, a prominent theorist of architecture and the author of *A Városi épités elei* (On the beginnings of city architecture), an influential work on the subject at the time. One of Széchenyi's examiners at the Szombathely grammar school was another well-known expert in architecture, Ferenc Kresznerics. Yet from the very beginning the independent-minded young man contested the universal validity of the Classical language of architecture, a notion from which, later on, a total rejection of any set patterns or styles evolved.

In 1818—19, armed with English and French topographical and historical works, he visited Sicily, Greece and Asia Minor, where he took special interest in ancient ruins and archaeological excavations. In Naples he met and repeatedly visited Sir William Gell, the eminent British topographist. Of the numerous journeys in Western Europe, the five visits to England were of great importance. He carefully studied here the methods of house building (including features like irregular yet practical layouts, bay windows, small wooden staircases, iron grates, water closets), and the works of engineering. It was in England that he met the British engineer William Tierney Clark, the designer of the suspension bridge at Hammersmith, whom he later invited to construct a similar, though larger bridge in Pest-Buda.

Széchenyi had relatively few architectural books in his library: beside topographical works they included some books on practical matters, such as gas lighting and concrete making, and a basic work on garden design, Pückler-Muskau's *Andeutungen über Landschaftsgärtnerei*.

Széchenyi himself wrote one book on architecture, in the 1830s, which was published posthumously in 1866. In spite of its title — *Pesti por és sár* (The dust and mud of Pest) — this somewhat rambling and highly personal treatise is primarily devoted to country house building. In it the author castigates the practice of house building in contemporary Hungary because of the uniform arrangement of the rooms in enfilades, the unnecessarily large staircases, the stinking toilets, the unreasonable siting, etc. He recommends the English way of house building instead. He also praises the revived Gothic style of many of the English houses, and apparently harbours a general predeliction for this manner. A remarkably original idea is the expression of the desire for an indigenous Hungarian style, "Scythian" and "north Asiatic Gothic" in character — this is the first reference in Hungarian architectural theory to the eastern origin of the nation as a basis for the creation of a national style. Yet basically Széchenyi finds all architectural styles objectionable on the grounds that they are the product of arbitrary procedure. For him the only acceptable architectural form is the one that stems from function; accordingly, utility is the main criterion when it comes to judging a piece of architecture. Hand in hand with the above notion goes the rejection of architectural ostentation: anything that is grand or ornate offends his taste. He even nurtures the notion of the primitive hut as the scene of a happy life.

The Chain Bridge is the most prominent structure bound up with Széchenyi's name. It is not only a remarkable monument of engineering with a span of 202.5 metres; its huge, rusticated, triumphal arch-like pylons were unique in contemporary Hungarian architecture. Széchenyi also had in mind a tunnel with giant Egyptian-style columns at the entrance, an even more unusual idea. (The tunnel was later built with ordinary classical columns.) He wanted to put up a building, too, with driveways leading up to the first floor and with a garden inside, which would have housed a casino, the Hungarian Academy of Sciences, cafés, shops and flats. When it came to building a National Theatre, Széchenyi turned to Cicéri, a well-known Paris decorator, for a design. He was also in touch with Leo von Klenze, the Bavarian royal architect. He was keen on laying out parks and gardens in the city of Pest, and advocated the building of suburb villas modelled on similar structures in London.

In 1816—17 he entrusted Paris-trained Charles Moreau with the task of remodelling his country house at Nagycenk and landscaping the surrounding garden. His house at Nagycenk was his constant concern; it was here that he installed the first flushing toilet in the country. Later József Hild became his favourite, an architect whose attitude toward Neoclassicism was tempered by Romantic flexibility. At the same time, he snubbed the other leading Hungarian architect of the time, Mihály Pollack, whose severe Neoclassicism — and friendly relations with Palatine Joseph, Széchenyi's main rival — were not to his liking. It was Hild who designed his house in pest, to which Széchenyi first wanted to have a tower attached. In the mid-1940s Széchenyi turned to the young architects Frigyes Feszl and Károly Gerster, whose fresh approach and non-Classical styles he found appealing. At his instigation they prepared designs for a Polytechnic in the Rundbogenstil. At the end of his life, Széchenyi commisioned yet another promising architect, Miklós Ybl to design a parish church for Nagycenk. At his demand Ybl moved the spire from the principal façade — which would have been the conventional arrangement — to the side elevation of the building.

Széchenyi's ideas were well known with his contemporaries. Bertalan Szemere, who visited England in 1836, commented on the lack of comfort in Hungarian country houses as compared with their English counter-parts, and even the lack of the term to express the idea of comfort, with virtually the same words as Széchenyi did, an obvious sign that the subject had been discussed and Széchenyi's views accepted. József Eötvös, on the contrary, spoke scornfully of English comfort in his novel *A falu jegyzôje* (The village notary, 1845), mentioning just those features of the English house that Széchenyi had extolled.

One of the conclusions of the present study is that istván Széchenyi's views on architecture and the influences they exetred are a subject that should deserve further investigation in the future. Illustrations: Sketch from Széchenyi's diary, English fireplace. 2. Sketches from Széchenyi's diary, English bay window and glass roof. 3. Sketch from Széchenyi's diary, the Menai-Bridge in England. 4. Sketches from Széchenyi's diary, the Pont des Invalide and the Pont d'Arcole in Paris. 5—6. Sketches from Széchenyi's diary for the country house at Nagycenk. 7. Adam Clark's design for the entrance of the tunnel and the road leading to the Castle Hill in Buda, based on Széchenyi's idea. 8. Frigyes Feszl design for a Polytechnic in Pest. 9. The parish church of Nagycenk. Miklós Ybl, 1860—64.

"WHATEVER IS SAID BY ANYONE, THE RULES OF ARCHITECTURE ARE BASED PURELY ON ARBITRARINESS"
ISTVÁN SZÉCHENYI'S INTEREST IN ARCHITECTURE
DEDICATED TO THE MEMORY OF LAJOS NÉMETH

Széchenyi István

Művészettörténeti Ért.
1992

M.D.K.

Széchenyi Jenő, festőművész

Széchenyi győri püspök 1924-ben árverezett képei között szerepel. Velence. 1907. 58. 5+77. /rokon/.

Csatkai Endre: "Győr város kultúrképe". Az 1903-as képkiállitás. 238. o.

Arrabona, 8. A Győri Múz. Évkönyve. Győr. 1966. Xantus János Múz.

Széchenyi Janka grófnő

iparművész

Erre iparművészeti szalon kiállitása - a Kecskeméti utcai Csekonics palotában - részt vesz: elegáns disztárgyaival.

Nemzeti Ujság
1930.V.18.

MDK

Széchenyi Jenő gróf

Velencei részlet

Ernst Muzeum aukciói XXVII. 72.l.

MDK

Széchenyi „Jenő" gróf, festő.

Rövidség, pl. selymem, levelező alakban.

Szent György Cék, XXIX. műv. graf. antik. - 1919.
IX. 29 - X. 2. - A Gyűjt. V. évf. 5. sz. - Kül. sz. 93 l.

Széchenyi Jenő gróf

festette az élesdi rk. templom oltárképét; ruhy a szeplőtlenül fogant szüzet ábrázolja. U. 1494.

Tiszántúl
(Nagyvárad)
1914. jun. 9.
(Az élesdi templomszentelés.)

Szám: 1076/1914.

v. t.

A Müemlékek Országos

1030/913 számra hiva
kifejezése mellett tisztele
közleményeinek harmadik kö
Maros-Vásárhely sz.kir
február hó 5-én.-

A kiadmány hiteléül.

Széchenyi Jenő gróf

mindvelő festő

„festette" és nem fest-

tette, az egyháras-

keszői (Vas m.) rk.

templom oltárképet

Dor Bakony

376 l.

Széchenyi Jenő gróf ifj
[mütedvelő] szobrász

Tővárosi Lapok 1896. aug. 23., 11. old.
(Szana Tamás: Mütedvelők a millenniumi kiállitáson.)

Kalmár

Széchenyi Jenő ifj

Nobrán

l. Közlezrkiáll

1457. l

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

MDK

Széchenyi József müasztalos

Országos Kézművesipari Kiállitás. Pesti Napló 1937. szept. 22. 4.l.

Széchenyi Lajos

gyöngyösi asztalos
1957.

laid
a

Asztalos József

adatai között.

Csem Bart Gyöngyös

13.-l.

megfelelőnek, ez a szerv azonban ezideig

k tekinti az atombomba ellenőrzésének
nakvást is kelt, ami többet árthat a
int amennyit használ.
egyet a közös nyilatkozattal, mely csak
get. "Az atombomba titka minden nemzet-
fog ránehezedni."
hingtoni közös nyilatkozat haladást je-
ésével szemben, mely szerint az atom-
a reményének ad kifejezést, hogy a tit-
Egyesült Nemzetek biztonsági tanácsára.
n itéli meg a nyilatkozatot, de homályos-
rgeti az atomenergia békés célokra való
:működést a felfedezések kölcsönös ki-
szerint a nyilatkozat lehetővé teszi,
riszony, amely a szövetségeseket a győ-

MDK

Széchényi Béla

Kiállitási kritika

Zalai hirlap 1968 juni.9.

SZÉCHENYI László gyöngyösi asztalos. 1757-ben —+ Asztalos Józseffel együtt elkésziti a gyöngyösi szent Bertalan templom butorzatát. 1868-ban a gyöngyösi megyei kvártélyháznál végez asztalosmunkát.—+ Quadri Kristóf gyöngyösi kőmüvesmesterrel együtt becsülik a gyöngyösi Skoda-házat 1775-ben. A városházán tett munkájáért 1784-ben egy izben 9 forintot vesz fel, majd a Gyöngyös-benei kápolna oltárának antependiumát készíti el ugyanebben az évben.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

SZÁZ János plébános építész. 1811-ben a Péter-
vásárához tartozó Kisfüzes

Széchényi László, gyöngyösi asztalos M.D.K.

1757-ben, Asztalos Józseffel együtt elhészíti a gyöngyösi Szt. Bertalan templom bútorzatát. 1767-ben a gyöngyöspüspöki templom régi oltárait, padjait és a hórust elbontja. 1868-ban a gyöngyösi megyei kvártélyhárnál dolgozik, 1775-ben Quadri Kristóffal együtt becsüli a Shoda-házat. 1784-ben a városháran végzett munkájáért vesz fel 9 forintot és a gyöngyösbenei kápolna oltáramas antependiumát készíti.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: ercsényi Dezső.
Bp.1969. Akadémiai Kiadó, 408. old.

Széchényi László, gyöngyösi asztalos

M.D.K.

Asztalos József együttmásuk 1757-ben a Szt. Bertalan templom bútorzatát.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969.Akadémiai Kiadó,

308. old.

Széchényi Lenke
Ipszarművész

M.D.K

Gobelinjei díszítik a Madách
szinkár belső tereit „Szinkár"
című kompozíciója a feljárati lépcső
falára került.

Molnár László: Építészet és képzőművészet kapcsolata
Művészet, 1962. december – 32 kop

Széchenyi Lenke

Gobelin-terveről kép.

Élet és Irodalom 1964. dec. 12.

Szécsényi László

MAGYAR HIRDETŐ SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

1970 MÁR 22

ZALAI HÍRLAP
Zalaegerszeg

1024

Szécsényi László: Faluvége (Linómetszet)

vás után
a készülék
a kapitán
eznek-e ál
nem volt o
berontott a
lte, hogy
sával. A
hivatalos
„Moszkva
nk az adás
teltük a h
ltük az
enin elvtá
gű távirat végéhez ért, mi
gy mikor törnek ránk az
g fegyveresei. A feszültség-
sodott körülöttünk a leve-
lékre, hol egymásra bámul-
kkévalóságnak tűnő félóra
gni kezdett a készülék, — a
s ismert jele formálódott ki

szülékhez ugrottunk, amely
Moszkva, itt Moszkva, Le-
beszél."
dezte: „Ki van a készülék

gy abban az időben Lenin
működött már az újdon-
Hughes-készülék, amelynek
nagyállomás által felfogott
tlen átkapcsolással lehetett
hez.
ünk róla, hogy Lenin nem
honnan is küldhették hoz-
ú táviratot. Azonkívül meg-
net szöveg aláírása — a
azt hihette, hogy a KPU-
sche Partei der Ukrainer-
krán Kommunista Pártnak
ndenre gondolhatott, csak
üzenetet a Bécsben illegá-
P bocsájtotta útjára. (Köz-
iban, hogy az osztrák rá-
az osztrák kormány sem
llenőrző bizottság előzetes

Balajthy Kálmán.

Bolyongás új

Behúzták ablakszemü
És sárga szemhéjaik
Vetkőző álomrahajlás
Százszemű mosolygó
Köszönnek barátságos
Meghajolnak előtted,
üdvözöl a sok óriás,
És int: menj tovább.
Rád vár még a csill

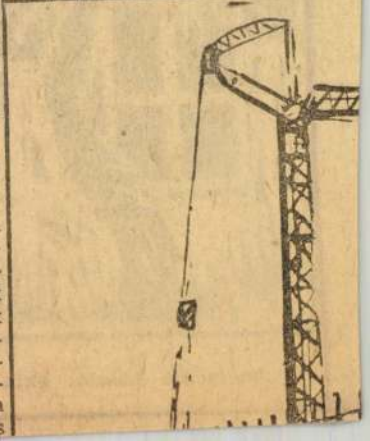

Szécsényi László

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR TÁVIRATI IRODA
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

1970 FEB 22

ZALAI HÍRLAP
Zalaegerszeg

1021

Szécsényi László: NAGYANYÁM (linometszet)

szabad N

ítás a Szépmű

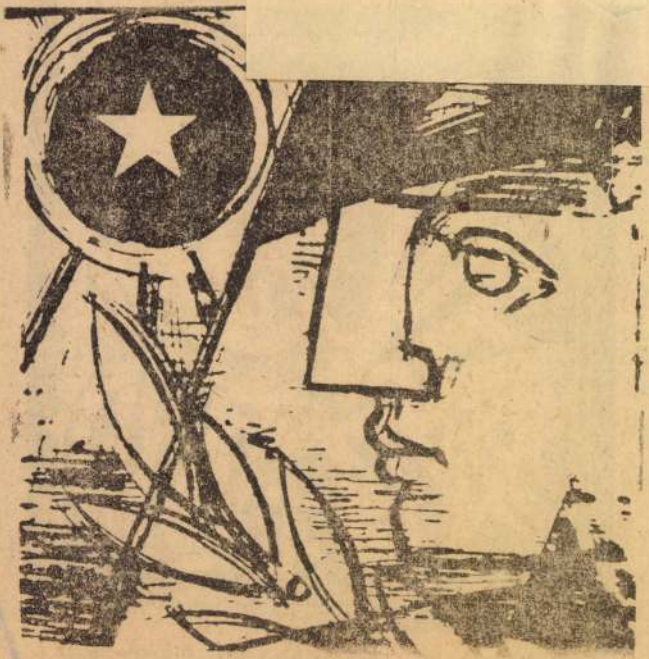

Derűsebb képek következ- Párt és más demokratikus

Szécheny i Lenke
grafikus

M.D.V.

„Nóvemyk"

Élet és Szabadom, 1967. nov. 11-5 lap

Széchényi Lenke
grafikus

M.D.V.

Kihöbö

Élet és Irodalom, 1962. febr. 3 – 7 l.

Szécheny Ienke

Szerepelt a Textil falikép 68 kiállításon.

Derecsky G.: Művészeti Gimnáziumok; Valóság, 1969. 6. sz. 74. l.

Széchenyi Lenke
Grafikus

M.D.K.

Kikötő (rajz)

Élet és Irodalom, 1961 jan 13. – 11 kgs.

Szécheny Lucke
festő

M.D.K.

Ipari város
(repro)

Élet és Irodalom, 1960. aug 19 – 10 lap.

Szecheny i Lenke
grafikus

M DY

„Gobelin lenz"

Élet és Irodalom, 1964. dec. 12 - 2 kap.

Szécsényi Lenke
grafikus

M.D.K.

"Hajók" (rajz)

"

Élet és Irodalom, 1964. április 25 - 5 lap

Széchenyi Lenke (1936-): **Alma** 1976.
szövés-egyéni technika, 17,5 cm *Fotó: Székely Anikó*

MOZGÓ VILÁG 1051 BP. NÁDOR U. 26.

Pálosi Judit: A magyar gobelinszövés húsz éve. 1960–1980
Tevan 1994

) x 190 cm, 4-es
.. alatta védjegy.
gnes, Szentgyör-
al. Helye Újdelhi
ég.

x 400 cm, 5-ös
+ védjegy. Szötte
a. Tímár Katalin.
Nyugat-Dunántúli
g.

ok, 1973. 173 x
es. J.j.l. Szily.
szky Erzsébet.
Szekszárd.

78. 130 x 195
p.f. HL CM
t
n.

x 600 cm, 4-es
4. Szötte Hidvégi

bor Kórház.

zsef:

cm x 464 cm,
J SZE, szötte
ye Kiskunhalas.

sef:

ációit készítették:

-XII., XIV., XVIII.,
XX.-XXXI., XXXIII.,
XIII., XV.
XIV., XXXVIII.
n Gyula: XXVI.

8., 19., 23.-25., 29.,
ván: 3., 5., 8., 10.,
nosné: 4., 12., 13.,
32. id.
cs Ferenc: 2.
Susits László: 17.
yi Gyuláné: 35.

Névmutató

Adnet, Jacques 17
Attalai Gábor 28, 37
Bán István 7, 21, 46, 47
Belmonte, Leo 4, 82, 83, 85
Boucher, Francois 76
Braque, Georges 76
Calder, Alexander 76
Coypel, Charles-Antoine 12
Cságoly Klára 27
Czakó Margit 78
Domanovszky Endre 6, 7, 19, 48, 57-60, 78, 82-86
Erdélyi Eta 27, 28
Estève, Maurice 24
Ferenczy Noémi 6, 7, 25, 76, 82, 83, 85, 86
Fett Jolán 44, 45, 47, 82, 84, 85
Fóth Ernő 60, 63-65
Fürtös Ilona 44, 78, 82, 84, 85
Gadányi Jenő 7
Goubely 12
Goya, Francisco 10
Hajdu László 68, 78
Hajnal Gabriella 12, 19, 37-39, 77
Hartung, Hans 76
Hauser Beáta 77
Hidvégi Valéria 70
Hincz Gyula 7, 57, 58, 61, 66, 82, 84-86
Honty Márta 66, 67, 69, 78
Kádár György 7, 20, 21
Kecskés Ágnes 20, 39, 82, 84, 85
Kórodi György 6
Körösfői Kriesch Aladár 5, 82-83, 85
Korzim Erika 19-20, 39, 43, 46
Kun Sándorné (Luca) 78
Lakatos Artúr 6, 82, 83, 85
Le Brun, Charles 76
Maillol, Aristid 5
Máriási Iván 75
Matégot, Mathieu 27
Matisse, Henri 76
Mizser Pál 18, 69, 70
Nagy Judit 41-42, 77, 82, 84-85
Nagy Sándor 5
Németh József 70
Oláh Tamás 19
Oudry, Jean-Baptiste 76
Pápai Lívia 77
Pécsi László 18-19, 42, 45, 82, 84-85
Pekáry István 6, 82-83, 85
Péreli Zsuzsa 39-40, 77, 82, 84-85
Picasso 76
Pintér Éva 40, 42
Plesznivy Károly 6, 45-46
Polgár Rózsa 77
Prepelicza Katalin 26, 42, 78, 82, 84-85
Redő Ferenc 63-66
Rippl-Rónai József 12, 82-83, 85
Schubert Ernő 6
Solti Gizella 25-26, 77-78, 82, 84-85
Szántó Piroska 70, 75
Széchenyi Lenke 11, 26, 77, 82, 84-85
Szily Géza 68-69
Szkok Iván 68-69
Szőke Erzsébet 41, 43
Szurcsik János 59-60, 62-63, 78
Szurcsikné Sárkány Anna 78
Tassy Klára 65-67
Tury Mária 22-24
Ungár nővérek 78
Vörös Rozália 63, 65, 68, 78

Széchenyi Lenke

SZÉCHENYI Lenke

Ágh István: Egy kiállítás emléke : Ferenczy Béni és Ferenczy Noémi tiszteletére.
= Magyar Fórum, III.évf. 12.sz. 1991 10.p.

Bp., Vigadó Galéria

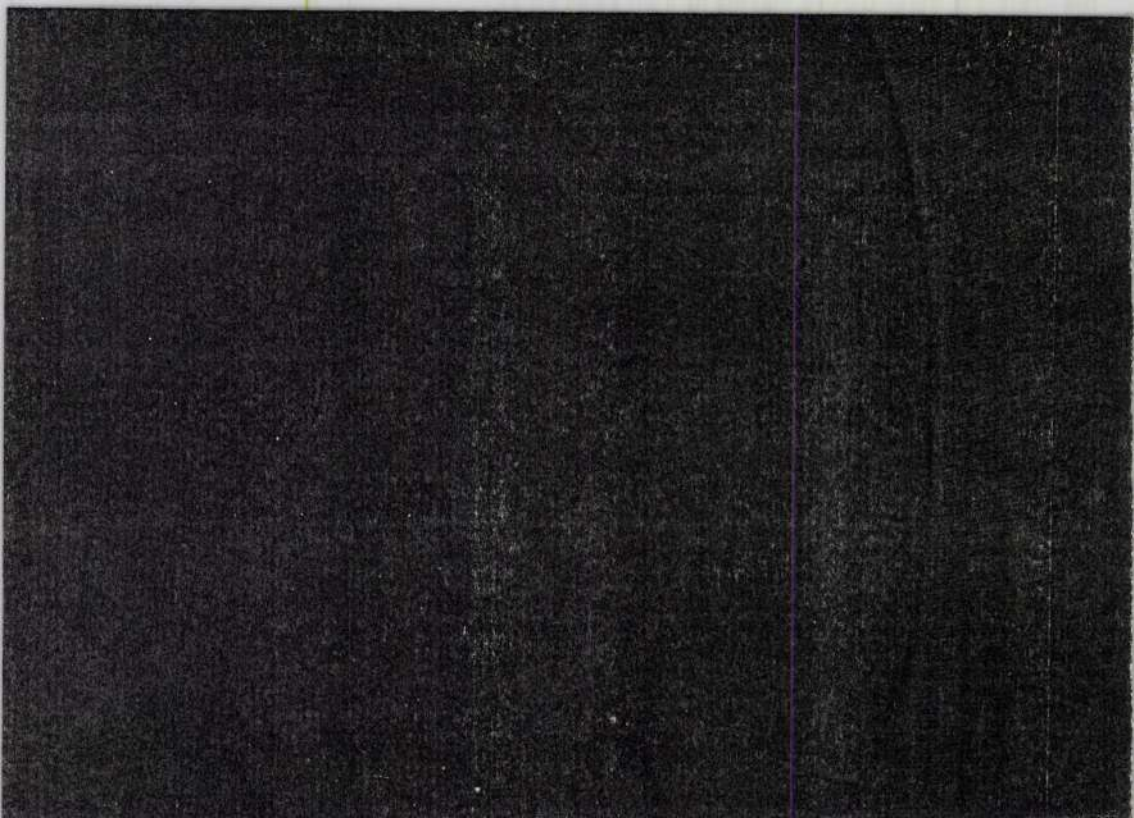

Széchenyi Lenke, Textilkreáló iparművész

L. Csányi Árpád

–Díjak, kitüntetések – 1986

Élet és Irodalom Bp. 1986. ápr. 4. XXX/14

Széchenyi Lenke

A MAGU IP. MŰV. AZ EZZEDFORDULÓN

57.

n fér össze, de nem is érdekel.
szefüggést elvek és tények között.
és van bennem, aki annyi minden-
ezt a kis hajót és aki annyit ki-
Ismeretlen veszedelmek ellen véde-
észültség annyiban van bennem,
t vagyok külsőleg s látszólag
en nem az azelőtti tempóval és
-

ni. Persze hogy embertelennek
alása, - de mit csináljon, ami-
ülye presztizsszempontjai, rész-
zonyok közé szoritott, agyon-
tetlenül egészségtelen kiőrlési
ha beleavatkoztak a kenyérbe,
szabad beleavatkozni, hogy
meg az ember számára a termény-

■ 1993. augusztus 30-án súlyos betegség után elhunyt Eleőd Ákosné Pászthy Magda Munkácsy-díjas textiltervező iparművész; temetése 1993. szeptember 11-én volt a budapesti Farkasréti temetőben.

Számos egyéni kiállítása közül kiemelkedtek az 1974-ben a Fényes Adolf Teremben, 1975-ben a pécsi Janus Pannonius Múzeumban, 1976-ban a grazi Landesmuseum-Joanneumban, majd a kőszegi Zwingerben, 1977-ben a bécsi Museum für angewandte Kunstban, 1978-ban a németországi Sindelfingen Stadt-Galeriben rendezett kiállításai. Állandó résztvevője volt 1974 óta a szombathelyi Fal- és Tértextil Biennáléknak, hasonlóképpen részt vett a lengyelországi Lódz Nemzetközi Textiltriennáléin, Linzben és Bécsben a Nemzetközi Textilkiállításokon és Szimpóziumokon, 1982-ben az erfurti III. Nemzetközi Quadriennálén. Életművének jelentős darabjai találhatók a modern magyar építészet olyan kiemelkedő helyszínein, mint a Finta József által tervezett szállodákban, illetve a Vadász György építész által tervezett számos középületben. Kiemelkedő tehetségű tervezői munkája mellett hatalmas energiával szervezte a legújabb érvényesülési formák közül hatékonyan működő „Alapítvány a textilművészetért"-t, amelynek haláláig elnöke volt. 1993-ban lett volna kiállítása a Vigadó Galériában.

■ 1993. december 23-án, autóbaleset következtében 57 éves korában elhunyt Széchenyi Lenke Munkácsy-díjas iparművész, gobelintervező. Hamvasztás utáni búcsúztatását a Kerepesi temetőben 1994. január 26-án tartották, végső nyughelye Baján, a Rókus temetőben van.

1966-ban sikerrel mutatkozott be Párizsban, 10 évvel később kiállítássorozata volt a budapesti Műcsarnokban, illetve a Varsói Magyar Intézetben. 1977-ben szervezőként és kiállítóként vett részt a párizsi Sin-Paora Galéria magyar textiltervezőinek kiállításán. Állandó résztvevője volt a szombathelyi Fal- és Tértextil, valamint Miniatűrtextil Biennáléknak. 1984-ben Erfurtban részt vett a Quadriennálén. A lausanne-i biennálén 1962-ben megkapott elismerése után elnyerte a Károlyi Alapítvány ösztöndíját, és így tanulhatott a franciaországi Vannes-ban és Aubussonban. A Művészeti Alap, a mai Magyar Alkotóművészeti Alapítvány elődje által működtetett gobelinműhely vezetője volt, a '80-as években tanított az Iparművészeti Főiskolán. Számos műve díszíti a modern magyar építészet belső tereit, ezek közül a Madách Színház előcsarnokában látható a Lausanne-ban díjazott műve. 1991-ben a Vigadó Galériában volt gyűjteményes kiállítása.

MAGYAR ALKOTÓMŰVÉSZETI ALAPÍTVÁNY ÉS A MAGYAR ALKOTÓMŰVÉSZEK ORSZÁGOS EGYESÜLETE

■ 1990-ben a társadalomba létrejövő rendszerváltással a művészeti élet területén is elkezdődött egy átalakulási folyamat.

Magyarországon is lehetőség nyílt, mint minden demokratikus önszerveződésre építkező társadalomban, egyesületek, alapítványok létrehozására. Ezek azonos célokat és azonos értékeket preferáló magánszemélyeket összefogó társadalmi csoportok, amelyek az általuk választott közérdekű célok valóra váltása érdekében összegyűjtik erőforrásaikat, pénzforrásokat teremtenek, s ezeket hasznosítják, illetve újraosztják. Nem állami forrásokra épülnek, és nem kormányzati finanszírozást vesznek igénybe. A társadalom azt várja el tőlük, hogy a céljaikat következetesen valósítsák meg, legyenek nyitottak és demokratikusan ellenőrizhetők.

A kultúra területén éppen úgy, mint a társadalom más szféráiban is, létrejöttek alapítványok, egyesületek.

Színességük, változatosságuk a művészeti élet mozgását, formálódását, újraalakulását tükrözi.

Vannak egy célra, rövid időre létrehozott, és vannak a kultúrát hosszú távon szolgáló alapítványok.

A művészeket és a művészeti célokat támogató egyik legnagyobb legjelentősebb alapítvány a Magyar Alkotóművészeti Alapítvány, amely a régi, központosított MNK Művészeti Alapjából jött létre egy önálló gazdálkodási rendszert kialakító egyesületbe szerveződve.

A kormány 117/1992. számú rendeletében elismerte az 1968-tól 1984-ig

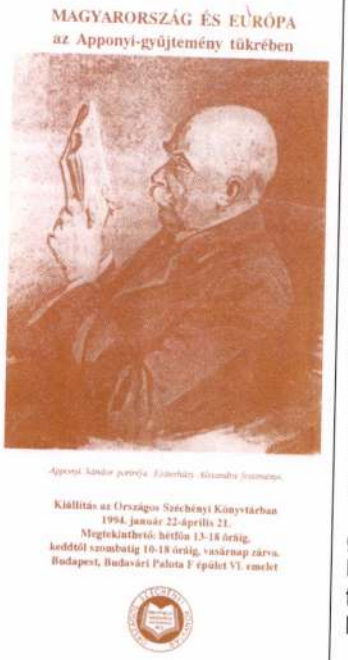

is. A kastélyban két teremben helyezték el a könyvtárat, a nagyteremben a modern könyveket (angol, francia, olasz, német klasszikusokat, útleírásokat, földrajzi, történelmi műveket), a másik teremben kapott helyet a Hungarica-gyűjtemény, a hozzá tartozó szakirodalom és bibliográfiák.

Apponyi Sándor könyvtárában szívesen látta kora tudósait, kutatóit. Hungarica-gyűjteményéről – Dézsi Lajos irodalomtörténész professzor közreműködésével – annotált katalógust is készített, amelyet saját költségén adott ki, s a fontosabb gyűjteményeknek ingyen küldött el.

Könyvtára gyarapításán kívül a másik nagy feladat, amelyre vállalkozott – Wosinsky Mór lengyeli plébános ösztönzésére – a Lengyel község melletti Török-sánc régészeti [illegible]ának támogatása. Apponyi [illegible]rás érdekében kivá[illegible]ális hold erdejét, s a kutatás költségeit is fedezte. A kitartó munka eredményeként Wosinsky Mór feltárta – a nemzetközi szakirodalomban Lengyeli-kultúra néven emlegetett – neolitikumbeli leleteket.

Az itt feltárt értékes leletek az 1902-re elkészült szekszárdi múzeumba kerültek, ahol a mai napig megtekintheti a nagyközönség. A múzeum jelenleg Wosinsky Mór nevét viseli.

Apponyi Sándor 1878-ban feleségül vette Esterházy Alexandra grófnőt, aki mélyen érdeklődött a tudományok és a művészetek iránt, maga is művészien rajzolt, s férjét mindenben támogatta.

1924 szeptemberében kelt az az ajándékozási okirat, amelyben gróf Apponyi Sándor a Magyar Nemzeti Múzeum Országos Széchényi Könyvtárának adományozta teljes könyvtárát, ahol azt mind a mai napig elkülönítve őrzik.

A nemes adományt az özvegy grófné azzal tetézte, hogy az egész kastélyt, az összes berendezési tárggyal és földbirtokkal a Nemzeti Múzeumnak adományozta.

Jelen kiállításunk bemutatja az Apponyi-család életútját, a híres Hungarica-gyűjtemény legszebb darabjait úgy, hogy a könyveken keresztül végigkísérhetjük a magyar történelem legfontosabb állomásait a kezdetektől a 18. század második feléig. A kiállításon a látogatók megtekinthetik a Magyarországról készült legrégebbi nyomtatott térképet (Lázár deáktól, megjelent: Ingolstadt, 1528), valamint az Apponyi-gyűjtemény legszebb kódexeit, néhány kéziratát, számos ősnyomtatványát és szemet gyönyörködtető bibliofil könyveit (elzevireket, aldinákat) s egyéb ritkaságait.

A kiállítást színesíti a Lengyelben feltárt neolitikus kultúra pár szép darabja, valamint néhány antik görög váza, amelyek annak idején a lengyeli könyvtárat díszítették.

ORSZÁGZÁSZLÓ SZATMÁRCSEKÉN

Fotó: Oláh Tibor

■ Évekkel ezelőtt a Fehérgyarmat központú Kölcsey Társaság javasolta január 22-ét, a Himnusz születésnapját a Magyar Kultúra Napjaként ünnepelni.

1994-ben a társaság elnöke, dr. Taxner-Tóth Ernő és titkára, dr. Hamar Péter kezdeményezésére szerény dísztér épült haranglábbal és Országzászlóval a szatmárcsekei csónakosfejfás temető, Kölcsey Ferenc síremléke közelében, azzal átellenben.

Az új nemzeti emlékhely átadásán, amelyet ökumenikus szertartás kísért, dr. Mádl Ferenc miniszter mondott ünnepi beszédet. A díszteret Csete György építész tervezte.

KITÜNTETÉSEK A MAGYAR KULTÚRA NAPJÁN

■ 1994. január 22., Kölcsey Ferenc Himnuszának születésnapján a Magyar Köztársasági Érdemrend Középkeresztjét vette át:

Feledi Gyula
grafikusművész
Szántó Piroska
festőművész

A Magyar Köztársasági Érdemrend Tisztikeresztjét kapta:

Hajnal Gabriella
grafikusművész
Keserű Ilona
festőművész
Pásztor Gábor
grafikusművész
Péri József
ötvösművész
Schéner Mihály
festőművész

Az Apáczai Csere János-díjat
dr. Vámossy Ferenc
építész, egyetemi tanár,
a Budapesti Műszaki Egyetem
és az Iparművészeti Főiskola
tanára kapta.

GRATULÁLUNK!

1994/1-2

Széchényi I.

a müncheni Képzőművészeti Akadémia magyar növendéke;

beiratkozás éve 1922.

Jászai Géza: München und die Kunst Ungarns 1800 bis 1945. Ungarn Jahrbuch , Mainz, 1970 10 1, 149 1

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÉLET ÉS IRODALOM

1960 AUG 19.

Széchényi Lenke

117

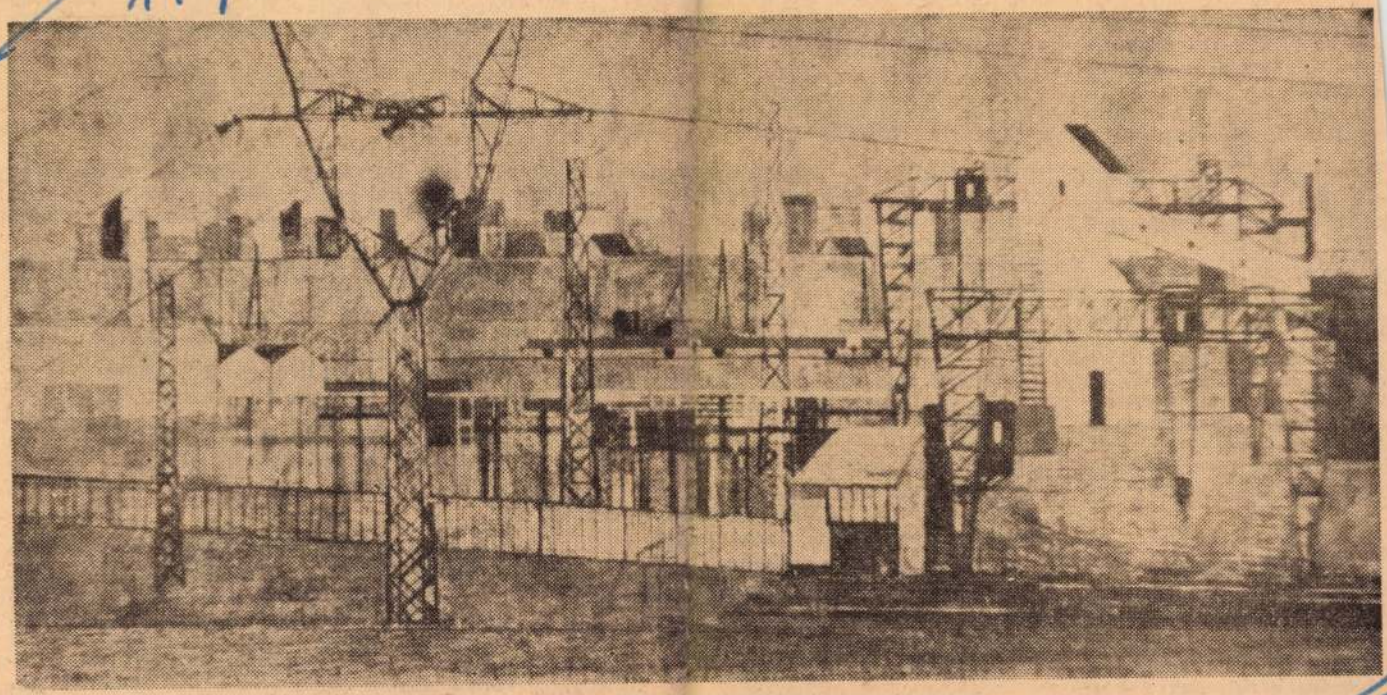

Széchényi Lenke: Ipari város

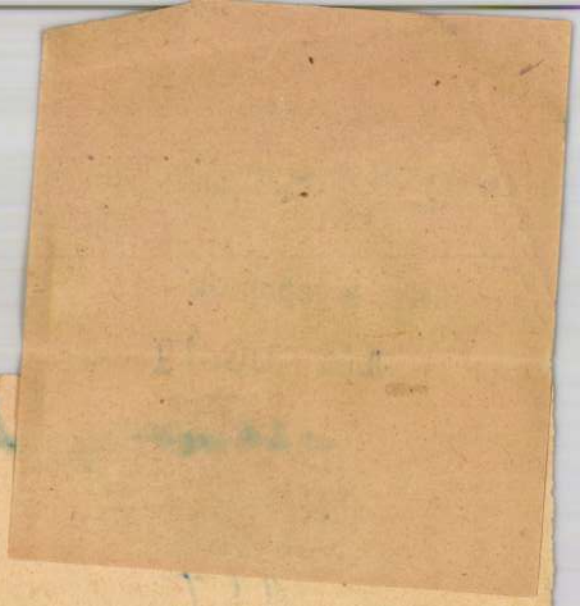

tendővel ezelőtt járt, vált
; emlékezett a forró levegő-
arakra, künn a pusztán, al-
ékezett a kert bokrai között
„szentjánosokra", mintha
ég földi meghosszabbításai,
lna . . . Csillagok, csillagok...
ebb? Nálatok meg a tavasz-
g a dalnál, dalnál meg a
kánál meg Zsuzsinál: élet-

s illata
elett . .
a februárvégi estén, a szuny-
kibújó levelek és lombok
imbókban nyugtalankodó vi-
tát érezték, ahogy vitték a
vaságyat. Márton azért ci-
gálatot tegyen az édesanyjá-
tolta hátulról, mert jó a „zri",
minek általában a fordítottját
gyat vásárolják, ők meg „ott

én voltak.
zük! — mondta Márton.
. Letették. Aztán, ahogy azt
„nehogy feltűnő legyen", fo-
játszani, éjszaka, a néptelen
hogy keringőzve, egymást
messzebb kerüljenek a vas-
ócskázzanak". A vaságy pedig

— Fölösleges. Csak helyet foglal el.

— Fölösleges . . .?

A rendőr szétnézett a szűk műhely-lakásban. Egy pillanatig zavarba jött, de hamarosan fölülkerekedett benne a hivatalos közeg:

— Kiderül . . . — mondta s elővette kis könyvecskéjét, valamit jegyzett belé. — Holnapig — szólt oda az asszonynak — miközben könyvecskéjét lassan, méltóságteljesen blúza zsebébe dugta vissza —, ez a vaságy itt marad. Megértette? Holnap megállapítjuk az ócskásoknál: eltűnt-e vaságy az éjszaka, vagy sem? Ha igen: a kölykei le lesznek tartóztatva . . .

— És ha nem tűnt el? — kérdezte Márton.

— Akkor magával mi lesz?

— Fogd be a szád! Az lesz!

Evvel a két rendőr kiment.

Ficzekné két kezét homlokára téve hallgatott, aztán csak annyit mondott és azt se megrovásként, inkább fájdalmasan:

— Nem tudtatok vigyázni?

— Sátrak között a sötétben volt — szólt Márton. — Nem láttuk.

— Hol van Pista?

— Elfutott . . .

2.

Ficzek most már rendőrrel állt szemben. Üvöltött:

— Hogy merte maga megpofozni a fiamat? Milyen jogon? Bugris! Azt a . . . — és így tovább.

De kiengedte hangját a rendőr is: „Bugris . . .?" Hamarosan a társa is ott termett. Akkora szíjat húztak elő külön-külön, mintha Budapest egész alvilágát fogták volna el. Hátratekerték az ellenálló, ordító Ficzek két karját, kegyetlenül összeszíjazták. A szerencsétlen ember csuklóin hurkák képződtek, és mintha szégyellték volna, be akarták takarni a szíjat. Ficzek nyögött fájdalmában. Vitték az őrszobára Az első rendőr a „bűnjel" sámfával böködte hátulról az összekötözött Ficzeket. Márton az apja mellett ment, holott néhányszor rákiáltottak: „Terád nincs szükségünk!" De a fiú nem ment el. Csitította rettenetes állapotba került édesapját.

3.

Mivel éjszaka volt, a hátsó ajtón vitték be Ficzeket az őrszobába. Az őrszoba, alaposan fűtött, három helyiségből állt. Egyikben vaságyakon rendőrök aludtak. Takarójuk lelökve, alsóruhában feküdtek, ki a hasán, ki a hátán, oldalán. Márton undorodva nézte a fölcsúszott ingek, rendetlen gatyákból kilátszó testrészeket.

Széchenyi Lenke, textil művész

a Vigadó Galéria kiállítóterében nyílt meg az Iparművészeti Vállalat „Tárgyak-alkotások" c. kiállítása. – az emeleti szinten látható a művész hatalmas textil faliképe. /emeltve/.

Győrváry Éva: Tárgyak-alkotások.
Testi Műsor, 1980. máj. 28.

SZÉCHENYI Lenke

Résztvesz a Lausanne-i Textil biennálén 1965

FITZ Péter: A magyar textil kalandjai (1968-1986) II.
Életünk, 1986/12. 1136.p.

Szécsényi Lenke

a bajai Képzőművészeti Körből i ndult
el Szécsényi Lenke gobelin müvész, Bakai Erzsébet
az Iaprmüvészeti Főiskola tanára.

Forrás 1977/1/83
Sümegi: Beszélgetés B. Mikli Ferenc festőművésszel

Széchenyi Lenke

Húsz éve létesült a franciaországi Vannes-ben a Károlyi-alapítvány, melyet Károlyi Mihályné alapított. – A magyar művészek, akik a fondációban voltak, azoknak a műveit bemutatták a Petőfi Múzeumban. A magyar művészek közül Bak Imre, Széchenyi Lenke és meg néhányan mutatták be műveiket.

Gondolatjel.

1977. okt. 1. Kossuth 16.05 – Kné –

Széchenyi Lenke

"Textilbörze" cimmel Vadas József ismerteti a Lausanne-ban most megrendezett nyolcadik textilművészeti kiállitást.
Az 1962. év óta rendezett tárlatokon a nemzetközi zsüri eddig hat magyar művészt választott ki: Az elsőn Bán István, a másodikon Széchenyi Lenke, a negyediken Hajnal Gabriella, az ötödiken Cságoly Klára és Tóth Sándor, a hetediken és a nyolcadikon Droppa Judit szerepelt.
A cikk megemliti a "magyar textil megujhódásának kezdeményezőit" is, akik nem vettek részt a tárlatokon: Szilvitzky Margit, Attalai Gábor és Szenes Zsuzsa művészeket.
Fenti cikket lásd Droppa Judit nevévnél.

Élet és Irodalom, Bp. 1977. juni. 25. XXI. évf. 26. sz. 12. lap.

SzSzéchenyi Lenke
szőnyegmüvész

Magyar szőnyegmüvészek kiállitása nyilt Párizsban, Solti Gizi, Szilágyi Julia, Szabó Marianne, és Péreli Zsusa alkotásaiból.

Népszava, 1977. szeptember 27.

4. oldal

Széchenyi Lenke

Adott belső tér diszitésére elképzelt
kompozició, fotomontázs

Pálosi Judit: A szövött falikárpitról.
Művészet, 1977. augusztus - 20.oldal.

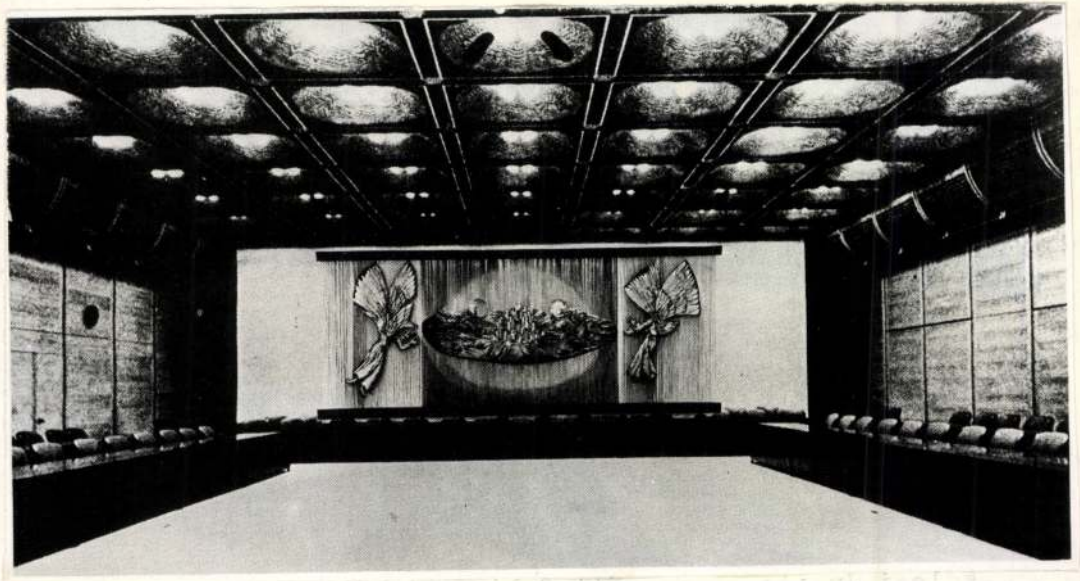

Széchenyi Lenke

Közös kiállításon vett részt a művész a Magyar Építőművészek Szövetségének szikháraban.

Pálosi Judit: A szövött falipárpitról.
Müvészet, 1977. augusztus - 20. oldal.

Széchenyi Lenke

Széchenyi Lenke részt vett a szombathelyi Minitextil kiállítás on.

Tasnádi Attila: Minitextil kiállítás, Népszava, 1976. február 1 – 9 oldal.

Szecheny Lenke

„Alma"

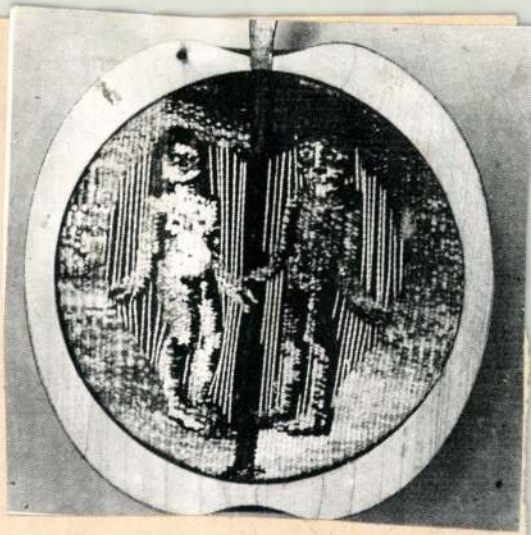

Mihály Mária: Szombathely-textil
Művészet, 1976. augusztus – 14 oldal.

Szécsényi Lenke, gobelinművész

A Művészetben Szécsényi Lenke gobelinművész és Varga Magda festőművész kiállítása látható.

Láttuk, Gallottuk

1977. márc. 16. Petőfi 11.42 V Gné.

Széchenyi Lenke

"Műfaji ártalmak" címmel Vadas József mutatja be Hajdu László és Széchenyi Lenke művészek kiállítását a Műcsarnokban, valamint Benczc Lászlót a Helikon Galériában. A művészek munkájával, fejlődésével kapcsolatban hivatkozik mestereikre, Így Hajdu László esetében Domanovszky Endrére és Kokas Ignácra, Benczc László esetében Kondor Bélára.
Fenti című részletes beszámoló Benczc László nevénél található.

Élet és Irodalom, Bpp 1977. márc. 5.
XXI. évf. 1o. sz. 12. lap.

1021

BIURO WYCINKÓW GLOB PRASOWYCH

Prasowe
Wydawnictwo
Dokumentacyjne
RSW „P-K-R"

Warszawa
Pl. Starynkiewicza 7
Tel. 28-59-59

KURIER POLSKI
A
00-018 Warszawa, ul. Hibnera 11

wydanie Lenke Szécheny

Nr 104 z dn. 10-05-1977

Tkanina po węgiersku

12 maja w Węgierskim Instytucie Kultury w Warszawie otwarta zostanie wystawa tkaniny artystycznej Lenke Széchenyi. Artystka zaprezentuje gobeliny pochodzące z ostatnich lat. Będzie to już drugie spotkanie warszawiaków z twórczością Lenke Széchenyi. Poprzednie miało miejsce w roku ubiegłym, w Galerii MDM, na wystawie „Węgierskich Miniatur Tekstylnych".

(zew)

Széchényi Lenke, Textilművész

L: Geszler Mária

— Kiállítások

Esti Hírlap, Br. 1977. máj. 2

2

Szécheny Lenke

Szécheny Lenke kiállításán bemutatta a 7 évvel ezelőttre datált „Víz alja"-t, a „Homokvirágok" textil-triptichonjat.

H. Gy.: Szécheny Lenke gobelinjei és kárpitjai
Tükör, 1977. március 6-41 lap

Széchenyi Lenke

Széchenyi Lenke gobelinjeit
és kárpitjait bemutatta a
Műcsarnokban.

H. Gy.: Széchenyi Lenke gobelinjei és kárpitjai.
Tiliós, 1977. március 6 – 41 kép

Srécheny Lenke

A varsói Magyar Intézetben kiállítás nyílt Srécheny Lenke gobelinjeiből.

—: Srécheny Lenke kiállítása.
Tükör, 1977. május 29 – 31. lap.

Széchenyi Lenke

A tárlaton szereplő alkotások témái változatosak: természeti és kozmikus formák, történelmi és bibliai legendák, népi motívumok.

— : Széchenyi Lenke kiállítása.
Tükör, 1974. május 29 – 31 lap.

Széchenyi Lenke

gobelinrészlete: „Tófenék" 1963.

127. sz. reprodukció.

Szalai Zoltán: Balatoni képes krónika.

Budapest 1969.

Széchenyi Lenke

A Kávolyi palotában rendezett kis tárlaton mutatja be a Kávolyi Mihály-alapítvány eddigi meghívottainak és közeli vendégeinek munkáját. Műve szerepel e tárlaton.

Láncz Sándor: Kiállításról kiállításra.

Magyar Hírlap, 1973. szept. 12.

Szécheny Lenke

Széchenyi Lenke textiltervezőművész kiállítása a Műcsarnokban nyílt meg. A művésznő a fiatal nemzedék egyik ígéretes tehetsége.

-----:Kiállitási naptár.

Művészet, 1977. február - 48. oldal.

Szecheny'i Lenke

Szigorúan precíz figurális színhar-
tonjai festői gondossággal, apró lé-
nyes részletezéssel készült teljes értékű,
önálló festményei.

-----:Kiállitási naptár.

Művészet, 1977. február - 48. oldal.

Szécheny Lenke

Széchenyi Lenke textiltervező kiállítása a Műcsarnokban február 25-ére nyílt meg.

----:Kiállitási naptár.

Müvészet, 1977. március - 48.oldal.

Szechenyi Lenke

Szechenyi Lenke a hagyomanyos
Gobelin-technikat alkalmazva
kompozicioin, festoi megfogalma-
zasban.

----:Kiállitási naptár.

Müvészet,1977.február - 48.oldal.

Széchenyi Lenke, iparművész

„Építészet és Falikárpit" címmel a Magyar Építőművészek Szövetsége székházában nyolc iparművész kamarakiállítása nyílik meg 1977. ápr. 26.-án.

Meghívó

1977. ápr. 26.

Lenke Széchenyi

Károly Szélényi

LENKE SZÉCHENYI: APPLE (TAPESTRY, WOOD, 15×15×8 CM, 1975)

1714

Széchenyi Lenke, gobelinművész

L.: Papp Albert

—: A hétvégi ... 9.

Népszabadság Bp. 1977. febr. 26.

Széchenyi Lenke

A Nemzeti Galériában "Textilgrafika" címmel rendezett kiállitásról Vadas József számol be "Zsákbagrafika" c. kritikájában. Elsőként három művészt emlit meg, akik nem szerepelnek a kiállitáson, csupán az őket jellemző ~~irány~~ művészeti irányt jelzi: Kokas Ignác, Schaár Erzsébet, Varga Imre.
A résztvevők felsorolása mellett, munkájukról is képet ad.Dobrányi Ildikó, Fógel Márta, Perczel Erzsébet, Péreli Zsuzsa, Polgár Csaba, Sajnovits Sándor, Széchenyi Lenke, Szenes Zsuzsa,Szilasi Anna, Szilvitzky Margit, Temessy Ildikó, Vető Márta.
Fenti Vadas-cikket lásd: Szilvitzky Margit nevénél.
Élet és Irodalom, Bp. 1976. okt. 16. XX. évf. 42. sz. 13. lap.

Széchenyi Lenke, gobelinművész

A Műcsarnokban: a művész kiállítása.

Tárlatok.

Népszabadság, 1977. febr. 26.

Az Árgus Galéria (Szfvár., Kossuth u. 15.)
tisztelettel meghívja Önt
SZÉCHÉNYI PÉTER FESTŐMŰVÉSZ
30 MINIATŰR
című kiállításának megnyitójára
1993. május 7-én, pénteken este 6 órára.
Megnyitja:
SASVÁRI EDIT művészettörténész
A kiállítás bevételét a művész
a Széchényi Művészeti Alapítvány
gyermelyi alkotóházának
létrehozásához ajánlja fel.

'99 MÁJUS 29

SZÉCHÉNYI MŰVÉSZTELEP
ALAPÍTVÁNY

MEGHÍVÓ

SZERETETTEL VÁRJUK CSALÁDJÁVAL EGYÜTT
A SZÉCHÉNYI MŰVÉSZTELEP ALAPÍTVÁNY
KÉPZŐMŰVÉSZETI ALKOTÓHÁZÁNAK
ÉVADNYITÓ TALÁLKOZÓJÁRA

HELYSZIN: GYERMELY TEMPLOMDOMB
IDŐPONT: MÁJUS 29 szombat 12 ÓRÁTÓL

PIKNIK, KIÁLLÍTÁS, MŰSOROK

Szécheny Lenke, gobelinművész

Meghívó

A Kiállítási Intézmények meghívja Önt

Széchenyi Lenke

gobelinművész

kiállítására

Megnyitja:

Ágh István

1977. február 25-én pénteken 1/2 5 órakor

Műcsarnok

Budapest, Hősök tere

5777 fnyv 1.

SZÉCHÉNYI PÉTER

A Fórum Galéria tulajdonosai
Ágoston Ronald és Kalota István
tisztelettel meghívják Önt és barátait

1997. március 21-én 17^{30} órára

SZÉCHÉNYI PÉTER

festőművész
és a
GYERMELYI KÉPZŐMŰVÉSZETI ALKOTÓHÁZ MŰVÉSZEINEK

alkotásaiból rendezett kiállítás megnyitójára.

Megnyitja: ZALÁN TIBOR költő

A kiállítás helye: III. kerület Bécsi út 81. (Aréna Passage Üzletház)

Megtekinthető: 1997. április 13-ig
hétköznap: 10-16 óráig, hétvégén: 10-17 óráig

mdk.

Széchenyi Miklos mügyüjtö megjéspüspök

ritka rézkarcgyüjteménye és nagjértekü antik butorai voltak. Bökezüen fámogatta a müvestékel

Huszka Odön. A remekmü halála
Kolozsvár 1937.

7.

M. D. K

SZÉCHENYI Ödön

gróf Széchenyi István fia

A Várhegyre vezető ~~gőzsik~~ gőz-
sikló terve (1868.)

Dr. Gö-ös József: Budapest Története
Bp. 1896. 191. l.

SZÉCHENYI Pál gr.

1857

192. okt. 27. Jaszberenyi emlékérem O Felségének 1857-i ottléte emlékére
Szerzemény
202. nov. 3. Gróf Széchenyi Pál által ajándékozott Mária Terezia-rendre vert emlékérem
Szerzemény

Művtört Ért. 1990 1-2 132

Ankara : Documentary Publicat
1988

433 (M)
Vischer, Jacob J : Armee und Wirtschaf
Basel : Hhandelskammer
1973

434 (M)
Vogelsang, Henning von : Kriegsende -
Ersten Russischen Nationalarmee der De
Freiburg : Verl. Herder
1985

435 (M)
Werth, Alexander : Russland im Kriege
Zürich : Buchklub Exlibris
1965

436 (M)
Westerling, Raymond : Ich war kein Reb
Wien : Ullstein
1953

Széchenyi Mihók

ötvös mes.

Mestere Eötvös Samuel Kassai. 4 evre szegödött 1671. okt. 5. Apja Tokajban lakó Szechenyi Mihály

---

Mihalik József. Kassaváros ötvösségének története. Pozsony, 1900. 322 l.

Brzorád Gyula

festő.

Szechenyi Mária
grófnő
1 iparrajz –

7 hónap. jó eredm.
nyelv. rajz és mutázás
tanf.
Tanár György Kálmán
Iparrajziskola 1902

SELTENHOFER FRIGY

Cs. és m. kir. udvari szállitók

Legelső magyar

tűzoltószer-, kut-,

szivattyú- és gépgyár,

harang- és ércöntőde.

Alapittatott 1816.

FRIEDRICH SELTENHOFE

Nagyságos

Széchenyi Mária gr.

jó ~~[illegible]~~ eredm.

Iparrajziskola 1903

priétaire :

esse pour le renvoi :

oeuvres ci-dessus ont-elles paru dans quelque Expositi

Autorisez-vous la reproduction de vos œuvres dans le *Catalogue tré* de l'Exposition ?
Répondre par **oui** ou **non**

e ..... Signature de l'artiste exp

Széchenyi Lenke, textil-gobelinművész

Rudnay Gyula 1952-ig a szabadakadémia művésztelep és fortbiskolaként folytatta munkáját, az iskola irányítását B. Mikli Ferencnek adták át, azóta mint képzőművészeti kör működik. Ma már jónevű alkotók-pld. Széchenyi Lenke, Hantos Károly, Klossy Irén és számos rajztanár, kirakatrendező került ki innen.

W.E.: Rudnay nyomán a Mecsekben.
Dunántúli Napló, 1984. aug. 27. 6-old.

Széchenyi lenkey iparművész

L:Kmetty János

-:Művészeink tárlatai külföldön 9.

Népszabadság, Bp.1977 máj.3.

Széchenyi Lenke, gobelinművész

● KÉT KIÁLLÍTÁS nyílik ma délután a Műcsarnokban. Széchenyi Lenke gobelinművész és Hajdú László festőművész kiállítása.

0 - Két kiállítás

Esti Hírlap, Bp. 1977 febr. 25.

8

Széchenyi Lenke

A Károlyi Mihály alapitvány eddig meghivottjaihoz tartozik Csányi Attila, Halmy Miklós, Széchenyi Lenke, Hara szti István.

Magyar Hirlap 1973-251-6
Láncz:Kiállitásról kiállitásra

Széchenyi Lenke ipm

gobelinje

emlékés

FERENCZY NOEMI

MŰVÉSZET 1985/10/21

Széchenyi Lenke

Skenessei András: Műcsarnok: Magyar gobelin 1945–1985

Magyar Hírlap, 1985. X. 23.

Széchenyi Lenke

Munkácsy Mihály-díj

SZÉCHENYI LENKE

az Iparművészeti Vállalat textil-tervező iparművésze;

Magyar Nemzet 1986. IV. 3.

Széchenyi Lenke, iparművész

A Vajoró- és Iparművészeti Lektorátus kijelölései (1989. II. negyedév).

Összeállította: Hollosi Éva.

Megbízást kapott:

Széchenyi Lenke: Pénzes kárpit ímű, 5-ös felvetésű gobelin tervezésére és kivitelezésére a Magyar Hitelbank pápai fiókjába.

Költségvállaló: Magyar Hitelbank Rt Műszaki Ellátási leányvállalata.

Művészet, 1989., okt., 64-old.

Meghívó

A Kiállítási Intézmények meghívja Önt

Széchenyi Lenke

gobelinművész

kiállítására

Megnyitja:

Ágh István

1977. február 25-én pénteken 1/2 5 órakor

Műcsarnok

Budapest, Hősök tere

SZÉCHENYI LENKE

5777 fnyv 1.

Széchenyi Lenke

Szőke Szabolcs festőművész -a BME Schönherz Zoltán Kollégiumában- rendezett kiállitást, mely megtekinthető március 7.-ig. Gránitz Miklós fotókiállitását az ujpalotai Lila Iskola aulájában február 21.-én, Váczi J. Tamás grafikusművész kiállitását a Fiatal Művészek Klubjában február 25.-én, Tamás Noémi festőművész kiállitását a Studió Galériában február 23.-án.

Hajdu László festőművész és Széchenyi Lenke gobelintervező művész kiállitását a Műcsarnokban február 25.-én nyitják meg.

Élet és Irodalom, Bp. 1977. febr. 19. XXI. évf. 8. sz. 8. lap.

Szécheny Lenke: „alma", gobelin, fa, 15x15x4 cm, 1947.

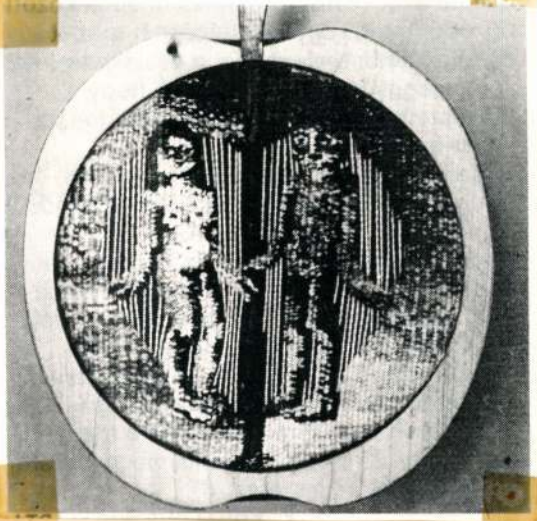

Művészet, 1946. 2. 17. old.

Széchenyi Lenke

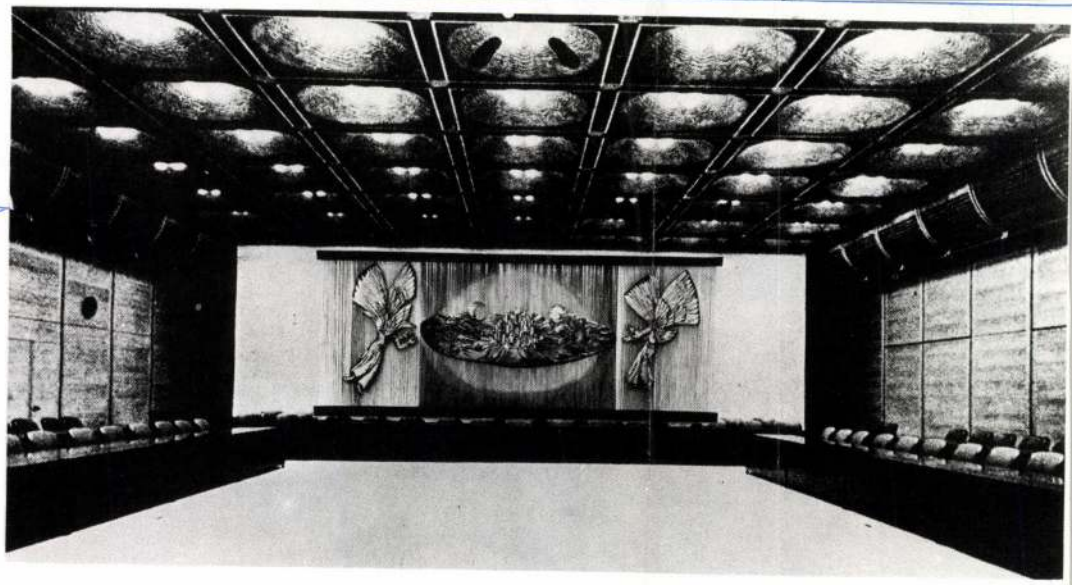

22

Széchenyi Lenke: Adott belső tér díszítésére elképzelt kompozíció, fotómontázs, 1977

Művészet, 1977. 8.

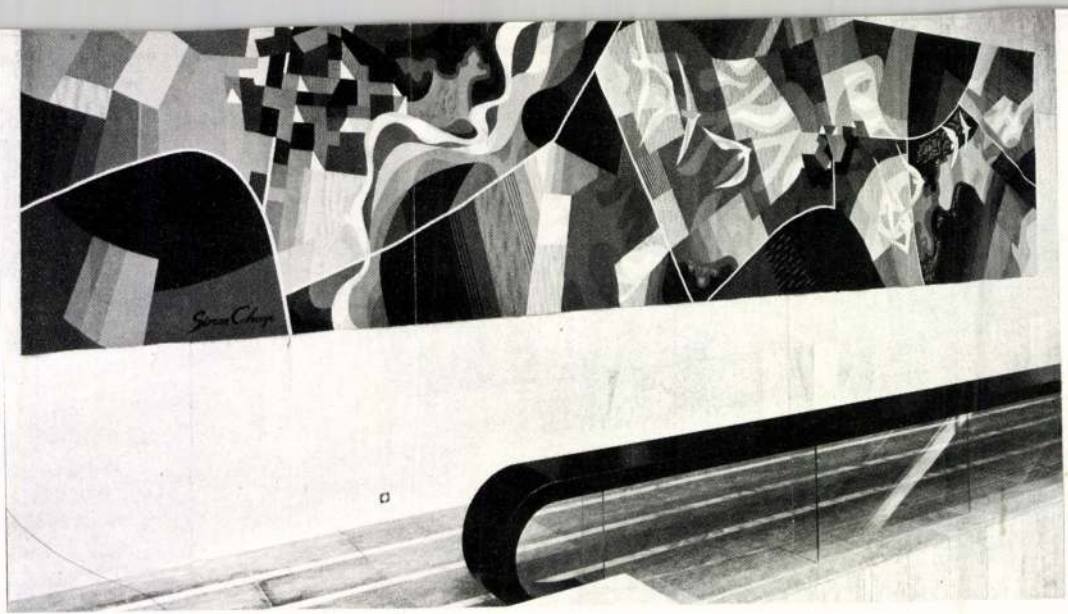

Michel Tourlière: Cybele, gobelin, 3,5x6 m
(Illinois, Société John Deer)
Simon Chaye: Falikárpit, basse-lisse, 3x12 m,
1974, Párizs, Défense-városrész, „TOUR ASSUR"
(szőtték: Aubussonban)

Műhely

Széchi-Hakker és

Csapó-Heim

Céd

Soproni selyemipar vt.

standja

Repr

Tér és Forma

1932-158. l.

(Budapesti Nemzet-

közi Vásár.)

K.

ZALALÖVŐ

Templom, r. k.

Römer Flóris: Archaeologiai levél Zalamegyéből.
VV 1863, 435 l.

MDK

Széchy-Hacker

Az 1932.évi nemzetk.vásáron terve alapján készített stand, a textilszakmában.

Laktos Artár: Az idei nemzetk.vásár...

Magy.Iparművészet, 1932. 81-83.lap

MDK

Széchy-Hacker

Az 1932.évi Nemzetk.Vásáron a fürdőügyi kiállitások belső épitészeti tervezés és rendezés munkálatait Richter Aladár, Széchy-Hacker és Csapó-Heim József vezették

Lakatos Artúr: Az idei nemzetk.vásár ...

Magy.Iparművészet, 1932. 81-83.lap

M.D.K.

Széchy-Hacker József iparmüvész tanár

A müvész egyik előadója "Angelo fotoakadémiájának"- közli a lap.
A Fotoakadémia tanári karában az előadó müvészek között szerepel a müvész neve.

Szinház, Bp. 1945. aug. 22-28. I. évf. 2. sz. 2. lap

M.D.K.

Széchy

Farkasházi Fischer Jenő: "Farkasházi Fischer Mór" cimmel közölt megemlékezését illusztrálta-"Egy világhirü magyar gyár" alcimmel-, az alapitó Fisder Mór portréjával és nyolc rajzzal.
Repr.-ók.

Borostyáni Nándor: "Budapesti élet" c. jelenetéhez készitett rajzokat. "A Dunaparti Kioszk" c.-t és két másik rajza c. nélkül.
Repr.-ók.

Magyar Salon, Bp. 1885. juli. 1. III. kötet. 4o5-413, 427-433. lap

. . . .

M.D.K.

Széchy

"Az osztrák parlament ülésterme" cimmel hozza a lap a müvész rajzát az ülésteremben lévő politikusokkal.

Dr. Ötvös Adolf: "A kiállitásról" cimmel közölt beszámolót illusztrálta három rajzzal: "A királyné szobája", "Knut Károly mérnök fürdőszobája" szobrok, kert, berendezésről készült rajzai.

Magyar Salon, Bp. 1885. juli. 1. III. kötet 392-393, 401-404. lap

M.D.K.

Széchy

"Junger mülakatos kiállitása" címmel a müvész lerajzolta a kiállitás termét, melyben Junger mülakatos müveit mutatták be.
Repr.

Tolnai Lajos: "A Kenderessy grófkisasszonyok" c. regény folyt.-ait illusztrálta befejező rajzzal.

Magyar Salon, Bp. 1885. juni. 1. III. kötet 312-313, 319. lap

MDK

Széchy

Farkas I.: A halhatatlan törzsvendég. Lechner Ödön és müvész asztaltársasága. Pesti Hirlap 1936. máj. 21. 11.1.

MDK

Széchy

A szabadság-szobor palyazaton másod sorban kitüntetendő jutalomdijban részesult palya-munkája.

Cikk: A szabadság-szobor palyazata.

Vasárnapi Ujság, 1891. 15.sz. 244.l.

M.D.K.

Széchy rajzoló

Lásd: Szinnyei.XIII. 184.1.

Széchy

Vas. Ujs. 1891, 244 l.
(A szabadság-szobor pályázata)

II ik kategoriába sorozva

menekülni.

De — ni — a kutya cipeli a nyúlhullát ki a rét közepére.

Mi lesz még itt?

A kutya leteszi áldozatát s ásni kezd. Kaparja a havat szaporán, csak úgy porzik hátra. Aztán beleteszi a gödörbe a nyulat. Behányja hóval, dombot hord rá.

Huh! Mi lesz?

Aztán ráül a dombra, a fejét felemeli, a szája kinyílik. Ásít? Másodszor is felemeli a fejét, megint ásít, a feje lekonyúl.

S ekkor valami borzalmas, üvöltő hang támad a levegőben, csak most ért ide onnan a másik hegyoldalból.

Elnyúlva vonaglik a hang, a dermedt világ hallgatja.

Zoltai megrázkódik s iszonyodva néz körül. Az éj már megülte a hegyeket s mozdulatlanságba kényszerített mindent. A fák: az elátkozott élők kétségbeesetten és reménytelenül nyújtják dermedt karjaikat az égnek, a rétek tehetetlenül kigyóznak, vonaglanak a cserjések gyönge remegéssel megmerevedő vonalai közt.

Müvészi dijak

Széchy, szabadságszobor

Pesti Napló, 42 éf. 1891 IV. 8

Szécsi —, rozbrár

Ypermüvészet 1896-ban 158.

SZÉCHÉNYI Péter festő

VIRÁG F. Éva: Egy Széchenyi Gyermelyen [interju]. = Magyar Hirlap, 1993. május 4. 18.ill

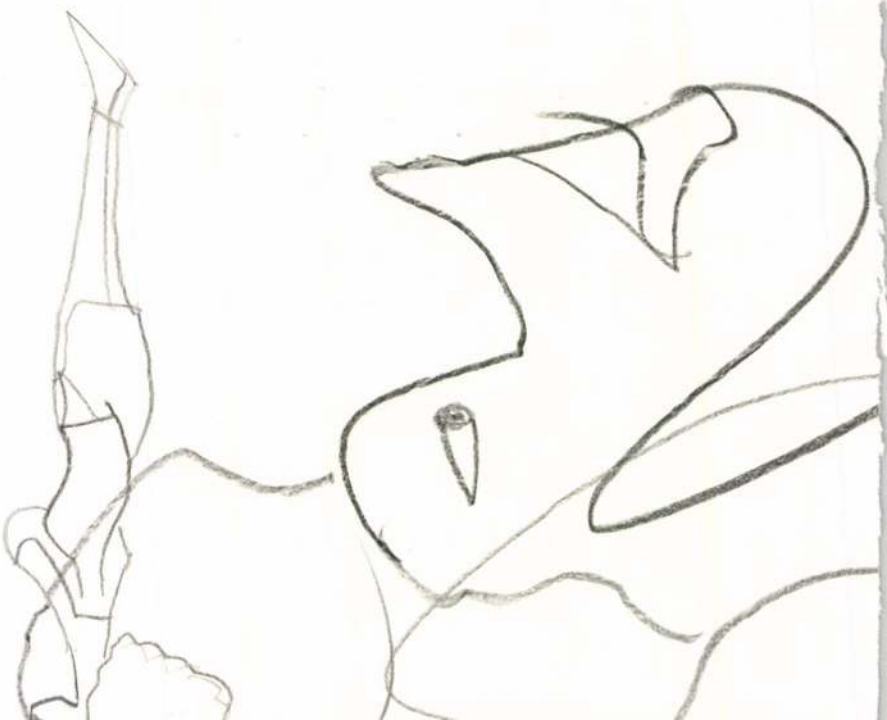

Széchenyi Piroska

a Budapesti Műemléki Felügyelőség vezetője.

Sajtókonferencia az OMF-en.
1943. IX. 3. Kossuth 17. sz. K Gyné

Szécsy Beáta

grafikusművész

fiatal művész) Stúdió '82 Galéria

(háromdimenziós grafika!)

Kritika

1983 III

SZÉCHY BEÁTA

Meghivó
SZÉCHY BEÁTA
kiállitására
1983
május 9 - 28.-ig
SZEGEDI IFJUSÁGI HÁZ
Szeged
Komócsin Zoltán tér 2/a.

Széchy András sírkövé

SZÉCHY ANDRÁS SÍRKÖVE. 1356
Gyulafehérvár. Székesegyház

Deveseniji: Nagy Lajos Lora
17 tábla

MDK

Széchi Armand, festöm

Margitszigeti részlet, Of.

Vegyz. Szal -1919. okt. Kiáll. Kat. 13.1.

Óbudai Társaskör Galéria

Budapest, III. Kiskorona u. 7.

self-portrait / ön-arc-kép
beata szechy / széchy beáta
exhibition / kiállítása

Opening / megnyitó: May 29, 2007 6-7 pm / 2007. május 29-én 18–19 óráig

Open until 24/06/07 from 2-6 pm, closed on Mondays / megtekinthető június 24-ig, hétfő kivételével 14–18 óra között.

Nemzeti Kulturális Alap

Fővárosi Képzőművészeti Alap

széchy beáta
self-portrait / ön-arc-kép

Óbudai Társaskör Galéria

Budapest, III. Kiskorona u. 7.

self-portrait / ön-arc-kép
beata szechy / széchy beáta
exhibition / kiállítása

Opening / megnyitó: May 29, 2007 6-7 pm / 2007. május 29-én 18–19 óráig

Open until 24/06/07 from 2-6 pm, closed on Mondays / megtekinthető június 24-ig, hétfő kivételével 14–18 óra között.

Nemzeti Kulturális Alap

Fővárosi Képzőművészeti Alap

széchy beáta
self-portrait / ön-arc-kép

SZÉCHY BEA

A Budapest Galéria tisztelettel meghívja Önt

SZÉCHY BEA *képzőművész (USA)*

UTOLSÓ VACSORA (ROMÁNC)

című kiállításának megnyitójára
a Budapest Galéria Kiállítóházának emeleti helyiségeibe
(Budapest III., Lajos utca 158.)
1998. június 23-án (kedd) 17–19 óra között.

A megnyitón a művész is jelen lesz.

A kiállítás a Soros Alapítvány támogatásával jött létre.

Budapest Galéria

A tárlat 1998. július 19-ig tekinthető meg hétfő kivételével naponta 10–18 óráig.

Szécsy Beáta

„Kiállítás napló"
a modern grafikai művészetekről a Szegedi Múzeumban.

Csongrád Megyei Hírlap
1983 VI. 29.

SZÉCHY BEÁTA

Széchy Beáta

Klári 1978 Clara

Széchy Beáta varrott és tépett technikával készült müveire - paradox módon - egyfajta félreérthetetlen őszinteséggel hitelesitett,akaratlan groteszkség jellemző.A kiválasztott alaptémához az alkotót mindig érzelmi - gondolati kapcsolat füzi,s e téma az egyedi átalakitás,e különös "átirás" révén többfajta jelentésréteget bontakoztat ki. Az "átirt",kész mü szellemében, virtuálisan részben átmenti az eredeti alkotás - többnyire patetikus,klasszikus - jellegét /Szinyei Majálisa,48-as tábornokok arcképei/-a felismerés pillanatában felidézve a szemlélőben az eredeti alkotásra,fotóra keletkezése óta rárakódott történeti,esztétikai, kulturtörténeti konnotációkat, asszociációkat,s ugyanakkor formai sajátosságai révén megkérdőjelezi az eredeti gondolatokat,"zárójelbe téve" a mondanivalót,figyelmeztető távolságtartással és ironizálással.A felidézett jelenséget áthelyezi egy másik értékrendszerbe,a szó konkrét és átvitt értelmében is

egy másik dimenzióba.A klasszszikus hagyományok és értékek elutasitásának vagy elfogadásának,illetve integrálási lehetőségeinek napjainkban egyre többször felmerülő problémájára utalnak müvei.
A formai lelemény,mellyel ezt a hatást kiváltja - a kétdimenziós festmény vagy fénykép átalakitása tépett vagy varrott technikával egy plasztikai hatást adó,rétegzett müvé - hordozza a relativizáló és groteszk felhangot: olyan sajátos,egyedi formanyelvként jelenik meg,mely teljes korrelációba került a kifejezendő gondolati tartalmakkal.Ellentmondásos módon müveinek mondanivalójává,elsődleges tartalmi vonulatává válik ez a formai lelemény,ez a zárójelbe-tevés és távolságtartás, mindig szigoruan ellenpontozódva az azonosulás lényegi és közvetlen szándékával.Müveiben a finom áttételekre épitő kimondás és szembesités ereje átütő.

Papp Julia

Éva 1978

Kodály 1982

Psalmus Hungaricus 1982

A hét cinkotai kuruc 1982
The seven insurrectionists from Cinkota

Mojàlis 1982
May celebration

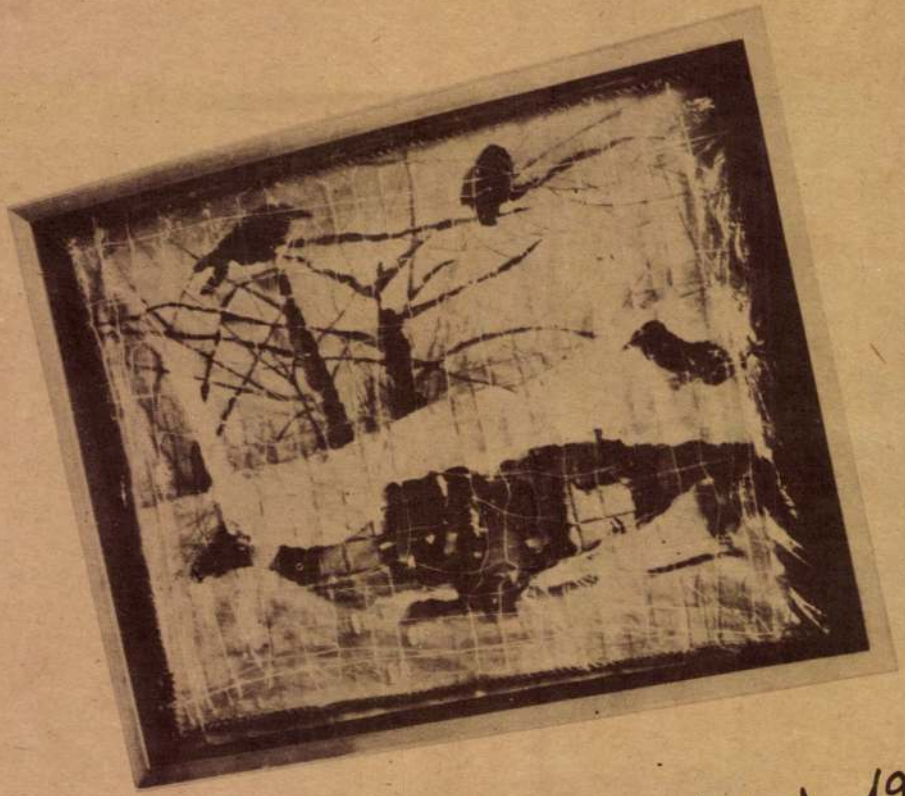

Krack 1983
Finish

Világháború /1.
World - war /1.

I. Világháború/2
I. World - war/2

II. Világháború /1.
II. World-war /1.

1950-ben Budapesten születtem. A Képzőművészeti Főiskolát 1980-ban végeztem el. Első önálló kiállitásom 1982-ben a Studió Galériában volt. Több csoportos kiállitáson vettem részt. Tagja vagyok a Makói grafikai müvésztelepnek.

Szücs Beáta

1118 Budapest
Kelenhegyi ut 12-14.

Paradoxically enough,a certain unintended grotesqueness attested with some sort of peculiar candidness is characteristic of Beáta Széchy's latest works produced with machine stitched or shredded techniques. She is always related to the chosen basic motif both emotionally and intellectually and this motif evolves various layers of meaning through unique transformation and strange "transcription".The "transcribed",accomplished work preserves the spirit of the original paintings and sublates the original features of the classical works of art which are mostly full of pathos,e.g. "Majális" by Szinyei Merse Pál,The seven insurrectionists from Cinkota, calling up memories of historical,aesthetical and cultural historical connotations and associations which have settled on the original work of art or photo since their genesis,and at the same time, querying the original ideas by means of its formal peculiarities,as if "bracketing" the message,hinting at the relativity of values with warning contemplation and irony.The revived phenomenon is transferred to another system of values,to another dimension both literally and metaphorically.Her formal intention which produces this effect,i.e.the transformation of the two-dimensional painting or picture into a plastic,three-dimensional,stratified work of art, contains this grotesque and querying overtone.The penetrating force of refined allusion and confrontation is imposing here.

Julia Papp

SZÁMALK REPRÓ 83/125

A MŰCSARNOK MEGHÍVJA ÖNT

KINT-BENT

SZÉCHY BEÁTA

KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA

MEGNYITJA ANDRÁSI GÁBOR MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

1994. NOVEMBER 17-ÉN, 5 ÓRAKOR

DOROTTYA GALÉRIA BUDAPEST, V. DOROTTYA U. 8.

MEGTEKINTHETŐ 1994. DECEMBER 9-IG,
VASÁRNAP KIVÉTELÉVEL 10-18 ÓRÁIG

TÁRLATVEZETÉS 1994. NOVEMBER 26-ÁN, SZOMBATON 11 ÓRAKOR

THE PALACE OF ART INVITES YOU TO THE OPENING OF THE

OUTSIDE-INSIDE

EXHIBITION OF

BEÁTA SZÉCHY

RECEPTION FOR THE ARTIST

NOVEMBER 17, 5 P.M.

OPENED BY GÁBOR ANDRÁSI

DOROTTYA GALLERY BUDAPEST, V. DOROTTYA U. 8.

OPEN TO DECEMBER 9, 1994,
DAILY FROM 10 A.M. TO 6 P.M., EXCEPT SUNDAYS

A MEGNYITÓT TÁMOGATJA A TÖRLEY

SZÉCHY BEÁTA

Széchy Beáta: Mária és Erzsébet találkozása, papírplasztika, 80x55 cm, 1983 (fotó Wolf)

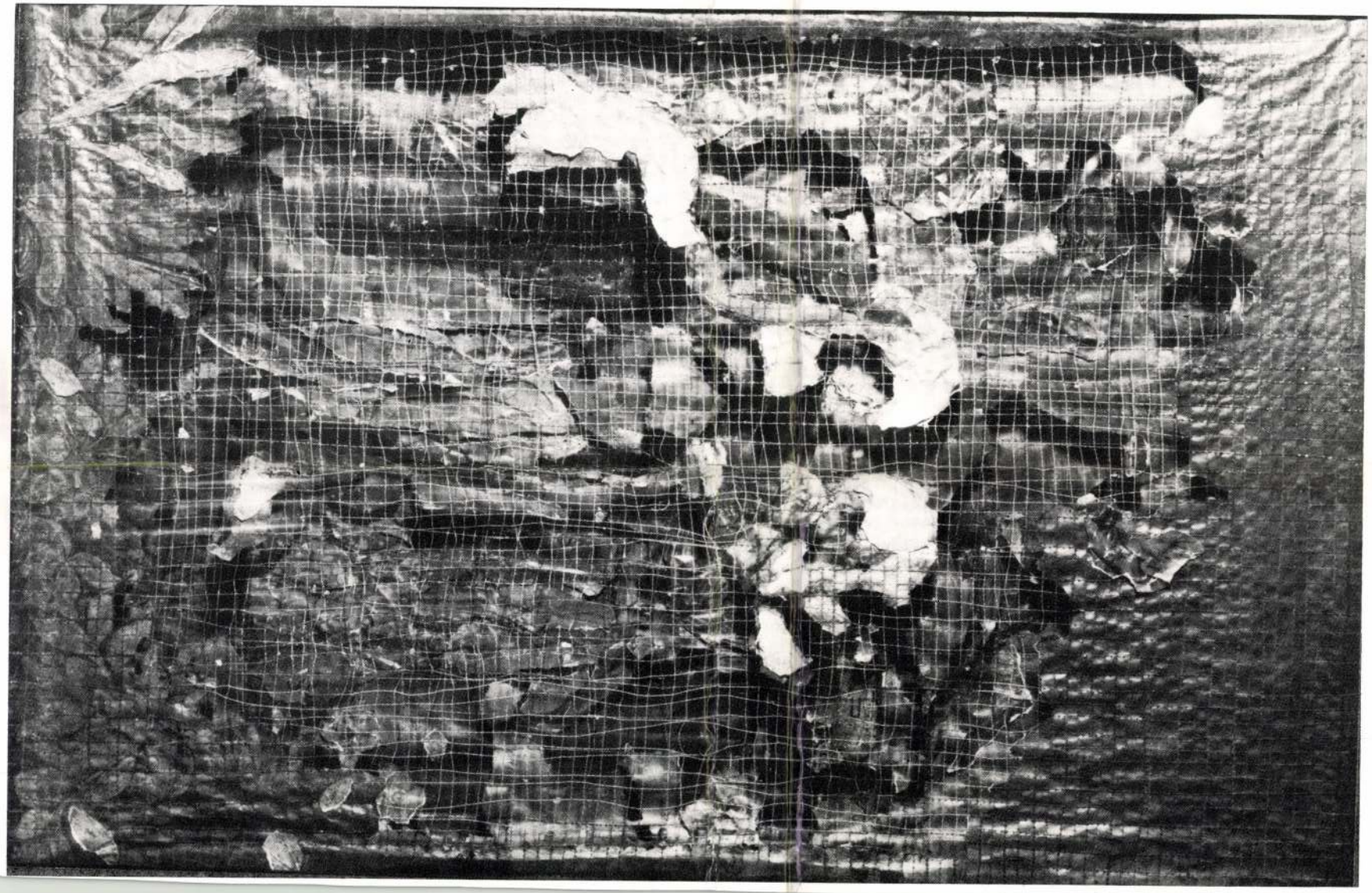

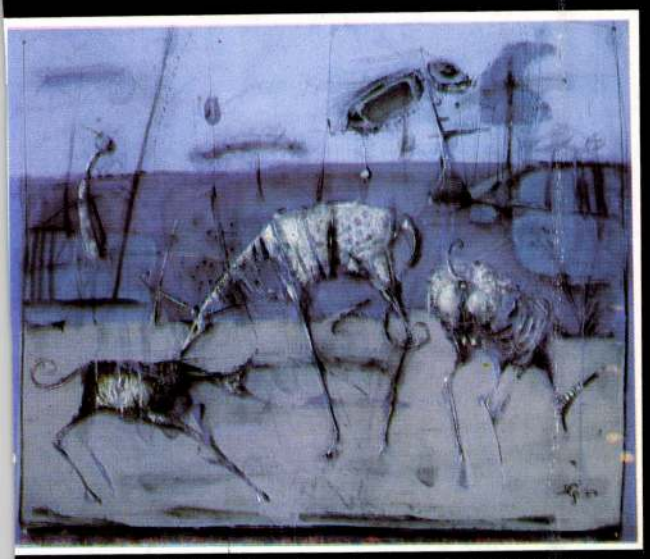

ienes Gábor: Játék a térrel, farost lemez, vegyes technika, 00x120 cm, dr. Rácz István tulajdona (fotó Somfai)

Dienes Gábor: ...az alkotó magára maradt, mi nem speciálisan magyar jelenség. Nekem zerencsére van közönségem, ettől boldog agyok, a társadalmi ideálok azonban cserbenagyták a művészt. Voltak korszakok, amikor a művészek benne voltak a társadalmi mozásokban, ma viszont egy bizonyos határon elül nyugodtan dolgozhatsz, a társadalom számára nem nagyon érdekes, hogy mit csiálsz. Éppen ezért beszorulok az odúmba, viszonylag szűk körnek csinálom a dolgaihat, azoknak, akikről tudom, hogy van szenük a munkáimra. Rájöttem, hogy nem tuom megváltani a világot. Szomorú volt, de oldogtalan nem vagyok. Amit mondok, szeencsére sok helyre eljut.

. Szabó Ernő: Nosztalgia, irónia, színpadszerűség)

Ft

Szüchy Beáta

Kiállítás a negyedi III. országos
táblaképfestészeti biennálén

Magyar Nemzet 1987. IX. 15.

Beata Széchy.

In der modernen Galerie von Pécs auf dem Széchenyi-tér in der Innenstadt war bis Mitte August die VIII. Ungarische Kleinplastik-Biennale zu sehen. – Die Plastik „Miniatur" von Beata Széchy ist eine Komposition aus Papier. (emlitre).

Orsolya Gállos: VIII. Ungarische Kleinplastik-Biennale, Budapester Rundschau, 1983. aug. 15. 10-old.

Széchy Beáta, grafikusművész

A Pécsi Galériában aug. 14-ig látható a 8. Országos Kisplasztikai Biennálé. – Ha szerény mértékben is, de magyar értékelhető nyitottsággal mutatja be a kiállítás a kerámiában, üvegben, plexiben, papírban, vászonban, fényben testet öltött gondolatokat is, ha azok háromdimenziósak és kisterjedelműek. – A „határesetek": Halász Károly, El Kazovszkij, Kecskeméti Sándor, Kertészfi Ágnes, Széchy Beáta, Trombitás Tamás művei – nélkülük sokkal konvencionálisabb lenne a biennálé.

Csenkey Éva: Kisplasztikai Biennálé:
Dunántúli Napló, 1983, júl. 23. 8-old.

– Keri...

Új Tükö...

(talán séta közben eltévedt), a határon előzékeny útleveleseink azonnal rányomták a vízumot fémdobozára, aztán már gyerekjáték volt felsétálni a pesti mozikba és elhelyezkedni vásznukon, ahol ezen a nyáron úgyis annyi silány, sekélyes, unalmas, szóval kritikán aluli filmet mutattak be, hogy ez fel sem tűnik köztük. Legfeljebb az feltűnő, hogy Adriano Celentano, ez a remek énekes, ebben a — maga rendezte — filmjében miért nem énekel egyetlen kottafejet sem? Színésznek is elég jó (rendezőnek kevésbé), de ennek a kusza, vontatott és hosszadalmas filmnek a nívóján azért emelt volna valamit, ha legalább néhány tüzes-dallamos olasz számot énekelt volna benne.

Széchy Beáta festő, grafikus

említés

→ Bak Imre festő

Művészet 1985/3/59.l

Special thanks to
the Doolin family
and
Costum Textile
for their help
to realize this exhibitions.

THE LAST SUPPER
(Romance)

Külön köszönöm
a Doolin családnak
és
Costum Textile
Szitanyomó Vállalatnak
a segitségét
a kiállitás megvalósításában.

AZ UTOLSÓ
VACSORA (Romance)

THE LAST SUPPER
(Romance)

This exhibition (installation) concerns the evolution of love in the world. The various forms of love that have been given as holy gifts through which we overcome the loneliness of separation, death, divorce can no longer be relied upon as they were in the past. We shall inquire into the reason for this cosmic change in the nature of love and the challenge we are now presented of consciously creating love.

The exhibit attempts to convey the feelings that come to all of us. It also attempts to produce in the viewer the uneasy feeling that now and then we find in ourselves. It is a satire on the profound dislike which most of us have for showing that feelings are quite normal and genuine.

Beata Szechy
The Last Supper
Craighead-Green Gallery
2404 Cedar Springs,Ste 700
Dallas, Texas
May 2 — 27, 1997

1998 - St.Stephen Museum
Budapest Gallery

AZ UTOLSÓ VACSORA
(Romance)

Ez a kiállitás (installáció) a szeretet utáni vágyat mutatja be. Azt az ösi vágyat, amit, mint szent ajándékot kaptunk, hogy legyözzük az egyedüllétet, melyet a halál, a válás és az elszakadás különféle körülményei okozhatnak nekünk. Meg kell tudnunk és értenünk az okát annak, hogy a mai világban miért ment keresztül ilyen drámai változáson a keserves egyedüllét kiküszöbölése és egy élettárs megtalálása.

Ez a kiállitás megkisérli bemutatni azt az érzést, amelyen mindannyian átmegyünk és megtalálható mindannyiunkban. Amikor megmutatjuk az érzéseinket, másoknak, melyek különben normálisak és csodálatosak, akkor különbözö kritikát váltunk ki a nézöböl.

Széchy Beáta
Az utolsó vacsora
Craighead-Green Gallery
2404 Cedar Springs,Ste 700
Dallas, Texas
May 2 — 27, 1997

1998 - Szt. István Múzeum
Budapest Galéria

SZÉCHY B.

Szécsi Beáta

1983.XI.24.Petőfi 10.45/SzGyné/

Láttuk,hallottuk.

-Szécsi Beáta kiállitása az óbudai Zichy-kastély pincegalériájában nyilt meg a közeli napokban.Ezen a tárlaton képek is és fotografikák is láthatók.Kóri Ádám beszélt erről a kiállitásról,Nagy Katalinnak.

-Mind a két müfajt valójában egy technikai sajátosság köt össze,hogy a varrógépet használja fül munkái elkészitéséhez. Amennyiben a képeknél egyértelmüen egy technikai eszköz a varrás,addig a grafikáknál inkább egy járulékos eszköznek láton,majdnem,hogy az elkészült grafikában,keresi a varrásnak a helyét.

-Érdekes azt hiszem az is,és megfigyelhető itt a müalkotásokon,valamiféleképpen a multtal foglalkozik Szécsi Beáta?

-Tulajdonképpen az összes munkáit, a grafikát és a képeket is,a multnak egy dokumentuma inditja el,vagy egy régi fénykép, vagy valamilyen régi képi ábrázolás,és ezen dolgozik tovább. Ezt irja át mai eszközökkel,ilyen mai technikai eszköz a már emlitett varrógép,amellyel maivá á teszi ezeket a régi dokumentumokat.

-Itt az M.S.mester Mária és Erzsébet találkozása cimü festményének átalakitott változata található?

-Az eredeti reprpodukciót M.S.mester képét,fülbontja sikokra, ahány sikra bontja fül,annyi reprodukciót vesz elő,egy-egy reprodukcióról leveszi a fülösleges részeket,tehát a térben legkijjebb eső,részt.Ebben az esetben a figurákon látható, kendőt és drapériát,hagyja meg a legelső reprodukcióról, a következőről, a következőn csak az arcokat hagyja meg, és igy tovább,hogy a mélységi rétegeken át és végül összevarrja,és egy dobozba beteszi a képet.

-Akkor egy térbeni alkotás jelenik meg előttünk és nem egy sikbeli?

-Ezt nehezen tudnám elválasztani,igy egymástól,hiszen a sikmüvészetek is már kicsit keresik helyüket a térben,vagy keresik azt a határt,amennyire kiemelkedhetnek a sikból,a térbe.

-A kiállitáson találhatunk két érdekes alkotást,ami talán valami ujabb törekvését mutatja Szécsi Beátának?

-Mind a két munka egy-egy fehér papirlap átvarrva.Az egyiknek

az a cime,hogy elölről, a másiknak hátulról.Valójában ugyanazt ábrázolja,az egyik megmutatja aznelejót, a másik a hátát. Első látásra ugy néz ki mint hogyha egy konstruktiv jellegü, nagyon egyszerü munka lenne,de valójában nem,hanem direkt, mutatja meg,az ő varrásos technikájának,a módszerót,de már teljesen letisztitva,minden zavaró képi,mellékletről,és érdekes,hogy szükség van mind a két képre.Tehát az Elölről és a Hátulrólra is,mert igy válik értelmezhetővé a munka.

Szécky Beáta, [Jestő]

L: Samu Géza

Vadas J. Panoptikum

12

Élet és Irodalom, Bp. 1983. okt. 14 XXVII/41

Szécsy Beáta, grafikusművész

(4) „Család", ofszet, varrógépöltés, 30×40 cm.
1981. | szept. |

Művészet, 1982. febr. 39. old.

Széchy Beáta

Pécsi Plosztikai Kiállítás

Magyar Nemzet 1983. VIII 11.

Széchy Beáta

P. Szücs Juliánna: Mecs, rőzben
A Studió '84 kiállítás
a BNV 23 pavilonjában

Népszabadság, 1984. XI. 17.

Szécsy Beáta, grafikus

A XI. salgótarjáni tavaszi tárlaton szerepelnek Hegedüs László, Szécsy Beáta, Galántai György munkái, melyek a folyamatművészet, a részekre tördelt elemek alkotói módszere szerint készültek.

Krumák Ernőné: A XI. salgótarjáni tavaszi tárlatról. Nógrádi Szemle, 1981. ápr. 36. old.

Szécsy Beáta, grafikus

A Műcsarnokban rendezett Stúdió '82 c. kiállításon szerepel Szécsy Beáta munkája: különös papír-plasztikái technikai és gondolati ötletességet bizonyít és alighanem tág lehetőséget az iróniára csodálatos világában. /említve/

(Fábián): Kiállítás a Műcsarnokban, Stúdió '82. Film, Színház, Muzsika, 1982. nov. 27.

Széchy Beáta

A boglárlellei kék és vörös kápolnában vasárnap megnyitották a Széchy Beáta grafikusművész és Veszely Ferenc festőművész alkotásaiból rendezett kiállítást. A tárlat szeptember 15-ig tekinthető meg.

Magyar Nemzet 1985. VIII. 5.

SZÉCHY BEÁTA

emlitve ld.Holdas György

Buza Mária: Kisplasztikai Biennálé '83. Pécsi Galéria

UJ TÜKÖR 1983.XX.évf.32.sz.4.o.

Szécsy Beáta

Kiállítási Madrán

Magyar Nemzet 1985. VIII. 2.

Szécsy Beáta

"Országház"

→ Magyar Bálint

MŰVÉSZET 1985/2/16

SZÉCHY Beáta

ANDRÁSI Gábor: Széchy Beáta kiállitása az Óbudai Pincegalériában, 1983.XI.15-XII.11. = Müvészet, XXV.évf. 2.sz. 1984 61, 64.p. ill.

SZÉCHY BEÁTA

Széchy Beáta

A MŰCSARNOK MEGHÍVJA ÖNT

KINT-BENT

SZÉCHY BEÁTA

KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA

MEGNYITJA ANDRÁSI GÁBOR MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

1994. NOVEMBER 17-ÉN, 5 ÓRAKOR

DOROTTYA GALÉRIA BUDAPEST, V. DOROTTYA U. 8.

MEGTEKINTHETŐ 1994. DECEMBER 9-IG,
VASÁRNAP KIVÉTELÉVEL 10-18 ÓRÁIG

TÁRLATVEZETÉS 1994. NOVEMBER 26-ÁN, SZOMBATON 11 ÓRAKOR

THE PALACE OF ART INVITES YOU TO THE OPENING OF THE

OUTSIDE-INSIDE

EXHIBITION OF

BEÁTA SZÉCHY

RECEPTION FOR THE ARTIST

NOVEMBER 17, 5 P.M.

OPENED BY GÁBOR ANDRÁSI

DOROTTYA GALLERY BUDAPEST, V. DOROTTYA U. 8.

OPEN TO DECEMBER 9, 1994,
DAILY FROM 10 A.M. TO 6 P.M., EXCEPT SUNDAYS

A MEGNYITÓT TÁMOGATJA A TÖRLEY

Szécsy Bea

Kenessei András: 1. nagykőrösi grafikai tárlat

Magyar Hirlap, 1985. 10. 25

Széchy Beáta: Pula, 1913, ofszet, 30x40 cm, 1983 (fotó Wolf)

Széchy Beáta grafikus

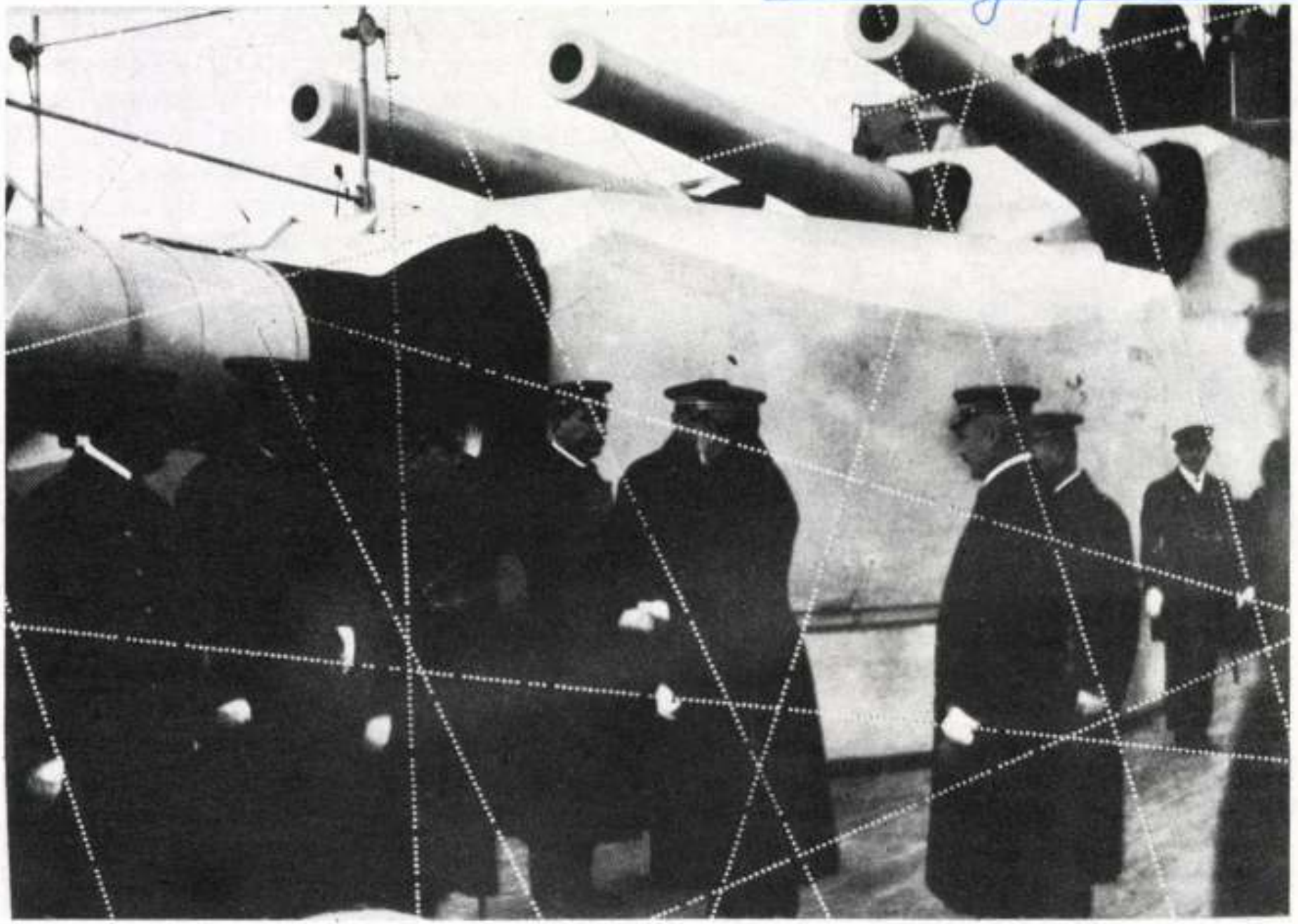

Művészet, 1984. febr. 64. old.

дается всеобщий застой в этой области: живопись сама себя повторяет и лишь под влиянием тех или других начинаний переживает кратковременный подъем; графическое искусство теряет свою подвижность, наблюдается агония скульптуры. Автор на основе этих фактов заключает, что в работе Студии в настоящее время нехватает настоящего сильного стимула.

Габор Патаки: Выставка Студии в выставочном зале «Музей Эрнста»
Ласло Хейтлер—Дьюла Ковач: IV Всевенгерское Бьеннале художественных медалей, г. Шопрон
Андраш Секей: Потехи в Ниредьхазе (I Всевенгерское Бьеннале карикатуры)

ФОРУМ

В нашем журнале с 1984 г. открывается новый отдел, призванный ознакомить читателей с творчеством ярчайших представителей нового поколения художников в беседах с ними. Живописцы

является гораздо более стихийным, чем у ходожников Запада. В скульптурах Катона присутствуют и литературные элементы. Как правило, художник уже в названии своих произведений ссылается на моменты, побудившие ее к созданию данного произведения, или же ставшие для нее важными в более позднюю фазу художественного творчества. Катона, тем не менее, не является иллюстратором: от созданных ею фигур «из плоти и крови» веят неисчерпаемыми ассоциативными возможностями.

Золтан Надь: Словарь Жужа Катона

Живописец Тамаш Сикора, начавший свою художественную деятельность реалистом, в настоящее время представляет богатое эмоциями и мыслями направление поп-арта; он открыто заявляет, что не стремясь к полной уникальности постоянно ищет такие влияния в искусстве, о которых он думает, что они могут быть согласованы с его художественной программой или могут ее успешно попполнять. Существенной чертой его произведений является на-

Szécsy Bea
Fiatal Képzőművészek
Stúdiójának kiállítása

Magyar Nemzet 1984. XI. 15.

Szécsy Béla

Chb: Szécsy Béla

Művészet, 1982. április

Széchy Bea

Utolsó vacsora

Széchy Bea Egyesült Államokban élő magyar képzőművész alkotásaiból nyílt kiállítás tegnap délután a Budapest Galéria (III. ker., Lajos u. 158.) Kiállítóházának emeleti helyiségében. A tárlat június 19-ig várja a látogatókat.

Napi Ker. 1998. 06. 24.

gyönyörökat tud felfedezni. Ha
s visszafejlődés és ezért diagnozi-
fogadhatom el. - Én ezzel koránt-
t kulturálatlanság állapotában aka-
den müvészet egy jó adag naivitást

konstruálom meg diagno-
ésedben elérkeztél arra a pontra,
egen, minden ami helyesnek tünt és
t elfogadtad, levált minden külső-
ból meritesz, legsajátosabb lényed-
ehát az a nagy változás, amelyet
lőtted a naivitás szinében tünt föl.
itott - legalább egyelőre - eredeti

Szécsy Béla

P. Szabó Ernő: Fenyőlépel és plantilus lépel.
[int.] = M. Hfj. 1985. ~~május~~ június 14. 25-26 ill.
július.

A Budapest Galéria tisztelettel meghívja Önt

SZÉCHY BEA *képzőművész (USA)*

UTOLSÓ VACSORA (ROMÁNC)

című kiállításának megnyitójára
a Budapest Galéria Kiállítóházának emeleti helyiségeibe
(Budapest III., Lajos utca 158.)
1998. június 23-án (kedd) 17–19 óra között.

A megnyitón a művész is jelen lesz.

A kiállítás a Soros Alapítvány támogatásával jött létre.

A tárlat 1998. július 19-ig tekinthető meg hétfő kivételével naponta 10–18 óráig.

Budapest Galéria